Cenab-ı Hak buyuruyor ki:

وَأَنَّ هَٰذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ ۖ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَن سَبِيلِهِ ۚ ذَٰلِكُمْ وَصَّاكُم بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٥٣﴾

"Şüphesiz bu emrettiğim yol (İslâm ve Kur'an Yolu); benim dosdoğru yolumdur. Hep ona uyunuz. Başka yollara ve dinlere uyup gitmeyiniz ki; O'nun yolundan saptırıp parçalamasınlar. İşte Allah, kötülükten sakınmanız için size bunları emretti."

(En'âm Sûresi, 153)

EHLİ SÜNNET YOLU VE İNANCI

طوناخان عرب

Çelik YAYINEVİ

Beyazsaray Kitapçılar çarşısı No:13 Tel: (0212) 518 27 19
Dağıtım: Peykhane Sk. No:14 (Eminönü Belediyesi Karşısı)
Sultanahmet Tel:(0212) 518 43 98 - 516 36 18 Fax: (0212) 518 43 98

İthaf:

Telif ettiğimiz bu nâciz eserimizi; Şeyhim, mürşid ve üstadlarım, Akşehirli Hacı Ahmet Efendi, Aksekili Hüseyin Feyzi ve Bozkırlı Tevfik Bilge Efendilerle Babam Halil ve Annem Emine hanımefendi merhumlarının ruhlarına hâlisan lillâh bağışlıyorum.

Mustafa UYSAL

Not: Elinizdeki bu eser: iki bölüm halinde tertiplenmiştir.
1- Ehli Sünnet Yolu Bölümü, îzah edilmiştir.
2- Ehli Sünnet Akîdesi bölümüde beyan edilmiştir.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ • وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ

عَلَىٰ رَسُولِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَىٰ آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ •

GİRİŞ

Sonsuz hamdü sena: insanları en güzel şekilde yaratıp bütün varlıkları onların emrine masahhar kılan, Hakkı anlayabilmek için akıl ve idrak veren, Dîni mübîni İslâmı eksiksiz ve mükemmel bir şekilde habîbine inzâl eden, o dînin kıyâmete kadar bâki kalacağını beyan buyuran, Dinde noksanlık ve ziyâdelikden koruyan ve kıyâmete kadar hem dînin ve hemde o dîne inananların koruyucusu ve yardımısı olan, mûminleri, sevip kafirleri sevmeyen ve müminlere cennet, kâfirlerede cehennem hazırladığını kesin bir ifâde ile beyan eden hâlıkı zülcelâl velkemal olan Allâhü teâlayadır.

Salâtü Selam: Peygamberlerin en son halkası, ilâhi kitabın mürşid ve tebliğcisi, sırâtı müstekîmin en bâriz şekilde îzah edicisi, ilim ve ulemânın üstünlüklerinin temsilli bir beyanla açıklayıcısı, ehli sünnet yolcuları ile bâtıl yolcularının, inanç ve amellerinin beyan edicisi, Allâhü teâlanın dostları ile düşmanlarının alâmetlerini beyan edicisi olan mürşidi hakîkı, ümmetin ilk şeyh ve önderi olup âleme rahmet olarak gönderilen Muhammed aleyhisselâma ve yeryüzünün yıldızları mesâbesindeki sahâbe, tâbiîn, ulemâ, sulahâ ve bütün müminlerin üzerine olsun.

Hamdü sena ve salavâtı şerifeden sonra, ehli sünnet yolularını özetli cümle ve târiflerle tâkip edip yaşadıkları inanç, amel ve hallerini takdim edeceğiz. Sonrada bu cümlelerden bâzılarını başlıklar halinde îzah edeceğiz. Ve en sonunda da ehli sünnetin inanç esaslarını hulâsa olarak açıklamaya çalışacağız, inşaallâhü teâlâ.

Ehli sünnet yolu; sevgili Efendimiz **Muhammed Mustafa** sallallahü aleyhi vesellem efendimizin; **"Benim ve ashabımın yoluna tâbî olanlar"** cümlesinde beyan edilen yola sülûk edenlerin yoludur. Asrı saâdetden günümüze kadar bu yolun sâlikleri olmuşdur ve din bâki kaldıkça kıyâmete kadarda, bu yolun yolcuları olacak ve devam edecektir.

Bu nurlu yolu bırakıp başka yol ve kişilerin görüşlerine uyan veya sapık ve bâtıl yollara tâbi olanları, pek çoğaldığından bu ehli sünnet velcemâat (İslâm topluluğu) nun nurlu yolunun ana hatlarını ve yaşantı şekillerini ve birde ehli sünnet yolcularının inandıkları, inanç esaslarını özetli ve net ifadelerle îzah etmeye çalışacağız. Sıralayacağımız hükümlerin ekserisi, âyeti kerime, hadîsi şerif hükümlerini ve akâid kitablarında yazılan mes'eleleri ihtivâ etmektedir.

Ehli sünnet yolcuları: Kitâb, sünnet, icma-i ümmet ve kıyas fukaha hükümlerine bağlı ve onlarla amel etmeyi prensip edinen kimselerdir.

Ehli sünnet yolcuları: Rasûlü ekrem (S.A.V.) efendimize ve onu görüpde inanan ashabı kirâmına son deree saygılı ve sevgili kişilerdir.

Ehli sünnet yolcuları: Zühdü takvî sahibi ve sırâtı müstakîm üzere devam eden kimselerdir. Zira takvâ sahibleri Allâh (c.c.) den ençok korkanlardır.

Ehli sünnet yolcuları: Rahatlık ve darlık hâlinde dâima cenâbu hakkın zikrini dillerinden ve kalblerinden eksik etmeyen kimselerdir. Her hâlükarda cenâbu hkkı dâima gönüllerinde veya dillerinde zikredeler. Çünkü zikrullah, kalblerin cilâsıdır ve zikrullah meclisi, cennet nîmetleriyle bezenmiş sofradır.

Ehli sünnet yolcuları: Bedenî ve Rûhî temizliğe sâhip her zaman ve her yerde hakkın dîvânına durmaya hazır vaziyetde olan kimselerdir. Yâni ya abdestli veya gusüllü olurlar ve ruhları temiz vaziyetde câmiden çıkarken, tekrâr diğer vakitde câmiye gelmek üzere gönülden irtibatlı olurlar. Her zaman ve mekanda Allâhü teâla ile berâber olurlar.

Ehli sünnet yolcuları: Hayır ve iyiliklerde birbirlerine yardıma koşarlar ve şer olan her türlü kötülüklerden de birbirlerini korurlar veya korumaya çalışırlar.

Ehli sünnet yolcuları: Hâlıkı zülcelâlın yarattığ varlıklara karşı şefkatlı ve merhametli olurlar. Zira merhametli olanlara, cenâbuhakda merhamet eder.

Ehli sünnet yolcuları: Hak yolunda, hem nefisleriyle ve hemde her türlü kötülüklerle mücâdele yaparak cihâd ederler.

Ehli sünnet yolcuları: İslâm birliğini sağlamak ve pekinleştirmek için, selamlaşırlar ve güler yüzlü tatlı dilli, ülfet eden ve ülfet olunan sevimli kişiler hâlinde yaşarlar.

Ehli sünnet yolcuları: Kur'an-ı Kerîmi, ya abdestli veya gusullü olarak ellerine alırlar. abdestsiz ve gusulsüz aslâ ellerine almazlar. çünkü abdestsiz ve tahâretsiz Kur'an-ı Kerîmi ele almak, haramdır.

Ehli sünnet yolcuları: Bildikleri ile amel edip bilmediklerinin tâlibi olarak dâima mütevâzi ve hakka teslim şeklinde yaşarlar. Çünkü faydalı ilim, mümini yumuşak huylu ve tavâzulu yapar.

Ehli sünnet yolcuları: Kötü huylardan olan, kibir, riya, hased, ucub, fesadlık, nifak, zulum, kov, gıybet ve yalançılık gibi kötülüklerden kaçınan veya kaçınmaya çalışan zâtı muhteremlerdir. Zira bu sıfat ve huylar, şeytanın takındığı kötü huylardır.

Ehli sünnet yolcuları: Kelâm ve akâid ilmine, fıkıh ve tefsir ilmine, ahlak ve takvâ-tasavvuf ilmine vâkıf ve bildikleri ile âmil olan fâzılı muhteremlerdir. Zira herşeyin ilmini bilmek, o şeyin en iyisini ve doğrusunu yapmayı sağlar.

Tabiki bu ilim dallarını doğru anlayabilmek şarttır.

Bu ilimleri öğrenmeyip rastgele tercüme ve telif eserleri okuyup fetvâ verenler veya ehillerine bâzı müşkilatları sorup öğrenmeden amel edenler veya hüküm verenler, yanlışlıklar yapabilirler.

Ehli sünnet yolcuları: Fakir ve miskinleri severler. Çünkü fakir ve miskinleri sevenler, cennetin anahtarını alan kimseler oldukları buyurulmuşdur.

Ehli sünnet yolcuları: Tarikatı Muhammediyeyi tâkıb eden ve o yola uyan her inanç, amel ve hareketleri, kendilerine rehber edinirler. Yâni îman, ilim, iyi niyet, amel, ahlak ve ibâdet gibi hallerde, İslâma ve dîne uyan her yerde ve her şahsa uyumlu ve yapıcı olurlar.

Ehli sünet yolcuları: Bildikleri ilim ve irfanları, başkalarına tâlim edip öğretmeyi ihmal etmezler. Yâni, ya bizzat okudurlar veya telif ve tercüme yoluyla bildiklerini başkalarına öğretmeyi sağlarlar. Din dellallığı ve İslâm muallimliğini kendilerine şiar edinen zâtı muhteremdirler.

Ehli sünnet yolcuları: Müminlere, hayır ve duada bulunurlar. Dua, ibâdetin iliğidir, buyuran efendimiz Muhammed aleyhiselamın ümmetlerinin bağışlanmasını istediği gibi duada bulunmak, onların şiârıdır. Dâima ümmeti muhammed hakkında hayır duada bulunurlar.

Ehli sünnet yolcuları: Kendilerine ilim ve irfan öğreten hocasına, şeyhine, mürşid ve muallimlerine son derece saygılı ve hurmetde bulunurlar. Zira onlar, kişilerin ruhlarını makâmı âliyeye yükseltmeye sebeb olmuşlardır.

Ehli sünnet yolcuları: Yeme içme, giyim kuşam, konuşma, yatma ve kalkma ve emsâli ve amelerde her türlü israfdan kaçınarak yaşarlar.

Ehli sünnet yolcuları: İnanç, ilim, ibâdet, alışveriş, söz ve istişâre gibi dînî, millî, ahlâkî ve âilevî konularda inanılır, güvenilir ve îtimâd edilir kişilerdir.

Ehli sünnet yolu: Sahâbe ve tâbiîn ve hatta âhirete irtihal eden bütün müminleri, rahmetle yâd edenlerin yoludur.

Ehli sünnet yolu: Zâti ilâhî ve sıfatı ilâhîler hakkında dosdoğru inananların yoludur.

Ehli sünnet yolu: İlme ve ulemâya son derece saygılı ve sevenlerin yoludur. Aynı zamanda beşikden mezara kadar, ilim öğrenmenin çok değerli bir yol olduğunu bilip, ilme çalışanların yoludur.

Ehli sünnet yolu: Hulafâi Râşidin diye vasıflandırılan dört halifeki, **Hz. Ebû Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Ali'yi** derece ve mertebelerine göre mertebelendirip hepsine saygıda kusur etmeyenlerin yoludur.

Ehli sünnet yolu: İyi niyetli, her ferde îman ve islâm gözü ile bakan saf ve ihlaslı kimselerin yoludur.

Ehli sünnet yolu: Büyüklere saygı ve küçüklere sevgili olan zâtı muhteremlerin tâkip ettikleri yoldur.

Ehli sünnet yolu: Dillerinden dâima hayır ve hak çıkan ve fiilleriyle iyilikde örnek olan muhteremlerin yoludur.

Ehli sünnet yolu: Dâima hakkı ve hayrı tavsiye edip, şer ve kötülükden men ederek yasaklayan, emri bilmaruf ve nehyi anilmünker tebliğinde bulunan hak dellallarının yoludur.

Ehli sünnet yolu: İyi ve kötü (yani, sâlih veya fâsık) imamlardan kim olursa olsun, mihraba geçen her imamın arkasında namaz kılanların yoludur.

Ehli sünnet yolu: Sâlih veya fâsık her hangi bir mümin cenâzenin namazını kılmak ve kıldırmakda, ehli sünnet velcemâatın yoludur.

Ehli sünnet yolu: Gerektiğinde ayaklara giyilen mestler üzere, mesh edenlerin yoludur. Çıplak ayaklarına mesh edenlerin yolu değildir.

Ehli sünnet yolu: Namazını kılan, câmiye gelen, cumasını kılan, cenâze namazında bulunan ve kıbleye dönen her kişiye mümin olarak bakan ve hüküm verenlerin yoludur. Yani, beş vaktini kılan, işini gören ve her ferde îman gözüyle bakan kimseler, hak yolcularıdır.

Bunun aksine sapık havâricler gibi, câmide kâfir arayan veya namazını kılanlara **"kafir"** diyen sapık ve zındıkların yolu değildir.

Ehli sünnet yolu: Her şeyin hâliki ve Râzıkı, yüce Allâh olduğuna inananların yoludur. **"kul fîlinin hâlikıdır"** diyen mûtezilelerin yolunda değillerdir.

Ehli sünnet yolu: Rasûlüllah sallallâhü aleyhi vesellem efendimizin âhirete irtihâlından sonra, Hilâfet konusunda sahâbeleri aslâ suçlamayanların yoludur. Şiîler gibi sahâbeleri suçlamazlar ve **Hz. Aişe'yi** zina ile ithâm etmezler.

Ehli sünnet yolu: Ana cadde olan sıratı müstekîme,Târikatı muhammediyeye, Hulefâi Râşidin efendilerimize ve onların yollarını adım adım tâkıb eden ilmi ile âmil ve fazlı ile kâmil örnek kişilerin yollarına uyup dâime hayır ve Hak tavsiyecilerin yoludur.

Ehli sünnet yolu: Maddeperestlerin değil, mâneviyâtçıların yoludur.

Ehli sünnet yolu: Her hâlü kârda rızâyı bâriyi kazanıp lutfu ilâhi ile cennet ve cemâlina vâsıl olmak en büyük emel ve gâyeleri olan hak âşıklarının yoludur.

Mustafa Uysal

لَا يَبْقَى عَلَى ظَهْرِ الْأَرْضِ بَيْتُ مَدَرٍ وَلَا وَبَرٍ إِلَّا أَدْخَلَهُ اللهُ كَلِمَةَ
الْإِسْلَامِ بِعِزِّ عَزِيزٍ وَذُلِّ ذَلِيلٍ إِمَّا يُعِزُّهُمُ اللهُ فَيَجْعَلُهُمْ مِنْ
أَهْلِهَا أَوْ يُذِلُّهُمْ فَيَدِينُونَ لَهَا. قُلْتُ فَيَكُونُ الدِّينُ كُلُّهُ لِلّٰهِ رَوَاهُ أَحْمَدُ

"Yer yüzünde şehir ve köy evlerinden hiç bir ev kalmaz, mutlak ve muhakkak her eve (evde bulunan her insana) **Allahü teâla islâm kelimesini** (islâmı ve hükümlerini) **aziz olan kişinin izzeti ve zelil olanın da zilleti ile sokar. Ya onları** (Allah C.C.) **aziz kılıp islâm camaatından kılar. Veya onları zelil kılarak islâm ehline** (müslümanlara) **boyun eğerler."**

Mikdad (R.A.) dedi ki:

"Öyle ise, din olduğu gibi sâfiyeti ile Allâh için gâlib olur." (Ahmed b. Hanbel)

Bir hadisi şerifde de: **"İslâm, âlîdir. Hiç bir zaman onun üzerine yükselinemez."** (Dârekutnî)

Bu hadîsi şeriflere göre, islâm kıyâmete kadar bakîdir ve hükmünü, dünyanın sonu gelinceye kadar icrâ edecektir. Âlî ve azizliğide aynı şekilde devam edecektir.

EHLİ SÜNNET YOLCULARININ DİKKATINA

Rahman ve Rahim olan Allâh'ın adıyla başlarım.

Sevgili önder ve rehberimiz **Muhammed Mustafa** sallallâhü aleyh vesellem efendimiz, bindörtyüz küsür sene evvel doğru ve hak yolu çizip şöyle buyurmuşdu:

"İşte bu dosdoğru çizgi, Allâh'ın 'c.c.) yoludur."

Bu çizilen yol; sünnetüllah, tarîkullah ve âdetüllah olan yol, aynı zamanda tarikatı muhammediye, sünneti muhammediye, âdeti muhammediye ve nûru muhamediye yolu ilede isimlendirilen ehli sünnet velcemâat yoludur.

Bu yolun sâlik ve tâkibçileride, yine sevgili efendimiz Muhammed aleyhisselâm tarafından şöyle beyan buyurulmuşdur:

"Benim ve ashâbımın yolunu tâkib edenler, kurtuluş ve cennete erenlerdir."

Bu her iki hadîsi şerîfin uzun beyanı ve rivâyt edenlerle kaynakları, ilerlerde gelecektir ve ehli sünnet yolcularının inanıp yaşadıkları hakîkatlarla îman ve akîdeleride, hulâsa olarak ikinci bölümde gelecekdir.

Şimdi biz yukardaki mübârek sözlerin cümlelerine bağlı olup o cümlelere göre inanılıp amel edilip edilmediği huuslara bakalım.

Bu eserimizdeki satırları yazmakdaki gâye ve emelimiz; **"Ehli sünnet yolundayız"** diyenlerden o yola adım adım uyanların yanında, o, mubârek yola tâbi olmayıp başka sapık yollara gidenlerde pek çokdur. Ehli sünnet yolcularını, şaşırtan bu sapıkları ve tâkip etikleri yolların, ehli sünnet yolu olmadığını açıklayıp îzâh etmektir. İzah edelim ki, hak âşıklısı câhil kimseler, doğruyu öğrenerek o sapıklardan ve sapık yollardan kendilerini korusunlar. Azda olsa, hakîkatları aydınlatmk, dîni bir vazifedir.

Rasûlü ekrem sallallâhü aleyhi vesellem efendimiz mubârek bir sözünde; **"Acida olsa, hakkı söyle."** buyurmuşlardır.

Günümüzde cehâletin ve fırkacılığın esîri ve tesiri ile pek çok bâtıl ve yanlışları, hak gibi savunuyorlar. Bu hal ve hareketleri gören veya karşılaşan müminler, şaşkınlık içinde bocalıyorlar. Bunlardan bâzılarını sıralayalim.

Meselâ: Cuma namazını kılmayanlar, türemişdir. sebebide Cumanın şartları yokmuş,Türkiye dârülharbmiş vesâire vesâire...

Evvelâ bu zavallı câhillere, Cuma namazının farz olduğu zaman ve mekânı öğretelim. Sonrada onların yanlışlıklarını anlayıp anlatalım.

Cuma namazı, Rasûlü Ekrem sallallâhü aleyhi vesellem efendimiz, Medinei münevvereye hicret buyurdular. Bir hafta kadar Medine'nin mahallesi olan ve Kubâ denilen yerde ikâmet ettiler ve Kubâ mescidini yapdılar. Oradan Medine'nin içine hareket ettiler ve Medîne şehrinin yolunda **"Rânuna"** denilen derede Cuma namazı farz oldu. Hemen orada yüz kadar kişiyle Cuma namazı kıldılar. Şu anda Kubâ mescidi ve Cuma mescidinin olduğu yer, Medîne-i Münevvere içindedir.

Henüz Medîne-i Münevvereye girmediler ve İslâm hükümetini kurmadılar. Aynı zamand Medîne sokaklarında Yahûdi ve Hristiyanlar, pek çokdu. Siyeri nebîyi okuyanlarımız, hakîkatın böyle olduğunu bilirler.

Gerçek ve Hakîkat böyle iken, Türkiye'de ve Konya'da Cumayı kılmayan behey câhiller!

Yüzlerce seneden beri Cumalarını kılmış, mâbedler yapmış ve bu yolda mal mülk ve canlarıyla cihad etmiş ecdadımızı ve hâli hazırda câmileri dolduran, namazlarını kılan, cuma ve bayramlarını edâ eden bu müslümanların arasına fitne saçmanın, adam öldürmekden daha büyük günah olduğunu niçin düşünmüyorsunuz? Yanlış ve çok yanlış yoldasınız. Takrîben 45-50 sene evvel ezanı, Allâhüekberle ve hutbede Allâhüekber diyen hocalarımız, karakola götürülür ve belkide hapse atılırdı. Kur'an okumak ve okutmak çok zordu. İşte o zaman medreselerin bereketi büyük hocalarımız, yine cuma ve bayramı birlikte kıldılar ve kıldırdılar.

Eğer ehli sünnet velcemâat yolunda olduğunuzu iddia ediyorsanız? Cuma namazınızı kılınız. Kılmaz ve kıldırmazsanız, hal ve hareketiniz Peygamber (S.A.V.) efendimize uymadığından, sapık yoldasınız. Bâtıl yolcuları olduğunuzu bilmelisiniz.

Cumanın fazîleti ile Cuma namazını mâzeretsiz terk edip kılmayanların, kötülükleri hakkında pek çok hadîsi nebevîler vardır. Mahallerinden okumayı tavsiye ederiz.

Hz. Usâme-nin rivâyet ettiği hadîsi şerifde Rasûlü ekrem (S.A.V.) şöyle buyuruyor:

"Bir kimse özürsüz olarak üç (3) cumayı terk ederse, münâfıklardan yazılır." (tergıb terhib ve tac, c.1, 475)

Cumayı kılmayanlar, Türkiye'nin **"Dârülharb=kafirlerin memleketi"** olduğunuda iddia ederler. Türkiye'nin **"Dârülislâm=Müslümanların mem-**

leketi" olduğunu, "**İslâma sokulan Bid'at ve Hurâfeler**" isimli eserimizin üçüncü cildinde açıklayıp naklettiğimizi hatırlatırız. Ayrıca ilerde niyyet bahsinde "**Dârulharb**" diyenlerin hicret edip gitmeleri gerektiği beyan edilmiştir.

Diğer bir bâtıl görüşlerden biriside; "**Türkiye'deki imamların arkasında namaz kılınmaz. Çünkü bu imamlar, düzenin adamıdırlar veya bu imamlar, ücret alıyorlar... gibi....**" iddiâlarda bulunuyorlar.

Tabîi bu iddiâyı, muhtelif gurublar ve kişiler ortaya atıyorlar. Bilhassa senelerce İmam Hatip olup, vâzu nazihatda bulunan ve hatta Diyânet Reis muavinliği ve vilâyet müftülüğü gibi vazifelerde bulunup yüzlerce imam, müezzin ve kur'an muallimi tâyin edip vazifelerin başına diken kişilerden dahi, bu yanlış iddiâ ve telkinler ortada görülmekde ve duyulmaktadır.

Bir insan senelerce yapdığı ve öğdüğü amelleri, inkâr edercesine kötülemeleri, olsa olsa ya deli, ya bunak veya sapıtmış olmaları gerekir. Zira bu hal ve hareket ve görüşler, islâma ve ehli sünnet yoluna uymayan yanlış görüşlerdir. Öyle ya evvelce, iyi ve hak diye yapdıkları ve başkalarınada yapdırdıkları amelleri kötülemek, kendilerini ve amellerini kötülemektir. Mihraba geçen her imamın arkasında namaz kılınır.

Rasûlü ekrem (S.A.V.)

صَلُّوا خَلْفَ كُلِّ بَرٍّ وَفَاجِرٍ

"**Her iyi ve kötü imamın arkasında, namazı kılınız**" buyurmuşdur. (1)

Bu mubârek söze karşı iddiâda bulunmak, sapıklıkdan başka bir şey değildir. Kıbleye dönen ve namazını kılan ve kıldıran her kişi, mûmin ve müslümandır.

Ebû Hanîfe rahimehullahdan ehli sünnet velcemâat mezhebi hakkında sorulunca, soran kimseye şöyle cevap vermişdir:

"**Şeyhayni** (Ebû Bekirle Ömeri R.A.), **en efdal kılman, Hatenayni** (osmanla Aliyi R.A.) **sevmen, mestler üzerine meshetmen ve her iyi ve kötü imamın arkasında namaz kılmandır.**" Şerhi fıkhulekber, Ebilmünteha.

Peygamber (S.A.V.) efendimizin buyuruklarına muvâfık olarak İmâmı Azâmda ehli sünnet velcemâat alâmetlerini sıralayıp sayarken, "**Her iyi ve kötü imamın arkasında namaz kılmak**" ehli sünnet velcemaat yolcularının

(1) Beyhakî, Fethulkebîr, C. 2, 190

alâmet ve amellerinden olduğunu beyan buyurmuşdur. Hanefi Fıkhında, ısyan ve günahı küfre varmayan bid'atcı ve fâsık imamların arkasında namaz kılmak, kerâhatla caiz olduğu yazılmışdır.

Şu halde, **"vay efendim imamın sakalı yok, imamın altın dişi var, imam bekar, imam evinde televizyon taşıyor, imam falan partiyi tutuyor, imam cenâze yıkıyor, imam fâsıklarla görüşüp konuşuyor"** ve daha akla hayala gelmedik isnad ve ithamlarla, imama uymayan veya câmilere gitmeyen veya câmilerde imamlara uymayıp ayrı namaz kılan veya kıldıkları namazları iâde edenler, yanlışlık içindedirler. Zira Rasûlü ekrem (S.A.V.) efendimiz ve onun izini adım adım tâkip eden müctehidi mutlak Ebu Hanîfe merhumun beyan ve tavsiyelerine ters düşmektedirler.

Cenâbu hak cemâat ve cemiyetin toplanma ve kaynaşma merkezi olan mâbedlerimize, gidip imamlı cemâatlı birleşmeyi ve sevişmeyi, bütün islâm ülkelerinde dâim kılsın. Âmin...

İmam, müezzin, Kur'an-ı Kerim muallîminin ve diğer din hizmetinde bulunan kimselerin, ücret almalarının câiz olduğu fıkıh kitablarının **"İcarlar Bahsi"** başlığının altında delil ve kaynaklarla yazılmıştır.

Ayrıca bizim tercümesini yaptığımız **"Mülteka tercümesi"** isimli eserimizle **"İslâma sokulan Bid'at ve Hurâfeler"** eserimizin birinci cildinde naklettiğimizi hatırladırız.

Yakın zamanlarda şîî kaynaklı görüşlerden biriside; **"Asrı saâdetde mezheb yokdu. Binaenaleyh mezheb tanımaya ve mezhebe tâbi olmaya gerek yokdur... gibi ..."** iddiâlardır.

Bu iddiâları savunanlar, kendilerini aynı mertebede görerek geçmişe karşı saygısızlıkda bulundukları gibi, sevgili efendimizin, **"Benim sünnetime ve hulafâyı Râşidinin** (dört halifenin) **sünnetlerine sarılınız"** (2) buyurduğu nurlu hakîkatada muhâlifdir.

«حديث» اِخْتِلَافُ أُمَّتِي رَحْمَةٌ

Birde **"Benim ümmetimin ihtilafı, geniş bir rahmettir."** (3) hadîsi nebevîsinede muhalifdir. Zira müctehidlerin ictihad edip ihtilafa düşmeleri, kolaylık ve rahatlama yoludur.

(2) Ahmed, Ebû Dâvud, Tirmizî ve İbni Mâce
(3) Beyhâkî

Sevgili efendimiz **Muhammed** aleyhisselam, Bedir esirleri hakkında **Hz. Ebû Bekir ve Hz. Ömerle** istişare ettiğinde, **Hz. Ebû Bekir, "ya Rasûlüllah! Bunlar senin kavmi kabîlendir. Bunlar ilerde müslüman olurlar, salıverelim."** diyor.

Hz. Ömer, "Ya Rasûlüllah! bunlar seni mekkede rahat bırakmadılar. Burayada gelip küfür ve zulümlerine devam etmişlerdir. Bunları öldürelim... gibi..." cümlelerle cevablandırıyor.

Görüldüğü üzere bir birine zıd iki görüş ortadadır. Sevgili efendimiz **Muhammed** aleyhisselam, her iki görüşüde saygı ve sevgiyle karşılıyor. Fakat yaratılış ve tabîatına uygun olan merhamet edip salıverme tarafını tercih buyuruyor ve Bedir esirlerini salıveriyor.

Sonrada Cebrhail aleyhissal geliyor, Hz. Ömerin görüşünün daha isâbetli olduğunu söylüyor. bunun üzerine, Rasûlü ekrem (S.A.V.) efendimiz, **"Şu anda gökden bir azab inseydi, ömerden başka kurtulan olmazdı... gibi..."** ifâdelerde bulunuyor.

Şu halde efendimizin huzûrunda muhâlif görüşler serdediliyor, hiç bir şey buyurmuyor her ikisinide dinliyor ve saygı ile karşılıyor.

Ashab ve tâbiinden pek çok müctehidler, pek çok mes'eleler hakkında ictihad edip ihtilaf etmişler ve ihtilaflarıyla ümmeti muhammede örnek olmuşlardır.

Yer yüzünün yıldızları mesâbesinde olan Ashâbı kiram efendilherimize yetişip onlardan ilim ve irfan alan pek çok ulemâ ve sulahâde, ictihad edip ihtilafa düşenler olmuşdur. Dolayısıyle bu ümmetin genişleyici rahmete kavuşmalarına sebeb olmuşlardır.

Bu müctehidlerin ictihad ve beyanlarını kendilerine rehber edinen pek çok âlimlerde, o müctehidlerin ictihadlarını kaleme alıp başkalarına öğretme yollarını tâkip etmişlerdir.

O müctehidler içinde en fazla kendilerine tâbi olunan **Mâlikî, Hanefî, Şâfiî** ve Hanbelî ismini alan mezheb sâhibleridirler.

O günden bu güne kadar bu dört mezheb sâhiblerinin ictihadlarını ihtiva eden ve İslâm hukukunun kanunlarını yazan pek çok fıkıh kitabları, değişik dillerle yazılıp tâlim edilerek amel edilmiş ve hâlâda edilmektedir.

Şimdi ümmeti muhammedin asırlarca amel edip geldikleri yolları ve amelleri hiçimsemek, küçümsemek veya yanlış olarak görmek ve göstermek, milyon ve milyarlarca müminlerin yaşadıkları ve hâlâda yaşayanların îtikad ve amellerini, hiç mesâbesinde görmekdir.

Elbet bu hal ve iddiâlar, Kur'ân-ı kerim, sünneti seniyyenin ve selefi sâlihîn efendilerimizin beyan ettikleri hükümlere, aykırı ve yanlışdır.

Sırâtı müstekîm olan dosdoğru yolun ortasında kazılan bir çukur veya çekilen bir settir. Müslümanların ana yollarını şaşırdıp tâli ve sapık yollara çevirmek gibi tehlikeler doğurur.

Günümüzün insanları, alelekser câhil ve avamdır. Avamların vazifeleri ise, ulemâ ve fukahânın beyan edip yazdıkları ile amel etmektir.

Nitekim usûlu fıkıhda şu;

وَظِيفَةُ الْعَوَامِ التَّمَسُّكُ بِأَقْوَالِ الْفُقَهَاءِ «قال الفقهاء»

"vazifetülavâm, ettemessükü bi akvhalilfukahâ=Avâmın (câhilin) **vazîfesi, fakıhlerin** (şerîat âlimlerinin) **sözleriyle amel etmektir."** söz yazılıdır.

Geçmişi rahmetle anmamız, dînî bir vazife olduğuna göre, böyle mezhebi veya müctehidleri küçümseyenlerin, yanlış görüşlerine îtibâr etmeyip inanılan ve îtimhad edilen ilmi ile âmil âlimlerimizin beyanlarını dinlayıp, doğru yol olan sırâtı müstekîme devam etmek en iyi amel ve harekettir, vesselâm.

SUAL: Efendim daha evvel böyle şeyler ile fazla karşılaşılmazdı. Şimdi bu hal ve hareketler, pek çoğaldı neden?

CEVAP: Târihi ve selefin eserlerini okursak, böyle görüşlerin daha evvelde olduğunu müşâhede ederiz. Ancak günümüzde cehâletin daha fazla yaygın olmasından ve karşılarında müdâfaa edip tersleyip yok edecek yetgili ve bilgili kimselerin azlığından, daha fazla yaygınlaşma hâli olabiliyor.

Böyle yanlış inanç ve amel sâhiblerinin fâsit görüşleri ile tehlikeleri **"yetmiş üç fırka"** ile **"islâma sokulan Bid'at ve Hurâfeler"** isimli eserimizde geniş olarak okunabileceğini muhterem kardeşlerimize hatırlatırız.

Ehli sünneti şaşırtan yanlış ve bâtıl akîdelerden biriside, târihde ümmeti muhammed arasında olan harbler veya mücâdele ve çakışmalardan mütevillid iki kurubdan birisini itham veya tekfir etme veya her iki kurubu tekfir etme hâlidir.

Pek çok olaylar olmakla beraber, en teklikelisi; **Hz. Ali ile Hz. Aişe ve Hz. Ali ile Hz. Muâviye** arasında geçen harblerdir.

Şîîler, Hz. Aliyi haklı görüp Hz. Aişeyi suçlayıp ve Hz. Âişe validemize zina isnadında bulunmuşlardır.

Keza şiîler, Hz. Ali ile Hz. Muâviye arasında geçen harbda, Hz. Aliyi haklı görüp Hz. Muâviyeyi suçlamışlardır. Hatta Hz. Muâviyeyi itham edip çok kötü kelimelerde bulunmuştur.

Halbuki Hz. Ali, Hz. Muâviye ile arasında geçen harbdan dolayı aşırılık yapıpda haddi aşanlara şöyle buyurmuşdur:

إِخْوَانُنَا بَغَوْا عَلَيْنَا وَلَيْسُوا كُفَّارًا وَلَا فَسَقَةً
وَلَا ظَلَمَةً لِمَا لَهُمْ مِنَ التَّأْوِيلِ وَإِنْ كَانَ بَاطِلًا

Tercümesi:

"Kardeşlerimiz, bizim üzerimize (çıkarak) **azgınlık yapdılar. Fakat tevilleri bâtılda olsa, tevillerinden dolayı; kâfir, fâsık ve zâlim değillerdir."** (4)

Havâric ismi ile anılan sapık fırkacılar ise; Hz. Ali ile Hz. Muâviye arasında geçen harbde pek çok müslümanın ölmelerine sebeb oldukları için, **"Ali, Muâviye ve Amr bin el'as kâfir olmuşlardır. Öldürülmeleri lâzımdır."** diyerek fetvâ vermişler ve üçünede birer fedâi çıkarmışlar.

Hz. Aliyi öldürmeye giden kişi, Kûfede Hz. Ali sabah namazını kıldırırken şehid etmişdir. Diğer fedâilerin emellerine erişemedikleri yazılmakdadır.

Görüldüğü üzere Şîîlerin ve Havâriclerin görüşleri ne kadar yanlış ve hatalıdır. Zira Hz. Ali, kendisiyle harb eden kimselere **"kardeşlerimiz"** diyor ve **"tevilleri yanlışda olsa, bunlar kâfir değil, fâsık ve zâlimde değillerdir"** buyuruyor.

Ehli sünnet yolcularıda ehli kıble olan müminleri, kardeş görmelidirler. Küfür, zulüm ve fâsıklık isnâdından kaçınmalıdırlar.

Hz. Aliyi mihrabda şehid ettiren havâriclere gelince, bunların sapıklıklarıda gâyet açıkdır. Hiç kıblede ve divânı ilâhide olan kimse, kâfir olur mu? Elbet olmaz ve olamaz.

Fakat sapık yolda olan havâricler ve onların izini tâkib eden kimselerde, câmilerin içinde kâfir arayanlar oluyor. Hatta kâbede bunulup hac vazifesini yapanları dahi aynı tehditleri savuranlar, görülmüşdür.

"Alnın delinse, hacıda olsan ve hatta hâfızı kelamda olsan, bize katılmazsan, varacağın yer cehennemdir. Bizim partiye oy vermezsen; namazın, haccın ve hayrın boşa gider." Nikâhın ve imânından olursun... gibi..." yanlış ve çok yanlış sözler, sapık havâriclerin yollarını tâkip eden sapık kimselerin görüşleridir.

(4) Makasıd, Teftâzânî

Ey ehli sünnet yolcusu îmanlı ve genç kardeşlerimiz! yukardaki olayları özet olarak naklettik ve rehberlerimizden Hz. Alinin kıymetli sözü ile gûya onu seven şiîlerin ve onu tekfir eden Havâriclerin tezatlı ve yanlış görüşlerini okudunuz. Doğruya inanıp sıratı müstekîmde devam etmek için, o sapıklardan ve görüşlerini taklid edenlerden kaçınalım. Câmilerin içinde kâfir arayan sapıklardan olmayalım. Bilhassa başkalarının sandelye ve menfaatleri için, birlik ve berâberliğimizi, dünya ve âhiretimizi, harap etmeyelim.

Hayatımız boyunca mümin kazanmak ve istikâmetde olmak emelimiz olmalıdır. Çünkü bu gâye ile yaşamak, çok ve çok sevabdır. Ve isâbetlidir.

Cenâbu hak bir âyeti kerimede şöyle buyurmuşdur:

مَنْ قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ فَسَادٍ فِي الْأَرْضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ
النَّاسَ جَمِيعًا وَمَنْ أَحْيَاهَا فَكَأَنَّمَا أَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا

"Kim, kısas gerekmeksizin veya yer yüzünde fesatlık çıkarmak olmadan haksız yere bir nefsi (şahsı) **öldürürse, bütün insanları öldürmüş gibi olur.**

- ve bir kimsede, bir nefsi (şahsı) **kurtarırsa, bütün insanları kurtarmış gibi olur."** (5)

İnsanın beden ve canını tehlikeden kurtarmak, bütün insanları kurtarmış, gibi sevap olunca, dünyâ ve âhiretin yegâne kurtuluş sebebi olan, îman ve islâm nimetine sebeb olanlarda, aynı ecri alırlar.

Bir hadîsi nebevîde şöyle buyurulmuşdur:

قال عليه الصلاة والسلام : لأن يهدي الله بك
رجلاً واحداً خير لك أن يقتل ما بين المشرق والمغرب

"Muhakkak senin, bir kişiyi (kâfiri ve zâlimi) **hidâyete** (îman ve islâma) **erişdirmen** (müslüman olmasına sebeb olman), **senin için doğu ile batı arasında olan bütün kâfirleri öldürmenden, daha hayırlıdır."** (6)

(5) Mâide Sûresi, 32
(6) Dâmad, C. 1, 688

Öyle ise, her müminin bütün hırsı ve emeli, müslüman kazanmak ve müslümanın çoğalması için gayret sarfatmek olmalıdır. Zira sevgili efendimizin buyuruğunda görüldüğü gibi, onun bütün hırs ve gayreti, mümin kazanmakdı. İlerde elfâzı küfür bahsinde, **"Birinin söz ve fiilinin yüz tevilinden doksan dokuzu** (99) **küfrünü îcâbetse bir tevîlide îmânını îcâb etse, müftüye yakışan îmânı ile fetvâ vermektir."** hükmü kaynağı ile okuyacaksınız.

Cenâbu hak bir âyeti kerimesinde şöyle buyurmuşdur:

لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ أَنفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ
حَرِيصٌ عَلَيْكُم بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿١٢٨﴾

"And olsun ki size kendi cinsinizden öyle bir peygamber gelmişdir ki, sizin sıkıntıya düşmeniz, ona çok ağır gelir. Çünkü o (Hz. Muhammed), **size çok düşkün, müminlere karşı çok şefkatli ve merhametlidir."** (7)

Yukardaki hükümlere göre, mümin kardeşlerimize, mültefit, güler yüzlü, tatlı dilli ve sevimli bir şekilde davranmak, peygamber (S.A.V.) efendimizin tâbiatı ve arzularına muvâfık olan amellerdir.

Binaenaleyh ehli sünnet yolcusu müminlerde, karşılaşdıkları müslümanlarla selamlaşıp sevişmek ve birbirlerinin hal ve hatırını sorarak hayır duâda bulunmak sûretiyle üstün meziyetleri yaşamalıdırlar.

Cenâbu hak bütün müslümanlarla bizlerede, bu güzel huy ile yaşayıp ölmeyi nasîp buyursun. Âmin.

Yukardaki naklettiğimiz hatalı ve yanlış meselelerin zuhûr edip görülenleri, ekseriyâ siyâsî görüş, maddi menfaat veya şan ve şöhret hastaları arasında cereyan ediyor. Aşırî gurubculuk ve fırkacılık cemiyete sirâyet ettimi, tedâvisi çok güç olan bir hastalıkdır.

Bu tehlikeleri gören pek çok büyükler, **"Şeytandan ve siyâsetten Allâh'a sığınırız"** demişlerdir.

Gerçek ilim otoriteleri ile, yarım veya hiç menzilinde olan allâme taslaklarının, hal ve amellerinden bâzı örnekler, ilerde muhtelif hadîsi nebevîlerin îzâhât bölümünde zikredilmiştir. Oraları tekrar ekrar okuyalım.

Münâfıkların listesini bilen Hz. Huzeyfenin tavsiyeside câlibi dikkatdır.

(7) Tevbe Sûresi, 128

وعن حُذيفةَ ، قال : يا معشرَ القُرّاءِ ! اِستَقيموا ، فقَدْ سبَقتُم سَبْقاً بَعيداً ، وَإنْ أخَذتُم يَميناً وَشِمالاً لَقَدْ ضَلَلْتُمْ ضَلالاً بَعيداً . رواه البخاري .

Tercümesi:

Huzeyfe (R.A.) den rivâyet olunmuşdur, dedi:

"Ey kurrâ Cemaatı! İstikamet üzere devam ediniz. Zira sizler (Sahâbe olarak islâma girişiniz) **pek çok önde cereyan edip geçmiştir.**

- Eğer siz, islâmî hakikatları ana cadde olan kitap ve sünnetten almayıp caddenin sağından ve solundan alırsanız, elbette çok kötü yola sapmışlardan olursunuz." (8)

Râvi Huzeyfetülyemânî (R.A.) hakkında kısa mâlumat "Mişkat tercamesi" adlı eserimizin birinci cildin yüz seksen yedi (187) ci sahifesinde zikredilmiştir.

İstikâmetin târifi ve îzahıda ilerde ikinci bölümün hârikalar bahsinde gelecektir. Orayı tekrar okumayı tavsiye ederiz.

Hz. Huzeyfe (R.A.) da, istikâmet yolu olan ana cadde sırâtı müstekîme (ehli sünnet velcemaat yolu olan tarîkatı Muhammediyeye) tâbî olub, bu yolun sağından ve solundan giren veya çıkan tâli yollara uyulmamasını dikkatla tavsiye ediyor. Çünkü ana caddeyi bırakıb sağdaki ve soldaki tâli yollara uymak veya gitmek, bâtıl yollara götüreceğini beyanda bulunuyor. Binâenaleyh, Tarîkatı Muhammediyeye tâbî olup ona tıpatıp uyan yolu tâkip etmek, sahibi selametdir.

Bu mubârek sahâbe, şu âyeti kerîmenin hükmünü açıklamaktadır:

وَأَنَّ هَٰذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ ۖ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَن سَبِيلِهِ ۚ ذَٰلِكُمْ وَصَّاكُم بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٥٣﴾

(8) Haberi, Buhârî rivâyet etmiştir

"Şu emrettiğim yol, benim dosdoğru yolumdur. Dâima ona (o ana cadde olan doğru yola) **uyun. Başka** (bâtıl) **yollara uymayınki, sizi onun** (Allâhın) **yolundan saptırıp parçalamasınlar."** (9)

BÂZI ÖRNEK MİSALLER

İlerde ilim ve ulemâ bahsinde pek çok hüküm ve örnek misaller okunacaktır. Bilhassa kur'an'dan sonra en müteber kitab Buhâri şerif'i yazan ismâîli Buarî ile müctehidi mutlak Ebû Hanîfe merhumların dînî ve ilmî muhtâriyetlerini okuduğumuzda, günümüzün ilim sâhiblerinin pek çoklarının hal ve durumları anlaşılmış olacakdır.

Takriben 65-70 sene evvel **Konya'da** yaşayan medreselerin bereketleri olan büyük tefsir sahibi **Mehmed Vehbî, Akşehirli Hacı Ahmed Efendi, Hacı Veys Zâde Mustafa Efendi ve Aksekili Hüseyin Feyzi Efendilerde,** her biri ilimleriyle âmil örnek ilim adamlarıydılar.

Siyâsetten, vakıflardan, her türlü fırkalardan uzak ve kirli işlere asla yaklaşmayan meslekleriyle meşkul, emir ve umeraya yaltaklık etmeyen asil ve temiz ilmiye mensubları olarak yaşayan ve hakkı söylemekdende asla çekinmeyen ve dinde tâviz vermeyen fâzılı muhteremlerdi.

Meselâ: Akşehirli **Hacı Ahmed** Efendi hocamız bizzat şu olayı anlatmışdı: "Cumhuriyetin ilk kurulduğu günlerde, Cumhireyetin kurucularından birisi, benim koluma girdi. Alâaddini ve istasyonu defalarca dolaştırdı. Gel seni Ankaraya alalım, senden faydalanalım...gibi..." tekliflerde bulundu. Her teklife "olmaz" cevâbını verdim, diyor ve devam ediyordu:

"Çünkü daha evvel ilmiyeden Ankaraya gidip siyâsete girenlerden sapıtanları gördük. Kur'an-ı Kerimin Türkçe'den türediğini savunup uydurma kelime ve beyanları okuyub vâkıf olmuşduk. Bende siyâsete karışırsam, aynı hallerin olmasından korkdum. Müsbet cevabı vermedim. Bu günüme çok şükür okuduklarımı öğretmeye ve iktizâsı ile amel etmeye çalışıyorum...vesâire..." demişdi.

Bize verilen bu bilgiler ışığında, siyâsi teklifde bulunanlara, **"Cenâbu hak Peygamberimizi bütün insanlara gönderdiğini buyuruyor. O nasıl hiç ayırım yapmadan bütün insanlara tebliğci olarak vazife yapdı ise, ilim ve din tebliğcileride aynı hayâta devam etmelidir. Bizde onlardan birisi olmak emelindeyiz gibi."** cümlelerle cevablandırıyoruz. Bâzı fırkacıların içinde yer alan din adamları, meslekî ilmiyeden istisnâi leke ve ızdırablardır.

(9) En'am Sûresi, 153

Efendim, sevgili Peygamberimiz Muhammed Mustafa (S.A.V.) efendimiz, hem din mürşidi ve tebliğcisi, hem mihrab imamı ve ve hemde devlet başkanı idi.

Âmmeye hizmet için, siyâsete atılıp görev almakda aynıdır, neden mahzurludur? denilebilir.

Günümüzde siyâset, fırkacılık ve gayri meşrû hükümler icrâ etmekden başka bir şekli yokdur. Halbuki fırkacılık, haramdır.. Bütün insanların müracaat edip dînî mes'elelerini hallettireceği kişilik yok olmakdadır. Zira gurubların bir kısmı, dost ve diğerleri düşman gibi oluşuyorlar.

Bu cümleleri bizlere arzederken üstadımız, "**aman siyâsetten ve her türlü fırkalardan ve fırkacılıktan kaçınınız**" diyerek tavsiyede bulunur ve daha başka gerekçeleri îzah ederdi. İmamın sarığı en ufak lekeyi dahi gösterir, temiz kişiler, kendilerini kirli hayatın içine atmazlar. İstisnâlar, kâideyi bozmaz.

Şerlilerin en şerlileri, âlimlerin şerli ve kötü örnek olanları olduğu bir hadîsi şerifde şöyle buyurulmuştur:

وعن الأحوص بن حكيم ، عن أبيه ، قال : سأل رجل النبي ﷺ عن الشر . فقال : « لا تسألوني عن الشر ، وسلوني عن الخير » يقولها ثلاثا ، ثم قال : « ألا إن شر الشر شرار العلماء ، وإن خير الخير خيار العلماء » . رواه الدارمي .

وعن أبي الدرداء ، قال : إن من أشر الناس عند الله منزلة يوم القيامة : عالم لا ينتفع بعلمه » . رواه الدارمي

"Ahvas bin Hakim (R.A.) **den, oda babasından rivâyet etmişdir, dedi:**

- Bir adam nebiyyi muhterem sallallâhü aleyhi veselleme, şerden (kötü ve kötülükden) **sordu:**

- Rasûlü ekrem (s.a.v.) **de hemen buyurdu:**

"Bana şerden sormayınız. Hayırdan sorunuz.

- Rasûlüllah (S.A.V.), **bu sözü üç sefer tekrarladı ve sonra buyurdu:**

"Uyanınız ve dikkat ediniz! elbette şerrin şerri, âlimlerin (bilginlerin) **şerlileridirler.**

- Hayrın hayrı ise, âlimlerin (bilginlerin) **hayırlılarıdır. "Kıyâmet gününde Allâhü teâlanın nazarında insanların en şerlisi; ilmi kendisine fayda vermeyen âlimdir."** (Dârimî, mişkâtülmesâbîh tercümesi, C. 2, 216)

Buraya îman şâirimiz **Mehmed Âkif** merhum şöyle feryâd ediyor:

Zulmü alkışlayamam, zâlimi aslâ sevemem,
gelenin keyfi için geçmişe aslâ sövemem.
Biri ecdâdıma saldırdımı hatta boğarım,
boğamazsınki, hiç olmazsa yanımdan kovarım.

Diğer bir örnek misalda ilmiyle âmil ve yumuşak huylu iltifat ve ülfet örneği bir zâtı muhterem olup tâlim ettiği ilmini öğretmek ve ismini ilim adamlığından değiştirmeden ilim adamı ve ulemâ olarak yaşayıp âhiretede aynı şekilde irtihâl eden **Hacı Veys Zâde Mustafa Efendi** merhumdandır.

Hocamız Konya'da Merkez Vâizi ve Azîziye Câmiinde imam ve hatip idiler. Günlerden bir gün öğle veya ikindi namazına o günün siyâsetçilerinden 2 veya 3 milletvekili geliyorlar. Namazdan sonra caminin ortasına hoca efendinin geçeceği yere dikelip duruyorlar. Bunları gören hoca efendi hemen heyecanla ve suratla yürüyor ve onların yanından hızla geçiyor ve şöyle diyor:

"Efendiler, burası ibâdethânedir. İbâdet yeridir. Siyâset yeri değildir." Bu sözleri söyleyor ve hücresine giriyor, kapıyı arkasından kitliyor.

İşte bu vâkıa ve olayı bütün cemaat görüyor ve şâhid oluyor. Olayı görenlerden birisi bir Hoca efendinin oğlu, müttekî ve mutasavvıf bir dosdumuz olan ihlaslı kardeşimiz şu anda merhum **Mevlüt Baştaş** şâhid oluyor.

Bu hocazâde ilim adamlarını seven, sıratı müstekîmde olan her büyüğe hurmet ederdi.

Hatta birgün nakşebendî şeyhlerinden Fâzılı muhterem **Adanalı Sâmi Efendi İstanbuldan Konya'ya** gelmiş, ikindi namazından sonra evlerine geleceğini bize haber verdi, hemen bizde bâzı dostlarımızla vardık. Sohbetden sonra akşam namazını orada cemaatla kıldık ve fâzılı muhterem **Sâmi efendi** merhum, imamlığa bizi geçirmişdi.

Bu son olayı anlatmakdaki gayemiz, **Hacı Veys Zâde Mustafa** efendi merhumun siyâsetten ve siyâsîlerden kaçdığı hakkındaki olayın gerçekçi ve ihlaslı bir zâtın naklettiğini ve dolayısıyle hem gerçeği anlatmak ve hemde bu vesile ile pek çok kişileri rahmetle anmakdır.

Yarım asır evvel görülen ve yasayan âlimler, ehli takvâ ve mutasavvıflar, hâlıs din gayretiyle böyle yaşayanları olduğu gibi günümüzde de aynı şekilde hayatını, ilmî ve dînî irşad hizmetine verenlerde pek çokdur, elhamdülillah.

Muhtelif resmî kuruluşlarda dînî ve ilmî tedrîsâtın yanında, özel tedrîsat ve ilim tâlimi ile irşad vâzifesine, kadınlı erkekli şekilde devâm etmektedirler.

Cenâbu hakka nâmütenâhî şükürler olsun. İmam Hatip okulları, ilâhiyat fakülteleri, Kur'an Kursları, özel arabca ve kıraatla ilgili Kur'an kursları iftihar edilecek tesislerdir. Özel tedrîsat, yurdun pek çok yerlerinde devam etmektedir. En verimlilerinden birisi, İstanbuldaki İsmâil ağa kurslarına bağlı olanları sayabiliriz.

İlim tedrîsi ve tâlimi ile meşgul olan genç ve yaşlılarımıza bir kaç örnek misal daha arzedelim.

Sene 1960, o günün ihtilal sâhibleri **Ömer Nasûhi bilmen** hocamız merhumu İstanbul müftülüğünden diyânet reisliğine getirdiler. Günlerden birgün ihtilâlin lideri. İstanbul İslam Enstitüsüne uğrayor ve orada dinden konuşayım derken, **"Ezan Türkçe okunmalı, namaz Türkçe kılınmalı ve telkinde Türkçe verilmeli"** diyor.

Hemen gazetelerde, **"Devlet Başkanı Ezan Türkçe okunmalı"** dedi diyerek manşeti atıyorlar ve **Diyânet Reisi Ömer Nasûhi Bilmen** hocamız merhuma koşuyorlar, meseleyi soruyorlar.

Hocamız merhumun cevabı; **"Ezandan maksat, îlandır. Dünyadaki müslümanların hepsi, ezan okununca namaza çağrıldıklarını bilmektedirler. Binaenaleyh ezan melek-in getirdiği gibi arabcadan başka okunması câiz değildir."**

İlmi ile âmil ehli sünnet yolcusu ilim otoritesi, din direkleri, işte böyle yaşadılar. Ya günümüzde daha aşağı mevkideki bir zâlim çıkıyor, **"Kur'an, insanın kafasını geriye götürür"** diyor. Bâzı yazarlar ve hatiplerin dışında, kimseden çıt yok. Heyhât heyhât.

Bunun yanında baş örtüsü, fâiz ve zina gibi kesin hükümlerle ilgili çatlaklıklar karşısında, açıkça beyanda bulunma da yok. Fakat Peygamberimizin doğum günü diye tertiplenen Bid'atlı toplantıya, başı açık kadın çağırıp milleti İslâm'ın gözü önünde ayıplı hal ve hareket işleniyor. İnnâlillâhi ve innâ ileyhi râciûn. 12 Aralık 1993 târihinde Diyânet reisimiz **M. Nûri Yılmaz** muhteremin **"Kadınların başlarını örtmeleri Allâh'ın emri farzdır."** beyanı, takdîre değer bir açıklamadır.

Dînin esâsına aykırı olan her hareket ve amel, aslâ doğru olamaz. Bu tezatları yaşayanların yanında, gerçek ilim otoritesi **Ömer Nasûhi Bilmen** hocamız merhum Büyük İslâm ilmi halinde ve hukûku İslâmiye kamûsu isimli eserinde **"Türkiyenin arâzisi arazıyı emiriyyedir, öşür gerekmez"** beyanının tersini savunanlardan, **"Eski ilmihalların yazdıklarına bakmayın, öşrünüzü verin"** diyenler olabiliyor. Halbûki bugünkü uygulamada **"sipotaj vergisi"** diye bir vergi alınıyor. Tarladan kalkan ancak masrafını karşılayabilenler oluyor. Her ne ise, geçmişi kötüleyici cümleler ayıp ve günahdır.

Bu öşür meselesi, merhum hocamızın o eserlerinde zikredilmişdir ve bizim **"Mülteka tarcümesi"** isimli eserimizin ikinci cildinin öşür bahsinin sonunda açıklamalı beyanımızı okuyabilirsiniz.

Efendim ilim ve ahlak fukarası kişiler; yagcılık, dalkavuklukda mâhirdirler. Âciz, zaif ve kendilerini savunamıyacak sağ veya ölü kişilerin karşısında, allâme ve müctehid kesiliyorlar. Fakat yüksek mevkîde küfür kusan zâlimlerin karşısında sanki dilsiz şeytan oluyorlar.

Hemen burada Rasûlü Ekrem sallallâhü aleyhi vesellem efendimizin mubârek sözünü okuyalım:

أَفْضَلُ الْجِهَادِ كَلِمَةُ حَقٍّ عِنْدَ سُلْطَانٍ جَائِرٍ

"Cihâdın en afdalı, zâlim sultanın (devlet reisinin) **yanında, hakkı söylemekdir."** (10)

Mes'ele mes'eleyi aydınladırken konuyu uzatdık. Hulâsa ile sonuca varalım.

Evet ehli sünnet velcemâat yolunda müslümanca yaşamak için, ilme ve ilim adamlarına saygılı, çok okuyan ve büyüklere saygılı, küçüklere sevgili bildikleri ile âmil ve bilmediklerini tâlip, mütevâzi ve mültefit olarak yaşamaya çalışmalıyız.

Her gördüğümüz kişilere îman gözüyle bakmalıyız ve mûmin kardeşlerimize de şu mulahaza ve düşüncede olmalıyız:

Karşımıza gelen kişi ve kişiler; âlim ise, **"Bu adam âlim adamdır. Her yapdığını bilerek, yapar. Allâhın hoşnut olduğu en iyi kullardandır. Ben ise, câhilim, kusûrum ve eksiğim pek çok, yapdıklarımın durumunu gereği gibi bilemiyorum."** der.

Eğer âlim câhili görürse, **"Bu adam câhil, ben bilgimle iyi bir kulluk yapamıyorum. Benim kusurum çok. Çünkü câhil mâzurdur."** gibi cümlelerle karşısındakine tevazû da bulunur.

Karşısına gelen yaşlı bir kişi ise, **"bu adam çok yaşamış, Allâhüteâlaya kulluğu benden çokdur ve bu kişi Allâhü talaya benden daha yakındır...gibi..."** görüş ve cümlelerle yaşamaya devam etmelidir.

Şâyet karşısına gelen genç bir kişi ise, **"Bu kişi daha küçük yaşdadır. Bunun Allâha karşı kusûru azdır. Ben ise, bundan yaşlıyım. Öyle ise,**

(10) Ebî Dâvud

Cenâbu hakka karşı benim kusur ve günâhım, bu gençden çokdur...gibi..." düşünce ve görüşle bakar.

Mütevâzı ve saygılı yaşayış böyledir ve bu şekildeki yaşayış, sevgili efendimiz Muhammed aleyhisselam'ın, ashâbının, tâbiînin ve devam eden ehli sünnet yolcularının yaşantılarıda böyle olmuşdur.

Burada büyüklerin; "**sâlihler ve iyiler zikredildiğinde, rahmeti ilâhî iner.**" buyurdukları söz iktizasına iki örnek misal daha arzedelim.

Müctehidi mutlak Ebû Hanife Radiyallâhü anh merhum oğlu Hammâda (R.A.), îman ve îtikad mes'eleleri hakkında münâzara ederken iyi niyyet ve görüş sâhibi olması husûsunda şöyle tavsiyede bulunuyor:

"**Ey oğulcuğum! Biz bir birimizle bu konuda** (îman ve îtikad konusunda) **konuşurken, birimiz diğerimizi başımızda bir saâdet kuşu gibi kabul ederiz. Hiç birimiz diğerimizin tehlikeye düşmesini istemeyiz.**

- Siz ise, karşınızdaki şahsın tehlikeye düşmesini istersiniz ve belkide küfrünü ister ve söylersiniz. Halbuki bir kimse, karşısındaki müslüman kardeşinin küfrünü isterse, işte o kimse, kardeşi kâfir olmazdan evvel kendisi kâfir olur. (11)

Bu büyük müctehid, tavsiye ve nasihatı ile Rasûlü ekrem (S.A.V.) efendimizin şu hadîsi nebevîsinin hükmünü tatbik ve tevsiye ediyor:

مَنْ قَالَ لِاَخِيهِ يَا كَافِرُ فَقَدْ بَاءَ بِهَا اَحَدُهُمَا فَاِنْ كَانَ كَمَا قَالَ وَاِلَّا رَجَعَتْ عَلَيْهِ

Tercümesi:

"**Bir kimse, mümin kardeşine; ya kâfir derse, işte o söz birisine döner. Eğer** (yâ kâfir!) **denilen kâfir ise, o söz ona gider. Şâyet o** (yâ kâfir) **denilen kimse kâfir değilse, o söz sâhibine rucû eder** (döner)." (12).

Diğer örnek misal ve mes'elede, yakın târihîmizden yaşadığımız bir durumdur.

1957 senesinde İstanbula bir zat tarafından dâvet edilmişdik, dâvete îcâbet neticesinde İstanbulun ilim ve takvâ sahibi kişilerden, İstanbul müftüsü **Ömer Nasûhi bilmen, saffat efendi ve Sâmi efendi** gibi muhteremleri ziyâret etdik. Şu anda bu zâtı muhteremler, Rahmeti rahmâna kavuşmuşlardır.

---

(11) Târikatı Muhammediye

(12) Buhârî, Müslim

Bu muhteremlerden biri ile sohbaetimizde geçen meselelerden birisini nakledeceğiz. Fâzılı muhterem **Sâmi efendi** sohbetinde üzülerek şu mes'eleyi nakletmişdi:

"Adanada cami imamı olan bir imam efendiye ihvanlardan (kardeşlerden) bâzıları, (Bu imam efendi çok iyi ama, hidâyet de değil) demişler. Bu haber bize ulaşınca çok üzüldüm ve îkaz ettim.

- Hiç hâfızı kelam olup mihraba geçen ve hatimle namaz kıldıran kişiye, (Hidâyetde değil) denirmi? aslâ olamaz ve doğru değildir.

- Neden hidâyetde değilmiş? Efendim imam efendi bize müntesip olmadığından böyle diyorlar, gibi" cümlelerle beyanda bulunmuşdu.

Rahmeti rahmâna kavuşan saygı değer merhum Sâmi efendi, "Hidâyet" kelimesinin kâfirin îmana kavuşmasında kullanıldığını îzah ediyordu.

Çünkü kâfirlerin, îman etmesi hâlinde "Hidâyete erişdi" denilir. Şâyet îmansız ve kâfir iseler, **"Hidâyette değil veya Allâh hidâyet versin"** denilir.

Bu husus, Rasûlü ekrem sallallâhü aleyhi vesellem efendimizin, amcası Ebû Tâlibin îmân edip hidâyete kavuşması için gayret ve çabaları, cenâbu hakkın lütfu ihsânı olmayınca hidâyete erişemediğini beyan eden şu âyeti kerimenin hükmünün tezâhurudur.

Mevlâmız şöyle buyurmuşdur:

إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ وَلَٰكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي
مَن يَشَاءُ ۚ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿٥٦﴾

Tercümesi:

"Şüphesiz (Habibim) **sen, sevdiğin kişiyi, hidâyete erdiremezsin. Fakat Allâh** (c.c.) **öyle bir kudret sahibiki, kimi dilerse ona hidâyet verir ve o** (Allâhüteâla), **hidâyete erecekleri daha iyi bilendir."** (13)

Ehli sünnet yolunu tâkib eden müslümanlar, zarûrâtı dîniyyelerini öğrenib iktizası ile amel eden ve sıratı müstekîm yolunu terk etmeyip karınca kararınca, farz, vâcib, sünnet ve müstehap olan esasları gereği gibi bilen ve yaşayan kişilerdir.

Elbet kadınların pek çoklarının islâm giyimini geymeyip, ya bedeninin açık yeri kapalıdan çok veya erkeklerin giyimlerini giyerek gezenlerin olduğu, haramların çekinmeden işlendiği, her türlü çalgı âletleriyle mûsıkînin icrâ edildiği, hatta dînî kasetlerin pek çoklarının çalgılı ve musîkî sesleriyle doldu-

(13) Kasas Sûresi, 56

rulup satıldığı, haram olan fırkacılığın öğünülüp savunulduğu, sakallı erkek ve örtülü kadının ve hatta başörtüsünün kötülendiği, **"Eskiye rağbet olsaydı, bit pazarına rağbet olurdu"** diyerek büyüklere saygı ve hurmetin azaldığı ve hakâretin çoğaldığı, her türlü vazîfeye ihmal ve hıyânetin çoğaldığı, televizyonlarda çıplak yeri kapalı yerinden çok olan kadınların şarkı ve reklamlarını verip, dinle ilgili nasîhat ve konferansların ya verilmediği veya pek az bir zamanda nakledip verildiği ve dîne saldıran zâlimlerin himâye edilip, dindarlara hakâretin çoğaldığı hulasa–i kelâm sokaklarımızda ve evlerimizde islâma ve sünnete muhhalif hayat devam ettiği bir zamanda, ehli sünnet velcemâat yoluna tâbî olup sıratı müstekîm üzere inanıp amel etmek, çok ve çok iyi ve ecri mukâfatı pek çokdur.

Bir hadîsi nebevîde şöyle buyurulmuşdur:

مَنْ تَمَسَّكَ بِسُنَّتِي عِنْدَ فَسَادِ أُمَّتِي فَلَهُ أَجْرُ مِائَةِ شَهِيدٍ (بيهقي)

"Bir kimse, ümmetimin fesâd olduğu zamanda, benim sünnetime sarılırsa, o kimse için yüz (100) şehid ecri vardır." (14)

Diğer bir hadîsi şerifde de şöyle buyurulmuşdur:

اَلْمُتَمَسِّكُ بِسُنَّتِي عِنْدَ اخْتِلَافِ أُمَّتِي كَالْقَابِضِ عَلَى الْجَمْرِ (حاكم)

"Ümmetimin ihtilâfı (fırkacılık hâlinin olduğu) **zamanda, benim sünnetime sarılan** (sünnetimle amel eden) **kimse,** (dînini korumakda) **kor ateşini avcının içinde tutan kimse gibidir."** (15)

Neticei meram ve hulasa-i kelam, ehli sünnet yolunu tâkib eden ve edecek olan; hoca, hacı, âlim, câhil, genç ihtiyar, kadın ve erkek bütün kardeşlerimize bildiklerimizden elimizden ve kalemimizden geldiği kadar, bir şeyler nakledip yazdık. İnşaallah hakkı arayan ve doğruyu bulmak isteyen iyi niyetli, ihlaslı kardeşlerimize faydalı olaçakdır.

Bilhassa boş testi mesâbesinde olan fikir ve bilgi edinip boşluğu doldurmak isteyen genç kardeşlerimize, faydalar sağlıyacağına inanıyoruz. Zira günümüzde fırkacı veya kendi çıkar ve menfaatı için her türlü gayrimeşrû ve bâtıl yollara başvuran lüpcü, hurâfeci ve şakşakcıların tuzaklarına kapılmamak

(14) Beyhâkî
(15) Hâkim

için ilerdeki îzahlarımızı mutlaka okumalıdırlar. Okuyunca iyi niyetliler, sevineceklerdir.

Bunun yanında menfaatı için gayrimeşrû her yola giden, peşin fikirli ve aşırî fırka hastası olanlarda, rahatsız olup hırçınlaşabilirler.

Biz hâlis niyyetle mes'eleleri yazıp naklediyoruz. Yüce mevlamızdan ecrü mükâfât ve sevgili efendimiz Muhammed aleyhisselâmdanda şefaatı umarız. İnşaallahüteâlâ.

Sâyü gayret bizden, lutfü inâyet, yüce mevlâdandır.

Vesselâmü alâ men ittebealhüdâ: Selâmet ve saâdet; doğruya tâbi olanlaradır.

BİRİNCİ BÖLÜM

EHL-İ SÜNNET YOLU

Ehli sünnet yolcularının, inanç, ilim, amel ahlak, takva, tasavvuf ve emsâli takib ettikleri esaslardan bâzılarını sıralayıp îzaha çalışacağız.

EHLİ SÜNNET VELCEMÂAT TOPLULUĞUNUN BİRLİĞİ

Ehli sünnet velcemat topluluğunu beyan eden hadîsi nebevîlerden bâzıları, hem bu kitabın baş tarafında zikredilmiştir. Ve hemde bu başlığın aşağısında zikredilmişdir. Diğer bir kaçında ilerlerde okuyacağız.

Mesela: **"benim ve ashâbımın yoluna tâbî olanlar, kurtuluşa ve cennete erenlerdir"** buyurulmuştur. Buradaki, efendimizin **"ashabımın yolu"**: **"icmâi ümmet, ehli sünnet velcemaat topluluğu, fırka-i nâciye ve sevâdülâzam topluluğu"** ifadeleri ile beyan edilen topluluktur.

Fırka-i Nâciyenin, cemaat, sevadülazam ve ehli sünnet topluluğu olduğunu beyan eden bir kaç hadîsi nebevîyi nakledelim.

Hz. Muaviye'nin rivâyeti ile sâbit olan bir hadîsi nebevîîsinde efendimiz sallallâhü aleyhi vesellem, şöyle buyurmuştur:

- "(Ümmetimin) **yetmiş ikisi, Cehennemdedir. Bir taânesi Centtedir. O Cennette olan bir millet** (Ümmet) **de, cemâattır."** (16).

İbni Ömer (R.A.) den rivâyet edilen diğer bir hadîsi nebevîsinde Peygamber sallallâhü aleyhi vesellem efendimiz şöyle buyurmuştur:

"Doğruluk üzerine toplanmış büyük cemâata tâbî olunuz. Zira cemaattan ayrılan kimse, kendisini Cehenneme atan kimsedir." (17).

İbni Ömer (R.A.) in rivâyet ettiği diğer bir hadîsi nebevîsinde sevgili efendimiz sallallâhü aleyhi vesellem şöyle buyurmuştur:

عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
إِنَّ اللهَ تَعَالَى لَا يَجْمَعُ أُمَّتِي - أَوْ قَالَ: أُمَّةَ مُحَمَّدٍ
- عَلَى ضَلَالَةٍ، وَيَدُ اللهِ عَلَى الْجَمَاعَةِ، وَمَنْ شَذَّ
شَذَّ فِي النَّارِ * (رواه الترمذى)

(16) Ahmed ve Ebu Davud - keza mişkat tercümesi, C. 1, 348
(17) İbni Mace - keza mişkat tercümesi, C. 1, 352

"Şüphesiz ki, Allâhü teala benim ümmetimi -veya Rasûlüllah dedi: Ümmeti Muhammedi- Dalâlet (sapıklık) **üzerine toplamaz. Allâh'ın yardımı, cemâat üzerinedir. bir kimse cemâattan ayrılırsa, kendisini cehenneme atar."** (18).

Ebû Zer (R.A.) in rivâyet ettiği bir hadîsi nebisinde de Rasûlü ekrem sallallâhü aleyhi vesellem efendimiz şöyle buyurmuştur:

عَنْ اَبِي ذَرٍّ رَضِيَ اللّٰهُ تَعَالٰى عَنْهُ قَالَ : قَالَ رَسُوْلُ اللّٰهِ
صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : "مَنْ فَارَقَ الْجَمَاعَةَ شِبْرًا
فَقَدْ خَلَعَ رِبْقَةَ الْاِسْلَامِ مِنْ عُنُقِهِ" (رواه احمد وابوداود)

"Bir kimse, cemâattan (İslâm cemâatından, ehli sünnet velcemaat toplumundan) **bir karış ayrılırsa, işte o kimsenin boynundan İslâm bağı çözülüp soyulmuştur."** (19).

Cenabı Hak şu mutlu topluluktan bizleri ayırmasın. Amin.

Şimdi bu hadîsi nebevîleri okuyan, bilen veya bu hükümlerin yolcusu olduklarını savunanlar, olabilir. Her fırkada bu şekilde savunmalar, beşer hayatında geçmiştir. Bu günde aynı fırkaları veya fırka hastalarını görüp bilmekteyiz.

Bir topluluk kendilerini, kitap, sünnet, icmai ümmet ve kıyası fukaha denilen dört edille-i şeriyyeye tâbî kılmışlar ise, bu topluluk **"İslâm Cemâatı ve Ehli Sünnet velcemâat"** denilen fırkai naciyedendirler.

Şâyet edillei şeriyyeye muhalif olarak yetmiş iki fırkayı taklit edip, kendi görüş ve iddialarıyla veya icmai ümmet yolu olan ehli sünnet velcemaat toplumuna muhalif îtikat ve amellerde bulunanlar, ne kadar çok ve kalabalıkta olsalar, yine sapıklıkta ve yine fırakı dâlledendirler. Çünkü onların delil ve dayanakları, edillei şeriyyenin dışında ya kâfirlere veya kâfirlerin fikirlerine veya kendi nefislerinin arzula rına tâbî olup hüküm vermişlerdir.

Hal böyle olunca, edillei şeriyyeye tâbi olup, ehli sünnet velcemaat toplumunun yolunu adım adım tâkip edenler, az kişiler de olsalar, hak yol ve **"fırka-i naciye"** ismini alan mutlu ve kutlu cemaat , onlardır. Hatta bir alim ve fakih kişi, tam İslâmı bilir ve yaşarsa, o âlim ve fakih kişinin, cemaatı temsil ettiği ve o kimsenin "Cemaat" olduğuda yazılıp beyan edilmiştir.

(18) Tirmizi - keza mişkat tercümesi, C. 1, 349
(19) Ahmed, Ebu Davud - keza mişkat tercümesi, C. 1, 384

Nitekim **Hz. Süfyanı Sevri** bir sözünde şöyle demiştir:

وَعَنْ سُفْيَانِ لَوْ اَنَّ فَقِيهاً وَاحِداً عَلَى رَأْسِ جَبَلٍ لَكَانَ هُوَ الْجَمَاعَةُ

"Din ve şerîat ilmine âlim olan bir fakih, tek başına dağın tepesinde de olsa, işte o kimse, cemâattır" (20).

Şu halde; cahillerin, sefihlerin, sapık bid'atcıların ve zâlimlerin, her türlü indî görüş ve fikirleriyle aldıkları kararlar, icma-i ümmet olamaz. Çünkü İslâma ve esaslarına aykırî topluluk ve kararlar, bâtıldır.

Buraya kadar bâzı hakikatlarla, "FIRKA-İ NACİYE" ve ehli sünnet topluluğunun şekil ve mahiyeti hakkında bir kaç hüküm ve bilgileri, öğrenmiş olduk. Binaenaleyh bu İslâm cemâatı olan ehli sünnet velcemaat topluluğunun ilkini ve onların yollarını tâkip edenleri de kısa cümlelerle, açıklamaya çalışalım.

EHLİ SÜNNET CEMAATININ İLKİ

İtikatta ve amelde ehli sünnet velcemaat toplumunun, fırka-i naciye olarak vasıflandırılanların ilki, hadîsi nebevîlerlede belirtildiği üzere, Peygamber sallallâhü aleyhi vesellem efendimizi, gözleriyle görüp ona îman etmiş ashabı kiram efendilerimizdir. Onlardan sonra da, müminlerden ashabı kiram efendilerimizden feyz alıp milleti İslâma ihlasla hizmette dinin ve ilmin yayılmasında, bütün gayret ve ictihadlarını esirgemiyen muhterem tâbiîn efendilerimizdir.

Ashabı kiram efendilerimizle tâbiînden olan İslâm cemaatına ve o cemaatı teşkil eden muhteremlere, **"Selefi Sâlihin"** ismi verilmiştir. Bunlar, ehli sünnet velcemaat topluluğunun ilk rehberleridirler. Bunlar, Rasûlü ekrem sallallâhü aleyhi vesellem efendimizin yoluna hakkı ile tâbî olan, İslâmiyeti her tarafa yaymaya çalışan, İslâm birliğini ve İslâm cemaatını kuvvetlendiren en mümtaz toplulukturlar.

Aynı zamanda bunlar, dîne uydurmalar sokmaya veya bâzı hakîkatları değiştirip dinden çıkarmaya çalışan sonradan türemiş, bid'atçılarla en mükemmel şekilde mücâdele edip, her türlü uydurma ve hurâfelerden kaçınmışlardır.

BİD'ATÇILAR ki, Cenâbu hak, kur'anı Kerimde dinin tas tamam olup hiç eksiği kalmadığını buyururken, onlar; sanki dinde eksik kalmışda, onları tamamlıyorlar veya hâşâ ve kellâ Cenâbu hak kur'anda fazladan hükümler

(20) Küçük Ebad Fıkhulekber Şerhi Aliyyulkâri, 3

zikretmişde veya Rasûlünün eksik ve fazla hükümler beyanı varda, onlar kaldırıp ilâve etmek suretiyle noksanları tamamlıyorlar! Heyhat, heyhat...

Dinin bütün hükümlerinin tamam olduğunu beyan eden âyetlerden birisi şudur:

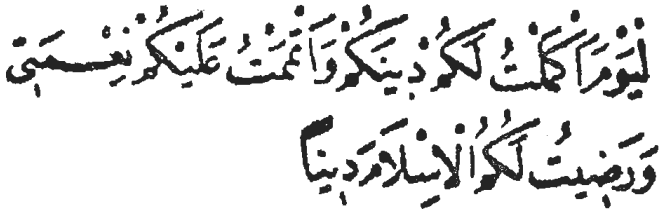

"Bugün sizin için, dîninizi kemâle erdirdim. Üzerinizdeki nimetlerimi tamamladım ve size, din olarakda -İslâm-ı ihtiyar edip râzî oldum." (21).

Bu mükemmel olan dîne , bütün müslümanların fırkalara bölünmeden. top yekün sım sıkı sarılmaları gerektiğini beyan eden âyeti kerime mealide şöyledir:

"Dîni, elbirliği ile tatbik ediniz ve ayrılğa düş meyiniz." (22).

Diğer bir âyeti kerimede de şöyle buyurulmuştur:

"Hepiniz birlikte Allâh'ın ipine (Allâhın dinine ve kitabına), **sımsıkı sarılınız ve birbirinizden ayrılıp fırkalara bölünmeyiniz."** (23).

BİD'ATLAR VE HURÂFELER hakkında gerekli mâlûmât, "İSLAMA SOKULAN BİD'AT VE HURÂFELER" isimli eserimizde mezkürdür.

Ayrıca, "İZAHLI MİŞKAT EL MESABİH TERCÜMESİ" adlı eserimizin birinci cildinin "kitap ve sünnete sarılma babı" başlığının altını okumayı tavsiye ederiz.

EHLİ SÜNNET : SIRATI MÜSTEKÎM ÜZEREDİR

SIRATI MÜSTEKÎM: İslâm yolu, din yolu, hak ve hakîkat yolu ki, Allâhü tealanın beyan ettiği ve kendisine ulaştıran gerçek ve en doğru yoldur. İslâm ve Kur'anın ana caddesidir. Bu caddeye tâbî olup gidenler, hak yola ve hayırlı yola gidenlerdir. Bu yolu ki, ana caddeyi bırakıp tâlî yollara uyanlar, şeytanın iğfaline kapılıp sapıtırlar.

(21) Maide Sûresi, 3
(22) Şura Sûresi, 13
(23) Âli İmran, 103

Sıratı müstekîmin, islâm ve Kur'an yolu olduğu pek çok âyeti kerimelerde, beyan edilmiştir. Aynı zamanda bu sıratı müstekîme tâbî olmak için pek çok ilâhi hüküm ve emirler vardır.

Bütün Peygamberlerin uyup tâbî oldukları yol, **"Sırâtı müstekîm"** denilen en doğru yoldur. Bu hususu pek çok âyeti kerime beyan etmiştir.

Cümleden bir âyeti kerimede şöyle buyurulmuştur: **"İşte o** (Peygamberlerin ve zürriyetlerinin tâbî oldukları sıratı müstekîm) **yolu, Allâhın hidâyet yoludur ki, o** (Allâh C.C.), **bunu** (hidâyet yolu sıratı müstekîm-i) **kullarından dilediğine nasîp eder..."** (24).

Kur'anın ilk süresinde de şöyle buyurulmuştur:

اِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ۝٦

"Ya Rabbi! bizi (îtikad ve amelimizde) **sırâtu müstekîme** (doğru yola) **ilet."** (25).

Diğer bir âyeti kerimede şöyle buyurulmuştur:

وَأَنَّ هَٰذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ ۖ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ
عَن سَبِيلِهِ ۚ ذَٰلِكُمْ وَصَّاكُم بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ۝١٥٣

"Şüphesiz ki bu emrettiğim yol (İslâm yolu) benim dosdoğru yolumdur. Binaenaleyh hep ona (Sıratı müstetekim denilen o doğru yola) **uyunuz. Başka yollara ve dinlere uyup gitmeyiniz. Sonra sizi, onun** (Allâhın) **yolundan saptırıp ayırır. İşte Allâh, kötülükten sakınasınız diye, size bunları emretti."** (26).

Bu son âyeti kerimdeki **-Sıratı Müstekîmi-** Rasûlü ekrem efendimiz, muhtelif hadîsi nebevîlerinde temsîlî olarak îzah edip açıklamıştır. Biz burada o kıymetli açıklamalardan bâzılarını naklederek **-Sıratı Müstekimi-** ne demek olduğunu belirtmeye çalışalım.

Rasûlü ekrem sallallâhü aleyhi vesellem efendimiz, Sıratı Müstekîmi şöyle îzah buyurmuşlar:

(24) En'am Sûresi, 88
(25) Fatiha, 8
(26) En'am Sûresi, 153

عَنْ عَبْدِ اللهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ:
- خَطَّ لَنَا رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خَطًّا،
ثُمَّ قَالَ: "هٰذَا سَبِيلُ اللهِ"، ثُمَّ خَطَّ خُطُوطًا عَنْ
يَمِينِهِ وَعَنْ شِمَالِهِ، وَقَالَ: "هٰذِهِ سُبُلٌ، عَلَى كُلِّ
سَبِيلٍ مِنْهَا شَيْطَانٌ يَدْعُو إِلَيْهِ" وَقَرَأَ: (وَأَنَّ هٰذَا
صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا، فَاتَّبِعُوهُ) الآية. (رواه احمد
والنسائي، والدارمي)

"Abdullah İbni Mes'ud (R.A.) **den rivâyet edilmiştir. Dedi ki:**

- Rasûlüllah (S.A.V.) **bize bir çizgi çizdi, sonra buyurdu:**

"İşte bu dosdoğru çizgi, Allâhın yoludur."

- Sonra Rasûlüllah (S.A.V.) **o doğru çizginin, sağına ve soluna çizgiler çizdi ve dediki:**

"İşte bu çizgiler, yollardır. Bu yolların her birinin üzerinde bir şeytan vardır ki, (şeytan batıl yola insanları), **davet eder."**

- Ve Rasulüllah (S.A.V.), **şu mealdeki âyeti kerimeyi okudu:**

"Şu emrettiğim yol (İslâm yolu), **benim dosdoğru yolumdur. daima ona uyunuz. Başka** (batıl) **yollara ve dinlere uyup gitmeyiniz. Sonra sizi onun** (Allâhın) **yolundan saptırıp ayırır."** (27).

Yukardaki hadîsi nebevînin sonunda Rasûlüllah (S.A.V.) efendimizin, ortaya dosdoğru çizdiği çizginin etrafına çizgilerle beyan ettiği âyeti kerimenin tefsirinde bâzı îzahatlarda bulunulmuştur.

Mesela: medarik tefsirinde, **"Sıratı müstekîm-İslâm dini"** olarak tefsir edildikten sonra yukardaki hadîsi nebevîyi zikretmiştir. ve hadîsi şerifteki çizgi çekimlerini beyan ederken, ana cadde menzilindeki çizginin etrafına altı çizgi çizildiğini ve her çizgininde on iki yola ayrıldığını zikretmekdir ki, o altı

(27) Ahmed, Nesai ve Darimi - keza mişkat tercümesi, C. 1, 332

adet sapık yolları temsil eden her çizginin on iki yola ayrılması ile, şeytanın üzerinde durup insanları sapıtacağı yolun yetmiş iki olduğu beyan edilmiştir. çünkü altı ile on iki çarpılınca, yetmiş iki olur.

Aslında bâzı akâid kitaplarında, ana fırka olan fırkaları, sekiz zikretmeyip yedi zirketmişler, biri, sıratı müstekimde olup, diğer altısı da kolları ile yetmiş ikiye varmak suretiyle dalalet yolunda olduğu zikredilmiştir.

Her ne ise, sıratı müstekim, denilen ana cadde; Allâh yolu, İslâm yolu ve tarikatı Muhammediyedir. Başka bütün yollar, batıl ve sapıktır. Allâhın ve Rasûlünün yoluna tâbi olanlar, istikamette ve kurtuluştadırlar. Bu yoldan ayrılıp başka sapık yollara ve sapıklara tâbi olanlar, helaktadırlar.

Kur'anı Kerim âyetini ve hedisi nebevîyi en cazip bir ifade ile îzah eden Erbabı takvadan Cüneydi Bağdâdî merhumda bir sözünde şöyle demiştir:

اَلطُّرُقُ كُلُّهَا مَسْدُوْدَةٌ اِلَّا عَلَى مَنِ اقْتَفَى اَثَرَ الرَّسُوْلِ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ

"Tarikatların (yolların), **hepsi kapalı** (ve bâtıl) **dır. Ancak Rasûlüllah (S.A.V.)'in izine tâbi olan kimselerin, yolları doğru yoldur."** (28).

Evet gerçek yol, İslâm yolu, şerîat yolu, ehli sünnet velcemaat topluмunun yolu, Allâh ve peygambere götüren, hak ve hakikata tâbî kılan sıratı müstekîm ki, tarikatı Muhammediyedir. Ve fırka-i naciyelerin tâbî oldukları, Peygamber (S.A.V.) in ve ashabının yoludur. Tarîkatı Muhammediyeye uyan her yol ve topluluk, Ehli sünnet velcemaat yolu ve topluluğudur.

Öyle olunca, **"Tarikatı Muhammediyedeyim"** diyenlere abus çehre ile bakan ve öyle diyenleri acaip karşılayanları, Allâhü teala ıslah eylesin. Adamlar, sonradan çıkmış bir isim ve namla iftihar edip, Tarikatı Muhammediyede olduğunu söyleyenleri, şüphe ile karşılar hâle gelmişler. Çok ve çok acınacak hal ve durumdadırlar.

Kur'anı Kerimdeki, **"Müminler, ancak kardeşlerdir"** hükmü ilâhiyi bırakıpta, mümin kardeşlikten başka kendilerine göre bir isim ve nam ihdas ederek, **"Falan kardeşlerden veya biz falan kardeşlerdeniz"** diyenler gibi ki, çok ve çok hatalı ve yanlış bir tefrikadır ve tefrikacılıktır.

---

(28) Tarikatı Muhammediye

EHLİ SÜNNETİN; İLİM, ÎMAN VE AMEL YOLLARININ SINIRLARI

Sıratı müstekîmde olan ehli sünnet velcemaat topluluğu ki, fırkai naciye olarak vasıflandırılan topluluk, ana cadde olan tarikatı muhammediyeye şu ilim, yollarında devam etmişlerdir:

a) EHLİ SÜNNETİN İNANÇ VE ÎMAN YOLU: Îman ve itikad inançlarının, Peygamber (S.A.V.) efendimizin ve ashabının yolu üzere inanıp, her türlü sapık îtikat ve inançlardan uzak olarak akaid kitaplarında beyan edildiği üzere devam ede gelmişlerdir. inanç bakımından Âdem aleyhisselamdan Muhammed aleyhisselama kadar, bütün Peygamberlerin ve onların ümmetlerinin, inaçları aynıdır.

Çünkü zâtı ilâhi, sıfatı ilâhiler ve Amentünün diğer şartları, ilk insan Hz. Âdemden Hz. Muhammed'e kadar aynı şekilde devam etmiştir ve kıyamete kadar da, aynı inanç ve akîde devam edecektir.

İnanılan esaslar bakımından, hiç bir ayrılık yoktur. ancak inananların îmanlarında kemal ve kuvvet bakımından farklar olmuştur. Hâlâda aynı haller vardır ve kıyâmete kadarda olacaktır. Amel bakımından ve İslâmın şartı cihetinden, her ümmette hükümlerin değişik olduğu muhakkaktır.

Elbette İslâm esaslarına, aklî ve naklî delillerle en iyi bir şekilde bilip inanan kimse ile, delilsiz ve senetsiz inanan mukallid kimsenin inançlarında, kuvvet ve kemal bakımından farklar vardır. ziyadelik ve noksanlık mevzu bahis değildir.

Bu tevhid akîdesi üzere olan ehli sünnet bilginleri, tâbiîn devrinden îtibaren günümüze kadar, her türlü sapıklıklardan uzak olarak ve sapık fırkaların sapıklıklarını da, zikretmek suretiyle, İslâm âlemine ve müslümanlara yazı veya sözleriyle hizmete devam etmişlerdir.

Ehli sünnet velcemaat yolu olan bu fırka-i nâciyenin akîde görüşlerini, ilerde sıralayıp açıklayacağız.

Biz burada ehli sünnetin diğer ilim dalları ile sırâtı müstekîme devam ettikleri sınıfları özetliyelim.

b) EHLİ SÜNNETİN, İLİM TÂLİMİ VE İRŞAD YOLU: Allâh kelamı Kur'anı Kerimin hükümlerini ümmete, en doğru ve isabetli bir şekilde öğretip gerçek hakikatlara ihlasla inanarak ameli salihde bulunabilmeleri için, tâlim veya telif yoluyla tefsirler yapıp, senetler ve deliller beyan etmişler.

İlahi hükümleri, tahrif edip bir takım bâtıl, bid'at ve hurâfelerle, fesatlıkta bulunan sapıkların tehlikeli tefsir veya tevillerini de beyan etmişlerdir. Bu hususda pek çok muhterem ilim otoriteleri ve eserleri gelmiş ve olmuştur. Hâlâda devam etmektedir.

c) EHLİ SÜNNETİN HADİS İLMİ YOLU: Peygamber (S.A.V.) efendimizin mubarek sünnet ve hadîslerini, en sahih ve sağlam bir şekilde hıfzedilip amel edilmesi için gereken titizliği göstermişlerdir.

Bilhassa sapık fırkacıların veya dönmelerin, Peygamber efendimize isnad ederek uydurdukları hadîsleri ve iftiralarını, bir bir ortaya koyarak, hadîsi nebevî yolunda cerh ve tatıl denilen hadîs inceleme metoduna ehemmiyet verip, hadîsi nebevî vehadis ravileri hakkında gerekli hizmette bulunmuşlardır.

Bu hususda pek çok muhterem ilim otoriteleri yetişmiş ve değerli eserler yazılmıştır.

d) EHLİ SÜNNETİN KUR'ANI TALİM ETME YOLU: Kur'an-ı Kerimin okuma usul ve şekilleri üzerinde çalışarak, kıraatı seb-e veya kıraatı aşere denilen, kıraat usul ve vecihleriyle meşgul olmuşlardır.

Bu kıraat usulü ilede, sapık fırkalardan Kur'an âyetlerini yanlış ve indî mâna verenlerin kötülükleri ile gereği şekilde mücadele yapıp ehli sünnet akîdesine hizmet eden ilim otoriteleri yetişmiş ve bu muhteremler canlı veya telif yoluyla pek çok kıymetli eserler bırakmışlardır.

e) EHLİ SÜNNETİN FIKIH YOLU: İlmi fıkıh dalında çalışıp, ehli sünnet velcemaat yolunda olan ümmete îmanlarının iktizası, amellerinde; taharetten verasete kadar, en doğru ve en iyi şekilde amel edebilmeleri için, sahabe-i kiramdan îtibaren, günümüze kadar pek çok fakih müctehidler, şeyhul İslâmlar, kadılar, müftiler, mürşidler ve imamlar, gelmişlerdir.

Bunlardan; kitap, sünnet icma-ı ümmet ve kıyası fakaha hükümlerini, tâlim, tatbik, tedris, telkin ve telif yollarıyla pek çok müctehidler, fakihler ve âlimler yetiştirmişlerdir Hâlâda aynı istikamette yetiştirenler, vardır. Kur'an-ı Kerîm ve din yeryüzünde devâm ettikçe, bu ilmi fıkıh yolcularıda devam edecektir.

Amel bakımından bugüne kadar, tâbî olunup amel edilen mezhep imamı dörttür. Ehli sünnet yolunda olan bütün müslümanlar, bu dört mezhep imamının ictihadları ile amel ede gelmişler ve bu dört mezhep imamlarının ictihadları, fıkıh ve hadîs kitaplarında tesis edilip tâlim ve tatbik edilmiştir.

O dört mezhep imamları, **İmam-ı Ebu Hanife, İmam-ı Malik, İmam-ı Şafii ve İmam-ı Ahmed bin Hanbel** (Allâh hepsine rahmetini ihsan buyursun) dir.

Bu muhterem ve merhum müctehidi mutlaklar zamanlarında, Süfyani sevri, İmam-ı Evza-ı, Abdullah bin mubarek, süfyan bin uyeyne ve emsali merhumlar gibi büyük âlim ve müctehidler var idi. Fakat onların ictihadlarına tâbî olanlar, ya bulunmadığından veya sonra tâbî olanları kalmadığından, ehli sünnet yolcusu ulema ve meşayih, dört büyük müctehidin ictihadlarına tâbî

olup, onlarla amel etmişlerdir. Hal böyle iken, bu dört mezhebi bırakıp yeni mezhep ve müctehidden bahsederek milleti İslâmiyeyi şaşırtmak, müfsitliktir.

Asırlarca ümmetin icma-ı haline gelmiş bu dört mezhep imamlarını ve sâliklerini kötüleyenler, mutlak ve muhakkak, zâlim cehennemlik olarak vasıflandırılan ve sapık yolda olan yetmiş iki (72) fırka yolunu tutanlardan olabilirler.

Bu dört mezhep imamlarının, ictihad görüşlerini beyan eden pek çok fıkıh metinleri ve şerhleri ve hatta hâşiyeleri yazılmıştır. bunların ictihadlarını, ayıplayanlar veya hiçimseyenler, sapık **vâsıl bin ata,** cinslerindendirler.

Efendim mezhep imamları, birbirlerine muhalif ictihad da bulunmuşlar. Bunlar nasıl olur? diyenler veya bu dört mezhebi **"Telfiki mezahib"** yoluyla birleştirmek iyi değil mi? gibi fikirleri ortaya atanlar olabilir.

Burada bir hususa işâret etmek isteriz. Ehli sünnet velcemaat yolu olan bu dört mezhepten birine sâlik olan mümin ve meslektaşlardan bâzıları, sâhip ve sâlik oldukları mezhep imamının beyan ettiği hükümleri, ya fıkıh kitaplarından okuyup öğrenmemişlerdir. Veya bilgi ve görgüsü gâyette azdırlar. Belki de hiç bilgileri yoktur. Bir nevî **"kişi, bilmediğinin düşmanıdır"** hâlindedirler. Veya şeytânî sıfata bürünenlerdendirler.

Bu halleriyle, otururlar, dört mezhep imamlarının ictihadlarından ve hatta yukarda isimlerini saydığımız, tâbi olanları bulunmayan müctehidlerin, ihtilaf ve ictihad görüşlerinin münakaşasını yaparlar.

Belkide bunlardan mesela; hanefî mezhebi üzere amel eden bir mihrab imamıda olabilir. Mihrapta namaz kıldırır iken bir hal zuhur ettiğinde, namaz fasitmi oldu? kerahat mıdır? veya bir şey lazım değil midir? bilemez. Arkasındaki cemaattan bâzılarının veya birinin söz ve görüşüne tâbiî olur. Bu hâliylede, ihtilaf ve ictihaddan bahseder:

Böyle kendilerini bilemiyecek derecede, âciz ve hiçleşen kardeşlerimize, âcizane tavsiye ve öğüdümüz odur ki, tâbi olduğu mezhep imamının ictihad ve görüşlerini yazan fıkıh kitaplarını okuyup, hiç olmaz ise, kendi ibadet ve amelinin veya mihrapta ise, imamlık vazifesinin hakkını ödeyip îfa edebilecek kadar bilgileri öğrenmeleridir.

İlmin, ilmi fıkhın ve müctehidle ictihadın mahiyetleri ve fazîlet derecleri hakkında, bir nebze mâlûmat; **"İzahlı Mişkât el Mesâbih Tercümesi"** adlı eserimizin ikinci cildinde nakledilmiştir.

f) EHLİ SÜNNETİN TAKVÂ VE TASAVVUF YOLU: Ehli takvâ nâmı ile anılan zâhidlerin tâkip ettikleri yol, takvâ ve tasavvufa sahip ve sâlikdirler.

Bunlar, ilme dalmış amel ve ahlakı hasenede yükselmiş, ibadet ve taattan zevk alan, kalpleri temiz ve ihlaslı kimselerin tâkip ettikleri yoldur.

Bunlar, Allâh sevgisi, Allâh zikri ve Peygambere tâbi olup onun sünnetini adım adım işleme aşkında olan mütevâzi, iyi huylu ve her türlü kötülükten uzak olmaya çalışan muhterem ve sevimli kimselerdir.

İlimde, îmanda, amel ve ahlakda yüksek mertebelere sahip, her türlü kötü huylardan uzak olup Allâhü tealanın zikri ve rızası ile meşgul olan kişilerin tâkip edip tâbi oldukları bu takva ve tasavvuf yolu, sıratı müstekîm ve ehli sünnet yoludur.

Fakat yukarda pek çok fesatlıklarını naklettiğimiz, sapık fırkaları taklid eden bir alay cahillerin, bid'atçıların veya bid'at hayranlarının tâkip ettikleri, aynı zamanda amelleri, kitap ve sünnte muhalif olanların yolları, sapık yol ve sapık ameldir.

Böyleleri hakkında **Berîka sahıbı Hadimî** merhum şöyle demiştir:

اِنَّ الصُّوفِيَّ الْجَاهِلَ مَسْخَرَةُ الشَّيْطَانِ ۞

(خادمی)

"Muhakkak ki, câhilin sofusu, şeytanın maskarasıdır." (29).

Gerçek zahid ve müttekiyi, **İmam-ı Azamın** talebelerinden **İmam-ı Muhammed** hazretleri şöyle târif etmiştir:

اَلزَّاهِدُ مَنْ يَتَحَرَّزُ عَنِ الشُّبُهَاتِ وَالْمَكْرُوهَاتِ

فِي التِّجَارَاتِ وَكَذٰلِكَ فِي سَائِرِ الْمُعَامَلَاتِ

(امام محمد)

وَالْمُتَحَرِّفُ ۞

"Zahid (Abid ve mütteki kimse odur ki): **Ticaret işlerinde mekruh ve şüpheli şeylerden kaçınan kimsedir.**

- Keza (yine zahid) **san'at ve diğer muamelelerde mekruh ve şüpheli şeylerden kaçınan kimsedir."** (30).

(29) Tarikatı Muhammediye
(30) Dâmad, C. 2, 528

Takva ve takva sahibi müttekiler hakkında pek çok âyeti kerime ve hadîsi şerifler vardır. Bazı âyeti kerime ve hadîsi şeriflerde nakledilecektir.

Yukarıdaki hakîkatlar müvacahesinde, günümüzde müttekî, sofî ve zâhid geçinenlerin pek çokları, ilimden, yüksek ahlakdan ve haramdan kaçınmaktan mahrum, bir takım câhiller ve her türlü kötülüklere dalmış, haram ve helal tanımayan zavallılar halinde olanlarda maalesef vardır. Yılan ve çiğen yiyen tipinde acâip kötülüklere ve huylara sahip olanlarda, görülmektedir. karısı, kızı çıplak ve kendileri cami ve cemaattan uzak halde olanlarda görülmektedir.

Bu halleriyle kolay kolay hoca beğenmezler, her imama uymazlar, belkide ehli takva zümresine dahil olunca, kendi zümrelerine girmemiş hocalara, **"Zâhirci hoca veya şerîatçı hoca gibi..."** cümlelerle düşman kesilmişlerdir:

Belkide zavallılar, îmanda mukalliddirler. Yani, inanılması gereken zarûrâtı dîniyye hükümlerini, kitap ve sünnetten veya akıldan bir delil ile öğrenip inanmamışlar, sâde baba ve annelerinin veya hocalarının öğretmeleriyle iktifa etmişler, onları taklid etmektedirler. Böyle îman; her ne kadar sahih ise de, delil ve senedi terk etmekle günahkardırlar. delil ile bilip inanmaları, vaciptir.

Zühd, takva ve tasavvuf âlimleri ve müntesibleri, bu yolu tâlim, telkin ve telif gayretleriyle gâyet güzel bir şekilde beyan etmişler, yaşamışlar ve yaşatmışlardır.

Bu yolunda sâliklerini şaşırtmak için pek çok zındıklar ve sapıklar, kılık, dil ve kıyâfet değiştirerek ehli takva müslümanları, aldatmışlar. Pek çok eserleri, yalan, iftira ve ihânet yollarıyla tahrif edip karıştırmışlardır.

Öyle olanlar olmuştur ve hâlada vardır ki, açıktan açığa Kur'an âyetlerine muhalif hükümler, ehli takva ve ehli tasavvuftan sayılan kimselerin eserlerine sokulmuştur.

İşte bu sebeplerden dolayı hak yolcusu müslüman kardeşlerimize, ilerde **"Ehli Sünnetin akîde görüşleri"** başlığının altını dikkatle okumayı tavsiye edeceğiz.

İmam-ı Birgivi merhum **"Tarikatı Muhammediyye"** adlı eserinde tasavvuf ve takvayı şöyle târif etmiştir:

اَلتَّصَوُّفُ : اَلْخُرُوْجُ مِنْ كُلِّ خُلُقٍ دَنِيٍّ وَالدُّخُوْلُ
فِيْ كُلِّ خُلُقٍ سَنِيٍّ ❁ (طريقة محمديه)

"**Tasavvuf; bütün kötü ahlakdan** (bütün kötü huylardan ve kötülüklerden) **çıkmak ve bütün iyi ahlaka girmektir.**" (31)

Fıkıhla tasavvuf hakkında **İmamı Mâlik** merhumda kıymetli bir sözünde şöyle buyurmuştur:

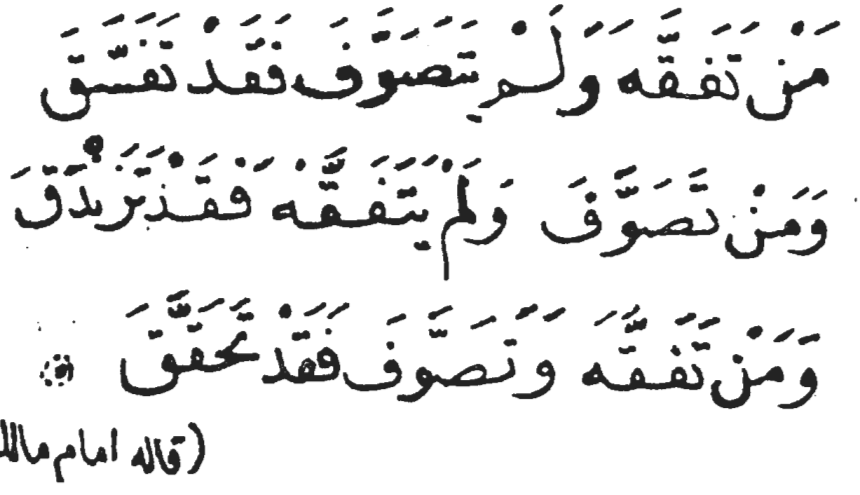

"**Bir kimse, fıkıh ilmini öğrenirde, tasavvuf** (takva) **ilmini öğrenmez ise,** (o kimse) **fasıklaşır.**

- Yine bir kimse, tasavvuf (takva) **ilmini öğrenirde fıkıh ilmini öğrenmez ise, zındıklaşır.**

- Fakat bir kimse, fıkıh ve tasavvuf (takva) **ilmini** (her iki ilmi) **öğrenirse, işte o kimse, hakikata ermiş olur.**" (32).

Günümüzdeki tasavvufla geçinenlerden bâzıları, tahâretini, abdest ve namaz meselesini dahi fıkıhdan öğrenip bilmeyen ve kalp ile ruh temizliğini gerektiren takvâ bilgisinden hiç haberi olmayan ve mutasavvıf geçinen bâzı müfsitlerin şerlerinden, Allâha sığınırız. Gerçekten ehli takva olan müttekîlerin, dua ve feyizlerinden müstefid olmayı, yüce mevladan dileriz.

g) EHLİ SÜNNETİN, ARAB DİLİ VE EDEBİYATINI TÂLİM YOLU: Suluk ettikleri ilim yollarından diğer bir sınıfda; Arab dili ile diğer dillerin, edebî, yönlerini, belâğat ve söz ölçülerini tâlim ederek, "sarf, nahiv, mantık, meâni, beyan ve bedî" ismi ile anılan ilim dallarında hizmet etmişlerdir. Hâlâda edenler, vardır.

(31) Tarikatı Muhammediye
(32) Aynul İlim, C. 1, 33

Bu dil tâlimi yolunda bulunan büyük âlim, kâmil ve edibler, sapıkların düşünce ve dillerinden hiç bir fikir ve bid'atlarını sokmadan en güzel uslup ve beyanlarla, tâlim ve teliflerde bulunmuşlardır.

Bu sahanın en meşhur bilginleri; imamı Halil (175), Sibeveyhi, (180), Ferra (207), Ahfeş (215) ve Asmai (216) gibi seçkin zevatı merhumlar, bütün hizmet ve gayretlerinde, ehli sünnet akidesini muhfaza edip en güzel şekilde tâlim ve tebyine devam etmişlerdir. Aynı zamanda, değerli eserleri ile arab dil ve edebiyatına gerekli hizmette bulunmuşlardır. Allâhü teala hepsinden razı olsun. Son zamânın nahiv yazarlarından **İmamı Birgivî** merhum **"Avamil ve Izhar"** isimli eserlerindeki misallar, ilmin, îmanın, ihlasın ve güzel ahlakla ilgili pek çok uyarıcı cümlelerdir.

l) **EHLİ SÜNNETİN CİHAT YOLU:** Kâfir ve zâlimlere karşı, cihad edip nöbet bekleyen mücahidler halinde, yaşamışlar ve hâlâda aynı şekilde hak ürere sabit olup, cihad ilmini tâlim ederek en mükemmel ve mukavemetli kuvvetlere sâhip olma yollarını ve imkanlarını arayanlar, talim, tedib, telkin, ve teşvik esaslarına baş vuranlar ve çalışanlar vardır.

Bu gayretlerin gayesi, uzak ve yakın ülke ve bölgelerde, ehli sünnet velcemaat akîdesine, sapıkların akîdesini musallat kılmamak, dolayısıyla selefi sâlihîn efendilerimizin hizmetlerine hizmet katarak, geçmişlerini rahmetle anmak ve kıyâmete kadar, amel defterlerinin hayır ile işlemesini sağlamaktır. aynı zamanda kıyâmete kadar bâki ve dâim olacak dini mübini İslâma hizmet ederek, mücâhidîn sınıfına dahil olmaktır.

Ehli sünnet velcemaat akîdesini ve yolunu böyle; canla, başla can siperâne korumaya çalışanlar hakkında, mevlayı müteal şöyle buyurmuştur:

وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا ۚ وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ

"Bizim yolumuzda (iç ve dış düşmanlarla savaşarak) **cihad edenleri, elbette biz onlara** (bize götürecek) **yollarımızı göstereriz. Muhakkak ki, Allâh** (c.c.) **iyilik yapanlarla beraberdir."** (33).

Ehli sünnet velcemaat yolcularının tâkip ettikleri başka ilim dalları-da,vardır.

Mesele: Usûlü tefsir, usûlü fıkıh, ilmi kelam, Riyâziyye ilmi, İslâm tarihi ilmi, tıp ilmi, mantık ve iştikak ilmi gibi ilimler, hep selefi sâlihîn efendilerimizin tâkip ettikleri ilim dallarıdır.

(33) Ankebut Sûresi, 69

Biz burada her ilmin târifi ve keyfiyyeti hakkında, hükümler yazmıyacağız. Ancak "Fırka-i Naviye" ismini alan fırkanın süluk ettikleri ilim dallarını; birer ismi ve açıklamalarla belirterek ehli sünnet velcemaat akîdesini beyan etmektir.

Esas gâye ve hedefimiz, ehli sünnet yolcuları olan fırka-i naâciyenin akîde görüşlerini sıralayıp, beyan etmektir.

Bu ehli sünnet yolcularının, akîdeleri kitabımızın ikinci bölümünü teşkil eden yerinde gelecektir.

HAKKA RABİTA YOLU: Çeşitli ilim, inanç ve amel dallarının sâlikleri ile ehli sünnet topluluğunun yaşantılarını beyan eden bir hadîsi nebevîyi okuyalım:

وعن أبي هريرة ، قال : قال رسول الله ﷺ : « ألا أدلكم على ما يمحو الله به الخطايا . ويرفع به الدرجات ؟ » . قالوا : بلى يا رسول الله ! قال : « إسباغ الوضوء على المكاره ، وكثرة الخطى إلى المساجد ، وانتظار الصلاة بعد الصلاة ، فذلكم الرباط » .

Tercümesi:

"Ebi Hureyre (R.A.) **den rivâyet olunmuşdur, dedi ki:**

- Rasülûllah (S.A.V.) **buyurdu:**

"Size, Allâhü Teâlanın hataları mahveden ve dereceleri yükselten şeye delalet edeyim mi?

- Ashabı kiram , Evet, ya Rasûlüllah! dediler.

- Rasûlüllah (S.A.V.) **de buyurdu:**

"Meşakkat ve sıkıntılı halde iken abdesti yerli yerince tamamlamak, adımları mescidlere (camilere) **çok atmak ve namazdan sonra** (diğer) **namazı beklemektir.**

- İşte bu (ameller ve namazdan sonra diğer namaza gönül bağı kurmak), **sizin için, ribattır** (Rabıtadır)..." (34). Müslim ve Hadisi şerifin son **"İşte, bu, sizin için ribattır** (Râbıtadır)." Cümlesini iki veya üç defa tekrarlandığı beyan edilmiştir.

Öyle ise, gerçek Râbıtanın yüce mevlaya olduğu îzah edilmektedir. abdest namaz, niyaz, cami, cemaat bilmeyip ve pek çok Alenî veya gizli kötülükler içinde yüzen sapıkların Rabıta anlayışlarının yanlış olduğu âşikardır.

(34) Müslim ve Tirmizî

Gönüllerin ve yönlerin cenabı hakka bağlı ve yönelik olması gerekdiğini beyan eden bir âyeti kerimede yüce mevlamız şöyle buyurmuştur:

وَأَنِيبُوا إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَأَسْلِمُوا لَهُ مِن قَبْلِ أَن يَأْتِيَكُمُ

"Rabbinize dönün, ona teslim olun, sonra size yardım edilmez." (35).

Rabıta hakkında geniş malumat, "Evliya Meselesi" kitabımızda vardır.

SAPIK FIRKALARIN OLACAĞINI BEYAN EDEN BAZI HÜKÜMLER

Bu sapık fırkaların çıkacaklarını sevgili efendimiz **Muhammed** Aleyhisselam beyan buyurmuşdur. Biz burada bâzılarını zikredip açıklamaya devam edelim.

Rasulü ekrem (S.A.V.) bir hadîsi nebevîsinde şöyle buyurmuştur:

قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ لَتَفْتَرِقَنَّ أُمَّتِي عَلَى ثَلَاثٍ
وَسَبْعِينَ فِرْقَةً - أَوْ قَالَ: مِلَّةً - فَوَاحِدَةٌ فِي الْجَنَّةِ
وَاثْنَتَانِ وَسَبْعُونَ فِي النَّارِ ۞ (رواه ابن ماجه، والترمذي)

"Nefsi Muhammediyem yedi kudretinde olan Allâhü teâlâya yemini kasem ederim ki, Muhakkak benim ümmetim, yetmiş üç (73) fırkaya ayrılacaktır.

- Bunlardan (yetmiş üç fırkadan), **bir fırkası Cennette ve yetmiş iki fırkası, Cehennemde olacaktır."** (36).

Diğer bir hadîsi nebevîsinde de Nebiyyi Muhterem (S.A.V.) şöyle buyurmuştur:

(35) Zümer Sûresi, 54
(36) İbni Mace, Tirmizi

قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ تَعَالَى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
سَتَفْتَرِقُ أُمَّتِي ثَلَاثًا وَسَبْعِينَ فِرْقَةً، كُلُّهَا فِي النَّارِ
إِلَّا وَاحِدَةً، قِيلَ: وَمَنْ هُمْ، قَالَ الَّذِينَ هُمْ عَلَى مَا أَنَا
عَلَيْهِ وَأَصْحَابِي ❋ (فِي مُقَدِّمَةِ الْجَلَالَيْنِ)

"Benim ümmetim, yetmiş üç (73) fırkaya ayrılacaktır.

Birisi hariç, diğerlerinin hepsi (72'si) **Cehennemdedir.**

- Ashabı kiram tarafından denildi ki, O Cennetlik olanlar, kimlerdir?

- Rasûlüllah (S.A.V.) **dedi ki:**

"Onlar, benim ve ashabımın yoluna tâbi olanlardır." (37).

Peygamber (S.A.V.) efendimiz diğer bir hadîsi nebevîsinde şöyle buyurmuştur:

Abdullah bin Amr (R.A.) **den rivâyet olunmuştur, dedi:**

Rasûlüllah (S.A.V.) **buyurduki:**

"And olsun ki, Benî İsraile gelen (Onlarda olan) **şey, nalin ve ayakkabının, birinin diğerine tıpa tıp olduğu gibi, benim ümmetim üzerine de galip olacaktır. Hatta onlardan, bir kimse, annesine alenî şekilde yaklaşmış** (âşikara zina eden olmuş) **ise, muhakkak o işlenenin aynısını, benim ümmetimden de işleyen olacaktır.**

- Şüphesiz ki, Benî İsrail yetmiş iki millete ayrılmıştır. Benim ümmetimde yetmiş üç (73) **millete ayrılacaktır. O yetmiş üç milletten biri hâriç, diğerlerinin** (72'sinin) **hepsi, Cehennemdedir.**

- Bunun üzerine ashabı kiram dediler ki:

"O Cennete girecek tek bir millet kimdir? Ya Rasûlellah!"

- Hemen Rasûlüllah (S.A.V.) **buyurdu:**

"Cennete girecek millet, benim ve ashabımın (İtikadı ve yolu) **üzerine olandır."** (38).

(37) İbni Mace, Tirmizi ve Celâlın mukaddimesi
(38) Tirmizi, keza mişkat tercümesi, C. 1, 430

Benî İsraildeki olanlar, bu ümmette de adım adım ve harf harf olacağına göre, Benî İsrailden annesine alenî tecavüz edip zina edenler olmuş ise, bu ümmette de olacaktır. Bu hususun açıklamalı îzahı, "**İslâmda Tesettür ve Haya**" isimli eserimizde zikredilmiştir.

Benî israil kavminin işledikleri en kötü amellerinden birisi de, Kur'anı Kerimin muhtelif âyetlerinde belirtildiği üzere, Peygamberlerden öldürdükleri olmuştur.

Mesela: Hz. Mûsa'dan sonra gelen, Zekeriyya, Yahya ve Şuayb aleyhisselam efendilerimizi, Benî İsrail denilen yahûdi milleti öldürmüşlerdir. Bakara Suresinin 61. âyetini okuyalım.

Geçen ümmette Peygamberler ve allah'ın sevgili kulları ile, onların ümmetlerinden hak davasında ve hak yolda tecavüze uğrayanlar ve hatta öldürülenler olduğu gibi, bu ümmette de aynısı adım adım olmuştur ve kıyâmete kadar da olacaktır. çünkü bu hakikatı, hayat boyunca şaka ilede olsa, asla ve kat'a kendisinden yalan sadır olmayan sevgilimiz Muhammed Mustafa (S.A.V.) buyurmuştur.

Nitekim Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Ali efendilerimizi, islâmın şiarından olan namaz kılmak, Kur'an okumak gibi amelleri icra ederken, şehid etmişlerdir.

Hadîsi nebevîsinin tezahürünü ve Peygamber efendimizin mübarek sözünün mûcizevi yaşantısını, hicretin 1400. yılının ilk gününün sabah namazını mübarek beytullahın etrafında kılmak üzere toplanmış müslümanlara, saldırarak pek çok kişilerin ölümüne sebep olmuşlardır. Hz. Osmanı, Kur'anı Kerimi okur iken şehid eden zındıklarla, Hz. Ali'yi Kûfede mescidde namaz kıldırırken şehid edenlerde, aynı Benî İsrail milletinin Peygamberleri öldürmeleri gibidir.

Bu 1400. hicri yılın başında Kâbe-i Muazzamada cinâyeti işleyen cânilerin, havâric fırkasına mensup sapıklarla diğer bâzı sapık fırkacıların icra ettiklerini, oranın yetkilileri beyan etmişlerdir.

Yetmiş iki fırkadan olan sapıkların, buna benzer pek çok âdî cinâyetleri işleyerek akîde ve inançda olduklarını, "73 fırka" isimli eserimizde uzun uzun beyan ettiğimizi hatırladırız.

İşte evvela şerli olan fırkaları ve akîde görüşleri, ile, nasıl cinâyetler ve fesatlıklarla çıktıklarını ve hâla nasıl ve ne şekilde isim ve davranışlarla çalıştıkki, şerleri ve şerli sapık fırkaları bilip öğrenmekle, onların şerlerinden korunabilinsin.

Esasen şerleri, işlemek için değil, onların zarar ve kötülüklerinden korunmakve sakınmak için öğrenilir. Bu maksatlarla şerleri ve zararlı şeylerin

zararlarını öğrenip tâlim etmek, sakıncalı olmadığı gibi, belki ecrü mükafatta vardır.

ÎMAN VE İLİMLE İLGİLİ MÜHİM MESELELER

Ehli Sünnet yolcularının tâyin ettikleri ve edecekleri îmanın ve islâmın şartları gibi sıfatı ilâhiler ve bilinmesi, inanılması zarûrî olan hükümler hakkında, mühim meselelerden bâzılarını şöylece arzedelim:

Sıfatı ilâhilerin bilinmesi ve inanılması hakkında **İmamı Azam** (R.A.) **"Fıkhul Ekber"** adlı eserinde şöyle buyuruyor:

"Alahü tealının sıfatları, ezelîdir, sonradan meydana gelmiş değil ve mahlukda (yaratılmışda) **değildir.**

- Binaenaleyh bir kimse, sıfatı ilâhîler: Mahluk veya sonradan meydana gelmiş derse veya (ya inadından veya câhilliğinden dolayı hiç bir şey diyemez) **durursa veya sıfatı ilâhilerin** (varlığında, ezelî ve ebedî olduğunda) **şekederse, işte bu kimse, Allâhü teâlayı inkar etmiş olur, kâfir olur."** (39).

İmamı azam (R.A.) aynı eserin son tarafında îman esasları hakkında da şu hükümleri beyan ediyor:

- "(mü'min) **kimseye tevhîd** (zâti ilâhi ve sıfatı ilâhi) **meselelerinden bir şey müşkil olsa, hemen bu kimsenin bir âlim bulup soruncaya kadar derhal Allâh'ın** (c.c.) **indinde sevap ve doğru olan şekilde îtikat etmesi** (inanması) **lazımdır.** (Müşkilatın) **talebinmeyini** (öğrenme isteğini ve gayretini) **tehir etmesi câiz olmaz. Îtikat ve inanç meselelerinin** (müşkillerinde) **öğrenmeyi terk edip durmak özür değildir. Binaenaleyh eğer böyle müşkilatını öğrenip gidermez dursa, kâfir olur."** (40).

Bu son cümlelerin îzahında **Aliyyül Kâri** (R.A.) bir hususu hatırlatmaktadır ve şöyledir: Bilinmesi ve inanılması zarûri ve farz olan îtikat ve inanç meselelerini bilmez veya üzerine böyle müşkiller ârız olurda öğrenip doğruyu bulması ve inanılması lazım iken, öğrenmeyi ve doğruya inanmayı terk ederse, kâfir olur.

اَلْجَهْلُ بِالْاَحْكَامِ فِي دَارِ الْاِسْلَامِ لَيْسَ بِعُذْرٍ (شرح خاتمه)

(39) Fıkhül, Ekber Şerhi Ebil münteha, s. 5-6 ve Aliyyul kâri küçük ebad, 44
(40) Fıkhül, Ekber Şerhi Ebil münteha, s. 30 ve Aliyyul kâri küçük ebad, 101

"İslâm diyarında şer'i hükümleri bilmemek, özür değildir." (41).

Şu halde İslâm diyarında olan her müslüman kendine dînî meselede bir müşkilat ârız oldu mu, hemen ehline gidip müşkilatını gidermesi lazımdır.

Aklı ve idrakı yerinde olan her insan, nerede olursa olsun cenabu hakkın varlığını birliğini ve kemal sıfatlarla muttasıf olduğunu bilmesi lazımdır. Velevki gayri müslim memleketlerinde veya dağda tek başına olsun. Yine Cenâbu hakkın varlığını bilmesi ve îtikat etmesi lazımdır. Ancak amelî olan mesela; namaz, zekat, oruç ve sair vazifeleri bilmeyebilir. Ve bilmediğinde mes'ul değildir. Zira öğrenebileceği bir memlekette ve insanların içinde değil veya kimsesiz bir diyardadır. Fakat elbette bu insan, aklı selimi ile Allâh'ın varlığına şahid olan varlıklarla cenabu hakkın mevcutluğuna inanması lazımdır. Ve zarûrîdir.

Bu husus emâlide şu beyitle ifade edilmiştir:

وَمَا عُذْرٌ لِذِي عَقْلٍ بِجَهْلٍ بِخَالِقِ الْأَسَافِلِ
وَالْأَعَالِي ۞ (امالی)

"Yüksekleri ve enginleri (yerleri, gökleri ve içindekileri) **yaratan hâlıkı zülcelali bilmemek, akıl sahibi için özür olamaz."** (42).

Evet, zâtı ilâhi, sıfatı ilâhiler ve dinde bilinmesi zarûri olanları öğrenip bilmek ve inanmak, her müslüman ve mü'min üzerine farz ve lazımdır. Hatta bir kimse, yapacağı amel farz ise, onun farzlığını, vacip ise, vacipliğini ve sünnet ise, sünnetliğini ve bunların hükümlerini ve delillerini bilmeside farz, vacip ve sünnet olur.

Binaenaleyh mü'min îmanını kemale erdirmeli ve korumalıdır. Zira bilinmesi farz ve zarûri olan hükümleri bilmeyen ve inanmayan kimseler, mürted menzilindedir, denilmiştir.

Ulema ve fukahanın dikkat ve ehemmiyetle yazdıkları tenbihat ve îzahlarını burada hulasatan arz edelim:

Merhum fâzılı muhterem şir'atül İslâm şârihi **Seyyit Ali** efendi, ilmin çeşitlerini ve bilhassa öğrenilmesi farz olanlarını şöyle özetlemiştir:

"Muhakkak sûrette bilmelisin ey hak yolcusu müslüman!

- Ulema ve fukaha dediler ki; öğrenilmesi farzı ayın olan ilim, üçtür;

(41) Şerh-i Hatîme, 36
(42) Emâl-i Şerhi Alîyyül kârî, s. 29

Birincisi, zâtı ilâhi ve sıfatı ilâhiler hakkında layık olan bilgi miktarını ve cenabu hakkın peygamberi (Hz. Muhammed A.S. efendimizi), **getirdiği hükümlerin tamamı ile tasdik ederek bilinmesi lazım miktarını bildiren tevhid ilmini öğrenmektir.**

İkincisi, kalp ilmidir ki, bâzılarının (sır ilmi) **diye vasıfatlandırdıkları cenabu hakkı, gerektiği şekilde tâzim edebilme ve amellerin ihlas ve ıslahını temin eden ahlak ve fazilet ilmini öğrenmektir.**

- Üçüncüsü ise, zâhiren yapılması gereken hükümleri ve amelleri bildiren ilmi şeriattır ki, taharet, namaz, oruç, zekat, hacc ve ilmi fıkıhda beyan edilen babların nevîleri gibi bilinmesi ve yapılması zarûri olan meseleleri öğrenmek farzı ayındır." (43).

Şimdi bu cümlelerden yukardaki üç maddeyi, kısaca açıklamaya çalışalım.

a) Tevhid ilmi: Cenâbu hakkın zâti ilâhisi, sıfatı ilâhileri hakkında gereken mâlûmat, ilerde verilmiştir. ancak cenabu hakkın varlığı ve sıfatları ile birlikte îmanın altı şartına, yani peygamberimizin getirdiği bütün hükümlere inanmanın farzlığını ve lüzumunu nâtik bir âyeti celîle şöyledir:

آمَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ
مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ آمَنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ
وَرُسُلِهِ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ

"O peygamber (Muhammed aleyhisselam) **kendisine rabbisinden indirilene îman etti ve mü'minlerde 'îman etti. Onlardan her biri Allâh'a, onun meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, inandı."** (44).

Diğer bir âyeti celîle meali şöyledir:

"Ey îman edenler! Allâh'a, onun peygamberelerine ve gerek o peygamberine âyet âyet indirdiği kitaba, gerek daha evvel indirdiği kitaba îmanda (sebat) **edin. kim Allâh'ı meleklerini, kitaplarını, peygamberlerini ve âhiret gününü inkar ederek kafir olursa, muhakkak ki** (doğru yoldan) **uzak bir sapıklıkla sapıp gitmiştir."** (45).

(43) Şir'atül İslam Şerhi, s. 32
(44) Bakara Sûresi, ayet: 285
(45) Nisâ Sûresi, 136

İşte bu âyeti celîlelerde beyan edildiği gibi, pek çok âyeti kerîmelerde îmanın, İslâmın ve bilip inanılması zarûri olan diğer hükümlerin şartlarına îman ederek amel etmenin lüzumunu beyan etmektedir.

"İlmi Tevhid ve İlmi Kelam" nâmıyle anılan ilimleri, kendilerine has yazılmış akâid ve kelâm kitaplarında îmanın esasları, uzun uzun, îzah edilmiştir. erbab-ı mütalaa oralara müracaat edebilirler.

b) Kalp İlmi: Zâhirde görülmesi bizzat olmayıp, ancak o kalpdeki iyi veya kötü şeylerin vücudun âzâlarında tezâhür etmesiyle bilinmeye bağlı olan hasletlerdir.

Evliya-i İzam Hz. leri kalbi süsleyici bütün güzel huyları öğrenirler ve âzalarında o güzel huyların semereleri görülür.

Ehli Sünnet yolcuları müminler:; îman, ihlas, takva, ahde vefa, istikamet, edep ve haya, tevazu, tevekkül, mücâdele, hüsnü zan, mahambbetüllah, zikrullah, tefekkür, sabır ve şükür gibi güzel hasletleri tam mânası ile bilirler ve bu güzel huylarla kalplerini süslerler. Etraflarınada bu güzel huylardan feyz ve nurlar fışkırır gibi, tezâhürler ve fazîletler yayarlar.

İman ve ihsanın esas süs ve zineti olan bu güzel huylarla mücehhez olan her mü'minde;

Küfür, Bid'at, riya, hased, buğuz, kibir, ucup, sûizan, dünya hırsı, pahillik, mal ve makam sevdası, fitne ve fesadlık gibi çirkin huylar asla bulunmaz.

Ve kalbi böyle kötülüklerden temizleyip yukardaki güzel hasletlerle süsleyen her mü'minnin, diğer abdest, gusül ve teyemmüm gibi zâhirî taharetleri de çok faideli olur.

Merakıl Felah adlı eserde şu veciz hükümler şâyân-ı dikkatır:

"Zâhirî taharet menfaat vermez, ancak Allâh için ihlas temizliği ile ve hased, kin, hile ve buğuz gibi kötülüklerden kalbin temizlenmesi ve Allâh'dan başka her şeyi kalbden temizleyip atarak batın (kalb) **temizliği ile berâber menfaat verir."** (46).

Yani, abdest, gusül, teyemmüm, el yıkamalar ve temiz elbise giyerek zâhirî temizlenmeler, iyilik ve menfaat sağlamaz ve makbul olmaz.

Ancak kalbi; îman, ihlas, takva, tevâzû, muhabbetullah, sadakat ve tevekkül gibi güzel huylarla süslemek ve hased, buğuz, kin, nifak, kibir, ucup, riya, yalançılık ve emsali kötülüklerden temizlemek menfaat verir.

Kalb ilmini öğrenip mûcibiyle amel etmekte, çok mühimdir, Zira insan kalbi ile yaşar, eğer kalbin ve ruhun gıdası ve îmanın süsü olan güzel huylar, kalbe yerleşmezse, mânevi hayat ve ruh ölmüş olur ve nefsin gıdası olan bütün kötülükler ortada cirit oynar.

(46) Merâkılfelah

Peygamberimiz (S.A.V.) Efendimizi cenabı hak şöyle medhediyor:

وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ ﴿٤﴾

- "(Ey peygamber!) **hiç şüphesiz, sen büyük bir ahlak üzeresin"** (47).

Rasûlüllah (S.A.V.) efendimiz kalp ilmi hakkında şöyle buyurmuşlardır:

وعن الحسن ، قال : اَلْعِلْمُ عِلْمَانِ : فَعِلْمٌ فِي الْقَلْبِ فَذَاكَ الْعِلْمُ النَّافِعُ ، وَعِلْمٌ عَلَى اللِّسَانِ فَذَاكَ حُجَّةُ اللهِ عَزَّ وَجَلَّ عَلَى ابْنِ آدَمَ. رواه الدارمي

"İlim ikidir:

- Birisi kalbde olan ilimdir. İşte bu ilim, menfaatı olan ilimdir.

- Diğeride dil üzerinde olan ilimdir. Bu ilimde, Âdem oğlunun aleyhine delil olan ilimdir." (48).

Yani, kalpde olan ilmin menfaatı olması, öğrendiği bilgileri kalbine yerleştirerek kalbi ilimle süsleyin ve o ilmin îcabı ilede amel eder. Böyle oluncada, o ilim onun seadetini temin etmiş olur. Hatta ilmi ile amel edenlere cehabı hak bilmediklerinden lutfu ihsanla öğreteceği,, hadîsi nebevîlerde beyan edilmiştir.

Fakat, ilmi öğrenerek gönlüne indiren, bununla beraber amel etmeyip - sâdece allâmelik taslayarak, dilinde kır-kır ederek döndürüp- konuşan kimsenin öğrendiği bilgide, o kimsenin aleyhinedir.

Ehli takva; kalb ilmine ilmi mükaşefe isminide söylemektedirler. Ve bu ilmi mükaşefe hakkında kısa ve öz mâlumatı Aliyyülkâri merhum, Aynül ilim şerhinde beyan etmişler. Bizde arz etmeye çalışacağız.

İlmi Mükaşefe: Keşif ve tecellî yoluyla olan ilimdir ki, o ilim, ilâhi aşkla veya şer-i bir riyazatla kalbin temizlenmesi hâlinde kalpte tecellî eden bir nurdur.

Erbabı takvanın ilmi batın, ilmi muhabbet, ilmi aşk, ilmi rıza, fena filleh ve keşif ilmi, diye vasıflandırdıkları ilim, işte bu ilimdir.

Zâtı ilâhi ve sıfatı ilâhilere, mükevvenata taalluk eden bilgilerin bir çokları başkalarına gaib olduğu halde bu ilmi mükaşefeye malik olan zâtı muhteremlere mâlum olur.

(47) Kalem Sûresi, 4

(48) Şerhi aynulilim, C. 1, s. 15

Nitekim Kur'an-ı Kerim'in bir âyeti kerimesinde şöyledir:

سَنُرِيهِمْ آيَاتِنَا فِي الْآفَاقِ وَفِي أَنْفُسِهِمْ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ

"**Gerek afakda** (yani köklerde ve yerde, yıldızlar, nebatlar ve ağaçlar gibi şeylerde),

- Gerek kendi nefislerinde âyetlerimizi yakında onlara göstereceğiz. Nihâyet onun (Kur'an'ın) **hak olduğu şüphesiz kendileri için apaçık meydana çıkacaktır.**" (49).

Bir kalbe nûri ilâhi girdi mi, bir çok feyiz ve hikmetler pırıldamıya başlar. O nûra sahip olan kişi için, her şey cenabu hakkı müşahede etmede ve gizli olup ulaşılması güç olan bâzı şeylere şahid olur. Bela ve musibetlere çok mütahammil olur ve kalbi bir nevî sırrı ilâhi hazinesinin makamı hâline gelir.

Bir âyeti celîlede bu hükümlere şöyle işâret buyurulmuştur:

أَفَمَن شَرَحَ اللَّهُ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ فَهُوَ عَلَىٰ نُورٍ مِّن رَّبِّهِ

"**Öyle ya, Allâh'ın** (c.c.), **göksünde müslümanlık için inşirah verdiği bir kimse ki o, Rabbisinden bir nur üzerindedir.**" (50).

Bu nur, ilâhi bir lutufdur ki, tekvîni ve tenzîli âyetlerin müşahedesi karşısında insana feyzler verir. Onu hakka yol bulmaya sevk ve kendisine tevfik ihsan eder.

Yukarda âyeti kerimedeki, "**Allâh'ın, göksünde müslümanlık için inşirah verdiği kimse hakkında**" bunun alameti var mıdır? diyerek sual olunuyor:

Rasûllüllah (S.A.V.) efendimizde:

"**Evet: ebedî yurda** (âhirete) **yönelmek, gurur yurdundan** (dünyadan) **yüz çevirmek ve ölüm gelmezden evvel ölüme hazırlanmaktadır.** (buyurdu) (51).

Bu ilmi mükâşefe, cenâbu hakkı görür gibi ibâdet yapmaya ve her an hakkın huzurunda olduğunu kula hatırlatan ve pek çok feyzi ilâhiye mazhar olarak ilmel yakîn, aynel yakîn bilgileriyle mücehhez bir zâtı muhterem olur.

Yani Kur'an-ı Kerim'de beyan edilen şu meziyetleri haiz olur:

(49) Fussilet Sûresi, ayet: 53
(50) Zümer , ayet: 22
(51) Tefsîri hâzin, C. 5, 308

كَلَّا لَوْ تَعْلَمُونَ عِلْمَ الْيَقِينِ ۝ لَتَرَوُنَّ الْجَحِيمَ ۝ ثُمَّ لَتَرَوُنَّهَا عَيْنَ الْيَقِينِ

"Sakının! eğer şüphesiz ilmel yakin bir bilgi ile bilseydiniz,

- Andolsun! gızkın ateşi muhakkak göreceksiniz.

- Andolsun! onu aynel yakîn ile (yani, müşahede ile) **mutlak göreceksiniz."** (52).

İlmi mükaşefe sahibi bir kişi her an Allâhü teâla ile meşkuldür ve ondan başka hiç bir varlığı sanki görmüyor. Her gördüğü ve düşündüğü cenabı haktır ve onun rızasıdır.

Bu hâle erbabı takva ve tasavvuf dilinde, **"Fena fillahi"** denilmektedir.

Şâir lebidin buyurduğu gibi,

"Ey insanlar duyunuz ve biliniz! Allâhü tealâdan başka her şey bâtıldır (yani yıkılmaya ve yok olmaya mahkümdür)." (53).

İbrahim (A.S.) ın, insanların öldükten sonra dirilmeleri husûsunda cenâbu hakka nasıl olacağını sormasıda, ilmi mükaşefe ve ilmel yakînden aynel yakîn makamına yükselmesi içindir.

Bu gerçek Kur'an-ı Kerim'de şöyledir:

وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ أَرِنِي كَيْفَ تُحْيِ الْمَوْتَىٰ ۖ قَالَ أَوَلَمْ تُؤْمِنْ ۖ
قَالَ بَلَىٰ وَلَٰكِن لِّيَطْمَئِنَّ قَلْبِي ۖ قَالَ فَخُذْ أَرْبَعَةً مِّنَ الطَّيْرِ
فَصُرْهُنَّ إِلَيْكَ ثُمَّ اجْعَلْ عَلَىٰ كُلِّ جَبَلٍ مِّنْهُنَّ جُزْءًا ثُمَّ
ادْعُهُنَّ يَأْتِينَكَ سَعْيًا ۚ وَاعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٦٠﴾

"Hani İbrahim;

"Ey Rabbim! ölüleri nasıl dirilteceğini bana göster, demişti.

- Allâh (C.C.) **"buna inanmadın mı yoksa demiş idi."**

- O da (İbrâhimde), **inandım, fakat kalbimin** (gözümlede görerek) **yatışması için** (istedim diye) **söylemişdi.** (Allâh C.C.) **dediki; dört kuş tut**

(52) Tekâsür Sûresi, ayet: 5-7

(53) Şerhl Aynul İlim, C. 2, s. 318

onları kendine alıştır, (her biri üzerinde iyice tetkik ve tahliller yap) **sonra** (kesip hamur yapıp) **her parçasını bir dağın üzerine bırak. Sonrada onları çağır, koşarak sana geleceklerdir.**

- Belki (ey İbrahim) şüphesiz **Allâh** (C.C.) **bir kâdiri mutlaktır. Tam bir hüküm ve hikmet sahibidir."** (54).

Halbuki bu soruyu soran **Hz. İbrahim** (A.S.) Nemruda cevap verirken şu cümlelerle konuştuğu kıssalanıyor:

"Benim Rabbim hem diriltir, hem öldürür." (55).

Şu halde bu hareketiyle **İbrahim** (A.S.) ilmi yakînden aynı yakîni talep ediyor.

İlmi mükaşefeye sahip olan pek çok sahabe, tâbiîn, müctehidler, âlim ve fakihler geçmişlerdir. Hatta bu ilmi mükaşefe sâyesinde kendilerinde keşif ve zuhûret halleri de keramet olarak görülen zâtı muhteremlerin hayatlarında yazılan gerçekler olmuştur.

Bu cümleden biriside müctehidi mutlak **Ebu Hanife** merhum hakkında Hadimî merhum şu satırları yazmıştır:

"Ebi Nuaym merhumdan rivâyet olunmuştur, dediki:

"Ebu Hanife (R.A.) **ehli keşfin** (kendilerinde keşif hâli görülenlerin) **en büyüklerindendir. elbet bana erişip vâsıl olmuştur ki, Ebu Hanife merhum, bir genci abdest alır gördü. abdest sularının damlalarına baktı, hemen dedi ki:**

"Ey evladım! Baba ve annene isyan etmekten tevbe ve nedâmet et.

- Bunun üzerine o abdest alan gençde; baba ve anneme âsî olmaktan Allâhü teâlâya tevbe ettim, dedi."

- Ebu Hanife yine başka bir şahsın guslettiğini gördü. Hemen o adama dedi ki:

"Şarap içmekten ve çalgı âletlerini satmaktan tevbe et.

- Bunun üzerine o adam; bunlardan tevbe ettim, dedi."

- Ebu Hanife merhumda bu haller ayan beyan görülen haller şeklinde olurdu. Sonra insanların pek çok kötü hallerine muttalî olma hali olduğundan, bu keşif hâlinin kendisinden kaldırılmasını cenabu hakka dua edip yalvardı. Allâhü teâlada onun duasına icabet edip o keşif hâlini kaldırdı." (56).

İlmi mükaşefe, ilmi muamele, ilmel yakîn, aynel yakîn ve hakkal yakînle ilgili geniş mâlûmat; **"İzahlı Mişkat el Mesabihin Tercümesi"** isimli eserimizin ikinci cildinin baş taraflarında nakledilmiştir.

(54) Bakara Sûresi, ayet: 260
(55) Bakara Sûresi, ayet: 258
(56) Gurer ve dürer haşiyesi-Hadimî, 6

Bu kıssalardan anlaşılmıştır ki, hakiki kul ve Allâhın sevdiği kimse, ilminin dâima artmasını ve kuvvetlendirmesini sağlamaya çalışır.

Kalb ilmi ile ilgili hükümler, "ahlak ve tasavvuf" nâmıyla anılan ve bu mevzuu yazan eserlerden istifade edilebilir. arzu edenler daha geniş mâlûmatı o eserlerden okuyabilirler.

c) Zâhiren yapılması gereken hükümleri ve amelleri bildiren ilme: **"İlmi şerîat, ilmi fıkıh ve ilmi furûu amel"** denilmektedir.

İlmi fıkhın târifi, fazileti ve lüzûmu hakkında gerekli bilgi, **"İzâhlı Mültekâ Tercümesi"** adlı eserimizin birinci cildinin baş tarafında verilmiştir. arzu eden okuyucu kardeşlerimiz oradan ve onun gibi eserlerin ilim bahsinden okuyabilirler.

Yine biz burada ilmi fıkhın şer-i târifini, Kur'an-ı Kerim ve bir kaç hadîsi şerifle fazîlet ve lüzumunu bildirir hükümleri arz edelim.

İlmi fıkhın şer-i târifi: Amel etme cihetinden leh ve aleyhde (nefsin lehinde ve aleyhinde) olan şeyi şahsın bilmesidir.

Târifinden de anlaşıldığı üzere, bir şahsın; tahâret, namaz, zekat, oruç,hacc, nikah, talak, cezalar, yeminler, alış verişler, yitikler, îcarlar, vakıflar, vasiyetler ve verasetler gibi insan ve hayvan hakları ile ilgili pek çok amelî, hukûkî ve ictima-î meseleler, ilmi fıkıhdan öğrenilir.

İlmi fıkhın lüzûmu, ihtiva ettiği hükümlerle anlaşılmış oluyor.

ilmi fıkhın lüzum ve fazîletlerini bildirir şer'i delillerden bâzılarını zikredelim.

Kur'an-ı Kerim'de mealen şöyle buyurulmuştur:

- **"**(Mü'minlerden) **kiminde din ve şerîat ilimlerini** (ilmi fıkhı) **iyice öğrenmeleri ve kavmleri** (işlerinden, seferlerinden ve emsali yerlerden) **dönüp kendilerine geldikleri zaman, onları Allâh'ın** (C.C.) **azabıyla korkutmalıdırlar."** (58).

Rasûlüllah (S.A.V.) efendimizde şöyle buyurmuşlar:

مَنْ يُرِدِ اللّٰهُ بِهٖ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِي الدِّيْنِ

"Allâhü teâla, bir kimseye hayır murad ederse, onu dinde (yani, şeriat ilminde) **fakih eder.** (fıkıh ilmine vakıf bir alim kılar)" (59).

(58) Tevbe Sûresi, ayet: 122
(59) Buhari, Müslim

Diğer bir hadîsi şerifde şöyle buyurulmuştur:

"Dinde fakıh olmak ve güzel ahlak ile süslenmek hasleti olan iki haslet, münafıkda ictima etmezler." (60).

Dikkate şayan bir hadîsi şerifdede şöyle buyurulmuştur:

وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «فَقِيهٌ وَاحِدٌ أَشَدُّ عَلَى الشَّيْطَانِ مِنْ أَلْفِ عَابِدٍ» . رواه الترمذي ، وابن ماجه .

"Bir fakıh (şerîat ilmine vakıf ve alim bir kimse), **Bin abidden** (cahil abidden) **şeytana daha eşed** (daha korkunç ve daha zararlı) **dır."** (61).

Başka bir hadîsi şerifde de şöyledir:

صِنْفَانِ مِنْ أُمَّتِي إِذَا صَلَحَا صَلَحَ النَّاسُ وَإِذَا فَسَدَا فَسَدَ النَّاسُ: اَلْعُلَمَاءُ وَالْأُمَرَاءُ ـه لأبي نعيم ـه

"Benim ümmetimden iki sınıf; iyi oldukları vakit, insanlar iyi olur. Kötü oldukları vakit, insanlar kötü olur.

- (O iki sınıf kimselerde): **fukaha** (din ve şerîat ilimine vakıf olan âlimler) **ve ümerâ** (insanların idareleri ile memur olan kimseler) **dir."** (62).

Diğer bir hadîsi şerîf meâli:

"Bir kimse, Allâhın (C.C.) **dininde fakih olursa** (din ve şerîat ilmine vakıf bir fakih olursa), **Allâhü teala ona isteğini ve rızkını ummadığı yerden kâfi derecede verir."** (63).

Yukardan beri naklettiğimiz îman ve îtikat bilgisi, kalb bilgisi ve zâhiren yapılması gereken din ve şerîat bilgisi, bütün müslümanların bilmeleri, inanmaları ve amel etmeleri gereken zarûri ilimlerdir.

Her üç ilmi öğrenip amel etmenin lüzum ve faidesini bildiren **İmamı Mâlik** (R.A.) hazretlerinin şu mübarek sözü, bu mevzûu açıklamaktadır:

---

(60) Tirmizi
(61) Beyhaki; Tabarani
(62) Ebû Nuaym, İbni Abbas'dan Şerhi Aynulilim, C. 1, 20
(63) Elhatip, Şerhi Aynulilim, C. 1, 20

مَنْ تَفَقَّهَ وَلَمْ يَتَصَوَّفْ فَقَدْ تَفَسَّقَ
وَمَنْ تَصَوَّفَ وَلَمْ يَتَفَقَّهْ فَقَدْ تَزَنْدَقَ
وَمَنْ تَفَقَّهَ وَتَصَوَّفَ فَقَدْ تَحَقَّقَ ۞
(قاله امام مالك)

"Bir kimse, fıkıh ilmini öğrenirde, tasavvuf (ahlak ve takva) **ilmini öğrenmezse,** (o kimse) **fâsıklık etmiş olur.**

- Ve yine bir kimse, tasavvuf (ahlak ve takva) ilmini öğrenirde, fıkıh ilmini öğrenmezse, zındıklık yapar.

- Fakat bir kimse, fıkıh ilmini ve tasavvuf (ahlak ve takva) **ilmini berâber öğrenirse** (yani, her iki ilmi cem ederse), **işte bu kimse hakikata eren kimse olur."** (64).

Evet, hakkın dostu evliya ve ehli cennet kimseler, bu her üç ilmi öğrenen ve mûcibiyle amel eden kimselerdir.

Aksi taktirde, ilimden, irfandan, ahlak ve fazîletten ve amelden hiç haberi olmayan, sâde bir kaç kelime belleyip ve bir kaç büyüğün hayatından bahsedivermekle veya bahseden kimseyi dinleyivermekle iktifa eden ilimsiz, ahlaksız ve hatta amelsiz kimseler, elbette zındık ve sapık kimselerdir.

Mişkatül mesâbih şerhi mirkatül mefatıh de **Aliyyül kârî** merhumda, ilim ve amel hakkında şu mühim cümleleri naklediyor:

فَإِنْ قِيلَ مَا الْفَرْضُ قَبْلَ الْفَرْضِ فَقَالَ الْعِلْمُ
قَبْلَ الْعَمَلِ

(64) Aynul İlim, C. 1, s. 33

فَإِنْ قِيلَ مَا الْفَرْضُ فِي الْفَرْضِ فَقُلِ الْإِخْلَاصُ
فِي الْعِلْمِ وَالْعَمَلِ
فَإِنْ قِيلَ مَا الْفَرْضُ بَعْدَ الْفَرْضِ فَقُلِ الْخَوْفُ
وَالرَّجَاءُ ۞ (مرقاة المفاتح جلد ١-٢٣٣)

"Eğer farzdan evvel farz nedir? diye sorulursa, hemen amelden evvel ilimdir de.

- Ve eğer farz içinde farz nedir? diye sorulursa, hemen ilimde ve amelde ihlasdır de.

- Ve eğer farzdan sonra farz nedir? diye sorulursa, hemen Allâh'ın azabından korkmak ve Rahmetinden umut etmektir de." (65).

Yani, islâmın şartlarını îfa etmek için, evvela nasıl îman farz ise, abdest, gusül, namaz, oruç, zekat ve hacc gibi amelî olan ibadetleri yapmak içinde evvela bunların nasıl yapılacağı ve hükmü nedir? bunları bilmek farzdır.

Ve bu farz olan amelleri yaparken bir çok vazifeler vardır. Bu vazifelerin bir kısmı yapılması farz olan, diğer bir kısmıda amelleri ifsad edebileceğinden kaçınması farz olan ameller vardır. İşte ibâdetin sahih olması ve fâsid olmamasını gerektiren amelleri öğrenmekde, farzdır. Ve buna da farz içinde farz denilmiştir. Kalbin ıslahını gerektiren ihlas, takva, istikâmet gibi iyi huylarla kalbi süsleyip, riya, kibir ve ucup gibi kötü huylardan da kalbi temizlemek sûretiyle ilim ve amelde devam etmekte farz içinde farzdır.

Farzdan sonra farza gelince, o da öğrenilen ilim ve yapılan amellerin hak teâlanın nezdinde kabul olunup rahmeti ilâhisine mazhar olmak umudu ve belki de makbul olmayıp cezasını çekmek üzere azabı ilâhiyeye müstehak olma korkusudur.

Yani, mü'min, ilim ve amelinin mükafatını ummak, makbul olmayıp cezaya müstehaklıkla "beynel havfi verrecâ" arasında olması lazımdır.

İlmiyle âmil, âlim, kâmil ve müttekî kimseler, bu hükümleri bilen ve gereği gibi amel eden ehli sünnet müminlerdir.

(65) Mişkat Şerhi Mirkatül Mefatih, C. 1, s. 233

İlmiyle âmil olmayan veya ne yaptığını bilmeyen ve fesatlıkları görülen câhil kimseler ise, evliya perdesine bürünmüş eşkiyalardır.

İmamı Sühre Verdi (R.A.) sahte evliya ve sapıklar hakkında şöyle diyor:

"Eğer bir kimseyi havada uçar, su üzerinde yürür ve ateş yutar görürde, Allâh'ın (C.C.) **farzından ve Rasûlüllahın sünnetinden birini terk ettiğini de görürsen, muhakkak bu adam sihirbaz ve yalancıdır."** (66).

TECDÎDİ ÎMAN VE NİKAHLA İLGİLİ MESELELER

a) Tecdîdi îman venikah varmıdır, yokmudur? diye soranlara cevab,

Hâdimî merhum tarîkatı muhammediye şerhi berîkasında şu meseleyi zikretmektedir:

"Eğer bir kimseye, îman kelimelerinin (îmanın şartlarının) **tefsîrinden sorulsa, o da, bilmiyorum dese. Sorulduğunda, bilmiyorum, diyen kimse için, din** (îman) **yoktur. Binaenaleyh yeniden îman meselelelerini öğrenir ve îman ederse, nikahı tâzelenir.**

- Küçük çocuk bâliğ olsa ve inanılması lâzım olan bütün îman kelimelerini de bilse, ancak bu bildiği (ve saydığı) **îman kelimelerinin tefsirini** (manasını) **bilmese, fakat bununla beraber maîşet ve idaresini temin etmeğe aklı erse, işte bu kimse, mürted** (îmandan çıkıp dinsiz kimse) **menzilindedir. karısı kendinden ayrılır, babasına ve anasına vâris olamaz."** (67).

İnsanların pek çoklarının gâfil olduğu bu mesele, günümüzde pek çoğalmıştır. Hatta bâzı kimseler, arasında otuz iki (32) farzı bilmeyen kimselerin nikahı sahih olmaz, diye konuşulmaktadır. İşte bu meseleye uygun ve doğru bir sözdür. Binaenaleyh yeni evlenen kişiler, en az otuz iki (32) farzı bilmelidirler.

Evet, yukarıdaki meselelere göre, bilinmesi farz olan meseleleri bir kimse, bilmezse, hatta saymasını bilsede mânâlarını bilmese, yine îmansız sayılmaktadır. Binaenaleyh böyle kimsenin nikahıda sahih olmaz.

İlgili Fetva:

İslâm diyarında doğmuş müslüman, akıllı ve bâliğ olan Zeyd, kelimeteyni şahadeteyni söyler olduğunda (o söyleyen) zeydin nazarında hak teâlâ vardır ve her şeyin rabbisidir ve melekleri vardır, kitapları indirmiş, Rasûlleri göndermiş, öldükten sonra dirilmek vardır, hayır ve şer Hz. Allâh'dandır denilse, sonra zeyde (adama) bu zikrolunanlara inanıp tasdik ettin mi? dediklerinde "inandım, tasdik ettim" derse, bu şekil ile zeyd mü'min olmuş olur mu?

(66) Tarikatı Muhammediye Tekmilesi, 17

(67) Tarikatı Muhammediye Şerhi-Kenarlı Berika, C. 1, s. 248

Elcevap: Olur.

Bu sûrette zeydin (adamın) nazarında bu şekilde îmanın sıfatları tavsif ve beyan olduğunda zeyd zikr olunanları **"Bu şekil üzere inandım ve tasdik ettim"** demeyip belki **"ben bunlara îman vacip olduğunu bilmezdim"** dese, zeyde tecdîdi îman ve nikah lazım olur mu?

Elcevap: Olur (zira mürted menzilindedir). (Fetevayı behçe, S. 34)

Bu fetvada beyan edildiği üzere, bir kimsenin dini bilgisinden sual edip nikah kıyılacağında îman ve îtikat meselelerini bilip bilmediği kontrol edileceğinde, evvela îman esasları sayılmalı, sonunda bunları biliyor musunuz? diyerek sorulmalıdır. Direk, "îmanın, İslâmın şartlarını ve diğer zarûrâtı dînîyye olanları say!" diyerek sorulmamalıdır. Zira belki müslüman tek tek söylense ve sorulsa "evet" diye bilir, ama sırayla "say" deyince birden tamamını sayamıya bilir.

Tecdîdi îman ve nikahla ilgili geniş tatbikatlı bilgiler, ilerde, **"ELFAZI KÜFÜRLE İLGİLİ MESELELER"** bahsinde yazıldığını hatırlatırız.

Münasebete binaen sıfatı ilâhilerle, îmanın şartları, İslâmın şartları, namazın şartları ve diğer zarûrâtı diniyeden olup ve bilip inanılması farz olan dînî meseleler hakkında inanmak ve inanç hakkında kesin ve müdellel bilgi ile mücehhez olmak en kamil îman ve îtikat yolu olması hasabiyle, îmanı taklîdi ve îmanı istidlâlî hakkında bir nebze olsun bahsetmek yerinde olacaktır. Zira gerçek mü'min bu meseleleri bilip kâmil îman sâhibi olmalıdırlar.

Îman ve îtikat meseleleri hakkında mü'minler, mukallid ve müstedil olmak üzere ikiye ayrılmaktadırlar. Ve şöyledir:

Birincisi mükallid: Akıldan ve nakıldan bir delile dayanmadan sâdece hocasının, babası ve annesinin ve her hangi bir kimsenin îman ve îtikat meselelerini öğretmesiyle inanan kimsedir ki, o îtikadı ile yaşamaya devam eder. Böyle kimselerin inancı ve îmanı sahih ve muteberdir, fakat şu şartlarla:

a) Başkalarının öğrettikleri îman esaslarına inanıp mü'min olarak yaşayan kimse, tam bir azim ve sebatla îman etmiş olması lazımdır. Faraza: ona öğreten hocası, babası ve emsali kişiler, bilahare irtidad edip dinden çıksalar ve evvelce öğretip inandıklarını inkar etseler, bu öğrendiği ile taklit halinde olan kimse, **"bu adam sapıttı, dinden çıktı, mürted oldu"** diyerek zerre kadar şüpheye düşmez ve inandığında sebat ederse, işte bu mukallidin îmanı sahihdir.

Aksi halde, mukalled (yani, îman esaslarını öğreten hoca ve baba) olan kimsenin sapıtması ile o mukallid de (yani, taklid eden kimsede) döner veya dönecek şekilde olursa, işte böyle mukallidin îmanı sahih değildir.

b) Birde mukallid olan kimseye, îman ve İslâm düşmanları tarafından bir şüphe arz olunsa, mukallidin bu şüpheyi red edip kendi inancında sebat etmesi taktirinde, mukallidin îmanı sahihtir. Aksi taktirde şüphecinin şüphesiyle dönecek şekilde zaif olursa, mü'minlerden değildir. Zira böyle mukallidin îmanı sahih değildir.

Mesela: "Allâh (C.C.) varda neden görmüyoruz? öldükten sonra dirilmek falan yoktur. Hiç parça parça olup kül hâline gelen cesetler tekrar dirilir mi? Hayat ve tekrar dirilmek bu dünyada câridir. âhiret günü diye bir şey yoktur. Bunlar hep uydurma şeylerdir" gibi iddiaları diyerek karşısına çıkan bir münkirin şüphe verici ve dalelete sevk edecek kelimeleri red edip îmanında sebât eden mukallidin îmanı muteber ve sahihtir.

Lakin îman ve İslâm esaslarını, gerektiği şekilde ve gerektiği zaman aklî ve naklî delil ile bilip inanmayı terk ettiğinden veya böyle delilleri terk ettiği taktirde, âsî ve günahkar mü'minlerdendir. Hak yolcusu her mü'min, her şeyden evvel îmanında delil sâhibi olarak kendini günahtan kurtarması lazımdır.

Îmanı istidlaliye ermiş âlim, kâmil ve müttekî kimseler olan Allâhın dostları velîler, kamil îman sahipleridirler.

Burada mukallidle ilgili bâzı büyüklerin ve akâid kitaplarının cümlelerini şöylece sıralayabiliriz:

وَإِيمَانُ الْمُقَلِّدِ ذُو اعْتِبَارٍ، بِأَنْوَاعِ الدَّلَائِلِ كَالنِّصَالِ

(امالی)

"Mukallidin îmanı, ok ve kılınç gibi keskin ve kuvvetli delillerle mûteberdir (sahihtir)." (68)

وَإِيمَانُ الْمُقَلِّدِ صَحِيحٌ وَلَكِنَّهُ آثِمٌ بِتَرْكِ الْاِسْتِدْلَالِ

(طریقة)

"Mukallidin îmanı, sahihtir. Lakin delil bulmayı ve öğrenmeyi terk etmesiyle (veya terk ettiğinden) günahkardır." (69).

(68) Emâli
(69) Tarikatı Muhammediyenin îman bahsi

"Hulasa-i kelam; mezhep sahibi dört imamın indinde mukallidin îmanı sahihtir. Fakat delil bulmayı ve öğrenmeyi terk ettiğinden âsî ve günahkardır." (70).

Bu mevzûda yazılacak pek çok şeyler var, fakat mevzû dışına fazla çıkılacağından kısaca kesmeye çalışıyoruz.

Son olarak akâid manzûmesinden bir kaç mısra-ı beraber okuyalım:

Mukallidde nedir vechi tereddüt?
Sahih oldurki mü'mindir mukallid.
Mutabık câzim ama gayri sâbit,
Bu mezburda demek âsî munâsıb,
Günahı terk, istidlali vacip.

Yani, mukallidin îmanının sahihliğinde, tereddüde hiç mahal yoktur. Evet mukallid mü'mindir. ve mukallidin îtikadını şöyle bilmek gerekir: İman esaslarına cezmle ve kesinlikle inanmıştır, fakat delil ve isbatlı değildir.

Binaenaleyh böyle îmanlı kimseye, âsî ve günahkar demek münasıptır. Ve bu mukallid olan kimsenin, günahı terk edip îmanın esaslarına delil bulması vâciptir.

İkinci müstedil: Bilinmesi ve inanılması farz olan sıfatı ilâhiler, îmanın ve İslâmın şartları, namazın, orucun, zekatın ve haccın farzlığını ve şartlarını ve bunlar gibi bilinmesi ve inanılması zarûri olan îman esaslarını delilleriyle bilip inanan kimseye, **"Müstedil"** denir. Ve bunun îmanınada **"îmanı istidlali"** denir.

İşte hakîkî mü'min ve Allâh'ın (C.C.) dostu olan evliyalar; âlim, kâmil, mütteki, fâzıl ve îmanı istidlaliye erişmiş, en güzel şekilde din ve îman meselelerine vakıf îmanında rüsuh ve sebat bulan ehli sünnet yolcuları kimselerdir.

Zamanımızın mü'mini kamil ve evliya süsüne bürünen bâzı zavallıların halleri, çok ibret vericidir.

Zira adam îman ve îtikatında dahi mukallitdir ve bu taklîdi îman sâhibi olmasıyle îmanında günahkar ve âsîdir. İnandığı îman meselelerine Kur'an'dan, hadîsden ve gerekirse zâti ilâhi ve sıfatı ilâhiler hakkında aklî delili bulamaz ve bilemez. Bu hâliylede hocaları, hacıları ve bâzı mü'minleri küçümser, kendisini, fâzılı muhterem, âbid ve zâhidlerden göstererek şeytanın verdiği câhilâne ve gayri ahlâkî gurura kaptırmıştır.

Ey zavallı câhil, îman ve îtikâdiyle dahi âsî olan kimse! yukardaki kıymetli büyüklerin sözlerine iyi dikkat et. Kamil ve temiz bir îmana sahip olmaya çalış. Kendini besletmek veya başka sebeplerden dolayı câhil kimselerin

(70) Emali Şerhi Aliyyül kari, 29

îtikat ve inançlarına saldırmaktan vazgeç. Zira cehlinle kendini evliya gösterip başkalarını aldatmanla, hak yolu kesen eşkiyalardan olursun.

Bâtıl yol ve amellerine, büyük tanınan kimselerin söz ve amellerinden mesnet bulacağım ve buldum diyerek müfsitliğe devam etmek için, mel'unluk etme. insaf et. Hem kendine ve hem seni dinleyen zavallı câhil kimselere acı!

Uzunca nasîhatında **Seyyid Ahmed Errufa-i** hazretleri şöyle diyor:

"Şerîtanı kabul etmeyip reddettiği her şey, zındıklıktır. Bilip bilmeyen bir takım kimse, dâima Ebû Yezidi bis dami böyle dedi, Hârisi muhasibi şöyle dedi; Hallacı mansur bu sözlerde bulundu diyorlar. Bu nasıl sözdür? Böyle lakırdılardan önce (imam-ı Şafi, İmamı Maliki, imamı Ahmed ve Ebu Hanife) **ne dedi, bir kerre ona bakmalısınız, kulluk muamelelerini, kulluk işlerini bunların dedikleri ile ölçüp tashih etmelisiniz. İşlerinizi onunla ayarlamalısınız. Ondan sonrada fazla sözlerle tefekkür edebilirsiniz."** (71).

Bu büyük zatın nasihatındaki sözler bugün dahada çoğalmıştır. zira sofi geçinenlerin bâzısı müşriklerin fikirlerini telkin ediyorlar. Vay efendim "Namazda, niyazda yolda, belde ve her yerde şeyhini gözüyün önüne getireceksin. Dâima onu huzurundan eksik etmeyeceksin. O seni Allâh'a yaklaştıracak ve emsali" sözleri söyleyenler çoğalmıştır.

Halbuki bu hareketi Kur'an-ı Kerim şu âyetle red ediyor ve müşriklerin amellerinden sayıyor:

أَلَا لِلَّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ ۚ وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِن دُونِهِ أَوْلِيَاءَ مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَىٰ

"Onu (Allâh'ı) **bırakıpta kendilerine bir takım velîler** (dostlar, mâbutlar ve putlar) **edinenler** (derler ki),

- Biz, bunlara (velî ve dostlara, putlara) **ancak bizi Allâh'a daha fazla yaklaştırsın, diye tapıyoruz."** (72).

(71) Elburhânülmüeyyed yeni baskı, 69 ve İslam Dini, 39-40

(72) Zümer Sûresi, ayet: 3

ÎMAN BAHSİ

Cibril hadîsi olarak bilinen hadîsi şerifde şöyle buyurulmuştur:

عن عمر بن الخطاب رضي الله عنه ، قال : بَيْنَا نَحْنُ عِنْدَ رَسُولِ اللهِ ﷺ ذاتَ يومٍ ، إذ طَلَعَ عَلَيْنَا رجلٌ شديدُ بياض الثيابِ، شديدُ سواد الشعرِ ، لا يُرى عليه أثرُ السفرِ ، ولا يعرفُه منّا أحدٌ ، حَتَّى جَلَسَ إلى النبي ﷺ ، فأسندَ رُكْبَتَيْهِ إلى رُكْبَتَيْهِ ، وَوَضَعَ كَفَّيْهِ عَلى فَخِذَيْهِ ، وقال : يا محمدُ ! أخبِرْنِي عَنِ الإسلامِ . قال : « الإسلامُ: أن تشهدَ أن لا إله إلا الله وأن محمداً رسولُ الله ، وتقيمَ الصلاة ، وتؤتيَ الزكاة ، وتصومَ رمضان ، وتحجَّ البيت إن استطعتَ إليه سبيلاً » . قال: صَدَقْتَ . فَعَجِبْنا له يسأله ويصدقه ! قال : فأخبرني عن الإيمان . قال : « أن تُؤمنَ بالله ، وملائكتِه ، وكتُبِه ، ورُسله ، واليوم الآخر ، وتُؤمن بالقدرِ خيرِه وشرِه » . قال : صدقت .

Tercümesi:

Ömer bin el hattab (R.A.) **dan rivâyet olunmuştur, demiştir ki:**

"Günün birinde Rasûlullah (S.A.V.) **efendimizin huzurunda bulunduğumuz sırada birde baktık ki, elbisesi bembeyaz, saçları simsiyah, üzerinde yolculuğa delalet eder hiç bir alamet olmayan ve böyle iken yine hiç birimiz tarafından tanınmayan bir kimse çıka geldi. (Sokula, Sokula) nihâyet nebiyyi muhterem** (S.A.V.) **Hazretlerinin yanına** (varıp) **oturdu. Ve dizlerini** (Rasûlullahın) **dizlerine dayayıp ve her iki avcını.** (Rasûlullahın veya kendisinin) **iki uyluğu üzerine koyup:**

- Ya Muhammed (S.A.V.)**! İslâm nedir? bana söyle dedi.**

- Rasûlullah (S.A.V.):

- İslâm, Allâh'dan başka hiç bir ilah ve mabut olmadığına ve Muhammed'in Allâh'ın Resûlü olduğuna Şehâdet etmen, namazı kılman, Zekatı vermen. Ramazanda oruç tutman ve gücün yeterse, beytullahı hacc (Ziyaret) etmendir. buyurdu.

- O (yabancı kimse): doğru söylüyorsun, dedi.

- Biz, (bu adam) hem Rasûlullâhı soruyor ve hem de onu tasdik ediyor, diyerek onun haline hayret ettik.

- Ondan sonra birde: Îman nedir? Haber ver, diye sordu.

- Resulü ekrem (S.A.V.) efendimiz:

- Îman, Allâha, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine ve âhiret gününe inanmandır.

Bir de hayır ve şer (tatlı, acı hangi çeşidi olursa olsun) kadere îman etmendir, buyurunca;

- "O (yabancı kimse) doğru söylüyorsun, dedi" (73).

Hadîsi şerîfin Râvîsi **Hz. Ömer'in** (R.A.) şahsiyeti ve hayatı hakkında gerekli mâlûmat, niyet bahsinde beyan edilmiştir.

Hz. Cebrâil Aleyhisselamın bir beşer kılığında gelişi ve bir yolcu emâresi olmadığı halde huzûru seâdete mütevâzi' bir şekilde girib İslâm dan îmandan, ihsan ve kıyametten sual etmesi ve sorduklarına verilen cevabı tasdik etmesi, büyük bir mûcize, ilâhi tâlim ve terbiye husûsunda pek dikkat edilmesi lazım olan bir hal ve hareketdir.

Zira Hz. Cebrâil aleyhisselâmın bir beşer sûretinde gelişi, meleklerin ilâhi kudretle çeşitli şekil ve kıyâfete tebdil edebildikleri ve beşerî münasebetlerin, insanların bir birlerine ülfet ve ünsiyet ettikleri ve her cinsin kendi cinsi ile hüsnü muaşerette bulunduklarındandır.

Ve Cebrâil aleyhisselam gâyet mütevâzi bir şekilde gelişi aynı zamanda dizinin üstüne oturup ellerini Rasûlullah'ın veya kendi dizleri üzerine koyuşuda; bir âlimin, velînin, âmirin ve büyüğün huzuruna nasıl girileceğini, edeb ve nezâketle nasıl iltifat edilib, soru sorulacağını ve sorulan suallerin cevablarını nasıl karşılamak gerektiğini, bütün ümmeti Muhammede tâlim ve tavsif etmektedir. Yeter ki bu güzel hareketten her mü'min nasibini alsın.

Bu hadîsi Şerifde görüldüğü üzere Cebrail aleyhisselamın gelib sorular sorub ve cevabları tasdik etmesi olduğundan **"Cibril Hadisi"** denilmiştir.

Cebrail aleyhisselam; Rasûlullâhın huzûruna gelib bu soruları sorması, hicretin onuncu senesinde vukû bulmuştur. Ve bir rivâyette onuncu hicretinde hemen veda haccından biraz evvel vâki olmuştur.

Hz. Cebrail'in bu sualleri, Rasûlullâhın hayatının sonunda sormasının sebebi hikmeti ise, Kur'an âyetlerinin hemen,.hemen tamamı gelmiş ve İslâm ahkamı tekemmül etmiş olması hasebiyle cenabu hak tarafından Hazreti Peygambere getirmiş olduğu hükümlerin ana esaslarını bütün ashaba tâlim ve tallüm için bir-bir soruyor ve verilen cevablarıda irkilmeden tasdik ediyor.

(73) Müslim

İşte böylece hak tebliğcileri, İslâmın, îmanın, ihsanın ve kıyâmetin hükümlerini ümmete tâlim ve târif mahiyetinde vazifelerini son olarak bir daha yapmış oluyorlar.

İslâmın beş şartı hakkında ayrıntılı îzahat, hemen ileride arzedileceğinden burada sadece İslâm kelimesinin lüğat ve şeriat manaları ile İslâm ve îmanın birleştiği ve ayrıldığı yönleri hulasa olarak nakledeceğiz.

İslâm, lugatta, boyun eğmek, teslim olmak mânâsınadır.

Şerîatta İslâm: Îman tâbir olunan bâtınî tasdik şartı ile zâhiren İslâm hükümlerine inkiyat etmek (boyun eğib işlemek)tir.

Yani, İslâm demek, kelime-i şehadeti dili ile söylemek, beş vakit namazı eda etmek, fakirlerin hakkı olan zekatı vermek. Ramazanı şerif orucunu tutmak ve hacca gitmeye muktedir olunduğunda haccetmektir. İşte bu söz, fiil ve haraketlerle yapılan amellere İslâm denir. Ve bu amelleri inanarak yapanlarada mü'min ve müslüman denir.

Îman ise; lüğatta, inanmak, tasdik etmek mânâsınadır. **Şeriatta Îman;** Peygamber Muhammet aleyhisselamın, Allâhüteala tarafından getirmiş olduğu şeyleri (Kur'an'ın âyet ve hükümlerinin hebsini), kesinlikle inanıb kalble tastik ve dil ile ikrar etmektir.

Bu şekilde îman eden kimseye, **"Mü'min"** ve inanılan şeyede **"Mümenünbih"** denir.

Evet îmanın ruknü, kalb ile tasdiktir. Şartı ise, dil ile ikrardır. Dil ile ikrar etmek, bir kimsenin îmanlı olduğunu bilip hadlerin, cenâzelerin, tekfin ve techizi ve terekenin taksimi gibi hükümleri dünyada icra etmek için şarttır. Zira kalb ile tasdik gizli bir iştir. Öyle ise, kalb ile tasdik mutlaka açıklanmalıdır. O da dil ile ikrar edip İslâmın diğer şartlarını işlemektir. Doğrusuda budur. Zira insan, cesed ve rûhun mecmuundan ibarettir. Şu halde her ikiside îmandan nasîbini almalıdır. Şöyleki; "Kalb ile tasdik" Ruhun ve "dil ile ikrarda" cesedin nasîbidir.

Binaenaleyh bir kimse, îman hükümlerini kalbi ile tasdik eder, dili ile söylemezse, işte o kimse Allâhın indinde mü'mindir. Fakat dünya hükümlerinde insanların yanında mü'min değildir.

Bir kimsede, inanılması lazım olan esasları dili ile ikrar eder ve fakat münafık gibi kalbi ile tasdik etmezse, Allâhın indinde kâfirdir. Lakin zâhiren İslâm görüldüğünden ve kalbini insanlar bilemediğinden, insanların nazarında müslümandır. (Keza Şerhi akaid, 56)

Evet îman, kalbin ameli demektir ki, inanılması lazım olan bütün hükümleri kalb ile tasdik etmektir. Kalb ile tasdik edilen ve fakat dil ve amel ile söylenib yapılmayan bu îmanın varlığını ve gerçekliğini ancak Allâhü teâla

bilir. Zira bu kalbdeki olanları yüce mevladan başka hiç bir fert bilemez.

Biz mü'minler ve bütün insanlar ise, kalbin ameli olan îmanı, dili, eli ve diğer âzâları ile İslâmın ve Kur'an'ın hükümlerini söyleyib amel edip ve yaparsa, işte o kimse hakkında "**Müslüman**" hükmünü verebeliriz.

Îmanın, kalbin ameli olduğunu beyan eden bir kaç âyeti keriyme meâli şöyledir:

"**İşte Allâh** (C.C.) **böyle** (Zâlimleri) **sevmiyen bir kavmin kalblerine îmanı sâbit kılmış ve kendilerini yüce katından bir rahmetle kuvvetlendirmiştir.**" (74).

"**Kalbi îmanla kararlaşmış olduğu halde...**"

"**Kim ki, Allâh'a îman ederse, Allâh** (C.C.) **onun kalbine hidâyet verir**" (75).

Peygamber Aleyhisselam efendimizde bir duasında şöyle buyurmuştu:

"**Ey Allâhım! Kalbimi dînin ve tâatın üzerine sâbit kıl..**" (Şerhi akait, 55)

Dili ile ikrar edib lailahe illallah; Allâhdan başka ilah yoktur, diyerek îmanını ızhar eden bir kimseyi öldüren Üsâme Radıyallühe anh hazretlerine Peygamber sallallahü aleyhi vesellem **Hz. Üsâmeyi** irşad mâhiyetinde şöyle buyurmuştu:

"**O kimsenin kalbini yardın mı?**"

Yani dili ile ikrar edib kalbindeki îmanının varlığına delalet eden sözüne inanmadığına göre, o kimsenin îmanlı olub-olmadığını bilmek için kalbinimi yardın? demektir. Elbet kalbini yarıb insanların kalbine muttalî olmak imkanı yoktur. Zira kalbdeki olanı Allâhdan başka kimse bilemez.

Biz insanlar, ancak zahiren görülen ve duyulanlar ile hükmede biliriz.

Mesela: Kelime-i şehâdeti söyleyen, beş vakit ve Cenaze namazı kılan, oruç tutan, Zekat veren ve Hacc farizasını yapan, kurban kesen ve haramlardan kaçınan kişiler mü'mindirler.

Burada bir husûsu daha belirtmek gerekir.

İman ve İslâm esaslarını dili ile ikrar ve kalbi ile tasdik eden kişinin îmanlı ve mü'min olduğunu öğrenmiştik. Binaen aleyh bir kimse, îman ve İslâm esaslarını bilir, dili ile ikrar ve kalbi ile tasdik etmezse, mü'min olmaz. Zira bilgi îmandan sayılmaz.

Nitekim bir âyeti kerimede şöyle buyurulmuştur:

---

(74) Mücadele Sûresi, 22

(75) Teğabun Sûresi, 11

الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ أَبْنَاءَهُمْ وَإِنَّ
فَرِيقًا مِنْهُمْ لَيَكْتُمُونَ الْحَقَّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿١٤٦﴾

"Kendilerine kitap verdiklerimiz, onu (O Peygamberi) **Öz oğullarını tanıdıkları gibi tanırlar. Öyle iken içlerinden bir topluluk hak ve hakikatı bile bile gizlerler."** (76).

Bu âyeti kerîmenin tefsirinde şu hüküm naklolunmuştur:

Rivâyete göre, **Hz. Ömer** Radiyallahü anh, yahudilerden müslüman olan **Abdullah bin selam** (R.A.) a bu âyeti kerimede bahsedilen bilginin ne olduğunu sormuş. O, cevaben demiş ki:

"Ya Ömer! ben Peygamberimiz sallahü aleyhi vesellemi gördüğüm zaman oğlumu tanıdığımdan ziyade tanıdım. Çünkü oğlumda, anası ihanet etmiş ise, şüphem olabilir. Fakat Peygamber hakkında zerre kadar şüphem yoktur. Onun vasıfları Tevrat da zikredilenlerin aynısı ve tamamıdır."

Yukardaki âyeti kerime ve mes'elede beyan edildiği üzere bir kimse, Kur'an âyetlerini ve bütün İslâmın hükümlerini bilse ve fakat kalbi ile tasdik edip îman etmese, o kimse mü'min değildir. zira bir şeyi bilmek onu kabul etmek mânâsı taşımaz.

Öyle ya eğer bilgi îmandan sayılsa idi. Hristiyanların Rahip ve Papazları ve daha bir çok kâfirlerin îmanlı olması ve dolayısıyle mü'min olması gerekirdi. zira bir kısım kâfirler İslâmın ve îmanın esaslarını ve Kur'an'ın hükümlerini bilmektedirler. Halbuki inanmamaktadırlar.

Şu halde çeşitli isimler altında toplanan ve hatta maksatlı ve sinsice İslâm düşmanı olan kimselerin, Kur'an ve İslâmın esaslarını beyan etmeleri îmandan sayılmaz ve mü'min değillerdir.

Yukardaki târif ve îzahlardan anlaşılmıştır ki bir kimse, inandığı şeyleri azalarında tezahur eden ve îmanın varlığına delalet eden bir ameli işlemediği veya işlediği görülmeyince mü'minler nazarında mü'min olmaz ve mü'min muamelesi yapılamaz. ancak Allâh'ın indinde mü'mindir. O da insanlarca mâlum değildir.

(76) Bakara Sûresi, 146

Fakat dış azalarında İslâmın esasları görülür ise, kalbi ile inkar etse dahî dünyada insanların nazarında mü'min ve müslümandır. Hakikatta îman etmediğinden Allâh'ın indinde mü'min değildir.

Nitekim bu hal ve gerçek hüküm, Kur'an-ı Kerim'de şöyle beyan edilmiştir:

"İnsanlardan bir takım kimseler vardır ki, biz Allâh'a ve kıyâmet gününe inandık, derler. Halbuki onlar, îman etmiş değillerdir.

- "Zanlarınca onlar, kalblerindeki küfürlerini örtmekle Allâhü teâlayı ve mü'minleri aldatırlar. Onlar, kendi nefislerini aldattıklarını bilmezler" (77).

Diğer bir âyeti kerime meali:

- "Ganîmet elde etmek sevdası ile görünüşte İslâmı kabul eden bâzı Bedevîler: Biz gerçekten îman ettik, dediler. (Ey Habibim! onlara) **deki: Siz kalblerinizle îman etmediniz. Ancak biz** (kılıç korkusundan veya insanları aldatıp İslâmın nîmeletlerinden faydalanmak için) **müslüman göründük.** (deyiniz) **Henüz îman kalblerinize girmemiştir"** (78).

Bu âyeti kerimede beyan edilen hüküm, görünüşde müslüman ve fakat hakîkatta mü'min ve müslüman olmayan birçok kimseler, Riyakarlık, menfaat, makam ve mansıba kavuşmak sevdası ile bâzı yerlerde ve muvakkat bir zaman için müslüman görünüp kâfir kimselerden de tehlikeli olan münafık amelli kişiler hâlindedir. Ne yazık ki müslümanların saflık ve cahilliği, böyle kimselerin revaç bulmalarına ve nifaklarının tesirine sebeb olmaktadır.

Sahte îmanlılara kanmanın ızdırabını **Akif** merhumda şöyle feryat ediyor:

Eyvah beş on kâfirin îmanına kandık.

Öyle bir uykuya daldık ki, Cehennemde uyandık.

Şu halde her mü'min, müslümandır. Fakat her müslüman, mü'min değildir. aralarında umum husus min vecih vardır.

Bir kimse, mü'minmi; mutlaka müslümandır. zira îman ve İslâm birdir. esasda îmansız İslâm ve İslâmsız îman tasavvur olunmaz ve ikisi bir birinsiz bulunmaz. Aralarındaki fark lafzidir.

İman, İslâmsız ve İslâmda, îmansız olmaz. Şer'i hükümde ve hakikatta. îmanla İslâm, insanın sırtı ile göksü gibidir. Nasıl ki bir insan, yaşamak için bu iki varlığın birlikte olmasına muhtacdır ve insanın hayatı için bunlar beraber olmalıdır. Öyle ise bir kimseninde, hâlis ve muhlis mü'min olması için. îman ve İslâmın beraber bulunması lazımdır. aksi takdirde yukardaki farklar

(77) Bakara Sûresi, 8-9
(78) Hucurat Sûresi, 14

olur. Zaruri haller karşısında îman ve inanış şekilleri ise, bu îzâhattan farklı olabilir.

[redacted]

a) İcmâli îman: İnanılması gereken îman esaslarına hulasatan ve icmâlen inanmaktır ki, îmanın şartlarını, İslâmın şartlarını ve diğer inanılması lazım olanları bir bir sayıp îzah etmeden top yekün hepsine kalb ile inanarak tasdik edib dil ile ikrar etmekten ibârettir.

b) Tafsili îman: İnanılması lazım olan îman esaslarını ayrı ayrı sayıb delil ve îzahlarıyla öğrenip kalb ile tasdik ve dil ile ikrar etmekdir.

Mesela: Îmânın altı şartını, İslâmın beş şartını ve diğer îman esaslarını bir bir sayıp târif ve îzah ederek delil ve kaynaklarla öğrenib inanmaktır ki, taklidden istidlâle ve icmaldan tafsîle dayanan îman şeklidir.

İlâhi sıfatları ve delillerini, kitabları, Melekleri, Peygamberleri, hayır ve şerri, kaza ve kaderi ve diğer; İslâm ve îman hükümlerini delil ve senetlerle tavsif edib inanmaktır ve bu îman, kâmil bir îmandır.

Biraz ilerde sayacağımız sıfatı ilâhiler ve îman hakkında daha geniş malûmat, Akâid ve kelam kitablarından ve ayrıca bizim **"İSLAMDA EVLİYA MESELESİ VE HÂRİKALAR"** adlı eserimizde arz edilmiştir. Ayrıca ilerde daha mufassal olarak nakledilecektir.

Bir de îmanın zıddı olan küfrün mahiyet ve çeşitleri ile elfazı küfür meseleleri **"Mülteka tercümesi"** adlı eserimizin ikinci cildinde ve ilerde özel bölümünde uzun uzun beyan edilmiştir.

İnsanlar, inanış itibariyle bir hak ve hakikata inananlar vardır. Bunlara, mü'min ve müslüman denir.

Birde küfre ve bâtıl olanlara inananlar vardır. Bunlara da "kâfir" denir. kâfirler küfrü üzere öldüklerinde, mutlak ve muhakkak cehennemdedirler.

Mü'minler ise, itâatkar ve isyankar olmak üzere iki kısma ayrılırlar. itâatkar olan mü'minler, şüphesiz ki cennettedirler.

Âsî olan mü'minler ise, iki kısma ayrılırlar. Bir günahlarından tevbe edenler olur. Bunlar elbette cennettedirler.

Bir de, günahlarından tevbe etmeyib isyanına devam eden âsî mü'minler vardır. Bunlarda, Allâhın dilemesine bağlıdır. Binaenaleyh cenabı hak dilerse afv edip cennetine katar. Dilerse, cehenneme katıp azab eder.

İnsanlar içerisinde bir de sâbit bir inancı olmayan içi dışı başka, sözü özüne uymayan inaçsız münafıklar vardır. Bunların varacağı yerde cehennemin en aşağı menzili ve merkezi olan **"esfele sâfilîn"** denilen mahallinde azab olunacaklardır. Bu ilâhi uygulama, Kur'an-ı kerim'in pek çok âyeti kerimelerinde zikredilmiştir.

Gerçekten insanlar, ya mü'min, ya münafık veya kafir olurlar: Hal böyle iken çok değişik ve yeni çıkarılan isimlerle ilerici, gereci, milliyetçi, milliyetsiz, sağcı, solcu, kominist, mason, falancı, filancı, anarşit, falan partili, filan partili, ve daha zikri uygun olmayan gurublar, fırkalar ve şahıslar türemiş ve türemektedir.

Esasında insanlara, mü'minlerden ise, **"mü'min"** kâfirlerden ise, **"kâfir"** ve münafıklardan ise **"münafık"** damgasını vurarak ifade etmek ve bu sınıflardan olanların vasıflarını beyan etmek gerekir.

Kur'an'ın beyan ettiği bu teşhis ve tâbirleri bırakıp yeni uydurulan kelimelerle meşkul olmak, hakîkâtleri öğretmeyib zâit ve luzumsuz şeylerle milleti İslâmiyeyi dejenere etmekten başka bir şey değildir.

Nitekim günümüzde İslâmı savunan ve İslâmdan bahseden pek çok kişiler, esas dava olan İslâmı tam öğrenmeden ve gereği ile amel etmediklerinden bir takım abes, batıl ve haram olanlarla, daha doğrusu kafir ve münafıkların amel ve emellerini taklid edercesine hareket etmektedirler. Ve bu hareketlerini şeytan kıyası olan fâsît bir kıyasla işi gûya hakka uydurmaya çalışmaktadırlar.

Mesela: **"Zenginlere haram olan teşvik fonunu, zâlim ve fâsıkların kursağına gideceğine, inançlı ve ihlaslı kişilerin mîdesine gitmesi daha iyidir... gibi"** Şeytan kıyaslı ve yeni, isimli gurublar pek çoğalmışdır. Şarap içenin masasına oturub oradaki taamlardan yiyenlerde, aynı şeytan kıyasları ile kendilerini savunup temize çıkarmaya çalışanlar, gibidirler.

Haram, kıyâmete kadar haramdır. Âmmenin hakkını gasbedenler ve zâlimlerin meclis ve sofralarına, ısyan ve günahlarını terk ettirmeye çalışmayanlar, aynı günahlar ve aynı ısyandadırlar. Zira cenabu hak ve efendimiz, zâlimlerin ve fâsıkların meclisine ve sofrasına oturmayı yasaklamışlardır.

Hayır öyle değildir. Hak birdir ve hak olan şey, kıyâmete kadar aynı hakdır. Bâtılda kıyâmete kadar bâtıldır. Hiç bir zaman bâtıl, hak olamaz ve hakda, bâtıl olamaz.

Fakat bu günün insanlarından müslüman olduklarını söyleyibde, İslâmı yaşamayan ve hatta küfür âdet ve amellirini taklid eden nice kimseleri ve nice toplulukları görmekteyiz.

Mesela: Peygamberimiz (S.A.V.) efendimiz, **"Mü'min ile kâfirin arasını belirten fark namazdır."** buyurmuştur.

Hal böyle iken namaz kılmaz, milliyetçidir. Namaz kılmaz, sağcıdır. Namaz kılmaz hak yolda olduğunu söyler, Namaz kılmaz, vatan ve millete hayır yapacağından baheseder. Kendine hayrı olmayan ve hakka boyun eğmeyen zâlim ve fâsık kimseler, böyle yalan ve yaldızlı sözleri söylemektedirler.

Sual: Burada hemen bir soru sorulabilir. Pek ala namaz kılanlarda da yalan, iftira ve pek çok kötü ameller görülüyor, bu hâle ne dersiniz?

Cevap: Gerçek ve hakiki kılınan namaz, her zaman sâhibini kötü amel ve yollardan alı koyar. Zira namaz mü'minin îmanının nuru, Çerçevesi ve bir mahfazasıdır. İçerden ve dışardan gelecek tehlikelerden sahibini korur. Bu husus Kur'an-ı Kerim'de şöyledir.

"**Şüphesiz namaz,** (sahibini) **fuhşiyat ve münkerlerden alıkor.**" (79).

Fakat namaz, şartlarına riâyet edilmeden ancak gösteriş ve aldatma gayelerle kılınırsa, bu takdirde o namaz, sahibini tehlikelere sevk eder ve cehennemi boylatır. Yani böyle namaz kılanlar, mükâfat yerine ceza ve azaba müstahak olurlar.

Nitekim Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurulmuştur:

فَوَيْلٌ لِّلْمُصَلِّينَ ۝ الَّذِينَ هُمْ عَن صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ ۝

"**Artık şiddetli azab,** (fesad maksatla) **namaz kılanlara olsun ki, onlar namazlarından, gafildirler. Onlar** (namazlarıyla insanlara) **gösteriş yaparlar.**" (80)

İşte makbul namazlı ile fâsık namazlı kişilerin durumları açıklanmışdır. Öyle ise, namaz kılanlar, kendilerine ve namazlarının neticesine bakmalıdır. İhlaslı namaz kılanlardan mıdır? Yoksa riyakar ve fâsık munafık huylu kişilerin namazlarından mıdır?

Yukarda fırka ve gurub isimlerini sayarken milliyetçi ve sağcı, Kelimelerine bâzı kişilerin kafaları takılabilir.

Evet îman ve İslâma dayanmayan ve İslâmın güzel terimlerini kendi haris amellerine âlet etmek için dillerine dolayıb, ayrıca bir tarafını küfre veya kâfirleri taklide özenerek bu kelimelere sığınanlar, çok yanlış ve hatalı yoldadırlar. Zira İslâmın beyan ettiği "**Millet ve sağ**" ölçülerin dışına taşmaktadırlar.

Esasında mü'min ve müslüman olan her kişinin, İbrahim Aleyhisselamın milletinden olduğu Kur'an-ı kerimde beyan edilmiştir.

Kur'an-ı Kerim'de şöyledir:

"**O** (Allâh) **din işinde üzerinize bir güçlükde yüklemedi. Babanız**

(79) Ankebut Sûresi, 45
(80) Mâûn Sûresi, 4-6

İbrahimin milletinde (Dininde) olduğu gibi. Bundan evvelki, kitaplarda ve bu Kur'an'da size müslüman ismini Allâh takdı." (81).

İbrahim Aleyhisselamın duası şöyledir:

"Ey rabbimiz! ikimizide (İbrahim ile oğlu İsmail) sana teslimiyette (müslümanlıkta) sâbit kıl, soyumuzdan da (yalınız sana boyun eğen) müslüman bir ümmet yetiştir." (82).

İbrahim aleyhisselamın evlatlarınada vasiyeti şöyle:

"Ey oğullarım! Allâh sizin için (İslâm) dinini beğenib seçti. O halde sizde (başka değil) ancak müslümanlar olarak can verin. (dedi)." (83).

Bu âyati kerimelerden anlaşıldığı üzere, Din-millet ve millet- Din, demektir.

Binaenaleyh dinsiz, îmansız ve İslâmiyetsiz milliyet ve sağcılık mânasız ve bâtıldır. Hıristiyan ve yahûdi milletini taklid etmek ve onları örnek almaktan ileri gidemez.

Îman-Mü'min ve müslüman kelimelerini ihtiva eden kimselerde, zıddı olan kâfir ve küfür kelimelerini yaşayanların durumlarını açıklamak için, bu kısa îzahatı yapmış oluyoruz.

Fırkalara bölünerek gayri İslâmî yaşamanın tehlikelerini "İslâmda evliya meselesi ve Harikalar." adlı eserimizden geniş şekilde okuyup öğrenebiliriz.

Ayrıca; Din millet, şerîat ve emsali kelimelerin misallerle açıklamalarını "Mülteka Tercümesi" adlı eserimizin ikinci cildinin "Mürted babı" başlığının son kısmında okumakda faydalı olur. İlerde "ELFAZI KÜFÜRLE İLGİLİ MESLEKLER" başlığının altında gelecektir.

Hadîsi şerifde zikredilen "Îman" kelimesi hakkında bâzı açıklamalarda bulunduktan sonra îmanın şartları olan altı (6) hükmünü de kısa kısa açıklayalım;

"Îman, Allâh'a, Meleklerine, kitaplarına, Peygamberlerine ve âhiret gününe inanmandır.

- Bir de hayır ve şer (tatlı, acı, iyi ve kötü hangi çeşidi olursa olsun) kadere îman etmendir."

(81) Hac Sûresi, 78
(82) Bakara Sûresi, 128
(83) Bakara Sûresi, 132

ALLÂH'A ÎMAN

Allâh'ın zâtının, varlıklardan hiç bir varlığın zâtına benzemediğine ve hiç bir şeyin ona benzemediğine, Mekandan ve zamandan münezzeh olduğuna, ilmi, kudreti ve irâdesiyle her şeye âlim, kâdir ve irâde sahibi olduğuna inanmaktır.

Cenâbu hakkın sıfâtı nefsiye, sıfâtı zâtiye ve sıfâtı subûtiyelerinin varlığına ve hiç birisinin zıddı ile vasıflanamıyacağına inanmaktır.

Mesela: Vucud sıfatının zıddı, adem-yokluktur. Cenâbu hakkın varlığı hem ezelî ve hem ebedîdir. Yokluk olmamıştır. Ve olmayacaktırda.

Keza, ilim sıfatının zıddı, cehildir. Cenâbu hakkın ilmi ezelî ve ebedîdir. Aynı zamanda her şeyi mühittir.

Fakat tekvin sıfatına râci olan ihya-diriltmek, imâte-öldürmek, -tahlık-yaratmak ve terzik-rızıklandırmak gibi sıfatı filiyeler zıddı ile vasıflanırlar.

Mesela: İhya-diriltmenin zıddı, imâte-öldürmektir. Binaenaleyh cenâbu hak böyle fîlî sıfatların zıddı ile vasıflanır.

Zâtı ilâhi ve sıfatı ilâhiler hakkında geniş mâlûmât, akâid ve ilmi kelam kitaplarında zikredilmiştir. Ayrıca nâciz tarafından yazılan **"İslâmda evliya meselesi ve hârikalar"** adlı eseremizde bir nebze zikredilmiştir. Ve ilerde Allâhü Teâla hakkında îman esaslarını genişçe okuyup öğreneceğimizide hatırlatırız.

MELEKLERE ÎMAN

Cenâbu hakkın meleklerine îman; Melekler, cenabu hak ile peygamberleri arasında bir vasıta ve Allâhın emirlerine muhâlefet ve isyan etmeyen, dâima ceanbu hakkı tehlil, tesbihle zikreden nûrâni, latıf varlıklardır. Ve Allâhın lûtfu keremi ile muhtelif şekillere girmeye muktedirlerdir. Onlarda erkeklik, dişilik, yoktur. Nurdan yaratılmış varlıklardır.

Onların bâzılarının isimlerini biliriz. Cebrail, azrail, israfil ve mîkâil gibi. Pek çoklarının isimlerinide bilememekteyiz.

Melekler: En kuvvetli varlıklardır. Zira onlardan dünyayı ve kürsü kaplayan arşı âlâyı yüklenen melekler vardır. Şu anda arşı âlâyı dört melek yüklenmektedir. Kıyamet kopacağı anda sekiz melek-in yükleneceği Kur'an-ı Kerim'de beyan edilmiştir.

Nitekim bir âyeti kerimede şöyle buyurulmuştur.

"Melekler, semanın etrafındadırlar. O gün (kıyâmet günü) **rabbinin arşını sekiz melek üstlerinde taşır."** (Elhâkka sûresi, 17)

Melekler ve iblis hakkında daha geniş mâlûmât makâsıd şerhinin ikinci cildinin ellibeşinci sayfası ile, kaside-i bürde şerhinin 124. sahifesinde ve Berîka'nın birinci cildinin otuz yedinci sahifesinde zikredilmiştir.

KİTABLARA ÎMAN

Allâhü teâlanın kitaplarına îman; Hem lafzı ve hem mânası ile birlikte cenabu hak tarafından ceprail Aleyhisselam vasıtası ile gönderilen kitaplarda, ilâhi emir ve nehileri, misal ve ibretli kıssaları hâvi, insanları doğru yola sevk eden Allâh'ın kelâmı olduğuna inanmak ve mûcibi ile amel etmektir ki, beşerin saâdet yolunu en güzel şekilde beyan eden hükümleri câmidirler.

Kitapların en sonu,bütün ilâhi kitapların hükümlerini câmi, beşerin inanacağı, hükümleri ile amel edeceği ve Peygamberlerin en sonu olan bizim Peygamberimiz **Hz. Muhammed Mustafa** sallahü aleyhi veselleme vahyolunan Kur'an-ı kerim'dir. Nasıl ki, beşerî kanunların sonradan çıkarılanları, evvelki kanunları hükümsüz ve geçersiz sayarsa, ilâhî kanunların en sonu olan kitabımız Kur'an-ı Kerim'de, diğer kitapların hükümlerini neshetmiş-kaldırmıştır. Amel edilecek tek ilâhi kitab ve kanun, Kur'an-ı Kerim'dir.

Diğer kitaplar, tahrif edilmiştir. Çeşidli şekilde ilâve ve uydurmalar yapılmıştır. Fakat Kur'an-ı Kerim'in bir harfi dahi değiştirilememiş ve kıyamete kadar da aynı şeklini muhafaza edecektir. zira cenabu hak onu koruyacağını vâdetmiştir.

Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurulmuştur:

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ ❶

"Kur'an-ı biz indirdik, biz. Onun koruyucularıda şüphesiz ki, biziz." (84)

Diğer âyeti kerime meali:

- **"(Habibim) deki, andolsun insanlar ve cinnîler, Kur'an'ın benzerini (meydana) getirmeleri için bir araya toplansa** (lar), **bâzıları diğer bâzılarına yardımcıda olsalar, yine onun benzerini getiremezler.**

- **Şânıma and olsun ki, biz bu Kur'an'da insanlar için her mânâdan nice türlüsünü açıklamışızdır. İnsanlardan pek çoğu ise, ille kâfirlikte ayak dirediler."** (85).

Allâhüteâla tarafından gönderilen kitaplar, yözdört (104) dür. Dördü büyük ve yüzüde suhuf ismini alan küçük kitaplardır.

Dörd büyük kitap, Tevrat; Musa aleyhisselama, zebur; Davud aleyhisselama, incil, Îsa aleyhisselâma ve Kur'an-ı Kerim, Peygamberlerin sonu olan Muhammed aleyhisselâma nâzil olmuştur.

(84) Hıcr Sûresi, 9
(85) İsrâ Sûresi, 88-89

Yüz (100) suhuf ise; on suhufu, Âdem aleyhisselâma, elli suhufu, Şîd aleyhisselâma, otuz suhufu, İdris aleyhisselâma ve on suhufuda, İbrahim aleyhisselâma nâzil olmuştur. (86)

Bu kitapların en efdalı, diğer kitapların hükümlerini nesheden en son kitap, Kur'an-ı Kerim'dir.

PEYGAMBERLERE ÎMAN

Peygamberlere Îman; Onların Allâhın terbiyesi ile yetişmiş, yüksek ahlaka sahib, günahlardan mâsum, Allâhü teâa tarafından gönderilen bütün hükümleri son gayretleri ile tebliğ eden mümtaz kimseler olduğuna inanmaktır.

Nesil ve sülâle olarak en temiz nesebden gelerek yaratılışları ile insanlığa, irşad ve mûcizelerle ibreti hayat örnekleri göstermişlerdir ve insanlığın yeğâne mürşid ve halaskarlarıdırlar.

Peygamberlerin ilki, âdem aleyhisselam, en sonuncusuda, bizim peygamberimiz, Muhammed Aleyhisselâmdır.

Peygamberimizin (S.A.V.), en yüksek ahlâka sâhibliği şu âyeti kerimede beyan edilmiştir:

وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ ۝

"Elbette sen (Habîbim!) **en yüksek ahlâk üzeresin."** (87)

Kur'an-ı Kerim'de isimleri zikredilen 25 Peygamber vardır. Üç adedininde Peygamber veya velî olduğunda ihtilaf edilmiştir. O ihtilaf edilenler, üzeyr, lokman, ve zülkarneyndir. Yirmi beşi ise, şunlardır; **Âdem, İdris, Nuh, Hud, Salih, Lût, İbrahim, İsmail, ishak, Yakûp, Yûsuf, Şuayb, Hârun, Mûsa, Dâvûd, Süleyman, Eyyub, Zülkifil, Yûnus, İlyas, Elyesa, Zekeriya, Îsa ve Muhammed** sallahü aleyhi vesellemdir.

Peygamberlere peygamberlik, kendi çalışmaları ile değil, cenabu hakkın bağış ve lutfu keremi ile verilmiştir. ilmî terimle, peygamberlik, kesbî değil, vehbîdir.

Fakat mümini müttekî olan velîlik mertebesi, kulun kazanç ve gayreti iledir.

Peygamberler, en doğru ve sadık en akıllı ve zeki, emanete en ehil ve layık, Allâhın hükümlerini hakkı ile tebliğ eden ve günah işlemekten uzak olan en yüksek mertebe ve kemâle erişmiş fazîletli kişilerdir.

(86) Fıkhulekber Şerhi, 3
(87) Kalem Sûresi, 4

Bu sebeble peygamberlerde zuhûr eden mûcizeler, hasmın burnunu ürçmek, peygamberlerin dâvâsını ikâme etmek için istek ve arzû dâhilinde zuhûr eder. Yani cenabı hak lutfeder.

Velîlerdeki kerâmet ise, bir iddia ve hasmı ilzam şekli olmadan kulun haberi ve gayreti görülmeden, iddiasız ve dâvâsız kuldan zuhûr eden fevkalâde haldir.

İnsanların önder ve mürşidi Rasuller, (Peygamberler); Meleklerin Rasûllerinden efdaldır. Meleklerin Rasulleri ise, beşerin umûmundan efdaldır. Ve beşerin umûmu (avamı) da, Meleklerin umûmundan (avamından) efdaldır. (88)

Rasul ve peygamberlerden, peygamberlik soyulup alınmaz. Fakat velîlerden velâyet alınabilir. Bu sebeble nebîler mâsumdurlar ve son nefesde îmanla gidib mutlak ve muhakkak cennetliktirler. Velîler ise, mahfuzdurlar. Hıfzı emâne layıklık devam ettikçe günahtan muhâfaza edilirler. Şâyet hıfzı ilâhiyeye liyakatı gaybederlerse, bu taktirde velîlik alındığı gibi sapıtıp mâsiyet ve günahlara dalabilir ve hatta son nefesinde dalâlet (küfür) üzere gidebilirler.

Nitekim **Cüneydi Bağdadiye** merhuma sorulmuş, **"Arifi billah olan kimse** (Allâhı iyi bilen velî kimse), **zina eder mi?**

Hz. Cüneydi Bağdadi şu mealdaki âyeti kerîmeyi okuyor:

"Allâh'ın emri, muhakkak yerini bulan bir kaderdir." (89) (Ahzab suresi, 38) yâni, eğer velî olan kimse, yolunu saptıtır kötü yollara giderse, bu takdirde âdeti ilâhi ve ilâhi kaderin tecellîsi ile, zina ve emsâli kötülükleri kendisi hakkında mukadder olabilir.

Peygamberler erkek kimselerdir ve peygamberliğin şartı, erkek olmasıdır. Köleden olmayıb hür ve îtimada layık her yönüyle mazbut kimselerden olmuştur. Kadınlardan Peygamber gelmemiş ve olmamıştır.

ÂHİRET GÜNÜNE ÎMAN

Âhiret gününe Îman; Ölülerin kabirlerinden bütün eczaları cem edildiği halde ruhların kendilerine tekrar iâdesi ile hesab, kitap, mîzan, sual cevabların yapılacağı mahşer yerine toplanılacak yerdir.

Âhiretin ilk durak yeri, kabirdir. Kabir âlemi, azabı olanlar, âhiretin diğer merhalelerinde de felâketli olacaktır. Hatta cehennemin azabı, kabirde başlayanların âkibeti de, cehennem olacaktır.

• Eğer kabir hayatı mes'ud ve iyi olursa, o kimselerde cennet bahçelerinde yaşamaya, oradan başlayacaklardır.

(88) Şerhi akâid, 80
(89) Ahzab Sûresi, 38

Nitekim şöyle buyurulmuştur:

"Kabir, ya cennet bahçelerinden bir bahçedir. veya cehennem çukurlarından bir çukurdur."

Âhirete âhiret denmesinin sebebi, dünya günlerinin en sonunda tebeyyün ettiğindendir. Zira ahvâli berzah denilen kabir hayatının günlerinin en sonu ve âhiret günlerinin ilkidir.

Veya yapılan amellerin hesabı, mîzanı, suali, ceza ve mükâfatları o güne tehir edildiği için **"âhiret günü"** denilmiştir.

Veyahut zamanla kayıtlı fânî günleri olan dünya gibi değil, ebedî ve dâimî günleri olup hayatın hiç tükenip kesilmeyeceğinden dolayı **"âhiret"** denmiştir.

Evet insan oğlunun dünyada bulunduğu hal ve amellerin neticesinin en âdilâne görüleceği yer, âhiret günüdür. Orada kadre uğrayan olmaz. Her fert lâyık olduğuna kavuşur, cennetlik, cennete, cehennemlik ise, cehenneme girer. Orada yalan, iftira, rüşvet, iltimas, îtibar, amca, dayı, mal, mülk, makam, mansıb, fayda vermez. Ancak îman ve îmanın muhâfızı ameli sâlih fayda verir.

Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurulmuştur:

يَوْمَ لَا يَنفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ ۝ إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ ۝

"O gündeki (âhiret gününde)**ne mal fayda verir, ne de oğullar, ancak Allâha** (Küfrü nifaktan tamâmen) **sâlim bir kalp ile îmanla gelenler ola."** (90).

Âhiretin varlığı ve isbâtı, çeşidli âyeti kerimlerde temsilli olarak beyan edilmiştir. Cümleden bir kaçı şunlardır:

- **"(Habibim) deki: Onları ilk defa yaratan diriltecektir. Ve o, her yaratılanı hakkı ile bilendir."** (91).

Diğer bir âyeti kerime meali:

"Bu gün (âhirette) **herkez kazandığı ile cezalanacaktır. Bu gün zulum yok elbette Allâhü teala hesabı çok çabuk görendir."** (92).

Diğer âyeti kerimelerde de şöyledir:

"Göktende bereketli bir yağmur indirib onunla bahçeler ve biçilecek ekinler bitirmekteyiz."

(90) Şuara Sûresi, 88-89
(91) Yâsin Sûresi, 79
(92) Mü'min Sûresi, 17

- **Bir de tomurcukları bir biri üzerine dizilmiş** (göğe doğru) **uzayan hurma ağaçları...**

- **Bunlar, kullara rızık içindir. O yağmurlarda** (bitkileri kurumuş) **ölü bir memlekete hayat vermekteyiz. İşte** (öldükten sonra dirilip kabirlerden) **çıkışta böyledir."** (93).

Bu âyeti kerîmelerde belirtildiği üzere, öldükten sonra tekrar dirilmek, ilk yaratılışı düşünenler için, anlayışta güçlük yoktur. Bir damla sudan her âzânın, akıl ve zekanın nasıl yaratıldığını ve insan vucûdundaki âzâların yerli yerince yaratılışlarını tefekkür etmek, âhireti, yaratacağın kudretine inanmak ve teslim olmak için, en bâriz bir delildir.

Zira direksiz desteksiz duran gök kubbeyi, güneşi, ayı ve yıldızları, yer yüzündeki koca koca dağları, denizleri, ağaç ve otların bitişini ve diğer varlıkların, ebedî bir hayat tarzını yaratacağını beyan eden Hâlıkı zülcelalın, kudret ve azametini idrak ederek, âhiret âleminin her safhasına şeksiz ve şüphesiz inanır.

İnsan ve hayvanların ağızlarından yedikleri ve içtikleri şeylerin bir kısmının büyük abdest kanalına, bir kısmının idrar yoluna, bir kısmının süt ve sümük yollarına, bir kısmınında kan damarlarına gitmesini düşünen her insan, bu güzel ve modern sanat hünerlerini yapan ve ârısasız bir şekilde bir birinin vazifesine engel olmadan, hayatı devam ettiren hâliki zülcelâlın kudretine teslim olur ve böyle kudret ve hüner sâhibinin âhiret hayatı hakkında beyan ettiği hükümlere, şeksiz ve şüphesiz inanır.

HAYIR-ŞER ve KADERE ÎMÂN

Hayır-Şer ve Kadere Îman; (Tatlı acı, hangi çeşidi olursa olsun) **kadere îman etmendir."** Cümlesini de bir kaç kelime ile açıklayalım.

Yani, bütün kâinât ve mahlûkât, yaratılmazdan evvle hayır ve şerden olacak olanı Allâhü teâla takdir etmiştir. Vasfî olarak takdir edilen şeyler, kazayı ilâhinin tecellisi ile katiyyet kesbetmektedir.

Cenâbu hak bir âyeti kerimesinde şöyle buyurmuştur:

- **"Allâh** (C.C.) **dilediği hükmü kaldırır** (veya değiştirir). **Bütün kitabların esası** (levhı mahfuzda yazılı olanların hepsi) **onun** (Allâhın) **katındadır."** (94).

Diğer âyeti kerimede de şöyle buyurulmuştur:

- **"**(Ey habibim!) **de ki: Hepsi** (hayır şer herşey) **Allâh'dandır."** (95).

(93) Kaf Sûresi, 9-11
(94) Ra'ad Sûresi, 39
(95) Nisâ Sûresi, 78

عن عبد الله بن عمرو ، قال : قال رسول الله ﷺ : « كَتَبَ اللهُ مَقَادِيرَ الْخَلَائِقِ قَبْلَ أَنْ يَخْلُقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِخَمْسِينَ أَلْفِ سَنَةٍ » قال : « وكان عرشه على الماء » . رواه مسلم .

Tercümesi:

Abdullah bin amr (R.A.) den mervîdir, demiştir:

Rasûlullah (S.A.V.) **buyurdu:**

"Allâhü teâla mahlûkâtın miktarlarını (kaderlerini), **yeri ve gökleri yaratmazdan elli bin sene evvel yazdı** (takdir etti).

"(O anda) **Allâhın arşı su üzerinde idi."** (96).

Burada evvela kader hakkında kısa bir mâlûmât verdikten sonra hadîsi şerifin îzâhına geçelim.

KADER: Luğatta, bir şeyin neticesi, aslı, miktârı, takdir olunan şey, kolay olan şey, dar, az olarak icrâedilen şey gibi mânâlara gelir.

Şeriîatta Kader: Her mahlûkun kendisinde bulunması gerekecek iyilik, kötülük, menfaat ve mazarat, mekan ve zamanla ilgili olacakların muhteviyatı ve mükâfât ve cezadan îcâb edecek şeylerin ne şekilde ve niçin terettüb edeceği keyfiyetlerin tahdit ve takdir edilmesidir.

KADER: Her hangi bir mukarreb melek-in ve hak teâlâ tarafından gönderilen bir Peygamber-in dahî; muttali olamadığı Allâhü tealanın sırlarından bir sırdır. kader hakkında enine boyuna münâkaşa yapmak câiz olamaz ve akıl yolu ile bahsetmek de hiç doğru olmaz. allah muhafaza aklî yönden bahsetmeye veya anlamaya çalışmak iddiası, insanı tehlikeye atar.

Kader hakkında nakliyata dayanarak anlamaya çalışmak, en doğru yoldur. Kadere îman hakkında ilmî târif ve îzah şöyle beyan edilmiştir:

İlim; iki kısımdır ve şöyledir:

Birinçisi, Halkda mevcut olan ilimdir. O da şerîat ilmidir.

İkincisi de, Halkda ilmi olmayıb, gaib olan ilimdir. O da kader ilmidir. O kader ilmini hâlıkı zülcelal yaratıklarından saklamış, muttalî kılmamış ve hakikatına muttalî olmak için uğraşmaktanda nehyetmiştir.

Halk tarafından öğrenilebilen mevcud ilmi ki, şerîat ilmini inkar etmek, küfürdür. Halk tarafından bilinme imkânı olmayan ve gaib olan ilmi ki, kadere muttalî olmak iddiâsı da küfürdür. zira kader ilmini Allahdan başka kimse bilemez. Bilirim iddiâsı ve hatta bilmek için iddiâda bulunmak, ilâhiyet iddiâsında bulunmak olduğundan, şeksiz ve şüphesiz küfür olur.

(96) Müslim

Kader hakkında, aslı mâlûm, vasfı meçhul olarak bilip inanmaktır. Aslının esasının varlığına inanıp, ne şekilde ve nasıl olduğu hakkında bilme imkanı olmadığına inanmak, en doğru yoldur. Kadere îman elbet farz ve lazımdır. Ona îman ise şöyledir:

"Allâhü teala bütün kullarının işlerini hayır olsun şer olsun yaratıcısı olduğuna, Levhi mahfuzda yazdığına, aynı zamanda levhi mahfuza yazması bütün mahlûkatı yaratmazdan evvel olduğuna, ancak su ile arşı âlânın onlardan evvel yaratıldığına, her şeyi ilâhi kaza, kader, irâde ve meşiyeti ilâhi ile olduğuna inanmaktır. Ancak îman ve itâat cinsinden olan hayırları sevmesi, rıza ve mehabbeti ile olup onları mükafatlandırmasıda rızası iledir. Küfür ve mâsiyete ve ebunların ıkab ve cezasını, rızası olmadan yaratır."

Kader hakkında inanmak, îman esasındandır, Allâhü teâla mahlûkatı iki fırka yaratmıştır. Bir fırkasını fazlu keremi ile cennet için yaratmıştır. Diğer bir kısmını da adlı ilâhîsinin tecellisi için cehennemlik yaratmıştır.

Hz. Ali (R.A.) a bir adam sordu: Bana kaderden haber ver!

Hz. Ali (R.A.) dediki:

"O karanlık bir yoldur. O yola sülûk etme."

O adam tekrar sordu.

Hz. Ali (R.A.) yine dedi: **"Derin bir denizdir. Aman içine dalma."**

O adam suali tekrarladı.

Bunun üzerine Hz. Ali (R.A.) **şu cevabını buyurdu:**

"Kader, Allâhın sırrıdır. Onu senden gizlemiştir. Dikkatli ol, o kader hakkında teftiş edip araştırma yoluna kat'iyyen gitme."

Yukardaki Hadîsi şerifde de bütün mahlûkat ve mahlûkâtın kaderleri ile ilgili tecelliyatın yer gök yaratılmazdan elli bin sene evvel takdir edilib levhi mahfûza yazıldığını beyan etmektedir. Hadîsi nebevîde beyan edildiği üzere, her şeyden evvel arşı âlâ ile suyun yaratılmış olduğu anlaşılmaktadır. Zira yer gök yaratılmazdan ellibin sene evvel mukadderatın takdir edildiği ve o takdir zamânında arşi âlânın su üzerinde olduğu beyan buyurulmuştur. Bu duruma göre arşı âlâ ve su yerden gökten ve onlardan yaratılan ve haklarında takdir edilib yazılanlardan evvel olduğu açıkca beyan edilmiştir.

Ancak muhtelif kitablarda nakledilen bilgi ve hükümlere göre, ilk defa Rasûlüllâhın nurunun, ondan sonra kalemin yaratıldığıda rivâyet edilen hadîsi nebevilerden anlaşılmaktadır.

Levhi mahfuzdaki yazılanlar katî ve kesin değil, vasfîdir. İnsanların irâdesine bağlı olmak kaydı ile yazılmıştır. İnsanlar, hanki tarafı tercih ederlerse, o işlenen şekli ile kesinleşir. Ömrün kısalması ve uzalması meseleside bu hususlara bağlı şekilde yazılmıştır.

Levhi Mahfuz ve yazılanlar hakkında gerekli mâlûmat, akâid kitablarında mevcuttur. Bilhassa imâmı âzamın fıkhulekber adlı eserinde beyan edilmiştir. ayrıca hemen ilerde gelecek hadîsi şeriflerde açıklayıcı bilgiler verilecektir.

وعن ابن عمر ، قال : قال رسول الله ﷺ : « كُلُّ شيء بقدرٍ حتى العَجْزَ والكَيْسَ » . رواه مسلم .

Tercümesi:

İbni Ömer (R.A.) den mervîdir, demiştir:

Rasûlullah (S.A.V.) buyurdu:

"Her şey (Allâhın) **kader iledir. Hatta âcizlik ve akıllılık** (veya arzu edilene kavuşmak, bir şeyi neşe ile yapmamak veya zevkle ibâdet ve itâatta bulunmak) **da kaderle** (takdiri ilâhi ile) **dir."** müslim, (keza Ahmed bin Hanbelde de mezkurdür).

İmâmı âzam "Fıkhul ekber" adlı eserinde şöyle beyan etmiştir:

"Dünya ve âhiretteki her hangi bir şey, ancak Allâhü teâlânın dilemesi, ilmi, kaza ve kaderi ve levhi mahfuza yazması iledir. Allâhü teâlanın kazası, kaderi ve dilemesi keyfiyet ve benzeri olmayan ezelî sıfatlarındandır."

Hayır ve şer herne olursa olsun, her şey Allâhü teâlaânın takdiri ve yaratması iledir. Ancak hayır ve iyi olan şeyleri severek ve rızası ile yaratır. Şer ve kötü olan şeyleride sevmiyerek ve hoşnut olmadan yaratır. Bu hususlar, âyeti kerimelerde şöyle buyurulmuştur:

- "(Ey Habibim!) **deki, hepsi** (iyi ve kötüyü yaratmak) **Allâhdandır."** (97).

هَلْ مِنْ خَالِقٍ غَيْرُ اللَّهِ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ

"Sizi gökten ve yerden rızıklandıracak Al lah'dan başka bir yaratan var mı?" (98).

Rivâyet olunduğuna göre; **Hz. Ebu Bekir** (R.A.) **ile Hz. Ömer** (R.A.), kader mes'elesi hakkında münazara ediyorlar,

- **Hz. Ebu Bekir** (R.A.); İyilikler Allâhü tealadan, kötülükler kendi nefsimizden diyor.

(97) Nisâ Sûresi, 78
(98) Fâtır Sûresi, 3

- **Hz. Ömer** (R.A.) iyilikler ve kötülükler hepsi, Allâhü teâlâdandır, diyor.

- Bunun üzerine her ikiside mes'eleyi Rasûlüllah (S.A.V.) efendimize arzikrediyorlar.

- Rasûlüllah (S.A.V.) de; Mahlûkâtın hepsinden evvel kader hakkında münazara yapanlar Cebrâil ile Mîkâil olmuşlardır.

- **Ey Ömer! Cebrâil senin sözün gibi söylüyordu.**

- **Ey Ebâbekir! Mîkâilde senin sözün gibi söylülyordu. buyuruyor;**

- **Binaenaleyh her ikisi İsrâfil (A.S.)'i, hakem tayin ettiler. İsrâfil (A.S.) de;**

- **Kader, hayır ve şerrin hepsi Allâh'dandır, diyerek her ikisinin arasında hüküm verdi.**

- **Bundan sonra peygamber** (S.A.V.) **şöyle buyurdu:**

- **Her ikinizin arasında benim hükmümde böylecedir.**

- **Sonra Rasûlullah** (S.A.V.) **buyurdu ki:**

- **Ey Ebâbekir! Eğer Allâhü teâlâ isyan yapılmamasını murâd etseydi, iblisi yaratmazdı."**

Hz. Ali (R.A.) demiştir ki: **"Kaza ve kaderin sırrı, ancak âhirette zâhir olur."**

İmamı Rağıb (R.A.) de kader ve kaza hakkında şöyle demiştir:

"Kader, takdirdir. Kaza ise, tafsildir. kader elbise giymek için hazırlanan şey gibidir. Kaza ise, elbisenin kendisi menzilindedir."

Bazı âriflerde şöyle dediler:

"Kader, nakışcının nakşedileceği şeyin süretini zihninde tasvir ve takdir etmesi gibidir.

- Kaza ise, nakışcının zihnindeki tasarısının süretinin açık bir şekilde talebe ve çırak için çizib ortaya koyması ve talebeninde ustanın çizdiği resmi ona tâbi olarak ortaya koyması gibidir ki, bu kazanın şekli irâde ve ihtiyarla kazanmaktır.

- Keza bir kula kendi ihtiyarı ile kazandığı şeylerde Allâhü teâlaânın kader ve kazasından hârice çıkması imkansızdır. ancak takdir edilen kat-î olmayıb vasfî olmakla kul, kaza ve kader arasında müterettidtir.

- Ehli sünnet velcemâat îtikadı şudur: Hayır ve şerden olan kulun bütün işleri, Allâhü teâlânın dileyerek yaratması iledir. kul, kendi irâdesi ile kazanıcı, Allâhü teâlaâda hayır olursa, rızası ile severek yaratır. Şer olursa, rızası olmadan ve sevmiyerek yaratır." (99).

(99) Mirkat, C. 1, 51

Kaza ve kader hakkında geniş mâlûmât akaid kitaplarında zikredilmiştir.

Ayrıca kaza ve kadere karşı kulun nasıl davranması gerektiğine dâir uzun hükümler ve hadîsi şerifler, ilerde gelecektir. Bir hadîsi kudsî de buyurulmuşturki:

"Bir kimse, benden gelen kazaya râzî olmaz ve benden gelen belaya sabretmezse, benden başka bir rab tanısın."

Selefden bâzı büyükler demişlerdir:

"Kazaya rıza göstermenin en güzeli, şikâyet olarak bugün pek sıcak veya pek soğuk, kelimesini söylemektir." (100).

Hak teâlâdan gelen kaza, bela ve kaderi ilâhînin tecellîsine göğüs gererek boyun eğmek, îmanın kemâlındandır.

Cenâbu hak, kaza ve kader hakkında yanlışlık yapıb belâ ve mûsîbetlerin artmasını sağlayanlardan eylemesin ve hakka teslim ve râzi olanlardan kılsın. Âmîn.

İSLÂMIN ŞARTLARI

Cibril hadîsinde geçen islâm'ın şartlarını îzah edelim;

Resûlü Ekrem (S.A.V.) şöyle buyurmuştur:

وعن ابن عمر، قال: قال رسول الله ﷺ: «بُنِيَ الإسلامُ على خَمْسٍ: شَهَادَةِ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، وَإِقَامِ الصَّلَاةِ، وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ، وَالْحَجِّ، وَصَوْمِ رَمَضَانَ». متفق عليه.

Tercümesi:

İbni Ömer (R.A.) dan mervidir, demiştir.

Resûlüllah (S.A.V.) buyurdûki:

"İslâm beş temel üzerine kılınmıştır. (Ve şunlardır):

a) Allahtan başka ilah olmadığına ve Muhammed (S.A.V.) **in Allâhın kulu ve Resûlü olduğuna şehâdet etmek,**

b) Namaz kılmak,

c) Zekat vermek,

d) haccetmek,

e) Ramazan orucunu tutmaktır." (101)

(100) Aynul İlim, C. 2, 230

(101) Bu hadîsi şerifi, Ahmed bin hanbel, Ebû Dâvud, Tirmîzi ve Nesaî de zikretmişlerdir

Râvî **İbni Ömer** (R.A.) kimdir?

Peygamberimizin kayın biraderi, Hz. Hafza (R.A.) validemizin kardeşi, **Hz. Ömerin** oğlu Abdullah (R.A.), dir. Kendisi küçük yaşta iken babası ile beraber mekke-i mükerremede müslüman olmuştur.

Sahih olan rivâyete göre, harbe ilk iştiraki, handek muhârebesidir.

Hz. Abdullah ehli ilim, ehli verâ ve ehli zühdden idi.

Hz. Câbir demiştirki, **"Ömer (R.A.) ile oğlu Abdullah (R.A.) den başka her fert dünyaya meyletmiştir."**

Nâfi (R.A.) diyor ki, **"İbni Ömer, vefat ettiği zaman, bin köle âzâd etmişti."**

Hatta bâzı rivâyetlerde şöyledir: **"âzâd olunmak isteyen her köle namaza devam eder âbidler gibi ibâdete koyulurmuş. Ve ibni ömerde hemen âzad eder ve hürriyetine kavuşsun rahat kulluk etsin"** dermiş.

- Bu duruma muttalî olanlardan bâzı kimseler, bunlar, seni aldatıp âzad olmak gâyesi ile ibâdete koyuluyorlar, derler.

Bunun üzerine İbni Ömerde cevâben, **"biz hak ile aldanırız."** buyuruyor.

Hz. Peygambere vahy gelmezden bir sene evvel dünyaya geliyor. Ve Abdullah bin zübeyrin öldürülmesinden üç ay sonra hicretin yetmiş üçüncü (73) senesinde rahmeti rahmâna kavuşmuştur.

İbni Ömer vefat ettiğinde **"Hıl"** denilen mevkide defnolunmasını vasiyet etmiştir. Fakat Abdullah bin zübeyr gibi pek çok fâzılların canına kıyan haccâcı zâlimin mâni olması ile muhâcirlerin kabrine defnolunmuştur.

İbni Ömer Hz. leri Abdülmelikin nazarında çok hürmete lâyık olduğundan haccac (Zâlim nâmıyla anılır.) onu açıktan îdâm edememiştir. Haccac Abdul Meliki-in maiyetinde hac ettiği sırada Abdülmelik haccaca İbni Ömer hazretlerine iktida ve mutâbaatı emretmiş idi. Böylece her yerde İbni Ömer hazretleri imam olarak öne geçerdi ve bu hal haccacın çok gücüne giderdi.

Bir kerede - Haccac arafatda hutbeyi uzatmış olduğundan İbni Ömer hazretleri **"namazın vakti gecikiyor"** meâlindeki **"güneş seni beklemez"** demişlerdi.

Bunun üzerine haccac hiddetlenip: **"Şimdi senin boynunu vurasım geldi"** demişti. İbn Ömer de **"Sen sefih** (aklı az ve kısa) **zâlim bir kimsesin, yapabilirsin"** buyurmuştu.

İşte bu haller ve bu gibi açıkca söylenen hakîkat sözler, haccâcı zâlimin İbni Ömer Hazretleri hakkında kin ve düşmanlığını mûcib sebeplerden dolayı haccâcı zâlim, birisine mızrakın alt demirine zehirli su verdirerek haccın izdihamlı zamanında **Hz. İbni Ömer'in** ayağının üstüne saplatmış ve bu sûretle vefat ve şehâdetine sebeb olmuştur.

İslâmın şartı olan beş esas hakkında yukarıda ikinci hadis olan cibril hadisinde bâzı izâhat verilmiş isede, ehemmiyetine binâen zikredilen hükümlerine bâzılarını tekrar ile birlikte birkaç mühim mesele daha kısa kısa arz edelim.

Hadîsi şerifde **"İslâm, beş temel üzerine binâ kılınmıştır."** Cümlesi ile İslâmın, îmânın tezâhuru olan amel hükümleri beş esas ve hakikat üzerine kurulmuştur, demektir.

Bir kimsenin kalbindeki îmânın varlığı bu beş esası yapması ve işlenmesiyle bilinir. Binâenaleyh her hangi bir kimse, dili kelime-i şâhadeti söyler, beş vakit namazını kılar, zengin olan bir kişide malının kırkda birini zekat olarak ehillerine verir, Ramazan ayında mükellef olup, meşrû mâzereti olmayan kişi orucunu tutar ve üzerine hac farz olan kişinin ömründe bir sefer hacc farîzasını îfa etmesi, o kişinin îmanına delil ve şâhittir.

Hatta cenâze namazını dahi kılan kişi, îmanlı ve mümindir. Ancak bu vazifeleri îfadan sonra küfrü îcâb eden kelime ve iddialarda bulunan kimseler, elbet mürted ve dinsiz olur.

Nitekim zamanımızda bâzı zaif ve şımarık gâfillerde görülmektedir ki, adam müslüman olduğunu söyler, cenazeye hatta cumaya ve bayram namazına gelir. Ondan sonrada **"biz şeriatcı değiliz, şeriatın karşısındayız, şarab haram değildir, Puta saygı göstermek lazımdır. Fâiz helaldır, hacca gitmek günahdır gibi..."** küfürleri söyleyenler oluyor. Bu îtikad ve sözler, müminin küfrüne sebep olur ve kâfir olur. Onun için mü'minin böyle fenalıklardan uzak olması lâzımdır.

Bilinmesi Ve Amel Edilmesi Farz Olanların Delilleri:

Bilip amel edilmesi farz olanlardan, İslâmın şartlârını, Abdestin, guslün, teyemmümün ve namazın farzlarını özet olarak sayalım ve farzlığını beyan eden delilleride nakledelim. Esâsen her farz, Allâhü teâlanın âyeti kerîmesi ile emir buyurulan hükmü ilahidir.

İslâmın şartı, yukarıda hadisi şerifde sıralandığı üzere beşdir ve kelime-i Şehâdet, namaz, zekât, oruç ve hacdır.

1- Kelime-i Şehadet; Allahtan başka tapılacak ilah, olmadığına ve muhammed aleyhisselâm, onun elçisi olduğuna şehâdet ederim.

Birinci cümle olan tek tapılacak varlığın, Cenâbı hak olduğu pek çok âyetlerde beyan edilmiştir.

Cümleden bir âyeti kerimede şöyle buyurulmuştur:

وَإِلَٰهُكُمْ إِلَٰهٌ وَاحِدٌ ۖ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَٰنُ الرَّحِيمُ ﴿١٦٣﴾

"sizin ilâhınız (Allahınız), **bir tek ilâhdır. Ondan başka** (tapılacak) **ilah yoktur. O** (Allah) **Rahmandır ve Rahimdir."** (102)

Muhammed aleyhisselâmın, Allâhü teâlânın elçisi olduğu da şu âyeti kerimede beyan edilmiştir:

"Muhammed (A.S.), **Allâh'ın** (C.C.) **elçisidir."** (103)

2- Namazın farzlığını nâtık âyeti celilelerden bir tânesi şudur:

"Şüphesiz namaz, müminler üzerine belirli bir vakitlerde (beş vakit olarak) **farz olmuşdur."** (104)

3- Zekat-ın farzlığını beyan eden âyetlerden birisi şudur:

"Namazı, kılınız ve zekatı, veriniz." (105)

Namaz ve zekatın farziyetini beyan eden pekçok âyeti kerime vardır.

4- Orucun farzlığını nâtık âyeti kerîme:

"Ey müminler! Sizden evvel geçen insanlara farz kılındığı gibi, sizin üzerinize de oruç farz kılındı." (106)

5- Haccın farz olduğunu beyân eden âyeti kerime:

"Azık ve binit (Vâsıta) **bakımından yoluna gücü yeten her kimsenin** (zengin müminin) **o beyti** (kâbeyi tavaf edip) **haccetmesi, insanlar üzerinde Allâh** (C.C.) **ın hakkıdır.** (farzdır)" (107)

Abdestin farzının dört olduğunu nâtık âyeti kerime şöyledir:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا
وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ
وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ

(102) Bakara Sûresi, 163
(103) Fetih Sûresi, 29
(104) En'am Sûresi, 103
(105) Bakara Sûresi, 110
(106) Bakara Sûresi, 183)
(107) Âli imran Sûresi, 97

"Ey müminler! Namaza kalkacağınız zaman, yüzünüzü ve ellerinizi (dirseklerinizle beraber) **yîkayınız ve başınızı** (ıslak ile silerek) **mesh ediniz ve ayaklarınızı** da (topuklarınızla berâber) **yîkayınız."** (108)

Guslün farzının üç olduğunu beyan eden âyeti kerime:

"Ey müminler! Eğer cünüp iseniz, boy abdesti alınız." (109)

Bu âyeti kerimede boy abdestinin, tepeden tırnağa yıkanmak olduğu, mâlümdür. Ancak Ebû hanîfe merhumun ictihadına göre, ağız ve burun hâricî bedenden sayıldığından, guslün farzı; ağız, burun ve bedenin her tarafını yıkamakdır.

Şâfiî merhumun ictihad ve beyânına görede, agız ile burun dâhilî bedendir ve gusülde yıkamak, sünnettir.

Teyemmümün farzının üç olduğunu nâtık olan âyeti kerimede şudur:

"Ey müminler! eğer hasta ve yolculukta bulunuyorsanız veya içinizden biri tuvaletten gelmiş ise veya kadınlara dokunmuş (cima etmiş) iseniz ve bu hallerde su bulamaz iseniz, o halde hemen pak(temiz) bir toprakla teyemmüm ediniz. Niyetle ondan (topraktan), **yüzlerinize ve ellerinize sürünüz."** (110)

Namazın, sahih ve makbul olması içinde, dışından ve içinden olmak üzere oniki (12) şart ve farz vardır. Bunlarıda delilleriyle sıralayalım:

Namazın dışından olan altı veya yedi şartı vardır.

1- Hadesten tahâret; yukarda abdest, gusül ve teyemmümle ilgili naklettiğimiz mâide sûresinin altıncı âyeti kerîme, hadesten tahâretin delilidir.

2- Necâsetten tahâret; müddesir sûresinin dördüncü ayetindeki, **"Elbiselerini temizle"** ayeti kerîmesi, Necâsetten tahâretin şart ve farz olduğunu beyan buyurmuştur.

3- Setrül avret-in farzlığını nâtık âyeti kerîme;

يَا بَنِي آدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ

"Ey Adem oğulları! her mescid huzûrunda (her namaz ve tavaf ânında) **zînetinizi alınız** (avret yerlerinizi elbiselerinizle örtünüz)." (111)

4- İstikbâli kıble; Namazda kıbleye (kâbeye) yönelmenin farzlığını beyan eden âyeti kerîme;

(108) Mâide Sûresi, 6
(109) Mâide Sûresi, 6
(110) Mâide Sûresi, 6
(111) Araf Sûresi, 31

"Artık bundan sonra namazda yüzünü, mescidi haram tarafına (Kâbe cihetine) çevir." (112)

5- Vakit; namazı vakitleri girdiğinde kılmanın farz olduğunu beyan buyuran âyeti kerîme;

"Elbette namaz, müminler üzerine belirli vakitlerde (beş vakitde) **farz olmuşdur."** (113)

6- Namazda Niyyet-in farzlığıda şu âyeti kerîme ile farz kılınmışdır;

"Dîni yalnız kendine has kılarak ve hanifler olarak (ihlesli ve iyi niyetli olarak) **Allâha kulluk etmeleri, namaz kılmaları ve zekat vermeleri için emrolunmuşlardır. İşte bu emrolundukları şey** (niyyeti hâlisle ibâdet), **doğru hak dindir."** (114)

Namaz, bir ibâdettir, ibâdetde hâlis niyyet, şartları niyetle ilgili geniş bilgi ileride özel bahsinde gelecektir.

İftitah tekbîrinin, namazın şartlarından olduğunu beyan eden Ebû Hanîfe ile imamı Muhammed merhumlarının delillerini nakledelim:

7- İftitah tekbiri; namaza başlarken alınan tekbirin farz olunduğunu beyan eden âyeti kerime:

"Ve Rabbisinin ismini anıpta (Allahü ekber deyipte) **namazı kılan feraha ermiştir."** (115)

Hanefî fıkhının bâzılarında ve pek çok ilmihallerde, iftitah tekbiri namazın rukünundan olduğu yazılmışdır. Geniş îzahât, fıkıh kitaplarında yazılmıştır.

Namazın içinden olan farzları (rukünleri) ise, şunlardır:

1- Kıyam, Sıhhatı yerinde olan kimsenin kıyamda (ayakda) durması, farz ve vâcib namazlarda, farzdır ve delîli şu âyeti kerimedir:

"Allâhın huzûrunda tam huşû ve tâatla (dîvanda) **durunuz."** (116)

2- Kırâat; Namazda Kur'ân'dan en az bir âyet okumanın farzlığını beyan eden âyeti kerîme:

"Artık Kur'ândan kolay geleni, okuyunuz." (117)

3-4- Rukû ve secdeye gitmenin farzlığını beyan eden âyeti kerîmede şudur;

"Ey îman edenler! Rukû ediniz ve secde ediniz." (118)

(112) Bakara Sûresi, 144
(113) En'am Sûresi, 103
(114) Beyyine Sûresi, 5
(115) Âlâ Sûresi, 15
(116) Bakara Sûresi, 238
(117) Müzzemmil Sûresi, 20
(118) Hac Sûresi, 77

5- Kâide-i ahirede teşehhüd mikterı oturmanın farziyeti ise, Rasûlü ekrem sallallâhü aleyhi vesellem efendimizin hadîsi nebevisinin üzerinde icmâı ümmetle sâbittir. Geniş bilgi fıkıh ve fetvâ kitaplarında nakledilmiştir.

Hânefi fıkhından **"Bedâi sanaî"** isimli eserde namazın bir ruknünden diğer bir ruknüne intikal edip kılma şeklide, farzdır, denilmiştir.

Cuma namazının farziyeti ise, şu âyeti kerîme ile sâbittir:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِن يَوْمِ
الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ

"Ey îman edenler! Cuma günü namaza çağrıldığı (ezan okunduğu) **zaman, hemen Allâhı anmaya** (cuma namazını kılmaya) **koşunuz ve alış-verişi bırakınız."** (119)

Evet görüldüğü üzere, bir amel ve hüküm farzmıdır? O farz, mutlaka ilâhi bir âyet buyruğudur. Binaenaleyh bütün farzlar, helal ve haramlar, kur'ânı kerîm âyetlerinin kesin hükümlerinin neticesidir.

Öyleyse farzlar ve helallar, işlenmeli ve yasaklanan haramlardan kaçınılması lâzımdır. Gerçek kulluk ve teslimiyet, böyledir.

Yukarıda delillerini zikrettiğimiz otuzdört farzın, isim ve adetlerinide okuyalım:

6; îmanın şartı, 5; islâmın şartı, 4; abdestin farzı, 3; guslün farzı, 3; teyemmümün farzı, 12; namazın şartı ve Rukünleri ve birde cuma namazı farzdır.

Bu farzların uzun îzâhı ve vâcipleri ve sünnetleri ve hatta müstehap, mekruh ve müfsit hükümleri, fıkıh kitaplarında yazıldığı mâlumdur.

Günümüzde Namaz hocalarındada özetli veya izahlı olarak yazanlar vardır.

Biz burada istidlâli îman delillerini bilerek inanmak, hükümlerini açıklamaya çalışdık. Tabiki bâzı farzlar îzah edilmiştir. Daha pekçok farzlar, helâl ve haramlar vardır.

(119) Cuma Sûresi, 9

İLİM BAHSİ

İLMİN TÂRİFİ VE İZAHI

Ehli sünnet yolcularının îtina ile değer verip öğrendikleri ve mûcibiyle amel edip yaşadıkları ilmin târifini ve ilim adamlarının fazîlet ve meziyetlerini özetli olarak açıklamaya çalışalım.

İlim kelimesinin çok çeşitli târif ve izahları yapılmışdır. Aslında her ilim dalının ihtiva ettiği, hükümlere göre, târifi yapılmıştır. Din ilmi ile dünya ve maddi ilimlerin târiflerinde, yine keyfiyet farkları ile açıklanmıştır. Sonra ilim ve ulemanın fazîleti ve üstünlüklerini beyan eden hükümler zikredilmiştir.

Biz burada sâde ve sâde din ilminin târif ve çeşidlerinden bâzılarını açıklamaya çalışacağız. Bilhassa bilinmesi farz olanlarını zikretmekle iktifa edeceğiz.

İLİM: Bir sıfattırki; O ilmin sâhibine dil veya kalb ile zikredilen ve mevcud olan veya lafızlarla söylenebilen şeyleri açıklayan veya o ilimle açıklanabilen bir varlıkdır. Bu târif, **Ebû Mansûru** Mâturîdinindir. veya **ilim:** Vâkıa mutabık olan cezmi sebatla inanmakdır. (Tarifatı Seyyid, 103)

Veya İlim: Öyle bir sıfattırki: Bozmak ve yok etmek ihtimalı olmayan bir şekilde eşyaların temiz ayırt edilmesini neticeleyen bir varlıktır. **(Şerhi akâid, 6 ve Hadîsi erbeîn şerhi, 18)**

Yani, insan oğlunun akıl ve idrâki ile anlıyabileceğimiz ve hissiyatı beşeriyyeye Şâmil olabilecek her şeye vâkıf olabileceği ve onlar hakkında kesin bir kanâat hâsıl olacaktır ki, bu mesele bundan ibârettir. Veya bu eşyanın esası şunlardır gibi... Kesin ve kat'î neticeleri verdiren en güzel ve en yakîni bir seâdet ve hidâyet sebebidir.

Evet ilim, her hangi bir şeyin adını, esasını mâhiyet ve şeklini en iyi şekilde anlaşılmasını ve kesin bir neticeye bağlanmasını sağlayan sıfattır. Fakat aşağıda beyan edeceğimiz ilim sebeplerinin sâlim bir şekilde var olması ve o sebeplere dayanan sahih ve sağlam bir esaslara bağlanan ilim, iyi ve kesin netice hasıl eder.

İlim, sahih sebeplerine dayanamayan veya ilim sebepleninde fâsitlik olanların bilgi ve ifâdeleri ve hatta anlayışları, ilimin târifine girmez. Belki zan, vehm, şek ve ilmin zıddı olan cehil hükümlerine girer. Böyle oluncada her hangi birşey hakkında Kat'î ve isâbetli bir bilgi hâsıl olmaz

Meselâ: Bizzat kendisi görüp işitmeyen, dokunmayan ve tadına bakıp şâhid ve hâzır olmayan ve aynı zamanda şer'i bir delilede dayanmayan bir şeyi

başkasından duyan bir kişinin bilgisi kesinlik ifâde etmez. Zira her hangi bir haber, doğru ve yalan ihtimali vardır. Zannı gâlip veya haber verenin sadâkatı tercihe ve hüsnü zanna mukârın ise, hüsnü zan olur. Kesin bir bilgi ifâde etmez. Öyle oluncada zanla ve hatta belkide şekle yakîn ve kat'î hüküm verilemez.

Nitekim mecellenin dördüncü (4.) maddesinde şöyle denilmiştir.

"Şek ile yakîn zâil olmaz."

Hakîkat böyle iken, bir takım câhiller; Bizzat görmediği, işitmediği ve hazır olup şâhid olmadığı bâzı şeylere, **"falan söylemiş, falan görmüş, falan duymuş gibi..."** ifadelerle hüküm vermeye veya bâzı şeylere tâbı olmaya kalkışıyorlar. Bu şekildeki hareketler, cehlin ve câhilliğin verdiği noksan ve hatalardır.

Burada bir husûsuda kısa yoldan açıklamak isteriz. İlim, îmândan sayılmaz. Bilgi îmandan sayılmış olsaydı. Bu gün pekçok Papaz ve Rahipler, Kur'ânı ve hükümlerini bilmektedirler. Eğer bilgi îmandan olmuş olsaydı, o Hıristiyanların daha başka bilen kâfirlerin mümin ve müslüman olmaları gerekirdi. Binaenaleyh hakîkatı bilmekle beraber o hakîkatlara dil ile ikrar ve kalb ile tasdik ederek inanmak şarttır.

Bu husus Kur'ânı kerimde şöyle beyan edilmiştir:

الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ أَبْنَاءَهُمْ وَإِنَّ
فَرِيقًا مِنْهُمْ لَيَكْتُمُونَ الْحَقَّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿١٤٦﴾

"Kendilerine kitap verdiklerimiz (yahûdî ve hıristiyanlar), **Peygamberi** (ve getirdiği hükümleri), **öz oğullarını tanıyıp bildikleri gibi bilirler. O halde içlerinden bir topluluk hak ve hakîkati bile bile gizlerler."** (120)

Bu âyeti kerime ve Bakara sûresinin 30-31. âyeti kerimelerin hükümleri gibi, pek çok âyeti kerimelerde beyan edildiği üzere; her ilim sâhibi, îmanlı olmayabilir. Fakat her îmanlı kimse, mutlaka ilim sâhibidir.

Bütün beşerin atası Âdem aleyhisselâm, bir Peygamber ve hak tebliğcisi olarak yaratılıp yer yüzüne halîfe tayin ediliyor. Hz. Âdem Peygamber olmakla hakka inanan bir kişi olduğu gibi, bütün varlıklara, yâni meleklere ve iblise üstünlüğü ilim ile olduğu Kur'ânı Kerîmde beyan edilmiştir.

Şu halde îman, ilimsiz tasavvur olunamaz. Bir kimse, mûminmidir? O kimse, hayır ile şerri ve hak ile bâtılı tefrik edecek kadar bir bilgiye sahip ol-

(120) Bakara Sûresi, 146

masını gerektirir. Bütün Peygamberler ve dört halife ile diğer sahâbe ve mümin lerin halleri bu kabildendir. Yanî îmanlı olan her mûmin, mutlaka zarûrâtı dîniyyesini bilen bir kimsedir.

Fakat ilim, îmandan sayılmaz ve ilim sahibine, inanmadıkca "Mümin" denemez. İlim sahibi olupda inanmayanların başında kör iblis ve onun zürriyeti bütün şeytanlar, yâni cinnîlerden ve insanlardan olan ilim sahibi olupda inanmayan şeytanlar, bu kabil kâfirlerdendir.

Mükemmel îman, ancak son Peygamber Muhammed aleyhisselâmın, Allah tarafından teblîğ etmiş olduğu hükümleri kesin delîle dayalı olarak bilib kabul etmek ve insanın rûhunun buna dâir anlayış ve tevâzu kazanmasından ibârettir.

Aliyyulkâri merhumda ilmin târifini şöyle yapmıştır.

İlim: Kalbde bir nurdurki, Peygamberin Muhammedî sözlerinden fîli ahmediyyesinden ve ahvalı Mahmûdiyesinden parlayan çırağlardan iktibas olunmuştur ki, o nur ile Allâhü teâlaya, sıfat ve fiilleri ile ahkamlarına doğru bir şekilde kavuşmayı sağlar.

Eğer bu ilim, beşer vâsitası ile hâsıl olursa, işte o ilim, ilmi kesbî (kazanç ve çalışma ile) olan ilimdir. Ve eğer beşer vâsıtası ile olmazsa, bu taktirde o ilim, ilmi ledünnî-dir. O ilmi ledünnî ise, vahy, ilham ve ferâset kısımlarına ayrılmaktadır.

Vahy: Lugatta, suratla bir şeye işâret etmekdir.

İstılhada vahy: Peygamberin kalbine vâsıl olan kelâmı ilâhidirki, sûreti (lafzı) ve mânâsının inmesi, ancak ve ancak Cebrâil vasıtası ile olursa, işte bu kelâmı ilahidir. Kur'ânı Kerîm ve diğer ilahi kitaplar gibi. Şâyet vahiy Peygamberin kendine meleksiz olarak kelâmın mânâsı iner ve kendi sözü ile söylerse, bu da hadîsi nebevîdir. Her ikisini Kur'an-ı Kerîm şu âyetle beyan buyuruyor:

وَمَا يَنطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ ۝٣ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ ۝٤

"O (Peygamber) **hevâdan** (kendi nefsinden) **söylemiyor. Kur'ân sâde bir vahiydir. Ancak vahy olunur."** (121)

Vahyin hakîki söyliyeni, hak teâladır. Evvelâ Muhammed Aleyhisselam, Cebrâil vâsıtası ile söylemiştir. İkinci defa onun vâsıtası ile ashâbı, ashâbın vâsıtasiyle tabiîn ve devam eden ilâhi âyetlerin hüküm ve lafızlarını okuyup söylemek silsile ile devam etmiştir. Hâlâda aynı minval üzere vahy

(121) Necm Sûresi, 3-4

mahsulu olan ilâhi kitabın tâlim ve tebliği, aynı şekilde devam etmektedir. Kıyâmete kadar aynı şekilde devam edecektirde. Çünkü din kıyâmete kadar bâki ve dâimdir.

Bu son cümlenin daha geniş îzahı **"İslâma Sokulan Bid'at ve hûrafeler"** adlı eserimizin bir ve ikinci cildinde açıklamalı olarak zikredilmiştir.

İlham: Luğadda, iblağ, ilkâ, doğuş, ve kalbe doğan mânâlarına gelir. (121)

Istılahda İlham: Feyiz yoluyla kalbe ilkâ olunan mânâ ile tefsir olunmuştur.

Akâid-i Nesefîde, ilhamın hükmü şöyle beyan edilmiştir:

وَالْإِلْهَامُ لَيْسَ مِنْ أَسْبَابِ الْمَعْرِفَةِ بِصِحَّةِ الشَّيْءِ عِنْدَ أَهْلِ الْحَقِّ

"Ehli hak indinde ilham: Bir şeyin sahih ve doğru olduğunun bilme sebeblerinden değildir." (122)

Hüccetül islam imamı gazâli Rahimehüllahda demiştir:

"İlham; Delilsiz hâsıl olan bir ilimdir.

- Eğer bir melek'in ilkâsını müşehâde ederek ilim hâsıl olursa, ona "vahy" denir. Buda Peygamberlere mahsusdur.

- Melek müşâhede olunmadan olanada, **"İlham"** denilir. Buda Evliyâ-i kirâme mahsusdur.

- Evliyaya mahsus olan ilham: Cumhûra (kelâm, fıkıh, tefsir ve hadis âlimlerine) göre, hüccet (delil) değilsede, mutasavvıflara göre, huccet (delil) dir. Lâkin Hz. Rasûlü ekrem efendimizden sâdır olan ilham, bütün cumhur ve ehli tasavvufa göre, huccet (delil) dir.

- **İlham:** Dînî hükümlerin ve mezheplerin sahihliği hakkında bilgiye delil olamaz. Çünkü herkez kendi ilhamına "sahih", hasmının sözünede "fâsid" iddia edebilir. Bu ise, ilhamına istinâden kendi sözünün hükümlerine dinde yeri varmışçasına zıd olanların sahihliğine hüküm vermek gibi karşılığa gidilmiş olur." (123)

Aliyyülkâri Merhumda Mirkad isimli eserinde ilhâmı söyle târif etmiştir:

(122) Şerhi Aâid, 12
(123) Nakdül kelâm, 38

İlham: Hak teâlânın kullarının kalblerinde kayıptan olan bir şeyi ilkâ dip tecellî ettirdiği hak olan bir ilimdir.

Yukarıdan buraya kadar târif ve açıklamasını yaptığımız ilham, kesin bir lim ifâde etmemekle berâber, kendilerinde tecellî eden mümini muhlisler için ilim olabilir. Yani ilham yoluyla, şahsın kendine mahsus bâzı şeylerin ilmi hâsıl olabilir.

Başkaları için kesin ve sahih bir ilim olamaz. Zira ilim ifâde etmiş olsa, şeytanın ve nefsin vehimlerinden hâsıl olan pek çok şeylerin ifsâd edici telkin ve iddiâları ortayı fesâda uğratır. Öyle oluncada, her ferd kendi görüş ve düşüncelerini hakmış gibi savunur ve hak kendi görüşü doğrultusunda olmasına çalışır.

Bu taktirde edille-i Şer'iyye olan kitâp, sünnet, icmâ'ı ümmet ve kıyâsı fukâha bir kenara atılıp, fertlerin şahsî görüşleri îtibar görür. İlâhi kanun yerine beşerî kanunları hâkim kılma iddiâları yer alır. O zamanda cemiyet ve cemâat fesâda uğrayıp hayat, tezâdlarla hercümerç olur.

Nitekim bir âyeti kerimede meâlen şöyle buyurulmuştur.

وَاعْلَمُوٓا اَنَّ فِيكُمْ رَسُولَ اللّٰهِ لَوْ يُطِيعُكُمْ فِي كَثِيرٍ مِّنَ الْاَمْرِ لَعَنِتُّمْ

"(Ey müminler!) **Bilinizki, içinizde Allâhın Peygamberi var. Eğer o** (Peygamber), **bir çok işlerde size** (sizin görüş ve düşüncelerinize) **uysaydı, muhakkak darlığa** (sıkıntı ve çatışmaya) **düşerdiniz...**" (124)

Âyeti kerimede belirtildiği üzere, Peygamber; ilâhi vahyi bırakıp insanların görüş, düşünce ve yaşayışlarına tâbi olmuş olsaydı, cemiyet ve cemâat tezadlara mâruz kalıb çatışmaya ve fitnenin içinde perişen olup helâk olurlardı. Zira dîne bağlı olup namaz kılan, oruç tutan, zekât veren ve haramlard kaçınanlarla, namaza, niyaza, helal ve harama riâyet etmeyip bütün haram kötülükler içinde yüzüp ve kendi görüş, düşünce ve yaşantılarını savuna onların görüş ve yaşantılarıda sanki doğru ve hak gibi kabul edilmesi gere Böyle oluncada zıd olanların bir araya cem edilmesi gibi mümkün olmaya bâtıl iddia ve yaşantılar ortaya çıkar. Hürriyet ve demokrâsi savunucularınd görüldüğü gibi, hayat felc olur.

İslâmın esâsını teşkil eden kitap ve sünneti bırakıp, kendi görüş ve d şüncelerini hak gibi gören pek çok müfsidler, görüldüğü üzere cemiyet ve c maatı fitne ve fesatlıkların içinde perişan etmişlerdir. Aynı hal gâyet açık l şekilde hâlâda görülmektedir.

(124) Hucurat Sûresi, 7

Binaenaleyh en doğru ve en isâbetli olan, her müslüman kişinin kendini dîne uydurması lazımdır. Dîni kendine uydurmaya çalışanlar, dâima millet ve memleketleri fitne ve fesadın içine düşürmüşlerdir. Öyleleri görülmüştür ki, Kur'ânı kerîmin apaçık hükümlerine aykırî görüş ve düşünceler ortaya atmışlardır veya islâmın hükümlerini yaşayanlar, ayıplanmışlardır. Bir tarafdanda kendilerinin fikir ve düşüncelerini savunarak mücâhid süsü ile hâinliklerini kapatmaya çalışmışlar ve hâlâda aynı halde olanlar görülmektedir.

"Bana ilham olundu, bana gösterildi, bende şu fikir hâsıl oldu. Benim görüşüme göne, bence... gibi..." cümlelerle iddiâlarda bulunup kitap ve sünnetten hiç bahsetmeyen veya kitap ve sünnetten anlamayan ve belkide kitap ve sünnetin dilini bilmeyen, nice câhiller evliyâ kılığına bürünüb müslümanları şaşırtıp sapıtmışlardır.

Bu düşünce ve davranış içinde olanların kötülükleri hakkında bir nebze îzâhat, **"İslâma Sokulan Bid'at ve Hurâfeler"** le **"İslâmda Evliye Meselesi ve Hârikalar"** adlı eserimizde beyan edilmiştir.

Firâset: Birçok şeyin kılık, kıyâfet ve sûretlerinin eserlerine vâkıf olma firâseti sebebi ile gayıptan olan şeye bilginin hâsıl olup aydınlanmasıdır. (Mirkat, 216)

Seydi Şerif cürcâni (R.A.) de şöyle târif etmiştir:

Firâset: Lugatda, tesbit ve nazar demektir. Yani, anlamak ve bilmektir.

İstilahda Firâset: Yakînî olanın açıklanması ve gayıb olanın aydınlanmasıdır. (Târifatı Seyid, 110)

Firâset hakkında Resûlü Ekrem Sallallâhü Aleyhi Vessellem şöyle buyurmuştur:

اِتَّقُوْا فِرَاسَةَ الْمُؤْمِنِ فَاِنَّهُ يَنْظُرُ بِنُوْرِ اللهِ عزَّ وجلَّ

"Müminin, firasetinden Allâha sığınınız." (125)

Firâset, müminin bir iç güdüsü ve kalbi ile anladığı hissî bir ilimdir. Pek kesinlik ifâde etmez. Fakat kendine bir çok şeylerin gelmesi ile kendinde bir bilgi hâsıl olabilir.

Bilhassa daha evvel bilindiği şeylerin, hallerine sıfat ve huylarına vâkıf oldukları hakkında, aklın ve zekânın verdiği kuvvetle bâzı şeylere muttalî olunur. Bu ıttılâ ilede olması mukadder olan bâzıları hakkında isâbetli fikir, düşünce ve beyanda bulunulabilir.

(125) Buharî, Tirmizî, Feyzülkadir, C I, 142

Şöyle bir soru sorularak cevablandırırsak daha iyi açıklanmış olur:

Sual; Müminin firâsetinden kaçının, demenin mânâsı nedir?

Cevap; Bundan murad, mâsiyet ve günahları işlemekten kaçınınız. Zirâ firâsetli mümin, sizin işlediğiniz günâhlara vâkıf olur. Bu taktirde kötülükleri önünüze kor ve kötülükleriniz açıklanmış olur.

Evet kâmil imâna sâhip olan müminlere, firâset sâhibi, mutlaka aklı selim, beş duyusunun sâlim bir şekilde mevcut olması, aynı zamanda mütefekkir bir kişi olmakla beraber, gözlerini harama bakmadan sakınması, nefsini Şehevâni olan fenalıklardan men etmesi, iç âlemini murâkabe edib düşünceye mâlik olması ve helâl lokmayı yemesi, şarttır. Yukarıdaki hadisi şerifi şerh edip açıklayan âlimler bu şekilde îzah etmişlerdir.

Meselâ: ehli irfan sâhibi **İmamı Rağıb** şöyle demiştir:

"Firâset, insanın; heyeti umûmiyyesi, şekilleri, renkleri ve sözleri ile; ahlakına, fazîletlerine ve rezilliklerine delâlet halleri isbat edib bilmektir." (126)

Müminin veya başka kişilerin, Allâhın nûru ile bakabileciğini, şâyet cenâbu hak nûru tecellî ettirmezse, bakmıyacağını ilâhi âyetde şöyle buyurulmuştur:

وَمَن لَّمْ يَجْعَلِ اللَّهُ لَهُ نُورًا فَمَا لَهُ مِن نُّورٍ ﴿٤٠﴾

"Allah (C.C.), kime nûru yaratmazsa, artık onun için hiç bir nur yoktur." (127)

Nûru ilâhi tecellîsi olan her akıllı kişi, bir çok hakîkat ve gerçeklerde muttalî olub ibret alır ve bâzı ahlak, ahval ve rezâletleri bilebilir.

Nitekim bir âyeti kerimede şöyle buyurulmuştur:

"Elbette bundan kesin anlayışlar (firâset sahibleri) **için ibret alâmetleri vardır."** (128)

Firâset sahibi, kişilerin kılık, kıyâfet, söz ve ahvallerden insanların iç yaşantı ve ahlakına vâkıf olabileceğine delâlet eden âyetde şöyle zikredilmiştir.

"(Ey habibim!) Sen onları sîmalarından tanırsın." (129)

---

(126) Feyzül kadir C. I, 143
(127) Nur Sûresi, 40
(128) Hicir Sûresi, 75
(129) Bakara Sûresi, 273

Diğer bir âyeti kerimenin delâleti:

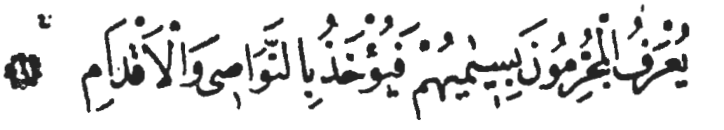

"Mücrimler (Müşrikler, azgınlar), **sîmalarından tanınır."** (130)

Mümini muhlisde, ilâhi nur tecellisi ile firâset ve zekânın yüksekliği neticesi, bâzı şeylere vukûfiyyet olabileceğini beyan ettiğimiz delillerden anlaşılmışdır. Bu hal müminde olunca, ona kerâmette denilebilir.

Fakat riyaziyad yapan fâsık ve fâcirlerde, riyâziyad yaptıkları (çok yemek ve içmekten kaçındıkları) nisbetde kendilerine bir firâset anlayışı olur. Bu hâlin şer'î yönde bir değeri yoktur. Ancak esbâbına sarıldığı nisbetde kendisine bâzı şeylerin anlaşılma keşfi görülebilir. Bu hal ise, hem müminde ve hem kâfirde görülebilir.

Nitekim **"İshakı Zencânî"** denilen akâid manzûmesinde şöyle beyan edilmiştir:

Firâset Aklın sermâyesindedir, kerâmetdende Îmâniyyesidir.
Riyazziye olan nev'î firâset, kerek eshâbına hıfzu Hırâset (riâyet)
Kim etse ekli şürbünde (yeme ve içmesinde) **tecerrüd,**
Bedenden mümkin oldukça teferrüd (ferdî, inzivalı yaşamak)
Bulunur olmazsada Şer'îce nef-i (Şer'i menfaatı olmasada),
Tecerrüd ettiği miktarda keşfi (bulunur demektir).
Olur mûmînde kâfirde bu hâlet,
Velî olmasına etmez delâlet.

Şimdi burada îzahını yaptığımız ilham ile firâsetin arasındaki farkı açıklayalım;

Firaset: Kılık, kıyâfet, ahval ve akvallarını iyi bilme vasıtası ile gayıbdan olan bâzı işleri keşfetmektir.

İlham: Gayıb olan işlere vâsıtasız vâkıf olub o işlerin mâlum olmasıdır.

Vahy ile ilhamın arasındaki fark ise, açıktır.

Vahy: Melek vasıtası ile olan ve vahyi ilâhî hükme bağlanan, aynı zamanda kesin bilgi ve hüküm îcab ettiren bir esâsa dayanır.

İlham ise, bunun zıddına bâzı zuhûrattan ibârettir. Vahye tâbi değildir. Bir şey hakkında kesin ve sıhhatlı bilgiyi gerektirmez.

(130) Rahman Sûresi, 41

Yukarıdan buraya kadar yapmış olduğumuz açıklamalı târiflerde, bir düşünce hasıl olabilir. **"Gaybı Allahdan başka kimse bilemez."** hakikat böyle iken ilham, firâset ve ilmi ledünnî yoluyla gaybın bilineceği anlaşılmıştır.

Evet yine gaybı Allahdan başka kimse bilemez. Fakat bâzı kişilerin bâzı gayıbları şahsî ilmi kemâlı ile bildiklerini, câhiller bilemez. Câhillerin ve insanların bilemedikleri şeyleri başkalarının bilmesi olursa, gaibden sayılmaz. Bilgisizlikdendir. Her nekadar bâzılarının haberi yoksada, bilenler vardır.

Birde gayb olan şeylerden bâzılarına cenâbu hak dilerse, bâzı kullarını lutfu keremi ile vâkıf ve âlim kılar. Peygamberlerde ve ona tâbi olan ilmi ile âmil olan evliyâ kullarında olduğu gibi.

Bu husus Kur'ânı kerimin şu meâldeki âyeti kerimesinde beyan edilmiştir:

عَالِمُ الْغَيْبِ فَلَا يُظْهِرُ عَلَىٰ غَيْبِهِ أَحَدًا ۝ إِلَّا مَنِ ارْتَضَىٰ مِن رَّسُولٍ

"O (Allah C.C.), **bütün gaybı bilendir; Gaybe dâir ilmini ise, hiç kimseye açmaz. Ancak bir Peygamber olarak seçtiği müstesnâdır.** (Ona bâzı gayb olan bilgileri açıklar ve bunlar mûcizeler olur.)" (131)

Şu halde mûcize olarak Peygamberde görülen bâzı gaybe dâir bilgiler, velî kullarda da kerâmet olarak zuhûr edebilir. Fakat bu hal nâdirattandır. Nâdir olanlar ise, yok hükmündedir.

Gaybe dair daha geniş mâlumat, **"İslâma sokulan Bid'at ve Hurâfeler"** le **"İslâmda Evliya meselesi ve Harikalar"** adlı eserlerimizde mezkürdür.

İLMİN TESBİT VE TAHAKKUK DERECELERİ:

Şimdi burada birde ilmin tahakkuk yönleri olan ilmel yakîn, aynel yakîn ve Hakkalyakîn-in târif ve hükümlerini îzah edelim. Bu üç hükmün ihtivasını ayrı ayrı beyan etmeden önce **YAKÎN** kelimesinin mânâsını açıklayalım.

YAKÎN: Lugatda, bir nesnenin hakîkatına ermek sûretiyle şek ve şüphe olmayan bir bilgidir.

Istılahada yakîn: Bir şeyin hakîkatına îtikat ve inanç ile, o şeyin hakkında kesin ve kat'î bir kanaatla vâkıa mutabık ve o şeyden başka şekil mümkin olmayacağına inanmakdır. (132)

(131) Cin Sûresi, 26-27
(132) Keza Târifâtı Seyyid, 157

Diğer bir târif ile **yakîn;** Vâkı'a mutabık ve her hangi bir şüphe vericinin şüphesi ile zâil olmayacak sûrette, şek ve şüpheden ârî olan sâbit ve câzim bir îtikad, demektir.

Diğer bir tâbirde **yakîn;** Şek ve şüphe bulunmayan kesin kanâat hâsıl olan ve şüphe karışmayan ve nakza (bozulup çürütmeye) ihtimalı bulunmayan ilimdir.

"Şu anda şüphem yokki, bu böyledir. Şimdi ve ileride şüphe edilmez, bu böyledir. Başka türlü olmak imkansızdır, bu böyledir." Bu hükmün üçüde yakîn ifâde eder. Fakat asıl yakîn ikinci ile üçüncüdür. Birincisi, târifdir. (Keza Kur'an dili, C I, 201)

Yakînde matlub olan vâkıa mutabakat ve şüphenin olmamasıdır. Fakat vakıanın zarûrî olması değil ancak vâkî olması şarttır.

Binâneleyh müşâhedât, mücerrebât, mütevâtirât ve istidlâlâtı sahîha dahî yakîn ifâde ederler.

Yakînin mertebeleri vardır. **Meselâ:** Riyaziyat, mantıkî kıyasın neticeleri yakînî ve zarûrî olduğu gibi, ulûmu âdiye ve mücerrebe, ulûmi tabîiyye meyânında kimya ve fizik ilimleri zarûrî olmayarak yakînîdirler. Ancak bunların mücerreb olan vakıalarından fâsid istidlallar ile netice elde edilen nazariyeler ve faraziyelerin hepsi yakîni değildir.

Bu sebeplere binâen tayyâreleri yaparız, fakat bir çimeni, bir böceği, serçenin bir tüyünü yapamayız. Acaba mümkün değilmi idi? Mümkin olmasaydı var olmazdı.

Öyle ise, fenleri kendi hudutları dâhilinde tâkib ve terakkî ettirmeliyiz. Fakat onlara inanırken hiç bir zaman Allâhın kudretini tükettik (ihtiyacımz kalmadı), dünya ve âhireti bitirdik zannetmemeliyiz. Âdetten ve âdiyetten olan yakînîye, zarûrî olan yakîniyatı, fedâ etmemeliyiz.

Biz var isek, bizim ilmimiz var ise, Allâhü teâla ve onun ilmi, kudreti daha evvel var. Şâhid olduğumuz bugünkü âlem vâr ise, yarınki gâib âlemi (âhiret âlemi) de bittabî var. Bugün olmayanlar, yarın olur. Bugün inanmadıklarımıza, yarın inanmak mecbûriyetinde kalırız. Hiç yanılmamak, hiç şaşırmamak, tamâmen ye'se (umutsuzluğa) düşürmemek istiyorsak, hiç bir hâdisenin yıkamıyacağı hiç bir şüphe vericinin izâle edemiyeceği en hak ve en küllî esaslara îmân etmeliyiz ki, yakînî dâiremiz daralmasın. İlmi fenni boğmayalım. İmkan sahasını (daraltıp) kısaltmıyalım. Muhal zannettiklerimizin mümkinliğini, hatta vukûunu gördüğümüz zaman, perişan oluruz.

Sudan ateş, ölüden diri çıkar mı? Biiznillah çıkar. Hayat yapılır mı? Biiznillah yapılır. Göklere çıkılır mı? Biiznillah çıkılır. Kâbirde sual sorulurmu? Biiznillah sorulur. Ölen dirilirmi? Biiznillah dirilir. Lâkin iki kere, tek olu-

nurmu? Olmaz. Cüz küllünden büyük olur mu? Olmaz. Mâlül illitini geçermi? Geçmez. İnsan bizzat hâlik ve mâbud olabilir mi? Olamaz. O (insan), Allahın izniyle kuşda yapsa, ölüleride diriltse, kuldur. Bütün imkanlar Allâhın kudretindedir.

Bu temsîlî ve tebyinli açıklamanın uzun îzahı, Hamdi Yazır merhum üstadımızın "Kur'ân Dili" adlı eserinin birinci cildin 201. Sahifelerinde mezkürdür.

İLMEL YAKÎN: Yakînî ilim, vâkıa mutabık inkârı kâbil olmayan bir ilimdir veya işlerin tasavvur olunduğu üzere kat-îlik veren ilimdir.

Bu ilme erişenler, delilleri înkar edenlere veya bilginin zıddını savunanlara karşılaşanlar, o münkirlerin ve şüphe vermeye çalışanların söz ve iddiâlarına aslâ iltifat etmezler. Bilib inandıklarında sebât ederler. Ölüme, ölümden sonraki âhiret âlemine bilgi ve inançlarda sebât edenler, bu kabil bilgin müminlerdir. Kendilerindeki bilgi ile niyyet hâsıl olan bir bilgi derecesidir.

Bir âyeti kerimede şöyle buyurulmuştur:

"Ve âhirete ise, Şüphesiz yakînen inanırlar." (133)

Diğer âyeti kerime meâlinde şöyledir:

"Sakın; eğer ilmel yakîn: (kesin ve kat'î) **bir bilgi ile bilseydiniz** (Böyle çoklukla böbürlenme yapmazdınız)." (134)

Yukarıda geçtiği üzere yakîn, aslında şeksiz ve tereddütsüz ilim mânasınadır. Binâenaleyh bir kimsede yıkılmaz ve yok edilmez bir ilim hâsıl olursa, o kimseyi hiç birşey aldatamaz ve her hangi bir iğfalcıya kapılmaz.

Hemen tekâsür sûresindeki âyeti kerimede de belirtildiği üzere, yakînî bilgiye sâhip olanlar, sülâle ve soylarının çokluğuna, ve mülke, makam ve mansıba bağlanıb onlara büyülenib gururlanmazlar. Fakat bilinmeyenler, ölüm ötesine itme yakîn ile bilib inanmayanlar, cehlin verdiği gurur ile yanlış yollara giderler. Soy sop çokluğu, mal mülk iftiharı ve hatta şan şöhret düşkünlüğüne kapılıp vakitlerini gururlanma ile geçirirler.

Bir çok kimseler, ilim denilince ilmin lafını etmek, onunla süflî ve fânî maksadlar elde etmek zannederler. Bu lakırtılara böbürlenib öğünmek ve etrafı erbaba temin ederek mal mülk ve ahbabı yârân edinme ilmi ve ilmin nâmına kötü maksatları için kullanmayı hüner sayarlar.

Halbuki düşünülürse, müffesirlerin ihtar ettikleri beyanlara göre, yukarıdaki son âyette ulemâya (âlim ve bilginlere) çok büyük tehdit ve ihtar vardır. Zira bu âyet delâlet ediyor ki, soy sop, sülâle ve mal mülk ile böbürlenmenin âkibetindeki âfet ve felâkete yakîn hasıl olsaydı, öyle fâni ve hasis şeylerle iftihar ve böbürlenmeden vaz geçerlerdi.

(133) Bakara Sûresi, 4
(134) Tekâsür Sûresi, 5

Bu ise şunu iktiza eder; demekki, soy-sopla böbürlenip, mal mülk ve makam, mansıbla gururlanmayı terk etmeyenlere, yakîn hâsıl olmaz. Onlar doğruyu görüp bilemezler.

O halde ilmin hakikatını sezmiyerek ilmi kötüye kullanan, bildiklerine îmanı olmayan, bilgisiyle ilme yaraşır amelde bulunmayan, bununla berâber âlim nâmını taşımak isteyenlerin vay haline!...

İlmin Şiarından birisi ve hatta en birincisi, güzel amelin en mükemmeline yönelik olmasıdır; O ilim, amel zamanında önünde bulursa, rehber, teşvik edici ve vâiz olur. Amel vakti geçtikten sonra ilim hâsıl olursa, o vakitde hasret ve nedâmet olur. Zira insanın ömrü geçip sona doğru gelince, bir şeyler öğrenir ve amellerin kıymetini bilirse, geçen ömür, zaman ve vakitlere nedâmet eder.

İşte kıyâmet günü, kıyâmet ehlinin hâli bunun gibi olacaktır. Çalışanlar, **"neden daha iyi çalışmadık"** diyecekler, çalışmayanlarda **"neden biz çalışmadık"** diyerek teessür ve üzüntü beyan edeceklerdir. Onun için gençler ve zinde kimseler, hayat ve memat için karanlıkları nurlandıracak olan yakîn ilmine = ilmi yakîna çalışmalı, ilmi olanlarda güçleri yetebildiği kadar bilgilerini âhirette işlerine yarayacak ve mîzanlarında ağır basacak iyi ameller yapmak için tatbik ve icrâya çalışmalıdırlar. İlimden maksad, dünya ve âhirette faydalanmak ve fâideli olmaktır.

AYNELYAKİN: Keşif ve müşâhede yoluyla hâsıl olan ilimdir.

Ölüme ve ölümden ötesine veya diğer bizzarûre bilenlerin müşâhede hâlinde tekrar bir yakîni bilginin oluşudurki, ölüm döşeğindeki bir kişinin gözlerine melek'in görünmesi gibi hal aynelyakîn ifade eden bir ilimdir.

Diğer bir misal ilede îzah edebiliriz; Kâbe'i muazzamanın var ve mubârek oluşu hakkında mütevâtir bir bilgi ile ilmi yakîn vardır. Kâbe'i muazzamanın huzûruna varıp gözüyle görünce aynel yakın müşâhede yoluyla kat'î ve kesin bir bilgi daha hasıl olur. İşte builme, **"aynel yakîn"** denir.

Aynelyakîn'i beyan eden ilâhi âyet meâli şöyledir.

"Yine and olsun, onu aynı yakîn ile mutlak göreceksiniz." (135)

HAKKALYAKÎN: Hakka erişme, hak ile berâber olma ve hak ile fena bulmadır ki, Kulun; ilim ve şâhid olma veya hal yönüyle hak teâlâ da fenâ (yok menzilinde) olup dâima onunla meşkul olmasından ibârettir. Sâde hak teâlayı bilmekle olmaz.

Şu halde her akıllı kimse, ölümünü bilir. Ölümün hak ve vâkî olduğunu, olacağını bilmesi, **"ilmel yakîn"** dir. Ölüm ânında Melekleri müşâhede etmesi ise, **"Aynel yakîn"** dir. Ölümünü tatması ise, **"Hakkal yakîn"** dir. (Bak, Târifatı Seyyid, 63)

(135) Tekâsür Sûresi, 7

Bu açıklamalı misâle bir diğeride şöyledir:

Kâbe-i Muazzamanın varlığı hakkında mütevâtir, İlimle bilen kişi **"ilmi yakîn"** sahibidir. Kâbe-i muazzamanın huzûruna varıp gören kimsede, **"Aynı yakîn"** ve Kabe-i muazzamanın etrafında tavaf edip, el yüz sürüp ve haceri esvedi öpüp el yüz sürmesi hâlinede **"Hakkı yakîn"** bilgi sahibidir. (136)

Hakkal yakîn'in Kur'ânı Kerimde delili, şu mealdaki âyeti kerimedir:

"Şüphesizki bu (hakikatler) **elbette hakkı yakînın** (kat'î bilgi verenin) **ta kendisidir."** (137)

Diğer bir âyet meâli:

وَكُنَّا نُكَذِّبُ بِيَوْمِ الدِّينِ ﴿٤٦﴾ حَتَّىٰ أَتَانَا الْيَقِينُ ﴿٤٧﴾

"Biz, hesab gününüde yalanlardık, nihâyet bize yakîn (ölüm) **gelip çatdı."** (138)

Diğer bir âyeti kerimede şöyle buyurulmuştur.

وَاعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّىٰ يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ ﴿٩٩﴾

"Ve sana yakîn (ölüm) **gelinceye kadar, Rabbine ibâdet et."** (139)

Yukarıda târifi yapıp açıkladığımız üç ilim dereceleri hakkında geniş malûmat, meallerini naklettiğimiz âyeti kerimelerin tefsirinde beyan edilmiştir. Bilhassa **Alûsî** merhumun **"Rûhulmeânî"** si ile **Hamdi Yazır** merhumun **"Kur'ân Dili"** adlı eserinde fevkalade îzâhat mezkürdür.

İLİM VE ULEMÂNIN FAZÎLETİ

Bir hadisi şerifde şöyle buyurulmuştur:

وعن أبي أمامة الباهلي ، قال : ذُكِرَ لِرَسُولِ اللهِ ﷺ رَجُلانِ : أَحَدُهُما عابِدٌ وَالآخَرُ عالِمٌ، فَقالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: « فَضْلُ العالِمِ عَلَى العابِدِ كَفَضْلِي عَلَى أَدْناكُمْ » ثُمَّ قالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ : « إِنَّ اللهَ وَمَلائِكَتَهُ وَأَهْلَ السَّماواتِ وَالأَرْضِ حَتَّى النَّمْلَةَ فِي جُحْرِها، وَحَتَّى الحوتَ ، لَيُصَلُّونَ عَلَى مُعَلِّمِ النَّاسِ الْخَيْرَ » . رواه الترمذي

(136) Yeni baskı Şerhi Aynül İlm, C.2, 352
(137) Vakıa Sûresi, 95
(138) Muddessir Sûresi, 47
(139) Hicir Sûresi, 99

Tercümesi:

Ebî umâmetül bâhili (R.A.) **den mervidir, dedi:**

"Resûllüllah (S.A.V.) **e iki adam zikrolundu: Bunların birisi âbid, diğeri âlim idi.**

-Bunun üzerine Resûlüllah (S.A.V.) **buyurdu:**

"Alimin âbid üzerine fazîleti, benim sizin en ednânız üzerine fezîlet ve üstünlüğüm gibidir."

- Bundan sonra Resûlüllah (S.A.V.) **buyurdu:**

"Muhakkaki; Allâhü teâla, melekler, semâvat ve yer ehli hatta delik ve yuvasındaki karınca ve hatta balık dahi, insanlara hayır (din, îman ve güzel ahlak) **öğreten muallime, dua ederler."** (140)

Hadîsi şerifde Âlim ile âbidin fâzilet mukâyesesi yapılmış ve Resûlü ekrem efendimizin, tevâzû olarak beyan edip kendisinin, bu ümmetin en aşağısına üstünlüğünün aynıdır. Alim kişinin, âbid kişiye üstünlüğü, Peygamberin ümmetine üstünlüğü gibidir. Gâyet net ve açık bir şekilde mukâyese ve değerlendirme yapılmışdır.

Öyle ise, her müslüman ve âbid, âlime saygı ve hurmetini, Peygambere hürmet ettiği gibi etmelidir. Bu şekilde davranması, Peygamber tavsiyesidir. Âlime saygılı olanda, Peygambere saygılı kimse gibidir.

Âlime, bütün varlıkların hayır duada bulunması ise, âlimin menfaat ve iyiliği, âbidden daha şumullu ve daha geniş olmasındandır. Bütün varlıkların duâsı, ancak ilmi nâfi sâhibi, din ve şerîat ilmine âlim olup, öğreten âlimlerdir. Yoksa ilmi kendine fayda vermeyen ve başkalarınada öğretmeyen, ilmi ile kibirlenen kimseye, hayır duâ edilmediği gibi, ilâhî azâbın en eşeddide ona olacaktır. Zira varlıkların en şerlileridir. Evet din ilmi ile insanların faydalanacağı her türlü iyi ve hayır olan ilimlere, her şey, hayır duâda bulunur.

Nitekim Ebudderdâ (R.A.) şöyle buyurmuştur:

عَنْ أَبِي الدَّرْدَاءِ قَالَ: إِنَّ مِنْ أَشَرِّ النَّاسِ عِنْدَ اللهِ مَنْزِلَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ
عَالِمٌ لَا يَنْفَعُ بِعِلْمِهِ ○ رواه الدارمي، مشكاة المصابيح جلد ١ - ٨٩ ص

"Kıyamet gününde azâbın en şiddetlisi, bir âlimdirki, Allâhü teâlâ ona ilminin menfaatını (ilmi ile amel etmesini) **lutfetmemiştir."** (141)

(140) Hadîsi, Tirmizî rivâyet etmiştir.
(141) Mirkat, C.I, 230

Resûlü Ekrem Efendimizin, **"İnsanlara hayır** (din, îman ve güzel ahlak) **öğreten muallime dua ederler."** Buyurmasında ise, çok mühim bir kayıt vardır.

Zira **"hayır öğreten muallim"** buyurulmakla, insanlara, dinlerini, şerîat hükümlerini, sanat ve hükümlerini ve her şeyini, ahlak ve fazîletle ilgili iyilikleri, öğreten din, ahlak ve fazilet hocasına duâ edilmektedir.

Şer öğreten muallim ve hocalar ise, bu duâdan mahrum oldukları gibi, bütün varlıkların beddüâsı ve Allâhın belâ ve azabı onlaradır. Belki cenâbı hak dünyâda mühlet verir, fakat âhirette şiddetli azab ile cezalandırır.

İlim meclisi olan fıkıh tâlimi meclisi ile zikir ve duâ meclislerinin birer fâzîlet olduğu ve fakat bu iki meclisden ilim meclisinin daha efdal olup, Resûlü Ekrem Efendimiz'in bizzat ilmi fıkıhla meşkul olanların meclisini tercih edip oturduğu, başka hadisi şeriflerinde beyan edilmiştir. İlerde gelecektir.

ورواه الدّارمي عَنْ مَكْحُولٍ مُرْسَلاً ، وَلَمْ يَذْكُرْ: رَجُلاَنِ وَقال: «فَضْلُ الْعَالِمِ عَلَى الْعَابِدِ كَفَضْلِي عَلَى أَدْنَاكُمْ» ثُمَّ تَلاَ هَذِهِ الآيَةَ: (إِنَّمَا يَخْشَى اللهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ) «وَسَرَدَ الْحَدِيثَ إِلَى آخِرِهِ.

Tercümesi

Yukarıdaki hadîsi Dârimî, Mekhul (R.A.) **den mürsel olarak rivâyet etmiştir ve hadîsdeki, iki adam, hükmünü ifâde eden cümleleri zikretmemiştir ve Resûlüllahdan hikâye ederek mekhul** (R.A.) **dedi:**

"Âlimin âbid üzerine fazileti, benim sizin, ednânız (en aşağınız) **üzerine olan faziletim gibidir, sonra şu meâldeki âyeti kerimeyi okudu:**

"Allahdan, kulları içinde ancak (ben azımüşşanı) **hakkı ile bilen âlimler korkar."** (142)

Mekhul (R.A.), hadîsi şerifi âhirine kadar serd edip okumuştur.Râvî mekhul (R.A.), tabiînin ululârındandır ve evzâînin hocasıdır. Zührî (R.A.) dedi: Âlimler, dört adettir; İbni Müseyyib medinede, şâbî kûfede, Hasanı Basrî, Basrada ve Mekhul Şamdadır. Yani, bunlar, devir ve zamanlarının en bilgin kişileri, demektir.

Mekhul (R.A.), zamanında ondan daha basîretli fetvâ veren yoktu ve kendisi fetvâyı vermezden evvel, "lâ havle velâ kuvvete illâbillâh" der, ondan sonra fetvâ verdiği ve işte bu benim reyimdir. Rey (görüş ve fetvâ) ise, hata ve îsâbetli olabilir, dedi. (143)

(142) Fatır Sûresi, 28

(143) Mirkat, C.I, 223

Muhyiddîn en Nevevî merhum "Tehzibül esmâ" isimli eserinde şu satırları yazıyor: Mekhul (R.A.), tâbiînin fakihlerinden, Ebû Abdillah mekhul bin zeyd dir. Kendisi pek çok sehâbeden hadis rivâyet etmiştir ve ondan, ibni müseyyib gibi zatlar ve birçok halk hadis rivâyet etmişlerdir. Kendisinin îtimad edilir âlim olduğuna, pek çok ulemâ ve sulahâ ittifak etmişlerdir.

Şamda sâkin olmuş ve yüz onsekiz (118) târihinde yine Şamda vefat etmiştir. Allah ondan râzî olsun.

Hadîsi Şerifde, Resûlü Ekrem Efendimiz âlim ile âbîdîn üstünlük mukâyesesini yapıyor. Câhil, sefih, abdestsiz, namazsız, karısı ve kızı açık çıplak şekilde yabancı erkeklerin huzûrunda sözde ilim okuyan ve erkeklerle tokalaşıp karma karışık vaziyette oturan ve bir taraftanda ehli takvâ geçinen sapıklarla mukayese buyurmuyor.

Zirâ âbid; secdeye, mescid ve emsâli ibâdet ve zikri ilâhî yapılan yerlere bağlı, başka kimselerle ve dünya ile fazla ilgilenmez. Ancak zarûrî ihtiyaçlarını temin edecek kadar dünya ile meşkul olur. Her zaman ve mekanda, ibâdet ve itâatla meşkul olan bir zattır.

Âlim ise, bildiğ ile amel eder ve bildiğini başkalarına, tâlim , terbiye, vâzu nasihat, hitâbet, talebe okutan, eser yazıp ilmini yayan ve böylece insanlığa çok ve çok fay dalı olan bir kişidir.

İşte böyle âbidin iyilik ve hizmeti şahsına inhısar edip, âlimin iyilik ve hizmeti ise, bütün insanlığın kurtuluş ve selâmetine Şâmil olduğundan, âlim abidden üstün oluyor. Resûlü ekrem (S.A.V.) efendimizde;

"Âlimin, âbide üstünlüğü, benim sizin (hiç hesaba almadığınız) en aşağınıza üstünlüğüm gibidir." cümleleri ile, açıklamaya çalıştığımız hakîkatları beyan buyurmaktadır.

Peygamber sallallâhü aleyhi vesellem, bu sözünden sonra Sûre-i fatırdaki âyeti kerimeyi okumaklada, Allahdan hakkı ile korkanları; Allahü teâlanın zat ve sıfatlarını, emir ve nehiylerini, dünya ve âhiret hükümlerini hakkı ile bilen âlimler olduğu beyan buyurulmuştur.

Allahdan en çok korkan kimselerinde, Allâh'ın en sevdiği ve velî kulları olduğuda muhakkakdır.

Bu husûsu beyan eden Kur'ân âyetleride şöyledir :

"Muhakkak ki, Allah katında sizin en iyiniz, Allahdan en çok korkanlarınızdır." (144)

Diğer âyet meâlide şöyledir :

(144) Hucurât Sûresi, 13

إِنْ أَوْلِيَآؤُهُۥٓ إِلَّا ٱلْمُتَّقُونَ

"Onun (Allâh'ın) dostları ise, ancak Allah'tan çok korkan müttekîlerdir." (145)

Diğer âyet meâli :

ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ وَكَانُوا۟ يَتَّقُونَ ﴿يونس﴾

"Velîler, o kimselerdir ki, Allâh'a îman edib, emirlerine itâat edib yasaklarından sakınırlar." (146)

Bu âyeti kerimelerde belirtildiği üzere, Allâh'ın dostları = velîleri, Allâh'a îmen - edib ondan hakkı ile korkan mütteki kimselerdir. Allahdan hakkı ile gerçekten korkanlarda, Allâh-ü Teâlayı en iyi bilen kimselerdir. Yani, ilim korkuyu îcab ettirir. Bilgisizlik ve cehil ise ısyan ve günah işlettirir.

Hayâtı tehlikeye atan ve atacak olan zehirli bir maddenin zehirleyiciliğini bilen kişi, ondan sakınır, kendisini tehlikeye atmaz. Bilmeyen kisme ise, sakınmaz hayatını helâk eder. Birde bildiği halde zehiri yutarsa, oda kendisinin, hem dünyasını hem uhrasını perişan edib helâk etmiştir. Zira zehirin öldürücü bir madde olduğunu bildiği halde içip kendini intihar sûteriyle öldürenin günah ve vebâlı, bir maddenin zehir olduğunu bilmeden içipde zehirlenerek ölen kimsenin günahından daha eşettir. Ahirette cezasıda katmerlidir.

وَيْلٌ لِلْجَاهِلِ مَرَّةً وَلِلْعَالِمِ سَبْعَ مَرَّاتٍ

Bu sebebden denilmiştir: **"Veylün lilcâhili merreten ve veylün lilâlimi seb'a merrât - Câhil için bir defa helak ve fakat âlim için yedi defa helaktır."** (147)

Selefi sâlihin, mutabakata varmışlardır ki, bir kimse, Allaâh'a isyan ederse, işte o kimse câhildir.

(145) Enfal Sûresi, 34
(146) Yûnus Sûresi, 63
(147) Mirkat, C. 1, 231

Zira cenâbu hak şöyle buyurmuştur :

إِنَّمَا التَّوْبَةُ عَلَى اللَّهِ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السُّوءَ بِجَهَالَةٍ
ثُمَّ يَتُوبُونَ مِن قَرِيبٍ فَأُولَٰئِكَ يَتُوبُ اللَّهُ عَلَيْهِمْ

"Ancak Allâh'ın kabul edeceği tevbe, o kimselerin tevbeleridir ki, bir cahillikle her hangi bir kabahat işlerler, sonrada çok geçmeden tevbe ederler." (148)

İşte âyeti kerimede beyan edildiği üzere, kabahat ve kötülüğü, câhiller işlerler veya o kötülüğün kötülük olduğunu bilirler ve fakat kendilerini bilmez yerine koyup bilmezmiş gibi günahı işlerler.

Şu halde Allahdan hakkı ile korkub günah işlemekten kaçınanlar, Allâhü teâlayı iyi bilip emir ve nehiylerine riâyet edenler, Allah'ın en sevgili velî kullarındanlar.

İlim ve irfandan mahrum câhil kimseler ise, dâima isyan ve fenalığa kendilerini atabilen veya atabilecek olan, bir çok fazîletlerden mahrum mâneviyat fukarası kismelerdir. Ve bu zavallı câhilleri, Allâhü teâla dost-da edinmez.

Nitekim İmam-ı Şâfi-î merhum şöyle demiştir :

لَوْلَمْ يَكُنِ الْعُلَمَاءُ أَوْلِيَاءَ فَلَيْسَ لِلَّهِ وَلِيًّا مَا اتَّخَذَ اللَّهُ
وَلِيًّا جَاهِلًا ۞ (قاله امام شافعی)

"Eğer âlimler, Allâh'ın dostları olub evliya olmazlarsa, Allah (c.c.) için velî yoktur. Zira Allâhü teâla câhil kimseyi velî (dost) **edinmez."** (149)

Seyyid Ahmed el Rufa-i merhumunda "Elbürhânül müeyyed" isimli eserinde şöyle yazmıştır :

مَا اتَّخَذَ اللَّهُ تَعَالَى وَلِيًّا جَاهِلًا ۞
(للسيد احمد رفاعی)

(148) Nisa Sûresi, 17
(149) Mirkâtül mefâtih, C. I, 20

"Allâhü teâla, Câhil kimseyi velî (dost) tanımaz."

Büyüklerin bu sözleri, kitap ve sünnete tıpa tıp uyan hükümleri ihtiva eden bir cevherdirler.

İlmi ile âmil ulemânın değerleri, görüldüğü üzere âbidden çok ve çok üstün iken, pek çok câhil kişiler ve şeytanın maskarası sapık ve zındıklar, bir fırka ve topluluk teşkil edib, sohbet, nâfile namaz ve bir mikdar tesbih ve tehlilde bulundularmı, hemen kendileri gibi olmayan veya kendilerine iltihak edib fırkacılığa yanaşmayan, imam-müezzin, vâiz, müfti, Kurân kursu ve emsâli din hizmetinde bulunan âlimlere, hakâret etmeyi, kötülemeyi ve hatta çeşitli iftirada bulunmayı, bir mârifet gibi, işleyenler olmuş ve bu kötü hal ve hareketleri, aynı şekilde yapanlar gün geçdikce çogalmaktadır.

Allâhü teâla, peygamber (S.A.V.) efendimiz ve onun saf ümmetleri, ilmi ile âmil, hak mücahidi âlimleri, takdir edip yüksek mertebe sâhibi olduklarını beyan buyurmakta, bu tip sapıklarda ilk vazifeleri, **"zâhirci hoca, şerîatcı âlim, o hoca kabıkla meşkuldur gibi..."** ifâdelerle hakâretde bulunanlar, çok ve çok yanlışlıklar içindedirler.

ÂLİM İLE ÂBİDİN DEĞER ÖLÇÜLERİ

Bir hadîsi şerifde şöyle buşurulmuşdur:

وَعَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «فَقِيهٌ وَاحِدٌ أَشَدُّ عَلَى الشَّيْطَانِ مِنْ أَلْفِ عَابِدٍ» . رواه الترمذي ، وابن ماجه

Tercümesi :

İbni Abbas (R.A.) den mervîdir, dedi :

Resûlüllah (S.A.V.) buyurdu.

"Bir fakih (şeriât ve din âlimi), **şeytan üzerine bin âbidden eşettir."**

(Hadîsi; Tirmizî ve İbni Mâce rivâyet etmiştir.)

Hadîsi şerifin ihtiva ettiği hükme çok dikkat etmek lâzımdır. Zira şerîat ve fıkıh ilmine vâkıf ve ilmi ile âlim olan bir kişi, fazla bilgisi olmayıb ancak yapacağı ibâdetlerin ilmini bilen veya hiç bir ilmi olmayıb ibâdete devam eden bin âbidden, şeytana daha şiddetli ve daha tehlikeli oluyor, çok ve çok korkuyor. Bin âbidi sapıtmak için sarfettiği çabadan, daha fazla emek sarfedip bir âlimi, yoldan çıkarmakda güçlük çekeceği beyan buyurulmaktadır.

Sebebide, âbidin, amel ve ibâdetini ifsâd etmek ve hatta imanını tehlikeye atmak için şeytan bütün olanca gayretini sarf eder. Abide, vesvese ve vehimler ilka eder. Âbidde, şeytanın şek ve ves'veselerine kapılır. Fakat bu

şüphesini izâle etemek için dinde fakih olan zâta muracaat eder, o fakihde, o ibâdetin makbul veya gayri makbul cihetini beyan ederek ibâdetin ıslah yönünü öğretir. Böyle bin abidin, ibâdet ve amelini düzelterek şeytanın bütün çabalarını boşa çıkarır.

Mes'elenin ıslah yolu böylece sağlanınca, şeytanın bütün emekleri hebâ olur. Âbid de güzel rahatlığa kavuşur ve hak teâlaya ibâdetinde huzur için de devam eder.

Şeytan bu âbid gibi, bin (1000) âbidi şaşırtıp amellerini ifsâd ettirmek için çalışır. Âbidlere kötü vehim ve telkinlerde bulunur, ibâdetlerinde şüpheye düşerler. Fakat bu âbidlerin ibâdetlerini dinde fakih olan bir âlim, ya nasîhat yoluyla, veya suallere cevap veya mes'elelerin hükümlerini bir eserde yazmak sûretiyle âbidlerin şüphelerini giderir. Amel ve İbâdetlerinnin makbul yönlerini aydınlatır.

İşte şeytanın pek çok tuzaklar kurmasıyla âbide verdiği telkin ve şüpheleri, din ve şerîat ilmine vâkıf ve ilmi ile âmil bir âlimin, şeytanın tuzaklarını yıkıp âbide doğru yolu gösterdiğinden, Hz. Resûlü Ekrem Efendimiz, şeytanın en şiddetli ve en korkunç kişi, bu âbidden daha kuvvetli ve daha sıkıntılı kişinin bir fıkıh âlimi olduğunu beyan buyurmuştur.

Şeytanın en çok korktuğu varlıkların en başta gelenleri, ilmi ile âmil âlim olan fakihlerdir. Âbidin ibâdetinden korkmaz ve fakat uyuyan veya boş oturan fakihlerden korkar. Çünkü fakih, nefsin lehine ve aleyhine olan bütün işleri ve hükümlerini bilen kişidir. Hem kendi yaptığının doğruluğunu ve hemde başkalarının yaptıkları amellerin, ıslâh ve isâbetli yönlerini gösterir.

Ebî Nuaym (R.A.) **"hılye"** adlı eserinde selmânı fârisî (R.A.) den naklen şu hadîsi zikretmiştir:

"İlim üzerine uyumak, Cehil üzerine namaz kılmaktan hayırlıdır." (150)

Buraya kadar açıklamaya çalıştığımız hadîsi nebevîyi tekrar okuyalım:

"Elbet de bir fakih (Din ve şerîat âlimi), **şeytan üzerine musallat olan bin (1000)- âbideden daha eşettir."**

Ey ilim ve ibâdet erbâbı hakka inanan mûmin kardeşler! Resûlü Ekrem Efendimizin bu mubârek sözüne çok dikkat edelim. Her fazîlet ve değeri yerine oturtarak taktir edelim. İlim sâhibi olmadan câhil bir şekilde ibâdete, evrâd ve ezkâre devam etmek, elbet bir fazîlettir. Kıymeti hâiz amel ile meşkûliyettir. Ve bu âbidde kıymetli bir zattır. Fakat şeytanın hile ve desîsleri bu zâtı tehlikeye atabilir. Çünkü **"Câhilin sofusu, şeytanın maskarasıdır"** denilmiştir.

(150) Fethulkebir, C. I, 265

İlmi fıkhı (şerîat ilmini) hakkı ile bilip amel eden bir fakih ise, bütün insanlığa faydası olması hasebiyle, bin âbidden daha değerli ve şeytanın, bin âbidden daha fazla korktuğu ve sıkıntı çektiği bir varlıktır.

İlimle ibâdet ve âlimle âbid arasındaki farkı belirten diğer bir hadîsi nebevî de şöyle buyurmuştur:

عن ابی ذر رضی الله تعالی عنه قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم :

يَا أَبَا ذَرٍّ لَأَنْ تَغْدُوَ فَتَعَلَّمَ آيَةً مِنْ كِتَابِ اللهِ خَيْرٌ لَكَ مِنْ أَنْ تُصَلِّيَ مِائَةَ رَكْعَةٍ .

وَلَأَنْ تَغْدُوَ فَتَعَلَّمَ بَابًا مِنَ الْعِلْمِ عُمِلَ بِهِ أَوْ لَمْ يُعْمَلْ خَيْرٌ لَكَ مِنْ أَنْ تُصَلِّيَ أَلْفَ رَكْعَةٍ « ابن ماجه »

"Ey Ebâ Zer (R.A.)! Sabâhın erken saatinde çıkıp Allâhın kitabından bir âyet öğretmen, nâfilelerden yüz (100) rekat namaz kılmadan senin için daha hayırlıdır.

- Yine (Ey Ebâ Zer!) **sabâhın erken saatinde çıkıp** (veya kalkıp) **ilimden bir bab öğrenmen, o öğrendiğinle amel etsende etmesende, bin (1000) rekat nâfile namaz kılmandan senin için daha hayırlıdır."** (151)

Hadîsi şerifde, ilimle ve nâfile ibâdetle meşkul olmanın aralarında ki fazîlet dereceleri, iki yoldan mukâyeseli bir şekilde beyan buyurulmuştur.

a) Bir kimse, Kur'andan bir âyetin, lafız ve manasını veya sâdece lafzını veya sâdece mânasını tâlim edip öğrenirse, diğer bir kimsede, seccadesinde Allâhın divanında durup yüz (100) rek'ât nâfile namaz kılarsa, bunlardan bir âyeti tâlim edip öğrenenin ecrü mükâfatı, yüz rek'ât nâfile namaz kılanın ibâdetinden daha efdaldır.

Çünkü Kur'ândan bir âyet öğrenenin çalışma ve gayreti; nâfile ibâdet yapanın amelinden daha meşakkatli ve daha güçtür. Ecir ve mükâfatlar, sarfedilen emek ve meşakkat nisbetindedir. Kur'ânı kerîme çalışan ve bir âyet öğrenen kimsenin emek ve gayreti nâfile ibadetle meşkul olandan daha fazla olduğu gibi ilâhî âyetin tâlimi, Allahla meşkuliyyet ve Allâhü teâlâ ile konuşmada bulunmakla berâber, ilme çalışmak meziyeti vardır.

(151) İbni Mâce, Berîka, C.I, 368-36

İşte bu sebepler gibi pek çok fazîlet üstünlükleri bulunduğundan, Kur'ândan bir âyet öğrenmenin mükâfat ve ecri, yüz rek'ât nafile namaz kılanın ecrü mükâfatından daha çok ve daha sevabdır.

Şu halde bir kimse, Kur'ânı Kerimden bir âyeti belleyince, yüz rek'ât nâfile namazın sevabından daha çok sevab aldığına göre, Kur'ânı kerimden on (10) âyeti kerîme belleyen de, bin (1000) rek'ât nâfile namaz sevâbından daha çok sevâba nâil olur. Kur'ân ayetlerinin bellenmesi çogaldıkça, sevab ve mükafat da o nisbette artar.

b) Hadîsi şerifin ikinci cümlesi şöyle idi:

"Yine (Ey Ebaıer!) **sabâhın erken saatında çıkıp** (veya kalkıb) **ilimden bir bab öğrenmen, o öğrendiğinle amel etsende etmesende, bin (1000) rek'ât nâfile namaz kılmaktan senin için daha hayırlıdır."**

Hadîsi şerifdeki, **"İlimden bir bab öğrenmen,"** cümlesinde ilmi fıkıhda,, ilmi hâdiste ve ilmi akâid gibi ilimlerde, bahis bab ve fasıllara bölünmüş ve bilinip amel edilmesi veya inanılması lazım olan mes'eleleri, derli toplu vaziyete getiren bölümlerinden bir tanesini, **mesela:** Abdestin farzları, Abdestin sünnetleri, Abdesti bozan şeyler, Namazın farzları, namazın vâcibleri, namazın sünnetleri, namazı bozan şeyler, orucu bozan şeyler, zekatın kimlere farz olduğu, zekatın verilmesi caîz olan ve olmayanlar babı, haccın kimlere farz olduğu, Haccın vucûbunun veya edâsının şartları, haccın vâcibleri, haccın sünnetleri, haccın cinâyetleri babı, nikah bahsi, talak bahsi, iddet babı, zıhar babı, alış verişler bahsi, îcarlar bahsi, hibe bahsi, vasiyet bahsi, ve verâset bahsi gibi bahisler ve bablardan bir bahsi veya bir babı bellemek, bin rek'at nâfile namaz kılmaktan daha çok sevâb olduğu mubârek Peyamber Efendimiz tarafından beyan buyurulmuştur.

İlmi ile âmil olan Âlim ve fakihlerle âbideler, elbet fâzılı muhteremeler ve iyi kimselerdir. Ancak hadîsi şeriflerde belirtildiği gibi, âlimler; derece ve üstünlük îtibârı ile âbidelerden fersah fersah üstündürler.Rasûlü Ekrem Sallallâhü aleyhi vesellem bir hadisi nebevisinde şöyle buyurmuştur:

قَلِيلُ الْعِلْمِ خَيْرٌ مِنْ كَثِيرِ الْعِبَادَةِ ۞ (طبرانی)

"Az ilim, çok ibâdetten hayırlıdır." (152)

(152) Tabarânî

Diğer bir hadisi şerifde şöyledir:

لَا يَكُونُ الْمَرْءُ عَالِمًا حَتَّى يَكُونَ بِعِلْمِهِ عَامِلًا.

(بيهقى، ابن حبان)

"Kişi (bir adam), **ilmi ile amel etmediği müddetçe, âlim olmaz."** (153)

Ve yine Calibi dikkat bir hadîsi şerifdede buyurulmuştur:

يَكُونُ فِي آخِرِ الزَّمَانِ عُبَّادٌ جُهَّالٌ وَعُلَمَاءُ فُسَّاقٌ.

(حاكم عن انس)

"Âhir zamanda, pek çok câhil âbidler ve fâsık âlimler olacaktır." (154)

Bu hadîsi nebevîlerdeki hükümler, altından kıymetlidir. Bilhassa son hadisi şerifin hükmü, yaşanan ve görülen bir mucize-i Resuldur.

Zira günümüzde Dînini diyânetini ve hatta Kur'ânı kerimin okunmasını bilmeyen pek çok câhiller, âbid olarak geçiniyorlar. Ve yine Fırkaların başında veya içinde ve vakıfların, hayır kurumlarının başında veya içinde ve pek çok fitneci ve hizibcilerin yöneticileri veya teşvik ve tahrikcileri, hoca ve ilim adamı geçinenlerden görülebiliyor. Senelerce vâiz, müftü ve imam olanlardan belli bir hizip ve fırkanın başına geçiyorlar ve câhilleri aldatıyorlar. O kadar sapıtıyorlar ki, Câmilere gitmedikleri ve Cumayı kılmadıkları gibi, Câmilerin yıkılmasından bahsedenleri dahi dinledik. Heyhat... heyhat...

İşte bu allâma taslakları, gerçek âlim ve ilim otorutelerinide, lekeliyorlar. Bunlar mânen ölmüş ve âlemin ölümüne sebeb olan baş belâları kimselerdir.

Fâsık âlimler, ilmi ya bırakıyorlar veya ilmi dünya için kullanarak sanki bir inşaat müteahhidi ve âmmenin hizmeti yerine bâzı gurubların ve şahısların dünyalık köprüsü oluyorlar. Yaşantıda örnekleri pek çoktur.

---

(153) Beyhakî, İbni Hibban
(154) Hâkim

İlmi ile âmil adamlar ile, Allâha ihlasla ibâdet eden âbid ler, Dâime hak yolunda derece ve mertebelerini bilerek hayata devam etmişlerdir. Fâsık ve sapıklarda, böyle müfsidliklerine devam etmişlerdir.

Şimdi buraya kadar naklettiğimiz bir kaç delil ve hükümlere dikkat edelim, birde günümüzün bâzı sapık düşünce sâhiplerine bakalım.

Adam îmanın şartlarının, islâmın şartlarından olan aldığı abdestin, kıldığı namazın, verdiği zekatın tuttuğu oruç ve hac gibi farz olan amellerin, Kur'ân ve sünnetden delillerini bilmez. Hattâ bu ibadetlerin farz, vâcib, sünnet, müstehab, mekruh ve fesatlarını gereği şekilde bilmez, kalbin zîneti ve rûhun yüksek değeri olan güzel huyun ne demek ve neler olduğunu da bilmez, bilmeyince yaşayamaz, sâdece bir kaç büyüğün hayatını okuyup, dinleyen ve belkide islâmın esaslarına aykırî kıssa ve hikayeleri ezberlemekle, bir kaç rekat nâfile namaz kılmakla, bir miktar tesbih ve tehlil çekerek zikri ilâhide bulunmakla, sanki bütün fâziletlere sahib olan ve ilmi ile amel eden âlimlerden üstün bir kişi olmuştur! Herkez onun elini öpmelidir. Çünkü etrafında bir takım robotlar toplanmıştır. Onlar, bu câhilin uydurma kerâmetinden bahsederler, falan filan daha neler ve neler işledikleri saymakla bitmez.

Bu tip câhilleri, velîyyüllah tanıyan zavallı câhillerden bâzıları, Şeyh ve üstadlarımıza sorarlarmış, aynı şeyleri zaman zaman bize soranlarada tesâdüf ediyoruz. Diyorlar ki: **"Efendim hangi tarîkata müntesibsiniz veya hangi tarîkattasınız?... gibi..."** cümlelerle soruyorlar.

Mürşid, şeyh ve üstadlarımızın verdikleri şu cevapla cevaplandırıyoruz: **"Efendim biz bütün müslümanların bağlanıp intisap ettiği tarîkatı Muhammediyyedeyiz veya kısaca, tarîkatı Muhammeddiyedeyiz. Peygamberin yolundayız... gibi"** ifade vermek en iyisidir. Değişik isimlerde cevap verilince iyi ve ehli takvâların yanında sapık yolda olanların kullandıkları isimlerede haklılık çıkabilir.

Tek yol islâm yolu ve Hz. Muhammedin tarîkatıdır. Onun yolundan başka yollar, ya bâtıl yollardır veya ana caddeyi bırakıp ya bir dibsiz yola veya tâlî yollardan dolaşıp ana yola gelmek gibidir.

Hemen burada baştarafta geçen hadîsi şerifi tekrar okuyalım:

وعن عبد الله بن مسعود ، قال : خطّ لنا رسولُ الله ﷺ خطّاً ، ثمّ قال : « هذا سبيلُ اللهِ » ، ثمّ خطّ خُطوطاً عَنْ يَمِينِهِ وَعَنْ شِمالِهِ ، وقال : « هَذِهِ سُبُلٌ ، عَلى كُلِّ سَبِيلٍ مِنْها شيطانٌ يَدْعُوْ إليه » ، وقرأ : (وأنّ هذا صراطي مستقيماً ، فَاتَّبِعُوْهُ) الآية» . رواه أحمد ، والنسائي ، والداري .

"Abdullah bin Mes'ud Radıyallahu anhden mervîdir, dedi ki:

- Resûlüllah (S.A.V.) bize bir çizgi çizdi, sonra buyurdu:

"İşte bu dosdoğru çizgi, Allâhın yoludur."

- Sonra Resûlüllah (S.A.V.) o doğru çizginin sağına, soluna çizgiler çizdi ve buyurdu:

"İşte bu çizgiler, (ana yolun etrafındaki) yollardır. Bu yolların her birinin üzerinde bir şeytan vardır ki, o bâtıl yola (insanları) dâvet eder."

- Ve Resûlüllah (S.A.V.) şu mealdeki âyeti kerimeyi okudu:

"Şu emrettiğim yol, benim dostoğru yolumdur. Dâime ona uyun. Başka (bâtıl) yollara ve dinlere uyub gitmeyinki, sizi onun (Allâhın) yolundan sapdırıp parçalamasınlar..." (155)

Şu halde tarîkatı Muhammediyeye bağlı ve irtibatlı olan turuku aliyye mensuplarıda olsa, her mümini muhlis, ehli sünnet velcemâat yolundadır.

BÂZI TARIKATLAR VE DURUMLARI

Sonra zuhûr eden veya edecek olan tarîkatlar (yollar) hakkında büyüklerden ve ehli tasavvufun önderlerinden, tarîkat ve hakîkat erbabının îmamı Cüneydi bağdadî rahîmahüllah şöyle demiştir.

اَلطُّرُقُ كُلُّهَا مَسْدُوْدَةٌ اِلَّا عَلَى مَنِ اقْتَفَى اَثَرَ الرَّسُوْلِ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ

"Tarikatların (yolların) hepsi kapalıdır (bâtıldır). Ancak Peygamber Sallâhü aleyhi vesellemin izine uyanların yolu açıktır."

Diğer bir sözünde Hz. Cüneyd şöyle demiştir:

"Bir kimse, Kur'ânın hakkını (hüküm ve beyanlarını) hıfzetmez (belleyib amel etmez) se, o adama iktida edilmez. Zira bizim ilmimiz ve bu gittiğimiz yol (tasavvuf ve takvâ yolu) kitap ve sünnetle kayıtlıdır." (Keza Bak, Tarikatı Muhammediye, Bid'at faslı)

(155) En'am Sûresi, 153

Yine bu sözlerin şerhini beyandan sonra aynı eserin Şârihlerinden **"Receb efendi"** ismiyle mâruf olup Berîkanın kenârında Tarîkat isimleriyle bunların içinde sapıklarının iddia ve amellerini şöyle yazmaktadır:

"Sen bilmelisin ki, Muhakkak ehli tasavvuf, on iki (12) fırkaya ayrılmıştır.

1-) Bunlardan birisi, Sünnî (sünnete uygun) olandır. Onlar da bütün ulemanın (âlimlerin) medhü senada bulundukları kimselerdir (Yani Peygamber Efendimizin izine tâbî olup sünnet vech üzere olanlardır).

- Bu tarîkı müstekîmde olan sünnîlerden başkaları, Hulûliyye, Hâliyye, Evliyaiyye, Şemarâhiyye, Hibbiyye veya Hubbiyye, Hûriyye, İbâhiyye, Mütekâsiliyye, Mütecâhiliyye, Vâkıfiyye ve İlhâmiyye dir.

2-) Ehli tasavvufdan sayılanların ikincisi, Hulûliyyedir. Bunlar; kadınlardan ve emredlerden (yüzünde sakal bitmemiş olanlardan) yüzü güzel olana bakmak helaldır, Çünkü o güzel yüzde hak teâlanın sıfatı vardır, derler (Bâtıl akîde ve tarîkatda oldukları, gâyet açıktır).

3-) **Hâliyye :** Bunlarda, Raksı ve el şakırtatıb vurmayı helal diyen ve şeriatda vasıflandırılmayacak hal ve herşey için helaldır, derler.

4-) **Evliyâiyye :** Bunlar : Kul, velîlik mertebesine ulaştığı zaman, ondan teklif (Abdest, namaz ve emsâli ibâdetler) sâkıt olur ve velî, nebîden efdaldır, çünkü nebinin ilmi-Cebrâil vâsıtası iledir, velînin ilmi ise, vasıtasızdır, derler (bunların sapıklık ve dalâletleride meydandadır.)

5-) **Şemrâhiyye :** Bunlar, sohbet, kadimdir ve bu sohbetle kişiden emir ve nehiy sâkın olur, derler. Böylece bütün çalgılı hayatı ve yasak olanları helal sayarlar. (Yani, ibâdet ve kulluk sohbetlerden ibârettir. Başka ibâdet yoktur, diyerek her türlü kötülükleri helal sayarlar. Bunların mülhidlikleride âşikardır)

6-) **Hubbiyye veya Hıbbiyye :** Bunlarda, kul, Allâh'ın yanında mehabbet derecesine vasıl olduğu zaman, Bütün şer'i teklifler ondan sâkıt olur, derler. Ve kendi aralarında avret yerlerini örtmezler (sakınmazlar, namuslarını kıskanmazlar.)

7-) **Hûriyye: Veya Havâriyye :** Bunlar; yukarıda geçen hâliyyelerin dediklerini derler. Ancak bunlar, iddia edilen mertebelikleri ki, Şeyhin hâline ulaşıldığında kadınları cima etmeyi iddia ederler. Şeyhin hâlinden (iddia ettikleri cezbeden) ifâkat bulup kurtulduklarında gusl ederler (Bunların bâtıl hayatlarını yaşayanları ve karşılaşanları dinlediğimiz olmuştur.)

8-) **İbahiyye:** Bunlar, emri bilmârufu (iyiyi emretmeyi) ve nehyi anilmünkeri (kötülükden men etmeyi) terk etmeyi, söylerler.

(Âlemin doğrusu sen misin? deyip hakkı tavsiye edenleri susturmaya çalışanlar, bunların cemaatıdırlar). Aynı zamanda bunlar, haramların helallığını iddia ederler.

9-) Mütekâsili yye : Bunlar, çalışmayı terk ederler, bütün kapılarda dilenirler ve dünyayı terk ettikleri iddiasında bulunurlar. (Din ve dünya işleriyle meşkul olmayıp tembel yatan ve bütün insanların sırtından geçinen veya geçinmeye çalışan lübcü sınıfından adamlar, bunlardandır).

10-) Mütecâhiliyye : Cahil sınıfından olan bu adamlar, üzerlerine âşıkların elbiselerini, giyerek şık giyinirler ve bâtın mâna, zâhir mananın hilafına olduğunu iddia ederler.

11-) Vâkıfiyye : Bunlar, mârifeti (Allâhü teâla ve bir şey hakkında bilgiyi) terk ederler ve Allâh-ı (c.c.), Allahtan başka kimse katiyyen bilemez, derler.

12-) İlhâmiyye : Bunlarda, ilim ve ders okuyub öğretmeyi terk ederler ve "Kur'an bir perdedir. Şiirler (kaside ve ilahiler) tarîkatın Kur'anıdır, derler. Böylece Kur'an okuyub okutmayı terk ederler ve şiirler (Kâsideler ve ilâhiler) öğrenirler. Bu sebeple helak olub giderler.

İşte bunlar (ehli sünnetin dışında kalan on bir tâne tarîkatçılar'ın hepsi). sapıklık üzerinedir. Çünkü bunlar, şerîatı mutahharaya tâzim etmiyorlar. Sîreti Ahmediyye denilen tarîkatı muhammediyenin eserine uymuyorlar. Doğru millet olarak yaşayan, kitap ve sünnet ile amel eden; ehli sünnet velcemaat milletinin amel ettikleri üzere amel etmemektedirler.

- İşte bu sebebden ehli irşaddan (mürşidden) iktida, edilip uygulanacak kimse, pek az bulunmaktadır. Bu mürşid için iki şâhid (delil) vardır. Birisi. zâhir mâna, diğeri bâtın mânadır.

-Binâenaleyh zâhir mâna, Şeriatı mutahharayı hâkim kılıb amel ettiı mektedir. Bâtın mâna ise, basîret üzere şerîatı mutahhara yolunda ehlinc öğrenib amele, hulusla sûlük etmektedir.

- Bu takdirde iktida etmek için görülecek tek şahıs, nebiyyi muhter sallallâhu aleyhi vesellemdir. Peygamber aleyhissellam (yani onun sünneti) kişi ile Allah arasında bir vâsıte (elçi) olarak tâyin edilmelidir.Tâki tâkib dilib sulûk edilecek yol, körlenmesine olmasın." (156)

Bizler Tarikatı Muhammediye yolcuları olarak yukarıdaki beyanlara i dikkat edip sapık ve tehlikelilerden kaçınmalıyız.Yukarıda naklettiğimiz sap tarîkatcı sözde mutasavvuflar, geçmiş zamanda bâzı şahıs ve isimlere izâfet söylenmiş ve bâtıl îtikad ve amelleri prensib edinmişlerdir.

(156) Receb efendi, C. I. 149

Aynı şekilde çeşitli şahıs ve isimlere nisbet edilen ve yukarıdaki zındıkların îtikad ve amellerini, belkide daha eşedlerini savunanlara, Türkiye de ve başka memleketlerde karşılaşıp mücadele ettiklerimiz olmuştur. Tarîkat ehillerinden bâzı sapık takımı tipinden olanlar, ehli takvâ olarak bilinen kimseleri, siyasi emellerine âlet edip, tarîkatla fırkacılığı birleştirenlerde vardır. Fetvada câiz olmayan şeyleri, takvâda câiz gibi beyanlarda bulunuyorlar. Ehli sünnet yolcusu mümini muhlisler, böyle yanlış görüş ve kişilerden kaçınmalıdırlar.

Mesela: "Sen bizim tarîkata gir, ben sana evrad vereyim, Kur'anı okumaya lüzum yok., "Bizim tarîkata girersen, sen ölürken imansız ölsen, şeyhimiz sana kabirde îmanı yetiştirir.", "Bizler, haftada bir defa veya iki sefer sohbet toplantısı yaparız, tefekkür ve tezekkürde bulunuruz, namaz ve ibâdeti yapmayız. Çünkü namaz hamların ibâdetidir, bizler erişkinleriz v.s." Aynı sapık tarîkatcıların ifâdeleridir.

Bu cümlelerle yukarıda naklettiğmiz sapık tasavvufcuların iddia ve sözleri; islâmla hiç bir sûrette bağdaşmamaktadır. Binaanaleyh bu bâtıl iddialar, kimde ve nerede yazılır ve söylenirse söylensin, bâtıldır.

Bu naklettiğimiz bâtıl cümleler, bir kaç misalden ibârettir. Bugün Konya da **"Mevlana âyinleri"** adı altında senede bir sefer belli günlerde "ihtifal" yapılmaktadır. Gelenlerin ekserisi ya kâfir veya sarhoşlardır. İhtilafı yöneten ve yapanlar, ud, cura, kanun keman ve sazdan tutunda ne kadar çalgı âleti var ise. hepsi neyle berâber çalınmaktadır. Beş vakit camiye gelmeyen, hatta dine îmana söven ve müslümanlara, **"şerîatcılar, gericiler ... gibi..."** sözleri söyleyenler, buraya gelmektedirler. Beşerî müeyyideler de yasaklandığı halde, sıratı müstâkime darbe olan bu ameller ve haller, harıl harıl işlenmektedir. Dînî hiç bir yönü ve îzâhı yoktur.

Burada işlenen kadınlı erkekli, müslümanlı kâfirli , Bid'atlı ve bâtıllı kötülükleri saymak çok uzayacağından, kısa bir dikkat çekib saf ve câhil müslümanları, uyarmakla iktifa ediyoruz. Mevlana Celâleddini Rûmi hazretlerini istismar edib, para ve karı için kurulmuş bir tuzaktan ibarettir. Nefis ve şehvetlerine düşkünlerin işledikleri cürüm ve cinâyetler, sayılmayacak kadar çoktur.

Bu kötü ve bâtıl inanç ve amaller gibilerinin bâzılarını **"İslâm'a sokulan Bid'at ve Hurâfeler.."** ile **"İzlam da Evliya meselesi ve hârikalar'** adlı eserimizde zikredib îzâh ettiğimizi bildiririz.

İşte ey îmanı kâmil, sâlih ve ahlâkı hasene âşıklısı ehli sünnet yolcusu mûmin kardeşlerimiz! Yukarıda naklettiğmiz hadîsi Şerifde beyan edilen ve ana cadde olarak vasıflandırılan **"Sırâtı müstekîme = Tarikatı Muhamme-**

diyeye" ve bu yolu tâkib edib tıpa tıp uyan ehli sünnet vel cemaat yoluna tâbî olalım. Ana caddeden ayrılıp tâli yollara uymuş ve şeytanın maskarası hâline gelmiş olan, bâtıl yollardan ve o yolların sâhib ve sâliklerinden şiddetle kaçınalım.

Bir âyeti kerimede şöyle buyurulmuştur:

وَالسَّلَامُ عَلَىٰ مَنِ اتَّبَعَ الْهُدَىٰ ﴿٤٧﴾

"(Dünya ve âhirette) **selâmet** (ve saâdet), **hidâyete** (doğru yola) **tâbi olanlardır.**" (157)

Diğer âyeti kerime meâli:

"**Kim**, (aziz olan) **benim hidayetime** (kitabıma) **uyarsa, işte o kimse** (dünyada) **sapıtmaz ve** (âhirette) **perişan olmaz.**" (158)

Bulunduğumuz asırda çeşitli fırkalara bölünmüş, ayrı ayrı isimler altında toplanmış olan gençlerden pek çokları, millet ve memleketin, din ve devletin baş derdi hâline gelmiştir. Ana baba, hoca hacı, âmir ve büyük tanımayan, ırz namus bilmeyen, günah, sevab düşünmeyen zavallılarda vardır.

İşte her buyurduğu birer hakîkat olan sevgili Peygamberimiz (S.A.V.) Efendimizin, bu buyurduğu tıpa tıp görülmekle, bir mucizeyi Resûlün tezâhurunu müşâhede etmiş oluyoruz.

Binâenaleyh kitap ve sünnete bağlı, din ve devlete zararsız, vatan ve milletini seven, dînin îcaplarını yapan, gönül ve yüreği vatan ve milletine hizmet aşkıyle dolu olan gençler, çok mutlu gençlerdir. Cenâbı hak islam aşkiyle yaşayan gençlerimizin adedini çoğaltıp, dînimize, vatan ve milletimize faydalı olmalarını nasıyb buyursun. Amin.

FAYDALI İLMİN SEMERELERİ

Bir hadîsi şerifde buyurulmuştur:

وعن عبدالله بن مسعود، قال: يَا أَيُّهَا النَّاسُ! مَنْ عَلِمَ شَيْئًا فَلْيَقُلْ بِهِ، وَمَنْ لَمْ يَعْلَمْ فَلْيَقُلْ: اللهُ أَعْلَمُ، فَإِنَّ مِنَ الْعِلْمِ أَنْ تَقُولَ لِمَا لَا تَعْلَمُ: اللهُ أَعْلَمُ قال الله تعالى لِنَبِيِّهِ: ﴿قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ، وَمَا أَنَا مِنَ الْمُتَكَلِّفِينَ﴾

متفق عليه.

(157) Taha Sûresi, 47
(158) Taha Sûresi, 123

Tercümesi:

Abdullah bin mes'ud (R.A.) **den mervîdir, dedi:**

"Ey insanlar! Bir kimse, bir şeyi bilirse, hemen onu söylesin. Şâyet bilmezse, bu taktirde Allâhü teâla daha iyi bilir, desin. Zira ilimden biriside, bilmediğin şeyi Allâhü teâla bilir demendir.

- Allâhü teâla habîbine şöyle buyurdu:

"(Ey habibim!) deki: Ben tebliğime karşı sizden bir ücret istemiyorum. Ve (ey Mekke halkı!) **ben düzenbazlardan değilim."** (159)

Haberi beyan eden İbni Mes'ud (R.A.)'ın bu cümlelerine mümâsil yaşantıda bulunan pek çok büyükler olmuştur.

Aliyyulkâri merhum şunları yazıyor:

"Muhakkakki, Ali radıyallâhü taâla anh, kendisi minberde iken bir şey den sual edildi.

- Derhal Hz. Ali (R.A.) **bilmiyorum, dedi.**

- Hemen denildi, sen minbere çıktığın halde nasıl bilmiyorum, diyorsun?

- İşte o anda Hz. Ali şu cevabda bulundu:

"Ancak ve ancak ilmim kadar yukarıya çıkmış oldum. Eğer cehlim kadar yukarıya çıkmış olsaydım, semâlara ulaşırdım." (160)

Hz. Ali (R.A.) **den mervîdir, dediki:**

"Bilmediğiniz bir şeyden sual olunursanız, fetva vermekten derhal kaçınınız.

- Bir zat nasıl kaçınalım ey emîril mûminin? dedi:

- Ali (R.A.) **dedi:**

"Allâhü âlem (Allahü teâla daha iyi bilir) **deyiniz."** (161)

İmam-ı Şâbi (R.A.), **dedi:**

"Bilmiyorum, ilmin yarısıdır." (162)

Yani sorulan suallere karşı bilmediklerini, **"bilmiyorum"** diyerek fazîlet göstermek, ilmin yarısı demektir.

İmam-ı Mâlik (R.A.) den kırk (40) sual sorulmuştur. Bu kırk sualden otuz altı (36) sına **"Bilmiyorum"** demiştir. (Aynulilim, C.I 28)

Bir hadîsi şerifde:

---

(159) Saad Sûresi, 86
(160) Mirkad, C.I, 257
(161) Süneni Dârimi, C.I, 63
(162) Sünenî Dârimi, C.I, 63

أَجْرَؤُكُمْ عَلَى الْفُتْيَا أَجْرَؤُكُمْ عَلَى النَّارِ

"Sizin fetva vermeye cür'et edeniniz, kendini cehennem ateşine cür'etle atanınızdır." buyurulmuştur. (163)

Diğer bir hadîsi nevebî meâlide şöyledir:

اِسْتَفْتِ قَلْبَكَ وَإِنْ أَفْتَاكَ الْمُفْتُونَ

"Müftiler, fetva versede, yine sen kalbine danış." (164)

Yani, müftiler, fetvayı danışıldığına göre verirler. İfade değişikliği gibi hallerde fetva danıştığın da, vicdanının rahat etmiyeceğini iyi düşün, hiç, ifâde değiştirmeden danış, demektir.

Veya fetva danışılan müftüler, ehliyetsiz ve bilgisiz olabilirler. Doğru fetva verdiklerine kalbin kanâat getirmiyorsa, bu taktirde gönlün rahat edinceye kadar o mes'elenin aydınlığa kavuşmasını araştırın, demektir

Büyüklerden **Halil bin Ahmed** (R.A.) dedi ki:

"Adamlar dört (4) **dür** (bu şunlardır):

a) Bir adamdır ki, bilir ve bildiği ilmin kıymetinide bilir. İşte bu adamlar, âlimdir. Binâenaleyh bu âlime (mes'elenizi) **sorunuz.**

b) Bir adamda bilir, fakat bildiği ilmin kıymetini bilmez. İşte bu adam gâfil insandır. Hemen buna, ilminin kıymetini taktir etmesini ikaz edip öğüt veriniz.

c) Bir adamda bilmez, fakat bilmediğini bilir. İşte bu adam irşad ve uyarılmaya tâlip bir kişidir. Binâaneleyh hemen o adamı, irşad edip uyarınız.

d) bir adamda bilmez, bilmediğini de bilmez. İşte bu adam câhildir. (cehli murekkeb sâhibidir). **Binâenaleyh bu adamı ıslah ve ikâz edeceğiz diye uğraşmayınız, kendi hâline terk ediniz."** (165)

İbni Ömer (R.A.) den mervî bir hadhisi şerifde **Resûlüllâh** (S.A.V.) şöyle buyurmuştur:

"İslâm (dini, bütün dinlere) **gâlip gelirki** (Şu hallerde)**: Tüccar denizde emin ve sâlim olarak gider gelir ve At, Allah yolunda sür'at eder** (Cihad ve hayır yoluna) **giderse** (İslâm gâlip olur.)

(163) Sünen-i Dârimî C.I. 57
(164) Aynul ilmi, C.I, 28
(165) Edebuddünya veddin, 63

- Sonra riyâkar ve kibirli cemaatlar zuhûr eder. Kur'ânı okurlar, derler ki: Bizden daha iyi kim okur, bizden daha fakih (âlim) **kim var.**

- İşte bunlar, sizden bu ümmettendir ve bu kötü kimseler, Cehennem tutrağı (yakıtı, odunu) **dır."** (166)

Diğer bir hadîsi şerifde de şöyle buyurulmuştur:

مَنْ قَالَ أَنَا عَالِمٌ فَهُوَ جَاهِلٌ

"Kim, ben âlimim derse, işte o kimse, câhildir." (167)

İşte bu kibirlenme ve büyüklenme felâketinden uzak olmak için, **İmamı Birgivinin,** şu tavsiyesine dikkat edelim:

"Kula layık olan, hiç bir ferde karşı büyüklenmemekdir.

- Zira eğer âlim, câhile bakarsa, bu kimse, Allâhüteâlaya isyanı, cehli ile yapmıştır. Ben ise, ilmimle isyan ettim. Binâ enaleyh bu câhil kişi, Allâhın indinde benden daha mâzurdur, der.

- Eğer kendisinden üstün bir âlime bakarsa, bu kişi benim bilmediğimi biliyor. Binâenaleyh bunun gibi nasıl olabilirim? (keza ilmi ile âmil olan bir âlime bakınca, bu kişi ilminin hakkını ödüyor, ilmi ile amel ediyor. Şu halde ben bunun gibi asla olamam) der.

- Eğer yaş îtibariyle kendinden daha büyüğüne bakarsa, bu kimse benden evvel Allâha kulluk yapmışdır, der.

- Eğer yaş itibariyle kendisinden daha küçüklüğüne bakarsan, ben bundan evvel Allâha isyen edip günah işledim. Binâ enaleyh benim günahım bundan daha çoktur. Öyle olunca ben bununla nasıl aynı olabilirim, der.

- Eğer kendisi ile (sinnen ve ilmen) müsâvi olan bir kimseye bakarsa, ben kendi hâlimi bilirim, onun iç hâlini bilmem, bilinen tahkir etmeye bilinmeyenden daha evladır, der..." (168)

İlmi ile büyüklenmiyen ilim otoritesi cennet mekan seksenlik üstadım **Akşehirli hacı Ahmed** Efendi merhum diyordu ki:

"Biz, hocalarımınzın okuyup bildiklerinin ancak onda birini öğrenebildik..."

(166) Tabarâni evsat
(167) Berika, C.2, 263
(168) Keza bak, Berika, C.2, 264-265

Medreselerde, tam tedrisât usûlüyle ilmi tahsil eden böyle derse, bizler ne halde ve nasıl olabiliriz?

İLMİ, EHLİNDEN ÖĞRENMENİN LÜZÛMU

Bu hususda tâbiînin büyüklerinden İbni Sîrin merhum demiştir ki:

وعن ابن سيرين ، قال : إنّ هذا العلمَ دِينٌ ؛ فَانْظُرُوا عَمَّنْ تَأْخُذُونَ دِينَكُم . رواه مسلم .

Tercümesi:

İbni Sîrin (R.A.) **den mervîdir, dedi:**

"Muhakkak bu (kitap ve sünnetten alınan) **ilim, dindir, Binâenaleyh dîninizi kimden aldığınıza dikkat ediniz."** (169)

Râvî İbni Sîrîyn (R.A.) Muhammed bîn Sîr'in (R.A?) dirki: Enes bin mâlikin kölesi ve tâbîinin meşhurlarındandır.

Enes Bin Mâlik, Ebî Hureyre, Zeyd bin sâbit, Hasan bin Ali, Hüzeyfe-tülyemâni, Semure bin Cündüb, Muaviye, Ebüdderdâ, Ebî Saîd, Ebî Katâde ve Aişe (Allah hepsinden râzı olsun) gibi pek çok sahâbeden hadîs rivâyet etmiştir. Kendisinden tâbiînin ulularından bir çok kişi hadis rivâyet etmişlerdir.

Bu zat hakkında İbni Saad (R.A.) demiştir ki:

"İbni Sîriyn (R.A.)**; sika, emin, Âlî, yüksek, fakih, ilmi çok bir imam ve vera-ı takvâ sâhibi yüksek gâyeli bir kişidir."**

İbni Hibban (R.A.) **da dedi:**

"Muhammed bin Sîriyn (R.A.)**, Basra ehâlisinin en müttekîsi, fakih, fâzıl, hadis hâfızı ve ruyayı tâbir eden bir inanılır kişi idi."** (170)

Vefatı, hicretin yüz yirmi (120) sinin Şevval ayında yetmiş yedi (77) yaşında vukû bulmuştur. Allâh ondan râzı olsun.

Bu büyük zat, yukarıdaki haberinde, ilmin bir din olduğunu ve bu din ilminin, îtimada layık, adâletli, ahlaklı ve her yönüyle güvenilir kişilerden alınmasını tavsiye buyurmaktadır.

Büyükler bir sözlerinde, **"İlim, îtimada layık âlim adamların ağızlarından alınır."** demişlerdir.

Evet ilim, inanılan ve ilmi ile âmil olan şahsiyetli ilim otoritelerinden alınmalıdır. Çünkü böylelerinden alınan ilim, ilmi nâfi olur. Bereketli hocalardan, bereketli ilim alınır ki, sahibini en doğru ve en iyi yola sevk eder. Hatta ilmi ile âmil olan fâzılların eserlerini okumak dahi, o şahsın ahlak ve feyzinden istifade edilir.

(169) Haberi, Müslim rivâyet etmiştir.

(170) Tehzîbüttehzîb, C.9, 216

Şâyet ilmi, îtimada layık olmayan ve fâsik kişilerden öğrenilirse, veya öğrenilmek istenirse, bu taktirde faydalı ilimden daha ziyâde pek çok zararlar tevlid eden bilgiler öğrenilebilir. Bereketsiz hocalardan, bereketsiz ilim alınırki, sâhibini felâkete sürükleyebilir.

Pek çok büyükler, îtimada layık olmayan fâsık âlimlerden, koyunun kurddan kaçtığı gibi kaçmayı, sâhili selâmet olarak beyan etmişlerdir.

Bu sebepten **İbni Sîrîyn** (R.A.) de. **"Dîninizi, kimden aldığınıza** (öğrendiğinize) **dikkat ediniz."** buyurmuştur.

Altından altın olan bu çok kıymetli söze bilhassa günümüzde dikkat edilmelidir. Zira ataların, **"Yarım hoca din yıkar, yarım tabib (doktor) can yakar."** dedikleri gibi, çekirdekten din ve şerîat ilmine çalışıp yetişmemiş, uzun zaman pek çok fesatlıklar ve kötülükler içinde dünyalıklarla meşgul olmuş, ya başka bir iş ve meslekten, işten emekli olup çıkmış veya orada iken batılı gayri müslimlerin islam hakkında yazdıklarından öğrendiği bilgilere veya kâfir düşünce ve prensiplerine hayranlık içinde olanların telkinleri ile veya kendisinin, ehlinden okumadan bâzı kitaplar karıştırarak birşeyler öğrenip günün sefihlerine yaranmak için, bir takım hüküm kesmeleri gibi sayılamıyacak kadar çok olan fesatlıklara dalmış veya böyle fesatlıkların tesirinde olanların, din hakkında verdikleri fetvâlar, beyan ettikleri bilgiler ve yazdıkları eserler, ekseriye fesatlık, yanlışlık ve pek çok kötülüklerle dolu olur. Çeşitli menfaat ve şöhret düşkünlüğü ile, selefi sâlihîn efendilerimizden pek çok büyükleri küçümseyip kötülerler.

Hele kafaları fırkacılık hastalığına saplanmış ve bir fırkaya âşırî derecede şartlanmış olan din âlimleri, hiçte îtimada layık bir ilim adamı olmazlar. Çünkü bütün hükümleri, kendi fırkaları ve kendi düşüncelerine göre yorumlayıp îzah ederler veya yazarlar, çizerler.

Böyle hal ve hareketler ise, dîne ve din yolunda olan müslümanlara, pek çok yanlış anlayışlar ortaya çıkarır. Bu da din birliğine din adamına itimâd ve ilgiyi zedeler.

FÂSİT GÂYE İLE İLİM TALEB ETMENİN TEHLİKELERİ

Bir hadîsi şerifde şöyle buyurulmuşdur:

اوعن كَعْب بن مالك ، قال : قال رسول الله ﷺ : «مَنْ طَلَبَ الْعِلْمَ لِيُجَارِيَ بِهِ الْعُلَمَاءَ ، أَوْ لِيُمَارِيَ بِهِ السُّفَهَاءَ ، أَوْ يَصْرِفَ بِهِ وُجُوهَ النَّاسِ إِلَيْهِ ؛ أَدْخَلَهُ اللهُ النَّارَ» . رواه الترمذي

Tercümesi:

Kâb Bin Mâlik (R.A.) den mervîdir, dedi:

Resûlüllâh (S.A.V.) **buyurdu:**

"Bir kimse, ilmi; âlimlere karşı büyüklenip ve böbürlenmek veya sefihlerle mücâdele etmek veya insanların teveccühünü kazanmak için tahsil ederse, Allâhü teâla o kimseyi Cehenneme katar." (171)

Râvî kâb bin Mâlik (R.A.), medine-i Mühevvereli Ensarı kirâmın hazrec kabîlesine mensub bir ashabı kiramdır. İkinci akâbede hazır bulunmuştur. Bedir muharebesinde hazır olduğunda ihtilaf vardır. Fakat ekserî ulemâ bedir muharebesinde bulunmadığına kaildirler. Ebû Abdillah veya Ebî Abdirrahman künyesi ile künyelenmiştir. Bedir muharebesinden sonraki harblerin hepsinde bulunmuşlardır.

Bu mûbarek sahâbe, Peygamber sallallâhü aleyhi vesellem efendimizin şâirlerinden birisidir.

Resûlüllah sallallâhü aleyhi vesellem efendimizin, medîne-i münevvereye hicret buyurduklarında muhacirle ensar arasında kardeşlik bağı yaptığında, Medineli bu zat ile muhâcirlerden Talha bin ubeydüllâh'ın arasını kardeşlik bağı ile kardeş etti.

Tebük seferinde geriye kalıb bâzı özür beyan eden üç sahâbeden biriside bu zattır. O üç sahâbe hakkında şu meâldeki âyeti kerime inzal olunmuştur:

"(Tebük muhârebesinden) **geri bırakılan üç kişi** (ensardan, kâb bin mâlik, Hilâl bin ümeyye ve mürâre bin Rebi-i) **de Allah bağışladı...**" (Tevbe Sûresi, 118)

Hz. Kâb ve diğer iki arkadaşının tebük seferinden geri kalışları hakkında uzun beyânat, buharî, müslim ve o âyetin tefsirleri ile siyer kitaplarında yazılmıştır.

Kâb bin mâlik, Hazretlerinden pek çok cemaat hadis rivâyet etmiştir ve kendisi Peygamberimizden seksen (80) hadîs rivâyet etmiştir. Vefâtı, kendi gözleri kör olduktan sonra yetmiş yedi (77) yaşında hicretin ellinci senesinde Medîne-i Münevverede vukû bulmuştur. Allah ondan râzî olsun.

Hadîsi şerifde, ilim taleb edenlerin iyi olmayan üç türlü gâye ile veya üç gâyeden birine nâil olmak için tahsilde bulunmaları, cehennemlik olmalarına sebep olacaklarını beyan etmektedir.

O üç türlü kötü gayeleri, kısa yoldan açıklamaya çalışalım.

a) "Bir kimse, ilmi: âlimlere karşı büyüklenip böbürlenmek için tahsil ederse, Allâhü teâla o kimseyi cehenneme katar."

(171) Hadîsi, Tirmizî rivâyet etmiştir

Yani ilmi, sırf bilginlerle münakaşa ve mücadeleye girişerek, kendini bir çok yaşlı başlı kimseler seviyesinde veya onların fevkinde görmek ve göstermek maksadiyle, tahsil eden kişi, cehennemliktir. Çünkü Allâh için, âhiret için, cehlini gidermek için, bilmeyenlere öğretmek için, dîne ve millete hizmet ederek faydalı olmak için değil, şeytâni bir duygu ile kibirlenmek, böbürlenmek ve kendinden evvel Allâha kulluk, İslâmâ hizmet ve insanlığa faydalı olanlara karşı çalım satmak için okunmuştur.

Bu kötü niyyetle ilim tahsil edenler, geçmiş devirlerde görülmüştür. Hâlâda görülmektedir. Talebesi hocasına karşı gelerek delilsiz ve dayanaksız, sâde şeytanın verdiği telkin ve vehimle açıkca âyet ve hadîse muhalif hükümler savunanlar olmuştur. Fırakı dâlle ismini alan yetmiş iki (72) fırka, bu düşünce ve davranışlarla ilim tahsil eden kötü niyetli insanların tahsilinden hâsıl olmuştur. Bu hususta sayılmayacak kadar misaller vardır. Fakat biz bir kaç tânesini nakletmekle iktifa edeceğiz.

Meselâ: Allâme-i Teftâzâni hazretlerinin nakline göre, medinede doğup, ilim tahsili için basraya gelip, Hasanı Basrî merhumun huzurunda talebelikte bulunan vâsıl bin Atâ arasında şöyle bir mes'ele münakaşası olmuştur:

"Hasanı Basrî (R.A.) a karşı vâsıl bin Atâ diyorki; Büyük günah işleyen kimse, ne kâfirdir ve ne mümindir. İki menzil (kâfir ile mümin) arasında bir menzil isbat ediyor.

- Bunun üzerine Hasanı Basrî (R.A.) hemen dedi ki, vâsıl bin Atâ bizden îtizâl etti (ayrıldı).

- İşte bu sebepten onlar, mûtezile ismi ile adlandırılmaktadırlar." (172)

Halbûki büyük günâh işleyen kimsenin, âsi bir mûmin olduğu muhtelif âyeti kerîme ve hadîsi şeriflerde beyan edilmiştir. Ancak haram ve günâhı helal ve iyi derse, bu takdirde kâfir olur. Meselâ : Haksız olarak adam öldürmek haramdır. Fakat öldüren kimse helal demedikçe âsi bir mümindir.

Nitekim bir âyeti kerimede şöyle buyurulmuştur:

وَإِنْ طَآئِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا

"Eğer mûminlerden iki tâife öldürüşürlerse, hemen aralarını düzelterek barıştırınız." (173)

(172) Şerhl Akâid, 4
(173) Hucurat Sûresi, 9

Görüldüğü üzere, bir birbirlerini öldürmek için savaşanlar, "mûmin' olarak vasıflandırılmaktadır. Kur'anda bu gibi âyeti kerimler pek çoktur. İlerde "Büyük günahlar" başlığı altında muhtelif âyeti kerime ve hadisi şerif mealleri ve gerekli îzahat yazılmıştır. Orayı tekrar okumak faydalı olur.

Evet üsdadından ilmi tahsil edip sonra karşısına haksızca dikilip münakaşa ve cidâla girişen fâsit niyetli ve kötü îtikadlı talebelerden bir örneği nakletmiş olduk. Bu örnek geçmişdendir. Günümüzdende bir kaçını nakledelım.

Bâzı üstadlarımızdan bizzat dinlemişdik, diğer bâzılarınıda yazılarından okumuş oldugumuz fasît talebelerinin izdırabını nakletmişlerdir.

Meselâ: Bir üstat diyorki : **"Ben bu adamın böyle selefe saygısız ve ahlaksız olduğunu bilseydim, aslâ ilim öğretmezdim. Çok üzülüyorum."**

Diğer bir örnekde, arabçanın elifbasından başlıyor. Günün imkanlarına göre talebeliğin en son merhelesine kadar devam ediyor. Bir mevkî sahibi olup bâzı şak şakçılarıda görünce, hemen bir menfaat şebekesi fırkalardan bir gurubun içine giriyor. Onların baş tanıdıkları kişiyle görüşüyor. Ondan bâzı tâlim ve telkinler ögreniyor. İşte o zaman diyorki : **"Efendim ben ne öğrendimse, bu zaddan öğrendim. V.S...."**

Ve bu sözünden sonra esas ilmi ve dini mübini islamı öğrendiği üstadını; küçülten sözler, davranışlar ve hatta karşı çıkışlarda bulunuyor.

Pek çok örneklerden biriside; Henüz talebelik ettiği ûstadına dîni bir inanç ve mes'elenin izhârı için falan değil, sâdece siyasî fırka düşüncesine sâhib olan bir takım bilgisiz, ve saygısız talebeler, cânım din ilmini ve nefsine, milletine ve devletine faydalı bilgiler öğrenmeyi bırakıyor. Kendisine ders veren gerçek âlimi, **"Pasif, korkak ve abdal gibi..."** cümlelerle kötüleyenler, onlarla münakaşa edip hakâret edenler, maalesef görülen bir hastalıktır ve cehennemlik bir ilim tahsilidir.

Ancak ilim adamı geçinenler, îtikatsız, amelsiz ve ahlaksız olurlarsa, haddi ve saygı hududunu aşmadan, hak müdafaası ve münazarası yapılabilir.

Şu halde ilmi, Cehâletten kurtulmak, hakkın rızasını kazanmak, dîni mûbini islâma hizmet etmek maksadı ile öğrenmek, en doğru ve en isâbetli ilim tahsilidir. Böyle niyetle ilme çalışanlar, hiç bir zaman; densiz, sayğısız ve mütekebbir olamaz. Kendilerinden evvel ve kendi emsallerinden olan bilgi sahiplerini, küçük görmezler ve onlara karşı haksız davranışlarda bulunamazlar.

Ve şu âyeti kerime meâline dikkat ederler:

وَفَوْقَ كُلِّ ذِي عِلْمٍ عَلِيمٌ ﴿٧٦﴾

"Ve her ilim sâhibinin üstünde bir âlim vardır." (174)

Ve birde ilmi Allâh'ın bir lutfu olduğunu bilip ondan artmasını dilemenin ilahî emir olduğunuda anlamak kâfidir.

وَقُل رَّبِّ زِدْنِي عِلْمًا ﴿١١٤﴾

"(Habibim!) **deki: Ya Rabbi! benim ilmimi artırır."** (175)

Yüce Allâh, sevgilisine ulûmu evvelîni ve ulûmu âhîrinî bildirdiği halde, ilminin artmasını taleb etmesini buyuruyor. Bu âyeti kerimeleri ve daha başka âyeti kerîme ve hadisi şerifleri bilen ve düşünen bir kişi, ilim tahsiline şeytan gibi büyüklenerek düşünce ve davranışlara sâhip olamaz. Fakat tîneti, gâyesi, edeb ve terbiyesi, huy ve ahlakı kötü olan talebe ve hocaları, şeytanıda geçer, daha muzir bir şekilde konuşur, davranır ve icrâatda bulunurlar.

b) Hadîsi şerifin ikinci hükmüde şöyle idi:

"Veya ilmi, sefihlerle (Cahillerle ve ahlaksızlarla)) **mücadele etmek için taleb ederse, Allâhü teâla o kimseyi cehenneme katar."**

Hadîsi şerifdeki "Sefihler"; Cahiller, akılsızlar ve nefislerinin arzularına uyan ahlaksızlar, demektir. Ve bu sefihler, Câhillikleri ile kendilerini her şeyi bilirmişçesine Allâhın ve Peygamberin hükümlerinde dâhi eksik ve ayıp arayan tipinden olanlardır.

İlme çalışan kimse, fayda vermiyecek, belkide zarar verecek luzumsuz ve faidesiz gâye sahibi olan câhillere, akılsız, şuursuz ve beyinsiz tipinden şehvet perest, iki yüzlü ve hayasız adamlarla cidal edip münakaşa etmek maksadı ile okursa, işte bu iyi bir gaye olmayıp, kötü niyet olduğundan bu adam cehennemliktir. Çünkü bu şekildeki gâye ve amel, ilâhi âyetlerde yasaklanmış ve hadîsi nebevîlerle takbih edilmiştir. Aslında ölçüsüz cidal edip çekişmenin her yönü kötüdür.

Bir âyeti kerime meâli şöyledir:

"İnsanlardan Sefihler (Akılsızlar), **yakında şöyle diyecekler: Müslümanları kıbleden** (Kudüsden kâbeye) **çeviren nedir?"** (176)

Diğer âyeti kerimede şöyledir:

(174) Yûsuf Sûresi, 76
(175) Tahâ Sûresi, 114
(176) Bakara Sûresi, 142

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ ءَامِنُوا كَمَآ ءَامَنَ
ٱلنَّاسُ قَالُوٓا۟ نُؤْمِنُ كَمَآ ءَامَنَ ٱلسُّفَهَآءُ ۗ أَلَآ إِنَّهُمْ هُمُ ٱلسُّفَهَآءُ
وَلَٰكِن لَّا يَعْلَمُونَ ﴿١٣﴾

"Onlara (munafıklara), **insanların îman ettiği gibi sizde iman edin, denildiği vakit,** (kendi aralarında) **biz sefihlerin** (akılsız câhillerin) **îman ettiği gibi îman edermiyiz? Derler. Dikkat ediniz! elbette onlar kendileri akılsız ve sefihlerdir ve lâkin bilmezler."** (177)

Şu halde sefihler, câhil ve beyinsiz kimseler olmakla, iki yönlü münafıklardan olabiliyor. İşte böyle kimselerle cidallaşmak için ilim tahsil etmek, hem dünyada ve hem âhirette felâkettir.

Bir âyeti kerimede şöyle yasaklanmıştır:

وَلَا تُجَٰدِلْ عَنِ ٱلَّذِينَ يَخْتَانُونَ أَنفُسَهُمْ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يُحِبُّ مَن كَانَ
خَوَّانًا أَثِيمًا ﴿١٠٧﴾

"Nefislerine (şahıslarına) **hâinlik etmiş kimselerle mücâdele etr Çünkü Allâh hâinlik de ileri giden** (sefih, akılsız ve beyinsiz) **günahkarl sevmez."** (178)

Diğer âyet

خُذِ ٱلْعَفْوَ وَأْمُرْ بِٱلْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ ٱلْجَٰهِلِينَ ﴿١٩٩﴾

(177) Bakara Sûresi, 13
(178) Nisâ Sûresi, 107

"(Habîbim!) **sen bağışlama yolunu tut, iyiliği emret ve câhillerden yüz çevir.**" (179)

Diğer bir âyet mealinde şöyledir:

"Rahman'ın o kullarıki, onlar yer yüzünde vekâr ve tevâzû ile yürürler. Câhil kimseler, kendilerine (hoşlanmadıkları) **bir laf attıkları zaman "selâm" derler** (sözün doğrusunu söylerler, onlarla münakaşa etmezler.)" (180)

Bir âyeti kerimedede cidallaşmaktan çekinmeyen müşrikler hakkında, şöyle beyan edilmiştir:

"Ve (müşrikler, Peygambere) **şöyle demişlerdir: Bizim ilâhlarımız** (olan melekler) **mi daha hayırlı yoksa omu** (meryemin oğlu isamı?) (Ey Resûlüm bunlar hakîkatı anlamak için değil) **bunu sana sırf mücâdele olarak** (ve seni cevapsız bırakmak için) **misal veriyorlar. Doğrusu onlar çok çekişken adamlardır."** (181)

Cidallaşıp hak karşısında çekişenler, müşrikler olduğuna göre, müminler kaçınmalıdırlar.

Bir hadîsi şerfde şöyle buyurulmuştur:

"Hidâyet üzere olan bir kavm, doğru yollarından sapıtmamıştır, ancak ciddallaşmayı getirerek sapıtıp helâk oldular."

Ey tâlibi ilim kardeşlerimiz! ilmi tahsil ederken şu kötü ve ahlaksız câhil kimselerle çekişmeye dalıbda, sen ben savunması için çalışma gâyesinden kaçınınız. Zira o sefihler, kendilerini kaf dağında gören hak ve hakikat bilmeyen ve tanımıyan hayasız kimselerdir. İlmi hem, kendinize, hemde dînimize ve hem insanlığa faydalı olacak gâyelerle tahsil ediniz. Böyle yaparsanız, hem Allâh razî olur, hem dünyaya iyi bir mîras bırakırsınız ve hemde âhiret seâdetine nâil olursunuz. Çünkü cidallaşmanız sizi, ilmi fıkıhdan ve fakihlerden uzaklaştırır, ömrünüzü boşa giderir, aranızda soğukluk ve düşmanlık gibi kötülükler meydana getirir.

c) Hadîsi şerifde beyan edilen üçüncü cümlede şöyle idi:

"veya ilmi, insanların teveccühünü kazanmak için tahsil ederse, Allâhü teâla o kimseyi cehenneme katar."

Hadîsi şerifin, bu cümlesinde çok dikkat gereken hususlara işâret etmektedir. Zira insan oğlu nefsine paye vermeyi, kendinin övülmesine ve menfaatına düşkündür.

Adam ilim tahsil ederken, mevkini, makamını, alacağı meblağı, halkın içinde imtiyaz sâhibi olmayı ve hatta şan ve şöhrete sâhib olarak, kısa zamanda

(179) Araf sûreesi, 63
(180) Furkan Sûresi, 63
(181) Zuhruf Sûresi, 58

dünyevî, maddî ve siyasî sahada yükselen menfaata konmak için âdetâ çırpınır. Küpe girmeden sirke olur, kabilinden daha ilmi tahsil edip kendini az veya çok kurtarmadan, hemen cemiyet işlerine karışır. Güya hayır erbâbıdır. Din ve dünya görüşüne mâlik olmuştur.

Halbuki kendisinin düşüp kalktığı veya teveccüh edip dalkavukluk yapan câhillerin ihtiraslı ve taraflı telkinleri doğrultusunda, fikirler ve hükümler beyan etmeye başlar. Sanki kendisine ilim öğreten bilgili ve tecrübeli hocasınıda geçmiştir. Olmuşdur bir mücâhid, hükümler keser. Nutuklar çeker. Etrafındaki şakşakçıların alkışları karşısında şımarır. Bütün bunlar, makam, mansıb, para ve karı için yapılan kötü amellerdir. Dolayısiyle cehennemlik bir hayattan ibârettir.

Şimdi böyle kötü gâyelerle ilim tahsil edenlere, bir kaç örnek misal verelim. Bilhassa ilmi, fânî dünyalığa ve şöhrete âlet etmenin kötülüklerini beyan eden hükümler ve misallar nakledelim:

Tâlimül müteallimde bir beyitde şöyle söylenmiştir:

"İşte bu dünya azın azıdır. Ve bu dünyaya âşık olanda, kötünün kötüsüdür."

İmam-ı Azamın (R.A.) Talebesi **İmam-ı Muhammed** (R.A.) de şöyle demiştir:

مَنْ وَجَدَ لَذَّةَ الْعِلْمِ وَالْعَمَلِ بِهِ قَلَّمَا يَرْغَبُ
فِيمَا عِنْدَ النَّاسِ ۞ (امام محمد)

"Bir kimse, İlmin ve ilimle amel etmenin tadına erişirse, insanların yanındakilere (mal, makam, mansıb, para ve karıya) **rağbeti olmaz."** (182)

Talebe ve ilim adamı, ilmi iyi gâyalerle okuması hâlinde, böyle olur. Fakat gâye ve maksadı, yukarıdaki saydıklarımız ve hadîsi nebevîde buyurulduğu gibi, insanların teveccühü ve dünyalık maksadına bağlı olunca, o ilimden ve sâhibinden fayda yerine zarar görülür.

Hidâye sâhibi Burhânüddîn hazretleri, bir beytinde şöyle demiştir:

فَسَادُ كَبِيرِ عَالِمٍ مُتَهَتِّكٍ

(182) Şerhî Tâlimül müteallim, 31

وَأَكْبَرُ مِنْهُ جَاهِلٌ مُتَنَسِّكٌ
هُمَا فِتْنَةٌ فِي الْعَالَمِينَ عَظِيمَةٌ
لِمَنْ بِهِمَا فِي دِينِهِ يَتَمَسَّكُ ۞ (قاله صاحب الهداية)

"İlmi ile amel etmeyen kötü ahlak sâhibi âlim, büyük fesaddır.
- Câhil âbid-in fesadı ise, amelsiz âliminkinden daha büyüktür.
- Bunların her ikiside, dîninde bunlara tâbî olacak kimse için,
- Dünyada büyük bir fitnedirler. (183)

Kötü gâye mahsûlu olan âlim taslaklarından birisi, halka "konferans" adı altında hitâbede bulunurken, halkın alkış şakşakı onu çileden çıkarıyor ve teveccüh düşgünü abdal, hemen şu mukayeseyi yapıyor:

"Efendim bir Peygamber olan Nuh aleyhissellam, dokuzyüz elli sene tebliğ vazifesi yapıyor. Karşısında 70-80 kişiden fazla cemâat bulamıyor.

- Ben falan hoca yüzlerce ve binlerce cemaatı karşımda buluyorum.. gibi..." ifadelerde bulunuyor.

İşte böylelerine, deli, zıbçıklı ve şan şöhret düşkünü ahmak, beyinsiz budala tipinden adamlar, denir. Be hey serseri ! bir insanın karşısındaki alkışcısı çok olmak bir fazilet ise, târih boyunca ve hâlâda pek çok koca kâfirler, en üstün adamlar mıdır ?

Diğer bir şöhret düşkünü ilim zırhına bürünmüş sapık fikirlide diyordu

"Efendim benim kanâat ve görüşüm odur ki, Din adamı siyasete atılabilir. Ancak siyasete atılacaklar, vazîfeden ayrılmalı ondan sonra siyaset yapmalıdır."

Tabii bu cümleleri konuşan görüyordu ki, ilimde değil, ilim zırhına bürünerek yüksek bir mevki ve makama çıkanlar, hemen siyasete köprü kuruyorlar, fâni dünyanın azıcık madde ve şöhretine nâil oluyorlar.

Binâenaleyh aynı merdivene erişen kimsede, hemen dîni kendine uydurarak bir çok haksızlıkların karşısında dilsiz şeytan kesilib, yağ çekib yaltaklık yaparak arzûsuna kavuşma yolunu tutuyor. Haram sofralara, gayri meşrû toplantılara iştirak eder. Orada dine aykırı bir çok söz, fiil ve davranışları görür, fakat dünyalık ve şöhret düşkünlüğü, birde hakkı söylerse, Hırakl gibi "Ma-

(183) Tâlimül müteallm

kamdan olurum" korkusu vardır. Onun için hakkı söylemez susar. Susmaklada kalmaz, dinde tâvizler vererek bâzı fâsık umerâ ve yetgililer karşısında dalkavukluk yaparak eğilir ve bükülür.

İLMÎ OTORİTELERDEN ÖRNEKLER

İmamı Azam hazretlerinin kadılık (Şeyhül islamlık, Diyanet reisliği, hakimlik ve müftülük) kabul etmeyip kırbaçlandığı siyeset devrini düşünelim. Bütün suç işleyenler, kadının ve hâkimin karşısında mahkemelendirilirler. Pâdişah ve ondan aşağı âmirler, top yekün istisnâsız mahkeme huzûruna çıkarlar ve çıkmak mecburiyetindedirler. Fırkacılık ve şerîat hükümlerinin hilafı ahkam tatbikâtı yok denecek derecededir. Şeriât hâkimdir; "Şeriâtın kestiği parmak acımaz" hükmü icrâ edilir. Ve büyük imam, elbette İslâmın, din ve devlet topluluğunu bilmekte idi. Çünkü önderimiz Muhammed Aleyhisselâm, dînî, siyasî, idârî ve askerî yönlerin mürşidi ve başı idi.

Birde osmanlı devrinin ilim erbabı olup, bütün hayatları boyunca dîne ve müslümanlara kendilerini vakfetmiş din adamlarına göz atalım. Bunlardan pek çok ilmî şahsiyetler geçmiştir. Bir tânesinin hayatından bir örnek şöyledir:

"Zenbilli Ali Efendi, Yavuz Sultan Selimin Müftisi idi. Sultan Selime her adam cesâret edip konuşamazdı. Fakat Müfti Ali Efendi hakkı söylemekten hiç çekinmezdi. **Ali Efendi Sultan Selime** her zaman sözünü geçirirdi.

- Bir gün **Yavuz Sultan Selim** Enderun (saray) ağalarından bir kaçını kabahatlarından dolayı, kestirmek istedi. **Zenbilli Ali Efendi** bunu duydu, derhal Padişaha koştu ve sordu:

"Bir söz işittim, bir kaç kişiyi kestirecekmişsiniz?

- Yavuz Selim kızdı, hiddetle:

- Efendi artık sen devlet işlerine karışmaya başladın, dedi.

- Zenbilli Ali Efendi hiç korkmadı:

- Evet âhiret işlerine bakmak boynumun borcu olduğu için, size şerîatın yolunuda göstereceğim, dedi. Sultan Selime îtidal tavsiye etti. Padişahı o şiddetten vazgeçirdi." (184)

Evet fıkra ve fıkracılık islamda yasak ve haramdır. Bu hükme riâyet edilib İslâmın hükmü icrâ edilirken, bir takım zulmün ve zâlimliğin bâzı zaman ve mekanlarda, bâzı devlet başkanları veya âmirlerinde kötülükler görüldüğü zamanın, din âlimleri **"hakkı ile hüküm ve fetvâ veremem"** diyerek kadılık ve müftilikten kaçınmışlardır.

(184) Tarihi Ahmed Refik, 50

Yukarıdaki büyük müctehid ve cesur müfti Efendinin hallerine ve davranışlarına bakalım, birde şimdi arslan kesilen sahte kahramanların, haram olan fırkacılığın bir meslek, bir geçim yolu ve bir meziyet sayılıp savunulduğu bir zamanda nasıl oluyorda, din adamının siyasete atılmasını savunuyor! Doğrusu bu hal, cehennemî gâye ile ilim tahsili etmekten ve o gâyenin çürük meyvalarından başka bir şey olamaz. İlme çalışmayı, ölünceye kadar meslek edinmenin şeref ve fazîletini kaybedenler, fâni dünya için âhiretlerini yıkıyorlar.

Burada şu âyetleri hatırlamakta fayda vardır:

وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا

"Hep birlikte Allâhın kopmaz bir ipine (dînine, kitabına) **sımsıkı sarılınız. Fıkracılık yaparak bir birinzden ayrılıp dağılmayınız."** (185)

إِنَّ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيَعًا لَسْتَ مِنْهُمْ فِي شَيْءٍ

"Dinlerini (bir kısmına inanıp bir kısmını inkâr etmek sûretiyle) **parça parça edenler, ayrı ayrı fırkalar** (hâlinde) **olanlar** (yokmu?) **sen hiç bir şekilde onlardan değilsin."** (186)

Bu âyeti kerimede fırkaların, kimi müşriklerin putlara ve meleklere taparak fırkalara bölünmesi, kimide yahûdî ve Hıristiyanların fırkalara ayrılışı şeklinde beyan etmişlerdir.

Fakat Ashâbı kiramdan **Ebû Hureyre** (R.A.) demiştir ki:

"Onların (Fırkaların)**, bu ümmetin içinden zuhûr edecek sapık fırkalar olduğu** (veya olacağı) **dır."**

Âyeti kerîme umûmî hüküm beyan etmektedir. Binâenaleyh geçmiş ümmetde ve bu ümmetde olan veya olacak bütün fırkalara şâmildir.

Diğer bir âyet meâlide şöyledir:

مِنَ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا
شِيَعًا كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ ﴿٣٢﴾

(185) Âli İmran Sûresi, 103
(186) En'am Sûresi, 159

"O müşriklerden mi, (emredildikleri) **dinlerini** (terk edip ihtilâfa düştüler ve onu) **parçalara ayırdılar; böylece fırka fırka olmuşlardır. Her din sahibi** (gurub ve fırka) **kendindeki dine güvenip övünmektedir."** (187)

Şimdi bu âyeti kerîmeleri okuyan bir müslüman, düşünmelidir. Her fırka kendini savunur, başkasını kötülerse, bu nasıl helal olur. Bilhassa fırkanın icrâatı, gâyesi, savunulduğu dâvalar, tamâmen beşeri fikirlerin tatbik ve icrâsı olursa, din ve îmân meselesi sâde kısa bir vakitde dilde perde olub, icrâatda tamâmen dînin zıddı olursa, bu şekildeki fırkacılığı, ilim zırhına bürünmüş din adamı nasıl savunabilir? Evet savunursa, hadîsi şerifde belirtilen cehennemî gâyeye sâhib olan kişilerden birisi olur. Âyeti kerîmede, fırkalara bölünenlerin, müşrikler olduğu beyan edilmektedir.

Ahmed Cevdet Paşa merhumun tercüme ettiği **"İbni haldun mukaddimesi"** adlı eserin üçüncü cildinde uzun îzâhatda belirtilmiştir ki, Din ve şerîat ilmi ile iştigal eden din âlimleri, pek çok dînî hükümlerin tetkik ve tahkiki ile uğraşıp fikrinin tamâmen din mes'elelerin yeri ve kaynakları, illet ve sebepleri gibi bir çok araştırmalarla meşgul olup, umûru hâriciye ile meşgul olması ayrı bir çalışma ve ayrı bir meşkûliyet olduğundan, siyasetten uzak olmaları evlâ ve elzemdir.

Binâenaleyh kitap, sünnet, icma-ı ümmet ve kıyâsı fukaha ile fikrini çalıştıran bir kişi, zihnini memleket ve millet idâresiyle meşgul ederse, bu taktirde esas çalışma ve gâyesi olan Şerîat ilminden ve onunla zihnin meşgul olmasından uzaklaşır. Pek çok hükümlerin yabancısı hâline gelebilir. Aynı zamanda siyaset yalandan hâli olmaz. Yalan söylemek ise, din adamına yakışmaz. Bu hal ise, dîne ve din adamına pek çok fenalık îras eder.

Ancak yüksek zekâ ve bilgi sahibi olan **İbni Kemal Paşa ve Ebissuûd** (R.A.) Efendiler gibi, ilmî otoriteler, siyâsete girebilirler. Zira bunlar gibi yüksek zekâ sahibi kişiler, şerîat ilmi ile berâber siyaset ilminide yürütebilecek kabiliyettedirler.

Aynı zamanda bütün fenlere vukûfiyyetin yanında uzun tecrübe, şahsiyyetli ilim ve beşerî hayatda insanların muamelelerine vâkıf olma gibi hasletler gereklidir. Daha geniş îzahat, "mukaddime-i ibni haldun tercümesi, C. 3, 235-236" de mezkürdür. Bu hükümler, İslâmın yaşandığı ve icraya İslâmın hâkim olduğu devirdedir.

Buraya ilim otoritesinden fâzılı muhterem bir büyük âlimimizin hayatından bir örnek misalide nakledelim.

Kur'ânı Kerimden sonra Peygamber Efendimizin mubarek sözlerini ve sünnetlerini yazan hadîs kitaplarının birincisi sayılan **Sahihi Buharinin** ya-

(187) Rum Sûresi, 32

zarı, **Ebû Abdillah Mumammad bin İsmail el-Buhâri** (R.A.) 'e zamanın emîri, elçi gönderiyor. **İmamı Buhari** emîrin sarayına gelecek, orada emîrin evlatlarına ilim öğretecektir.

Bu sözü duyan ilim otoritesi büyük âlim diyor ki:

"Ona söyle, ben ilmi kad'iyyen küçültüp zelil yapamam ve ilmi sultanların kapılanına kadar yüklenip gidemem. Eğer o ilimden bir şey ihtiyacı var ise, benim mescidime hazır olsun gelsin. İlme gelinir İlim yüklenip onun evlatları için tertip edeceği meclise götürülmez.... v.s." (188)

Ey ehli ilim geçinenler ve ey talebei ulumler! Şu uyarıcı ve ibret verici hallere bakalım bizde az çok birşeyler biliyor isek, o ilmin kıymetini taktir edelim. Dünyalığa satıp değişmeyelim. Sonra cehennemi boylarız.

Şeyh ve üstadlarımdan **"Akşehirli hoca"** nâmiyle anılan fâzılı muhterem **Hacı Ahmed** efendi merhum ile **Aksekili Hüseyin** efendi merhum, tedrîsatımız esnasında, **Molla Hüsrev** merhumla **Fâtih** merhumun arasında geçen şu hâdiseyi nakletmişler ve kaynağınıda beyan etmişlerdi:

"Sultan Fâtih merhum, ilim adamlarına bir ziyâfet sofrası tertip ediyor. Bu sofraya o günün ulemasını dâvet ediyor.

- Dâvetiyelerde her ferde yerleri tesbit edildiğinden, **Sultan Fâtih** merhum o günün fetva emîni ve ulemâ reîsi olan **Mulla Husrev** merhuma dâvetiye kartında kendinin sol tarafındaki yere oturmasını yazmış. Sağ tarafına küçüklükte hocalığını yapan **Molla Gûrani** merhumunun oturmasını yazmıştır.

- Davetiyenin bu şekilde olup padişahın sağına kendisinin verilmediğini gören ilmî otoriteye sâhip olan **Molla Hüsrev,** şu cümleleri yazıp dîvanı âliyeye gönderiyor:

"Gayreti ilmiyye ve gayretli dîniyyenin iktizası, bu meclise benim hazır olmamamdır."

Ve bu satırı yazdıktan sonra İstanbulu terk edib, Bursaya geliyor orada medrese yaptırıyor. İlmî tedrisatına devam ediyor. Bir müddet sonra **Sultan Fâtih** merhum özür diliyor. Kendisini makamı fetvaya nasb ediyor. Daha geniş mâlûmat, **"Şekâiki Nûmaniye"** adlı eserde mezkürdür.

Şu yıkılmaz ve sarsılmaz îmana ve o îman ile hakkın lutfu inâyeti ile sekînetli ve vekarlı ilme sahib olan büyük âlim ve muhaddisin (îmamı Buharînin) şahsiyeti gibi, ilim otoritesi kimselere, pek muhtaç bir haldeyiz. Fikrini, zikrini, işini, aşını, gecesini ve gündüzünü ilme hasredib, din kitaplarının ve din tedrisatının içinde çalışarak ömrünü ilme vakfeden, ilmi ileâmil değerli kişiler, Dînin, devlet ve milletin, cemiyet ve vatanın temel taşlarındandırlar.

(188) Bak. Berîka, C.I, 96

Bir millet ve memleketin bereket ve huzûrudurlar. Hakîki Peygamber vârisleri, böyle kişilerdir.

İşte böyle kişiler, Peygamber postuna oturmakta, devlet reisi, din mürnşidi, mihrab imamı, ordular kumutanı, âile reîsi, sulh ve sükûn hâkimi, dünya ve âhiret seâdetinin yollarını tebliğ edici vasıfları kendilerinde toplayan gerçek ilim otoritesi kimselerdir. Çünkü bunlar, kurtuluşun islamda ve hakkın hakimliğinde olduğuna gerçekten inanmış kişilerdir ve bunlar, fertlerin, cemiyetlerin, millet ve devletlerin tek bağlantısını, "İslâm" olarak bilirler.

Fakat bu âlimeler gibi önderlerden bilhassa, insanların, idârî, siyâsî, mâlî, ictimâî ticârî ve emsâli işlerden iyi anlayanlardan bâzıları veya en azından zarûrâtı dîniyyesini bilen zekî ve dünya işlerinden iyi anlayan, îmanlı ve cesur kişilerin, insanların idâresinde vazîfe alıp siyesî ve ictimaî yönde hizmet etmeleri, elbet bir zarûrettir. Zira böyle ciddi ve şahsiyetli kimseler, müslümanların idâresinde vazife alıb hizmette bulunmazlarsa, bu taktirde ya fâsık kimselerin veya zâlim ve kâfirlerin kötü idâreleri altında islâm'ı ve müslümanları harab ettirip perişen ettirme hâli ortaya çıkar. Çünkü hakîki mümînler, meydanı boş bırakırlarsa, o meydanı elbet yabancılar işgal edeceklerdir. Binâenaleyh müslümanların, iktisâdî, idârî, ve siyâsi sahada bilgisi olan zekî, akıllı ve şuurlu kişilerin siyâsete atılmaları elbet faydalı olur.

Burada **Akâidi nesefî ile** şerhinde mezkür olan şu satırları berâber okuyalım:

"İmam (Devlet reisi), **zamânın insanlarının en efdal kişisi olması şart değildir. Zira fazîletde müsâvi olan, belkide ilim ve amel bakımından daha zaif olup idâre işlerini ve fesatlıkları çok iyi bilip onları îcâbına göre yerine oturtmaya daha kâbiliyyetli ve kudretli olan** (siyasî deha sahibi) **kimse, idâreye tâyin edildiği vakit, şerri daha mükemmel def eder ve fitnenin eseri daha uzak olur..."** (189)

Tabiiki îzah edilen hususlar, İslâmın hükünleri hâkim olduğu veya hâkim olması için gâye edinildiği zaman, mekan ve şahıslar arasında olacaktır. Yoksa başından sonuna kadar ilâhî hükümler, bırakılıp ve bu hükümlerin dışında beşerî düşünce ve dâvâlarını tatbîki maksadı ile insanların (müslümanların) idâresine tâlib olmak, hem din için, hem ilim müessesesi ve ilim adamları câmiası için, pek büyük bir tahribattır. Uyuntuluktur. Aziz olan ilim ve ilim ehlini, hem hakkın ve hem halkın nazarında zelil kılıp perişan etmek olur.

Bilhassa fırka ve fırkacılık yaparak, fikir ve düşünceleri her hangi bir fırkaya şartlanmış olarak siyâsetde bulunmak, çok ve çok tehlikelidir. Zira

(189) Şerhi Akâid, 71

fırka ve fırkacılık, islâma aykırı olduğundan Allâhü teâla Râzî olmaz. İnsanlarda, fırka hastalığına mübtelâ olmakla belli bir gurub ve fırka adamlarından, din adamına îtimad etmedikleri gibi, Allah muhafaza bir âyet ve hadîsi okuyup hüküm beyan etse, belkide inanmazlar. Günümüzde böylelerine rast geldiklerimiz olmuştur.

Burada **Hz. Aişe** (R.A.) ın rivâyet ettiği bir hadîsi şerif meâlını okuyalım:

Resûlüllâh (S.A.V.), **buyuruyordu ki:**

"Bir kimse, Allahın gazabı ile insanların rızasını taleb ederse, o kimseye Allâhü teâla gazab eder ve insanlarıda o kimseye gazaplandırıp öfkelendirir." (190)

Günümüzde siyâsete atılan veya atılmak isteyen din adamlarının karşılaştıkları ve karşılaşacakları durumları ve Kur'ân âyetleri ile hadîsi şeriflere muhâlif hal ve hareketlerden bâzılarını sıralayalım.

Bir âyeti kerîmede şöyle buyurulmuştur:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ ﴿١١٩﴾

"Ey mûminler! Allâhdan korkunuz ve sâdıklarla (îman ve amelinde doğru olanlarla) **berâber olunuz."** (191)

Yaşantılarında görüldüğü üzere, dîne aykırı hüküm kesenler ve dîni tahkır edenlerden tutunda, islam ahlakına yakışmayan pek çok kötülüğü prensip edinenlerle oturup kalkmak, onlarla haşır neşir olmak, önder vasfına sahib olan bir adamın kuklası olup zâlim ve fâsıklarla berâber olması, din için, millet için devlet ve vatan için bir felâket ve yıkımdır.

Diğer bir âyeti kerimede şöyle buyurulmuştur:

"Binâenaleyh zikirden (Allahı andıktan, namazı kıldıktan) **sonra** (ey habîbim ve ey onun vârîsi!), **artık o zâlimler gurûhu ile beraber oturma."** (192)

Diğer bir âyet meâlinde şöyledir:

"Allah (C.C.) **size kitabında** (Kur'ânda) **şunuda indirmiştir: Allâhın âyetlerinin inkar edildiğini ve âyetlerle** (veya hükümleri ile) **eğlenildiğini işittiğiniz zaman, kâfirlerle oturmayınız. Tâki onlar bundan başka söze dalsınlar. Çünkü** (rıza gösterir otururşanız) **o zaman sizde şüphesiz ki onlar gibi olursunuz."** (193)

(190) Merakıl felah Tahtâvisi, 8
(191) Tevbe Sûresi, 119
(192) En'am Sûresi, 68
(193) Mâide Sûresi, 140

Allâhın hükmünün zıddına hümüm ve kararda bulunmanın tehlikeleride şöyle beyan edilmiştir:

وَمَنْ لَّمْ يَحْكُمْ بِمَآ أَنزَلَ اللَّهُ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٤٥﴾

"Kim, Allâhın indirdiği hükümlerle hükümde bulunmazsa, işte onlar zâlimlerin ta kendileridirler." (194)

Diğer âyet meâli:

"Kim, Allâhın indirdiği hükümlerle hükümde bulunmazsa, işte onlar kâfirlerin ta kendileridirler." (195)

Fırkacılıkla ilgili âyeti kerimeler, biraz yukarıda nakledilmiştir. Ayrıca ilâhi hükümlere muhâlif kararlarda bulunanların fenâlıkları, **"İslâma sokulan Bid'ât ve Hurâfeler"** adlı eserimizde yazılmıştır.

Bir kaç hadîsi nebevî meâlinide sıralıyalım. Ondan sonra bir büyüğün cümleleri ile neticeliyelim.

Zâlimi medhedmenin fenâlığı bir hadîsi şerifde şöyledir:

"Fâsık (kötü amel ve kötü ahlak sahibi) **medh edildiği vakit, cenâbı hak gazaplanır ve arşı âla titrer."** (196)

Diğer bir hadîsi şerif:

مَنْ وَقَّرَ صَاحِبَ بِدْعَةٍ فَقَدْ أَعَانَ عَلَى هَدْمِ الْإِسْلَامِ

«حديث»

"Her kim, Bid'ât sahibine (dinde uydurucu, hurâfeci ve bâtıl savunucusuna) **hürmet ederse, muhakkak o kimse İslâmın yıkılmasına yardım etmiştir."** (197)

Deylemînin rivâyetinde bir hadîsi nebevîde şöyle buyurulmuştur:

"Zengine, zenginliğinden dolayı tevâzûda bulunan fakire, Allâh lânet etsin. Her kim böyle zengin kişiye zenginliğinden dolayı tevâzuda bunurusa, işte o kimsenin (zengine tevâzuda bulunanın) **dininin üçte ikisi gitmiştir."** (198)

(194) Mâide Sûresi, 45
(195) Mâide Sûresi, 44
(196) Fethul kebir, C.I, 154
(197) Fethul kebir, C.3, 245
(198) Küçük ebad fıkhul ekber şerhi, 359

İlim oturitesi İmam-ı Buhârî'nin devrinin son zamanlarında hîcrî üçüncü asrın sonu ve dördüncü asrın önünde geçen ve îtikadda imam olan Ebû Mansûr mâtürîdî (333) - merḥumun yaşadığı devrin sultanı (devlet reisi) hakkında şu cmleyi buyurmuştur:

مَنْ قَالَ لِسُلْطَانِ زَمَانِنَا عَادِلٌ فَهُوَ كَافِرٌ

"Men kâle li sultâni zamânina âdilün, fehüve kâfirün = bir kimse, zamanımızın sultânına (devlet reisine) **âdil derse, işte o kimse, kâfirdir."** (199)

Bu büyük âlimin kıymetli sözünün bir nebze izâhı "Mişkat Tercümesi" isimli eserimizin birinci cildin 306-308 sahifesinde zikredilmiştir.

Asrımızın mücâhid âlimlerinden îman şâirimiz **Mehmet Akif** merhumun şu sözlerinide okuyalım :

Zulmu alkışlayamam zâlimi aslâ sevemem,
Gelenin keyfi için geçmişe ölsem sövemem.
Biri ecdadıma saldırdımı, hatta boğarım,
Boğamazsınızki, hiç olmasza yanımdan kovarım.

Son olarak birde büyüklerden **Süfyân-ı Sevrî** (R.A.) nin şu cümlelerini okuyalım:

إِذَا رَأَيْتَ الْعَالِمَ كَثِيرَ الْأَصْدِقَاءِ فَخَلِّطْ لِأَنَّهُ لَوْ نَطَقَ بِالْحَقِّ لَأَبْغَضُوهُ ● قَالَهُ سُفْيَانُ الثَّوْرِيُّ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ

"Sen, bir din âliminin dostlarının çok olduğunu görürsen, bilki o âlim hak ile bâtılı kırıştırıcıdır. Zira eğer hakkı söylemiş olsaydı, elbette (insanlar) **ona buğzederlerdi."** (200)

Millete, vatana hizmet lafıyla siyâsete atılan veya atılacak olan din adamları, yukarıdaki nakletmiş olduğumuz hakikatlara nazar edib okumalıdırlar. Mubârek hizmeti bırakıb, dünya gâyesi ile neler işlendiğine veya işlenebileceğine insafla düşünüb dikkat etmelidirler.

Büyükler sözlerinde buyurmuşlardır ki :

(199) Aliyyülkârinin küçük ebad fıkhul ekber şerhi, 359
(200) Kenarlı Berika, C. 1, 100

"**Rütbenin en üstün ve kıymetlisi, ilim rütbesidir.**" (201)

Elmücadile sûresinin 17. ayetinide okuyalım. (Esasul iktibas, 17) ilmin ve ilim adamlarının şahsiyet ve vekârına sâhib olmasını ve dîne, vatana, devlet ve milleti islamiyeye faydalı olub, dünyada ve ahirette önderlik vasıflarını muhafaza ederek ebedî seâdete nâil olmasını yüce mevladan niyaz ederiz.

Bir hadîsi şerifde şöyle buyurulmuşdur:

وعن أبي هريرة، قال: قال رسول الله ﷺ: «مَنْ تَعَلَّمَ عِلْمًا مِمَّا يُبْتَغَى بِهِ وَجْهُ اللهِ، لَا يَتَعَلَّمُهُ إِلَّا لِيُصِيبَ بِهِ عَرَضًا مِنَ الدُّنْيَا؛ لَمْ يَجِدْ عَرْفَ الْجَنَّةِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ». يعني رِيحَهَا. رواه أحمد، وأبو داود، وابن ماجه

Tercümesi :

Ebi Hureyre (R.A.) den mevridir, dedi :

Resûlüllah (S.A.V.) buyurdu :

"**Bir kimse, Allâh'ın rızasını kazanmak maksadı ile tâlim ve tahsil edilmesi gereken ilmi, ancak ve ancak dünya nimetlerinden bir metâa kavuşmak için tâlim ve tahsil ederse; o kimse, kıyâmet gününde cennetin kokusunu duyamaz.**" (202)

Bu hadisi şerifin hükmü, bir nebzede olsa, hemen bir üstdeki hadisi nebevînin izâh bölümünde yazılmış idi. Fakat biz burada hadisi şerifin hükmü ile ilgili bir kaç büyüğün sözlerini nakledeceğiz.

Aliyyül Kâri merhum şu satırları yazıyor :

"**Tıybî merhum dedi ki :**

Bir kimse, dünya metâından kendisine isâbet etmesi ile beraber ilmi; Allâhın rızası için öğrenirse, bu kişi hadîsi şerifdeki vizrin (cezanın) altına girmez. Zira Allâh'ın rızası için çalışırken, dünya nîmeti arkasına tâbi olup geliyor. Bineâenaleyh dünya metâ-ı ona tâbidir." (203)

Evet hakkın rızasını tahsil için öğrenen bir kişiye, dünya nimeti kendiliğinden zuhûr eder gelirse veya ilme çalışan kişinin takvâya sâhib olmasından dolayı, bilmediği bir yoldan dünya nîmeti ve rızkı gelirse, bu ilâhî rızaya mâni değildir. Rızık ve nimet külfet mukâbilinde ilâhi bir lutufudur.

Nitekim bir ayêti kerimede şöyle buyurulmuştur :

"**Ve kim, Allahdan korkarsa, ona (darlıkdan genişliğe) bir çıkış yolu ihsan eder. Birde ona ummadığı yerden rızık verir.**" (204)

201) Elmücadile sûresinin 17. ayetinide okuyalım. Esasul iktibas, 17

202) Hadîsi, Ahmet, Ebu.Dâvud ve ibni mâce rivâyet etmiştir

203) Mirkat, C. I. 235

204) Talak Sûresi, 2-3

Bir hadisi şerifde şöyle buyurulmuştur :

"İnsanlar üzerine öyle bir zaman gelecektir ki, o günde dînâr (altın) ve dirhem (gümüş) den başka hiç bir şey fayda vermez." (205)

Ulemâ ve meşayihi kiramdan **Süfyâni Sevri** (R.A.) de şöyle diyor :

"Erbabı hal ve erbâbı takvâ indinde, daha evvel mal kerih görülürdü. Fakat bu gün müminin cenneti (ve îmanın bekcisidir)

- **Eğer şu** (elimizdeki) **dînarlar** (altınlar ve paralar) **olmasın, bu melikler** (padişahlar, emirler ve âmirler) **bizi mendillerinin kiri yerine indirirler.**

- **Binaenaleyh bir kimsenin elinde altın ve gümüş gibi mallardan bir şey bulunursa, onu ıslah etsin** (onu korusun ve helal ticaretle artırsın). **Zira bulunduğumuz zaman, öyle bir zamandır ki, ihtiyaç olduğu zaman, dinde sarf edeceği ilk şeydir."** (Mişkat şerhi Mirkat, C. 5, 82)

Bu açıklama ve hükümlerden anlaşılmıştır ki, kişi ilme çalışırken rızâyı ilâhiyi tahsil gâyesi ile çalışacaktır. Dünya ve dünyalık gâyesi olmayacaktır. Fakat ilme çalışırken veya ilmi öğretirken dünya malından zuhûr eden nîmetler veya her hangi bir sebeble malın ilim sahibine gelmesi, ilmin dünyalığa değil, mal ve dünyanın ilme tâbi olma hâlidir ki, bu bir nevi maddenin mânâya tâbi olması hâlidir. Çünkü dünya ya hizmet edene, dünya meşakkat ve sıkıntı olur. Dîne hizmet eden kimseyede, Dünya hizmet eder.

Hâliki zülcelhale isnad edilen bir kudsî hadisde : **"Ey dünya ! bana hizmet edene, hizmet et ve sana hizmet edene, meşakkat ol."** (206) vârid olmuştur.

Madde, mânâsız ve mânâda maddesiz, âhiret dünyasız ve dünya âhiretsiz olmayacağına göre, normal bir haldir ki, Ruh ile bedenin birbirlerine bağlı olması gibidir.

Nitekim büyükler bir sözünde şöyle demiştir :

"Dünya âhiretin tarlasıdır."

Bir kimse, ilme calışacağında mutlaka âhiret niyyetine sâhib olub, sâde ve sâde dünyalık maksadı ile olmamalıdır. İyi niyetle ilme çalışmayıb, sırf dünyalık için ilim tahsil eden kişinin ilmi lehine değil, aleyhine olur. Bu takdirde izâhına çalıştığımız hadîsi şerifde, belirtildiği üzere cehennemi boylar.

Aliyyülkâri merhum Mirkat şerhinin birinci cildinde aynı hadisi şerîfin altında şu satırları yazmaktadır.

"Hasanı Basrriden rivâyet olunmuştur. Hasanı Basrî (R.A.) bir şahsı ipin üzerinde oynar gördü. Hemen dedi ki :

(205) Mirkat, C. 5, 82
(206) Elmedhal, C. 3, 316

"Elbette bu adam, ashabımızdan (ilim sahiplerimizden) hayırlıdır. Zira bu adam, dünyayı dünya ile yiyor. Bizim ashabımız (ilim adamlarımız) ise, din ile dünyayı yiyorlar." (207)

Evet ipi sekerek veya ipin üstünde zatı sungur gibi yürüyerek oynayan adam, bu yolla para alırsa, dünyalığı, dünyalık oyun ve emekle kazanıyor. Fakat dine hizmet için ve Allah'ın rızasını tahsil gâyesiyle olması gereken ilmi, dünyayı âlet eden kişi, elbet daha kötüdür. Böyle olanlarımızı Allah ıslah etsin. Amin.

İlim konusunu bir hadîsi nebevi ile bitirelim:

وعن ابن مسعود، قال: قال رسول الله ﷺ: « نَضَّرَ اللهُ عَبْداً سَمِعَ مَقالَتِي فَحَفِظَها وَوَعاها وَأَدّاها؛ فَرُبَّ حامِلِ فِقْهٍ غَيْرُ فَقِيهٍ، وَرُبَّ حامِلِ فِقْهٍ إلى مَنْ هُوَ أَفْقَهُ مِنْهُ. ثَلاثٌ لا يُغِلُّ عَلَيْهِنَّ قَلْبُ مُسْلِمٍ: إخْلاصُ الْعَمَلِ لِلّهِ، وَالنَّصِيحَةُ لِلْمُسْلِمِينَ، وَلُزُومُ جَماعَتِهِمْ، فَإِنَّ دَعْوَتَهُمْ تُحِيطُ مِنْ وَرائِهِمْ » . رواه الشافعي والبيهقي في المدخل .

ورواه أحمد ، والترمذي، وأبو داود، وابن ماجه، والدارمي، عن زيد بن ثابت. إلا أنّ الترمذي ، وأبا داود لم يذكرا: «ثلاث لا يُغِلّ عليهن» إلى آخره .

Tercümesi :

İbni Mes'ud (R.A.) den mevridir, dedi :

Resûlüllah (S.A.V.) buyurdu :

"Benim sözümü işitip hıfzeden, kalbine yerleştirmeye devam ed ve o sözümün îcâbı ile amel eden kulun huyunu ve yüzünü Allâhü Teâ güzelleştirip süslendirsin; Binâenaleyh ilmi fıkhı (İslâm hukûkunu şerîat ilmini) hâmil olan pek çok kimsede, kendisinden daha fakıh k seye ilmi fıkhı tâlim ve tebliğ eder.

- Üç haslet vardır ki, bu üç haslet müslümanın kalbini hile hâinliğe sevk etmez (Onlarda şunlardır) :

a) Allah için amelin ihlaslı olması,

b) Müslümanlar için hakkı tavsiye ve nasihatda bulunmak

c) Ve müslümanların Cemâatına sarılıb ayrılmamaktadır. Müslümanların duaları, kendilerinden başkalarını ihâta edib kabl. (208)

(207) Mirkat, C. 1, 235

(208) Hadîsi, Şafiî Beyhakî medhalinde rivâyet etmiştir

ZİKİR MECLİSİ İLE İLİM MECLİSİNİN FAZİLET DEĞERLERİ

İlim ve zikir meclislerinin hayırlı meclisler olduğunu beyan eden bir hadîsi nebevîde şöyle buyurulmuştur:

وعن عبد الله بن عمرو ، أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ مَرَّ بِمَجْلِسَيْنِ فِي مَسْجِدِهِ فَقَالَ : «كِلاَهُمَا عَلَى خَيْرٍ، وَأَحَدُهُمَا أَفْضَلُ مِنْ صَاحِبِهِ ؛ أَمَّا هَؤُلاءِ فَيَدْعُونَ اللهَ وَيَرْغَبُونَ إِلَيْهِ، فَإِنْ شَاءَ أَعْطَاهُمْ وَإِنْ شَاءَ مَنَعَهُمْ. وَأَمَّا هَؤُلاءِ فَيَتَعَلَّمُونَ الْفِقْهَ أَوِ الْعِلْمَ وَيُعَلِّمُونَ الْجَاهِلَ، فَهُمْ أَفْضَلُ ، وَإِنَّمَا بُعِثْتُ مُعَلِّمًا » . ثُمَّ جَلَسَ فِيهِمْ . رواه الدارمي .

Tercümesi:

"Abdullah bin Amr (R.A.) den mervidir, Rasûlullah (S.A.V.), mescidinde iki çeşit meclise uğradı ve dedi:

"Her iki meclisde hayır üzerinedir. Bunlardan birisi, (sevab bakımından) **diğerinden daha efdaldır.**

- Ama bu (İbadet ve zikirle meşkul olan) **kişiler, Allâha dua ederler ve Allah'ın yanındakine** (rızasına) **rağbet ederler. Cenabu hakda dilerse onlara fazlı kereminden verir, dilerse vermeyib men eder.**

- Fakat bu (ilimle meşkul olan) **kişiler, fıkhı veya ilmi tâlim edib öğrenirler ve câhil olana öğretirler. işte ilimle meşkul olan bu meclis adamları, en efdal kişilerdir. Zira ben, ancak ve ancak muallim** (öğretici-ilimle meşkul olucu) **olarak gönderildim".**

- Bu cümleyi buyurdukdan sonra Rasûlullah (S.A.V.) o ilim meclisi olan topluluğun yanına oturdu".

(Hadisi, Dârimi rivayet etmiştir).

Hadîsi nebevi, çok dikkat edilib riayet edilmesi gereken iki mühim ve hassas mes'eleyi mukayeseli olarak beyan etmektedir.

Resûlü ekrem (S.A.V.) Efendimiz, bir gün Medine-i münevveredeki Mescidine teşrif buyuruyorlar. İçeri girdiğinde bakıyor ki, ayrı ayrı oturmuşlar, o topluluklardan birisi; tevhid, tesbih, tehlil gibi evrâdı ezkarla meşkul oluyor. Diğer birisi de, ilmi irfan talimi ile meşkuldurlar. Her iki meclis (toplantı) hakkında, Resûlü ekram (S.A.V.) şu: **"Her iki meclisde hayır üzerinedir"** Cümleleriyle hayır üzerine toplanmış birer topluluk olduklarını beyan buyuruyor.

Bu her iki topluluk, hayır üzerine olduklarını beyandan sonra, aralarında fazilet ve kıymet farkı olduğunu da şu cümleleriyle açıklamıştır:

"Bunlardan birisi, (Sevab bakımından) **diğerinden daha efdaldır".**

Ve Resûlü ekrem efendimiz, hadîsi nebevînin aşağısında, evrad-ı ezkarla meşkul olup hakka dua ve niyazda bulunan topluluğu şu cümleleriyle izah buyuruyor:

"Ama bu (İbadet ve evradü ezkarla meşkul olan) **kişiler, Allâha dua ederler ve Allâh'ın yanındakine** (rızasına) **rağbet ederler. Cenabu hakda dilerse, onlara fazlu kereminden verir, dilerse, adlı ilahisi ile men eder** (dilediği gibi tasarruf eder)."

Resûlü ekrem efendimizin bu cümlelerinde şu hususlara işâret vardır:

a) Beş vakit namazı kılmak üzere toplanan cemaat dan başka, vakitleri müsaid olursa, nafile olarak cenabu hakka dua ve niyazda bulunmak üzere toplanıp Allâhü tealayı zikretmek câizdir. iyi bir hakka yalvarış ve cenabu hakka niyazda bulunan meclisdir. Aynı zamanda bu meclis, mescid de toplanmıştır. Yani mescid ve camilerde, zikri ilahi ve Kur'an talimi için toplanıp ibadetde bulunmak caiz ve iyi amellerdir.

b) Meşrûiyyet dahilinde Allah-ı zikredip ona duada bulunanların meclisleri, elbetde kıymetli meclislerdendir ve bu meclisde toplanıb Allâhı zikredip dua ve niyazda bulunanlar ve onlara hizmet edenler, fazîletli kişilerdir.

Boş vakit geçiren tipinden olmayıb, Allâhı ananların meclisleri ve kendilerinin faziletleri hakkında Kur'an-ı Kerim ve sünneti nebeviyede pek çok hükümler vardır.

Allâhın her vakit ve durumda anılabileceğini beyan eden bir ayet meali:

"Gerçek akıl sahibleri öyle kişilerdirki; ayakda iken, otururken ve yatarken (her zaman, her yerde daima kalbleri ve dilleri ve bedenleri ile) **Allah'ı anarlar..."**(Ali İmram suresi, 190).

Ve yukarda açıklamaya çalışdığımız hadisi şerif gibi pek çok hadisi nebevilerde zikri ilahide bulunmanın, müminler için bir fazîlet olduğu beyan edilmiştir. Fazla uzayacağından kısaca kesiyoruz. Geniş îzahat, **"İslamda Evliya meselesi ve Hârikalar"** adlı eserimizde yazılmıştır.

c) Hadisi şerifde zikri ilahi ile meşkul olanlar, Allâhı anıp onun rızasını talep etmek maksadında olduklarını beyan buyurmaklada, çeşitli dünyevi maksadlara bağlı olmadan sırf rızayı bârî için olduğuna ve öyle olmasına işâret vardır. Hadîsi nebevîdeki maksad dahilinde evradü ezkarda bulunanları, takdir edib, dualarını taleb etmek elbet çok yerinde bir ameldir. Gayenin dışına çıkanlardan da kaçınmak lazımdır.

d) Câmi ve mescidde zikri ilâhide bulunanlar, başkalarının namazına veya ilim tâliminde olanlara ve emsâli ibâdetde bulunanlara mânî olmayacak şekilde olması gerekir. Zira Rasûlü ekrem (S.A.V.) efendimizin mescidinde zikir meclisi ile ilim meclisi aynı zamanda toplanıyor ve birbirlerine mânî olmuyorlardı.

Günümüzde bâzı sapıkların câmi ve mescidlerde defli dümbelekli ve yüksek sesle zikir topluluğu yapanlar oluyor. Bu topluluklar zikir meclisi değil, Bid'at ve gösteriş meclisidir. Batıldır, câmi ve mescidleri kirleten kimselerdir, yasaklanmaları en iyi ameldir.

Nitekim meşrûiyyet dahilinde camiye cemaata gelmiyen kadınları, **Hazreti Ömerin** men edip camiden kovduğu gibi, Rasûlullah devrinde fetvada bulunan Alim ve fakih **İbni Mes'ud** (R.A.) hazretleride, irtihali nebiden sonra Irakda bulunduğu günlerde, Mescide toplanıp usuluna uygun olmayarak zikri ilâhide bulunanları, mescidden kovup çıkarmıştır. Aynı mes'elenin geniş izahı, **"İslama sokulan Bid'at ve Hurafeler"** ile **"İslamda Evliya Mes'elesi ve Harikalar"** adlı eserimizde vardır. Ve bir nebzede **"Mülteka tercümesi"** nin dördüncü cildinin 174-176, sahifelerinde yazılmıştır.

Hadîsi nebevînin devam eden cümlelerinde de, fıkıhla veya her hangi bir ilimle meşkul olup, bilmeyenlere, bilenlerin öğretmeye çalışmaları hâlindeki mescidi nebevîde toplanan diğer ilim meclisi hakkında da şöyle buyurulmuştu:

"Fakat bu (ilimle meşkul olan) **kişiler, Fıkhı veya** (her hangi bir faydalı) **ilmi talim edib öğrenirler ve cahil olana** (bilmeyene) **öğretirler.**

- İşte fıkıh veya ilimle meşkul olan bu meclis adamları, en afdal kişilerdir. Zira -ben, ancak ve ancak muallim (öğretici-ilimle meşkul olucu) **olarak gönderildim".**

Hadisi şerifin bu cümlelerinde mündemic olan hususlarıda şöyle sıralayabiliriz:

a) Rasûlullah (S.A.V.) Efendimizin, takdir edib çok değerli olarak vasıflandırıb buyurduğu meclis (toplantı) ilmi fıkıh meclisi veya islama ve müslümanlara faydalı olan her hangi bir ilim meclisi olduğunu veya olabileceğini beyan etmektedir.

b) İlmi fıkıh veya faydalı ve meşrû olan her hangi bir ilim meclisi, islam esaslarını ve bilinmesi, farz vacib, sünnet ve müstehab olan hükümleri öğrenib müktezası ile amel ederek, bilmeyenlere öğretmek maksadı ile toplanmış olması gerektiğine işaret vardır.

c) Bu temiz gayelerle ilmi fıkhı veya meşru olan her hangi bir ilmi öğrenmek ve öğretmek maksadıyle toplantı yapılan meclisler, en kıymetli top-

lantı ve bu toplantıya iştirak eden muallim ve taliblerde, ümmetin en kıymetli ve fazîletli kişileri olduğu gâyet açık bir ifade ile beyan buyurulmuştur.

d) Rasûlü ekrem (S.A.V.) Efendimiz, kendisinin muallim olarak gönderildiğini beyan buyurmak sûretiyle, ilmi fıkıh veya meşrû olan her hanki bir ilim meclisini tekdir buyuruyor ve bu meclise iştirak edenler, en efdal kişilerden olduklarını lisanı paki ile îzah ediyor.

Hadîsi şerifde zikredilen zikir meclisi ile ilim meclislerinin devam edip yaşanan durumları, medinei münevverede mescidi nebide ve mekke-i mükerremede mescidi haramın içinde, zikir meclisi, Kur'an tâlimi, hadis, fıkıh ve tefsir ilmi ile irşad ve vaz sohbetleri yapılmaktadır.

Keza aynı faaliyet ve hayırlı meclisleri on yedi sene evvel şamda camii emeviyede görmüş ve dinlemiştik.

Türkiye'de ise resmî ve özel ilim meclislerinin dışında camilerde; irşad ve Kur'uan tâlimi meclisleri şeklinde devam etmektedir. Zikir meclisi nadir yerlerde olmaktadır. Zikir meclisinin usuluna uygun olarak devam edenlerden şahid olduklarımızdan birisi, İstanbul'daki ismail ağa camiindeki zikir meclisidir. Aynı yerde ilim meclisi de vardır.

Sessiz ve sedasız hoplayıp zıplamadan, çalgılı ve defli dümbelekli zikir şekli olmadan, huşû ve sükunla Allah'a yalvarış ve ibadetde bulunmak, mevlayı müteal hazretlerinin istediği ve razi olduğu amellerdir.

Nitekim Cenabu hak şöyle buyurmuşdur:

قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ ۝١ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ ۝٢

"Namazlarında (keza zikir ve dualarında) **huşû ve sükün bulan müminler, elbette felah bulmuşdur"** (Mü'minin suresi, 1-2).

Sevgili peygamber (S.A.V.) Efendimiz **"hayırlı topluluk ve hayırlı meclis"** sözleriyle o meclislerdeki kişilerin birer fazîlet değerlere sahip olduklarını beyan buyurmuşdur.

Öyle ise ilim ve zikir meclislerinde bulunanlar, sevilmeli ve hurmet edilmelidir. Aynı zamanda bu her iki toplumun adamları birbirlerini, efendimizin değerlerine göre değer verip, sayıp sevmelidirler. Aksini yaparak, ilim ulema veya meşrûiyyet dahilinde zikri ilahi ile meşkul olanlara, saygısız ve hürmetsiz davrananlar, hatalı ve yanlış yoldadırlar.

Hal böyle olunca bütün ümmeti muhammed-in, böyle meclisleri aynı şekilde takdir edib, iştirak etmeleri ve bilmediklerini o meclislerinden öğrenmeleri lazımdır. Aynı zamanda, ilmi fıkha veya tefsir, hadis, ilmi kıraat, akâid,

kelam ve İslam tarihi ilimleri gibi ilimlerden bir ilme vâkıf ve âlim olan bilginlere, Rasûlü ekrem (S.A.V.) gibi değer verib takdir etmek, îmanın iktizasıdır.

Her hanki bir yerde, ilim meclisi ile zikir meclisi bulunursa, her ikiside hayırlı meclisdir. Fakat ilim meclisi, zikir meclisinden daha efdaldır. Binaenaleyh daha çok sevab kazanmak ve daha fazîletli ve faydalı olmak isteyen kimseler, ilim meclisini tercih edib gitmelidirler. Zira Rasûlü ekrem (S.A.V.) de bu iki meclisin hayırlı olduğunu ve ilim meclisinin zikir meclisinden ve hatta ilim meclisindeki, zikir meclisinde bulunanlardan daha efdal olduğunu beyandan sonra, kendiside ilim meclisine gidip oturmuştur.

Cenabu hak bu hakikatları iyi bilip mucibi ile amel etmeyi, bütün meslekdaş ve mümin kardeşlerle beraber bizlere nasıyb eylesin. Amin.

KENDİ GÖRÜŞLERİYLE KUR'ANI TEFSİR EDENLERİN DURUMLARI

Bir hadîsi şerifde şöyle buyurulmuşdur:

وعن جُندُب ، قال: قال رسول الله ﷺ: « مَنْ قال في القرآن برأيه فأصاب فقد أخطأ » . رواه الترمذي ، وأبو داود .

Tercümesi:

Cündüp (R.A.) **den mervîdir, dedi:**

Resûlüllah (S.A.V.) **buyurdu:**

"Bir kimse, Kur'ân hakkında kendi reyi (kendi görüşü) **ile hüküm beyan ederse, isâbet etse dahî, o kimse hata etmiştir."** (209)

Râvî Cündüb (R.A.), kendisi **"Cündübül hayr"** lakabı ile lakablanmış ve künyesi Ebû Abdillahdır. Bağlı olduğu silsile ve sülâle, Cündüb bin Abdillah bin süfyan elbecelî el'alakî veya el'alefî dir.

Becîle kabilesinin bir batını olan alaka aşîretlerindendir. Peygamber Efendimizin ashabındandır. Kırk üç (43) hadîsi şerif rivâyet etmiştir. Cihad maksadı ile bir zaman kûfeye gelmiş, sonra Basraya geçmiştir. Oraya **mus'ab bin Zübeyr** ile berâber girmiştir.

Kûfe ve Basra tâbiinden pek çokları, bu zattan hadîs rivâyet etmiştir. Bu cümleden olarak **Hasanı Babsri ve İbni Şîrin** Hazretleri hadisi rivâyet etmişlerdir. **Mis'ab bin Zübeyr** (R.A.) ın fitnesi ânında vefat etmiştir. Allah ondan razî olsun.

(209) Hadîsi, Tirmizî ve Ebû Dâvud rivâyet etmiştir

İran lideri Hümeyni, **"İslâm Fıkhında devlet"** isimli eserinde bu sahabeyi kötülemektedir. Sahâbenin hayatı ve Hümeyninin fâsit görüşleri hakkında "73 Fırka" isimli eserimizde açıklamada bulunduğumuzu hatırlatırız.

Hadîsi şearife, çok dikkat etmek gerekir. Zira şerîat ilmini anlıyabilecek bir ilmî bilgisi olmayıp, sâde kendi görüş ve düşüncesi ile Kur'âna mâna verip hüküm beyan eden kimse, rey ve hükmü isâbetde etse, yine kat'iyyet ve kesin bilgi ile hüküm verilmediğinden hatalıdır. Tahmînî, kararlamaya ve zekâya dayanılarak verilen hüküm, çok büyük günah ve tehlikelidir.

İlim dallarının, en az onbeş (15) adedini bilmek gerekir. O onbeş ilmin isimleri şöyledir:

"Lüğat, sarf, nahiy, iştikak, meânî, beyan, bedî, kıraat, esbâbı nuzul, kıssalar, Nâsih, Mensuh, fıkıh, hadîs ve tefsir ilmi ile bütün ilimlerin bir ilâhi bağışla olmasınıda bilmekdir."

İşte bu saydığımız ilimlere vâkıf ve âlim olan her bilgin kişi, Kur'âna mâna verip tefsir edebilir. Bu bilgilere sahib olduktan sonra Kur'anı kerîm ayetlerine mâna verip tefsir ettiğinde, isâbet ederse, iki sevâp alır. Hata ederse, bir sevap alır. Şer'î hükümlerin istinbâtında müctehidlerin ictihadları karşısında aldıkları ecir gibi, ecre nâil olur. Çünkü bütün ilmî gayreti ile çalışıp emek sarfetmiştir. Hakkın ızharı için sıkıntılara mâruz kalmıştır. Böyle olunca, ilâhi ecre nâil olmak, hakkıdır.

Evet ilmî otoriteler, Kur'anı Kerîme mâna verip tefsir edebilirler. İlmi otoriteye sâhip olmayanlarda, bildikleri ile amel eden ilim sâhiplerinin tefsirlerini okuyup onların beyanlarını nakledib açıklamalıdırlar.

Tâkib edilecek yol ve hakîkat böyle iken, bulunduğumuz asırda pek çok sivri akıllı, ilim zırhına bürünmüş câhillerin ahkam keser davranış ve iddiâlarına şâhid olduk ve hâlâda oluyoruz,

Kur'ânın ayetlerine rey ve görüşlerine göre mânâ verenler olacağını bilen Peygamber Efendimiz, îzahına çalışdığımız mubârek sözü gibi sözler buyurmuştur.

Kur'ânın lafız ve mânâsına hiç muvafakat etmeyen ve münâsebeti olmayan tevillerle mâna verenler, zaman zaman görülmüştür.

Mesela: Râfizîler (Şîîrler), sûre-i Rahmanda **"Elbahreyn"** kelimesini, **"Ali ve Fatıma"** olarak tevil etmişler. Keza yine aynı sûrede, **"Ellûlü-ü vel mercan"** kelimesinide **"Hasan ve Hüseyin"** ile tevil etmişlerdir. Bunların bu tevilleri, nefislerinin arzusuna uyup câhillik ve ahmaklıklarından başka bir şey değildir. (210)

(210) Kezâ bak, Mirkat, C.I, 240

Bunlar gibi arzû ve emellerine göre, âyeti kerimelere mânâ veren câhillere günümüzde pek çok rastlanmaktadır.

Yüksek mevkîde bulunan ve kendisini ehli takvâdan sayan câhilin birisi, Âraf sûresinin yüz yetmiş dokuz (179) uncu âyeti kerimeden insan ve cinnîlerden kalbleri olup anlamazlıktan gelen, gözleri olup görmezlikten ve kulakları olup duymazlıktan gelenlerin cehennem için yaratıldıkları beyan buyurulan âyeti kerimeye:

"Efendim bizler ne yaparsak yapalım. Biz cehenneme gitmeyeceğiz... Allah bizi ateşe atmayacaktır. Çünkü Allâhü teâla kitabında cehenneme atmak için âhiretde yeniden kalbsiz, gözsüz ve kulaksız insanlar ve cinnîler yaratacaktır... gibi" Câhilce mâna verib hüküm beyan ediyor.

Bu sapığın beyanı her yönüyle yahlış ve bâtıldır. Zira suçsuz yeni yaratılacakların azablanmasında hâşa Allâhın zulum yapmasından bahsediyor.

Şamda bir zattan dinlemiştim, diyordu ki:

"Bizim burada bir zındık dede vardı, yer yüzünde yaşayan bütün insanlar cennete gidecektir. Çünkü insanlar keremli ve şerefli olarak yaratılmıştır... gibi..." ifadeler de bulunur ve delil olarak **"insanların sûrat ve endam bakımından bütün varlıklardan daha biçimli ve iyi şekilde yaratılışlı olduklarını beyân eden âyetleri okuyor."**

Böyle sapık ve zındık düşünceli adamlar, her asırda olmuş ve kıyâmete kadar olacaktır. Çünkü Peygamber Efendimiz; bu ümmetin yetmiş üç (73) fırkaya ayrılacağı ve yetmiş ikisinin cehennemlik olub, kendisine ve ashâbına tâbi olan tek fırkanın cennetlik olacağını muhtelif sözlerinde buyurmuştur.

Bu husûsu beyan eden hükümlerin biraz genişi "mişkat tercümesi", isimli eserimizle **"İslâmda Evliye Mes'elesi ve Hârikalar"** adlı eserimizde zikredilmiştir. Ayrıca **"73 fırka"** isimli eserimizdede mufassal olarak açıklanmışdır.

Meslekdaşlarla bir toplantıdayız, birisi geldi konuşuyor. Sözü çevirdi evirdi ictihad meselesine getirdi. Günümüzde direk âyet ve hadîsten hüküm çıkararak, mutlak ictihad iddiasını söyledi. Bu iddiayı savunan aynı adam, Kur'anı kerimin âyetini yazılan not defterinden yanlış okuyordu. Ezbere değil yüzünden dahî doğru okuyacak kabiliyet de değildi. Kur'an ayetlerinin harekeleri kaldırılsa veya harekesiz olarak yazılsa, doğru okuyamıyacak kâbiliyyetteydi. Hadîsi şeriflerin mânalarını, altındaki tercümelerini okumak sûretiyle beyan ediyordu. Gözünü satırdan kaldırınca hemen ayağı kayıyor, yanlış mâna veriyordu. Bu hâliyle okumuş câhil utanmadan ictihaddan bahsediyordu.

Top yekün meslekdaşlar câhilliğini, rezilliğini ve bu mes'eleleri konuşmaya dahi hakkı olmadığını en kesin ifâde ve beyânlarla anlatmışlardı. Kendiside o mes'eleyi açtığına çok ve çok pişman olmuş ve özür dilemişti.

Aynı tipte ve aynı kâbilliyette veya bir az şeytaânî bilgisi olup amel ve ahlakı sıfır denecek derecede pek çok fâsıklar, kendilerini allâme görerek zaman zaman söz, yazı ve iddiâlarla bu fikri ortaya atmaktadırlar. Öyleleri var ki, gûya sosyoloji, Pisikoloji ve hukukcu âlimlerden müşteşekkil bir ictihad şûrasından bahsedenler, maalesef görülmektedir.

Günümüzdeki hukukcuların, iktisatcı, sosyoloji ve pisikoloji bilginlerinin pek çokları, inanç, amel ve ahlak bakımından islamla bağdaşmayacak şekildeki hal ve durumları meydanda iken, nasıl bu iddia ortaya atılıyor? Hâlâ bunlardan bir çokları, islamı ve müslümanları **"Şerîat ve şerîaçılar"** diyerek kötüledikleri gâyet açıktır. Müslümanları, kâfirlerden aşağı gören tipinden kişilerdirler.

Îmânın esaslarına inanmıyan, islâmın şartlarını yaşamayan, kitap ve sünnetin delillerini ve icmâ-ı ümmetle kıyası fukaha hükümlerini bilmeyen ve bu hakîkatlara inançlı, saygılı ve bağlı olmayan bir takım ilim zırhına bürünmüş fâsıkların ve belkide kâfirlerin, islam hakkında ictihad iddiasında bulunmaları, ya delilik, ya fesadlık, ya mülhidlik, ya zındıklık, ya ahmaklık, y câhillik, ya abdallık, ya fâsıklara dalkavukluk yapıp dinde tâviz vermek vey şeytan tuzaklı hak hukuk ve islâm düşmanlığı yapmak olabilir. Başka nas îzah edilebilir?

Asırlarca evvel geçen ve nurlu hayata günümüzden çok ve çok yak zamanda yaşayan, gerçekten âlim ve ilmi ile âmil olan âlimlerden ima **Gazzâlî, âmidî, ibni hâcib ve Fahruddin Râzi** gibi merhumlar, mutlak ic had hakkını kendilerinde bulmadıkları gibi, hicrî dördüncü asırdan sonra ic had yapacak kâbiliyyetlerin gelmediğini ve gelmiyeceğini savunmuşlar Yani ictihad yapacak kabiliyyetler gelmemiş ve gelmesi güçtür, demişlerdi

Ashab, tâbiîn ve onlardan sonra gelen müctehidlerin yaptıkları mut ictihad hükümlerine, **"Mes'eleyi , mes'eleye kıyasla ictihad etmek"** her virde olmuştur ve hâlâda olmakta ve olabileceği beyan edilmektedir.

Bu yol açık ve bu yolu anlayıp hüküm beyan etmek, ehilleri için da rahat ve daha kolay olduğu ortada iken, tehlikeli ve güç yolu savunmaya ge yoktur. Hak ile meşgul olan ve hakkı savunan gerçek din âlimi, elbette bu s cadde hâlini tâkib eder, haddini bilir. Kendini dünyada, fâsık ve fâcirler sakınır, ahirettede cehennemlik olmaktan korur.

Zira günümüzde böyle mutlak ictihaddan bahsedenlerden, bâzıları gâyet açık şekilde görmüşüzdür. Cenâbı hak Kur'anı kerimdede: "Eğer

izciliğe) **tevbe ederseniz, mallarınızın başları** (hiç fazlalık olmadan ana sermayeniz) **yine sizindir.** " Buyurmakta iken, tutuyor, **"Fâiz Helâl"** diyerek hüküm kesiyorlar ve bu hükmü keseneler, sözde ilim adamı geçiniyorlar. Halbuki görüldüğü ve bilindiği üzere, mal, para ve emsâlini veren kimseler, hiç bir fazlalık olmadan başı başına, ölçüsü ölçüsüne aynı ana sermayesini alacaktır. (Bak, Bakara sûresi, âyet: 279)

Hac farizasını edâ eden müslümanlara, kurbanlarını harem dâhili olan mina ve mekke-i mükerreme veya civarında kesilmesi açıkça beyan buyurulduğu ve müctehidlerde öyle yazdıkları halde, Allâhü teâla israf olacağını haşa bilmezmiş, Peygamberinede bildirmemişde, bu şeytan kıyaslı câhiller, bu eksikliği doğrulturlarmış! güya! Heyhât heyhât... Kur'ânı kerim âyetlerinde ve hadîsi nebevîlerdeki hükümlere zıd düşen beyan ve ictihadlar, elbet bâtıl ve geçersizdir.

Yine bu tip fâsıklardan, **"Ebû hanife, dalâlette idi, Ebû Hasan el Eşarî dalâlette idi ve Ebû mansûri matûridi dalalette gibi..."** Cümlelerle hak yolcusu müctehid ve fakihleri tahkir ederek kötü telkinde bulunanalara, söyleyen/ere ve yazanlara rastlanmaktadır. Meseleleri bizzat sorulmuştur.

Bir çok fesadlıklar karşısında susup, sanki bu müctehid zırhuna bürünmüşlerden birisine âyeti kerîmelerin açık hükümleri karşısında muhâlif hükümleri kesenleri, destekler ve tasdikler durumda Mecellenin, **"Mevridi nasda, ictihâda mesağ** (cevaz yolu) **yoktur."** Kanunu olan onbeşinci (15) maddesini eleştiriyor. Gûya insanın çalışmasını ve ictihad gayretini söndürürmüşde, onun için bu madde bağlayıcı imiş.

Evet mecellenin bu maddesini böyle mutâlaa eden kişilerde, Kur'anın açık ve kesin hükümlerine muhâlif beyanlarda bulunan, makam ve mansıb için sefihlerin arzûlarına göre fetvâlar uyduran, sahte müctehitlerdendirler. Haksızlığın karşısında şeytan kıyası yapıp, gûya ictihad yapacaklar Milleti islamiyeyi şaşırtıp bâtıla ve belkide küfüre sevk edecekler.

Keza yine beş vakit namaz, zekat, oruç, hac, adâlet, doğruluk, Emanete riâyet, bunları yapmayanların kötülükleri ve haramları işleyenlerin ceza-i müeyyideleri gibi hükümler, Kur'ânı kerimde açık bir şekilde kesin hükme bağlanmıştır. Böyle âyetler hakkında Hz. Peygamber dahî ictihad hakkına sahîb olmadığını beyan etmiş iken, bu câhiller, utanmadan ve Allahdan korkmadan nasıl olurda kesin hüküm beyen eden âyet ve hadisler hakkında ictihad iddiasında bulunurlar?

İctihed yapmaya nasıl cesaret ederler? Hayret ediyoruz. **"Elcâhilü cesûrun -Câhil cesâretlidir."** Denilmiştir. Sahâbe ve tâbiînden olan müctehidlerinde, cesâret edemediği kesin ve kad'î âyetler ve hadhisler hakkında ictihâda kalkışmak, elbette cehâletin eseridir.

Selefi Sâlihinin yazmış oldukları kıymetli eserlerini okumadan, okursa anlamaktan acizdirler. O dev büyüklerin kendilerinin değil, kızlarının ve hanımlarının dahi karşılarında , ulûmi şer'iyyeden konuşmaya hakkı olmayacak derecede âciz, cılız ve hiç olanlar, utanmadan allâme kesiliyorlar.

Selefin tâkib ettiği ehli sünnet yolunu yıkmak için âdeta seferber olmuşlar. Her biri ayrı ayrı kanaldan, ayrı ayrı fikir ve iddialarda müslümanları ve körpe dimağları, mânen ve fikren zehirlemeğe veya kötü telkinlerle doğru yoldan saptırmaya çalışıyorlar. Kesin nas vârid olmuş âyetler hakkında muhâlif hükümler vermek, Allâh muhafaza küfür olur.

Kur'anın açık ve kesin şekilde hüküm beyan etmediği, fakat işâret, delâlet ve muktezâyi hal gibi usulda beyan edilen tevil ve tercih yollarıyla zarûret durumlarındaki mes'elelerde ictihad etmek bütün selefin takib ettiği yoldur. Yukarıda saymış olduğumuz bilgilere haiz olan, îmanlı, ihlaslı, adâletli, hakkın müdâfii ve bildiği ile âmeli olan her fakih, her şerîat âlimi, hüküm beyan etmeye, ister meseleyi meseleye kıyas yoluyla olsun, ister âyeti kerime ve hadîsi şeriflerdeki tevil ve tercihi gerektiren hallere bianen olsun, muktazayi hâle ve zarûrete göre hüküm beyan edebilir ve fetvâ verebilir. Ancak bu beyan ve fetvâ verilen hükümler hakkında, selefi sâlihinden olan din âlimlerinin beyanı var ise, onlara dikkat edip o yola temessük etmek en doğrusudur. Zira usul ve fıkıh kitaplarında denilmiştir ki:

وَظِيفَةُ الْعَوَامِ التَّمَسُّكُ بِأَقْوَالِ الْفُقَهَاءِ «قاله الفقهاء»

"Vazifetül âvam, Ettemessükü bi akvâlil fukahâ'l = avâmın vazîfesi, fakihlerin (Şerîat âlimlerinin) **sözlerine** (fıkıh kitablarına) **temessük edip sarılmaktır."** (211)

"Efendim biz avam değiliz, âlimiz" diyeceklerdir. Çünkü kendilerini müctehid derecesinde ve hatta onların fevkinde gören kendini bilmedik cahiller, böyle diyeceklerdir. Ana kaynaklarda müctehidlerin mükallit ve fakihlerin derece ve mertebeleri uzun uzun yazılmıştır onların mertebe ve kısımlarını, **"Mültâka Tercümesi"** eserimizin birinci cildin baş tarafında naklettiğimizi hatırlatırız.

(211) Kezâ mecâmiül hakaîk, S. 305

NİYET BAHSİ

Niyet hakkında Resûlü Ekrem sallallâhü aleyhi vesellem Efendimizin mubârek sözü ile başlayalım;

وَعَنْ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّاب رضي الله عنه ، قال : قال رسول الله ﷺ : « إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ ، وَإِنَّمَا لِامْرِئٍ مَا نَوَى ؛ فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللهِ وَرَسُولِهِ ، فَهِجْرَتُهُ إِلَى اللهِ وَرَسُولِهِ ، وَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى دُنْيَا يُصِيبُهَا ، أَوْ امْرَأَةٍ يَتَزَوَّجُهَا فَهِجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

Tercümesi:

Ömer İbni Elhattab (R.A.) dan mervidir, demiştir.

Resûlüllah (S.A.V.) buyurdu ki:

"Ameller (in kıymet ve kabûlü), **ancak niyetlere göredir. Ve herkezin niyet ettiği ne ise, kavuşacağı** (nâil olacağı ve eline geçecek) **şeyde ancak odur.**

"Binaen aleyh bir kimsenin hicreti, Allâhâ ve Resûlüne olursa, işte onun hicreti, Allâha ve Resûlünedir.

"Şâyet bir kimsenin hicreti, eline geçireceği bir dünyaya veya nikahlayacağı bir kadına olursa, işte o kimsenin hicreti de, hicretinin gâyesi ne ise, ona (dünya ve kadına) **olur."** (212)

Râvî Hz. Ömer (R.A.) kimdir?:

Mekke-i mükerremdeki Kureyş kabîlesindendir. Peygamber (S.A.V.) Efendimize Kâb bin Lüey-de nesebi birleşir.

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz onu **"Ebû Hafz"** künyesi ile künyeledi. Ve hak ile bâtılın arasını tefrik ettiği için **"Fâruk"** lakabı ile lakablandırdı.

Hz. Ömer (R.A.), erkeklerden müslüman olanların kırkıncısıdır. Müslüman olduğu sırada kadınlardan on adet müslüman kadın vardı. Ve Hz. Ömerin müslümanlığı nübüvvetin altıncı senesinde olmuştur.

Hz. Ebû Bekir (R.A.)'in vefâatından sonra, Hz. Ebû Bekirin tavsiyesi üzerine halîfe seçilmiştir. Hilâfete, hicretin on üçüncü senesinde geçmiştir. Halifeliği zamânında pek çok belde ve şehirler fethedilmiştir.

(212) Buhârî, Müslim

Medîne-i münevvere de Hrıstiyan bir köle olan Ebû Lülü'ün tecâvüzü ile zilhiccenin dördüncü günü olan çarşamba sabahı namaz kılarken şehit olmuştur.

Vefatı, hicretin yirmi üçünde asah olan kavle göre, altmış üç (63) yaşında olmuştur. On sene altı ay halifelik yapmıştır.

Sahâbe arasında ilk defa **"Emîril Müminin"** ismi **Hz. Ömer'e** verilmiştir.

Peygamberimizin, ikinci halîfesi, kayınpederi ve **Hz. Hafza** vâlidemizin pederidir.

Rivâyet ettiği hadîsi Şerif, beşyüz otuz yedi (537) adettir. Bunlardan seksen biri (81) Buhari ve müslimin ittifakı iledir. Otuz dördü (34) tek başına Buhâri de ve yirmi bir (21) adedide Müslimdedir.

Yüzügünün kaşında **"Kefa bilmevti vâizen yâ Ömer! : Ey Ömer! vâzu nasihat yönünden ölüm kafidir."** yazılı idi.

İlâhî hükmü icrâ etmede çok şedit,akıllı, müctehid, mücâhid, sabırlı ve dilinde hakkın tezâhuru görülmüş ve onun temennilerinden bâzılarına göre, ilâhî âyetler gelmiştir.

Kâdi Beydâvi, Nisâ suresinin (60) numaralı âyeti olan **"Sihirbâzın huzurunda muhakeme olmalarını isterler"** Tefsirinde şu hadiseyi zikrediyor :

"İbni Abbas (R.A.) in rivayetine göre,

-Bir münafıkla yahûdi arasında bir husûmet (niza ve kavga) meydana geliyor. Yahûdi mahkemeleşmek için Resûlüllaha (S.A.V.), münafık da Yahûdilerin sihirbâzı olan Kâb bin Eşrefe müracaat etmek ister, Yahûdi, o munafıkı güç bela ikna eder, sonra her ikisi de beraber Resülüllahın huzuru saaâdetine girerler. Peygamber (S.A.V.) efendimiz Yahûdiyi haklı görünce, onun lehine hüküm verir. Fakat dışarıya cıkınca münafık bu hükme râzi olmıyacağını söylüyor ve Yahûdiyi zorla Hz. Ömer'e götürüyor, Ömer de mahkeme olalım diyor.

-Yahûdi Hz Ömere, Resûlüllah benim için hükmetti, fakat münafık onun hükmüne râzi olmadı ve sana dâvâyı getirdi, diyor.

-Bunun üzerine Hz Ömer münâfıka ; böylemi oldu ? diyerek soruyor.

-Münâfık da evet diyor.

-Hz Ömer : siz olduğunuz yerde durun ben hemen geliyorum, diyor. Ve içeriye giriyor, kılıcını aldıktan sonra çıkıyor, münâfıkın boynunu düşürünceye kadar vuruyor ve diyor ki :

-"Allâh'ın ve Resûlünün hükmüne râzi olmayana ben böyle hükmederim" der.

-Bunun üzerine derhal Cebrâil Aleyhisselam geliyor. Ve: Ömer hakla bâtılın arasını tefrik etti, demiştir.

-Bu sebepden dolayı, kendisine **"Fâruk"** lakabı, söylendi." (213)

Fazîlet ve adâletine âid sayılmayacak kadar hükümler, haller, hâdiseler ve esaslar vardır. Kısaca özetlemeye çalıştık. Cenâbu hak, Râzî olsun ve Şefâatından bizi mahrum etmesin, Amin.

NİYETİN HÜKÜMLERİ

Hadîsi şerifdeki, **"Ameller, ancak niyetlere göredir. Ve herkesin niyet ettiği ne ise, kavuşacağı şeyde odur."** cümlesinde farz, vâcib, sünnet, müstehab, mubah ve mendüb olarak beyan edilen hükümlerin amel ciheti, mutlaka bir kasıd ve gâyeye bağlı olduğu, her hanki bir işin yapılması için kalbden yapılacak bir niyyet ve karârın bulunması gerektiğini arzetmektedir. Ayrıca âhirette mukâfat ve cezânında niyetlere göre verileceği ve seâdet yurdu olan cennette ebedî kalmanında iyi niyetlere bağlı olduğu îzah edilmektedir.

Evet, dil, el, ayak ve bütün azâlarla yapılacak işlerin rastgele değil, evvelâ yapılacak işlerin gönülden bir tasavvurun tahakkuk ciheti kararlaştırılır, sonra da kalbdeki niyyet ve karârın tercüman ve tezâhuru olan amel yapılır.Zira kulluk ve en hayırlı amel, niyetin güzel olması ve kalbin temizlik ve sâfiyyeti ile kazanılır. Böylece güzel gâyenin tezâhur şekli de, vücud ve kalblarımız da görülmüş oluyor.

Niyyet ve gâyeler, her şeyin başı ve esasıdır. Gâyesiz ve niyetsiz olan her şey muattal ve başarısız olur. Eğer niyyet ve gâye iyi ve makbul şeyleri yapmak ve iyilikleri elde etmek için olursa, bu niyyet dünya ve âhiret seâdetinin en güzel nüvesinin bulunması demektir. Zîra insanların, inanç, gâye ve niyyeti ne ise, dünyâ da ve âhirette aynı gâyelerin tahakkuk ve devâmını yaşatmak, yeşertmek ve yapmak emelinde olur ve yapmaya çalışır.

Binâenaleyh bir kimsenin inancı ve gâyesi hayır olursa, iyilikleri ve iyiliklerin mukâfatını kazanma emellerini elde eder.

Şâyet inanç ve gâyesi şer ise, o da kötülükleri elde etmek ve fenâlıkların içinde yüzmekle hayâtını idâme ettirir. Ve bu hayâtının semeresi, dünyada ve âhirette aynen tezâhür eder.

Meselâ : Müminin iyi niyeti ve dâima mümin olarak yaşama azmi, ve imânın çercevesi mesâbesindeki iyi amelleri işleyerek yaşama emeli, onu cennette ebedi kalmasını sağlayacak ve iyi niyetinin mükafatına nâil olarak cennette ebedî kalacaktır.

(213) Mirkatülmefatih, C. 1,34

Kâfirde, küfrüne ve kâfir olarak yaşama azmi ile dünyada küfür, amellerine devam etmesi, kötü niyetinin cezası olarak cehennemde ebedî kalmasına sebeptir. Zira ameller ve mükâfatları, niyyetlere göredir.

Denilmiştir ki:

اَلْخُلُوْدُ فِي الْجِنَانِ وَالنَّارِ جَزَاءُ النِّيَّةِ

(شرح عين العلم جلد ۱ - ۵۱)

"Cennetlerde ve cehennemde ebedi kalmak, niyyetin cezasıdır" (Aynul ilim Şerhi, C. 2, 51)

Hatta mümin olan bir kişi, bir mütdet îmanla yaşayıp sonra kâfir olmaya niyet ederse, o kimse velevki on yirmi sene ve daha fazla zaman sonra kâfir olmaya niyet etsin, hemen o küfre niyyeti zamanından îtibâren kâfir olur ve iyi amelide kâfirlerin amelleri gibi, âhiret de hiç bir semere vermez.

Emali adlı akâit kitabında bu hüküm şöyle beyan edilmiştir :

وَمَنْ يَنْوِ ارْتِدَادًا بَعْدَ دَهْرٍ يَصِرْ عَنْ دِينِ حَقٍّ ذَا ضَلَالِ

"Bir kimse, senelerce sonra kâfir olmaya niyet ederse, derhal o andan itibâren hak dinden çıkmış (Kâfir olmuş) **dır."**

Îmanda sebat ve kararlılık niyyetinin şartlılığını beyan eden ilâhi hüküm:

"Ey îman edenler ! Allâha, onun peygamberlerine ve o peygambere âyet indirdiği kitaba ve daha evvel indirdiği (incil ve tevrat gibi) **kitâba îman** (da sebat) **edin"**(214)

Evet cenabu hak küfürden başka kötülükleri yapanları ve yapmak azminde olanları dilemesiyle af eder. Ancak küfür ve şirki afetmez.

Bir ayeti kerimede şöyledir :

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَٰلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ

(214) Nisa Sûresi, 136

"Şüphesiz ki Allah (C.C.) **Kendisine şirk koşanları bağışlamaz. Bu şirkden başkasını** (Büyük günahları). **Dilediği kimseden bağışlar"** (215)

Diğer bir âyeti kerîmede kalbin karar ve kazancı şöyle beyan edilmiştir:

"Allâhü teâla ancak sizi, kalblerinizin irtikab ettiği (kötü niyyet, küfür kasdı gibi) **şeylerle sorumlu tutar da muâhaza eder** " (216)

Bir hadîsi şerifde de şöyle buyurmuştur :

"Bir kulun îmânı, istikamette olmaz, tâki kalbi istikamette ola. Ve bir kulun kalbinin istikameti, dilinin istikamette olması iledir."

Şu halde mümin, hem imânın da ve hem amellerinde iyi niyyete sahib olmalıdır. Zira her şeyin netice ve iyi sonucu, iyi niyyete bağlıdır.

Nitekim bir hadîsi şerifde şöyle buyurmuştur :

"Müminin niyeti , amelinden hayırlıdır."

Hadîsi şerifteki, **"Binâenaleyh bir kimsenin hicreti, Allâha ve resülüne olursa, işte onun hicreti, Allâha ve resûlünedir."** cümlede de şu hükümler mündemictir.

Hicret: Lügatta göç etmek, kaçınmak, terk etmek ve ayrılmak, küsüşmek gibi mânalara gelir.

Şeriatta hicret : Küfür diyarından islâm diyarına göç etmektir ki sahâbe-i kirâmın Mekke-i mükerremeden Habeşistana ve efendimiz (SAV) le sahabelerin Medine-i münevvereye göç etmeleri, bu cümledendir. Esas tarihî olaylara ve İslâm namına yapılan hicret, bu hicrettir. Diğer hicret tâbirleri, kötülükten kaçınmak manasına olan hicrettir.

Hemen burada çok mühim bir husûsu beyan etmek gerekmektedir. Görüldüğü ve bilindiği üzere, Resûlü Ekrem (S.A.V.) ve onun nurlu sahâbeleri, müşrik ve kâfirlerin eziyet ve sıkıntıları karşısında, Küffâr diyârı hâlinde olan mekke-i mükerremeden hicret buyurmuşlardır.

Türkiye'yi **"Darul harb= Kafirlerin memleketi"** deyipde, hicret etmeyenlerin halleri ve hareketleri, ne kadar tezatlı ve yanlışlık içinde oldukları âşikardır.

Öyle ya mâdemki câmileri dolduran, kuranlarını öğrenip okuyan, nikahlarını kıyan ve kıydıran, oruclarını tutan, zekat ve sadakalarını veren, hac vazifelerini îfa eden, Cami ve mescidleri îmar eden, Cuma ve bayram namazlarını kılan, hülasa dînin emir ve yasaklarına uymaya calışan müminlerin memleketini **"Dârulharb = kafirlerin memleketi"** diyen ve iddia eden ey zavallı ve sapıklar !

(215) Nisa Sûresi 116

(216) Bakara Sûresi, 225

Yoksa İslâmın şiarından olan bu amelleri işleyen ihlaslı müminleri, müslümanlardan saymıyormusunuz ?

Türkiye, "Dârul harb=kâfirlerin memleketi" ise niçin hicret etmiyorsunuz ? Zira Dârulharb vatan edilip durulmaz, islâm diyarına hicret edilir.

Aynul ilim adlı eserde şöyledir :

"Küfür memleketi olan dârulharbde vatan edinip durulmaz" (Şerhi aynul ilim, C.1, 308)

Resülü Ekrem (S.A.V.) efendimiz ve ashabının yolunda iseniz, sizin inanç ve iddianıza göre, hicret etmeniz gerekir.

"Dôrul harb" hakkında geniş bilgi,**"İzahlı mültekâ tercümesi'** adlı eserimizin üçüncü cildinin **Ribâ = Fâiz** bahsinin sonunda nakledilmiştir.

Ayrıca cuma namazı kılınan her memleketin **"Dârul islâm = İslâm diyarı-Müslümanların memleketi"** olduğunu beyan eden uzun îzâhât ve bilgiler, delil ve kaynaklarıyla beraber **"İslâma sokulan Bid'ad ve Hurafeler"** isimli eserimizin üçüncü cildinde arz edilmiştir.

Tehlikeli telkin ve görüşlerden korunmak için, oraları mutlaka ve muhakkak okumak lazımdır.

Bir memleketin dârulharb olması için şartlardan biriside, o memlekette eminlik için birtek müslümanın ve zimmînin kalmaması lâzımdır.

Ayrıca cuma namazı ve bayram namazı kılınan memleket, **"Dârül islâm = islâm diyârı"** dır.

"Aynul ilim" isimli eserin Şârihi müdekkik ve âlim **Aliyyülkârî** merhum şu satırları yazmıştır :

"Fitneden kaçmanın en efdallarındandır; Kâfir diyârından islâm diyârına, Bid'ad diyarından sünnet diyarına ve mâsiyet (isyan) diyarından itâat diyarına hicret etmektir." (217)

Bid'at ve ahlaksızlık işlenen memleketten sünnete uygun olarak yaşama hayatı olan memlekete nakli mekan etmekte, hicretten sayılmıştır.

İlim taleb ve tahsil etmek, hacc farîzasını edâ etmek ve insanların şerrinden korunmak için, vatanını terk edip gitmekte birer hicrettir.

Hak yolunda kötülükten korunmak, iyilikleri kazanmak için her hareket ve gayretin, islâm ve îman yolunda birer hicret olduğu şu mealdeki âyeti kerîmede beyan edilmiştir :

"Her kim, Allah yolunda hicret ederse, yeryüzünde gidecek pek çok yer ve genişlik bulur. Kim, Allâha ve resülüne itâatla hicret ederek (İlim tahsili, Haccın îfası, ve kötülügün def'i gibi ameller için) **evinden çıkarda, sonra kendisine ölüm yetişirse, o kimsenin ecri** (mükafatı) **elbette Allâha âittir.** (yani, Allâhü teala onu mükafatlandıracaktır)". (Nisa suresi, 100)

(217) Şerhl aynul ilim, C.1,191

Bir hadisi şerifte de şöyle buyurulmuştur :

"Muhâcir (Hicret eden kimse), **Allahü teâlanın yasak ettiği şeyden kacınan kimsedir."**

Şu halde İslâmın yasak ve haram kıldığı şeylerden kaçarak, hak yolda gitmeye gayret eden ve Allâh'ın rızâsını tahsil için ve ilim ve irfan tahsil etmek gâyesiyle ve hatta kötülüklerden kurtulup iyilikleri elde etmek ve Rasûlü ekrem (S.A.V.) efendimizin sünnetlerini yaşamak emeliyle bir ülkeden diğer bir ülkeye göç eden veya giden her mü'min, Allah ve Rasûlünün yolunda hicret eden kimsedir.

Mesela : Cünüp olan bir kimse, hamama; cünüplükten kurtulmak, banyo ve temizlik sürûruna kavuşmak, câmi ve mescidlere girmeyi mubah kılmak ve Kur'anı kerimi eline almayı mubah kılmak için hamama girerek guslederse, bu dört gayenin de Allah için birer gaye olması hasebiyle dört gaye için mükâfata nâil olur. Halbuki görünüşte amel bir tânedir.

Evet bütün peygamberlerin, ulemâ-i âmilin, sulahâ-i salihin ve evliyâ-i ârifin olan kimselerin, her harekat ve sekenâtları, hatta yemeleri içmeleri, alış verişleri, yatmaları, kalkmaları, âilevî münasebette bulunmaları, tuvâlete gidip zarûrî ihtiyaçlarını def etmeleri, hulâsa her amellerini rızâyı bariye muvafık olması ve iyi bir niyyet ilye yaparak yaşayıp ömürlerinin boşa gitmemesini temin edib âhirette de ecrü mükâfâta nâil olmak kasdı ile hayat geçirmişlerdir.

İhlaslı ve iyi niyetli ehli sünnet yolcularının günümüzde de varlıkları ve hakkın rızâsını tahsil için sabır ve sebatla gayreti diniyye sahibleri vardır. Din ve sâlikleri devam ettikce de, aynı kimseler de hayâta devam edeceklerdir.

Binâen aleyh Allâhın rızasını ve peygamberin şefâatını talep eden her müminde, bugün aynı gâye ve emellerle ve iyi niyyet içinde güzel amelleri işleyip kötülüklerden kaçınması lazımdır.

Netice-i kelâm, bir kimsenin hicreti, aziz ve kerim olan Allaha ve onun sevgili habibine olursa, hicret ve gâyesi büyük olduğundan, ecri mükafatı ve sonucu da o nisbette büyük ve iyi olacağı muhakkaktır.

Hadisi şerifin son cümlesi olan şu; "**Şâyet bir kimsenin hicreti, eline geçireceği bir dünyaya veya nikahlayacağı bir kadına olursa, işte o kimsenin hicreti de, hicretinin gayesi olan şey ne ise, ona** (dünya veya kadına) **olur."** cümlede de bâzı gerçekler mündemicdir.

Yâni bir yerden bir yere göç eden, bir memleketten diğer bir memlekete hatta bir mahalleden diğer bir mahalleye göç edip giden kimse, bir dünyalığa veya bir kadınla evlenmege kavuşmak emeliyle göç ederse, işte o kimsenin âhirette nâil olacagı bir ecir ve sebat mükafatı yoktur. Ancak kasıt ve gayesi dünya ve kadındır.

Hadisi şerîfin bu cümlesinin sebebi vurûdu şöyle beyan edilmiştir :

"İbni Mes'ud (R.A)den rivayet olunmuş, demiştir ki:

"Bizim yanımızda bir kadınla nişanlanmış bir kişi vardı. Bu adamın nişanlısı kadına Ümmü Kays denirde. Kadın o adamla nikahlanmaktan kaçınarak Mekke-i mükerremeden Medînei münevvereye hicret etmişti. Bunun üzerine nişanlanan erkekte hicret etti. Ve kadınla evlendi. Biz de o adama Ümmü kaysın muhacir-i ismini vermiştik" (Mirkat, 40)

Resûlullah (S.A.V) efendimiz, dünyevî ve şehevânî gayeleri taşıyan amelleri elde etmek maksadı ile bir yerden göç etmenin uhrevî bir mükâfâtı olmayıb ancak dünyâda bir fâide temin edilebilceğini beyan etmektedir.

Bir hareket ve amel, görünüşte ahiret ameli olsa, niyyet ve gaye dünyalığa kavuşmak olursa, o amel dünyalıktır. Ahirette ecrü mükâfât olmadığı gibi, cezası ve vizride vardır.

Mesela: Namaz, niyaz, hayır hasanat, kur'an okumak, zikrullahda bulunmak, ilim ve irfanla meşkul olmak hep birer âhiret ameli ve iyi amellerdir. Fakat bu iyi amelleleri, dünyalığa kavuşmak ve riyakarlık yaparak insanların yanında iyi görünmek ve bilinmek maksadıyla yaparsa, işte bu ameller ve çalışmalar, dünya içindir. Ve dünyalığa kavuşmak için din sömürücülüğü yapmaktan başka birşey değildir.

Bir âyeti kerimede şöyle buyurulmuştur:

مَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الْآخِرَةِ نَزِدْ لَهُ فِي حَرْثِهِ وَمَنْ
كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الدُّنْيَا نُؤْتِهِ مِنْهَا وَمَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ
مِنْ نَصِيبٍ ﴿٢٠﴾

"Bir kimse, ahiret sevabını isterse, onun sevabını artırırız, ve bir kimse de, dünya menfaatini isterse, onada ondan (dünyalıktan) veririz. Fakat ona ahirette hiçbir nasip yoktur." (218)

Bir hadîsi şerife de şöyle buyurulmuştur :

"Bir kimse, bilginlere karşı üstünlüğünü göstermek (kibirlenmek) **için veya sefihlerle mücadele ve kavga etmek için veya insanların tevecü-**

(218) Şûra Sûresi, 20

hünü kazanmak (ve bu sûretle mal toplamak) **için ilim tahsil ederse, Allâhü teâla o kimseyi cehenneme katar."** (219)

Hasanı Basrî (R.A.) da bir ip üzerinde hoplayan pehlivanı görünce diyorki :

"Pehlivanın bu ameli, bizim (din yolunda olan) **adamlarımızın amelinden daha güzeldir. Zira bu adam, dünyayı dünya ile yiyor. Bizim adamlarımız ise, din ile dünyayı yiyorlar."** (220)

Ey Mübârek Peygamber Efendimiz! söylemiş olduğunuz altınadan daha kıymetli değerli sözünüz ayaklar altına alınmış, âdete hak rızâsı için ilim tahsil eden kimseyi arayıp bulmak, kibrîti ahmer gibi güçleşmiş vaziyettedir.

İlim tahsîline evvela maddî bir meblağa kavuşmak emeli ile başlıyor, ve nihayet maddeye erişildiği an, sanki oluyorlar birer allâme, selefi beğenmemek, büyüklere saygısızlık, vazîfe ve ibâdet aşkı yok, bir birleri arasında dedi kodular, tefrikacılıklar, emânetlere hıyânetlikler, kibirlenmeler ve böbürlenerek çalım ve caka satanlar, bilmediğini öğrenmek için gayret edenler pek azalmış, hayat bu manzara ile dolmuş vazilyettedir.

Hasanı Basrî rahmetüllâhın sözünün yaşantısı ise, asırlarca evvel görüldüğünden o dahi acınarak beyan etmektedir. Bulunduğumuz asırda ise, dünyalığa kavuşmak için din, îman, Kur'ân, cami, cemâat, okumak, okutmak, nasîhat etmek, hitâbette bulunmak, telifatta bulunmak ve geçmişi rahmetle yâd etmek için yapılan amellerin ekserîsi bir dünya menfaatına dayanmaktadır.

Nasîhat ve sözden islam yolunda cihad ettiğini iddiâ eden bir kısım kişiler, din nâmına ve ecdadı rahmetle yad ettiklerini beyân ederek kitab yazıyorlar ve kitabın ismi, muhteviyatı ve neşir gâyesi bütün cıplaklığıyle dünyalık emeline dayandığı ve hatta kitabın kapağına ellerle çizilmiş putların kanuşu görülmektedir. Din nâmına utanç verici ve dînin sâliklerini şaşırtıcı ve saptırıcı bir mâhiyet arzetmektedir. Heyhat, heyhat...

Bu gâyaleri taşıyanlardan bâzılarıda, ihtifallara iştirak eden din adamları, hafızlar, bâzı mevlidler, her çeşid dînî merasimlerin kısmı küllîsi bir dünyalık sızdırma ve gösteriş emelini taşıdığı canlı yaşantılarıyla müşâhede edilmektedir.

Resûlüllâh (S.A.V.) Efendimiz **"Din nasîhattır"** düstûrunun tatbikini yaparken, fertleri, zümreleri ve şahısları hedef alarak onların isimlerini hiç zikretmez, şahsiyet yapmazdı. Ancak **"Bâzı kavm, bâzı cemaat"** buyururlardı. Ve kendisine saldıran, kötülük edenlere iyilik eder; hayır duada bulunurdu.

(219) Tirmizi ibni Mace
(220) Mirkat, 41

Hal böyle iken, hak için, millet ve vatan için kendini adadığını ve ömür boyu islam delallığı yapacağını söyleyen ve kendisini bir mücâhid gösteren bâzı kişiler; mihraba minber ve kürsüye çıkıyorlar. Peygamberin nasihat ve ameline uymayan söz ve hareketlerle vazîfeye başlıyorlar. Cemâat çoğaltmak, şöhret yapmak veya madde elde etmek emelini taşıdıkları söz ve hareketleriyle ortaya çıkıyor. Zira şahsiyet yapmak, kendisine bir şeyler söyleyen veya yapanlara lânet etmek ve halkı o kimselere tahrik etmek sûretiyle kıymetli vakitleri müdafa-i nefis ve kötü davranışlarla dolduruyorlar...

Kur'anı kerimde ise, Hz. Lokmanın evlâdına tavsiyesi şöyledir:

يَا بُنَيَّ أَقِمِ الصَّلَوٰةَ وَأْمُرْ بِالْمَعْرُوفِ وَانْهَ عَنِ الْمُنكَرِ
وَاصْبِرْ عَلَىٰ مَا أَصَابَكَ ۖ إِنَّ ذَٰلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ ﴿١٧﴾

"Ey oğlum! namazı dostoğru kıl, iyiliği emret ve kötülükten nehyet. Bu hususlarda sana isâbet edecek eziyete katlan. Zira bunlar, kesin olarak farz kılınan işaretlerdir." (221)

Bir hadîsi şerîfde hakîki ve en üstün mücâhidi şöyle açıklamıştır:

أَفْضَلُ الْجِهَادِ كَلِمَةُ حَقٍّ عِنْدَ سُلْطَانٍ جَائِرٍ

"Cihâdın en efdalı, zâlim sultanın yanında (zamanında) **hakkı söylemekdir."**

Reasûlüllah (S.A.V.) diğer bir mûbarek sözünde de düşmanlarına şu duâda bulunmuştur:

اَللّٰهُمَّ اهْدِ قَوْمِي فَإِنَّهُمْ لَا يَعْلَمُونَ

"Ey Allâhım! Benim kavmime hidâyet (îman ve ıslah) **ver** (de küfür ve zulümlerinden dolayı helâk etme) **zira bunlar câhil kimselerdir, bilmiyorlar."** şerhi akâid.

Bu gerçeklere inanan ey makam mansıb sahibleri! evlad ve ahfad sahibleri! Müftiler, vâizler, imam ve hatibler, müezzinnler, Kur'an öğreticiler,

(221) Lokman Sûresi, 17

hâkimler, âmirler, memurlar, tâcirler, sanatkârlar, işçiler, yöneticiler, öğreticiler, top yekün islam ve müslümanca yaşamak ve yaşatmak isteyen mümin kardeşlerimiz! yukarıdaki gerçekleri iyi okuyalım ve gereği, uygun ve güzel olan sabır, tehammül, ıslah edici ve hakkın rızasını tahsil etme amellerini yaşayalım, yaşatalım. Aksi taktirde cehennem odunu olmaktan başka bir şeye yaramayız.

O şekilde olanlar görülüyorlar ki, para ve kârı için, dîni, din adamını öldüyü, diriyi, mâbed ve mesleklerine kalkan yapıyorlar. Hatta resimlerle, heykellere ve putlara tapanların amellerini taklid edercesine hareket edenler görülmektedir.

Evet yukarıdâ ki âyeti kerime, hadîsi şerif ve büyüklerin sözleri, şâyânı dikkattır. Zîra hayatımızda din nâmına çalışdıklarını söyleyen bâzı din sâlikleri, ashâbı hayır ve ehli takvâ olduklarını iddiâ edenler, dîni önünde, diline ve eline kalkan gibi alıyorlar, en âdî ve iğrenç amelleri irtikab ediyorlar.

Böyle istismarcı kimselerin bu halleri, gerçekten din, îmân ve islem yolunda millet ve vatana hizmet aşkı ile çalışanların hayat ve faaliyetlerini baltalıyor ve hatta büyük zararlar tevlid ediyor.

NİYETİN TÂRİF VE ÎZÂHI

Lüğata niyyet: Bir işe ve amele gönül ve kalbin yönelmesi, meyli ve kararla bağlanmasıdır.

Şerîatta niyet: Rızâyı bâriyi taleb için bir fiil ve işe kalbin teveccüh etmesi ve o fiili murâd ederek âdetten ibadeti ayırmakdır.

Bu târifden de anlaşıldığı üzere, kalb ile yapılan ameller, şer'an mûteber olur.

Kalbin niyyetten gâfil olması hâlinde, dil ile niyyet etmek mûteber olmaz. Ancak niyyetle mûteber olur.

Binâenaleyh kalbin niyyetten gâfil olması hâlinde, dil ile niyyet etmek mûteber değildir. Zira esas olan kalb ile yapılması ve kalb ile cezmedilmesidir.

Nitekim hadîsi şerifte şöyle buyurulmuştur:

إنّ اللهَ تعالي لا يَنْظُرُ الي صُوَرِكُمْ وأموالِكُمْ ولَكِن انّما
يَنْظُرُ الي قُلوبِكُمْ وأعمالِكُمْ (م ٥) عن أبي هريرة *

"Muhakkak Allâhü teâla sizin sûretlerinize (kılık ve kiyâfetlerinize) **ve mallarınıza bakmaz. Ancak kalblerinize ve amellerinize bakar."**

Diğer bir rivâyette,

"Ancak Allah (c.c.) sizin kalblerinize ve niyyetlerinize bakar." (222)

Hadîsi şerifte beyan edildiğine göre, bir kimse kalbi ile öğle namazına vaktinde niyyet etse ve dili ilede ikindi namazının niyyetini söylese, öğle namazına niyyet etmesine zarar vermez. O niyyet sahihdir. Zira esas niyet kalb iledir.

Ve bir kimse, dili ile öğle namâzına niyyet ederse, ikindi namazına yapılan niyyeti öğle namazına yapılan dil niyyetine zarar verir, dil ile yapılan niyyet sahih olmaz. **Mişkât şerhi Mirkat, c. 1-36**

NİYYETİN FAZÎLET VE FÂİDELERİ

Niyyetle ilgili bir kaç fâide vardır ve şöyledir:

Birinci Fâide: Niyyetin fazîleti hakkındadır.

Niyyetin Fazîleti hakkında cenâbu hak şöyle buyurmuştur:

وَمَآ أُمِرُوٓا۟ إِلَّا لِيَعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَ حُنَفَآءَ وَيُقِيمُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ وَيُؤْتُوا۟ ٱلزَّكَوٰةَ وَذَٰلِكَ دِينُ ٱلْقَيِّمَةِ ۝

"Halbuki onlar, Allâha, Onun dîninde ihlas (ve samîmiyyet) erbâbı ve muvahhitler (Allâhı birleyenler) olarak ibâdet etmelerinden, namazı dosdoğru kılmalarından ve zekâtı vermelerinden başka bir şeyle emrolunmamışlardır. En doğru dinde işte bu dindir." (223)

Diğer âyeti celiyle mealleri:

"Sabah, akşam Rablerine, sırf onun cemâlini (rızasını) arzu ederek düa edenleri (huzurundan) kovma..." (224)

"Kim çarçabuk geçen bu (dünyayı) dilerse, bizde burada ona, kimi dilersek dileceğimiz şeyi çabucak veririz. Sonrada onu cehenneme sokarız. O buraya kınanmış ve (rahmetimizden) kovulmuş olarak ulaşır.

"Kimde mümin olarak âhireti diler ve onun için (o âhirete) gereken bir gayretle çalışırsa, işte onların bu çalışmaları makbul olur." (225)

(222) Buhâri Müslim
(223) Beyyine Sûresi, 5
(224) En'am Sûresi, 52
(225) İsrâ Sûresi, 18-19

Niyyetin fazîletini beyân eden hadîsi şeriflerden bâzılarını nakledelim.

Ebî hüreyre (R.A.) den mervi hadîsi şerif meâli:

"Muhakkak Allâhü teâla sizin cesetlerinize (beden ve cisimlerinize) ve sûretlerinize (kılık ve kıyâfetlerinize) bakmaz. Ancak kalblerinize ve niyyetlerinize bakar." (226)

Ebî Hüreyre (R.A.) dan mervî diğer bir hadîsi şerif meâli:

"İnsanlar, ancak niyyetleri üzere (kabirlerinden) kaldırılır (ve haşrolunur)lar." İbni Mâce.

"Bir kimse, gecenin bir zamanında (nâfile) **namaz kılmağa niyyet ettiği halde döşeğine yatar ve sabâha kadar** (uyku) **gâlib gelirse** (uykudan gözü açılmaz, uyur kalırsa) **o kimse için, niyyet ettiği şey** (nâfile namaz veya teheccüt namazı kılmış ecri) **yazılır. Ve o kimse uyku** (sabaha kadar uykunun devam etmesi)**, Rabbisinden bir sadakadır."** (227)

Ebû Mûsâ el'Eşarî (R.A.)den mervî hadîsi şerif meâli:

"Bir kimse, Allahü teâlânın kelimesi (emirleri, hükümleri ve âyetlerî) yükselmesi için savaş yaparsa, işte o kimse, Allah yolundadır. (Zira niyyeti hâlisdir.)" (228)

Hz. Aişe (R.A.)den mervî hadîsi şerifte şöyledir:

"Bir kimse, insanların kazaplanması ile Allâhın rızasını taleb ederse, o kimseden Allâhü teâlâ razî olur ve insanlarıda ondan râzi eder.

-Ve bir kimse, Allâhın kazabı ile (rızasına muhâlefetle) **insanların rızasını taleb ederse, o kimseye Allâhü teâla kazab eder ve insanlarıda o kimseye kazab ettirir."**

Tâlimülmüteallim isimli eserde de şu mealdâki hadîsi şerif mezkürdür:

"Amellerden pek çokları, görünüşte dünya amellerinden tasavvur edilir. Fakat iyi niyyet sebebiyle âhiret amellerinden olur.

- Ve amellerden bir çoklarıda görünüşte âhiret amellerinden tasavvur edilir. Sonra niyyetin kötülüğü sebebiyle dünya amellerinden olur."

Yâni; yemek, içmek, yatmak, kalkmak, çalışmak, kazanç yapmak, ekmek, dikmek, evladlara sanat öğretmek ve âilevî münâsebette bulunmak gibi, görünüşde dünya ameli olan bu işleri, vucûdun sıhhat ve sağlığı, gıda ihtiyacı, borçların edâsı, ana baba ve âile efradına ihtiyaç olanları temin maksadı ve ibâdete kuvvetle devam etmek niyeti ile âhiret ameli olur.

Riya, süm'a ve dünyalığa kavuşmak emeli ile yapılan ibâdet ve hayırlarda, her ne kadar görünüşte âhiret ameli isede, niyyetin kötülüğü sebebiyle dünya amelidir.

(226) Müslim
(227) Nesaî, İbni mâce
(228) Buhâri, Müslim

Akkirmânîde de İmâmı Birgivi hazretleri şu hadîsi şerîfi zikretmiştir:

"Dünya hayatı, dört halde yaşayan kişi içindir (ve şöyledir):

a) - Bir kula, Allahütala mal ve ilim verir oda onların yolunda rabbisinden korkar ve akrabalarının hakkını verir ve bu malda Allâhın hakkıda olduğunu bilir. İşte bu bilgi ve iyi amel fazîlet mertebelerinin en afdalıdır.

b) - Bir kula, Allahüteâla ilim verir mal ihsan etmezde, o kulda iyi bir niyyetle "Keşke benim mâlim olsaydı da falan kimsenin yapdığı hayırlı amel gibi bende yapsaydım" Derse, işte o kimse niyyeti iledir ve bu iki kimsenin mukâfatları musâvîdir.

c) - Bir kula, Allâhü teâla mal ihsan eder, ilim ihsan etmez ve bilgisizliği ile mâli cimrilik yaparak hapseder, Allahdan korkmaz ve Akrabasının hakkınıda vermez ve malda Allâhü teâlanın hakkı olduğunuda bilmezse. İşte bu mal ve hareket, mertebe ve menzillerin en kötüsüdür.

d) - Bir kulada, Allahü teâla mal ve ilim ihsan etmez. Fakat o kulu "keşke bemnim mâlim olsada falan kimsenin işlediği kötü amel gibi amel etsem" derse. İşte bu kimse, niyyeti iledir.

Binâenaleyh bu iki kimsenin vizride müsâvidir." (229)

Bu hadîsi şerifde beyan edildiği üzere, bir kimseye ilim, mal ve mülk veriliyor, oda malın hakkını yerine getirerek iyi amelde bulunuyor.

Diğer bir kimseye ilim veriliyor, mal verilmiyor. Fakat bu adamda "keşke benimde malım olsada şu hayır sahibi gibi bende hayır ve hasanatta bulunsam" diyor.

İşte bu adamın iyi niyyeti, kendisine malı mülkü olubda hayr hasanatta bulunan kimsenin ecrü mütâfatı gibi, mükâfat veriliyor. Zira **"müminin niyyeti amelinden hayırlıdır."**

Yine bir kimseye de, mal veriliyor, ilim verilmiyor. İlimsiz, irfansız olan bu adam malın hakkını gözetmiyor, ne kulların haklarını ve nede Allahın hakkını tanımıyor. Cimrilik yapıyor ve kötü yerlerde sarfediyor.

Diğer bir kimseyede mal ve ilimden hiç bir şey verilmiyor ve **"keşke benimde malım olsaydı da falan kimse gibi bende şu kötülükleri işleseydim"** diyerek kötülükleri yapmak temennisini gönlünden geçirerek kötü niyyete sâhip oluyor.

İşte bu adamda, her ne kadar kötü amelde bulunmadı ise de, kötü niyyetin cezası olarak kötülük yapan kimsenin vizri ve cezasını görecektir.

Zira bir hadîsi şerifde şöyle buyurulmuştur: **"Bir kimse, bir mâsiyetin**

(229) Ahmet ibni Hanbel ve tirmizi, Akkirmâni, 22

yanında bulunurda o mâsiyeti kerih ve kötü görürse, sanki o kimse oradan uzak ve orada yokmuş gibidir.

"Ve bir kimsede, mâsiyetin yanında olmazda, orada bulunmadığına müteessir olarak keşke olsaydım derse, sanki o kimse de oradaymış gibi günahkardır." (230)

Diğer bir hadisi şerif meâli şöyledir:

"Bir kimse, bir cemaât (iyi veya kötü) amelleri üzere severse, her ne kadar onların amellerini işlemese de, o cemâatin zümresinde haşrolunur. Ve onların hisabları ile hisab olunur." (231)

Evet insan, iyi niyyet sâyesinde sadaka, namaz, hacc, Umre ve diğer hayırlı amellerin sevâbını işlemediği halde alır.

Kötü niyyet sebebiyle de, kötülüğü işleyenlerin ceza ve azabının aynısını çekmeğe müstehak olur ve çeker.

Niyyetin fazîlet ve üstünlüğünü beyan eden bâzı büyüklerin sözlerini nakledelim:

Hz. Ömer (R.A.) demiştir ki;

"Amellerin en afdalı, Allâhü teâlanın farz kıldığı şeyleri edâ etmek,

- Ve Allâhü Teâlanın haram ettiğinden kaçınmak,

- Ve Allâhü Teâlaya yapılan ibâdete niyetin doğru olmasıdır."

Hsan-ı Basrî (R.A.) da şöyle demiştir :

"Ancak cennet ehli cennetde ve cehennem ehli cehenemde niyetleri ile ebedî kılarlar."

Süfyâni Servî (R.A.) demiştir ki :

"Selefi sâlihîn, hayır için amel etmeyi tâlim ettikleri gibi, amel içinde niyyeti tâlim ederlerdi." (232)

Evet, bir amelde niyyetin farzlığı, sünnetliği, vâcib veya müstehablığı bilinmesi ve ona göre niyyet edilerek işlenmesi gerekir.

Hatta niyyetin ihlaslı ve iyi niyyet hâlinde devâmı şeklinin bulunması, öğrenmek ve yapmak en lüzumlu bilgilerdendir. Zira amellerde hâlis bir niyyet bulunmazsa, riya ve fesat niyyetin neticesi olarak bir çok kötülükler işlenir. İlim ve ameller sefihlerin ve şerlilerin ammellerine benzer ve öyle olur.

Böyle olunca da dünyada görünüşte iyi olarak yapılan bir çok ameller, makbul olmadığından âhirette o amelleri yapan kimseleri cehenneme mustehak kılar.

---

(230) Şirâtül islam, 30

(231) Şir'atül islam, 30

(232) Akkirmâni, 17

İkinci fâide: Niyetin sır ve esrârı vardır.

Bâzı muhaddis ve fakihler dedi ki, **"Niyet, bir sırdır. O sırra Allâhü teâladan başka kimse vâkıf olamaz. Amel ise, açıktır. Şu halde sır, gizli olup meleklerin dahî muttalî olamıyacağı amel, açık olan amellerden efdaldır. Zirâ niyyet riyâden sâlimdir. Amellere riya** (gösteriş) **ise her'an girebilir."**

Bâzı âlimlerde demişlerdir ki:

"Elbette niyyet, devamlıdır. Ameller ise, devamlı değildir. Zira bir kişi hayatta olduğu müddet hayır işlemek niyyetine sâhib olabilir. Fakat o hayır işlemeğe kudreti kâfi olamaz."

Nitekim denilmiştir ki;

اَلْخُلُوْدُ فِي الْجِنَانِ وَالنَّارِ جَزَاءُ النِّيَّةِ

(شرح عين العلم جلد ١ - ٥١)

"Cennette ebedi kalmak, niyyetin mükâfatıdır. Zira mümin, dünya ve kendisi ebedî kalacak olsa, ebediyyen Allâha kulluk yapmağa niyetlidir.

-Keza kâfirde ebedî küfr üzere yaşama niyyetinin cezası ile cehennemde ebedî kalacaktır."

Bu mes'elenin aslı esası, metinde zikrolunan şu hadîsi şerifde izah edilebilir:

"Ameller, niyyetlere göredir."

Sehl İbni Sâd (R.A.) den nakledilen hadîsi şerif meâli şöyledir:

"Müminin niyyeti, amelinden hayırlıdır. Munafıkın da ameli, niyyetinden hayırlıdır. Her ferd niyyetine göre amel eder. Binâen aleyh mümin iyi amel işlediğinde bir nur parlar." (233)

Bu hadîsi şerif ve îzâhattan anlaşılmıştır ki, her şeyde niyyet esastır. Niyyet olmayan ameller, makbul değildir. Ve bir şeyin ecrü mikâfatı veya cezası, kabul veya reddi, niyyetin hâlis veya fâsitliğine bağlıdır.

Hiç bir niyet ve gâye olmadan yapılan ameller, makbul olmaz. Zira amel, insanların cismi, niyet de ruhu gibidir. Nasıl ki, insanın ceset ve cismi, ruhsuz yaşayamaz, yok olur. Amelde niyyetsiz yok demektir.

Niyyet kalbin amelidir. Kalb ise âzâların en şereflisidir. Binaenaleyh en şerefli âzânın ameli olan niyyet işide, her işin şereflisidir.

(233) Tabarânî-Fethulkebir, C. 3, 265

İbâdet ve itâatlardan maksat, kalbi nurlandırmak ve îmânın muhafazasını sağlamaktır.

Niyyet sebebi ile, az amel çok olur. Ecri mükâfâtı kat kat artar. Bu yüksek ecri amelde olmaz. Niyyetin devamlılık kastının bulunması ile ecrin mükâfâtı devam eder.

Üçüncü Fâide : Niyyetin kısımları vardır ve üçtür.

a-) Allâh'ın azâbından korunmaktan dolayı niyyet edilerek kulluk yapılır.

b-) Allâh-ü Teâla'nın rahmetinden ummak ve cenab-ı Hakk'ın nîmet ve cennetine nâil olmak niyyeti ile Allâh'a kulluk edilir.

c-) Cenâb-ı Hakk-ı tâzim ve büyüklemek kastı ile kulluk. Bu kulluk kastında rızayı bâriyı kazanmak ve cenabu Hakk'ı tâzimden başka hiç bir şeyi kasdetmek yoktur. Ancak ve ancak o maksada bağlıdır.

Birinci niyyet ile amel etmek kendisini tehlikede korumak kastıyla olduğundan her varlığın kendisini tehlike ve azabdan koruması hâli vardır ve bu hâlin olması bizzarûre ihtiyaçtır.

İkinci niyyet ile amel ve itâata devam etmekte nefsin, arzû ve isteklerine kavuşmak amelleri vardır. Bu ise, mîdesine ve şehvetine ve nefâsânî arzularına hizmetten başka bir şey değildir. Ahmak ve nefislerinin esîrî olan insanların amelleri gibidir.

Üçüncü, niyyet ile ibâdete devam edenlere gelince, gerçekten akıl ve idrak sâhibidirler. Zîra bunlar Cenâbu Hakk'ın cemâlından başka hiç bir gâyeye bağlı değiller, bütün emel ve amellerini bu maksada nâil olmak için yapıyorlar.

Bu kişiler akşam sabah cenâbu Hakk'a dua ederler ve bu duâları sebebi ile rızâyı bâriyi kazanıp cemalüllaha kavuşmak isterler.

Şu halde Allâhü teâlaya en yakın insanlar üçüncü niyete sahip **"cemâlüllah maksadına sahip"** olanlar, ondan sonra, birinci niyyete sahip olanlardır. **Hedîsi Erbeîin şerhi Akkirmâni**

Dördünücü fâide : Amel olmadığı halde bir mâsiyet ve kötülüğü kasdetmek ve bu kastın günah olup omladığı cihetlerdir.

Evet yukarıda geçtiği üzere amel etmek ciheti olmadığı halde hayre niyyet etmek, itâat ve ibâdettir. Binaenaleyh hayre niyyet etmeye ecrü mükâfat vardır.

Şerre niyyet etmek ise, o şerri işlemeden sırf niyyet etmenin günah ve vebâlı hakkında kitap ve sünnetten olan deliller birbirine muârız ve imamlar arasında ihtilaf olduğundan, kesinlikle bir hüküm verilememektedir. Evet mâsiyeti işeleme azmî günahtır. Ve fakat cenabu hakkın vâdi ilâhîsi ile afv olunur. Küfür ve şirke azmetmek ise, ihtilafsız küfürdür.

Mâsiyet ve günahları hatırlama hükmü

Mâsiyyet ve günahın hatıra gelmesi üç şekilde olur. Ve şöyledir :

1- Kişinin kendi ihtiyar ve arzusu olmadan ve kendisinin kabul şeklide bulunmadan mâsiyetin kalbe ârız olan şeklidir. Binaenaleyh bu şekiller teklîfi ilahiye dahil olmaz, niyyet ve arzunun bulunmasından dolayı kalbe gelen hayırda olsa sevap yoktur. Şer olursa cezalanmakda yoktur.

Kur'ân-ı Kerimde şöyle buyurulmuştur.

لَا يُكَلِّفُ اللّٰهُ نَفْسًا اِلَّا وُسْعَهَا

"Allah (C.C.) hiç bir kimseye, gücünün yetmeyeceği şeyi yüklemez." (234)

Bu âyeti kerîmede beyan edilen tâkat ve kudretin yetişemeyeceği teklîflerden birisi de, insanın elinde olmayan ve kalbe gelen fakat üzerinde durulmayıp geçen ârızî hâtırâlardır.

Resülüllah (S.A.V.) efendimizden kalbe gelen vesvese hakkında sorulduğu zaman, şöyle cevap vermişlerdir :

"İşte o kalbe gelen vesvese, îmanın ta kendisidir." (235)

2- Kalbe gelen küfür ve Bid'âtları îtikat etmekdir, Bu îtikatla yaşayan ve Def etmek emelini bulamayan kimse, elbette cezalanacaktır.

3- Bir kişinin kendi irâdesi, arzûsu ve kabûlü ile kalbine vârid olan ve fakat o işi işlemeyen ve bir mânîden dolayı âzâlarının hiç birinde bizzat görülmeyen şeydir. Eğer o kimsenin irâde ve ihtiyârı ile kalbine vârid olan şey hayır ise, ecrü mükâfata nâil olur.

Şâyet haksız yere mümini öldürmek veya zina etmek veya livâtada bulunmak veya şarap içmek veya namazı terk etmek gibi şeyleri işlemek kendi istek ve arzûsu ile gönlüne gelir ve yapmağa kâdir olduğu halde Allahdan korktuğu için, âzalara tezâhur edip bu kötülükleri işlemezse, kötülüklerin gönlüne gelmesi ile cezalandırılmaz. Belki o kimseye ecrü mükafât yazılır. Zira kalbindeki kötülüğü, Allah korkusundan dolayı işlemiyor.

Eğer kalibne gelen kötülüğü Allah'dan başkasından korkarak terk ederse, işte ülâmının ihtilâfı buradadır.

Bâzı âlimler : Kendi irâdesi ile kablbine gelen ve onu herhangi bir sebeple yapmayan kişi, bu niyeti ile cezalandırılmaz, demişlerdir. Zirâ cenâbu hak bir âyeti kerimede şöyle buyurmuştur :

(234) Bakara Sûresi, 286
(235) Müslim

لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ

"(Her ferdin) **kazandığı** (hayır) **kendi faidesine, yaptığı (şer) kendi zararınadır. .**" (Bakara sûresi, 286)

Bilfiil şerri irtikab etmeyince kalbe gelen kötü düşünce ve vehimlerden dolayı muâhaza olunmaz.

Resûlüllah (S.A.V.) de şöyle buyuruyor :

"Şüphesiz benim ümmetimin nefsinin söylediği şeyi, dili ile söylemedigi ve bizzat işlemediği müddetce, ondan onu (nefsinin söylediği kötülüğü) Allâhû teâla afv eder. "(237)

Ebû Hüreyye (R.A.) den mervî hadîsi kudside de şöyledir :

Resûlüllah (S.A.V.) buyurdu ki :

"Allâhü teâla (meleklere) **derki :**

"Kulum bir kötülük yapmak istediğinde, yazmayın. Tâki o işleyinceye kadar (bekleyin).

"Eğer o kötülüğü işlerse, o kimseyi bir hasene (iyilik) **yazın.**

"Eğer kulum iyilik yapmak murad eder ve işlemezse, o kimseyi o iyilik gibi bir iyilik yazın.

"Şayet yapmak istediği iyiliği yaparsa, o iyiliğin on mislinden yedi yüz misilene kadar (ecir) **yazın."** Akkirmani, 21-keza müslim (238)

Diğer bazi ülemada : Allahdan başkasından korkarak veya utanarak kötülüğü terk eden kimse, rızâyı ilâhiyyeyi kazanmak maksadı olmadan terk ettiği için cezâlandırılır, demişlerdir.

Delil olarak da şu meâldeki âyeti kerimeleri okuyorlar :

وَلَا تَكْتُمُوا الشَّهَادَةَ وَمَنْ يَكْتُمْهَا فَإِنَّهُ
آثِمٌ قَلْبُهُ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ﴿٢٨٣﴾

"Şahitliği, gizlemeyin, Kim onu gizlerse, hakikat şudur ki; onun kalbi bir günahkârdır." (239)

(236) Bakara Sûresi, 286
(237) Buhari, Müslim
(238) Akkirmani, 21-keza müslim
(239) Bakara sûresi, 283

Diğer âyeti kerime mealleri :

"Senin için hakkında bir bilgi bulunmayan her hangi bir şeyin ardına düşme. Çünkü kulak, göz ve kalb, bunların her biri bundan mes'uldür." (240)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ

"Ey iman eden kimseler (müminler) **! zannın çoğundan kaçınız. Şüphesiz (kalb ile yapılan) zannın bâsızı günahtır."** (242) Allahtan başkasından korkarak veya utanarak yapmak istediği kötülüğü terk eden kimsenin cezalandıracağını beyan edenlerden birisi de, Huccetülislâm İMAMI GAZALİ hazretleridir.

İMAMI GAZALİ merhumun kesin delili de şu hadisi şeriftir :

"İki müslüman kılıçlarını çekerek bir birlerine karşı çıkarlarsa, öldüren ve ölen her ikisi de cehennemdedir.

"Denildi ki, ya Resûlüllah ! Bu kâtil (öldüren cehennemde) **dir. Ölenin durumu neden böyledir ?**

"Resûlüllah (S.A.V.) buyurdu :

"Çünkü o da (ölen kimse de) **arkadaşını öldürmek istiyordu."** (243)

Bu hadisi şerifte de beyan edildiği üzere, her ferd niyyeti ile ecre nâil olduğu gibi, niyyeti ile de cezâ ve vizre müstehak olur. Ancak ilâhi afvede nâil olabilir.

Nitekim bir hadisi şerifte şöyle buyurulmuştur :

"İnsanlar, ancak niyyetleri üzere haşronulurlar." (244)

NEFSİN SÖYLENTİLERİ ve AZM

Fukahâ ve meşâyihi kirâmın beyanlarına göre, insanın nefsine vâki ol ve mâsiyet işleme kasdı veya itâat etmek arsuzu, beş mertebe üzere olur.

Birinci mertebe : Hâcis-dir. O (Hâcis), kalbe bir şeyin uğrayıp ve fa... hiç durmadan geaçen şeklidir. Sanki bir nevi elektirik akımı gibi kalbe bir şe gelir ve gider. Kalbe gelen bu şeylerden dolayı insan mes'ul değildir.

(240) İsrâ Sûresi, 36
(241) Bakara Sûresi, 225
(242) Hucurât Sûresi, 12
(243) Buhârî, Müslim
(244) Beyhakî

İkinci mertebe : Hâtır-dır. O (Hâtır), kalbe gelen her hangi bir fikir, tereddüt içinde cereyân eder.

Meselâ : Yolda giden bir kadının arkasından sûret ve endâmını düşünerek kadına iltifat ettiğinde kadının yüzünü görebileceğini gönlünde taşıyıp ve bir karara bağlanmaması hâlidir. Kalbe gelen bu tereddütlü hatırlamadan dolayı insan mes'ul değildir. Zira bunlar ihtiyârı değil, ızdırârî hallerdendir.

Üçüncü mertebe : Hadisünnefs : Nefsin söylenmesidir. O da nefsin bir şey hakkında tereddüdünden hâsıl olan bir yeşdir ki, onu işlemek veya terk etmek arasında cereyân eden iç güdü söylentisidir.

Bir şeyi yapmak veya terk etmek husûsunda insanın içinden kendisine söylenerek telkinlerdir. Bu hâlin bulunmasından dolayı insan yine mes'ul değildir.

Dördüncü mertebe : Hem-dir. O (Hem-arzu ve istek), yapılacak işin iki cihetten bir tarafını kendi arzusu ile tercih etmektedir.

Bu hemm-in tahakkuk şekli şöyle olmaktadır : İyiliği tercih ederek yapmak kasdına mukarın olursa iyiliği yazılır ve mükâfata nâil olunur.

Eğer tercih edilerek yapılmak emeline mukarın olan şey şer ise, işlemedikçe yazılmaz ve bir cezada tereddüb etmez.

Beşinci mertebe : Azm-dir. O (azm), bir şeyi kasdetmek ve yapmak cihetini kuvvetlendirerek samimiyet, sebât ve kararlılıkta o şeyin yapılması için verilen kesin karardır.

Bu azme sâhib olan her insan, hayır veya şer neyi kasdederse, mükâfat veya cezâya müstehkah olur. Zira azm, niyyetin kuvvet ve kesinlikle yapılmasını kararşaltırıp üzerinde ısrarla durma şeklidir ki, bir nevi niyyetin tezâhur ve tahakkukudur.

Yukarıdaki beş mertebe hâlinde insanın içinden gelen ve kalbinin amellerinden olan şeylerin cezâî yönden hükümlerini kısaca açıklayalım.

Hâcis-den dolayı, bütün ümmetin icmaı ile insan cezâlandırılamaz. Zira insanın kendi elinde olmayan, kudret, istek ve arsuzu dışında olan bir şeydir.

Hâtır ile (yani kalbe gelen şeyin tedreddüd hâli ile) **Hadisünnefs** (nefsin söylemesi) de yukarıda naklettiğimiz hadisi şerifin hükmü ile günah olmaktan kaldırıldığı anlaşılmıştır.Binâen aleyh günah olmayınca, birinci mertebedeki Hâcis gibi, bunlarla bir vebal ve cezâyi müstelsiz olmazlar.

Ve bu üç hal iyiliklerden dahi bulunsa, ercu mükâfat yazılmaz. Zira kasd (niyyet) yoktur.

Hemm-e gelince: Sahih bir hadisi şerifde bunun hükmü şöyle beyan edilmiştir:

"İyiliği kasdetmekle iyilik yazılır. Kötülüğü arzu etmekle kötülük yazılmaz. , beklenir. Eğer kötülük Allah için terk edilirse, bir adet iyilik yazılır. Ve eğer o kötülük işlenirse, bir tek kötülük yazılır."

Azm ise: Müdakkık ve muhakkık olan âlimlerin beyânına göre bir şeyi yapmaya azmeden kimse muhakkak cezâlanır. (Eşbah Vennezâir, 19-20)

Yukarıda, küfre niyyet etmenin, küfür olacağını beyan ettğimiz hüküm-de, bu azm şeklindeki içden verilen kararın hükmünden ibârettir.

Ehemmiyetine biânen vehim ve vesvese hakkında bir kaç hadîsi şerîfi ve îzaâhiri nakledelim. Efendimiz sallallâhü aleyhi vesellem buyurmuştur:

عن أبي هريرة ، قال : قال رسول الله ﷺ : « إن الله [تعالى] تجاوز
عن أمتي ما وَسْوَسَتْ به صُدورُها ، ما لم تَعمل به أو تَتَكَلَّمْ ». متفق عليه .

Ebû Hüreyre (R.A.) **den mervidir, demiştir:**

Resûlüllâh (S.A.V.) **buyurdu:**

"Muhakkak Allah (teâla)**, ümmetimden sadırlarının** (nefislerinin) **verdiği vesveseyi, onu işlemedikçe veya konuşmadıkça afveder."** (245)

Hadîsi şerifde geçen **"vesvese"** kelimesini târif edelim.

Vesvese: Gönül ve hatira gelen şey, insanı kötü olan şeylere sevk ederse, ona **"vesvese"** denir.

İlham: Gönül ve hatıra gelen şey, insanı faziletli şeylere sevk ederse, oda **"ilham"** dır.

Şu halde kalbe gemen bir şeyin vesvese veya ilham olduğunu teşhis e-debilmek için, o gönülden gelen ve icra edilmesi için itici kuvvetin şer veya kötü olan şeyleri yapmaya teşvik ediyorsa, o vesvesedir.

Şâyet kalbe gelen şey, iyi amelleri yapmaya teşvik ediyor ve iyiliğe iti-yorsa, işte bu gönle gelen şey, ilhamdır.

İlham olsun. vesvese olsun hangisi olursa olsun, bunlarla bir hüküm çı-karılmaz. Her hangi bir şeyin hakîkat ve aslına delil olamaz.

Vesvesenin çeşitleri ve uzun îzahı hemen yukarıda zikredilmiştir.

İlham hakkında da **"İslâmda Evliya meselesi"** adlı eserimizle **"İslâma sokulan Bid'at ve Hûrafeler"** isilmli eserimizde açıklama yapılmıştır. Ayrıca ileride gelecektir yukarda da geçmişdir.

(245) Buhâri, Müslim

Hadîsi şerîfin mânâsı gâyet açık ve sarihki; insanların gönüllerine gelen şeyleri söylemedikleri veya işlemedikleri taktirde cenâbû hak o gönüllere gelenleri, insanlar dilleri ile söyler veya onları bizzat icrâ edib işlerse, onlardan mes'ul olurlar. Tabiki gönüllere vesvese ile gelenler, şer ve kötülüktür.

İşte kalbe gelen kötülükler, işlenmedikçe veya dil ile söylenmedikçe günah olmaz cezâyı müstelzim değildir. Allah (C.C.) onları bağışlamaktadır.

Hatta bir hadîsi kudsîde şöyle buyurulmuştur:

"(Allâhü teâla buyuruyor: Ey meleklerim!) **bir kulum günah işlemek istediğinde, ona hemen günah yazmayınız. Eğer o gönlüne aldığı günahı işlerse, onun üzerine bir günah yazınız."** (246)

Kalbe gelen vesvese ve kötü şeyleri telkin etme hâli, ilk defâ şeytanın Âdem aleyhisselâma telkini ile başlar. İnsanın nefsi vesvesesiside dâima kötülük telkin eder.

Şeytanın Âdem aleyhisselâma telkini şu âyeti kerimede beyan edilmiştir:

فَوَسْوَسَ إِلَيْهِ الشَّيْطَانُ قَالَ يَا آدَمُ هَلْ أَدُلُّكَ عَلَىٰ شَجَرَةِ الْخُلْدِ وَمُلْكٍ لَا يَبْلَىٰ

"Ve nihayet şeytan Âdeme vesvese verdi ve şöyle dedi: Ey Âdem! Senin (cennette kalmana sebep olacak) **ebedîlik ağacına, bir de son bulmayacak devlete delâlet edeyim mi?"** (247) Taha sûresi, 120

Nefsin vesveseside şu meâldeki âyetde beyan buyurulmuştur.

"And olsun ki, insanı biz yarattık ve nefsinin ona ne vesveseler verdiğini biliriz..." (Kaf sûresi, 16)

Yine bir hadîsi nebevide şöyle buyurulmuştur:

وعنه ، قال : جاء ناس من أصحاب رسول الله ﷺ إلى النبي ﷺ ، فسألوه : إنا نجد في أنفسنا ما يتعاظم أحدنا أن يتكلم به ! قال : « أوقد وجدتموه ؟ » قالوا : نعم . قال : « ذاك صريح الإيمان » . رواه مسلم .

(246) Mirkâtül mefâtih, 113
(247) Taha Sûresi, 120

Tercümesi:

Yine Ebû Hüreyre (R.A.) **den mervidir, demiştir:**

Resûlüllâhın ashabından bir gurub insan Nebiyyi Ekrem (S.A.V.) **e geldi ve ondan sordular: Biz, birbirimizin söylemesinin büyük** (günah veya küfür ve kötü) **gördüğü şeyi nefislerimizde** (nefislerimizin vesvese ve iğvâsında) **buluyoruz!**

- Bunun üzeriene Resûlüllâh (S.A.V.) **buyurdu:**

"Siz, bunu biliyormusunuz?"

- Ashâbı kiram: "Evet" dediler.

-Resûlüllülâh (S.A.V.) de:

"İşte bu îmanın sarîhidir." buyurdu. (248)

Hadîsi şerifde beyan edildiği üzere, bir kısım cemaatın kalblarine gelen kötü vesvese ve vehimlerin âkıbetinin ne olacağı ve bu kalbe gelmenin iyimi, yoksa kötümü olduğu sorulunca, mubarek peygamberimiz, **"İşte bu** (kalblere gelen vesvese), **îmanın sarihidir."** buyuruyor,

Evet kalbleri don yağı gibi donup katılaşan pek makbul kişilerden değillerdir. Müşrik ve kâfirler gönüllerine yerleştirdikleri şirk ve küfür sebebiyle, onların gönüllerine şeytanın sokacağı bir şey kalmamıştır. Onun istediği şirk ve fenâlıkların en eşeddi yerleşmiştir. Artık vesvese ve şüpheler sokmaya veya sokmak için çabaya luzum kalmamışştır.

Fakat gönlünde îmanı olan müminin îmanını, kirletmek veya çalmak için, şeytanın bütün gayretini sarf ediyor. Her türlü çâreye baş vuruyor. Çünkü onun kalbinde en büyük sermaye olan îman cevheri vardır. Bütün gâyesi o cevheri çalmaktır.

Nitekim, mal, eşya, para ve emsâli şeylerle dolu olan bir eve veya odaya hırsız girip çalmak için bütün gayretini sarfeder.

Şâyet odara, ev veya dükkanda hiç birşey olmazsa hırsız iltifat etmez. İçeriye girmek dahi istemez.

İşte müminin kalbine gelen vesvese ve acâib vehimlerin çeşitleri, müminin kalbindeki îmanın mükemmel ve sağlam olduğuna delâlet eder. Zira şeytan o îmanı kirletmek için vesvese veriyor. Müminde bu vesvese ile mücâdele ediyor. En kemallı cihâdı, nefsi ile yapmış oluyor.

Hz. Ali (R.A.) de şöyle demiştir.

"Bir namaz ki, onda vesvese olmazsa, işte o namaz ancak yahûdî ve Hıristiyanların namazıdır." (249)

---

(248) Müslim

(249) Mirkatülmefatih, 114

İslâm hukukunun hükümlerini beyan eden fıkıh kitaplarında **"sehvi secde babı"** başlığı ile yazılan hükümleri okumalı, ondan sonra bu hadisi şerif ve îzahı ile bir irtibat kurmaya çalışılmalıdır.

NİYYETLE İLGİLİ FIKHÎ HÜKÜMLER

Fukahâ ve meşâhiyihin beyanlarına göre, "Bir iş ve amelde niyyet olmadıkça, sevab yoktur." (Eşbah Vennezair, 7)

Bu hükmün açıklanması için, bâzı fıkhî hükümleri nakledelim.

Niyyet etmek, bir şeyin sahih olması için şart olur. Namaz, zekât ve Oruç da olduğu gibi.

Niyyet etmek, abdest ve gusül de ise, şart değildir. Hanefî mezhebine göre, abdest ve gusülde niyyet sünnettir.

Evet dünyevî ve uhrevî amellerde niyyet, esastır. Hatta mükâfat ve cezâ de niyyete bağlıdır. Cennet ve cehennemde ebedî kalmanın da niyyetin neticesi olduğu yukarıda mükerrer olarak zikretmiştik.

Namazda niyyet:

Merâkılfelâh ve hâşiyesi Tahtâvî de, namazın sıhhatı için niyyetin târif ve îzâhı şöyle zikredilmiştir:

"Namazın sahih olması için, niyyet şarttır. Ve o (niyyet) **ibâdeti âdetten ayrılmak için cezm edilen irâde** (kalbin yönelmesi) **dir. İşte bu niyyetle Allah için olan ihlas, tahakkuk eder."**

Fetâvâyi Bezâziye de beyan edildiğine göre, Niyyet, ihlâsın hâsıl olması için meşrû kılınmıştır. Sonra riyâ ihlâsla karışmıştır. Riyânın karışması ise, nâfilelerdedir. Vâcib olan hüküm sâkıt olması için, farzlarda riyâ yoktur.

- (Namaz kılmada) Riyanın hakîkatı şudur:

- "Bir kimse, insanlardan hâlî (yalnız) olduğunda namazı kılmaz, insanların yanında olduğunda namazı kılarsa, işte bu kimse için sevab ve mükâfât yoktur. Zirâ bu adam Rabbisine ibâdete başkasını ortak koşmuştur." (250)

Tâhrikatı Muhammediyede İMAM BİRGİVÎ merhum riyâkarlıkla ilgili şu hükümleri zikrediyor:

"İbâdette riyâ (gösteriş) haramdır. Hatta ibâdetin aslında (farz olanında) olsa bile haramdır.

"Bir kimsenin farz olan namazı insanların yanında kılıb, yanlız başına olduğunda kılmaması gibidir ki, işte bu hal bâzı âlimlere göre küfürdür. Bu hüküm tatarhaniyede zikredilmiştir." (251)

(250) Merâkılfelah Tahtavisi, 117
(251) Tarîkat Muhammediye, 62

Mülteka ve şerhinde de şu hükümler mezkürdür:

"Namaz kılacak olan kimse, kalbinin kasdını (Niyyet ve karârını) iftitah tekbîri ile namaza bitiştirmesi lazımdır.

- Binâenaleyh iftitah tekbîrinden sonra niyyet etmek câiz olmaz.

- (Kalb ile yapılan) niyyete dil ile yapılanı söyleyerek bitiştirmesi efdaldır.

- Sahih olan rivâyette; Terâvih namazı, sünnet ve nâfile namazlar için, mutlak niyyet (yâni isim zikretmekden mutlak namazâ niyyet etmek) kifâyet eder.

Farz namazı için tâyin etmek şarttır. Meselâ: ikindi namazı (ikindinin farzı) gibi." (252)

İmam olan kimseler de, tek başına kılan kimseler gibi niyyet ederler. Ancak imamlar arkalarında bulunan cemaatın sonunda kadınlar bulunursa, onlara imam olduğuna niyyet etmesi lâzımdır. Zira kadınlara imamlık ancak niyyetle sahih olur.

Eşbah Vennezâirden bâzı hükümleri nakledelim:

Cuma namazı için Hutbede Niyyet: Hutbenin sahip olması için şarttır. Hatta hatib mimbere çıktıktan sonra aksırma ve tıksırma hâlinde "Elhamdülüllah der ve hütbenin hamdelesini kast etmezse, o hâli ilede hutbeden inerse sahih olmaz. Zira hutbenin hamdelesine niyyet edilmediğinden, hutbenin sıhhatının şartı bulunmamıştır.

Bayram namazının hutbelerinin sahih olup almamasının şartıda cumanın hutbesinin sıhatının şartları gibidir.

Ezânda niyyet: Ezânın sahih olması için, niyyet şart değildir. Ancak sevab ve mükâfâta nâil olmak için niyyet lâzımdır. (Sünnettir)

Zekatta niyyet: Zekatın edası niyyetsiz sahih olmaz. Zekat olarak verilecek şey, ya zekatlık olarak ayrılırken veya zekâtı edâ ederken, zekâta niyyet etmek şarttır.

Oruç da niyyet: Orucun sahih olması için de her gün niyyet etmek şarttır. Farz, sünnet ve nâfile oruçlarda niyyetin şartlığı müsâvidir. Niyyetlerin zamanları hakkında geniş malûmat fıkıh kitaplarının oruc bahsinde mezkürdür.

Hac da niyyet: Hacc, farz olsun, nâfile veya umre olsun îtikafın sahih olması için niyyet şarttır.

İtikaf da niyyet: İtikaf, vâcib olsun, sünnet veya nâfiye olsun îtikafın sahih olması için, niyyet şarttır.

(252) Mülteka ve şerhi Dâmad, 85

Kurban da niyyet: Kurban alınırken veya alınacağı zaman kurban niyyetinin bulunması lazımdır. Kezâ kesileceği zamanda niyyet lazımdır.

Cihadda niyyet: İbâdetlerin en büyüklerinden biri olan cihad içinde, ihlaslı bir niyyetin bulunması lazımdır.

Vasiyet de niyyet: Eğer vasiyyet eden kimse, vasiyyeti ile cenâbu hakka yaklaşmayı kasdeder (niyyet eder) se, o kimse için sevab ve mükafat vardır.

Şayet Allâhın rızasını tahsil etmek niyyeti olmadan vasiyyet ederse, o vasiyyet sahihtir. Fakat ercü mükâfat yoktur.

Vakıf da niyyet: Vakıf, başlı başına bir ibâdet olmadığından vakfeden kimse, Allah rızâsı için vakfederek hâlis bir niyyet ettiği zaman, o vakıftan mükâfat alır. Allâha yaklaşmak ve rızasını kazanmak niyyeti olmazsa, bu taktirde sevab ve mükafat yoktur. Dine aykırı ve haram şeylere yapılan vakıflar, bu kabil vakıflardır.

Nikah da niyyet: Fakihler dediler ki: Nikah, ibâdetlere en yakın amellerdendir. Hatta nikah işi ve âile efrâdının ihtiyacı ile meşgul olmak yalnız başına kûşeye ibâdete çekilmekten efdal ve sevabdır.

Nitekim bir hadîsi şerife şöyle buyurulmuştur:

"İnsanların hayırlısı, onlara fâidesi olan kimselerdir."

Nikahlanmak (evlenmek), mûtedil ve sâkin olan kimse için, sahih olan kavle göre, sünneti müekkeldir. Nefsin tahrîki ve şehvetin azgınlığı hâlinde hâsıl olması için, evlenmede de, iyi niyyete ihtiyaç vardır.

Hüküm ve Hâkimlik de niyyet: Fuhahâi kiram dediler ki: Hüküm vermek ibâdetlerin en şereflilerinden birisidir. Binâenaleyh hüküm vermeye de sevab ve mükâfat, niyyetin hâlis olmasına bağlıdır.

Mubah ve Helal olanlar da niyyet: Yemek, içmek, uyumak, mal kazanmak, nikahlanmak, ve âilevî münâsebette bulunmak gibi, mubah olan işlerde niyyet niçin yapılır, ve neye niyyet edilirse, onun için olur.

Meselâ: Bu mubah olanları işlemekle itâat ve dînî vazîfelerini yapmağa takviye ve kuvvet vermek için veya o iyi olan itâat ve dîni vâzifelere kavuşup îfa etmek kasdı ile yapılsa, görünüşte yemek, içmek, yatmak, uyumak ve emsâli işler dünya işi ise de, niyyet ve gâyenin hâlis olması ile ibâdet ve âhiret ameldir.

Muâmelatta niyyet: muâmelat: Alış verişler pek çok nevîlere ayrılır. Alış veriş de niyyete itibâr yoktur. Söz ve lafızların durumuna ve söylenişine îtibar olunur. Caymak ve îcarlarda da îtibar, konuşmayadır. Lâkin alış verişte mazî sığası yerine (yani, aldım verdim veya sattım yerine) sin ve sevfe harfleri olmadan muzârî (gelecek) sığası kullanılırsa, bu husus da fakihler, niyyeminin lüzûlundan bahsetmişlerdir. Alırım veya satarım gibi cümlelerde, niyyet lazımdır demişlerdir.

Hibede niyyet: Hibe: bağışlama da niyyete ihtiyaç yoktur. Sözle bağışlamak kifâyet eder, velev ki latîfe ile söylensin.

Fakat ikrar ve zorla söyleterek bağışlatılırsa, bu bağış sahih olmaz. Zira bağışlamada bulunması şart olan rızâ yoktur.

Talak da niyyet: Talak, sarih ve kinâye olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Sarih talakda niyyete ihtiyaç yoktur. Sözle ne söylenirse. îtibar ondadır.

Kinâye talakda ise, talâkın vâkî olması, niyyete bağlıdır.

Talâk diğer çeşitleri ve yukarıdaki meselelerin uzun îzanı, fıkıh kitaplarımızda mufassal olarak beyan edilmiştir. Ayrıca **"Mülteka Tercümesi"** adlı eserimizin cildlerinde uzun îzahlar ve delillerle mâlumat zikredilmiştir.

Yemin de niyyet: Yemin etme de ve yeminin vukûnda niyyete ihtiyaç yoktur. Biâenaleyh bir kimse, bilerek veya sehvederek ve hataen veya mükrehen (zorlanarak) yemin etse, yemini vâkî olur.

İkrar da niyyet: Bir şeyi ikrar etme de niyyete ihtiyeç yoktur. Kezâ vekâlette, emanet tevdî etme de, âriyet koymada, îcara verme de, iftîra ve hırsızlık hükümlerini ikrar etmede, niyyete muhtaç olunmaz. Niyyet etmezden evvel bu hükümleri söylemekle kesinlik ve karar vâkî olur. Fakat her şeyin rızayı bâriyi kazanmaya bağlı olması hasebiyle hâlis niyyet ve meşrûiyyet dâhilinde hareket etmek kasdının bulunması gerekir.

Kur'an okumak da niyyet: Kur'anı kerimi okuyacak kişi, cünüb, veya hayızlı ve nifaslı kadın olursa, Kur'an niyyeti ile okuyamaz. Fakat, Kun'ânı kerimin, duâ, zikir, tesbih ve tehlil âyetlerinin ve kur'ânı kerimi zikir kasdı ile okursa, bu taktirde bu kimselerin okumaları câiz ve mubahtır.

Bir kâide de şöyle denmiştir:

"Bütün işler, maksad ve ğâyelere göredir."

Bu kâideyi îzah sadedinde **"Eşban Vennezâir"** adlı eserde şu hükümlerde zikredilmiştir:

"Fetâvâyı Kâdihân da zikrolunmuştur ki,

"Şırayı, şarab yapan kimseye ticâret niyyeti ile satmak haram olmaz.

"Fakat şarap yapmak kasdı ile şırayı satmak haramdır.

"Kezâ bağ ve bahçe üzümleri de aynı böyledir." (253)

Yihe aynı eserde ve diğer fıkın kitaplarında şu hükümler mezkürdür:

"Namaz kılan kimse, cevap vermek kasdı ile kur'anı kerimden bir âyet okursa, namaz bâtıl olur. Zirâ kur'ân âyetini kırâat kasdı ile değil, bir kişinin sualine cevab vermek kasdı ile okunmuştur. Böyle cevap ise, namazı ifsad eder.

(253) Eşbah, 10

Keza namaz kılan kimseye, kendisinin sevineceği bir haber söylenince şükretmek ve sevincini izhar etmek kasdı ile "Elhamdülilleh" derse, namazı bâtıl olur.

"Ve bir kişinin ölümünü duyunca namazdaki adam "innâlillah ve innâileyhi râciûn" der ve bu sözle haberin üzüntüsünü kasdederse, namazı yine bâtıl olur..."

Bu mes'elelerin daha geniş îzahı, **"Mülteka tercümesi"** isimli eserimizin 1, 2, 3 ve 4. ciltlerinde beyan edilmiştir. Mahallinden okumak ve okutmak şâyânı tavsiyedir.

Buhâri ve Müslimin ittifakı ile rivâyet ettikleri bu, **"Ameller niyyetlere göredir"** hadîsi şerîf, meşhur hadîsi şerîfdir.

Bu hadîsi şerîfin fazîleti hakkında yukarda muhtelif hükümler zikredilmiştir. Son olarakda İmamı Şâfî-i merhumdan rivâyet edilen şu hükümler şâyâni dikkattır:

"Bu hadîsi şerîfin fazîleti, ilmin yarısı mâhiyetindedir. Bu ilmin yarısı olması ciheti, şöyledir: Şüphesiz niyyet; kalbin kulluğudur. amel etmek ise, kalbin kulluğunun açıklanmasıdır. Veya elbette din; ya zâhirendir oda ameldir. Veya bâtinendir. O da niyyettir."

İmamı Şâfî-i den **"innemel âmâlübinniyât..."** hadîsi, ilmin dörtte birine delâlet eder, hükmüde rivâyet edilmiştir.

Netekim şöyle denmiştir.

"Bize göre, hayrın esası dört kelimedir. İşte bunları, yer yüzünün hayırlısı (Hz. Peygamber) **buyurmuştur;**

"Şüphelilerden kaçın, zühdet, sana yardımı olmayan şeyi terk et ve niyyetle amel et."

Bu son cümlelerde dört hadîsi şerîfe işaret vardır. Sanki dört hadîsi şerîf bütün iyilikleri ve hayrı beyan etmektedirler. Böyle oluncada **"Ameller, niyyetlere göredir"** hadîsi şerîfide, ilim ve hayrı beyan eden hükümlerin dörtte biri (1/4) olmuş oluyor.

Hulasa-i kelam, îman, amel ve ahlakda iyi niyyet, ihlas ve sadakat lâzımdır. Onları da yukardaki muhtelif âyet ve hadîsi şerifler ve bu hadîsi şerîf de Hz. Peygamberimiz, en güzel şekilde ifade ve îzah buyurmuşlardır. Yeterki mûcibi ile amel edelim. Mevlamız her şeyde iyi niyyet ve ihlası nasıb buyursun. Amin.

ELFÂZI KÜFÜR = KÜFÜR SÖZLER

Mü'minin en kıymetli varlığı ve saâdetinin yegâne sebebi olan îmanını muhafaza etmesi ile beraber diğer mü'min kardeleşlerin de aynı şekilde hayata

devam etmesini istemesi, en iyi inanç ve hallerdendir. Zira mü'min kardeşliğinin vazife ve gerekidir.

Değil mü'minlere karşı kötü kelime ve sözlerde bulunmak, kâfirleri îmana dâvet edip mü'min kardeş yapmak çok ve çok sevap ve iyidir.

Rasûlü ekrem sallallâhü aleyhi vesellem efendimiz bir hadîsi şerîfde şöyle buyurmuştur:

قال عليه الصلاة والسلام : لأن يهدى الله بك
رجلاً واحداً خير لك أن يقتل ما بين المشرق والمغرب

"Elbetde senin bir kişiyi (kâfiri veya fâsıkı) **hidâyete** (îman ve islâma veya ıslâha) **erişdirmen, senin için doğu ile batı arasında olan bütün kâfirleri öldürmenden daha hayırlıdır."** (254).

Şu halde müslüman kazanmanın yollarını arayıp mü'min kardeşleri çoğaltmak, ne kadar sevap ve iyi olduğu mubarek Peygamber (S.A.V.) efendimiz müjdeliyor.

Öyle ise, bütün gayretlerimiz müslüman kardeşlerimizi çoğaltmak olmalıdır. Hatta mü'minlerden fâsık veya zâlim olanlar görülürse, hemen onların ıslah yollarını aramalıyız ve gayretlerimizle beraber hayır duada bulunmalıyız.

Bâzı aşırî ve câhil kimselerin, mü'min kardeşlerimize kâfir demek için çeşitli pahana ve isnatda bulunanlar gibi davranmak, çok hatâlı ve yanlışdır.

Zira mü'min kardeşine küfür isnat eden kişi ve kişiler, belkide kendilerini küfre itebilirler.

Nitekim bu tehlikeyi Rasûlü ekrem (S.A.V.) bir hadîsi nebevîsinde şöyle buyurmuşdur:

من قال لأخيه يا كافر فقد باء بها أحدهما فإن
كان كما قال وإلا رجعت عليه

"Bir kimse, mü'min kardeşine, ya kâfir derse, işte o söz birisine döner. Eğer o kâfir denilen aynen öyle ise, o söz o adama gider. Şâyet o kâfir

(254) Dâmad, C.I, 688

denilen kişi, kâfir değilse, o söz söyleyene (sahibine) **rucû eder** (döner)." (255)

Görüldüğü üzere, mü'mine kâfir demek çok tehlikelidir. Allâh muhafaza başkasına küfür isnad ederken, insan kendisini küfre itebilir. O zamanda hayat perişandır.

İşte bu çok tehlikeli durum ve hal karşısında aşağıda sıralayıp izah edeceğimiz hüküm ve meseleleri dikkatla okuyup, çok ve çok tedbirli olmak lâzımdır. Aksi takdirde Allâh muhafaza mü'minin ayağı kayar küfre giderse, hayatı boyunca yapdıkları bütün iyi amelleri, hayır ve hasanatları mahvolur. Amel defterinden silinir.

Küfür söz ve fiilleri, **"İzahlı Mülteka Tercümesi"** isimli eserimizin ikinci cildindeki hükümleri, bâzı ilavelerle arz ediyoruz.

ELFÂZI KÜFÜR MESELELERİ

Elfâzı küfür (Küfür sözler),·"Allâh muhafaza buyursun" îmânı yok eden çok tehlikeli sözlerdir.

Elfâzı küfür, Hak Teâlâyı ve Hak Teâlâ tarafından gönderilen Hak ve son Rasul Hz. Muhammed (S.A.V.)'i ve onun Allâh (C.C.) tarafından getirdiği ilâhi hükümleri, dil ile ikrar ve kalp ile tasdikten ibâret olan îmanın zıddı, yokluğu ve îmanın yokluğunu sağlayan sözlerdir.

Binaenaleyh yukarda da arzettiğimiz gibi, şaka ile olsun, bilerek ve esahdan olsun veya inadından olsun her ne surette olursa olsun, küfür sözler ve fiileri söylenir ve işlenirse, mutlak sûrette îman gider, onun yerini küfür kaplar.

Küfür üç türlüdür:

1- Küfrü cehlî: Bilmiyerek yapılan küfürdür. Bu küfür, Allâh (C.C.) ın âyetlerine ve delillerine vâkıf olmamanın ve bunların gerçeklerini düşünmeyip kulak vermeden lâubâli hareketlerle yapılan sözlerdir. Cahil kimselerin küfrü bu kısımdandır.

2- Küfrü inadî: Hak ve hakîkatı bildiği halde inkâr ve küfründe inat edenlerin küfrüdür. Fir' avun, Ebu Tâlib ve emsâlinin küfürleri, bu kabil küfürlerdendir. Kur'an-ı Kerim'de bunların küfürleri çeşitli sebep ve yönleriyle beyan edilmektedir.

3- Küfrü hükmî: Şer'i şerif nazarında küfür olan söz ve hareketlerdir ki, bizim bahsimizde de daha çok bu üçüncü kısım beyan edilecektir.

Binaenaleyh, ister cehil yoluyla, ister bilerek, isterse şaka ve latife ile olsun beyan edeceğimiz küfür sözlerini söylemek çok tehlikelidir.

(255) Buhârî, Müslim

Evet, insan kendisindeki o büyük varlığı ve yegane fazîletinin timsali olan îman cevherini yok edecek her türlü söz ve hareketten kaçınmalıdır.

Mutlaka küfür icabeden amel, söz ve hareketler, mürted olan kimselerin amellerinin hükümlerini ve varlığını, söyleyen ve yapanlardan yok eder. Yani hiç yapmamış gibi amel defterinden silinir.

Binaenaleyh bir kimse, hacc vazifesini daha evvel yapmış olursa, mutlak küfürden ve mürtedlikten sonra İslâma rücû ettiğinde tekrar hacc vazifesini iâde etmesi farzdır.

Evli ise nikah tâzelemesi lâzımdır. Aksi takdirde âile hayatı fesatlıkla devam eder.

Hac vazifesini iâde etmesi lâzım olmakla bareber namaz ve sâir amellerini iâde etmesi lâzım değildir. Zira zorluk ve güçlükdür. Dinimiz kolaylık dîni olduğundan sade Hacc'ın iâdesi gerekir. Îmandan sonra mürted olanın veya küfürde bulunanın amellerinin yok olduğu ve hiç bir ecir ve sevabın kalmadığını natık olan ilâhi hükümler şöyledir:

- "(Mü'minlerden) **kim, îmânı tanımayıp** (îmandan sonra) **kâfir olursa, her halde bütün yaptığı boşuna gitmiştir. Ve o, Âhirette en çok ziyana uğrayanlardandır."** (256).

وَلَقَدْ أُوحِيَ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكَ لَئِنْ أَشْرَكْتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ۝

"Andolsun ki (Habibim) **sanada, senden evvelki** (Peygamberlere) **de** (şu) **vahyolunmuşdur: Eğer** (bilfarz Allâh C.C.'a) **ortak tanırsan, şirk edersen celâlım hakkı için** (bütün) **amel** (ve hareketler) **in boşa gider ve muhakkak hüsrâne düşenlerden olursun."** (257).

Bu gerçekler karşısında, müslüman çok dikkatli ve uyanık bulunması lâzımdır. aylarca, senelerce ve ömrünün pek çok zamanında yapmış olduğu ibâdet ve hayrı hasenât bir günde veya bir saniyede yok olup eli boş ve müflislerden olarak huzûru ilâhiyyeye gidebilir. Orada yaptıklarını amel defterinde bulamaz, helak ve ziyana uğrar, cehennemi boylar.

Binaenaleyh her hâlü kârda konuşulacak söz veya yapılacak işlerin îmana zarar vermeyecek tarafını dikkata alarak hereket etmeli. Evvela gönül terâzisine ve İslâm ölçüsüne vurup ondan sonra yapmak veya söylemek en sâlim yoldur.

(256) Mâide Sûresi, 5
(257) Zümer Sûresi, 65

İLGİLİ FETVA

Zeyd'den (bir adamdan), hataen küfür kelimesi sadır olup tecdîdi îman ettiğinde geçmişdeki ibâdetlerini iâde etmesi lâzım olur mu?..

ELCEVAP... Namazların iadesi lâzım olmaz. Haccda iâde lâzımdır.

HAMİŞİ BEHÇE, 165

Îman ve nikah tazelemenin olmadığını söyleyip iddiâda bulunanlar, bu fetvâ ile aşağıda gelecek fetvâların hükümlerini iyi okuyup, yanlışlıklarını anlamalıdırlar. Bu hususda geniş izâhatın **"İslâm'a Sokulan Bid'at ve Hurâfeler"** isimli eserimizin ikinci cildinde beyan edildiğini hatırlatırız.

Bu fetvâda her ne kadar hataen denilmişse de, bütün fukahanın görüşü bilerek ve oyuncak olsun gibi hallerle küfür söylemekle aynı hüküm cârîdir.

Küfür kelimesini söyleyen kimselerin cihetleri ve nev'ileri vardır. Bahri Raik adlı eserde ve oradan naklen mültekanın şârihi Damad adı ile maruf olan eserde de beyan ediliyor:

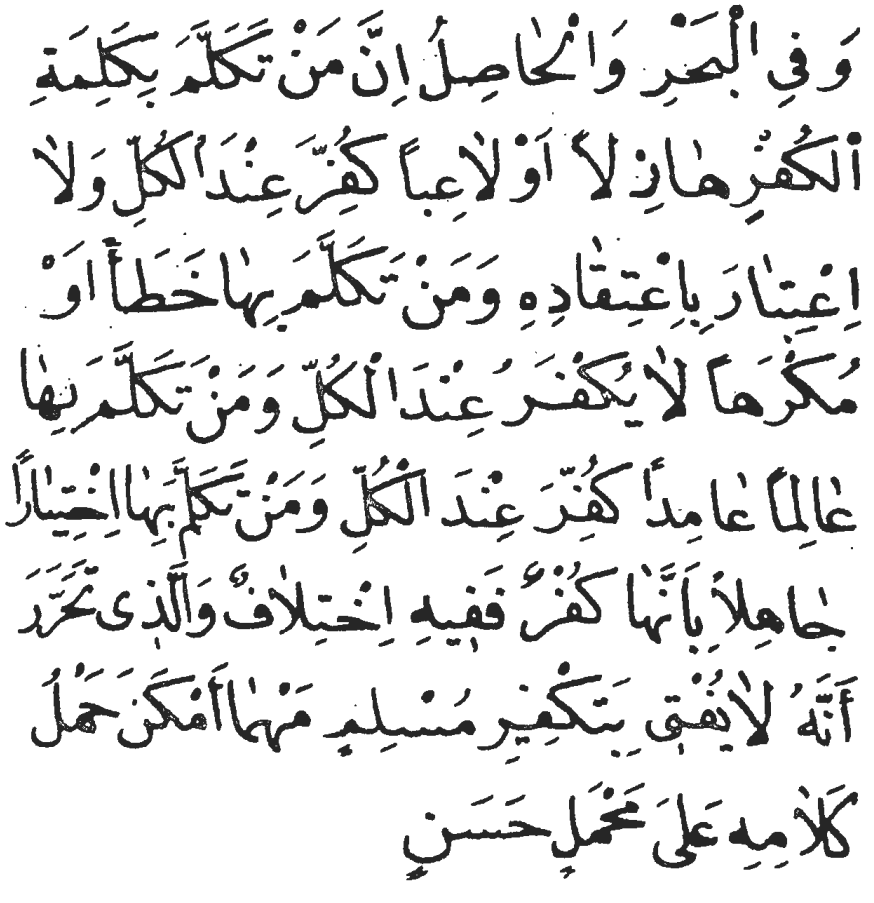
وَفِي الْبَحْرِ وَالْحَاصِلُ إِنَّ مَنْ تَكَلَّمَ بِكَلِمَةِ
الْكُفْرِ هَازِلاً أَوْ لاَعِباً كَفَرَ عِنْدَ الْكُلِّ وَلاَ
اِعْتِبَارَ بِاعْتِقَادِهِ وَمَنْ تَكَلَّمَ بِهَا خَطَأً أَوْ
مُكْرَهاً لاَ يَكْفُرُ عِنْدَ الْكُلِّ وَمَنْ تَكَلَّمَ بِهَا
عَالِماً عَامِداً كَفَرَ عِنْدَ الْكُلِّ وَمَنْ تَكَلَّمَ بِهَا اِخْتِيَاراً
جَاهِلاً بِأَنَّهَا كُفْرٌ فَفِيهِ اِخْتِلاَفٌ وَالَّذِي تَحَرَّرَ
أَنَّهُ لاَ يُفْتَى بِتَكْفِيرِ مُسْلِمٍ مَهْمَا أَمْكَنَ حَمْلُ
كَلاَمِهِ عَلَى مَحْمَلٍ حَسَنٍ

"Hulasa'i Bahri Raikde beyan edildiğine göre , kelam küfür sözünü söyleyenler:

a) Bir kimse, küfür kelimesini eğlence ve oyun (şaka) olarak söylerse, bütün ulemânın ittifakı ile kâfir olur ve îtikadına îtibar olunmaz.

Buraya her türlü küfür, şaka ve eğlenceler, gülüştürmeler dâhildir.

b) Bir kimse, küfür kelimesini hataen veya mükrehen söylese, bütün ülemanın indinde kâfir olmaz ve tekfîr olunmaz.

c) Bir kimse, küfür olduğunu bildiği halde bile bile küfür kelimesini söylerse, bütün ulemanın ittifakı ile kâfir olur ve tekfîr olunur.

d) Bir kimse, söylediği sözün küfür olduğunu bilmediği halde kendi ihtiyarı ile söylerse, işte burada küfür olup, olmamasında ihtilaf vardır. böyle olan mes'elelerde tahrir ve tetkik edene yakışan imkan dâhilinde pek çok ihtimaller karşısında küfür ciheti olmayan tarafa hamledip müslümanın küfrüne fetva vermemek, en güzel yoldur. Ve böyle etmek gerekir."

Bu hususta **Fatih'in Müftisi Molla Hüsrev'in Dürerinde ve Hadimi** merhumun **Berîkasında** beyan edilen şu mes'ele çok mühimdir:

"Bir mes'elenin doksandokuz ihtimâli küfür icâbetse, bir ihtimali de îman icabetse, Müftüye yakışan îman tarafına meyl edip o mes'eleyi söyleyen veya yapan kimsenin îmanına fetva vermesidir."

Bu bahsin biraz daha açıklanan hükümleri, (**İslâma sokulan Bid'at ve Hurâfeler**) adlı eserimizde beyan edilmiştir.

Küfür kelimelerini ve hakka şirk etmeyi yapmamak için Hak Teâlâ sığınmayı Hz. Rasul (S.A.V.) tâlimetmiş ve şöyle buyurmuşlar:

"Ey, İnsanlar! şu şirkden kaçınınız. Zira şirk, düz taşın üzerinde yürüyen karıncanın ayak sesinden daha gizlidir."

Bunun üzerine bir zat, "Allâh, Allâh (C.C.) o nedir ve o karıncanın ayak sesinden daha gizli olarak söylenen şey nasıl bir şeydir ki, ondan kaçına bilelim ya Rasûlullah (S.A.V.)" dedi.

- Hz. Peygamber (S.A.V.):

اَللّٰهُمَّ اِنَّا نَعُوْذُ بِكَ مِنْ اَنْ نُشْرِكَ بِكَ شَيْئًا نَعْلَمُهُ

وَنَسْتَغْفِرُكَ لِمَا لَا نَعْلَمُهُ «احمد بن حنبل طريقة»

- Ya Rabbi, bilerek bir şeyi şerik koşmakdan sana sığınırız. Ve bilmeyerek şerik koşulan içinde sana istiğfar ederiz, deyiniz" buyurdu. (258).

Ahmed Bin Hanbel, Tabarani

KÂFİRİN MÜSLÜMAN OLMASI VE ÎMÂNININ ALAMETLERİ

Hak Teâlânın birliğini ikrar etmeyen bir put perest, Kelime-i tevhidi söyler ve **"Allâh (C.C.) dan başka ilah yoktur"** diye ikrar ederse, Mü'min olur. Fakat Allâh (C.C.) demekle Müslüman olmaz.

Yahûdi ve hristiyan olan bir kimse **"LA İLAHE İLLALLAH"** deyip **"MUHAMMEDÜRRASÛLÜLLAH"** demedikçe müslüman olmaz. Zira onların Hak Teâlâ (C.C.) nın birliği ile beraber kendilerinin söyledikleri Peygamber vardır. Binaenaleyh o Peygamberlerle beraber son Peygamberler Hz. Muhammed (S.A.V.)'i tasdik etmedikçe ve onun getirdiği hükümleri (Kur'an-ı Kerimi) kabul etmedikçe müslüman olamazlar.

Puta tapan putçulardan ve Hak Teâlânın birliğini ikrar etmeyen bir kimse "ben müslüman oldum" dese, müslümanlardan biri olur. Zira bu sözü ancak Hak Teâlâ (C.C.) yı birleyen kimseler söylerler.

Bir kâfir, müslümanların namaz saflarında görülür ve namaz kılarsa, onun İslâmı ile hükmedilir. Yalınız başına namaz kıldığı ve ağzından kelime-i şehâdet duyulmadığı zaman, Müslümanlığına hükmedilmez. Fakat İmam-ı Muhammed (R.A.) den bir rivâyette mü'minlerin kıblesine dönerse, Mü'minlerden sayılır.

Bir kâfir diğer bir kâfire İslâmı öğretmek için tâlim ve takrir etse, Müslümandan sayılmazlar. Zira îmanlılardan olması için kalb ile tasdik olması lâzımdır. Binaenaleyh her ikisinin de kalbi ile tasdik etmeleri şarttır. Zira bilgi ilimden sayılmaz.

Bu gerçek Kur'an-ı Kerim'de şöyle beyan ediliyor:

اَلَّذِيْنَ اٰتَيْنٰهُمُ الْكِتٰبَ يَعْرِفُوْنَهٗ كَمَا يَعْرِفُوْنَ اَبْنَآءَهُمْ ۭ وَاِنَّ
فَرِيْقًا مِّنْهُمْ لَيَكْتُمُوْنَ الْحَقَّ وَهُمْ يَعْلَمُوْنَ ﴿١٤٦﴾

"Kendilerine kitab verdiklerimiz (Ehli kitap kimseler) **onu** (O Peygamberi) **öz oğulları gibi tanırlar. Öyle iken içlerinden bir gürûh, kendileri bilip durdukları halde, yine mutlaka** (Küfürlerinden dolayı) **hakkı gizlerler."** (259).

(258) Ahmed b. Hambel, Tabarani
(259) Bakara Sûresi, 146

Bir kimseye müslüman olmak için bir kâfir gelse, o kâfirin geldiği kimse İslâmı telkin etmeyip başka bir kimseye, **"git falan kimseye sana öğretsin"** diyerek uğurlasa, o adamın küfründe ihtilaf edilmiştir. Küfre rıza küfürdür diyenlere göre kâfir olur. Onun için Mü'mine yakışan hemen derhal bildiği kadar İslâmı telkin eder ve kelime-i şehadeti öğretir.

Mecûsi-Ateş perest olan kâfir, **"ben müslüman oldum veya ben müslümanım"** dese, İslâmı ile hükmolunur.

İLGİLİ FETVALAR

Kâfir Zeyd (bir adam) Amr ve BEkir, yatsı namazı vaktinde bir Câmi'i Şerife varıp Beşir ismindeki imama iktida edip (uyup) yatsı namazını Müslümanların cemaatı ile kılsalar, Zeyd, Amr ve Bekir'in İslâmına (Müslümanlığına) hükmolunur mu?..

ELCEVAP... Olunur **Ali Efendi, Cilt 1, Sahife 176.**

Rasûlü Ekrem (S.A.V.) Hazretlerinin risâletini tamamen inkâr eden cinsinden Nasrâni (Hrıstiyan) Zeyd, "LA İLAHE İLLALLAH MUHAMMEDÜRRESÜLÜLLAH" deyip lakin bu kelimeyi kabul etmediğini açıkça söylemese, İslâmına şer'an hüküm olunur mu?..

ELCEVAP... Olunur

ALİ EFENDİ, 177

Zimmî (Vatandaş olan hrıstiyan) Zeyd, **"Müslüman oldum"** dese, Zeyd'in İslâmına hükmolunur mu?..

ELCEVAP... Olunur

Nasrâni Zeyd, "Müslüman olayım" diye vaad etse, bu şekil ile İslâmına hükmolunur mu?...

ELCEVAP... Olunmaz. (Zira Müslümanlığı kabûl olmamıştır).

ALİ EFENDİ, 177

Zimmî Zeyd, "falan işi işlersem müslüman olayım" dedikten sonra o işi işlese, müslüman olmuş olur mu?..

ELCEVAP... Olmaz. (Zira tasdik yok. Ancak vaad vardır).

ALİ EFENDİ, 117

Zimmî Zeyd, İslâma gelmek istediğinde müslüman amr "İslâma gelme pişman olursun" dese Amr'e ne lâzım olur?..

ELCEVAP... Tecdidî Îman ve nikah lâzım olur.

FEYZİYE, 162

Zimmî Zeyd, başına beyaz sarık sarınıp **"bugünden sonra ben müslüman oldum"** dese, Zeyd'in İslâmına hükmolunur mu?..

ELCEVAP... Olunur

Abdurrahim, Cilt 1, Sahife 72

Resûlü Ekrem (S.A.V) Hazretlerinin risâletini tamamen inkâr eden soyundan olmayan Nasrâni Zeyd, **"LAİLAHE İLLALLAH MUHAMMEDÜRRESULÜLLAH"** deyip lakin İslâm dinine muhalif her (hanki bir küfür olanın) birinden teberrî etmedikçe İslâmına hükmolunur mu?..

ELCEVAP... Olunmaz. (Zira küfürle îman bir olmaz).

İBNİ NÜCEYM, 113

Müslüman Zeyd'in karısı Nasrâni Hind, "Ben müslüman oldum ve bâtıl dinden çıktım hak dine girdim" dese, Hind müslüman olmuş olur mu?..

ELCEVAP... Olur

ABDURRAHİM, 72

Rahip (Hırıstıyan din âlimi) Zeyd, "Lailaheillallah Îsa Rûhullah" deyip "bende dinimce müslümanım" dese, Zeyd'in İslâmına hükmolunur mu?..

ELCEVAP... Olunur. (Zira küçükler, babalarına tâbidir).

İBNİ NÜCEYİM, 113

Zimmî Zeyd, Sûre-i Fatihayı veya Sûre-i Fatihadan başka Kur'an âyetlerini okusa, Zeyd'in İslâmına hükmolunur mu?..

ELCEVAP... Olunmaz. (Zira kalbile tasdik olmamıştır).

İBNİ NÜCEYM. 114

Şimdi elfazı küfrün nevîlerini teker teker ve bölüm bölüm îzah edelim:

Elfazı küfrün, Allâh (C.C.), Melekler, Peygamberler, Kur'an-ı Kerim, îman ve İslâm, namaz, cami ve mescid, ezan ve müezzin ve daha pek çok hükümlerle ilgili söz ve hareketleri ve bunlarla alakalı olan cihetleri vardır.

ALLAH (C.C.) İLE İLGİLİ ELFÂZI KÜFÜRLER

Allâhü Teâlâyı bir sıfat ve şekille târif etmek veya isimlerinden bir ismi eğlenceye almak veya Allâhın (C.C.) emirlerinden bir emri veya yasaklarından bir yasağı eğlenceye almak, mesela; namazı ve yasak olan şarabı çeşitli vesile ve yollarla alaya alanlar, kat'î emir ve yasaklardan birini eğlenceye aldıklarından kâfirdirler.

Böyle kimselerin kâfirlerden olduğuna ilâhi hüküm meali:

"Ey îman edenler! sizden evvel kendilerine kitap verilenlerle kâfirler, dininizi bir eğlence ve bir oyun (yerine) **tutanları dostlar** (ve üzerinize hakimler) **edinmeyin. allah'dan korkun, eğer** (ona) **inanmış kimselerseniz,**

- (Ezanla) birbirinizi namaza çağırdığınız zaman (onu) **bir eğlence ve bir oyun** (mevzu) **edinirler. Bu kendilerinin hakiykaten akıllarını kullanmaz bir gürûh olmalarındandır. De ki; ey ehli kitap! sizin bizden hoşlan-**

mayışınız (ın sebibi) **Allâha** (inandığımızdan) **ve bize indirilenlerle daha evvel indirilenlere îman ettiğimizden ve sizin bir çoğunuzun da fâsık kimseler olduğunuzdan başka** (bir şey) **değildir."** (260).

İşte naklettiğimiz bu âyeti celiyle gereğince Hak Teâlâ'nın emir ve nehiylerini ve İslâm dînini küçümseyen hiçimseyen ve alaya alanlar kâfirlerden bir gürûh olduğunu beyan etmektedir.

Bir kimse, Allâhu Teâlânın sıfatlarından bir sıfatı inkâr etse veya vadinden ve veîdinden birini inkâr etse, veya Allâha (C.C.) şerik ve ortak koşsa, veya Allâha (C.C.) evlad, zevce olarak bir varlığı isnad etse, yani Yahûdi ve hristiyanların dedikleri gibi, Allâhın oğlu, kızı ve karısının varlığını söylese veya Cenab-ı Hakka câhillik, noksanlık, âcizlik ve emsali şeyler isnad etse, yine kâfir olur.

Allâhu Teâlâya bir mekan isbât etse, veya Allâhü Teâlâyı oturmak ve dikelmekle vasıflarsa, hatta böyle şeyleri bir hatip veya vâiz veya herhangi bir kimse kıssalayarak bir şeyler söylüyorum zannı ile nakletse, dinleyenlerin ikaz etmeleri veya kabul etmemeleri lâzımdır. Zira küfrü biri söyler diğeri de kabul ederse, her ikisi de kâfir olmuş olur.

Allâhu Teâlâdan başka kimselerin gayibi bileceğini söylemek ve söyleyeni kabul etmek de aynı küfürdür. bu hükmün daha genişi, (**İslâma Sokulan Bid'ad ve Hurâfeler**) adlı eserimizde îzah edilmiştir.

Ervahı meşayihden istimdatda bulunmak da küfürdür.

İLGİLİ FETVÂLAR

Bir mahallede geceleyin tüfek atıldığında mahalle halkından Zeyd, bu mahallede imam olan Amr'e, "o tüfeği kim attı?" diye sorduğunda Amr "ne sorarsın, o tüfeği atanı yukarda Allâh (C.C.) görür" dese, amr'e (imama) ne lâzım olur?..

ELCEVAP... Hak Sübhanehü ve Teâlânın hâşa mekanda olmasını îtikad ederse, tecdîdi îman ve nikah lâzım olur.

Abdurrahim, Cilt 1, Sahife 82.

Zeyd, vâiz esnasında "Hz. Allâh (c.C.) arasat gününde kürsisini kurup, üzerine oturup sağlı ve sollu Peygamberler etrafında olur" dese, vâiz olan Zeyd'e şer'an ne lâzım olur?..

ELCEVAP... İsbâtı mekan ve cihet etmekle tecdîdi îman ve nikah ve bundan sonra böyle bâtıl îtikadda olmaması lâzım olur.

ABDURRAHİM, 82

Zeyd, "ben şeyhim, Bekir'i haşa, Allâh'dan iyi bilirim" dese, Zeyd'e ne lâzım olur?..

(260) Mâide Sûresi, 57, 58, 59

ELCEVAP... Tecdîdi îman ve nikah (lâzım olur).

ABDURRAHİM, 82

Zeyd, Amr'le bir hususta niza ettiklerinde öfkelenip üç kerre "Allâh neredesin, yerinde yok musun?" dese, Zeyd'e ne lâzım olur?..

ELCEVAP... Tecdîdi îman ve nikah (lâzım olur).

ABDURRAHİM, 82

Zeyd, küfür icabeden bâzı kelimeler söylemekle Zeyd'e "böyle sözü niçin söylersin. Müslüman değilmisin, Allâh'dan korkmaz mısın?" denidildiğinde Zeyd, "ben Müslüman değilim, Allâh'dan da korkmam" dese, Zeyd'e ne lâzım olur?..

ELCEVAP... Tecdîdi îman ve nikah (lâzım olur). **BEHÇE, 183.**

Müslüman Zeyd, "Allâh (C.C.) hâzır ve nâzırdır" dese, Zeyd'e tecdîdi îman ve nikah lâzım olur mu?..

ELCEVAP... Olmaz. **BEHÇE, 187.**

Zeyd, bir husus için öfkelendiğinde "Îmânım yok ki, şeytan alsın" dese, Zeyd'e ne lâzım olur?..

ELCEVAP... Tecdîdi îman ve nikah lâzım olur. **ALİ EFENDİ, 181.**

Müslüman Zeyd, birkaç kimseye; "ben sizin tanrınızım" dese Zeyd'e tecdîdi îman ve nikah lâzım olur mu?..

ELCEVAP... Olur. **NETİCE, 141**

İSTİMDADLA İLGİLİ FETVALAR

Zeyd'in bir ihtiyacı olduğunda ervâhı meşayihdan (Şeyh ve âlimlerin ruhlarından) yardım ve talepte bulunup "menfaati celbetmeye ve zararlıyı defetmeye kâdirlerdir ve kulların işlerinde mutasarrıflardır ve gâibi de bilirler" diye îtikad üzere olsa, Zeyd'e ne lâzım olur?..

ELCEVAP... Tecdîdi îman ve nikah (lâzım olur).

ABDURRAHİM, 96

Salih ve iyi zan olunan, din ve emniyetin felahı ve keramet sahibi zan olunan kimselere murad ve isteğin hâsıl olması için kurban nezredip ve kabirlerine varıp "Hallerimizi bilirler ve beladan kurtarırlar ve bütün cinni ve insanların işlerinde hayrı celbetme ve zararı defetme yollarıyla mutasarrıflardır" diye îtikad eden kimselere şer'an ne lâzım olur?..

ELCEVAP... Tecdîdi îman ve nikah lâzım olur.

ABDURRAHİM, 96

Bu fetvâların hükmü gereğince her şeyin yaratıcısı, ölüdürücüsü, rızkını vereni ve yalvârıp dua edildiğinde duaların kabûlü veya reddine kâdir, tek varlık ve iltica makamı olan Allâha şerik koşan insanlar, elbette kâfir olurlar.

Zira kitabımızın ilk sûresini teşkil eden Fatiha Suresinin şu mealdeki âyeti celiylelerine muhalif hareket etmiş olmaktadırlar:

"Yalnız sana ibadet (kulluk) **ederiz ve yalnız senden yardım isteriz. Bizi doğru yola, kendilerine nîmet verdiklerinin yoluna ilet, gazaba uğrayanlarınkine ve sapıklarınkine değil"** (261).

Ölü veya diri olan fânilere; **"Gâibi bilirler ve hallerimizi bildikleri için dertlerimize çâre bulurlar ve sıkıntılarımızı def ederler"** diyerek söz isnadında bulunanların da kâfir oldukları, hiç bir hak mübelliği Peygamberin iddiasında olmadığı gibi "biz gaibi bilmeyiz" diyen o mübarek kimselerin akidlerine ve dâvâlarına muhalif olduğundandır.

Nitekim Hz. Nuh'un, kavmine verdiği bir cevabı Hz. Allâh (C.C.) bize mealen şöyle kıssalıyor:

- "(Hz. Nuh diyor ki): **Ben size: Allâhın hazineleri benim nezdimdedir, demiyorum. Ben gâibi bilmem. Ben hakikatte bir melek'im de demiyorum."** (262).

İşte bu âyeti celiyleler ve fetvalar karşısında gâib hakkında kimden nakledilirse edilsin, gâibi bilmek ancak Allâha mahsus olduğundan, başkalarına isnadda bulunmak, küfürdür. Bu hal asrımızda bir felakettir.

PEYGAMBERLERE YAPILAN ELFÂZI KÜFÜRLER

Fetâvâyı Bezaziyede şu gerçekler beyan edilmektedir:

Peygambelerlerin Hak tarafından gönderilen ilâhi haberci ve muhbiri sadık olduklarını bildikten sonra inanmak farzdır.

Bizim Peygamberimiz **Hz. Muhammed** (S.A.V.) de el'an bizim ve bütün kâinatın Rasûlü olduğuna ve bütün Peygamberlerin en sonu olduğuna inanmak da farzdır. Binaenaleyh Peygamberliğine inanıp bütün Peygamberlerin sonu olduğuna inanmayan kimse, kâfir olur.

Peygamberlerin bâzısına inanıp diğer bâzısına inanmayan da kâfir olur.

Peygamberimizin sünnetlerinden bir sünnetini bildiği halde sünnet olmasına râzı olmayan ve sünneti tahkîr eden kimse de, tekfîr olunur. Ancak mütevater olmayan sünnetleri inkâr eden tekfîr olunmaz.

Peygamberlerden bir Peygambere sövenler de, kâfir olurlar.

Peygamberlerden bir Peygambere zina gibi kötü ve iğrenç isnadda bulunan kimseler de tekfîr olunurlar. Mesela: Yusuf (A.S.) a zina isnad eden kimse kâfir olur.

(261) Fâtiha Sûresi, 3, 5, 6, 7
(262) Hûd Sûresi, 31

"Falan kimse, Peygamber de olsa ve Peygamber olarak gönderilse, yine inanmam" dese, bu sözünde küfür olmasında ihtilaf edilmiştir.

"Eğer Peygamberlerin dedikleri doğru ve hak ise kurtulduk ve umduğumuza nâil oluruz" diyen kimse de kâfir olur. Zira Peygamberlerin sadık olmalarını kabul etmemiş veya getirdikleri hakıykatlara gönülden inanmamış demektir.

Bir kimse, "Peygamber (S.A.V.) insan mıdır, cinnî midir? Bilmiyorum" dese, kâfir olur. zira Hz. Peygamberin ve bütün Peygamberlerin beşerden olduğu Kur'an-ı Kemir'de beyan edilmiştir. Binaenaleyh bu gerçekleri her Müslümanın bilmesi ve inanması şarttır.

Bu gerçeği beyan eden birkaç âyet meali:

"And olsun, size kendinizden (kendi cinsinizden) **öyle bir Peygamber gelmiştir ki, sizin sıkıntıya uğratmanız ona çok ağır ve güç gelir."** (263).

- "(Habibim) **De ki; ben ancak sizin gibi bir beşerim."** (264).

"Peygamber kabirde mü'min midir, kâfir midir, bilmiyorum" diyen kimse de, tekfîr olunur.

"Peygamberin bize gönderilmesi, bir nîmet değildir" diyen kimse de en büyük bîset ve Kur'an-ı Kerîm'i getirmesi gibi nîmetleri inkâr ettiğinden kâfir olur.

Peygamberlerden bir Peygambere söven kimse tekfîr olunduğu gibi hatta Peygamberlere veya birine sövenin katline fetvâ verilmiştir.

İLGİLİ FETVÂLAR

Müslüman Zeyd, Medine-i Münevvere halkından Amr ile çekiştiğinde Amr "Ben Medine halkındanım" dediğinde Zeyd, "Lânet Medineye ve Medine halkına" dese, Bekir (üçüncü bir şahıs) "Niçin lânet edersin, Hz. Rasûlüllah (S.A.V.) oradadır" dediğinde Zeyd, "İsterse olsun" dese, Zeyd'e ne lâzım olur?..

ELCEVAP... Tehir etmeden öldürülür. **BEHÇE, 186.**

Müslüman Zeyde, kendi isteğiyle şarap içip ve şaraptan sarhoş iken Hz. İsa Aleyhisselama sövse, Zeyd'e ne lâzım olur?..

ELCEVAP... Tehir etmeden öldürülür. **BEHÇE, 186.**

Zimmî (vatandaş olan gayri müslim) Zeyd, Peygamberimiz Hz. Muhammed (S.A.V.) Efendimize yahut diğer Peygamber (S.A.V.) lerden birine alenen sövse, Zeyd'e ne lâzım olur?..

ELCEVAP... Tehir etmeden öldürülür.

---

(263) Tevbe Sûresi, 128

(264) Kehf Sûresi, 110

Bu surette Zeyd'in katli (öldürülmesi), sövmesi ile ahdini bozmuş olmasından mıdır, yoksa siyaseten midir?..

ELCEVAP... Siyasetendir **BEHÇE, 187.**

Zeyd, Müslüman Amr'e "Hz. Dâvud (A.S.) un kaç evladı vardı bilir misin?" dediğinde Amr "doksan dokuz karısı olan gidinin kaç evladı var idiğini ne bileyim" deyip bu şekilde sövmüş olsa, Amr'e ne lâzım olur?..

ELCEVAP... Tehir edilmeden öldürülür. **BEHÇE, 187.**

Yukarıdaki fetvâlar ve bilhassa son fetva gereğince Hz. Peygamberimizin de "Şehvet perest bir adam" olduğunu söyliyen ve böylece hakârette bulunan kimseler de, kâfir ve öldürülmeleri vâcib olan kimselerdir.

Peygamberimize hakâret kasdıyla söylenen sözlerden birisi de **"Cüce Muhammed"** cümlesidir. Bunu söyliyen kimseler de aynı cezayı müstelzimdir. Bir zaman bu sözü söyleyen kâfiri bir muhterem yazar takbih edince, o zâlim kötü söz sâhibi şahıs, o muhterem yazarı mahkemeye vermiştir. Heyhat.

Zeyd, hasmı Amr'e "Sen Peygamber olursan da sana ümmet olmam" dese, Zeyd'e ne lâzım olur?..

ELCEVAP... Eğer muradı, "(O kimse) Peygamber olsa ona îman etmezdim" demek ise, tecdîdi îman ve nikah lâzım olur.

Abdurrahim, Cilt 1, Sahife 84.

"İmam-ı Azam gelse veya olsa da yine bu meselede onu kabul etmem" diyenlerin sözleri de kötü ve iğrenç olduğu anlaşılmış oluyor.

Bir köy ve mahalle de imam olan Zeyd'in cemaatı, Zeyd'e; "Allâhdan korkmaz mısın ve Peygamberden utanmaz mısın?" dediklerinde Zeyd, "Ben Allâhdan karkmam ve Peygamberden utanmam, şimdiye kadar birkaç adam öldürdüm, bugünden sonra birkaç adam daha öldürsem gerektir" dese, Zeyd'e ne lâzım olur?..

ELCEVAP... Tecdîdi îman ve nikah ve vazifeden azli (lâzım olur).

ABDURRAHİM, 85.

Zeyd, "Falan işi işlersem peygambere sövmüşlerden olayım" deyip sonra o işi işlese Zeyd'de ne lâzım olur?..

ELCEVAP... Yemin olmak îtikadında olup işledi ise, keffâreti yemin ve eğer kâfir olmak îtikadında olup işlediyse, tecdîdi îman ve nikah lâzım olur.

Fetavayı Ali Efendi, 142.

Müslüman Zeyd, Rasulü Ekrem (S.A.V.) Hazretlerine sövdüğünde, Amr ve Bekir Zeyd'i hâkimin izni olmadan öldürseler, Amr ve Bekir'e bir şey lâzım olur mu?..

ELCEVAP... Olmaz. **ALİ EFENDİ, 183.**

Müslüman Zeyd, Ebû Bekir-Essıddik ve Ömer-el-Faruk (R.A.) Hazretlerine sövse ve lânet etse, Zeyd'e ne lâzım olur?..

ELCEVAP... Tehir edilmeden öldürülür. **ALİ EFENDİ, 184.**

Allâhın (C.C.) ve Rasûlünün (S.A.V.) medh ettiği ve evliyaların en üstünleri bu zatlara verilen değer ve saygının neticesine bakalım, bir de, şimdiki ölçüsüz ve hak değeri bilmiyenlerin "**evliyaların önderi ve şerîatın bekçisi ve insanların üstünü**" gibi sözleri bu zatlardan asırlarca sonra gelen kimselere isnad eden sapıklara bakalım! Ayrıca **Hz. Ebu Bekir, Hz. Ömer ve Hz. Osmana** lânet eden dünkü ve bugünkü şîîlerin kötü akîde ve görüşlerini görmeyen veya görmezlikden gelenlerden bu cümlelerin biraz daha geniş ve müdellel îzahını (**İslâma Sokulan Bid'at ve Hurâfeler**) adlı eserimizde beyan ettiğimiz hatırlatırız.

Rafizî Zeyd, Hz. Ali'yi Hz. Ebû Bekir (R.A.) ve Hz. Ömer (R.A.) üzerine tafdil etmekle tekfîr olunur mu?..

ELCEVAP... Olunmaz.

Bu surette Zeyd ehli bid'at olur mu?..

ELCEVAP... Olur. **İBNİ NÜCEYM, 116.**

Bu son fetvadan da anlaşılmıştır ki, Hz. Rasûlün (S.A.V.): "İnsanları makam ve menzillerine indirin" meâlinde beyan ettiği sözü gereğince her Müslümanın, değer ve derecesi İslâm ölçüsüne göre yapılmalı ve değerlendirilmelidir.

Hak Teâlâ bütün Müslümanlarla berâber bizleri, bu mümtaz şahsiyetlere karşı kötü söz ve isnadlarda bulunarak din ve îmanımızı zedeliyecek her türlü hakâretten muhafaza buyursun. Amin.

MELEKLERLE İLGİLİ ELFÂZI KÜFÜRLER

Meleklerin varlığına inanmak îmanın esaslarından biridir. Binaenaleyh bir kimse melekleri inkâr ederse veya ayıplayarak kötü tâbirlerde bulunursa, kâfir olur.

Bir kimse, diğer bir kimseye "**Senin bana görünmen Azrâil'in görünmesi gibidir**" dese, eğer bu sözü ile ölümü kerih görerek söylerse, tekfîr olunmaz. Fakat Azrail'e ihanet ve hakâret kasdı ile söylerse, kâfir olur.

"**Azrâil falanın ruhunu almakda hata etti**" demekle de, kâfir olur. Zira Hakkın emrini yerine getiren meleğe hakâret olduğu gibi, takdiri Hudâye de karşı gelmek vardır. bir de mâsum melekleri suçlamış oluyorlar. Halbuki Hz. Allâh (C.C.) meleklerin masumluğunu mealen şöyle beyan ediyor:

"Onlar (Melekler) **Allâhın kendilerine emrettiği şeylere aslâ isyan etmezler. Neye de memur edilirlerse, yaparlar"** (265).

İLGİLİ FETVA

Bir vilâyet halkı birkaç kimseyi nasîhat için Zeyd'e gönderdiklerinde Zeyd o kimselere "O halk bildiklerinden kalmasınlar, bildiğimi işlerim, kâtil mi ettirler? Kâdir değillerdir. Azrail gelse de bir aya kadar canımı almağa kâdir değildir. Ama kömür gözlü cellad bir anda canımı alır" dese, böyle dediği için Zeyd'e ne lâzım olur?..

ELCEVAP... Tecdîdi îman ve nikah (lâzım olur).

ABDURRAHİM, 85.

KUR'AN-I KERİM'LE İLGİLİ ELFÂZI KÜFÜRLER

Kur'an-ı Kerim hem lafzı ve hem mânâsı ile Hak Teâlâ tarafından gönderilen ve ilâhi kanunların en sonu olan bir kitâbı ilâhidir. Binaenaleyh bir kimse, Kur'an-ı Kerim'in vahyı ilâhi olduğunu kabul etmez ve bâzılarını kabul eder, diğer bâzılarını inkâr ederse kâfir olur.

Kur'an-ı Kerim'den bir âyeti inkâr ederse, yine kâfir olur.

Bu husus Kur'an-ı Kerim'de meâlen şöyle beyan ediliyor:

"Allâhı ve Peygamberlerini inkâr ederek kâfir olan, bir de Allâh ile Peygamberlerinin arasını ayırmak istiyen (Allâha inanıp Peygamberlerine inanmayan) **ve** (bunlardan) **kimine inanırız, kimini inkâr ederiz diyen ve böylece küfür ile îman arasında bir yol tutmaya yeltenen kimseler** (yok mu?) **İşte onlar gerçek kâfirlerin ta kendileridirler. Biz o kâfirlere hor ve hakir edici bir azab hazırlamışızdır."** (266).

Meâlini naklettiğimiz âyeti celiyledeki hüküm gibi küfür ile îmanı karıştıran ve ilâhi hükümlerin bir kısmını kabul edip diğer bir kısmını inkâr eden ve böylece esaslı kâfir oldukları meydanda olan ve fakat bâzı saf kimselerin böyle insanların îmanına kanmaları cidden üzücüdür.

Akif merhum böylelerin çehresini şu mısrâlarıyle açıklıyor:

Eyvah! Beş on kâfirin îmanına kandık,

Bir uykuya daldık ki; cehennemde uyandık.

Kur'an-ı Kerim'i veya Kur'an âyetlerinden bir âyeti istihza ve istihfaf eden kimseler de tekfîr olunurlar veya Kur'an-ı Kerim'den bir hükmü ayıplayan veya hatalı bir görüş olduğunu söyliyen veya bir âyetini maskaralığa alan kimseler de tekfîr olunurlar.

Def ve davul çalarken Kur'an-ı Kerim okuyan da tekfîr olunur.

(265) Tahrim Sûresi, 6

(266) Nisa Sûresi, 150 - 151

Bu hükümde **"Çalgı ruhun gıdasıdır"** diye rezâlet kusanların yanında kötü sayılmayan ve hatta bu hususta indî fetvalarla işledikleri cürmün daha şenî ve kötülüğü daha katmerli olsun kabîlinden cinâyetler işleyenler, pek çoğaldı. Pek çok kasetlerde ve toplantılarda çalgılı zikir ve ilâhîler söylenip satılmakda ve yapılmaktadır. Haramlar sanki mubah oldu. Heyhat, heyhat.

Def, keman ve emsalı çalgı çalanların yanlarında Kur'an-ı kerim ve zikri ilâhi söyleyenlerin fenalığını beyan eden birkaç hüküm:

"Hulâsada nakledildiğine göre, bir kimse, def ve davul çalınırken Kur'an-ı Kerim'i okursa, kâfir olur" ve yine **"bir kimse def ve davul çalınırken zikri ilâhiyi ve Peygamberimizin nâtını söylerse, bu da küfre yaklaşır."** (267).

Bu son cümlelerin daha çok îzâhı, **(İslâma Sokulan Bid'at Hurâfeler)** adlı eserimizde beyan edilmiştir.

Câmi ve mescidlerde zikri ilâhî veya kıraatı Kur'an'da bulunanların yüksek sesle okumalarının mahzurlu olduğu, vakit ve zamanların yanlarında yüksek sesle zikri ilâhî veya Kur'an okumak, bizzat Rasûlü ekrem sallâllahü aleyhi vesellem efendimiz tarafından yasaklanmışdır.

Müctehidi mutlak medîne-i münevvere âlimlerinden **İmamı Mâlik** (R.A) **"Elmuvattâ"** isimli eserinde şöyle beyan ediyor:

"Rasûlüllah (S.A.V.) **insanların yanına çıkdı. O anda insanlarda namaz kılıyorlardı ve o insanlardan Kur'an-ı kerimi sesli okuyanlarınada muttalî oldu.**

- Bu hâli gören Rasûlü ekrem (S.A.V.) **dedi ki:**

"Elbet namaz kılan kimse, Rabbisine munacât ediyor.

- Binâenaleyh her ferd Rabbisine münacât edip ibâdet yapanın hâline baksın ve bâzınız (sesli Kur'an okuyanınız), **diğer bâzınız üzerine** (namaz kılan yanında) **Kur'anı sesli olarak okumasın."**

Bir haberde de şöyledir:

"Bâzınız diğer bâzınızın yanında akşamla yatsı arasında, Kur'anı sesli okumasın." (Şerhi aynulilim, C.1, 85)

Medine-i Münevvere âlimlerinden **Saîd bin Müseyyeb** (R.A.), mescidi nebîde bir gece (Medîne vâlisi) Ömer bin Abdülaziz (R.A.) namaz kılarken kıraakisesli olarak okuduğunu işitdi. Ömer bin Abdulazîzin seside güzeldi.

Bu hal karşısında medîne âlimi **Said bin Müseyyeb,** bir gence şöyle dedi:

"Şu namaz kılan kişiye git ona sesini çıkarmamasını (sessiz okuyarak namazını kılmasını) **söyle dedi."**

(267) Fıkhı Ekber Şerhi Aliyyülkâri

Bunun üzerine o genç dediki:

Elbet "Mescid bize mahsus değildir. O mescidde başka adamında hakkı vardır."

Hemen **Said bin Müseyyeb** sesini yükselterek şöyle dedi:

"Ey namaz kılan kimse! Eğer namazınla Allâhü teâlânın rızasını istiyorsan, sesini kıs (kıraatı sessiz oku).

- Şâyet insanlara gösteriş arzu ediyorsan, onlar Allâhü teâlâdan gelecek bir şeyi senden asla men edemezler."

"Bu sözleri duyan Ömer bin Abdul'aziz (R.A.) susdu ve sesini hafifletdi ve namaz kılıp selâmı verince ayakkabılarını aldı ve çıkdı gitdi. O anda Ömer bin Abdul'aziz (R.A.) medîne vâlisi idi." (Şerhüaynulilim, C. 1, 85)

İlgili fetvâ:

Mescidi şerifde yüksek sesle zikretmek haram mıdır?

ELCEVAP... Haramdır. (Fetâvâyı İbni Nüceym, 333)

Yukardaki hadîsi Şerife, medîne âliminin beyanına ve fetvaya iyi dikkat edilmeli. Zira ibâdetle meşkul olan her ferd, diğer kişilerin ibâdet ve zikirleri ile rahatsız etmeleri ve yanıltarak sıkıntıya mâruz bırakmaları, yasaklanmakdadır.

Hal böyle iken Kur'an âyetlerini, namaz kılanların yanında sesli okumak ve namazda yüksek sesle kıraat okuyup başkalarını yanıltmak durumu dikkata alınıyor ve sevgili efendimiz ve tâbiînden olan medîne âlimi sesli okumayı men ediyor.

Câmi ve mescidlerde yüksek sesle ihlası şerif ve salatan tüncinayı okuyanlar ve emsâli salavat ve duâları konu hâlinde okuyanların çok ve çok hata etdikleri îzahdan vârestedir.

Şu halde rızâyı bâriyi gâye edinenler, hadîsi şerîfe ve medîne âlimi **Sâid bin Müseyyeb** (R.A.)'ın irşâdına uyan medîne vâlisi Ömer bin Abdul'aziz hazretlerinin hâl ve ameline uyarlar.

Kitab ve sünnete aykırı amelde bulunan Bid'atcıların tehlikeli yönleri, **"İslâma sokulan Bid'at ve Hurâfeler"** isimli eserimizin üçüncü cildinde îzah edilmiştir.

Konuşmaları arasında sual ve cevap yerine Kur'an-ı Kerim'den âyet okuyarak şaka ve latîfe mâhiyetinde hareket eden kimseler de, tekfîr olunur. Mesela: "Bir tas su ver" diyeceğinde veya suyu getiren kimse, "Ve ke'sen Dihaka" âyetini okuyarak su ister veya suyu verirse, bu kimseler de, tekfîr olunurlar.

İLGİLİ FETVÂLAR

Zeyd, bir yerde oturup Kur'an-ı Azîmüşşanı okurken orada bulunan Hind (bir kadın) dinlemeyip yüksek sesle sohbet ettiğinden Amr, Hind'e "Kur'an-ı Azîmüşşan okunuyor, konuşma, günahkâr olursun" dediğinde Hind, "Kur'an'a ve okuyanın başına akıdayım" dese, Hind'e ne lâzım olur?..

ELCEVAP... Tâzir ve tecdîdi îman ve nikahlı ise kocası ile araları ayrılır ve (tecdîdi) nikâha cebrolunur. (268)

Zeyd, kardeşi Amr'e Kur'an-ı Azîmüşşan okuturken babası Bekir Zeyd'e "Niçin okudursun, lânet sana ve okuduğuna" dese, Bekir'e ne lâzım olur?..

ELCEVAP... Tecdîdi îman ve nikah ve istiğrar (lâzım olur).

ABDURRAHİM, 82.

Bir mahalle imamı olan Zeyd'e, mahalle halkından Amr "Gerçi hafızı kelamullah isen de ağzın necaset ile doludur" dese, amr'e ne lâzım olur?..

ELCEVAP... Kelamullahı tahfif murad etmeyince tazirle iktifa olunur.

ABDURRAHİM, 82.

Zeyd, kur'an-ı Azîmüşşan okurken Amr, Zeyd'e cima' lafzı ile "Bire ağzını ve avradını, din ve îmanını ve okuduğu Kur'an-ı falan ettiğim" diye sövse, şer'an ne lâzım olur?..

ELCEVAP... Şiddetli tâzir ve tecdîdi îman ve nikah (lâzım olur).

ABDURRAHİM, 85.

Zeyd, Hazreti Kur'an-ı Azîmüşşan için **"Allâh kelamı değildir, Hz. Osman'ın îcadıdır"** dese, Zeyd'e ne lâzım olur?..

ELCEVAP... Kâfirdir. Katli (öldürülmesi) halaldir.

ABDURRAHİM, 85.

Zeyd, Süre-i Taha'da "Ve enahter tüke Festemi lima yûha" âyeti kerimesini okuduğunda "Enahter tüke, lafzı şerifi, türkcedir ve murad kilid anahtarı demektir" diye mânâ verse, Zeyd'e ne lâzım olur?..

ELCEVAP... Tecdîdi îman ve nikah (lâzım olur).

ABDURRAHİM, 85.

Sarf, nahiv ve maâniden haberi olmayıp kendi aklı üzere âyeti kerime ve ehâdisi Nebeviyeye mâna veren Zeyd'e, şer'an ne lâzım olur?..

ELCEVAP... "Bir kimse kendi re'yi ile Kur'an-ı tefsir ederse, onun varacağı yer cehennemdir" mealindeki hadîsi şerîfden hissedar olur. Hakimlerin böylelerini te'dip ve men etmesi lâzım olur.

ABDURRAHİM, 85.

(268) Abdurrahîm, Cilt. 1, Sahife, 82

Müslüman Zeyd, mukallidlik ederken, Kur'an-ı Azîmüşşan'dan nice âyeti kerimeleri eğlence ve latîfe ciheti üzere okuyup ve namazı istihza ve istihfaf ettiğinde, o mecliste bulunan Müslümanlar neşelenip kendi ihtiyarlarıyla gülseler, Zeyd'e ve o (gülen) Müslümanlara ne lâzım olur?..

ELCEVAP... Zeyd'e ve Müslümanlara tecdîdi îman ve nikah ve şiddetli tâzir (lâzım olur).

BEHÇE, 183.

Müslüman Zeyd, imam olan amr'e: "Okuduğun Kur'an-ı falan edeyim" diye cima' lafzıyla sövse, Zeyd'e ne lâzım olur?..

ELCEVAP... Tazir ve tecdîdi îman ve nikah (lâzım olur).

BEHÇE, 186.

Müslüman Zeyd, Sure-i İhlâsın Allâh kelamı olup Kur'an-ı Azîmüşşan'dan olduğunu inkâr etse, Zeyd'e tecdîdi îman ve nikah lâzım olur mu?..

ELCEVAP... Olur.

NETİCE, 141.

DİN, ÎMAN, İSLAM VE ŞERÎAT KELİMELERİ İLE İLGİLİ ELFÂZI KÜFÜRLER

Din, ilâhi bir kanundur ki, akıl ve irâde sâhiplerini Hakka, hayra sevkeder.

Şerîat; din, millet ve ilâhi hükümlerin topuna şerîat da denir. Yani Şerîat = Din ve din = Şerîat, demektir. Binaenaleyh Şerîat başka, din başka olmadığından her ikisi bir olan dîni kabul eder, Şeriatı inkâr veya tahkir ederse, dînin amelî ve cezaî hükümlerini kasdederek söylediğinden kâfirin ta kendisidir.

Îman ve İslâm, Din ve Şeriatın esası olan kitab ve sünnetin hükümlerine istisnasız inanmak ve onlarla amel edip yaşamaktır.

"Ben veya biz şerîatın karşısındayım veya karşısındayız" diyen kimseler, şerîat demek = din demek, şerîat demek = Kur'an demek, şerîat demek = îman ve İslâm demek olduğundan, doğrudan doğruya küfürlerini îlan edenlerin ve kâfirlerin ta kendileridirler.

"Ben şerîat falan bilmem" veya **"Şerîat neymiş onların modası geçmiştir"** veya **"Şerîat bana vız gelir"** veya **"Şerîat meriat bilmem ve şerîat bana bir halt edemez"** derse, tekfîr olunur.

Bir kimsenin yanında şerîattan ve hükümlerinden bahsedildiğinde küçümsiyerek, **"Şerîat bu mudur"** şeklinde alay ederse, kâfir olur.

Bir kimse, **"İlmi şerîatta, ilmi tevhid = Allâhı tekleme ilmi yoktur"** derse, tekfîr olunur veya "İlmi hakîkat, şerîattan üstündür" derse, yine tekfîr

olunur. Zira ilmi tevhid ve ilmi hakikat; ilmi şerîatın içinde ve ilmi şerîatın esasıdır. Binaenaleyh şerîatı ve ilmi tevhîdi veya ilmi hakîkatı ayrı ayrı iddia edip şeîatdan olduğunu inkâr etmek, şerîatı inkâr olduğundan küfürdür. Fakat ilmi hakîkattan maksadı, felsefe ilmi ise, o zaman sözünde küfür olmaz.

"Falan kimse, şerîatçıdır, bırak onu, onun kafası şerîatla küflenmiş, o hâlâ şerîattan, din ve îmandan bahseder, şimdi bize şerîat lâzım değil, hele sen şu şerîatı meriatı bırak, bizim bu hâle gelmemiz hep o şerîattan ve şerîatçılıktan olmuştur" dese, bu cümlelerden her hangi birini söyleyen kimse, şerîatı tezyif ve tahkır etmekle dîni ve Kur'an-ı tezyif ettiğinden, kâfirin ta kendisidir.

Dînin şerîat, şerîatın, din olduğunu beyan eden ilâhi hükümlerden birkaç âyet meali şöyledir:

ثُمَّ جَعَلْنَاكَ عَلَىٰ شَرِيعَةٍ مِّنَ الْأَمْرِ فَاتَّبِعْهَا وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَ
الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿١٨﴾

"Sonra (Habîbim) **seni de** (din) **emr** (in) **den bir şerîat üstüne memur kıldık. O halde sen ona tâbi ol. Bilmezlerin heva ve heveslerine uyma."** (269).

- "(Ey Mûsa'nın, Îsanın ve Muhammed'in ümmetleri) **sizden her biriniz için bir şerîat, bir yol tâyin ettik. Eğer Allâh dileseydi** (topunuzu bir şerîata tâbi) **bir tek ümmet yapardı."** (270).

شَرَعَ لَكُم مِّنَ الدِّينِ مَا وَصَّىٰ بِهِ نُوحًا وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَمَا
وَصَّيْنَا بِهِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَىٰ أَنْ أَقِيمُوا الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ

"O (Allâh), **dîni doğru tutun, onda tefrikaya düşmeyin, diye** (aslî) **dinden hem Nûh'a tavsiye ettiğini, hem sana vahyettiğimizi, hem İbrahim'e, Mûsa'ya ve Îsa'ya tavsiye ettiğimizi sizin için de şerîat yaptı."** (271).

(269) Câsiye Sûresi, 18
(270) Mâide Sûresi, 48
(271) Şûrâ Sûresi, 13

İşte bu gerçekler karşısında şerîatla dini başka göstermeye çalışan kimseler, küfürlerini izhâr etmiş oluyorlar.

Din ve îmana küfredenlerin durumları da çok tehlikelidir. Bu husus fetvalarda da daha açık beyan edileceğinden kısa kesiyoruz.

İLGİLİ FETVÂLAR

Zeyd, Amr'in hâşa, cima' lafzıyla din ve îmanına sövse, Zeyd'e şer'an ne hazım olur?..

ELCEVAP... Tecdîdi îman ve nikah (lâzım olur).

ABDURRAHİM, 90.

Zeyd, babası Amr'e "bire din ve îmanını falan ettiğim" diye cima' lafzıyla sövse, Zeyd'e ne lâzım olur?..

ELCEVAP... Tecdîdi îman ve nikah lâzım olup, babasına ayaptığı kötülüğün cezasını âhirette görür.

ABDURRAHİM, 90.

Zeyd, Amr'e "bire din ve îmanını falan ettiğim" diye cima' lafzıyla sövse, Zeyd'e ne lâzım olur?..

ELCEVAP... Tecdîdi îman ve nikah (lâzım olur).

ABDURRAHİM, 90.

Zeyd, şarapdan sarhoş olup lâkin aklı gitmeyip ve mağlup değil iken karısı Hind'in cima' lafzıyla din îmanına sövse, Zeyd'e ne lâzım olur?..

ELCEVAP... Haddi şürp = şarap içme haddi (seksen değnek) ve tâzir ve tecdîdi îman ve nikah (lâzım olur).

ABDURRAHİM, 90.

Zeyd, hasmı Amr'i şerîata dâvet ettiğinde Amr, "Şerîata varmam" dese, Amr'e ne lâzım olur...

ELCEVAP... Tecdîdi îman ve nikah (lâzım olur).

ABDURRAHİM, 91.

Zeyd, "ben şerîat bilmem, hakkımı senden döve döve alırım" dese, Zeyd'e ne lâzım olur?..

ELCEVAP... Tecdîdi îman ve nikah (lazım olur).

ABDURRAHİM, 92.

Müslüman Zeyd, Müslüman Amr'e "bire dînini ve îmanını falan ettiğim" diye cima' lafzıyla sövse, Zey.d'e ne lâzım olur...

ECEVAP... Tecdîdi îman ve nikah lâzım olur. **ALİ EFENDİ, 182.**

Zeyd, Amr ile çekişip Amr'e "şerîata gidelim" dediğinde Amr Zeyd'e "İstersen cehenneme git" dese, lakin şer'i şerif-i tahkir murad etmese, mücerret böyle demekle Amr'e tecdîdi îman ve nikah lâzım olur mu?..

ELCEVAP... Olmaz. **ALİ EFENDİ, 180.**

Zeyde, bir husûsda Şeyhülislamdan (Müftiden) şer'i fetvayı hasmı Amr'e gösterdiğinde Amr "Fetva ne imiş, ben fetva bilmem" dese, Amr'e ne lâzım olur?..

ELCEVAP... Tecdîdi îman ve nikah lâzım olur.

ALİ EFENDİ, 179.

Burada fetvânın doğruluğu ve fetvâ veren şahsın verdiği fetvaya îtimad edildiği halde söylenen tahkir sözü mahiyetinde olduğu için küfürdür. Fakat "ben onun fetvâsına îtimad edemem" der ve bu sûretle fetvayı red ederse, tekfîr olunmaz. zira belki yanlış fetva verilebilir.

Zeyd'in Amr ile bir husûsa müteallik dâvası olup Amr'i şerîata dâvet ettiğinde Amr "lânet şerîata" dese, amr'e ne lâzım olur...

ELCEVAP... Tecdîdi îman ve nikah lâzım olur.

ALİ EFENDİ, 179.

Zeyd'in Amr ile dâvâsı olup Amr'i şerîata dâvet ettiğinde Amr gitmese, mücerred gitmemekle Amr'e tecdîdi îman ve nikah lâzım olur mu?

ELCEVAP... Olmaz. **ALİ EFENDİ, 179.**

Zeyd, Amr ile bir hususa müteallik dava olmakla Amr'i şerîata davet ettiğinde Amr "benim şerîatla işim yoktur, ben işimi kanun ile görürüm" dese, Amr'e ne lâzım olur?..

ELCEVAP... Tecdîdi îman ve nikah (lâzım olur).

ALİ EFENDİ, 179.

NAMAZLA İLGİLİ ELFÂZI KÜFÜRLER

Namaz, farzı kat'î ile sâbit olan İslâmın beş temelinden birini teşkil eden ibâdettir. Binaenaleyh âyetle sâbit olan kat'î hükümleri inkâr eden kimseler, kâfirdirler.

İşte beş vakit namaz ve cuma namazı ilâhi ve kat'î emirler olması hasebiyle inkâr eden, tahkir, tezyif, istihfaf ve alaya alan kimseler, kâfir olurlar.

Mükellef bir kimseye, "namaz kıl" dendiğinde, "bana namaz farz değil, ben namazla emrolunmadım, bana ne verdi de Allâha namaz kılıverecekmişim, o bana falan istediğimi vermedi ben de ona namaz kılmam, ben namaz kılmam, zira namazın sevabı mevabı diye bir şey kabul etmem vesaire..." ile cevap verenler namazı tahkir ve eğlenceye aldıklarından kâfir olurlar.

"Namazını kıl" diyene "Sabret, Ramazan gelince kılarım" diyen de tekfîr olunur.

"Ramazanda namazı kılarım, zira Ramazanda kılınan bir namaz yetmiş namaza müsavidir" diyerek yalan ve hakâretle cevap verenler de tekfîr olunurlar.

Namazı ve namaz kılanı alaya alanların kâfir kimselerden olduğunu nâtık olan ilâhi hüküm meâli şöyledir:

وَإِذَا نَادَيْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ
اتَّخَذُوهَا هُزُوًا وَلَعِبًا ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَّا يَعْقِلُونَ ﴿٥٨﴾

- "(Ezanla) **birbirinizi namaza cağırdığınız zaman,** (onu) **bir eğlence ve bir oyun** (mevzuu) **edinirler. Bu, kendilerinin hakikaten akıllarını kullanmaz bir gürûh** (kâfirler) **olmalarındandır**" (272).

Bu âyeti celiylenin bir üstündeki âyeti celiyle, ehli kitab ve kâfir kimselerin dinimizi alaya ve oyuncağa aldıklarını beyan ederek o kâfirleri dost edinmeden ve onların ibâdetlerimize karşı takındıkları tavrı bu âyeti celiyle ile beyan ediyor.

Binaen aleyh bir kimse, namaz kılana alay tarzında "sofu haydi seni namaza çağırıyıorlar, vaktin geldi kalk namaza ve saire" ile alay ederse, aynı kâfirlerin alayı gibidir. Yani kâfir olur.

Namazı, özürsüz ve kaza niyyeti olmadan ve Allâhın cezasından korkucu olmadan veya ilâhi cezayı düşünmeden terkeden kimselerde, tekfîr olunurlar. Zira özürsüz bile bile namazı terk edenin tekfîr olunduğuna dâir hükmü Rasul (S.A.V.) ve fukahanın fetvaları vardır. Tenbellik ederek terkedip günah işlediğini kabul eden ve Allâhın afv ve keremine sığınan ahmaklar, tekfîr olunmazlar, tâzir olunurlar.

Bu meselenin enine bouna îzahı **(İslâma Sokulan Bidat ve Hurâfeler)** adlı esedirimizde zikredilmiştir.

İLGİLİ FETVÂLAR

Müezzin olan Zeyd. ezan okurken Amr "şu herif eşek gibi niçin çağırır, şimdi iş vaktidir, kim namaz kılar" dese, (diyen) Amr'e ne lâzım olur?..

EL'CEVAP... Tecdîdi îman ve nikah (lâzım olur).

ABDURRAHİM, 84.

Zeyd, Amre "niçin namaz kılmazsın" dediğinde Amr Zeyd'e öfkelenip haşa "kılmam kılanda kâfirdir" dese Amr'e ne lâzım olur?..

EL'CEVAP... Tecdîdi îman ve nikah lâzım olur.

ABDURRAHİM, 84.

(272) Mâide Sûresi, 58

Zeyd, "Ramazânı Şerif ayının son cuması gününde bir adam bir günlük namaz kılsa, yetmiş yıllık kazaya kalmış namazını kaza etmiş olur" deyip bu îtikad üzere olsa, Zeyd'e ne lâzım olur?..

ELCEVAP... "Bununla kaza etmiş olur, şer'an kaza lâzım gelmez" îtikadında ise, tecdîdi îman ve nikah lâzım gelir.

ABDURRAHİM, 84.

Zeyd, cuma namazının farzlığını inkâr etse, Zeyd'e ne lâzım olur?..

ELCEVAP... Tecdîdi îman ve nikah lâzım olur.

ALİ EFENDİ, 183.

Hind'in kızı Zeyneb, (namazın farzlığını) bilerek ve tenbellikle namazı terketmekle Hind (kızı) Zeyneb'e "niçin namaz kılmazsın?" diye tekdirde bulunup "Allâhtan korkmaz mısın" denildiğinde Zeyneb "korkmam" deyip sonra Zeynebe "niçin böyle söylersin" denildiğinde Zeyneb "Allâh (C.C.) kerim ve gafurdur. Onun için korkmam, dedim" dese, mücerred böyle demekle Zeyhenb kâfir olmuş olur mu?..

ELCEVAP... Olmaz. Lakin tâzir olunur. **BEHÇE, 187.**

Hind, müslüman nâmı altında olan hasta Amr'e "üzerine farz olan beş vakit namazı eda et, belki bu hastalıkdan kurtulursun" dediğinde Amr "bu kıyâfette hasta iken ne namaz kılarım ve ne Allâha minnet ederim, bugünden sonra şeytanlara minnet ederim" dese, Amr'e ne lâzım olur...

ELCEVAP... Tecdîdi îman ve nikah (lâzım olur). **BEHÇE, 183.**

İşte bu gerçekler karşısında mü'min, namaza karşı lâkayıd olmamalı ve namazı ve namaz kılanları namaz kildığı için "gerici, yobaz, softa, molla, sofu ve sâire" ile alaya almamalıdır. Aksi takdirde dinsiz, îmansız kâfirlerden biri olur...

ZEKAT VE ORUÇLA İLGİLİ ELFÂZ-I KÜFÜRLER

Zekat, İslâmın beş temelinden ve ilâhi emirlerin kat'î ve farz olanlarındandır. Binaenaleyh akıllı, bâliğ ve Müslüman olan her mükellef, bu farzlardan birini herhangi bir sebeple inkâr eder, veya tahkir ve tezyif ederse, kâfir olur.

Bir kimse, **"zekat vermek bizim üzerimize bir yük ve zulümdür"** veya **"zekat mes'elesi haksızlık ve bir nev'i haraçdır"** dese, kâfir olur.

Ramazan ayı geldiği zaman **"ağır ay ve baş belası ay geldi"** diyen kimse de, tekfîr olunur. Bu sözleri sıhhatli iken hakâret kasdı ile söylediğinde kâfir olur. Aksi takdirde kendisi zaif ve hasta olan kimseler tahammül edemiyeceği için söylerse, tekfîr olunmaz.

İLGİLİ FETVÂLAR

Zeyd, haram maldan fukaraya tasadduk edip ve onunla sevap talep edici olunca tekfîr olunur mu?..

ELCEVAP... Olunur **İBNİ NÜCEYM, 115.**

Hatta Fukahayı Kiram efendilerimizin beyanına göre, haramdan kazanan veya haram olan malı sadaka verip de sevap bekleyen tekfîr olunduğu gibi, alan fakir de haram olduğunu bildiği halde aldığında dua ederse, o da tekfîr olunur.

Haram olan maldan zekat verildiği zaman caiz olup, olmadığı cihetler, **"mülteka tercümesi"** isimli eserimizin birinci cildin zekat bahsinde geçmiştir.

Zeyd, Ramazânı Şerifde özürsüz olarak oruç tutmadığında, Zeyd'e, **"Niçin oruç olmazsın"** denildiğinde Zeyd "Ramazan günü diğer günler gibi bir gündür, sen de benim gibi oruç tutma, günah değildir, eğer günahı varsa ben çekeyim" diye Ramazan orucunun farzlığını inkâr etse, Zeyd'e ne lâzım olur?..

ELCEVAP... Tecdîdi îman ve nikah (lâzım olur). (Eğer bu îtikadda) musır olursa, öldürülür. **BEHÇE, 185.**

HACC, KÂBE VE MESCİDLER İLE İLGİLİ ELFÂZI KÜFÜRLER

Üzerine hac farz olan Hind, Kâbe'i Mükerremeye gidip hac farîzasını ıskât edip (yapıp) geldikten sonra Müslüman Zeyd, Hind ile çekişip Hind'e, **"Senin haccın ne olacaktır, haccını köpek pislesin"** dese, Zeyd'e ne lâzım olur?..

ELCEVAP... Şiddetli tâzir ve tecdîdi îman ve nikah (lâzım olur).

BEHÇE, 184.

Zeyd, Mekke'i Mükerremeye varan Amr'e **"Vardığın Kâbe'nin ortasına pisleyeyim = akıdayım"** dese, Zeyd'e ne lâzım olur?..

ELCEVAP... Kâfir olur. Tecdîdi îman ve nikah (lâzım olur) ve tevbe etmezse, öldürülür. **BEHÇE, 184.**

Haccul Harameyn olan Zeyd'e, yine hacı olan Amr, **"Ben senin gibi hacılığı boklukda bulurdum"** dese, Amr'e ne lâzım olur?..

ELCEVAP... Farzlığını inkâr edince tecdîdi îman ve nikah lâzım olur.

ABDURRAHİM, 85.

Zeyd, haccı şerife gitmek murad ettiğinde amr'e "Sen ne dersin, gideyim mi?" dediğinde Amr Zeyd'e "Haccı Şerife varan da kâfirdir ve gitmeye niyyet eden de kâfirdir" dese, Amr'e ne lâzım olur?..

ELCEVAP... farzlığını inkâr edince tecdîdi îman ve nikah lâzım olur.

ABDURRAHİM, 85.

Zeyd, amr'e "Kâbe'i Şerifeye vardın ne gördün?" dediğinde Amr "Eşeğin zekerini gördüm" dese, amr'e ne lâzım olur...

ELCEVAP... Tahkir kasdi yoksa istiğfar ile lisanı temizlemek lâzım olur.

ABDURRAHİM, 85.

Bir câmi-i Şerifde imam olan Zeyd, imamlık hizmetine devam etmekle Müslüman cemâat Zeyd'e, **"Bu mescid bir Müslümanın hayrıdır, vazife alırsın imamlığa niçin devam etmezsin?"** dediklerinde Zeyd, cemâata öfkelenip "Lânet bu mescide ve yapana ve vakfedene" dese, Zeyd'e ne lâzım olur?..

ELCEVAP... İstiğfar (lâzım olur). **ABDURRAHİM, 85.**

Zeyd, Amr'in evinin yakınında bir mescid bina ettiğinde Amr **"Lânet olsun kendine ve mescidine, içi dolusu bok yesin"** diye sövse, Zeyde'e ne lâzım olur?..

ELCEVAP... Tecdîdi îman ve nikah ve istiğfar (lâzım olur).

ABDURRAHİM, 85.

Bir mahallede imam olan Zeyd, cemaatından bâzı kimselerle çekişdiğinde **"Caminize ve namazınıza pisliyeyim"** dese, Zeyd'e ne lâzım olur?..

ELCEVAP... Tecdîdi îman ve nikah lâzım olur.

ALİ EFENDİ, 182.

Kâbe-i Mükerreme ve mescidlere karşı yapılan istihzâ, istihfaf ve tahkim etmek süretiyle her türlü hareketlerde bulunanların denâtetleri şu mealdeki âyeti celiyle ile beyan edilmektedir:

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ مَنَعَ مَسَاجِدَ اللَّهِ أَنْ يُذْكَرَ فِيهَا اسْمُهُ وَسَعَىٰ فِي خَرَابِهَا

"Allâh (C.C.)**'ın mescidlerinde** (secde edilen ibâdet yerlerinde) **onun adının anılmasını men eden (kimseden) ve onların harap olmasına koşandan daha zâlim kimdir?"** (273)

(273) Bakara Sûresi, 114

EZANLA İLGİLİ EFLÂZLI KÜFÜRLER

Bir kimse, müzzin ezanı okurken o da istihfaf ve alay tarzında cehren müezzini taklid ve tezyif ederken ezânı iâde ederse, tekfîr olunur.

Ezan sesini duyan kimse **"Bu ses neymiş, acâyib ve lüzumsuz bir şeydir"** derse, bununla maksatı ezanı alay etmekse, tekfîr olunur. Fakat müezzinin sesi ve okuyuşu acâyib olur da onun için söylerse, tekfîr olunmaz.

İLGİLİ FETVÂLAR

Müezzin olan Zeyd, Lahın ve tağannî etmeyip sünnet veçhi üzere ezan okurken Müslüman nâmını taşıyan Amr, ezan-ı şerife ihânet ve istihfaf kasdıyla Zeyd'e hitap edip **"Köpek gibi ne çağırırsın"** dese, Amr'e ne lâzım olunur?...

ELCEVAP... Tecdîdi îman ve nikâh lâzım olur. **NETİCE,142.**

Müezzin olan Zeyd, minârede ezan okurken Amr yanında bulunan kimselere tahfif kasdıyla **"Şu herif eşek gibi bağırır, kalkın gidelim"** dese, bu Amre ne lâzım olur?...

ELCEVAP... Tahfif (ve tahkir) kasdıyla (söyledi) ise, Tecdîdi îman ve nikâh (lâzım olur).

ABDURRAHİM, 85

Müezzin olan Zeyd, ezan okurken Amr **"şu herif eşek gibi niçin bağırır, şimdi iş vaktidir, kim namaz kılar"** dese, Amr'e ne lâzım olur?...

ELCEVAP... Tecdîdi îmam ve nikâh (lâzım olur)

ABDURRAHİM, 84

ÂHİRETLE İLGİLİ EFLÂZLI KÜFÜRLER

Öldükten sonra dirilmeyi, kıyâmeti, cennet ve cehennemi, mîzân, hisab, sırât ve kulların işledikleri amel defterinin varlığını inkâr eden kimseler, tekfîr olunurlar. Zira bunların olacağı ve varlığı Kur'ân-ı Kerim'in nassı kat'îleriyle sâbittir. Binaenâleyh Kur'ân-ı Kerim'in beyan ettiği kat'î hükümleri inkâr eden veya tahkir ve tezyif eden kimseler, kâfir olurlar.

Bir kimse, **"Yahûdî ve Hıristiyanların âhirette dirildikleri zaman cehennemde azâb olunurlar mı? Bilmiyorum"** dese tekfîr olunur. Zira Kur'ân-ı Kerim'in pek çok âyetlerinde bunların cehennemde ebediyyen azab olunacakları sarahatle beyan edilmiştir.

Bir kimse, alay tarzında diğer bir kimseye **"Sen bana bugün buğday ver de, ben sana âhirette arpa vereyim veya bunun aksını söylerse veya sen bana bugün mercimek ver de yarın kıyâmet gününde ben sana pirinç vereyim"** dese, tekfîr olunur.

İLGİLİ FETVÂLAR

Zimmî Zeyd, öldüğünde Müslüman Amr, "Zeyd küfür üzerine vefat etmiş ise de cehennm ehli ve cennet ehli olacağını Allâh (C.C.) bilir" deyip kâfirin cehennem ehli olacağında şek etse, Amr'e ne lâzım olur?..

ELCEVAP... Tecdîdi îman ve nikah (lâzım olur).

BEHÇE, 184.

Zeyd, Müslüman Amr'in zimmetinde olan şu kadar hakkını Amr'den talep ettiğinde Amr Zeyd'e **"O kadar kuruş daha ver ikisini de ahirette al" dese, Amr'e ne lâzım olur?..**

ELCEVAP... Tecdîdi îman ve nikah (lâzım olur).

BEHÇE, 185.

Müslüman nâmında olan Zeyd, bâzı kabâhat işlemekle Amr, Zeyd'e "Böyle işi işleme âhiret vardır" dediğinde Zeyd, "Ahiretin aslı yoktur, insan ot gibi biter, ot gibi yiter, bu bir âlemdir, safân varsa işleye gör" deyip bu îtikad üzerine musır olsa, Zeyd'e ne hazım olur?..

ELCEVAP... Öldürülür. **ABDURRAHİM, 97.**

Bir mescidde imam olan Zeyd, hâşa, **"Cennet ve cehennem yoktur, Adem oğulları ot gibi biter, ot gibi yiter" dese, Zeyd'e şeran ne lâzım olur...**

ELCEVAP... Öldürülür. **ABDURRAHİM, 97.**

İLİM VE ULEMÂYI TAHKİRLE İLGİLİ ELFÂZI KÜFÜRLER

Din âlimlerini ilimlerinden dolayı tahkîr ve tazyif eden kimseler, tekfîr olunurlar. Zira ilim Hz. Allâh (C.C.) ın bir sıfatıdır. Bunu kullarına lutfu kereminden ihsan etmiştir.

Bir kimse, meşrû ve zâhirî bir sebep yok iken ulemâya veya ilmiyle âmil bir din âlimine buğz ederse, o kimsenin küfründen korkulur.

Bir kimse, âlim ve fakih bir muhteremin ağzına söverse, tekfîr olunur.

Bir fakıh veya muhaddis, şer'î hükümlerden bir mes'eleye veya bir hadis naklettiğinde duyan ve dinleyen kimse, "Bu bir şey değildir. Ve bir kıymet ifade etmez, bunlarda iş yok, bugün iş parada sen ona bak, bunlar lüzumsuz şeylerdir" şeklinde konuşsa, tekfîr olunur. Zira hadîsi şerîfi tahkir edip kötülemişdir.

İLGİLİ FETVÂLAR

Câhil Zeyd, âlim Amr'e öfkelenip **"Senin ilmin ne, sûretin ne, oda dolusu bok ye"** dese, Zeyd'e ne lâzım olur?..

ELCEVAP... Tâzir olunup ve Amr'in ilmi dîn ilimlerinden olup, **"İlmin ne"** dediği ile ilmi tahkir etmekse, tecdîdi îman ve nikâh lâzım olur.

ABDURRAHİM, 91

Ulemâdan olup ehl-i Kur'an olan Zeyd'e, câhil Amr **"Senin ilmin ne olsa gerek, bire postal ağızlı"** diye sövse, Amr'e ne lâzım olur?..

ELCEVAP... Tâzir ve dîn ilmini tahkir ile tecdîd îman ve nikâh (lâzım olur).

ABDURRAHİM, 91

Zeyd, Amr'e **"okuyana, okumağa heves edene ve okumanın mûcidine lânet olsun"** dese, Zeyd'e ne lâzım olur?..

ELCEVAP... Tecdîdi îman ve nikâh lâzım olur.

ABDURRAHİM, 91

Zeyd, **"Vezir** (söz ve yetki sahibi) **olursam vallâhi ve billâhi bütün ulemâyı öldürürüm, müftüden başlayıp tâ alçak yollu âlime varıncaya kadar öldürürüm"** deyip Amr, Zeyd'e **"Ulemayı kötülükle diline alma bu niyyetten ruc'û et"** dediğinde Zeyd **"Niyyetimden dönmem"** dese, Zeyd'e ne lâzım olur?..

ELCEVAP... Din ilmine ihânet ve tahfif edip dediyse, kâfirdir. tevbe ve ru'cû etmezse, öldürülür.

ALİ EFENDİ, 180

Zeyd, ulemâdan Amr'e; **"Bire ilmini falan ettiğim"** diye cima' lafzıyla sövse, Zeyd'in muradı din ilmi olunca Zeyd'e ne lâzım olur?..

ELCEVAP... Tâzir ve tecdîdi îman ve nikâh (lâzım olur).

BEHÇE, 185

Müslüman geçinen mukallid Zeyd, Helva (ve düğün, dernek) sohbetinde mukallidklik ederken başına büyük sarık sarıp ve mektep hocası gibi eline bir çubuk alıp ve bir kaç uşakları (çocukları) önüne oturtup asılsız ve lüzumsuz söylemeyi tâlim edip söylemeye kâdir olmayanlarını falakaya koyup ve bunun emsâli maskaralık ile ilmi istihzâ edip ve meclisde bulunan Müslümanlar da zevklenip kendi arzuları ile gülseler, (maskaralık yapan) Zeyd'e ve (gülen) Müslümanlara ne lâzım olur?..

ELCEVAP... hepsi kâfir olurlar. Tecdîdi îman ve nikâh ve tâzir lâzım olur.

BEHÇE, 184

Türkiyede bâzı ilk ve orta okullarda, eski sıpyan okulunda veya medreselerdeki Kur'an ve ilim öğretme ve öğrenme ile ilgili eğlence ve takhır yaparak sarıklı ve uzun değnekli hoca ve eski talebe geyimlerini geyip güldürmü ve alaya alanlar ve onlara gülenler, hem ilmi, hem ulemayı ve hemde geçmiş müslümanları kötüleyip hakâretde bulunduklarından, yanan kâfirinden daha kötü muhluklardırlar.

MÜSLÜMANI TEKFİR VE KÂFİRİ TERCİL İLE İLGİLİ ELFÂZI KÜFÜRLER

Zeyd, bir husus için yemin ettiğinde Amr, Zeyd'e **"Senin yeminine ne îtibar yok, sen mutlak kâfirsin"** dese, Amr'e ne lâzım olur?..

ELCEVAP... Kasdında tekfîr varsa, tecdîdi imân ve nikâh (lâzım olur).

ABDURRAHMAN, 85

Zeyd, çekişme esnasında Amr için **"bok yersin"** dese, Zeyd kâfir olur mu?..

ELCEVAP... Olmaz.

ABDURRAHMAN, 86

Müslüman Zeyd, **Müslüman Amr'e "Falan zimmî (kâfir) senin gibi dört Müslümandan iyidir"** demiş olsa, Zeyd'e ne lâzım olur?

ELCEVAP.. Yaradılış cihetinden tercih ettiyse, tekfîr olunmaz, tâzir lâzım olur.

ABDURRAHMAN, 87

Zeyd, Amr ile sohbet ederken Zeyd kâfiri zemmedip ve kötülediğinde Amr **"niçin böyle diyorsun kâfir belki Müslümandan Allâh'a yakındır"** dese, Amr'e şer'an ne lâzım olur?..

ELCEVAP... Tecdîdi îman ve nikâh (lâzım olur)

ABDURRAHMAN, 86

Zeyd, Amr'e **"Yâni zimmînin** (Vatandaş kâfirin) **küfrü benim yanımda senin İslâm'ından yeğdir: İyidir"** dese, Zeyd'e ne lâzım olur?..

ELCEVAP.. Küfrü İslâma tercihi ile tecdîdi îman ve nikâh (lâzım olur).

Müslüman Zeyd, Müslüman Amr ile çekişdiğinde Zeyd Amr'e **"Yahûdi senden iyidir"** dese, Zeyd Amr'in işini kötülemek murad edip küfrü İslâm'a tercih etmeyi murad etmeyince Zeyd'e tecdîdi îman ve nikâh lâzım olur mu?..

ELCEVAP... Olmaz. **ALİ EFENDİ, 183**

KÜFRÜ TEMENNİ VE KÂFİRLERE TEŞBİHLE İLGİLİ ELFÂZI KÜFÜRLER

Müslüman Zeyd, güzel olan Nasrânî Hind'i gördüğünde, **"Ne olaydı kâfir olaydım, Hind'i nikâhlardım"** dese, Zeyd'e ne lâzım olur?..

ELCEVAP... Tecdîdi îman ve nikâh (lâzım olur). **BEHÇE, 184**

Müslüman Zeyd, kâfirlerin kızıl yumurtalarında onların toplantı yerlerine varıp onlarla neşe izhar eder ve onlarla el tutuşup kâfirlerin âyinleri üzere horuz tepseler (ve Hind'i kesseler) Zeyd'e ne lâzım olur?..

ELCEVAP... Tecdîdi îman ve nikâh (lâzım olur).

BEHÇE, 185

Müslüman Zeyd, Paskalya olduğunda kâfirlere **"Paskalyanız mübarek olsun"** dese, Zeyd'e ne lâzım olur?..

ELCEVAP... Tecdîdi îman ve nikâh (lâzım olur).

BEHÇE, 184

Bu hakîkatlar karşısında yılbaşı geldiği zaman müslümanların, kâfirlerin an'ane ve âyinlerini taklid ederek Noel Baba kutlamaları ve onların her şeylerini taklid etmeleri, îmanı sarsıcı tehlikeli hallerdendir.

Hz. Peygamber (S.A.V.) bir Hadîs-i Şeriflerinde meâlen şöyle buyuruyor:

مَنْ تَشَبَّهَ بِقَوْمٍ فَهُوَ مِنْهُمْ

"Bir kimse, kendisini bir kavme benzetirse işte o da, o kavimdendir."

Bu gerçekler karşısında mü'min, İslâm'a ve İslâm'ın mübelliği Hz. Peygamber (S.A.V.)'e ve onun gerçek ümmetlerine uymalıdır.

ŞABKA ve SARIK MESELESİ

Teşbih ve benzeme hükümlerine münâsebeten çeşitli dedikodusu yapılan, şabka ve sarık meselesini özetle nakledelim.

Ashabın ilk müslüman olup İslâm esaslarını nasıl icra ettikleri ve ondan sonraki asırlarda gelen pek çok büyükler, İslâm'ın ana esaslarını yaşamak ve yaşatmak için ve hatta İslâm'ı yıkmaya veya tahrib etmeye yönelik ne kadar, Bid'at ve hurâfeler, ortaya atılmış ise, onlarla amansız bir şekilde yılmadan hayat pahasına da olsa, mücâdelelerine devam etmişlerdir.

Günümüzde İslâm'ı bilmeyen bir takım câhil kimselerin, İslâm dellallığına çıkarak İslâm'ın mübelliği Peygamber Efendimizin yaşantı ve buyruklarına zıd hareketler ve sözlerde bulunmaktadırlar. Haddini bilmeyen câhil zorbalarla elbet mücâdele etmek cidal olacağından sâdece İslâm'ın esâsını beyan ederek gerçekleri aydınlatmakla itifa edeceğiz.

Rasûlüllah (S.A.V) Efendimiz, hac vazîfesini îfa ederken ihrama girince başını açmış ve başı açık olarak gezmiş ve ibâdet yapmıştır. Diğer zamanlarda hep başına bir şey geymiş ve başına sarığını sararak hayatına devam etmiştir.

Rasûlüllah (S.A.V) Efendimizin hayatı bu şekilde devam ettiğinden, fukaha ve muhaddisler, hac mevsiminde ihramlı iken başın açık olmasından başka yerlerde, başı açık namaz kılmanın kerâhat olduğunu beyan etmişler ve sokaklarda başı açık gezenlerin naklettiğikleri veya şehâdet ettikleri hadîsi şerifin makbul olmayacağı ve hatta mahkemelerde şehâdetlerinin red edileceğini beyan etmişlerdir.

Fıkıh kitablarının metninde şu hüküm mezkürdür:

"Başı açık namaz kılmak, mekruhdur. Ancak tezellül ve tevazû için olursa, mekruh değildir."

(Mültka Tercümesi, C. 1, 142)

Fethulkadir de şu hükümler mezkürdür:

"Haya etmeyen bâzı kimselerinde, şehadetleri makbul değildir. Tek başına gömlekcek insanların yanında yürümek (dolaşmak) **ve ayak uzatmak ve hafiflik** (aşağılık, âdîlik) **sayılan, edebsizlik, mürüvvet ve hayanın azlığından sayılan yerde başını açan** (başı açık gezen kimseninde) **şehâdeti merdüttür."**

(FETHULKADİR, C. 6, 486)

Usûlu Hadis şerhinde de **Davudulkârısî** şu satırları yazmıştır:

"Ve Hafiflikden, hayanın azlığından sayılan yerde başını açan kimsenin, hadîsi şerifler hakkındaki şehâdeti kabul olunmaz."

(İmamı Birgivînin usûlu hadis şerhi, 27)

İşte sokaklarda başı açık dolaşıbda başlarına memleketin örfü ve zarûrî halleri karşısında çeşitli fes, şabka gibi bir şeyler giyerek başlarını örtenlere laf atan zavallılar, çok hata ve yanlışlık içinde olduklarını bilmelidirler. Eğer teşbih maksadını iddia ediyorlarsa, şimdi başı açık gezmek daha fazla teşbihi gerektirmez mi?..

Aynı zamanda müminler çeşitli yasak ve nedenlerle, başlarına sarık ve takke giyemeyince başlarını örtmeleri gerektiğine göre, ne giymelidirler?...

Zarûretler, haramları bile mubah kıldığına göre, başlarına mutlaka, bir şey giymeleri lazım olduğundan, teşbih ve teşebbüh maksadı olmadan, kasket ve sâireyi giymek bir mahzur teşkil etmemesi gerekir. Teşbih maksadı ile geyildiği takdirde, küfür olduğu yazılmıştır. Zira ameller, niyyetlere göredir.

Hulâsa adlı eserin elfazı küfür bahsinde şu cümleler mezkürdür:

"Bazı müteahhirîn uleması dedi ki, eğer başa geyilen şabka ve emsâli olanı sovuğu def etmek (soğuktan korunmak) **için veya gayri müslimden alınan inek ancak sahibinin şabkasını geyince südünü sağdırsa, tekfir olunmaz. Şâyet şabkayı geymeden inek südünü sağdırırsa, bu takdirde kâfirin, şabkasını geyen kâfir olur."**

(Fetâvayı Ali Efendi, C. 1, 181)

Fetâvâyı Bezâziyede de şu hükümler mezkürdür:

"Mecûsînin (Ateşe tapan kâfirin) **şabkasını bir kişinin başına koyması, denildiki o kimse, kâfir olmaz. Zira o kimse dili ile cenâbu hakkı tevhid edicidir ve kalbi ile de tasdik edicidir.**

- İmamı Azam (R.A.) **dedi ki: Hiç bir kimsenin îmanı çıkmaz, ancak girdiği kapıdan çıkar. Îmanın girmesi ise, dil ile ikrar ve kalb ile tasdikdir. Halbuki onlarda dâim ve kâimlerdir."**

(Fetâvayı Bezâziyenin elfazı küfür bahsi, Fetâvayı Ali Efendi, C. 1, 181)

Yukarıdan buraya kadar nakletmiş olduğumuz esaslara göre, bir müslüman ortada yok edilen ve yaşanmayan sünnetlerden birisi olan başına bir şey geyip gezmeyi yapmakda elbet haklı ve çok yerinde bir amel yapmış oluyor. Bu doğru ve iyi ameli her ne kadar bâzı câhil ve tefrikacılar tasvib etmeseler ve hatta tahkir etseler de en çıkar yol, mümkin olanı yapmak en doğru yoldur. Başlarına bir şey geymeden gezenler, Peygambere, muhâlefet ettiklerini düşünerek ölmüş veya öldürülmek istenen sünneti ihya etmenin yolunu aramalıdırlar. Takka ile, sarığı geyip sünneti ihya etmek, elbet çok ve çok sevabdır. Yüzşehid ecri alınır.

Şimdi sünnete muhâlif olarak işlenen bir amelde, kolları açık vaziyette namaz kılmaktır. Buda yakın zamanda zuhûr etmiş ve bunu bir beis yokmuş gibi işleyen ve savunanlar da maalefes görülmektedir.

Bu husûsu da Mehmed Zehnî merhum "NÎMETÜLİSLAM" adlı eserinde şu satırları yazmıştır:

"Erkek olan kimsenin (namazda) kolunu açık bulundurması, mekruhtur. Bu mekruhluk gerek namaza kolu açık dursun, gerekse durduktan sonra kolunu kolayca bir amelle açsın. İbni Abidîn ifâdesine göre; Etek de, yen gibidir. Elini, eteğini çemreyib abdest almayı müteakıb imama rek'atta yetişmek üzere acele ederek öylece namaza durmuş olan kimse hakkında efdal olan, onları (yen ve etekleri) az bir amel ile indirivermektir.

Kadınların kolları açıldığı ve bir rükun edâ edecek kadar veya açık olarak durdukları takdirde, namazları fâsittir."

(Nimetülislam, C. 1, 314 - Eski baskı)

Gerçekler orta da iken, yine bu meselede de çeşitli indî ve şahsî görüşler ortaya atarak allâme kesilen yeni müçtehid taslakları, çıplak kol ile veya kısa kol ile erkeklerin namaz kılmalarının kerâhat olmadığını savunmaktadırlar. bu adamlar gibi, kendilerini beğenmiş ve kendi görüş ve düşüncelerini hak ve doğru zanneden adamlar, her devirde bulunmuştur.

Bütün mesele böyle zavallıların karşısında veya yanlarında ölmüş olan her hangi bir sünneti ihya etmek, elbette kolay olmayacaktır. Ciddî mücâdele gerekir.

Bâzı kimseler, **"Şabka geymek Bid'at"** diyerek, hem teşbih ve teşebbüh (yâni kâfire benzeme) ve hemde Bid'atlığı ciheti ile şabka geymenin iyi olmadığınıda söylemektedirler.

Şabka geymek, yemek, içmek, elbise geymek ve çeşitli âlet ve edevatları kullanmak, âdet ve tabiatdan olan amellerde, Bid'atlık sözkonusu değildir. Bizzat efendimiz tarafından izni Rasûl vârid olmuşdur ve şöyledir:

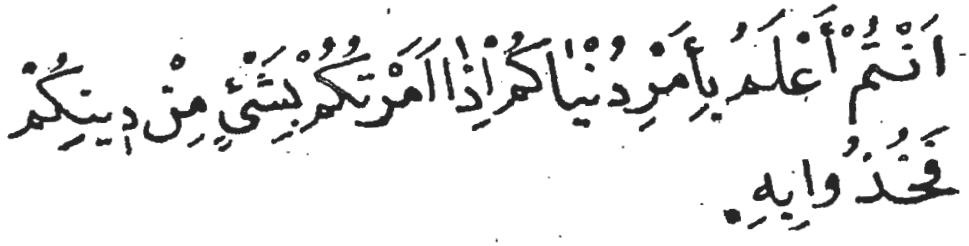

"Siz dünya işinizi daha iyi bilirsiniz. ben size, dîninizden bir şeyi emrettiğim zaman, hemen onu tutunuz." (Müslim)

Bu hadîsi şerifin açıklamalı îzâhı, **"İslâm'a sokulan Bid'at ve Hurâfeler"** isimli eserimizde mevcuddur.

İlgili fetvâ:

Müşlüman Zeyd, kızılbaş kâfire mahsus olan kalpağı (şabkayı) rızâsıyle başına geyse ne lâzım olur?

ELCEVAP: Tecdîdi îman ve nikah (lâzım olur). (Behçetülfetâvâ, 181)

Bu fetvâda beyan edildiği üzere kâfirin şapkasını zarûret olmadan kendi istek v arzûları ile geyen kimseler, kendilerini kâfirlere benzetme hâli olabileceği için, îman ve nikah tehlikesi ortaya çıkıyor. Fakat talak vâki olmaz. Bizim ülkemizde çeşitli zamanlarda şapkadan başka şeyleri erkeklerin geymeleri yasaklandığından ve hatta şapkadan başka takke ve sarıklı bir şeyler geyenler, çeşitli eziyet ve hakârete ve hatta hapise atılmalarla karşılaşıldığı zamanlar ve karşılaşanlar, olmuşdur.

İşte bu sebeblerden ve birde soğukdan, sıcakdan korunmak için veya kâfir ve müşrik olanlardan bir inek alan kimselerin, kâfir veya ateşperest mecûsinin şabkasını geymeden inek sağdırmaz ise, o kâfirlerin şabkasını geymekde mahzur olmadığı beyan edilmişdir. Zira şabkayı geymek zarûreti vardır. Zarûretlerde, haramlar mubah olur. Birde **"Ameller, niyyetlere göredir."** hadîsi şerîfi iyi anlamak gerekir. Hiçbir müslüman kâfirlere benzemek için şabka giymez.

Binâenaleyh zarûretler karşısında başlarına şabka geyenlere, hakâret etmek veya küfür gözüyle bakmak, yanlışdır, hatalıdır.

Çünkü başı açık gezemiyen her müslüman, elbet ruhsat ve cevaz yönleri ile amel edeceklerdir.

Bizim yetişdiğimiz medreselerin bereketleri Konyamızın o büyük üstadlarımızdan, **Akşehirli Hacı Ahmed Efendi, Hacı Veys Zâde Mustafa Efendi ve Aksekili Hüseyin Feyzi Efendi** merhumlar gibiler, bir kumaş alırlar, o kumaşdan bir şalvar, bir pardüsü ve birde şabka diktirib geyerlerdi o gün için o şekilde geymekden başka yol yokdu. Zarûret ve ruhsat ile amel ediyorlardı.

Şimdi o âhirete teşrif eden fâzılı muhteremleri, rahmetle anma yerine, lânetleyip kötülemek mi gerekir?

Elbette hayır. Biz müslümanlar, dün ve bugün îmanda bizi geçmiş ve bizden evvel yaşamış yaşlıları ve âhirete gitmişleri, dâima rahmetle anarız.

Hak yolcusu müminlerin durumlarını Cenâbu Mevlâ şöyle beyan buyuruyor:

"Onlardan (muhacirlerle ensardan) **sonra gelen** (mümin) **ler şöyle derler;**

"Ey Rabbimiz! Bizi ve îmanla bizden evvel geçmiş olan kardeşlerimizi bağışla ve o îman etmiş olanlara karşı kalblerimizde bir kin bırakma. Ey Rabbimiz! sen çok şefkatlisin ve çok bağışlayıcısın." (Haşr sûresi, 10)

Rasûlü (S.A.V) şöyle buyurmuşdur:

"Ölülerinizin, iyiliklerini konuşunuz. Onlara sövmeken (lânet ve tekfir etmekten) **kaçınınız."**

İmanda bizleri geçen ve âhirete teşrif edenlerimize saldıranlara karşı îman şâirimiz **Mehmed Akif** merhumda şu mısrâları söylemiştir:

Zulmü alkışlayamam, zâlimi aslâ sevemem.
Gelenin keyfi için geçmişe ölsem sövemem.
Biri ecdâdıma saldırdımı hattâ boğarım,
Boğamazsınki, hiç olmazsa yanımdan kovarım.
Üç buçuk soysuzun ardında zağarlık yapamam,
Hele hak nâmına haksızlığa ölsem tapamam.

Sarık meselesi:

Sarık sarmak ve sarıklı takke veya fes geymekde islâmın şıarındandır. Rasûlü ekrem sallallahü aleyhi vesellem efndimiz, hayatı boyunca sarık sarmış ve hatta sarıkla kılınan namazın daha sevab olduğunu muhtelif sözlerinde buyurmuşdur.

Sarık beyaz, siyah ve bâzende yeşil olduğu görülmüşdür. En çok beyaz sarık sardığı nakledilmişdir. sıkıntılı ve üzüntülü zamanlarda da siyah sarık sarıb gezdiği veya siyah sarıkla ibâdetde bulunduğu, hayatını yazan eserlerde nakledilmişdir.

İbni Abbas (R.A.) dan rivayet edilmişdir;

"Rasûlüllah sallallahü aleyhi vesellem sarıkların altına bir takke geyerdi ve takke geymedende sarık sarardı."

İbni Cevzî demişdirki;

"Bâzı ulema, takka ile sarık geymek sünnettir. Sarıksız tek başına takke geymek müşriklerin âdetlerindendir, demişlerdir." (Şemâili Şerif, 199)

Hz. Ali (R.A.) de demişdirki;

"Rasûlüllah (S.A.V.) başına sarığını sarar ve iki ucunu omuzlarının arasına uzadırdı." yâni taylasan denilen uzun kısmını omuzuna doğru sallardı, demektir.

Rasûlüllah (S.A.V.) efendimiz sarıklrını bâzan uzun ve bâzanda kısasını sarardı. Uzun olanın uzunluğu, on iki (12) zirâ olurdu. Kısa olanda, yedi (7) zira olurdu. Bir Ziraın mikdarı ise, bir tutan veya dört ve beş parmak genişliğinde olandır. Şu halde yedi tutam olan ile 12 tutam arasında veya mikdarında olmakdır. Zirâın tarif ve izahı, İbni Abidinin birinci cildinin 181-182. sahifelerde vardır.

Rasûlü ekrem sallallahü aleyhi vesellem efendimiz sarığını başına geymiş olduğu fes veya takke gibi şeyin üstüne şöyle sarardı:

"Biri yedi zira, değire on iki zirâ uzunluğunda iki sarıkları var idi. Bunları takke üzerine sarınırlardı. alt ucu ile üst ucunu önden ve arkadan çıkarıp taylasan vârî sarkıdırlardı. Bâzı kerre sarıkları mubârek başlarına dolayıp ucunu sırtlarına doğru sokarlar ve bâzende iki omuzu arasına salıverirdi." (Şemâili Şerif)

Rasûlü ekrem (S.A.V.) bir hadisi şeriflerinde şöyle buyurmuşdur:

"Nâfile veya farz namazı sarıkla kılmak, sarıksız kılınan namazın 25 katına muâdil olur ve sarıkla kılınan bir Cuma, sarıksız kılınan yetmiş (70) Cumaya muâdildir." (İbni Ömer'den İbni Asâkir rivâyet etmişdir. fethulkebir, C. 2, 197)

Ebû Hanîfe (R.A.): **"Sarıklarınızı büyük ve yenlerinizi geniş yapınız."** demişdir.

Şimdi görüldüğü ve bilindiği üzere, sarık sarmak veya sarıkla namaz kılmak, fazîlet ve iyi amellerdendir. Hal böyle iken, sarık sarıp gezenleri veya sarıkla namaz kılanları ayıplayıp kötüleyenler olabiliyor. Hatalı ve yanlışdır.

Ölmüş sünneti ihya edip yaşatanları tebrik etmek lâzımdır. Yapamıyanlarda, küsurlarını itiraf edip Allâh'ın afvına sığınmalıdırlar.

Hakîkatlar ortada iken, bakıyorsunuz sarık saranları, sarmayanlar hoş karşılamıyorlar. Diğer bir kısım kişilerde kendileri başı açık gezmekdedirler.

Başı açık gezmeyen veya gezemiyenlerin başlarına zarûrete binâen geydikleri şabka gibi şeyleri görünce, sanki yabânî mahluk görmüş gibi tavırlar ve hatta hakâret eden cümlelerde bulunanlar olabiliyor.

Yukarda nakledip yazdığımız gerçeklere göre, Hacda ihramlı iken başların açık olabileceği, bunun dışında başların örtülmesi, sünnete uygun olanıdır.

Pekâlâ bugün gayri müslimlerin hemen hepsinin başları açıkdır. Benzemek varsa, başı açık gezenler onlara benzemiyorlar mı?

İnsanlar, başkalarına laf atmadan veya bir sözü söylemeden, iyi düşünmeliler. Münâfıklar gibi düşünüp taşınmadan ağzına geleni söylememelidirler.

"İslâma sokulan Bid'at ve Hurâfeler." isimli eseremizde nakledip yazdığımız üzere, âdet ve gelenekdeki işlerde, peygamber efendimize uymak şartı yokdur. Öyle ya Mekke-i Mükerreme ve Medine-i münevvere ve civârında geyilen entari gibi giyimler, türkiye'de geyilemez. Bilhassa kış günlerinde imkansızdır. Birde câmide sarıkla namaz kılanlardan bâzılarının sünnet olan sakalı koymamalarıda, insanları hayretlere sürüklemektedir. Çünkü İslâm, topyekün hükümleriyle amel edilmesi gereken müessesedir.

Öyle ise çeşitli sebeblerden dolayı müslümanlara kötü gözle bakılmamalı ve bilhassa küfür kelimesinden son derece kaçınılmalıdır. Hemen yukarda **"Elfâzı küfür meseleleri"** başlığının altını tekrar okuyalım. Okuyalımda her ferde îman gözüyle bakabilme ve müminlere hüsnü zanda bulunma imkanlarına sahib olmaya çalışalım.

Sevgili efendimiz (S.A.V.) bir hadîsi nebevîsinde şöyle buyurmuşdur:

"Müminlere, hüsnü zan (iyi düşünce) **ile bakınız."**

Sarıkla ilgili Fetvhalar:

Zeyd (Bir adam), başına siyah sarık sarınca, günahkar olur mu?

ELCAVAP... olmaz. **Fetâvâyı Ali Efendi, C. 247**

Erkeklere sarıklarını iki omuzları arasına sarkıtmaları müstehabmıdır ve ne kadar sarkması gereklidir?

ELCEVAP... Sırtın ortasına varıncaya kadar (taylasanı) uzatmak müstehabdır. **Behcetülfetâvâ, 551**

KÜFRÜ İKRAR VE KÜFRE RIZA İLE İLGİLİ ELFÂZ'I KÜFÜRLER

Müslüman Zeyd, istihzâ ve maskaralık ile Amr'e **"Ben kâfirlerin patriği oldum, işte sana bir hâkimlik verdim"** dese Zeyd'e şer'an ne lâzım olur?..

ELCEVAP.. Tecvdîdi îman ve nikâh (lâzım olur).

ABDURRAHİM, 87

Zeyd, öfkeli zamanında **"Malım yoktur ki ehl-i örf alsın, îmanım yoktur ki îmanımı şeytan alsın"** dese Zeyd'e böyle dediği için ne lâzım olur?..

ELCEVAP... Tecdîdi îman ve nikâh (lâzım olur).

ABDURRAHİM, 87

Bu fetvalardaki hükümler gereğince, şaka ile, öfke ile, küfrü ikrâr eden kimseler, kâfir olurlar. Ancak kâfirin küfrünü öğretmek kasdı ile hikâye ve naklederse, hiçbir mahzur yoktur.

Zeyd'in karısı Hind, kendini Zeyd'ten tefrik etmek istediğinde Amr Hind'e, **"sen mürted ol, onunla kurtulursun"** dese, Amr'e ne lâzım olur?..

ELCEVAP.. Küfre rıza ile tecdîdi îmân ve nikâh (lâzım olur).

ABDURRAHİM, 88

Ulemâ, zümresinden olan Zeyd'e câhil Amr, hâkim huzurunda **"Bildiğinden kalırsan, Enderye papazı ol"** diye bu Zeyd'i tahkir etse, Amr'e ne lâzım olur?..

ELCEVAP... Küfre rıza ise, tecdîdi îman ve nikhah (lâzım olur).

ABDURRAHİM, 88

اَلرِّضَاءُ بِكُفْرِ نَفْسِهِ كُفْرٌ مُطْلَقًا وَبِكُفْرِ غَيْرِهِ
اِسْتِحْسَانًا لَهُ بِالْاِتِّفَاقِ

"Kendisinin küfrüne rıza, katıksız küfürdür. Başkasının küfrüne rıza ise, ittifakla istihsânen küfürdür" cümlesinin hükmünü ifâde eden bu fetvalardan anlamış oluyoruz ki, bir kimse kendisinin küfrüne râzı olduğunda ulemanın ittifakı ile kâfirdir. Fakat başkasının küfrüne rıza ise, ihtilâflıdır. Eğer küfrü, Mü'mine iyi görerek rıza gösterirse, fetvalarda beyan edildiği gibi kâfirdir. Şâyet zulüm ve eşkiyalığının cezasını çeksin kasdı ile olursa, işte bu ihtilâflıdır.

Bu mevzunun açıklayıcı îzahı: **(İslâm'a Sokulan Bid'ad ve Hürâfeler)** adlı eserimizde beyan edilmiştir.

Müslüman olan Zeyd'in dilinde küfür kelimesi sâdır olup, lâkin kalben itikad etmese, (sen benim dilimden çıkan küfürlere bakma, benim kalbim doğrudur diyenler gibi), Zeyde tecdîdi îman ve nikâh lâzım olur mu?..

ELCEVAP... Olur.

BEHÇE, 185

Zeyd, bir gayri meşrû iş işleyip, sonra **"niçin işledin"** denildiğinde kendiliğinden Zeyd **"Kâfir idim onun için işledim"** dese, Zeyd'e ne lâzım olur?..

ELCEVAP... Tecdîdi îman ve nikâh lâzım olur.

ALİ EFENDİ, 181

HARAMLARI HELÂL VEYA ZIDDINI DEMEKLE İLGİLİ ELFÂZI KÜFÜRLER

Haramı helâl îtikâd etmek küfürdür. Bilhassa Haram liaynihî ve haramlığı kat'î delille sâbit olan haramlara helâl demek veya helâl îtikad etmek küfürdür.

Haram ve helâlın küfürleri ilâhi kanunlarla sâbit olduğundan, bu hükümler üzerinde muhâlif söz ve îtikatların küfür olduğu şu meâldeki âyeti celiyle ile beyan edilmiştir:

"Dillerinizin yalan yere vasıflandıra geldiği şeyler için: Şu helâldir, bu haramdır, demeyin. Çünkü (bu sûretle) **Allâha karşı yalan düzmüş olursunuz. Allâha yalan düzenler ise, şüphe yoktur felahı bulmazlar."** (274)

Ehli kitabların taam ve geyeceklerin cevâzı:

Yahûdi ve hıristiyan ismi ile anılan ve ehli kitab diye vasıflandıranların ve birde müşriklerden sayılan ateşperest mecûsilerin îmal ettikleri yiyeceklerini ve elbiselerini alıp geyip ve yenmelerinin câizlığini, kitab, sünnet, icmâı ümmet ve kıyâsı fukaha hükümlerini naklederek îzâha çalışalım.

Tâ asrı saâdetden günümüze kadar çeşitli zaman ve mekanlarda münakaşası yapılmışdır. Her münakaşa ve dedi kodu ânında ümmetin âlim ve fâzılları, mes'elelere açıklık getirip doğruyu ortaya koymuşlardır.

İşte o muhterem sahâbe, tâbiîn, müctehid ve âlimlerin ictihad ve beyanlarını bizde nekledip günümüzdeki bâzı yanlış ve doğrulara ışık tutmaya çalışacağız, inşaallah...

Ehli kitabların taamlarını müminlerin yiyebileceğini beyan eden âyeti kerîme şöyledir:

وَطَعَامُ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حِلٌّ لَكُمْ وَطَعَامُكُمْ حِلٌّ لَهُمْ

(274) Nahl Sûresi, 116

"Kendilerine kitab vrilenlerin (Yahûdî ve Hıristiyanların) **yiyecekleri, size helal olduğu gibi, sizin yiyeceğinizinde onlara helaldır."** (Mâide sûresi, 5)

Bu âyeti kerîmede gâyet açık beyan edilmişdir ki, her ne şekilde ve hangi yiyecek madde olursa olsun, aslı temiz olan ve yenmesi helal olan her nîmet, yahûdi ve hırıstiyandan alındığı veya geldiği zaman, yenebilir ve yenmesi câizdir. Hatta islâma uygun olarak kesdikleri hayvanlarde yenebilir.

İmamı Şâfiî merhumdan Rabî isimli âlim şöyle hikâye etmişdir:

"Âyeti kerîmedeki, ehli kitabın taamlarının yenmesinin mubahlığından murad, onların kesdikleri hayvanları ve başka yenecek taamlarına şâmildir."

İlgili fetvâlar:

Yahûdî tâifesinin Şer'i Şerîf'in beyanı üzere (besmele ile) kesdikleri hayvanlar, müslümanlara helalmıdır?

ELCEVAP... Helaldır.

Fetâvâyı Ali Efendi, C. 2, 246

Ehli kitap olub kesim şartlarına riâyet eden (besmele ile kesen) yahûdî zeydin (bir adamın) kesdiği helal olur mu?

ELCEVAP... Olur

Fetâvâyı Feyziye, 495

Bu mes'elelerin daha geniş îzahı, **"Mültekâ tercümesi"** isimli eseremizin dördüncü cildinin **"Hayvan kesimi Bahsi"** başlığının altında mezkürdür.

Ateşperest mecûsilerin eşyâlarının cevâzı:

Dünya hayatında yaşayan insanlardan bâzılarıda, ateşe, **"Allah"** diyerek tapmışlardır. Hâla ateşe tapanlar, azda olsa vardır. Daha evvel İranda pek çok iken, bugün azınlıkda olsada, yinede vardır.

Daha evvel İranda ateşperestlerin çok olduklarını, tarihden ve sahâbe-i kiram efendilerimizin beyanlarından anlıyoruz. Zira Rasûlü ekrem (S.A.V.) mecûsilerden gelen peyniri ve yağı yemişdir. Onlardan gelen elbiseleride geymişlerdir.

Aliyyulkâri merhum şu satırları nakletmektedir:

"Hadîsi şerifden anlaşıldığına göre;

- Mecûsîlerin ve emsâli gayri müslimlerin memleketlerinden getirilen ve necislerle kirletilen şeylerin celb edilip getirilenlerde, asıl olan temizlikdir. Kumaş gibiki, her ne kdar o mecûsîler o kumaşı domuz yağı ile parlatıp düzenledikleri meşhur olarak bilinsede, o kumaş tâhir ve temizdir.

- Ve mecûsîlerden gelen peynirlerde temizdir. Denilirseki, onlar peyniri domuz mayasından peynir yaparlar, yinede temizdir.

- Bu hükme Ahmed bin Hanbel (R.A.) haberi delâlet etmektedir.

- **Ömer** (R.A.) temizletici ile temizlenip beyazlatılan elbiseyi (entâriyi) sidikle boyama şekli vardır diyerek men edip yasaklamak istedi.

- Bunun üzerine sahâbeden "Übey" isimli zat Ömer (R.A.)'a dedi ki: Senin bu davranışın doğru değildir. Zira Nebiyyi muhterem sallallâhü aleyhi vesellem o temizlenip beyazlatılan elbiseyi geymişdir ve bizde onunla berâber aynı elbiseleri geydik.

- Başka bir rivâyetde Übey isimli sahâbe Hz? Ömere dediki:

" Ey Emîrulmüminin! Allâh'ın nebîsi o temizleyici madde ile temizlenip beyazlatılan elbiseyi geymişdir. Eğer Nebiyyi muhteremin geydiği elbisenin geyilmesi yerine başkasının daha doğru olduğunu Allâhü teâlâ görüp bilseydi, ona o elbiseyi geymesini haram kılardı, dedi:

- Bunun üzer Ömer (R.A.), doğru söyledin dedi:

- Ve Tabarâni yeni bir senedle rivâyet etmişdir. Lâkin bu rivâyet garibdir.

- Rasûlüllah sallallâhü aleyhi veselleme; bir muhârebede peynir getirildi.

- Hemen Rasûlüllah (S.A.V.); bu peynir nerede yapılmışdır? dedi.

- O getiren kişi, farîsden (Îrandan), yâni o zaman için mecûsî memleketi olan Îranda payılmışdır, dedi.

- Bunun üzerine Rasûlüllah (S.A.V.) buyurdu:

"Allâh'ın ismini söyleyiniz (bismillâhirrahmanirrahîm, deyiniz) **ve yiyiniz."**

- Tirmizî de beyan edildiğine göre, Nebiyyi muhterem sallallâhü aleyhi veselleme iki mest hediye edildi. Rasûlü ekrem hemen geydi ve o mesdin derisinin hayvanı kesilerek mi yüzüldüğünü veya kesilmeden mi yüzüldüğünü de bilmiyordu.

- Selmânı fârisinin rivâyet ettiği hadîsi nebevîde de;

- Nebiyyi muhteremin mecûsîlerin (ateşe tapanların) memleketlerinden getirilen yaban eşeğinden, yağdan ve peynirden bahsedip sormakdan yasaklamışdır. (Yani haramını helalını soruşunu yasaklıyor ve yukarda beyan edildiği üzere, hemen yenebileceği veya yenmesini tavsiyede bulunuyor.)

- Ömer (R.A.)'in yanında peynirden bahsedildiğinde, o peynir ölü hayvanın kursağınmdan yapılan peynir mayasından yapıldığı söylenince,

- Hemen Hz. Ömer demişdirki:

"Besmeleyi söyleyip yiyiniz."

- Ahmed bin Hanbel; "mecûsinin peyniri hakkında nakledilen hadîsi en sahih olan hadis, bu hadisdir." demişdir. (Mişkâtül mesâbih şerhi, mirkâtülmefâtîh, C. 1, 361)

Ehli kitab ve ateşperest mecûsilerin yapdıkları, peynir ve yağlarını yemek ve kumaşlarını alıp geymek, bizzat efendimiz muhammed aleyhisselâm tarafından işlenmiş ve sahâbelerde aynı şekilde icrâ ediyorlar.

Şu halde günümüzde kâfirlerin memleketinden ithal edilen geyim, yiyim ve içim için getirilen ve aslı helal olan eşyaları yeyip geymekde hiç bir mahzur yokdur.

Birde, **"Eşyada asıl olan, tahârettir."** esası gereğince, müslümanın önüne gelen bir şey hakkında, necismi tahirmi? diyerek şüphe ve vehme gitmek doğru değildir.

Evet **"Eşyada asıl olan, tahârettir."** hükmü gereğince, aslı necis olmayan her şeyde Nebiyyi Muhterem sallallâhü aleyhi vesellem efendimize tâbî olup aslı tâhir olan yiyecek ve geyecekleri, yiyip geymek müslümanın şıarı olmalıdır.

Yukarda naklettiğimiz gerçeklere göre, kâfirlerin yapdıkları gıda maddelerini yemek ve kumaşlarını gymek câizdir. Çünkü sevgili efendimiz muhammed aleyhisselâm yemiş ve geymişdir. Onun ashablarıda aynı şekilde işlemişlerdir.

Öyle ise, günümüzde müslümanların yapdıkları peynir, yağ ve emsâli yiyecek maddelerde şüpheye düşmek ve kötü zanda bulunmak hiçde doğru olmaz.

Mecûsîler için domuz yağından ve etinden faydalanma âdetleri var iken ve öyle yapabilecekleri efendimiz ve sahâbe tarafından bilinirken, sevgili efendimiz, mecûsilerden gelen peynirlere, **"Besmeleyi çekiniz ve yiyiniz."** buyurmuşlardır.

Ümmetine örnek ve önder olan muhammed aleyhisselâmın bu amel ve hareketi, bizlere birer misaldir. Küffardn ve kâfir diyârından glenleri, yiyen geyen sevgili efendimize (S.A.V.) adım adım uymak, elbet biz müslümanların vazîfesidir.

Bu hal ve ameller ortada iken islâm diyârı olan Türkiyede müslümanların yaptıkları peynir ve yağ gibi maddeler hakkında, **"Necisdir, mundardır, haramdır gibi..."** iddialarda bulunmak yanlışdır.

Bu iddiâda bulunanlar, yukardaki delil ve kaynaklarla nakletdiğimiz Hayatı Rasûl (S.A.V.) ile sahâbe-i kiram efendilerimizin, mecûsîlerin beyanlarını tekrar tekrar okusunlar, okusunlarda efendimizin îmal ettikleri peynir,

yağ ve emsâli yiyecekleri yemesine karşı, müslümanların yapdıkları veya yapdırdıkları peynir ve yağ gibi maddelere şüphe ile bakmak, çok ve çok yanlış, günah ve vebal olduğunu bilmelidirler.

Neymiş efendim yağların içine domuz yağı karışdırıyorlarmış ve daha başka isnatlar ve iddiâlar ortaya atılıyor.

Yahûdî, Hıristiyan ve mecûsilere domuz besleyip satmaları câiz olduğu hanefî fıkhında da yazılıdır. Onlar için domuz eti ve yağı yemekde mubahdır. Hayatlarında da, asrı saâdetden günümüze kadarda aynı şekilde yaşamışlardır.

Hatta hanefî fıkhında; şu hüküm vardır:

"Ehli kitaba, domuz alıp satmak, koyun alıp satmak gibidir." (Mülteka tercümesi, C. 3, 149)

Hanefî fıkhında yahûdî ve Hıristiyana, domuz alıp satmak, müslümana koyun alıp satmak gibi câiz olduğu yazılmışdır.

Hayatlarında domuz yetiştirmek, alıp satmak normal olan bir hal şeklinde görülen ehli kitabın veya ateşe tapan mecûsilerin peynirini alıp yemek câiz olursa, Allâhın sevgili kulları mümin kardeşlerimizin yapdıkları peynir, yağ ve salça gibi yiyecek maddeleri alıp yemekde, hiç bir mahzur yokdur. Helaldır ve câizdir.

Yenmesi câiz olan şeyin, alınıp satılmasında da hiç bir mahzur yokdur.

Domuzun eti ve yağı ve hatta domuzdan yapılan her şey necis ve haramdır. Hatta necisliği, necâseti aynî denilen aslı ve aynı necisdir. Onun için müslümana domuzun alım satımı, haramdır.

Ancak domuzun kılından sanâyide faydalanmak câizdir. Kunduracıların ayakkabı dikimlerinde câizlik bu kabildendir. Ekmek yapan fırıncılar, eğer domuz kılından yapılmış fırça ile ekmeğin veya hamırın üstüne yağ sürerlerse, o ekmek neciş olur. Çünkü domuz kılı ıslatıp sürülüyor. bu takdirde o kılın necâseti sıvı madde ile ekmeğe geçmiş olur. Domuz kılı suya düşerse, o su yine necis olur.

İlgili fetva:

Sanat erbâbından bâzı kimseler sanatlarını işlerken hınzırın kılını kullanmalarına şer'î izin var mıdır?

ELCEVAP... Vardır. (Behcetülfetâva, 551)

"Hınzırın kılını satmakda câiz değildir. Ancak ayakkabı dikiminde faydalanmak câizdir." (Mülteka tercümesi, C. 3, 61)

Domuzun etinin haramlığını beyân eden âyeti kerîme şöyledir:

"Size şunlar haram kılındı; murdar ölen hayvan, akmış kan ve domuz eti..." (Mâide sûresi, 3)

Domuz etinin ve herşeyinin necis ve haramlığı kesin ve açıkdır. Fakat nebâti yağlar veya tere yağlarının içine domuz yağı konduğu şeklinde beyanlarda bulunmak, hiçde inandırıcı değildir. Zira pek çok tahlilcilerde , o yağların içinde domuz yağının olmadığını beyan edip rapurlar göstermişlerdir. Bâzılarıda domuz yağı olduğuna dâir tahlil rapurunun olduğunu savunmakdadırlar. Her ne işe, zanla hüküm verilemez.

Binâenaleyh zanla hüküm verilmez. Eşyada asıl olan tahâretdir, esâsına göre müslümanların yapdıkları yağ ve peyniri elbet yemek, en doğru ameldir. Zira yukarda uzun îzahımızıdan anlaşıldığı üzere, Rasûlü ekrem sallallâhü aleyhi vesellem efendimiz müslüman olmayan ve ateşe tapan put perest mecûsi ve kâfirlerin yapdıkları peynir ve yağları yemiş ve ümmetine de yemelerini tavsiyede bulunmuşdur.

Şu şekilde rehber ve önderimiz **Muhammed** aleyhisselâma tâbî olub müslümanların yapdıkları ve islâm diyarı olan Türkiye'deki satılan peynir, yağ ve emsâlî yiyecekleri satmak, almak ve yemek câiz ve helaldır vesselam.

Keza helâl olan şeylere de haram demek de aynı küfürdür. Binaenaleyh **"Bana haram, helâldir, şarap içmek helâldir zira üzüm helâl oluyor da onun suyundan yapılan neden haram olurmuş?"** derse, kâfir olur. Eğer bir şeyin aslı helâl ve temiz iken başka şeye inkılâp ettiğinde aynı hâli ve hükmü mevcut olduğu lâzım ise, ağzımızdan yediğimiz ekmek, içtiğimiz su temizdir. Binâenaleyh, arkadan ve önden çıkması ânında da aynı hüküm mevcut mudur, yoksa değişiyor mu? Elbette necistir ve hükmü değişmiştir.

Üzüm, arpa ve sâir temiz şeylerden şaraba intikal eden şeyler de necistir. Necis değildir, diyenlere yukarıdaki kâzûratın durumunu ve hükmünü hatırlatarak necasetten çekinmesini vi îmâna gelmesini îkaz ederiz. Zira küfrü îmandan saymak rezâlettir.

Zinâ, kumar, fâiz, yalan söylemek, hırsızlık ve bunların emsâli kat'î delil ile haramlıkları sâbit olanlara **"helâl"** diyenler de kâfir olurlar.

İLGİLİ FETVÂLAR

Zeyd, Amr'e **"Sana şarap haramdır, bana helâldir"** dese, Zeyd'e ne lâzım olur?..

ELCEVAP... Tecdîdi îman ve nikâh (lâzım olur).

ABDURRAHMAN, 89

Zeyd, fâize **"Helaldir"** dese, Zeyd'e şer'an ne lâzım olur?..

ELCAVAP... Tecdîdi îman ve nikâh (lâzım olur).

ABDURRAHİM, 89

Zeyd şaraptan hâsıl olan ter için "Helâldir" dese, Zeyd'e şer'an ne lâzım olur?

ELCEVAP... Tecdîdi îman ve nikâh (lâzım olur).

ABDURRAHİM, 89

Zeyd, **"Ben zarûretsiz bir Müslümanım, cebren ve kahren ekmeğini alıp yerim, bana Müslümanların malları helâldir"** dese, Zeyd'e ne lâzım olur?..

ELCEVAP... Tecdîdi îman ve nikâh (lâzım olur).

ABDİRRAHİM, 89

Zeyd, kürsüye çıkıp va'z esnasında **"Şarap terinin damlası helâldir"** dese, Zeyd'e ne lâzım olur?..

ELCEVAP... Allâh (C.C.) belâsını versin, tecdîdi îman ve nikâh (lâzım olur).

ABDURRAHİM, 89

Zeyd, Amr ve Bekir bir meclisde şarap içerlerken Zeyd bir kadeh içtiğinde, Amr ve Bekir, **"âfiyetler olsun"** deseler bunlara şer'an ne lâzım olur?..

ELCEVAP... Helâllığını îtikad ettiklerinde tecdîdi îman ve nikâh lâzım olur.

ABDURRAHİM, 90

Zeyd'e **'helâlden ye"** denildiğinde, Zeyd **"bana haram helâldan sevgilidir"** dese, Zeyd'e ne lâzım olur?..

ELCEVAP... Tecdîdi îman ve nikâh (lâzım olur)

Zeyd, Hind'e zinâ edip, amr Zeyd'e **"niçin zina ettin?" dediğinde,** Zeyd, zinâ helâldır dese, Zeyd'e ne lâzım olur?..

ELCEVAP... Tecdîdi îman ve nikâh (lâzım olur).

ALİ EFENDİ, 183

Bir kimse, sağa sola, aşağıya ve yukarıya doğru âhenkli ve düzenli olarak yapılan ve bu hareket ekserî sofi olduklarını söyleyenler tarafından işlenen raksın helâllığını söylerse veya îtikad ederse, ulemâ ve fukahâ bu kimseyi tekfîr ettiler.

İbni Âbidin, Cilt 3, Sahife 425

Fetâvâyı Bezâsiyede de, Raksın haramlığı dört imamın icmâ-ı ile sâbit olduğu beyan edilmektedir.

İLGİLİ FETVÂLAR

Zamâne tasavvufçularının, devirli (ve âhenkli) hareket nâmiyle ettikleri kötü fiil helâl olur mu?..

ELCEVAP... Raks olmlakla haramdır. Fukahâdan helallığına zâhib (olan) yoktur. O kötü fiil zikrullah olmasa işleyenler, helâl diyemezler. Böyle olunca zikrullahla kötülük daha ziyade olurken nasıl "helâldir" diyebilirler!..

Abdurrahim, Cilt 1, Sahife 131

Sofiyenin intizam üzere yaptıklanrı fiil ve hareketleri ve konulan münasip hüneri ve âdetleriyle deveran namında olan Rakısları ve Mevlevîlerin semâ nâmında olan dönmeleri ve def ve kudüm ve ney çalmalarına şer'î bir müsâade var mıdır?..

ELCEVAP... Aslâ yoktur. Ve mefâsidi (kötülükleri) gâyet çoktur.

Abdurrahim Cilt, 1, Sahife 131

Bu fetvaları âcizâne dinî bir vazife olarak naklediyoruz. Binâenaleyh bu hükümler hakkında muhâtab biz değil, dinin tebliğini yapan ve Hakkın rahmetine kavuşmuş olan Fukahâ ve fetva sahipleridirler.

Mîdesine, uçkuruna, şöhretine, kesesine, kasasına ve masasına düşkün olanlar hedef olarak bunlara dil uzatmayı belki de insafsızca yapabilirler. Fakat Hakka bağlı gerçek mü'min Hz. Peygamberin "Ölülerinizi hayırla yâd edin" meâlindeki hadîsi şerifin hükmüne bağlanır. Böyle halleri varsa tevbe eder.

Raksın mâhiyeti ve uzun îzahı (**İslâma Sokulan Bid'at ve Hurâfeler**) adlı eserimizde beyan edilmiştir.

Zeyd, Amr'den çaldığı ekmeği yediğinde "Bismillah" dese Zeyd'e tecdîdi îman ve nikâh lâzım olur mu?:.

ELCEVAP.. Olmaz.

ALİ EFENDİ, 183

Bu son fetvada her ne kadar çalınan harama Besmele çekse de **"helâl"** demediğinden istihzâda da bulunmadığından tekfîr olunmamıştır. Zira haramı işlemekle kâfir olmaz. Âsî ve günahkâr olur. Ancak harama helâl der ve îtikâd ederse kâfir olur. Bir de çalınan haram liaynihî (yani aslı ve maddesi necis) olmadığı için besmele çekmekle, kâfir olmaz.

ELFÂZI KÜFÜR İLE İLGİLİ MUHTELİF FETVÂLAR

Zeyd'den sehven ve hatâen küfür kelimesi sâdır olsa, Zeyd'e tecdîdi îman ve nikâh lâzım olur mu?..

ELCEVAP... Beynehû Beynellah olmaz. Ama mahkeme cihetinden tasdik olunmaz.

ABDURRAHİM, 89

Zeyd, Amr'e **"Müslüman mısın"** dediğinde, Amr **"Bilmem"** dese, Amr'e ne lâzım olur?..

ELCEVAP... Müslüman olmaz. **ABDURRAHİM, 99**

Hind, kocası Zeyd'e, **"beni boşa"** deyip, Zeyd **"boşamam"** deyip Hind, **"Elbette boşanırım"** dedikten sonra Hind **"Allâhu** (C.C.) **Teâlâ sağlığı ile**

boşamayı erkeklere havâle etmeseydi, ne acâip kötülük etmiş" dese Hind'e ne lâzım olur?..

ELCEVAP... Kâfir'e olur, tecdîdi îman ve nikâh lâzım olur

BEHÇE, 183

Müslüman Zeyd, küfrü îcab eden bâzı kelimeleri söylediğinde o meclisde bulunan Müslümanlar zevklenip, kendi irâdeleriyle gülseler, Zeyd ve o meclisde bulunan Müslümanlara ne lâzım olur?..

ELCEVAP... Tecdhîdi îman ve nikâh lâzım olur.

BEHÇE, 185

Zeyd, istihfaf ve istihzâ ile taharetsiz namaz kılsa Zeyd'e ne lâzım olur?..

ELCEVAP... Tecdîdi îman ve nikâh lâzım olur.

BEHÇE, 186

Zeyd, kardeşim Amr'in evine varırsam Kâbe-i mükerremeye taş atmışlardan olayım" deyip sonra Amr'in evine varsa, Zeyd'e ne lâzım olur?

ELCEVAP... Yemin olmak îtikâdında olup vardı ise, keffâreti yemin, kâfir olmak îtikadında olup vardıysa, tecdîdi îman ve nikâh lâzım olur. (Fetâvâyı Abdurrahim, 220)

Buraya kadar îzah ve beyanda bulunduğumuz Elfâz'ı küfürler; Allâh (C.C.) muhafaza buyursun, asrımızda pek çokları görülen ve ızdırap veren hallerdendir.

Hak Teâlâ Kur'an-ı Kerîm'i ve Sünneti Nebeviyyelerin hükümlerine dayanan her ilâhî ve mukaddes hükümlere ve amellere saygılı olmayı ve dillerimize bu tehlikeli küfür sözlerini söyletmemeyi ihsan buyursun. Âmin... Bi hürmeti Seyyidil Enbiyâ'i vel Murselîn, Velhamdülillâhi Rabbil Âlemin.

EHLİ SÜNNET, TAKVÂ VE İSTİKÂMET ÜZEREDİRLER

Kitab, sünnet, icmâı ümmet ve kıyası fukaha denilen dört delil ve hükümleri bilen ve inanan her mümin, o bildikleri ile âmel ederler.

Cenâbu Hakkın buyruklarına îtirazsız teslim olanlar, gerçekten Allâhü teâladan korkan, takvâ, tasavvuf ve istikâmet üzere yaşayıp hak teâlanın rızâsını kazanan, dünya ve âhiretde hem kendilerini ve hem de müslümanları ve hatta bütün insanları aynı yollara ve seâdete vesîle olan mutlu ve muhterem örnek kişilerdir.

Cenâbu mevlamız böyle kişileri şöyle beyan ediyor:

"O müttekîller, gaybe îman edenler, namazlarını kılarlar, kendilerine verdiğimiz mallardan zekatını verirler.

- **Ve yine onlar** (müttekiler=takvâ sahipleri), **sana indirilenlere** (İslâma, Kur'an'a) **ve senden önce indirilen kitaplara ve peygamberlere ve âhirek gününe kesin bir şekilde inanırlar.**

- **İşte onlar, Rabbilerinden bir hidâyet üzerinedirler ve onlar kurtuluşa** (cennet ve cemâlı ilâhiyeye) **erenlerin ta kendileridirler."** (Bâkara sûresi, 3-5)

Ve bu takvâ sahibleri, Allâhü teâlânın dostları velî kullarıdırlar.

Bu gerçek bir âyeti kerîmede şöyle buyurulmuşdur:

إِنْ أَوْلِيَآؤُهُۥٓ إِلَّا ٱلْمُتَّقُونَ

"Elbette Allâhü teâlanın velî ve dostları, ancak müttekî kimselerdir." Enfal sûresi, 34

Allâhü teâlânın kulları müttekîler; doğru sözlü, iyi amelli, adâletle hükmeden, Allâhü teâlaya ve Resûlünün emirlerine itâatla teslim olan ve insanlara dâime iyiliği dokunan ve faydalı olan kişilerdir.

Bir âyeti kerimede şöyle buyurmuştur :

"Ey îman edenler ! Allâhdan korkunuz ve doğru söyleyiniz. Çünkü böyle davranırsanız, Allah (C.C.) **işlerinizi düzeltir.** (rastgetirir) **ve günahlarınızı bağışlar. Ve kim Allah'a** (C.C.) **ve Resülüne itâat ederse, büyük bir kurtuluşa** (Cennet ve Cemala) **erişmiş olur."** (Azhab Süresi, 70-71)

Takva sahipleri şâhitlikte ve hüküm vermede adil olduklarını veya adil olmaları gerektiğini beyan eden hükmü ilâhi:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ كُونُوا۟ قَوَّٰمِينَ لِلَّهِ شُهَدَآءَ
بِٱلْقِسْطِ ۖ وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَـَٔانُ قَوْمٍ عَلَىٰٓ أَلَّا
تَعْدِلُوا۟ ۚ ٱعْدِلُوا۟ هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ ۖ وَٱتَّقُوا۟ ٱللَّهَ
إِنَّ ٱللَّهَ خَبِيرٌۢ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿٨﴾

"Ey müminler ! Allah için hakkı ayakta tutan hâkimler ve adâletle şahitlik eden kimseler olunuz. Her hangi bir topluluğa olan kininiz, sizi adâletsizliğe götürmesin. Adâletle hükmediniz ki, o (adâletle hükmetmek) **takvâya en çok yakın olandır. Allâhdan korkun, çünkü Allah yaptıklarınızdan haberdardır."** (Maide Süresi, 8)

Ümmeti Muhammedin en şerefli ve muhterem kişileri, takvâ sahipleri olduğu bir âyeti kerimede şöyle buyurulmuştur.

"Elbette Allah (C.C.) **katında en iyiniz, takvası en fazla olanınızdır."** (Hucurât Sûresi, 13)

Takvâda yüksek olup ilerde olanlarda, fazîlet ve mertebede ilerdedirler. Binâenalyh bu ümmetin en ilerde müttekileri, **Hz. Ebû Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osman, Hz. Ali,** cennetle müidelenen on sahâbenin diğerleri ve bütün sahâbeler ve onları tâkib eden asrın âlim, kâmil , Velî faziletde ileridirler.

O asırdan sonra gelen ümmeti Muhemmedin , âlim, âmil ve velî mertebesine erişen takvâ sâhipleri, en iyi ve muhterem kimselerdir.

Ümmeti Muhammedin fazîlet derecelerini silsile ile beyan eden hedîsi şerifler, yukarda geçmişdir. Ayrıca ileride îtikad ve inanç bölümünde de gelecektir.

Takvâ ile ilgili pek çok âyeti kerimeler vardır. Aslında takvâ ve tasavvuf bahsi, başlı başına uzun ve geniş hükümleri ihtiva etmektedir. Biz burada bir kaç âyeti kerime ile iktifa ediyoruz.

Takvâ hakkında pek çok hadîsi nebevi vardır. Bir tanesi şöyledir :

"Ey Ebâzer (R.A.)**! Dikkat et elbette sen insanların kırmızısından ve siyahından hayırlı değilsin, ancak onlardan fazîletli olman, takva ile olabilir."** (Ahmed bin Hanbel)

Rasûlü Ekrekm Sallallâhû aleyhi vesellem, Hz. Câbirin rivâyet ettiği bir hutbesinde de şöyle buyurmuştur :

"Ey insanlar ! Elbette rabbimiz birdir. Duymuş olunuz ki, arabın aceme üstünlüğü yoktur. Ve yine acemin araba ve kırmızının siyaha ve siyahın kırmızıya üstünlüğü yoktur. Muhakkak babanız da birdir. Binaenaleyh üstünlük ancak Takvâ iledir. Zira "Şüphesiz allah'ın (C.C.) indinde sizin en şerefli ve üstünnünüz, Allâhdan çok korkanınızdır (Takva sahibleridir.)"

-Ey insanlar! ben size tebliğ ettim mi ?

- Sahabeler dediler : Evet tebliğ ettin yâ Resûlüllah !

Rasûlü Ekrem (S.A.V.) **de dedi ki :**

Öyle ise burada hazır olanlar, olmayanlara tebliğ edip oladursun." (Beyhaki, Berika, C.2,20)

Hadîsi şerifteki kırmızı, şehirli veya kadın ve siyah, köylü veya erkek demek şeklinde de şerhedilmiştir.

Takvâ : Lügatta, sakınmak, korunmak, kaçınmak, çekinmek ve uzak durmak gibi mânâlara gelir.

Şeriatda Takvâ : Ahirette zararı olan her türlü kötülük ve fenalardan kaçınıp korunmakdır.

Takvâ'nın derece ve mertebeleri de kısa ve özetle şöyledir :

1) En aşağı olan takvadır ki, insanı ebedî cehennem de koyacak olan şirkten kaçınıp îman etmektir. Yani kelime-i Şehadeti getirip îman eden bir kişi, takvâ sâhibidir ve takvanın en aşağı mertebesindedir.

2) Takvanın ikinci ve orta mertetebeside, büyük ve küçük günahlardan kaçınıp hak teâlanın emirlerini tutup nehiylerinden kaçınıp ve her türlü bid'at ve Hurafelerden uzak olmakdır.

3) Takvânın en yüksek mertebesi ise; kişinin kendisini hak teâlâ ile dâima meşgul edip her hâlükarda gönlünde ve dilinde hak ile meşguliyet ve hakdan uzaklaştıracak şeylerden kaçınmak ve uzak olmasıdır.

Bu üçüncü mertebedeki müttekîler; fenâfillah derecesine erişen ve gönlünde Allâhü teâlanın zikrinden başka şeyler bulunmayan her zaman her yerde mevlâyı muteal ile meşgul olan muhteremlerdir.

Takvâ sûhipleri, mutlaka mümin ve ihlaslı kişilerdir. Bu üç mertebedeki müttekîler, bilip her müminin mutlaka takvâ sâhibi olduğu bilgi ve görgüsüyle bakmak lâzımdır.

Allâhü teâladan korkup takvâ üzere yaşayanların, maddeten ve mânen sıkıntıda olmayıp bol rızka ve huzurlu hayata kavuşacaklarını bir âyeti kerimede şöyle buyrulmuştur:

وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا ۝ وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ

"Kim, Allâhdan korkarsa (takvâ sâhibi olursa)**, ona darlıktan genişliğe bir çıkış yolu ihsan eder.**

- Birde ona (müttekiye) **ummadığı yerden rızık verir."** (Talak sûresi; 2-3.)

Yukarıdan buraya kadar özetlediğimiz takvâ ve tasavvuf hükümleri gereğince, hakka teslim olup haramlardan kaçınıp helalları işleyen her ferd, hem dünyada huzûr içinde hayata devam edeceği ve âhiretdede seâdet merkezi cennet ve cemâli ilâhiyeye kavuşacağı muhakkaktır.

Takvâ sahibi olan kişiler, her türlü haram ve şüphelerden kaçınırlar. Gerçek müttekîler böyledirler. Fakat günümüzde ehli takvâ geçinenlerden bâzı kişiler, kendilerini şeriatâ uydurmadan daha ziyade, şeriâtı kendilerine uydurma yollarını tercih edip işlemektedirler.

Mesela: Devlet reisinin ikram ve atiyesini kabul etme meselesi hakkında çeşitli görüşlere sâhib olanlar vardır.

Bir kısmı, devlet reisinin verdiği ikram kabul edilmez, haramdır derler. Diğer bir kısımı, şühpelidir kaçınmak iyidir ve diğer bir kısmı da, câizdir derler.

Aslında devlet reisinin kazanç ve geliri helaldan veya karışıklardan olursa, caiz olduğu fukahâca kabul edilmiştir.

Delilleri de; sahâbeden pek çokları zamanlarındaki emir ve umerâlardan atıye olarak verilenleri kabul etmişler ve almışlardır.

Sahâbeden Hz. Ebî Hureyre, mervandan ve yezid bin Abdulmelikden, İbn Ömer ile İbni Abbas Hazretleri de Haccâcı zâlimden verdikleri atiyyeleri almışlardır. Keza imamı şâbi, İbrahimi ethem, Hasanı Basrî ve İbni Ebî leyli gibi zâtı muhteremlerde almışlar ve imamı Şâfii hazretleri, Hâruni Reşidden bir defasında verilen bin dînârı almışdır.

Hz. Ali efendemiz de; **"Sultanın verdiği atiyye ve ikramı al, zira onun verdiği helal maldan ve onun malının ekserisi helaldandır."** demiştir.

Devlet reisinin gelirini helâl ve haram yönleri karışık olursa, takvâ olan kabul etmekden kaçınmak, gerektiği de izâh edilmiştir. (Bak şerhi aynulilim, C.1, 268)

Aliyyulkâri merhum Aynul ilim şerhinde bu mes'elenin cevaz yönleriyle câiz olmayan yönlerini, sahâbeden itibâren sonraki asırlarda yetişen âlim ve fakihlerin görüşlerini de uzun uzun nakledip îzah etmiştir.

Ve şu cümlelerde, zengin olupta beytulmaldan (hazineden) para ve mal alanların durumlarını izâh etmişdir.

"Bundan sonra sen bilki, zengin olan kişinin beytulmaldan almasına dâid bir mashalat yoktur. Binâenaleyh zenginin beytulmaldan alıp kendisine sarfetmesi câiz değildir. Sahih olanda budur. Her nekadar ulema (ilim adamları), Hz. Ömerin; (Beytülmalda-hazinede-her müslümanınn hakkı vardır) sözünde ihtilaf etmişlersede) zenginlerin kendi ihtiyaçlarına sarfetmek için hazineden mal ve para almaları, câiz değildir....." (Şerhi aynulilim, C.1, 270)

Hz. Ömerin bu sözüne şu kimseler dâhil olurları:

"Dinin mashalat ve menfaatına çalışan bütün ehli ilim dirki, ilmi fıkıh, hadis ilmi, tefsir, kırâat kur'ân ilmi, hatta bütün ilim adamlarını, müezzinler ve hattâ âmme hizmetinde çalışan işçiler , memurlar, askerler, mühendisler,

sanatkarlar, silahşörler ve her türlü âmme hizmetinde çalışanlar hazineden alabilirler....."

Görüldüğü ve bilindiği üzere âmmeye hizmeti olmayıb kendilerine mülk artırmak gâyesiyle zenginlerin hazineden bağış ve teşvik gibi adlarla almaları câiz olmadığı anlaşılmıştır.

Hele **"ehli takvâyız"** diyenlerin almaları, hiç doğru olmaz. Çünkü fetvâ yönüyle cevâz hakkında ihtilaf edilmiş ve pek çok fakihler câiz olmadığını beyan etmişlerdir. Cevâzın içine, işci, memur ve bağkur emeklilerin aldıkları maaşlar, dahil olabilir.

30 sene işci ve memûrun emekli parası hakkında, câizmi, câiz değilmi, diye danışanların yanında, beş sene millet vekilliği yapanlar, kat kat fazla emekli maaşını kendi çıkardıkları haksız ve adâletsiz hükümle alıyorlar. Sonra da takvâdan ve zirkullahtan bahsediyorlar.

Hazîneden teşvik ve bağış yoluyla para ve mal olanların bâzılarının, para ve malları aldıkları gâyenin ve işin dışında başka yerlerde kullandıkları da, söylenen ve iddiâlardandır.

Her ne şekilde olursa olsun, bir şeyin aslı bâtıl olur veya hile ve yalanlarla alınırsa, elbet sarfiyet ve amelide aynı şekilde gayri meşrû ve gâyesinin dışında sarfedileceklerdir.

Şimdi burada hazineye gözlerini dikip yutmak için yol bulup fakir fukara, memur ve işçilerden bir kısmının sıkıntı içinde ve bir çok kişilerin darlık içinde inlerken, kitabına uydurup hazineden bir şeyler alma yolunu sağlayanların dikkatine arzedelim.

Meşhur târihçimiz **Cevdet paşa "Kısası Enbiye"** isimli eserinde şu satırları yazmaktadır:

"Emevî halifelerinden **Ömer ibni Abdullaziz** hilâfete geçtiğin de kendisine bîat edildikten sonra halîfelik makamına götürülmek üzere alay atları gelince: (Bunlar ne? dedi.) Halîfeliğe mahsus bineklerdir, denilince: (Benim hayvanım benim için daha uygundur) diyerek saltanat bineklerini geri çevirip kendi hayvanına bindi."

Aynı eserde şu satırlarda câlibi dikkattir:

"Halîfenin ilk işi : Karısı ve amcası kızı olan Abdulmelikin kızı Fatmanın yanına gitti ve "benimle beraber yaşamak istersen, bütün süs eşyalarını ve mücevherlerini hazîneye teslim et. Çünkü onlar senin yanında iken ben seninle berâber olamam." deyince Fatıma, bütün süs eşyalarını hazîneye gönderdi ve Hz. Fâtıma tüz Zehrâ (R.A.) gibi mânevi zînet ve rûhânî meziyetlerde yaşamağa karar verdi."

Halîfenin ve hanımının hazine-i müslimîne zînetlerini ve eşyalarını koyup doldurmak emelinde olan o muhteremlere bakalım, birde günümüzde hazîneye göz dikip anahtar uydurup oradan bir şeyler almak için çeşitli uydurma ihtiyaçlardan pilan hazırlayıp ve belkide yalanlı ve hileli söz ve yazılarla baş vurup almaktadırlar.

Ey fikir ve mîdelerini millet ve devlete bağlayıp gayri meşrû yolları kendilerine mubah gören zavallılar! Siz böyle **"Devletin malı deniz, yemiyen domuz"** diyenler gibi bâtıl söz ile şekillerde olmanız, başımıza idâreci olarak gelenlerinde çeşitli hile ve uydurmalarla hazîneye el atıp yiyip içeceklerdir.

Zira Resûlü Ekrem sallallâhü aleyhi vesellem şöyle buyurmuşlardır:

كَمَا تَكُونُوا يُوَلَّى عَلَيْكُمْ

"Siz nasıl olunsanız, başınıza öyleleri getirilir."

Bin dörtyüz küsür sene evvel söylenen bu mubarek hadîsi şerif, bu gün gâyet açık bir şekilde yaşanmakdadır. Çünkü bir çok kişiler haksız kazanç ve haramları yemekle meşkullar, idâreci Amir ve Umerâlardan da aynıları görülmektedir.

Ana kaynaklardan Bahri Râik isimli eserde şu satırlar yazılıdır:

"Fetâvâyı kâzıhânın Haram ve helâl bahsinde beyan edildiğine göre:

"Râdi (İsimli fakihe) **ye, beytülmaldan** (hazîneden) **soruldu;**

"Beytülmalda (Hazinede) **zenginler için bir nasib varmıdır?**

"Râdî dedi: Hayır yokdur.

- Ancak o kimse, âmme hizmetinde çalışan olursa veya kâdi (Hakim) olursa, Beytülmalda nasîbi (hakkı) **vardır.**

- Fakihlerinde beytülmalda (Hazienede) **nasibi yoktur.**

Ancak fakih olan kimse, insanlara fıkıh ve kur'ân öğretmek için nefsini adamış ise, bu taktirde o fakih ve âlimlerin hazinede nasibi vardır.

- Tecnis isimli eserdeki hükümlerde buraya haml olunur.

- Binâenaleyh bir kimse, vaktinin ekserinisini ilim öğretmeye tahsis ederse, hazinede nasîbi (hakkı) **vardır.**

Râdî -nin murâdı, sâde âmme hizmetinde çalışanla kâdiye münhasır değildir. Belki burada o iki kimseye işaretle kendini müslümanların işlerine tahsis eden her ferde şâmildir.

- Şû halde buraya "asker müftilerde dahil olur. kendilerini başkalarından istiğna edecek kadar hakka müstehak olurlar."

Bu ibâre, ibni Abidinin cild 3-387. sahifesinde aynısı vandır.

Zengin: kurban kesen ve sadakayı fıtır veren, zekat alması haram olan kimsedir.

NOT:Yukarıdaki hükümlere göre, zengin olup âmme hizmetinde çalışmayan kişiler, hazîneden bir şey alamazlar. Ancak hazineden;

a) Fakir ve muhtaç kişiler, ihtiyaçları nisbetinde alabilirler.

b) Âmme hizmetinde çalışan; fakih, âlim, kâdî, hâkim, asker, emir, umera ve işçi memurlarda hak alabilirler.

c) Birde hazineden âmme hizmetine âit olan; yol, çeşme, hastane, köprü, fabrika, okul ve emsâli yerlere safr edilir. Şu halde zengin kimselerin, şahsi mülk ve gelirlerini artırmak gâyesiyle her hangi bir isim altında hazineden mal ve para almaları, câiz değildir.

Zengin olup şahızlarının mal ve mülklerini artırmak gâyesi ile hazineden teşfik,terğıb ve emsâli isimlerle para alıp ödeme şartı olmayan bağışların câiz olmadığı, ibârede açık bir ifâde ile belirtilmiştir.

Fakat alan zenginler söyle savunuyorlar:

Efendimiz, biz almadığımız zaman, başka fâsîk kişiler alacak, onların eline geçeceğine namazlı abdestli bizlerin eline geçmesi daha iyidir, gibi kıyaslama ile savunuyorlar.

Bu kişilerin iddiâsı aynen şu fâsît iddiâya benzemektedir:

Şarab içenlerin masasına oturup, şarabı içmeyip masadaki yemeklerden yiyenler, "Efendim temiz ve nefis yemekleri fâsıkların kursak ve mîdelerine gitmeden kurtarıyoruz... gibi." savunuyorlar.

Bu iddiâ ve savunmada yanlış ve fâsît kıyaslardır. Zirâ Cenâbu hak fasıklarla berâber oturmayı şöyle yasaklamışdır:

"Zikri ilâhiden (ve namaz kıldıkdan) **sonra zâlim kimselerle beraber oturma."** En'âm sûresi, 68.

Bir hâdisi şerifde de şöyle buyurulmuştur:

"Bir kimse, Allâha ve âhiret gününe inanıyorsa, şarab içilen sofraya oturmasın." Câmiussağir, C.3, 359

Şimdi bu gerçekten açık ve seçik iken, şarab içenlerin sofrasına oturupda taamı fâsıkların mîdesine gitmekten kurtarıyoruz,diyenlerin kıyasları, fâsît ve şeytan kıyasıdır.

Kezâ zengin olupda hazineden bağış yoluyla para ve mal alıp mülkünü artırmak emelinde olanların işledikleri amellerde, aynı fâsit kıyaslı ve câiz olmayıp haram olan amellerdir.

"Her koyun kendi bacağından asılır" sözü gereğince, senelerdir alanlarla kıyas, fâsittir.

Beytülmaldan (Hazineden) bağış yoluyla para ve mal alabileceklerin kimler , nerelerde ve nasıl olacağı yukarıda kaynak ve satırlarıyla nakledilmişdir.

Buraya kadar naklettiğimiz hükümler karşısında, şu hadîsi şerife dikkat edelim:

أِسْتَفْتِ قَلْبَكَ وَإِنْ أَفْتَاكَ الْمُفْتُونَ

"Her ne kadar müftüler fetvâ verirse de, sen kalbine danış."

Şu halde bir müslüman devletin hazinesinden alacağı bağış ve teşvik fonu gibi işlerde, vicdanın sesine kulak vermeyide ihmal etmemelidir. Gönlü rahat etmezse, almamalıdır.

Sevgili Efendimiz istikâmet hakkında şöyle buyurmuştur:

Abdullah Essekafînin oğlu Süfyan (R.A.) den rivâyet olunmuştur, demiştir ki:

• "Ben dedim; Yâ Resûlüllah! Bana İslamdan bir söz söyleki, senden sonra hiç bir kimseden sormayayım. Bir rivâyette, senden başkasından (sormayayım)

Resûlüllah (S.A.V.) buyurdu:

"Allâhâ îman ettim de. Sonrada Müstekîm (dostoğru) **ol."** Müslim

(Nesâî, İbni Mâce ve Tirmizînin sünenlerinde zikretmişlerdir. Ve Tirmizî hasen hadîs, demiştir.)

Râvî Hz. Süfyanın saf ve idraklı bir kişi omlası hasebiyle resûlü ekrem sallallahü aleyhi vesellem efendimize İslam hakkında çok fevkalade bir sual soruyor. Öyle bir sual ki, kendisine ve ümmetine garenti ve aydınlık getiren bir sual.

Resûlü Ekrem efendimizde ona cevab vererek ümmetine nur saçan kıymetli yolu şöyle târif edilyor.

"Allâhü teâlaya îman ettim de. Sonra da istikâmet et."

Îman hakkında yukarda cibril hadîsi olan hadîsi şerifde gerekli mâlûmât verilmiştir.

İstikâmet: İlâhi emirlere imtisal edip nehiylerinden kaçınmaktır.

Bu târifin içinde, kalblerin ve bedenlerin amellerinden olan îmân, islâm, ihsan ve emsâli iyilikler girer. Zira istikamet; bütün eğrilik ve kötülükleri terk edip iyi ve hayır olanlara inanıp amel etmekle olur.

Şâyet kötü ve fena olan şeylerden bir şeyin bulunması olursa, bu taktdirde istikamet yok olur. Fenâlık ve dalâlet ortada cereyan eder.

İstikâmet hâlinde yaşamak çok güç ve zordur. Zira beşer, hak yolda devam edip dünkü gün ve amellerinden bu gün amelleri daha iyi ve daha güzel, islâma ve hakkın rızâsına uygun olacaktır.

Bu sebepten dolayı Resûlü Ekrem efendimiz şöyle buyurmuştur:

"Beni, hûd sûresi kocaltdı."

Sûre-i Hûdun kocaltmasından maksad, o suredeki şu maldaki istikâmet emri idi:

"Habibim emrolunduğun gibi istikâmet et."

Resûlü Ekrem efendimiz hâşa eğri yolda değildi. Doğru yolda idi. Buradaki emir ne kadar Resûlüllâhın kendisine ise de, "Kızım sana söylüyorum. Gelinim sana" kâbilinden, bu emri ilâh doğrudan doğruya ümmetlerinedir.

Ama bununla beraber, ilâhi emre muhatab olup teklifi ilâhinin en güzel şekilde îfasının güçlüğü elbette Allâh'ın Resûlünü düşündürüyordu.

Fahrüddin Râzi Hz. diyor ki: "İstikamet, çok güç ve zor bir iştir. Zira îtikat ve inançda cenabu hakkı bir şeye teşbih etmekten, muattal nisbetinden, sûret ve siretlerle kıyas etmekten kaçınarak ilâhi emirleri tağyir ve tebdil etmeden uzak olmak üzere gereken çok ciddi bir iştir."

İmamı gazali Hz. de diyor ki: Dünyada doğru yol üzere istikâmet etmek, cehennem sıratından geçmek gibi güçtür. Bunların her ikiside kıldan ince kılınçtan keskindir.

Nitekim bir hadîsi şerifde Resûlüllah (S.A.V.) efendimiz şöyle buyurmuştur:

"İstikâmet ediniz. gayret ediniz. Zira hakkı ile istikâmet etmeğe kâdir olamazsınız. Fakat hakkı ile itâata yetişip ulaşılamıyanın hepsi, tamâmen terk edilmez." (Mirkatül mefâtih, 73)

Ehli takvâ mutasavvıflarda şöyle demişler:

وَاحِدُ الْاِسْتِقَامَةِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ كَرَامَةٍ

"Bir istikâmet, bin kerametten hayırlıdır."

Evet Peygamber sallallâhü aleyhi vesellem efendimiz, istikametle emrolunmuştur. Kerâmet ızharı ile emrolunmamıştır. Aslında istikamet sahibi olan her kişide kerâmet zuhur eder. Fakat keramet iddiasında bulunan her insanın durumuna bakılır. Eğer îtikat ve ameli şeriata uyuyor ve istikâmetde olmayıp kötü yolda ise, onun iddiası bâtıldır ve kendisindeki görünen fevkâlede hallar, kâfir ve zâlimlerde görülen ve **"istidrac"** ismi verilen zuhûratlardır.

Esâsen Peygamberlerde Mûcize, Velilerde kerâmet, kâfir ve zalimlerde, istidrac gibi haller her zaman ve devirlerde görülmüştür. Böyle hârikalar hakkında gerekli mâlumak, biraz ilerde ve **"Evliya Meselesi"** isimli eserimizde beyan edilmiştir.

İstikâmet: Kalbde ve amelde olmak üzere ikiye ayrılır.

a) Kalbdeki istikâmet: Doğru ve iyi olan şeyler üzerine kalbin karar ve sebât etme hâlidir.

b) Amelde istikâmet: Amellerin, islâmın beyan ettiği doğru yol üzerine olup ihlas ve huşûyla yapılma halidir ki, riya süm'a dünyevî bir garaz ve talep olmadan sırf rızâyı bâri için yapılmasıdır.

Kalblerin istikametli olması, amellerin istikametli olmasını sağlar. Şâyet kalbler, istikamet üzere olmazsa, amellerde istikametli olmayıp bâtıl ve âtıl olur.

Bu husûsu Resûlü Ekrem efendimiz bir hadîsi şeriflerinde şöyle beyan buyurmuşlardır:

"Kulun (kalbindeki) **îmanı, istikametli olmaz. Tâ ki kalbi istikametli ola, Kalbide istikametli olamz, tâki dili istikametde ola."**

Hadîsi şerifde açıkca îzah edildiği üzere, bir kişinin îmanının istikametli olması, kalbinin temiz ve istikametli olmasına bağlıdır.

Yine bir kimseninde kalbinin istikametli ve düzgün olabilmesi, dilinin istikameli olmasına bağlıdır.

Binâenileyh bir kimse, dili ile yalan, dolan, iftira, tevzir ve küfür kelimelirini söyler bir taraftanda **"Benim dilime bakmayın, benim kalbim temiz"** derse, yalan ve altatıcı bir ifâdede bulunmuştur. Zira insanın dili, kalbinin tercümanıdır.

Şu halde bir kişi, dili ve fîli ile kötülük işliyor veya kötülüğü işleyenleri tasvip ediyorsa, işte o kimsenin kalbi ve niyyetinde aynı kötülük içindedir.

Hûlasa dünya ve ahiret seâdetini temin etmek için, sağlam bir îmandan sonra istikâmet ve doğruluk üzere olmak kurtuluşun tek yoludur.

İstikamet üzere yaşayan müminler arasında şaşkınlak yapan meselelerden birisi de ülülemre itâat meselesidir.

Ülülemre itâat etmenin bir ilâhî emir olduğunu şu âyeti Kerîme ile beyan edilmiştir:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنكُمْ

"Ey müminler! Allaha itâat ediniz. Peygambere ve sizden olan ülülemrlere de itâat ediniz..." (Nisâ sûresi, 59)

Âyeti kerîmede belirtildiği üzere **"bizden, yâni biz müslümanlardan"** olan ülümlere itâat etmek kaydı vardır. İslâmı kabul etmeyen ve islâmın hükümlerini tahkîr eden ülülemre itâat meselesi bu kaydın dışında kalır. Namazını kılan, orucunu tutan, kurbanını kesen ve cenaze namazını eda eden her kişi bizdendir, müslümandır. Böyle olan âmirlerin meşrû ve doğru olan emirlerine itâat etmek, hem Allâhın emrine ve hemde peygamberimizin buyruğuna itâat etmekdir.

Şâyet müslümanlardan olduğu halde kötülükleri emreden bir ümerâ olursa, böyle kötü, haram ve günah sahibi ülülemre itâat câiz değildir. Zira böyle kişiler kendilerini hâşâ Allahın üstünde gören mel'un kimselerdir. İtâat etmek doğru olmaz. Farz olan amellerde terk ettirmeye kalkana da itâat edilmez. Zirâ âmirlerin ve hâkimlerin hâkimi mutlakı olan Allâha itâat etmek, her şeyin üstünde bir farzdır.

Bu gerçek bir hadîsi şerifde şöyle buyurulmuştur:

"Allâha ısyan olan şeyde, hiç bir ferde itâat etmek olamaz. Ancak itâat, mâruf (iyi ve helâl) **olan şeylerdedir."** (Buharî, müslim; Fethul kebir, C,3 346)

Bu son hadîsi şerifi dikkatle okuyalım da, nefsânî arzûlarımıza uygun olarak emir ve tavsiyelerde bulunan zâlimlere itâat etmenin câiz olmayacağını iyi bilelim.

Hakikat böyle iken, günümüzde pek çok kişiler, başa geçen zâlimlerin islâmın rûhuna aykırı çıkardıkları kanunlara, emir ve sözlerine **"ülülemre itâat"** diyerek bağlanıb onlarla iş yapıyorlar ve o hükümlere tâbî olmâyı suç saymıyorlar.

Ey zavallılar! Allâhın kelâmı olan kitabımız Kur'ân Kerîmde beyan edilen kesin ve açık hükümlere muhâlif hükümler veren veya haram olanları işlemek için emir verenler, ilâhî hükmü değiştirmeye hakları ve hadleri yoktur. Kendilerini hâşa Allah yerine koyup âyeti kerîmelerin kesin hükümlerine zıt hükümler verirler veya kanunlar çıkarırlar. Onlar şeytanın dostları, cehennem

odunlarıdırlar. Yanlarına arkadaş çoğaltıp berâber cehenneme yoldaş arayan zâlimlerdir.

Evet böyle zâlimlere ve zulum emri verenlere itâat edilmez. Fakat ısyan ederek fitne de çıkamak doğru değildir: Ancak onların kötü olan emirleri yerine getirilmez. Mümkün olur ve menfaat umulursa, îkaz edilir.

Hadîsi şerifde îzâhını yaptığımız cümleler içinde, **"Habeşli zenci bir köle de olsa"** hükmü ile başa getirilen ve getirilmesi gereken emirîn, mutlaka erkek olması beyan buyurulmuştur. Zira emirlik hakkı ve iyi neticeli umerâlık vazîfesi, erkeklere verilmekle hem dünyevî ve hem dînî ve uhrevî selâmet ve seadete nâil olunur. Hem akıl bakımından ve hemde din bakımından erkeklerden noksan olan kadınlara emirlik vermek ise, o memleket ve milletin her bakımdan felâket ve belâsına sebeb olur.

Nitekim Peygamber sallallâhü aleyhi vesellem efendimiz şöyle buyurmuştur:

لَنْ يُفْلِحَ قَوْمٌ وَلَّوْ أَمْرَهُمُ اِمْرَأَةً (حم خ ت ن ـ عن أبي بكرة)

"İşlerinin başına kadın geçiren (kadını emir yapan) **bir millet, aslâ felah bulamaz."** (buharî)

Bâzı müslüman ülkelerde bu haller, aynen görülmektedir. Yani başlıranı kadın diken milletler, huzursuz ve ızdırablı halde yaşamakdadırlar veya yaşayacaklardır.

Diğer bir hadîsi şerifde mealen şöyle buyurulmuştur:

"Ey ümmeti Muhammed! eğer sizin âmirleriniz hayırlılarınızdan, zenginleriniz sehâvetli kimseleriniz hâlinde olurlarsa ve işlerinizi aranızda müşâvere edenler hâlinde olursanız, işte bu taktirde yerin üstü, sizin için yerin altından (ölmenizden) **daha hayırlıdır.**

- Ve eğer sizin âmirleriniz, şerlilerinizden, zenginleriniz, pahilleriniz hâlinde olanlardan olursa ve işlerinizi kadınlarınıza havâle ederseniz (Kadınları başınıza âmir yapar veya bütün söz ve yetğiyi kadınlarınıza verirseniz), **işte bu taktirde sizin için yerin altı üstünden** (ölmeniz yaşamanızdan) **daha hayırlıdır."** (Tirmiz~i, Feyzulkadir, C.1,430)

Yukarıdaki hadîsi şerifleri okuyan her müslüman iyi dikkat etmeli ve iyi düşünmelidir. İyi düşünüp inanmalı ki, günümüzde kızlarını milletin içinde çırıl çıplak salıp ondan sonrada medeniyet, hürriyet ve ilericilik gibi kelimelerle islâmın ana esaslarını inkar veya tahkır edercesine hareket edib bir nevî

kâfir olanları veya bu işin yönlerini bilmeyip câhillerin işledikleri hallere bakmalı ki, ne kadar islâma aykırî ve ne kadar felâkettir. Bu hâli işleyenlerin zararı sırf kendilerine münhasır değil, bütün millet ve memleket belâlara ve felâketlere sürüklenmiş oluyor.

Hal böyle iken yabancı erkeklerin içinde oturmasına, kalkmasına, gidib gelmesine veya berâber yiyip içmesine ve çeşitli hizmet ve vazife görmelerine kızlarını ve hanımlarını müsâade edenlerin, ne kadar kötülük ettikleri, millet ve memleketin baş belâsı oldukları ortaya çıkmış oluyor.

Bu durumların dışında haram olan halvetler işleniyor, göz zinâları, dil zinâları, el ve ayak zinâları ve hatta sokaklarda âdeta alenî zinânın her çeşit başlangıcını çekinmeden yapmalarına gözlerini yuman veya görmezlikten ve bilmezlikten gelen baba ve analar, diğer nadîsi şerîflerde beyan edildiği üzere "DEYYÜS VE DEYYÜSE" kimselerdir. Aynı zamanda ataların bir sözü vardır: **"Dişisini kıskanmıyan, domuzdur."** Bu sözü anlayıb öğrenmek isteyen hayvanat bahçelerine giderlerse, erkek domuzların dişilerini kıskanmadıklarını görürler.

Bu meselelerin daha giniş îzahı, **"İSLAMDA TESETTÜR VE HAYA"** adlı eserlerimizde geçtiğini müslüman kardeşlerimize ehemmiyetine binaen bildiririz. Oradan mutlaka okumalarını tavsiye ederiz.

İKİNCİ BÖLÜM

İNANÇ VE AKÎDE

Kitabımızın ikinci bölümünde, ehli sünnet velcemâatın inanç ve akîde esaslarını ve akîde yolunda tâkipettikleri hedefleri arzedeceğiz. Akîdenin kemal yollarını da özetleyerek îman esaslarını sıralayacağız. İnşa Allâhü teâla.

EHLİ SÜNNETİN AKÎDE GÖRÜŞLERİ

Tarîki müstekimde olup ehli sünnet velcemâat topluluğu olarak yaşamış ve hâlada yaşamakta olan **"Fırka-i nâciye"** ismi ile vasıflandırılanların, takip ettikleri inanç sistemini beyan edip açıklamaya çalışalım.

Bu yolun inanç ve îtikad hükümlerini aklî ve naklî, îtikadda önder ve otorite olarak kabul edilip, onlara tâbî olunmuştur. Çünkü bunlar, yaşadıkları asır ve zaman îtibarı ile sevgili efendimiz **Muhammed Mustafa** sallallâhü aleyhi vesellemin **"hayırlı asır"** olarak vasıflandırdığı üçüncü asırda yetişen zâtı muhteremlerdir.

Rasûlü ekrem sallallâhü aleyhi vesellem efendimizin, pek çok rivâyetlerle beyan ettiği muhtelif hadîsi nebevîlerden birisinde şöyle buyurmuştur:

خَيْرُ النَّاسِ قَرْنِي ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ... (بخاری ، مسلم)

"Asırların (yüz senelerin) **hayırlısı, benim bulunduğum asır** (yüz sene) **dir. Ondan sonra onu takip eden** (ikinci) **asırdır. Ondan sonra onu takip eden** (üçüncü) **asırdır."** (275)

Bu üç hayırlı asır; Ashâbı kiram, tabiin ve teba-ı tabîin devirlerinde geçen zamandır. Hadîsi nebevîde belirtildiği üzere, bu üç asırda (üç yüz sene içinde) yaşayan müminler; âlimiyle, âbidiyle ve câhiliyle, insanların en hayırlı

(275) Buhârî, Müslim.

kişileridirler. Bu asırlardan sonra gelenler, ilimde, îmanda, ictihadda, amel ve ahlakta bunların mertebelerine erişemezler. Aynı zamanda bu asırlardan sonra gelenlerin içerisinde, pek çok yalan ve uydurmaların çıkacağıda, beyan edilmiştir. Bu asırdan sonraki zaman ve asırlarda gelen insanlar arasında, pek çok uydurma ve yalanlar şuyû bulmuş, o devirlerin saflığı tam olarak görülmemiştir. Böyle olmakla beraber, bâzı istisnâî meziyyet sahiplerinde bulunup ashap devrinin kemal ve fazîletleri gibi, yüksek îman ve değerlere sahip olanlarda bulunacaktır. Bu hal, istisnâî hükümlerdir.

İşte üçüncü asırda yetişen ve îtikadda imam olarak tanınan ve ehli sünnet velcemâat yolunun akîdesini beyan eden iki âlim, **İmam Ebû Mansur Muhammed Mâtürîdî ile İmam-Ebûl Hasan Aliyyil Eş'rarî** (Allah her ikisine rahmetini ihsan buyursun) muhteremlerdir.

İmam-ı Ebû Mansûri Muhammed Mâtudîdî merhum (280) târihde doğmuş ve (333) tarihinde Semerkantda vefat etmiştir. Kendisinin nisbet edildiği mâturîd, Buhârâ ilçelerinden bir ilçedir. Şu anda **"Semerkant, Buhâra ve Mâturîd"** isimli belderler, kızıl rusun çizmesi altından kurtulmuş. Yeni 1992 senesinde bağımsızlığa kavuşmuşdur.

İmam-ı Ebû Mansûri Muhammed Mâtürîdî, merhum amel bakımından hanefî mezhebinde idi. Pek kıymetli eserleri vardır. Biz hanefîlerin, itikadda imamımızdır. Hanefî mezhebine tâbî olan müslümanların, hemen hemen hepsinin imamıdır.

İmam Ebulhasen el Eş'arî merhumda (260) târihinde **Basra**da doğmuş ve (324) târihindre **Bağda**tda vefat etmiştir. Büyük dedesi ashabı kiramdan **Ebû Mûsa El Eş'arî** Radiyellâhü anhdir.

Ebul Hasen el Eş'arî merhum; amel bakımından şâfiî mezhebine müntesib idi. Ehli sünnet akidesine çok büyük hizmeti olan muhteremdir. Pek kıymetli eserleri vardır. Şâfiî ve mâlikîlerin hemen hepsini ve bâzı hanefilerin ve hanbelî mezhebinde olan ilim otoritesi müminlerin, bir kısmının îtikadda tâbi oldukları imamdır.

Bu îtikadda imam olan her iki ilim otoritesi âlimlerin, aralarında esas îtibârı ile hilaf yoktur. Her iki imamda, selefi, salihin efendilmerimiz ki, ashâbı kiram ile tâbiîn yollarını tâkîb etmişlerdir. Her ikisinin esasta bir olmaları îtibariyle, hak ve doğruluk üzeredirler.

Bunların îhtilafları; esasta ayrı olmayıp bâzı furûat cinsinden lafızlardır. Binaenaleyh esas ve asılda bir olup hak üzere olan bu iki imam, bugüne kadar bütün müslümanların itikadda, imamlarıdırlar. Bazı müminler, mâturî diye, diğer bir kısım müminlerde, eş'arîye tabî olmuşlardır.

Hak teala hazretleri, Resûlü ekrem sallallâhü elayhi vessellem efendimizden îtibaren bu güne kadar geçen bütün sahâbe, ulema, fukaha ve fuzala-

dan olan büyüklerimizle onların yoluna tabî olan mümin kardeşlerimizin hepsinden rıazı olsun. Bizleride, bunların gittikleri fırka-ı nâciye yoluna gidenlerden kılsın. Amin.

Fırka-ı nâciyenin ilim otoriteleri mâtürîdi ve eş'ârî müntebislerinin yoluna tabi olmuşlardır. Bu her iki imamın ihtilafları, bazı cüz'iyyattan olan meselelerdedir. Aynı zamanda bunlar, bir birlerini takdirle karşılamışlar, birisi diğerine dalâlet ve sapıklık isnâdında bulunmamışlardır.

Binaenaleyh ümmetin içma-ı halinde olan bu ehli sünnet mezhebinden başkası, bâtıldır. Keza ameldeki dört mezhepten başkalarıda pek muteber değillerdir.

Îtikadda mezhebin kimdir ? diyene veya sorana ! Ehli sünnet velcemaat mezbehi, diyeceğiz.

ÎTİKADÎ HÜKÜMLER

Îtikad ve îman meslelerinin pek çoklarını, aklî deliller ile îzah edip isbat etmek gerektiğinden, pek çok selefi salihin efendilerimizin beyan ettikleri, aklî hüküm ve îcabın neler olduğunu bilmek lazımdır.

Bilhassa zâtı ilâhi ve sıfatı ilâhilerin pek çoklarına aklî delil bulmak ve bilmek şart olduğundan, inanılması lazım olan îman meseleleri hakkında, îtakadda; vacip, mümtenî ve câiz cihetlerin, neler olduğunu tarif ederek açıklamaya çalışalım.

AKLÎ VACİB: Bir hükmün, varlığı zarûri olup yokluğu mümkür olmamamsı (mümtenî olması)dır.

Bu âlemin bir hükmün, varlığı ve iki adedin, dört adadin yarısı olduğu gibi hükümler, bu kabil vaciplerdir. Binaenaleyh bu hükümlerin her birinin varlığı ve öyle olması,aklen vâcibdir. Hilâfı mümkün değildir. Allâhü teâlanın yokluğu mümtenîdir. Ve dördün yarısı, ikiden başka birşey olmaz. Her iki hükmün akıl ile bilinmesi, gayet açıktır. Canâbu hakkın, âlemin hâlıkı olduğuna delile ihtiyaç yoktur. Dördün yarısının iki olduğu ise, aklî delil ve îzahla sabit olmuştur. Bunlar, birer örnek misaldir.

AKLÎ MÜMTENİ: Bir hükmün varlığı, aklen tasavvur olunmaması ve sâbit olması, mümkün olmamasıdır.

İşte böyle olan hükme **"aklen mümtenî ve müstehîl"** denilir. Dünyâ âlemini yaratan hâlıkın, bir ortak ve yardımcısı bulunması ve üç haller ve hükümler, imkansız ve muhaldir. Bu her iki hüküm, aklî delil ve isbatlarla, mümtenî ve bâtıldır.

AKLÎ CEVAZ: Her hangi bir hükmün, vanlığı ve yokluğu akılda tecviz edilip mümkün olması hâlidir. Böyle hükme **"aklî cevaz"** denir.

Mesela: Hava bulutlandığında, yağmurun yağması ve yağmaması hali ile, demirin, bakırın ve taşın altın olmasının mümkünlüğü ve caizliği bu kabil mümkinattandır.

İleride Cenâbu hakkın zâtını, sıfatlarını, Peygamberleri, kitâbı ilâhileri, Melekleri, âlemlerin yaratılışı ve kıyamet hakkında ve îmanla ilgili bütün hükümlere aklî ve naklî deliller gerektiğini görüp öğreneceğiz. Esasen îman ve îtikad hükümleri ile ilgili bütün meseseler, ya aklî delil veya kitap, sünnet ve icma-ı ümmet hükümlerinden bir delil ile isbât edip müstedil bir îmana sahip olmak vâcip ve lazımdır.

ESBÂBI İLİM = İLMİN SEBEPHLERİ

Selefi sâlihînden olan birinci, ikinci ve üçüncü asrın büyükleri, eserlerinde: **"İlmin sebepleri"** başlığını taşıyan hükümleri, başlı başına bir başlığın altında yazmamışlardı.

Fakat dördüncü asırda yetişen büyük ehli sünnet âlimleri bakıyorlar, yunan felsefesi, milleti islamı şaşırtıyor. Bir takım sapık fırka sahipleride bunu fırsat bilerek ehli sünnet müslümanlarının, hak yoldan bâtıl yollara çevirmek için, ilim, akıl ve îman mes'elelerinde pek çok fesatlıklar, ortaya atmışlardır.

İşte böyle acâip fesatlıkları def edip, ehli sünnet akîdesi üzere olan selefi sâlihîn efendilerinizin, tâlim ve telkin yoluyla devam ede geldikleri islam esaslarını bilip öğrenme yollarını, tâlim ve telkinlerinde icra ettikleri gibi, telif ettikleri eserlerinde de yazılmıştır.

İlmin sebeplerini, özetleyip yazanlardan biriside, **Ebû Mansûri Muhammed Mâturîdî** hazretlerinin akîde görüşleri üzere yazılan **"Akâidi Nesefî"** isimli eserdir. Bu eserin müellifi **ÖMER NESEFİ** merhum **"En-Nesef"** de hicrî 461 de doğmuş ve **"Semerkant"** da 537 târihinde vefat etmiştir. Allah ondan rãzî olsun.

Ömer Nesefî merhum, **"Akâidi Nesefi"** sinin başında ilmin sebeplerinin üç olduğunu şöyle beyan etmiştir:

"İlmin sebepleri üçtür"

- **Havassı selîme** (Sâlim olan beş duyu)
- **Haberi sâdık**
- **Ve akıldır.**

a) **"Havassı selîme, beştir** (Beş duyudur.) **ki, bunlar, işitmek, görmek, koklamak, tutmak ve dokunmaktır.**

- Bu beş duyunun her birisi, kendisi hangi maksad için yaratılıp kondu ise, diğerinin his ve vazifesine mâni ve engel olmadan hissedip idrak eder."

b) İlmin sebeplerinden ikinciside, doğru haberdir. Bu doğru haberde iki çeşiddir .

" 1- Mütevâtir haberdir. O mütevâtir haberde, yalan üzerine ittifak etmeleri tasavvur olunmayan bir topluluğun naklettikleri haberdir. Bu haberde, zarûrî olarak,bilgiyi îcâbettirirki, eski zamanlarda yaşanmış hükümdarlar (Mesela: Hz. Ebû Bekir, Hz. Ömer ve diğer halifelerle, Hârûni Reşid, Fâtih merhumlar ve emsâli hükümdarlar) **ve uzak memleketler** (Mekke-i Mükerreme, Medîne-i Münevvere, Amerike, Rusya, İran, Basra, Bağdat ve emsâli memleketler) **hakkındaki bilgi gibi."**

Bu tevâtürün sahih ve gerçekliğinin; sağlam bir hisse dayanması, haberi nakledenler arasında ittifakın bulunması ve kat'î ve kesin naslara (âyet ve hadîslere) **muhâlif olmaması gibi, şartların bulunması lazımdır.**

" 2- Doğru haberin ikincisi de, mûcizelerle Rasûllüğü sâbit olan Peygamberlerin haberidir ki, bu da istidlâlî ilmi meydana getirir.

- Rasûlün haberi ile elde edilen bilgi, kesin kanâat ve gerçeklik konusunda , tevâtürle sâbit olan bilgiye benzer."

" 3- İlmin sebeplerinden birisi de, Akıldır. Akıl ile hâsıl olan bilgi, ilk bakışda, zarûrî bilgidir. Bir şeyin tamamının az bir parçasından büyük olduğunu bilmek gibidir.

- Delil ve senetlere nazar ederek istidlâl yoluyla sadık olan ilim ise, iktisabî (Gayret ve çalışma ile sâbit ola) **ilimdir."**

Ateş olan yerde dumanın olacağını istidlâle, **"Burhanı Limmî"** denirki, müessir olan ateşten, eseri olan duman istidlâl edilir. Eser olan dumandan, dumana müessir olan ateşin istidlâline, **"Burhanı innî"** denilir.

İlmin sebeplerini kısa cümlelerle açıkladık ki, mümin beş duyusu ile, doğru bir haberle ve akıl ile idrak edip bilgisi hasıl olmayan şeyler hakkında; vehim, zan ve şekile hüküm vermemeli ve herhangi bir yanlışlığa gitmemeliki, en doğru ve isâbetli bilgi, bu üç sebepten biri veya birkaçı ile hasıl olur. Şer'î ve aklî delillerin, isâbetli ve kesin şekilde vukûfiyetleri, bu üç yoldan sağlanır.

Gözü ile görmediğini, görmüş gibi, eli ile dokunmadığını dokunmuş gibi, kulağı ile işitmediğini, işitmiş gibi, agzı ile tadına bakmadıgı bir şeyi, tadına bakmış gibi, değerlendirilmesi, elbette yanlış ve isabetsizdir. Çünkü ilmin sebepleri ve kesin bilginin şekli, ortada yoktur.

Keza haberi sâdık ve akıl ile de, isâbetli ve kesin bilgiler elde edilmektedir. Hatta bütün bilgilerin en isâbetli neticeye varması ve kesin bilginin husûlü, sâlim ve sağlam bir akla bağladır. Aklı olmayıp zır deli olanlar, îmanla mükellefiyetleri olmadığı gibi, ahkami şer'iyye iler de mükellef değillerdir.

Birçok feylozof ve onları taklit eden sapıklar, ilmin sebepleri olan bu üç hakikatı inkar edip, kendilerinin ilham, vehim ve nefsin kuruntuları gibi şeyleri savunmuşlar.

İLHAM VE RÜYA, İLMİN SEBEPLERİNDEN DEĞİLDİR

İLHAM: Feyiz ve ilka yoluyla bir mananın kalpte görülmesi hâlidir.

"Kalbime doğdu, kalbimde hissetmiştim, hâyalime gelmişti gibi" ifâdelerle beyan edilen zuhûratlardır.

وَالْإِلْهَامُ لَيْسَ مِنْ أَسْبَابِ الْمَعْرِفَةِ بِصِحَّةِ الشَّيْءِ عِنْدَ أَهْلِ الْحَقِّ

İLHAM: Ehli hakka göre, birşeyin sıhhatini bilme sebeplerinden değildir.

İMAM-I GAZALİ merhuma göre **İLHAM:** Delilsiz hâsıl olan ilme, **"ilham"** denir. Yani ilham, bir meleğin müşâhedesi ile kalbe ilka olunan vahiyden başkasıdır ki, delil denilen esbâbı ilimden hiçbir şeye dayanmadan, delilsiz ve mesnetsiz feyiz yoluyla bir mânânın ilka olunmasıdır.

Ehli hak denilen cumhûru ülemaya göre, ilham; birşeyin sahihlyiği veya fâsitliği hakkında delil ve huccet olmaz. Ehli tasavvuf bilginlerinden bâzılarına göre ise, evliya-i kiramda zuhûr eden ilmah, huccettir.

Fakat sahih ve isâbetli olan ilham; bir şeyin sahihliği hakkında huccet ve delil olmaz. Çünkü ilham delil olursa, bu taktirde, **"Benim kalbime böyle doğdu, bana böyle ilham olundu gibi..."** iddialarala pekçok fâsitler, kitap, sünnet, icmaı ümmet ve kıyası fukaha hükümlerine aykırî beyanlarda bulunurlar.

Nitekim fırakı dâlleden olan yetmiş iki (72) fırkanın içinde, böyle ilhamı bir huccet kabul ederek, kendi kalplerine ve gönüllerine ne zuhûr etti ise ve nefisleri neyi telkin etmiş ise, öyle hüküm verip Kur'ân ve sünnete aykırî ve belkide küfrü mûcip akîde ve görüşler, ortaya atmışlardır.

Günümüzde de böyle görüşlere, tâbî olup pek çok sapıklar ve bâtıl görüşlerini kendilerine rehber edenler görülmüştür. Bâzı örnek misaller yukarılarda ve yetmiş iki (72) fırka isimli eserimizin bölümlerinde zikredilmiştir.

RÜYA: Uykulu halde iken, insan hayaline gelen hal ve ahvallerin görülmesine **"Rüya"** denir.

RÜYADA: İlham gibi, herhangi bir şeyin sıhhati için bilgi sebebi ve delil değildir. Yâni, rüya ile amel edilmez.

Bilhassa kitap ve sünnete muhalif olan rüyalar, tamâmen bâtıldır. Zira böyle rüyalar, "Rüyayı fâside" dir.

Peygamberlerde ve ulema-i âmîlin, sulehâ-i sâlihinden olan evliya-i kiramda görülen rüyayı sâhihalar, mûcize ve kerâmet kabilinden hârikulade haller menzilinde sahihdir. **Hz. Yusuf**'un rüyası, süre-i yusufda mezkürdür. Daha başka hükümlerde vardır. Geniş malûmat, Berîka: iki, 141. sahifede zikredilmiştir. Ve daha başka eserler de mezkürdür.

Bu müstesna hükümler, esas kaide ve ana hükümleri değiştirmez. Esas olan, ilham ve rüya, bir şeyin sahih liği veya fâsitliği hakkında delil ve bilgi sebebi olamaz. Ancak gönüllere, ilham olunan ve görülenler gibi zuhûr etmesi, ya kendileri için bir ilim olabilir veya tesadüf etmiştir.

Eğer ilham ve rüya ile amel etmek gerekseydi; bu taktirde de, Allâhü teâlanın, Peygamberler göndermesi, onlara vahy yoluyla kitaplar indirilmesi, peygamberlerin tebliği vazifesinde bulunmaları, ilik tâlim edip irşad ve îkazda bulunmaları, ana ve babaları evlatlarına ilim ve tedbirlerde bulunmaları ve ehli ilmin emri bilmrûf nehyi anil münker vazifesi ile meşgul olmaları gibi esaslar, mânâsız olurdu.

Öyle ya her ferd kendi ilhamları ve rüyaları ile, inanıp amel etmeleri hâlinde, yukarıda saydığımız esaslâra hiç lüzum kalmazdı!

Nitekim pek çok fâsitler bu yollara baş vurup, kitap ve sünnete muhalif hükümler ortaya atmışlardır.

İMAM-I Birgivî merhum, **"Tarikatı Muhammediye"** isimli eserlerinde şu satırları yazmıştır:

"Zamanımızda bâzı sofî geçinenlerin, şer'i şerife muhlif bid'at (uydurma ve bâtıl) işlerini ulemâ (din adamları), men ettikleri zaman; o sapıklar derler ki:

"Ulemâ-i zâhir indine haram isede, ehli bâtının yanında helâldır.

- Ve ulemâ kitabullahtan hükmederler, biz ise, şerîatın sahibi Muhammed (A.S.) den hükmederiz. Eğer nefsimize onunla kanaat hâsıl olmaz ise, bizzat Rabbil izzetten (Allahtan) müşkilimizi sorup fetva isteriz.

- Ve biz halvetle ve şeyhimizin himmetiyle Allâhü teâlaya vâsıl oluruz. Bize bütün ilimler, keşfolunur. Bize, kitap mütealaasına ve üstaddan okunmağa hâcet kalmaz.

- Ve kişi, ilmi zâhiri terk etmedikçe, hakka vâsıl olamaz.

- Ve eğer biz, bâtıl üzere olsaydık, bize, nur görmek ve enbiyâ-i izâm-ı görmek nasip olmazdı.

- Ve bizden bir mekruh veya haram sâdır olsa, hak teâla bizi, rüyada ikaz eder. Biz helalı ve haramı, onunla (rüya ile) biliriz.

- Ve zâhirci ülemâ (zâhirci hocalar), "işiniz haramdır. Bid'attır" dedikleri vâkî olsa, Allâhu teâla bize rüyada bildirmezmiydi?... gibi" sözlerle mukâbelede bulunmuşlar.

Görüldüğü üzere, ilham ve rüya ile amel edenler, şer'i şerifin açık hükümlerine aykırı iddiâlarda bulunuyorlar. Kitap ve sünneti, hiç sayıyorlar. Allah muhafaza tamâmen küfrü savunanlar halindedirler. Yukarıdaki küfür inançları taşımayıp kitap ve sünnete tâbi olan ehli sünnet yolcuları, elbet turuku aliye mensubları ve Allah âşıkları, sevgili efendimizin sünnetinin sâlikleri ve nâşirleri, saygı değer fazılı muhterem veya murhumlardır.

Şeriata muhalif olan her şeyin zındıklık olduğu şöylme beyan edilmiştir:

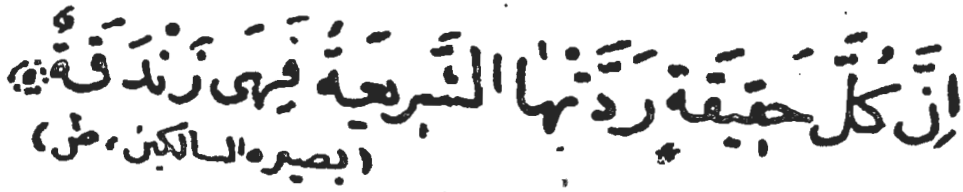

"Muhakkak her hangi bir hakikatki, şerîat onu red eder ise, işte o, zındıklıktır." (Basîratüssâlikin, 2)

Erbâbı takvâdan Cüneydi Bağdadî merhumda bir sözünde şöyle demiştir:

"Bir kimse, Kuân-ı Kerîmi hıfzetmez (hükümleri ile amel etmez) **ve hadîsi yazmaz** (delil edinip bellemez, yazmaz) **ise, işte bu yolda** (İslam yolunda), **o kimseye uyulmaz, zira bizim, bilgimiz ve yolumuz** (islam yolu, tarikatı Muhammediye), **kitap** (Kur'ân-ı Kerîm) **ve sünnete** (hadîsi şerife) **bağlıdır."** (276)

Bu gerçekler karşısında, kitap ve sünneti bırakıp, ilham ve rüya ile şer'î şerife muaalif hüküm ve beyanlarda bulunanlar, çok ve çok yanlış yolda ve ameldedirler.

Günümüzde ilham ve rüya düşkünü bâzı cahillerde, kitap ve sünnetle meşgul olan din adamlarına, bilhassa kendileri ile bir fıkraya intisap etmeyen ilim adamlarına, **"o zâhirci hoca, o tarikat düşmanıdır. O kerâmetiiinkâr eder gibi"** itham ve iftiralarla ilim ve ilim adamı düşmanlıklarını ortaya atmaktadırlar.

(276) Tarîkatı Muhammediye.

KÂİNAT İNANCI

İçinde yaşadığımız şu dünya ve dünyanın muhteviyati ve eşyalar hakkında, yunan felsefesi, yahûdi, hıristiyan, mecûsi ve bunları taklid eden bu ümmetin sapıkları yetmiş iki (72) fırkadan böyle savunanlar olduğunu nakletmiştik. Bilhassa **"cehmiye"** gibi sapıkların iddiaları, şâyâni ibrettir.

Eşyanın hakikatı var mıdır, yok mudur? var ve sâbit ise, her bakışta eşyanın hakikatı ne kasd ve maksatla bakılırsa, o olur, diyerek felsefe görüşlerinin bâtıllığı nedir.?

İşte bu soru ve görüşler gibi pek çok yanlış iddia ve fâsitlik ortaya atılmışdır. Bu fesatlıkları , ya yok etmek veya zararsız hâle getirmek için, selefi sâlihin efendilerimize, bütün gayretleri ile, islâmın gereçlerini ortaya atarak, metinler, şerhler ve hâşiyeler yazarak islama hizmet etmişler ve bu kötü telkin ve iddiaları, irşâd ve tâlim yoluyla öğretip, gerçek akîde ve inançları ehli sünnet toplumu müslümanlara öğretmişlerdir.

Evet şu gördüğümüz dünya ve eşyaların hakikatı, belli ve sâbittir. Dünyanın ve içindeki eşyaların varlığı, herhangi bir maddenin mevcûdiyet ve malûmiyyeti ortada ve sâbittir. Eşyanın hakikatı, mâhiyeti ve asıl yapısı, hem sabittir ve hem de onun hakîkatına ilmin nufuz edip eriştidiği muhakkakktır.

Bu sebeplerden dolayı vâkıa mutabık olarak bilip inanan ehli hakka göre:

"Eşyanın hakikatları, sâbittir ve ilmin, bu eşyanın hakikatına nufuz edip eriştiği muhakkakdtır."

Eşyanın hakikatının sâbitliği ve ilmin de, bu eşyanın hakikatına nufuz edip eriştiği muhakkak olduğunu beyan eden ehlihak, eşyanın aslını ve hakîkatını inkâr edenlerin maksatlarının, hâliki zülcelalın varlığını inkar edip küfre sapanların küfürlerini îzah etmek içindir.

"Şey" demek, var ve sâbit mânâsındadır. Var ve sabit olanında, , mutlaka bilinmesi ve inanılması gerekir. Bineâneleyh "şey" denince her var olana şâmildir. Cenâb hakda var olduğuna göre, onada "şey" denilir.

Nitekim **"Emâli"** adlı akâid kitabında bir beyitte şöyle beyan edilmiştir.

"Allâhü teâlaya - şey-deriz, fakat diğer şeyler gibi değildir.

- Ve Allâhü teâlâya altı cihetten münezzeh olarak - zat -da deriz."

"Şey" kelimesi; her var olana denildiği üzere, ve mevcut ve ebedî mevcûdiyete mâlik olan Allâhû teâlâya evla bittarık "şey" lafzı söylenebilir.

Görüldüğü üzere, şeytan kıyaslı felsefeciler, sapık mülhidler, eşyanın hakikatını inkar etmeleriyle, hâlıkı zülcelâlın varlını inkar etmek maksadını taşımaktadırlar.

Allâhü taâlâya "şey" lafzını söylenmesinin cevâzına, şu mealdeki âyeti kerime delâlet eder:

قُلْ أَيُّ شَيْءٍ أَكْبَرُ شَهَادَةً قُلِ اللَّهُ شَهِيدٌ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ

"(Habibim) deki; şâhid olmak bakımından hangi şey en büyüktür? Deki: Allah (C.C.) benimle sizin aranızda şâhiddir." (En'am sûresi, 19)

ÂLEM İNANCI

ÂLEM : Allâhü teâlâdan başka varlıklara "Âlem" denir ve bu âlemin yaratanı, hâlıkı zülcelâldır.

Allâhü teâladan başka mevcut olan âlem, bütün eczâlarariyle sonradan yaratılmıştır. Çünük **"Âraz ve Âyân"** denilen şeylerden ibarettir.

Alemin eczâları, yedi kat gök ve içindekiler ve yer ile yer yüzünde bulunan varlıklardır.

ÂYAN: Kendisi bi zâtihi kâim olan şeydir. Bu da cisimler gibi mürekkeb olmayan cüzdür.

CEVHER: Taksim ve parçalama kabul etmeyen en küçüm cüzdür. (zerreciktir.)

ÂRAZ: Bi zâtihi kâim olmayıp, cisim ve cevherlerde meydana gelir.

Cisim ve cevherlerde meydana gelen ârazda; siyah, beyaz ve kırmızı gibi renkler, toplama , dağılma, hareket ve sükün gibi haller, açlık ve tatlılık, ekşilik, kabızlık ve tatsızlık gibi tatlar ve her çeşit kokulardır.

Yukarıda özet olarak beyan ettiğimiz Âlem cinsinden olan her şey, sonradan meydana gelmiştir. Ve sonunda fena olup yok olacaktır.

Akâid kitaplarına bu bahsin konulmasına sebep, sapık yetmiş iki (72) fırkadan âlemin kadim olduğunu ve fena bulmayacağını iddia edenler olmuştur.

Mesela: Âlemin kâdim olduğunu iddia edenlerden birisi, Gulatı Şîadan **"HATTABİYYE"** isimli sapıktır. Bu sapığın görüşlerinde bir kaç hüküm şöyledir:

"Cennet, dünyanın nîmetidir ve Cehennem, dünyanın elemidir. Dünya bakidir, fena olmayacaktır."

Eşyanın hakikatını inkar eden ve yunan feylazoflarını taklid eden sapık mürcielerden **"GASSANİYYE"** isimli fırka sahipleri, şöyle vehim ve şüpheler ortaya atmışlardır.

"Hak teâla haccı farz kıldı, fakat Kâbe hangi cihettedir? Mekkeden başka yerdede olabilir.

- Hak teâla, Muhammedi Nübüvvet ve Risâletle gönderdi? Acaba Medinedeki olan kimse, o mudur? Yoksa ondan başkası mıdır?

- Allâhü teâla, hınzırı (domuzu) **haram kıldı. Acaba o** (hınzır), **koyun mudur? yoksa koyundan başkası mıdır?"**

İşte bu sapık görüş sahiplerinin küfrü mûcip akîdelerinden uzak durmak için, ehli sünnet akîdesini iyi öğrenmek lazımdır. Eşyanın hakikatını inkâr etmede ve âlemin kadîm olduğunu savunmasıyla, kâfirleri, müşrikleri, yahûdî ve hıristiyanları taklid etmektedirler.

Günümüzde bu kabil sapıkları taklit edip, şeytan fikirli ve sırttan geçinme emelini taşıyan tipinden mülhidler; saf, câhil, genç ve tecrübesiz, îman bilgileri zaif olan zavalları aldatıyorlar. Kur'ân-ı Kerimde kesin âyetlerle beyan edilen pek çok hükümleri, şüphe ile ve belkide inkâr ile karşılayıp sapıtıyorlar.

ÂLEMİN YARATANI; ALLAHTIR

Sonradan yaratılmış olan âlemin, bir yaratanı var, O yaratanda hiç bir zaman, ne zâtında ve ne de sıfatlarında yaratılana benzemez. Zâtı ve sıfatları ile ezelî ve ebedî, her türlü teşbih ve teşebbühten münezzeh ve yaratmasında hiç bir yardımcıya muhtaç olmayan yegane hâlık, Allâhü Teâladır.

Aynı zamanda bu âlemin, yedi kat gökleri ve yeri, o âlemin içindeki nizam ve intizam devrini altı günde yaratmıştır.

Âlemin Rabbı ve yaratıcısı, Allâhü teâla olduğunu beyan eden âyet meali şöyledir:

"Hamd (Övgü ve sena), **âlemlerin yaratıcısı, terbiye edicisi, besleyip büyütücüsü, Allaha mahsustur."** (277)

Diğer bir âyeti kerîmede şöyle buyurulmuştur:

"- (Habibim!) **Deki; Allah** (C.C.), **her şeyi yaratandır. O** (Allah) **birdir, her şeye gâlip ve hâkimdir."** (278)

(277) Fâtiha sûresi, 1
(278) Râd sûresi, 16

Yedi kat gök ile yeri altı günde yarattığını da mevlâyı müteal şöyle buyurmuştur:

"Muhakkak Râbbiniz o Allahdırki, gökleri ve yerleri altı günde yarattı." (279)

Diğer bir âyeti kerimede de şöyle buyrulmuştur:

"Allah (C.C.)**, gökleri, gördüğünüz şekilde direksiz desteksiz olarak yükseltendir."** (281)

Şimde bu âyeti kerimenin mâna ve hükümleri üzerinde, aklımızla kısa bir muhâkeme yapalım.

Âlem denilen bu varlik sonradan meydana gelmiştir. Her sonradan meydana gelenin, mutlaka bir vâr edeni ve îcad edeni vardır. Öyle ise, bu âleminde bir îcat ve vâr edeni vardır.

İşte o îcat ve vâr edene, ihdas edilene benzemiyen, ezelî ve ebedî olan, yani evvli ve sonu olmayıp, dâima var ve bâki olan, hâliki zülcelaldir.

Eğer kâinat ve âlemin hâliki, kadîm ve ezelî olmasa, bu taktirde onunda hâdis olup sonradan meydana gelmesi gerekirdi.

Böyle olunca hâliki zülcelalda, bir hâlike muhtâc olur. Bu ihtiyaç hâli ilede, birinin yaratılmasına bağlanarak devam edecek olan zincirleme hâlikar silsilesi ortaya çıkar ki, bunun bâtıllığı gâyet açıktır.

Çünkü evvelinde yokluk geçen her ilâh, sonunda da yok olacağından, hem evvelinden ve hem de ahirinde yokluk olan şey, hiç bir zaman hâlik olamaz.

Bu halde bu âlem, evvelinde yokluk olmayıp, ezelî ve ebedî bir yaratan tarafından yaratılmıştır ki, o da hem zâtında ve hem sıfatlarında ezelî ve ebedî olan Allâhü teâladır. Aklın, idrâk ve isbatı, burhan yoluyla böyledir. Naklî deliller ise, gâyet açıktır ve müsbittir.

Bir âyeti kerimede mevlamız şöyle buyurmuştur:

هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

"O (Allah, her şeyden evvel var olan) **evveldir ve her şey yok olduktan sonra âhirdir, zahir ve bâtındır. O** (Allah (C.C.) **herşeyi bilendir."** (282)

Diğer âyeti kerime meali:

(279) Yûsuf sûresi, 3
(280) Secde sûresi, 4
(281) Râd sûresi, 2
(282) Hadîd sûresi, 3

"Allah (C.C.) **sameddir, bütün varlıkların muhtac olduğu, eksiksiz bir varlıktır. Doğurmadı o, doğrulmadıda."** (283)

Bu âyeti kerîmede, Allâhü teâlanın ezeli ve ebedî olyduğu, açık veya delâletli olarak beyan buyurulmaktadır.

Birinci âyeti kerimede, **"evvel ve âhir"** ifadesiyle, açıkça mevlayı müteal hazretlerinin ezelî ve ebedî olduğu ifâde edilmektedir.

İkinci âyeti kerimede ise, **"Doğurmadı o, doğurulmadıda"** ifâdesiyle, kendisinden bir şeyin dünyaya gelmediğini ve kendininde birşeyden doğrulmadığını buyurmaktadır. Doğma ve doğurulma, sonradan meydana gelme ve hâsıl olmak mânâsınadır.

Binaenaleyh hâliki zülcelalda doğurma ve doğrulma olmadığına göre, evvelinde yokluk geçmemiştir. Ezelîdir ve ebedîdir.

Aynı zamanda, sonradan meydana gelen bütün varlıkların mûcidi ve yaratıcısı, ezelî ve ebedî olan Allâhü teâlâdır.

Bir bina, minare, hastâne, câmi, çeşme, motor, araba ve uçak gibi maddî yapılarının bir usta ve îcad edicisi tarafından yapıldığı muhakkaktır. Ustasız, sanatkarsız ve îmâlatçı olmadan, kendiliğinden meydana gelmezler ve gelemezler. Ve yapılan ve îcad edilene, îcad eden ve yapan usta hiç benzemez.

Öyle ise, direksiz desteksiz duran gök kubbe ve gökteki ay, yıldızlar, güneş ve yer üzerindeki canlı cansız varlıklar, mutlaka bir îcad edici ve ihdas edip yaratıcı tarafından meydana gelmiştir. Keza gece ile gündüzün intizamlı şekilde cereyan etmesi, yine bir idâre ve sevk edenin kurdeti iledir.

İşte îcad edip yeniden ve yoktan vâr eden her şeyin hâlıkı, Allâhü teâlâdır.

Nitekim bir ârâbı hâlıkı zülcelalin, var olup her şeyin hâlık olduğunu şu sözleriyle îzah etmiştir:

"Akan sular; bir menbaın varlığına, (Kar ve emsâli şeylerin üzerinde) **yürüyen ayak izleri, bir kimsenin yürüyüp hareket ettiğine delâlet ederde, burçlarla** (Ay, Güneş ve yıldızlarla) **donatılmış gök kubbe ve geniş yollar ve dağlarla donatılmış yer yüzü** (ve üzerindeki şeyler), **her şeye hâkim, kâdir ve her şeyi yaratan sâni olduğuna şehâdet ve delâlet etmez mi?** (elbette şehâdet eder.) **"** (284)

Diğer bir mühim hâdisede, hâlıkı zülcelalin varlığı ve her şeyin ihdas ve îcâd edicisi olduğu şöyledir:

"Bir takım dehrîler (tabiat adamları ki, Allâhın varlığını inkâr edenler), bir gün **imam-ı Azam** hazretlerine tenha bir yerde rastlıyorlar, hemen öldürmek için üzerine hücum ettiklerinde:

(283) İhlâs sûresi, 2-3

(284) Mevâidül'in'âm Fî akâidil İslâm.

- İmâm-ı Azam merhum diyor ki:

- Durunuz, sizinle bir meseleden bahsedelim. Sonra maksadınız ne ise, yapınız.

- O Dehrîler, söyle bakalım, diyorlar,

- İmâm-ı Azam hazretleri:

"Eğer size, mallar ve çeşitli yüklerle dolu bir gemi, deryanın (denizin) **dalgalarının coştuğu bir zamanda, içinde kapdan ve dümenci** (şöför) **bulunmadığı halde sâhili selâmetle hedefine vardığını gördük deseler; inanır mısınız? diyor.**

- Dehrîlerin hepsi bir ağızdan; "hayır, inanmayız, Çünkü bu muhaldir (imkansızdır)**." diyorlar.**

- İmam-ı Azam hazretleri buyuruyor ki:

"Siz, aklen bunun muhal (imkansız) **olduğunu kesinlikle söyleyerek iddia ediyorsunuz ki, yapılmış ve denize indirilmiş ve geminin mutlaka bir kaptanlık yapmaya mutedir ve idâreyi sevke kabiliyetli sürücünün olması gerektiğini îtiraf ediyorsunuzda, mâhiyyet ve aslî yapısı bir maddeden olan bu koca dünyanın etrafi bir birine zıd, işleri ile ahvâlı bir birine muhalif, içinde sakin olanların tabiat ve amelleri tebdil ve tağyirli olduğunu görüp dururken, bu âlemin bir sânii ve hâkimi müdebbiri ve ezelî olan bir hâlıkın** (yaratanın) **tasarruf ve tesirinden hâli olmasını nasıl iddia edersiniz?"**

- Dehrîler, bu îzahlı soruya karşı söyliyecek bir söz bulamadıklarından, hemen insafa gelip hakikatı îtîraf ederek hakka teslim olmuşlardır.

- İşte bu delile "Burhâni înnî- Eserden müessire" delil dikerek sânii hakîkiyi isbat etme yolu denilmiştir." (285)

ÎMAN NEDİR?

Îman: Allâhü teâla tarafından peygamber sallallahü aleyhi veselleme gelen şeyleri (peygamber efendimizin getirdiklerini), kalb ile tasdik edip dil ile ikrar etmekdir. Yani, Peygamber efendimizin, Hz. Allâhdan getirdiklerine, inanmakdır.

Bu târif, îmanın, şer'i ve ıstılâhî, tarifidir. Lugat tarifi ise, mutlak manada **"inanmak ve tasdik etmek"** dir.

İman kelimesi, hem Kur'ânı Kerimde ve hem hadîsi nebevîlerde zikredilmiştir.

(285) Mevâidül'in'âm Fî akâidil islâm.

ÎMÂNIN ÇEŞİTLERİ

İslâm âlimleri akâid kitaplarında, îmanı; **"İcmâli ve tafsîlî"** olmak üzere iki kısma ayırmışlardır.

İCMÂLİ ÎMAN:

Müminlerin, inanılması lazım ve farz olan **"mûmenümbih"** esaslarının tümüne birden ve hulasa olarak inanmaları hâline **"İcmâlî Îman"** denir.

Bu icmâli îman; kelime-i tevhidki, **"Allah'dan başka îlâh olmadığına ve Muhammed aleyhisselâmın, Allahın rasûlü olduğuna inanmaktır"** hükmünü, hulûsu kalb ile tasdik edip dil ile ikrar etmektedir. Yani islama giren kimselere, îman telkin ve tâlimi, bu kabil îmandandır.

TAFSÎLÎ ÎMAN:

İnanılması farz ve lâzım olan hükümlere ki, îmânın şartlarından olan ve **"âmentü"** ile, vasıflandırılanlara **"tafsîlî îman"** denir. Peygamber sallallâhü aleyhi vesellem efendimize, Cibril "îman nedir?" diye sorunca şöyle cevap vermişti:

"Îman; Allâhü teâlâya, onun meleklerine, kitaplarına, Rasüllerine, Ahiret gününe, hayır ve şer Allâhın takdiri ile olduğuna ve öldükten sonra tekrar dirilip mahşere geleceğine inanmandır." Bu hadîsi şerîfin tafsilatlı îzahı yukarıda "Îman Bahsi" başlığının altında geçmiştir.

Evet bunlara tafsilatlı olarak inanmaya, "Tafsîlî Îman" denir.

Îmanın altı şartı, hadisi nevebide: **"En tûmine - inanman"** kelimesiyle başlanıp beyan edilmiştir. İman-ı Azam hazretlerinin, **"Fıkhulekber"** isimli eserinin başında ise, **"Amentü - Îman ettim"** cümlesiyle başlamıştır.

Şu halde **"Amentüye îman ettim veya âmentünün altı şartına inandım"** tabiri ile îmanın şartlarını okuyup saymak, İmam-ı Azam hazretlerinin beyanı ile olmuştur.

ÎMAN, TAKLÎDÎ VE İSTİDLÂLÎ OLUR

TAKLÎDÎ ÎMAN: Aklî ve naklî hiçbir delile dayanmadan, başkasını taklid ederek inanmaktır.

Bu taklîdî îman, bir kimsenin hocasının, babasının, anasının ve îman esaslarını tâlim edip öğreten kimselerin sâdece îman esaslarını sayıp mânâlarını öğretmeleri ile iktifa edip hiç bir delilini öğrenip bilmeden inanan kimselerin îmanlarına, **"Taklîdî îman"** denir.

Taklîdî îmanın sahih olması için, mukallid denilen o kimsede taklid keyfiyyeti şu şekilde sağlam ve sebatlı olması şarttı:

a-) Îmân esaslarını tâlim ve telkîn edip öğreten kimsenin, her hangi bir sebeble o akîdesinden ayrılıp sapıtarak mürted olsa veya irtidat derecesine

varmadan pek çok kötülükleri işleyerek âsîleşse, bu mukallid olan kimse, o sapıtan kimse hakkında şu: **"Bu adam sapıtmıştır. Dinden çıkmıştır veya mürted olmuştur."** ifadeleri ile, o sapıtan hocası , babası ve emsali kişilerin durumlarını beyan ederek inandığı esaslar üzerinde sebât edip inandığından, zerre kadar ayrılmayan, mukkallidin îmanı sahihdir.

Aksi taktirde, taklid ettiği hocası, babası ve annesi gibi kimseler, Allâh muhafaza dinden çıkıp sapıttıklarında, onlara uyarak o mukallid kimsede dinden olacak şekilde sebatsız ve kararsız inanç sahibi olursa, işte bu mukallidin îmanı, muteber değildir.

b-) Mukallid bir mümine, her hangi bir kimse gelip şüphe verirse, o-şüphe vereni red edip îmanında sebat eden mukallidin îmanı sahihdir.

Şâyet şüphe verenin ağzına bakarak inanıp kabul ettiği îman meselesini terk edip şüphe verene tâbi oluverecek durumda olan mukallidin îmanı, sahih değildir.

Evet, mukallid, îmanında azimli ve sâbit bir şekilde inanmış ise, bu kimsenin îmanı muteberdir. Ancak îman meselelerinde aklî ve naklî delillerden bir delil öğrenerek inanmayı terk ettiği için, âsî ve günâhkar olur.

Mukallidin îmanın muteber olduğu akâid kitaplarında uzun uzun beyan edilmiştir. Nitekim "EMALİ" isimli eserde şöyledir:

وَإِيمَانُ الْمُقَلِّدِ ذُو اعْتِبَارٍ، بِأَنْوَاعِ الدَّلَائِلِ كَالنِّصَالِ

(امالی)

"Mukallidin îmanı, ok ve kılıç gibi keskin ve kuvvetli delillerle muteberdir."

Mukallid mümin, aklî ve naklî delillere îman etmediğinden, îmanın sahih olup ve fakat delil ile inanmayı terk ettiğinden günahkâr olduğuda şöyle beyan edilmiştir:

وَإِيمَانُ الْمُقَلِّدِ صَحِيحٌ وَلَكِنَّهُ آثِمٌ بِتَرْكِ الِاسْتِدْلَالِ

(طریقة)

"Mukallidin îmanı, sahihtir. Lakin îman esaslarına delîli öğrenip inanmayı terketmesiyle (veya terk ettiğinden) **günâhkardır."** (286)

İSTİDLÂLÎ ÎMAN: İnanılması farz ve zâruri olan îman esaslarını, aklî ve naklî delillere îman eden kimsenin îmanına , **"istidlâlî îman"** denir.

Mesela: Îmânın şartları, islamın şartları, namazın, orucun, zekatın, haccın ve emsâli farzlara naklî delil ve aklî delil ile bilinip inanılması lazım gelenlere, aklî delil ile inanmaktadır ki, bu şekildeki îmana **"İstidlâli îman"** ve böyle îman sahibi mümine de, **"Müstedil"** denir.

Taklîdi îmanla veya istidlâlî îmanla mümin olan her kişiye, "mümin" ismini veririz. Ve mümin kardeşlerimizdendirler. Böyle müminlere, kem gözle bakmak veya îmanında şüpheye düşmek, hiç bir mümine yakışmaz.

ÎMAN; ziyâdeleşmez ve noksanlaşmaz. Ancak icmâlî ve tafsîli îman sahiplerinin, inanışları itibariyle ziyâdeleşir ve noksanlaşma olabilir.

Gök ehli ile yer ehli olanların îmanları, **"Mümenümbih - İnanılanlar"** itibariyle, ziyâdeyeşmez ve noksanlaşmaz. Yani îman esasları, Âdem aleyhisselamdan bugüne kadar hep aynıdır, Ziyâdeleşmez ve noksanlaşmaz. Ancak îman yakînî ve tasdik bakımandan (kuvvet bakımandan) ziyâdeleşir ve noksanlaşır. (287)

Evet, Peygamberlerin, Meleklerin, Âlim ve salihlerin îmanı, yakîni ve kuvvet bakımandan câhillerin ve sefihlerin îmanlarıyla bir ve müsâvi olamaz. Fakat inanılması gereken îman esasları ki, îmanın şartları, Âdem aleyhisselamdan bugüne kadar fazlalık ve eksiklik olmadan aynıdır. Amel bakımından, hüküm değişikliği olmuştur.

Binaenaleyf müminler, îman ve tevhid akidesinde müsavîlerdir. Amel işlerinde ise çeşitlidirler. Yani, müminler, amel bakımından bir olmayıp, bâzıları daha çok ve üstün amel sahibi olurlur ve diğer bâzılarıda, belki hiçbir amelle meşgul değiller veya bâzı amelleri işleyip diğer bazılarınıda terk edenlerde olabilirler.

ÎMAN VE İSLAM: BİRDİR

Îman ile islam, inanmak ve amel îtibariyle bir birinsiz olmaz ve dâima birbirinin berâberliğini gerektiren esaslarındandır. Îmansız, islam ve islamsız, îman olamaz. Her ikisi, canlılardaki, göğüsleri ve sırtları gibidir. Sırt olmayınca, göğüs fayda vermez ve göğüs olmayınca da, sırt fayda vermez.

Bir canlının yaşayabilmesi, nasıl göğüs ile sırtın birlikte olmasıyla kâim ve dâim ise, bir müminde îmanı ile yaşayıp âhirete îmanla gidebilmesi için, îman ve islam esaslarına inanıp amel etmesi lazımdır.

(286) Tarîkatı Muhammediye
(287) Kezâ fıthul ekber

MÜMİN, ÎMANDA ŞEK ETMEMELİDİR

Dili ile ikrar edip kalbi ile tasdik eden bir mümin, **"Ben muhakkak müminim"** demesi gerekir. **"Ben, inşallah müminim"** demesi ise, doğru değildir.

Kesinlikle inanan kimselerin îmanlarında, şek ve şüphe olmaz ve olamaz. Bu hususu pek çok Kur'ân âyetleri beyan etmektedir.

Cümleden bir âyeti kerime meali şöyledir:

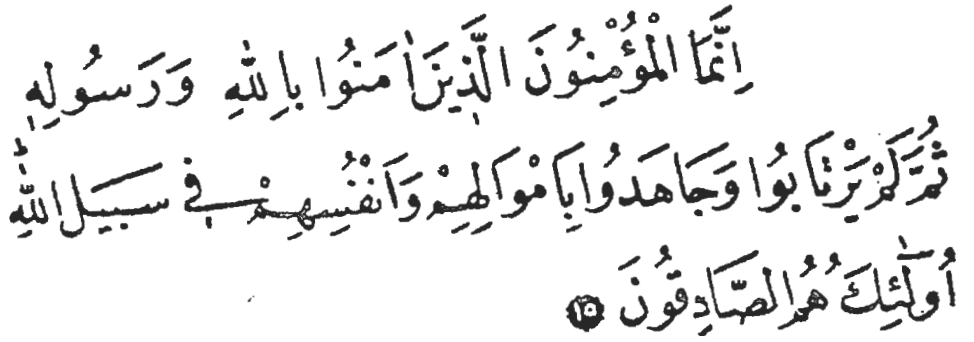
إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ
ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوا وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
أُولَٰئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ ﴿١٥﴾

"Müminler, ancak o kimselerdir ki, Allâha ve Rasûlüne îman ettikten sonra, şüpheye düşmezler ve Allah yolunda mallarıyla canlarıyla cihâd etmişlerdir. İşte bunlar îmanlarında sadıklardır." (288)

Amel, îmandan cüz değildir. Çünkü amel îmandan cüz olmuş olsaydı, ameli terk edenlerin, îmanlarının olmayıp onların mümin olmamaları gerekirdi. Halbuki pek çok âyetlerde, ameli terk edenleren müminlikleri, beyan edilmiştir. Nitekim hayızlı ve nifaslı kadınların, ibâdet ve amellerini terk etmeleri, keza fakir kimselerin, zekat ve hayır ibadetlerini terk etmeleriyle, îmanıda terk etmişlerdir, denilemez.

Ancak böyle mâzaretleri olmadan, ibâdet v amelleri terk edenler, helal demedikçe veya günah işlediklerini itirafda olurlarsa, âsi ve günahkar mümindirler.

ÎMANIN, SAHİHLİĞİNİN ŞARTLARI

Îmanın, sahih ve makbul olması için, bâzı şartlar bulunması lazımdır. O şartlardan bâzıları şunlardır:

---

(288) Hucûat sûresi, 15

a-) Îman, dil ile ikrar ve kalb ile tasdik, denilen iki esasla muteberdir. Bunlardan birisi bulunur, diğeri bulunmaz ise, îmanın sahihliği ihtilaflıdır.

Şöyleki, îmanın esas rüknü, tasdiktir. Bu kalb ile tasdik hiç bir surette, sâkıt olmaz. İkrar ise ikrah hali gibi bâzı zarûretler karşısında, sükut edebilir.

İkrar, dünya hükümlerini icrâ etmek için, îmanın şartıdır. İkrah hâli gibi zarûret olmadıkça, dil ile ikrârın bulunması şarttır. Çünktü bir kimsenin, içinde îmanın olmadığı, müminlerce bilinmez. Ancak dili ile ikrar edip söylediği zaman, bilebilirler. Ve bu hal görülen her kişinin verâset meselesi, cenaze namazı, techiz ve tekfini gibi islâmın şiarından olan vazifelerin icrâsı yapılır.

Bineaneliyh bir kimse, kalbi ile tasdik eder, dili ile ikrar etmez ise, işte o kimse, her ne kadar dünya ahkâmlarına göre mümin değil iseda, Allâhü teâlânın indinde mümindir.

Bir kimsede, îman esaslarını dili ela ikrar eder kalbi ile tasdik etmez ise, münâfıkların îmanı gibi ki, bu kimse de, dünya âleminde ve insanların nazarında mümindir ve fakat Allâhü teâlanın indinde mümin değildir.

İşte bu hususlardan dolayı, îmanın sahih ve mûteber olması ve bir kimsenin îmanının hem Allâhü teâlânın ve müminlerin yanında sahih ve mûteber olması için, kalb ile tasdik ve dil ile ikrârın bulunması şarttır.

b-) Îman, inanılan esaslara daimi bir îman ile inanıp hiç bir zaman îmanından ayrılmama niyyeti ile îman edilmesi şarttır. Böyle olmayıp bir müddet sonra îmandan vaz geçip kâfir olmak niyyeti ile inanılırsa, bu îman muteber değildir.

"EMALI" isimli akâid kitabında bu hüküm şöyle beyan edilmiştir:

وَمَنْ يَنْوِ ارْتِدَادًا بَعْدَ دَهْرٍ يَصِرْ عَنْ دِينِ حَقٍّ ذَا انْسِلَالِ

"Bir kimse, bir müddet sonra kâfir olup mürtedliğe niyet ederse, o kimse hemen o andan itibaren hak dinden soyulur çıkar."

Evet îman ve inancda dâimîmilik şarttır. Muvakkat bir zaman îman edip, sonra kâfir olma niyyeti ile inanan kimsenin, îmani mutüeber değildir.

Nitekim, Cennet nîmetinin hayatı ve Cehennem azâbının dâimilikleri de, niyyetlerinin neticesidir. Ebedî ve dâimi yaşasalar, müminler, îmanlarında ve kafirlerde küfürlerinde devam etmek niyyetlerinde olduklarından, niyyetlerinin karşılığı ile mükâfat veya cezalanıyorlar.

Ehli hakdan olan büyükler bir sözlerinde şöyle edimişlerdir:

اَلْخُلُوْدُ فِي الْجِنَانِ وَالنَّارِ جَزَاءُ النِّيَّةِ

(شرح عين العلم جلد ۲ - ۶۱)

"Cennetlerde ve Cehannemlerde ebedî kalmak, niyyetin cezasıdır." (289)

c-) Îmanın sahih olması şartlarından birisi de, ğaibe inanmakdır ki, bu hal mevlâyı müteal hakkında ve âhiretle ilgili esaslarında ve daha başka îman esaslarında vardır.

Bu hususta bir âyeti kerimede şöyle beyan edilmiştir:

" O kimseler (takva sahipleri) **ki, onlar, gaybe inanırlar, beş vakit namazlarını kılarlar ve onlara verdiğimiz rızıklardan infak edip yedirirler."** (290)

d-) Îmanın sıhhatının şartlarından biriside, yeis- Umutsuzluk hâlinde olmamasıdır.

Ölüm döşeğine yatıp hayattan umudu kesildiği vakit, ecel çıkacağı zamanki, ecel boğazlarının çukuruna gelince, o zaman gözlerinin herdesi kalkıp âhiretteki makamı gözüne göründüğü an, îmana gelmesi ve günahlarından nedâmat edip tevbe etmesi, mûteber değildir. Çünkü böyle îman, gaybe îman değildir.

Cenâbu hak böyle îmanı kabul etmeyip geçersiz olduğunu bir âyeti kerimesinde şöyle buyurmuştur:

فَلَمْ يَكُ يَنْفَعُهُمْ إِيمَانُهُمْ لَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا سُنَّتَ اللَّهِ الَّتِي
قَدْ خَلَتْ فِي عِبَادِهِ وَخَسِرَ هُنَالِكَ الْكَافِرُونَ ﴿٨٥﴾

"Fakat azabımızı gördükleri vakit, îmanları kendilerine fayda veremez. Allâhın devam edip gelen sünneti (âdalet ve nizamı) **budur, İşte kafirler burada aldanmışlar ve ziyana uğramışlardır."** (291)

(289) Aynul ilim. c.2, 31.
(290) Bakara sûresi,3
(291) Mûmin sûresi, 85

Yeis hâline gelenlerin îmanlarının böylece kabul olunmadığı gibi, kıyâmetin kopacağı zaman yaklaşınca, güneşin batıdan doğup, doğudan battığı zaman, îman edenlmerin, îmanlarıda, muteber değildir. Çünkü gaybe îman olmayıp hayata veda edileceği zaman idrak edenlerin, îmanları kabilinden îmandandır ki, bu îmanda sahih ve makbul değildir.

Yeis halindeki kimselerin îmanının makbul olmadığı gibi, günahlarından tevbeleri de makbul değildir. Çünkü tevbenin şartlarından birisi ve esası, günaha tevbe edenlerin bir daha günaha avdet edip işlememek azmi ile tevbe edeceklerdir. Hayatta umutları kesilenlerin, yaşama ve tekrar günahı işleme umudu olmadığından ve âkibetlerinin görülmesinden, tevbe ve nedâmetleri makbul değildir.

İbni Ömer (R.A.) den rivâyet edilen bir hadîsi nebevi de şöyle buyurulmuştur:

"Muhakkak ki, Allâhü teâla, kulun eceli boğazının çukuruna gelmediği müddetçe, tevbesini kabul eder." (292)

Hadîsi nebevîde de belirtildiği üzere, can hulkuma gelmediği ve hayattan umudun kesilme hali görülmedikçe, tevbe ve nedâmet indallah makbuldur. Şâyet hayattan umudu kesilir ve yeis hali meydana gelirse, işte o zamanki tevbe makbul değildir.

e-) İmanın sıhhatının şartlarından birisi de, mümin olan kimsenin, inandığı îman esaslarından hepsine istisnasız inanıp, hiç birini tekzip veya tahlil (helal kılar) hali olmayacaktır.

Şayet îman esaslarından ve Kur'ân âyetlerinden bâzılarına inanır, diğer bâzılarını inkar ederlerse, bu taktir de mümin olmazlar.

Bu husûsu beyan eden bir âyeti kerime meâlinde şöyledir:

أَفَتُؤْمِنُونَ بِبَعْضِ الْكِتَابِ وَتَكْفُرُونَ بِبَعْضٍ فَمَا جَزَاءُ
مَنْ يَفْعَلُ ذَٰلِكَ مِنكُمْ إِلَّا خِزْيٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ
الْقِيَامَةِ يُرَدُّونَ إِلَىٰ أَشَدِّ الْعَذَابِ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا
تَعْمَلُونَ ﴿٨٥﴾

"Siz, kitabın (Kur'ânı Kerimin) **hükümlerinin, bâzısına inanıp diğer bâzısını inkar mı ediyorsunuz? Şimdi sizden bu ahdi** (kitabı ilâhînin ahkâmının hepsine inanma ahdini) **bozan kimsenin cezası, ancak dünyâda**

(292) Tirmizî, kezâ Emâlî Şerhi, 31

rezil ve rüsvaylık, kıyâmette en şiddetli azaba atılmaktadır. Allah (C.C.) **sizin bu ahdi bozmanızdan gâfil değildir."** (293)

İlâhî hükümlerin bâzılarına inanıp diğer bâzılarını inkar edenlerin îmanlarının muteber olmadığı gibi, Kur'ân âyetlerinden işine gelmeyen âyetleri ve hükünlerini inkar eden kimseler de, aynı şekilde kafir olurlar. Onların îmanları muteber değildir.

ALLÂHA ÎMAN

Âlemi ihdas edip yataran, Allâhü teâlâdır. O (Allâhü teala), birdir, kadimdir. Âraz değildir, cevher ve cisimde değildir. Hiç bir şekilde ve sûretde tasavvur olunamaz, bir had ve nihâyet cihetide yoktur. Bir adet ilede sayılamaz, bir şeyin bâzı gibi, bazı ve cüz sahibide değildir. Bir şeyden terkip edip meydana gelmesi ilede tavsif olunamaz ve nihayet halide yoktur. Muhtelif eşyaların cinsiyeti kalbinden bir şeylerlede tavsif edilemez, bir mekanda karar etmez, yani mekandan münezzehdir ve renk, tad, koku, acı tatlı, kuru ve yaş gibi keyfiyetlerlede, vasıflanamaz.

Cenâbu hak, ne bir şeye benzer ve ne de her hangi bir şey ona benzer, asla benzeme ve benzetme olamaz.

Şimdi yukarıdaki ifâde ve beyanlarla, hâlıkı zülcelalin zâtı ilâhisinin nasıl bir varlık olduğu hakkındaki, ehli sünnet velcemaat akîdesinin özetini nakletmiş olduk. Bu nakletmiş olduğumuz uzun cümleleri kısaltarak, zâtı ilâhi hakkındaki sıfatları hülasa olarak öğrenelim.

ZÂTI İLÂHİ

Zâtı ilâli hakkında bir mü'minin inancı nasıl olmalıdır? veya ne şekildedir?

Evvela her akıl baliğ olan kimse, Allâhü teâlânın şânı ilahisine layık olan kemal sıfatlarla muttasıf ve her türlü noksan sıfatlardan münezzeh olduğunu ve imkan dahilinde olan her şeyi îcâd veya terk etmesi câiz olduğunu cezmen kalbi ile inanmakdır. Cenâbu hak, zâtında ve sıfatında da her şeyin gayridir.

Ve cenabı hakkın zâtı ilahiyesi; sonradan meydana gelmiş bütün eşya ve varlıklara bi zatihi muhâlif ve benzemediğini bilmek, aynı zamanda cins ve şekil bakımından varlıklardan mukaddes ve berî olduğunu bilen kimse, ehli sünnet vel cemâat yolcusudur.

Nitekim Kur'ân-ı Kerimde'de bu hüküm şu ayeti celilede beyan edilmektedir:

(293) Bakara sûresi, 85

وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ ۝

"Hiç bir şey onun dengi (ve benzeri) **değildir."** (294)

"Cenâbu hakkın hiç bir vechile (ve şekilde) **benzeri yoktur."** (295)

Bu âyeti celillerde de beyan edildiği üzere, Cenâbı Hak hiç bir şeye benzemediği ve hiç bir şeyinde cenabu hakka benzemiyeceği beyan edilmektedir.

Bineaenaleyh cehabu hakkın zâtı ilahisinin aslını ve hükmünü bilmek imkansız ve sonradan yaratılmış insanların ve varlıkların anlama kudreti haricindedir.

Bir çok büyükler şöyle demişlerdir:

"Her şeyden münezzeh olan ey yüce Allah (C.C.)**! biz, seni; sana layık bir bilgi ile bilemedik."**

İmamı Azam (R.A.) da **"Fıkhul Ekber"** adlı eserinde şu mealdeki cümlelerle gerçek inancı bildirmektedir.

"Biz, Allâhü teâlayı kitâbı ilahisinde sıfat ve isimlerinin cemîsi (hepsi) **ile nefsini** (zâtını) **vasıflandırdığı gibi gerçek şekilde biliriz."**

Yâni, cenâbu hakkı, Kur'ân-ı Kerim'de vasıflandığı üzere isimleri ve sıfatları ile biliriz, zâtın neden mürekkep ve nasıl olduğunu bilemeyiz.

Bir hadisi şerifde şöyle buyurulmuştur:

تَفَكَّرُوا فِي آلَاءِ اللهِ وَلَا تَفَكَّرُوا فِي ذَاتِهِ تَعَالَى فَإِنَّكُمْ لَنْ تَقْدِرُوا قَدْرَهُ ۝ (أبو الشيخ، طبراني)

"Allahû teâlanın sayısız nîmetlerini düşününüz, zâtı ilahisinin hakikat ve künhünü düşünmeyiniz. Zira esrarı ilahisini keşfedip Azameti ilahiyesini taktir ve ihâta edemezsiniz." (296)

Hadisi şerifde beyan edildiği gibi, kula yakışan ve vazife olan cenabu hakkın zâtının her şeyden münezzeh ve kemal sıfatlarıyla muttasıf olduğunu

(294) İhlas serif, ayet: 4
(295) Şûra sûresi, ayet: 11.
(296) Tabarânî

bilip sıfatı ilahiye ve nîmeti süphaniyesini öğrenip düşünmesi lâzımdır. Zâtı ilehiyesini düşünmek, insanı küfre sürükler. Zira cenabu hakkın zâtı ilahisini kimse bilememiştir ve bilemez, bilemiyeceklerdirde.

Bir ibârede mealen şöyle denilmiştir:

اَلْعَقْلُ لِإِيفَاءِ مَرَاسِمِ الْعُبُودِيَّةِ لَا لِإِدْرَاكِ سِرِّ الرُّبُوبِيَّةِ

"Akıl, kulluk vazifelerini îfâ etmek içindir. Cenâbu hakkın rubûbiyyetini (zatını) idrak için değildir."

Yani, insan oğluna verilen akıl, cenabu hakkın sıfatlarını, emir ve nehiylerini bilip ve hak teâlânın huzûrunda kulluk yapmak için ve vazifelerini öğrenip kullukda kusur etmemek için verilmiştir.

Nitekim bir âyeti celilde şöyle buyurulmuştur:

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ۝

"Ben cinnîleride, insanlarıda (başka bir hikmete değil) ancak bana kulluk etsinler diye yarattım." (297)

Biz kullar, cenabı hakkın her şeyden münezzeh olan künhünü bilmekle mükelef ve memur değiliz. San'atı ilâhiyesinden meydana gelen şâni ilahisine lâyık olan sıfatlarını ve isimlerini bilmek ve zâtı ilâhısının her şeyden münezzeh ve müberra azameti kibriyâ olduğunu bilerek kulluk yapmak için yaratıldığımızı bilmeliyiz. **Hz. Ebû Bekir ile Hz. Ali** (R.A.) a isnâd edilen şu mısralarda câlibi dikkâttir:

اَلْعَجْزُ عَنْ دَرْكِ الْإِدْرَاكِ إِدْرَاكٌ
وَالْبَحْثُ عَنْ سِرِّ ذَاتِ اللهِ اِشْرَاكٌ

"İdrak edilebilecek bir hakîkatın idrakinden âciz olduğunu bilmek, cenabı hakkı bilmekte kâfidir.

(297) Zâriyat sûresi, ayet: 56

- **Ve Allâhü teâlanın zâtı ilahiyesinin sırrından bahsetmek, müşrikliktir** (yani Küfre götürür)."

Şu halde zâtında, sıfatında ve ef'alında bir olan cenabu hakkın kendisini, mevcut varlıklara benzetmek, veya onlar gibi vehmetmek veya zan ve tahminle kıyas etmek ve hatıra gelen bütün keyfiyetlere temsil, ve tayin ederek benzetmek, câiz değildir. Zira böyle şeyler küfür olur.

Mesela: Bazı câhillerin, **"Bizim şeyhimiz, hacı babamız Allâh'ın vekilidir. Bütün yetkiler ve hükümler buna verilmiştir. Öldürmek ve diriltmek ve her şey, onun** (şeyhimizin) **emrine verilmiştir... gibi."** sözleri katıksız küfürdür.

Zâti ilahi hakkında **Hz. Ali**'nin beyan ettiği şu ibârede gâyet beliğdir:

"Kalbine (hatırına) **her ne gelirse, Allâhü teâla ondan başkadır."** (298)

Peygamber (S.A.V.) efendimide bir hadisi şerifinde şöyle buyurmuştur:

لَا يَزَالُ النَّاسُ يَتَسَاءَلُونَ حَتَّى يُقَالَ هَذَا خَلْقُ
اللهِ الْخَلْقَ فَمَنْ خَلَقَ اللهَ ؟ فَمَنْ وَجَدَ مِنْ ذَلِكَ شَيْئًا
فَلْيَقُلْ آمَنْتُ بِاللهِ وَرَسُولِهِ (مسلم، ابوداود)

"İnsanlar, daima suallaşırlar (yani, insanlar, ya kendi aralarında veya şeytanın vesvesesiyle meydana gelen soal sormalar veya insanların kendi nefisleri ile aralarında sual sormaları olur), **hatta denilir ki; şu mahlûkatı Allâhü teâla yarattı, bineaneleyh Allâhü tealayı kim yarattı?**

- Şu halde bir kimse, böyle bir sual karşısında kalırsa, hemen ben Allah'a (C.C.) **ve Resûlüne îman ettim, desin."** (299)

Hulasa-i kelam, zâti ilahi hakkında düşünmek, bileceğim diye uğraşmak ve târife kalkışmak, insanı küfre sürükler.

Müslüman ve Allâh'ın hakiki kulları cenabı hakkın ezelî, ebedî, mekândan münezzeh, kemal sıfatlarla muttasıf, noksan sıfatlardan münezzeh hiç bir mahlukat ve eşyaya benzemiyen ve her şeye mâlik ve kâdir yüce varlık olduğuna sonsuz ve kâmil bir îmanla inanırlar ve böyle inanması lazımdır.

(298) Aynül ilim şerhi, C. 1.S. 110
(299) Müslim, Ebu Dâvud ve mirkâtulmefâhatinh. C.1.S. 115.

Şimdi yukarıdaki sıfatı ilahi ile ilgili ikinci cümleyi açıklayalım;

SIFATI İLÂHÎLER

Sıfatı ilahilerden bilinmesi mümkün olan miktarı ile Allâhü teâlâyı bilen kimse, ehli sünnet yolcusu mümindir.

Hak yolcusu Allâh'ın dostu olan mümin kimse, Allâhü teala hazretlerine îman ederek, zâtı ilâhinin hakkında vacip olan kemal sıfatları ile beraber mümtenî ve câiz olmayan noksan sıfatları ve câiz olan sıfatları bilip ve o şekilde kuvvetli bir îmanla inanır.

Münasebete binaen bilinmesi ve inanılması farz olan sıfatı ilâhileri kısaca arz edelim.

Bilinmesi ve inanılması farz olan sıfat ilahiler on dörtür (14) ve şöyledir:

MÂNEVÎ SIFATLAR: SIFÂTI SELBİYELER

Bu mânevi sıfatlar altı (6) dır. Ve: **"vücud, kıdem, beka, vahdaniyet, muhalefet lil havâdis, kıyam binefsihîdir."**

Bu altı sıfatı ilahilerden **"vücud"** sıfatına, **"sıfatı nefsiye"** diğer beş sıfatı ilâhîlere de **"sıfatı selbiye"** ismi verilmiştir.

1- Vücud: Var olmak demektir. Vücud sıfatının zıddı "adem-yokluk" dur. Bu adem-yokluk ise, cenabu Allah (C.C.) hakkında mümtenîdir.

Kâmil îman sahibleri her mûmin, bu sıfatı ilâhilerin isbatı ve varlığını tasdik etmekte aklî ve naklî delilleri ile bilmesi ve îmanı istidlâli sahibi olarak inanması lâzımdır. Aksi halde sâde bu sıfatların kendilerini sayıp "inandım" demekle iktifa etmek, taklîdi îmandır. Îmanı istidlâyı îzah sadedinde yukarıdaki sıfatı ilahiler hakkında bilinmesi lazım olan aklî ve naklî delillerden bir kaçını şöyle îzah edebiliriz:

Vücud: Var olmak zâtı ilahi hakkında aklî delil; Allâhü teâlânın varlığı, müşâhede ittiğimiz, yer, gök, ay, yıldızlar, güneş, insanlar, hayvanlar, nebâtât ve daha pek çok varlıklar bir yaratıcı, yapıcı ve bir sânı'ın varlığına delildir. Zira her hangi bir şeyi görünce onun kim tarafından yapıldığını ve nasıl yapıldığını mutlaka düşünürüz. Öyle ise, bu âleminde mutlaka bir yapıcısı vardır, o da yaratıcılardan hiç birine benzemiyen ve hiç bir şeye muhtaç olmayan, noksan sıfatlardan münezzeh, kemal sıfatlarla muttasıf vacibül vücûd olan bir varlığın yaratılması lazımdır. İşte o varlıkta, hak teâladır.

Gecesi, gündüzü, yazı ve kışı intizam üzere devam eden bu âlemin varlığı hâlikin varlığına şâhid ve dilildir.

Nitekim bir ârâbî şöyle demiştir:

"Akan sular; bir menbaın varlığına, ayak izleri oradan gidenin ve yürüyenin varlığına delâlet ederlerde, burçları (semayı), **yeri ve geniş yollarla dağların varlığkları hakîm ve habîr olan Allâhü teâlanın varlığına şehadet etmez mi?** (elbette şehadet eder.)"

Arab müşrikleri putlara taptıkları halde yerin, semanın yaratılmalarını delil göstererek hak teâlânın varlığını beyan etmişlerdir.

Kur'ân-ı Kerim'de bu gerçek şöyledir:

"And olsun ki, (müşriklere) **o gökleri, o yeri kim yarattı? O güneşi, o ayı kim musahhar kıldı? diye sorarsan, mutlaka; "ALLAH" derler."** (300)

Diğer bir âyeti celîlede de hak teâlanın varlığını isbat hususunda Peygamberelere hitap ederek münkirlere sual sadedinde şöyle buyurulmuştur:

قَالَتْ رُسُلُهُمْ أَفِي اللَّهِ شَكٌّ فَاطِرِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ

"Peygamberleri onlara şöyle demişti; gökleri ve yeri yaratan Allah (C.C.) **hakkında mı bir şek** (şüphe) **vardır?"** (301)

Hak teâlanın varlığını idrak edemiyen veya münkir sıfatından olan insanlardan daralanlar, hemen hakkın varlığını idrak edip onun kapısına iltica ederler.

Nitekim Kur'ân-ı Kerim'de şöyle buyurulmuştur:

وَإِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فِي الْبَحْرِ ضَلَّ مَنْ تَدْعُونَ إِلَّا إِيَّاهُ فَلَمَّا
نَجَّاكُمْ إِلَى الْبَرِّ أَعْرَضْتُمْ وَكَانَ الْإِنْسَانُ كَفُورًا ﴿٦٧﴾

"Derya (ve deniz) **de size batma korkusu ârız olduğunda, diğer vakitlerde iltica ve istimdât ettiğiniz kimseler hatırınıza bile gelmeyerk hassaten zâti ilahiyeme niyaz etmeye başlarsınız."** (302)

(300) Ankebut sûresi, ayet: 64
(301) İbrahim sûresi, ayet:10
(302) İsra sûresi: 67

Daha pek çok âyeti celileye ve hadîsi şeriflerde cenabu hakkın varlığını, birliğini, ezelî ve ebedî olduğunu ve hiç birşeye benzemeyip mekandan münezzeh olduğunu nâtik deliller vardır. Fakat bu hüküm îman ve itîkat meselelerinden olması hasebiyle mevzuumuzu dağıtmamak için kısaca keselim ve diğer sıfatı ilahileri açıklamaya devam ederek diğer sıfatı ilâlilerin târifi üzerine dönelim.

2- KIDEM: Varlığının evveli olmamak, zıddı ise; hudüs: Sonradan var olmaktır. Bu da mümtenîdir.

KIDEM: Allâhü teâlânın varlığının evveli olmamak sıfatı ilahisinin zıddı, sonradan var olmak mânasına hudüstür ki, buda mümtenî'dir. Zira âlemin hâliki olan zâtı ilahi haşa âlem gibi hâdis: Sonradan var olmuş farz olunsa, onunda bir hâliki bulunması lâzım gelir.

Hâlikin, kâlikininde hâdisliği: Sonradan var olması farz edilince üçüncü bir hâlika lüzum görülür. O da hâdis olursa, onunda bir hâliki olmak zarûrîdir. Zira sonradan meydana gelen her şey, açık ve kesinlikle bilinirki, o muhakkak bir yaratıcıya muhtaçtır.

Bu tertip üzere her hâlıkın diğer bir hâlıka ihtiyacı ise, imkansız ve muhal olan teselsülü îcâp ettireceğinden bâtıldır.

Cenâbu hakkın zâtı ilâhîsi ve sıfatları mahlukatın zıddı olarak ezelî olduğuna şâhid ve delhil âyeti kerime mealleri:

وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ ۞

"Hiç bir şey (ne zâtında ne sıfatlarında) **onun** (Allâhü teâlânın) **dengi** (ve benzeri) **değildir."** (303)

هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ۞

"O (Allah (C.C.) **hem evveldir, hem âhirdir. Hem zâhirdir ve hem bâtındır. O her şeyi kemâliyle bilendir."** (304)

Bu son âyeti celilenin ilk iki cümlesinin ifâde ettiği hükümler, kıdem ve bekâ sıfatlarını ifâde etmektedir.

(303) İhlâs Şerif, ayet: 4.
(304) Hadid sünesi, ayet:3.

Yani cenabu Allah **"hem evveldir"** demek, her şeyden mukaddemdir. Bidayet ve evveli, başlangıcı yoktur. Bütün varlıklardan evvel vardır. Ve vücûdu kendisindendir. Evvelinde yokluk geçmemiştir.

Ve **"hem âhirdir"** demek, bütün varlıkların yok olmasından sonra o yüce Allah (C.C.) bâkidir. O bir evveldir ki, sebepler ondan sonra başlar ve müsebbibler onda nihâyet bulur. O yüce "Allâh'ın nihayeti ise, yoktur.

3- BEKA: Cenâbu hakkın varlığının âhiri ve sonu olmamak, ebedî ve bâkî olmaktır.

Beka: Sıfatının zıddı ise, fena; yok olmaktır. Bu da zâtı ilahî hakkında mümtenîdir.

BEKA: Allâhü teâlânın varlığının âhiri olmamak sıfatı ilahisinin şânı ve kadimliği sâbit ve vâcip olması hasebiyle, bekâ sıfatının varlığı zarûrî sâbittir. Zira kadimliği sâbit olan şeyin yokluğuda muhaldır ve böyle olduğu âşikârdır.

Kıdem sıfatı ile Beka sıfatının varlmığını ve sâbitliğini nâtik âyeti celileyi tekrar okuyalım:

"O (Allah (C.C)), **hem evveldir, hem âhirdir."** (305)

Diğer âyeti celilelerde bekâ sıfatını nâtik hükümler şöyledir:

كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ لَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ۝

"Onun (Allâhın) **zâtından başka her şey helak olucudur. Hüküm ancak onundur ve ona döndürüleceksiniz."**(306)

كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٍ ۝ وَيَبْقَىٰ وَجْهُ رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ ۝

"(Yer) üzerinde bulunan her canlı fânidir, (ancak) **o azamet ve ikram sahibi olan Rabbinin zâtı, bâkî kalacaktır."** (307)

4- VAHDÂNİYET: Cenâbu hak zâtında, sıfat ve fiillerinde bir olmakdır. Vahdâniletin zıddı, müteaddit ve şeriki olmak ise, mümtenîdir. Zira cenabu hakkın şâni âlîldir, böyle şeylerden münezzehtir.

(305) Hadid sûresi, ayet: 3
(306) Kasas sûresi, ayet:88
(307) Ramahan sûresi, ayet: 26.27

Vahdâniyet: Cenâbu hakkın, zâtında, sıfatında ve fiilerinde bir olması demek olan bu sıfatı ilâhinin varlığı ve sâbitliğin pek âşikârdır.

Zâtında, sıfat ve fiilerinde bir olan yüce Allahın şerîk ve nazîri olsaydı, bu taktirde şu görünen kâinetin hiç biri mevcut olmazdı. Zira iki ilah olmuş olsaydı, ya her ikisi bir şeyin olmasında ittifak veya ihtilaf ederlerdi.

Eğer bir şeyin var olmasında ittifak etmiş olsalar, birinin âciz olup diğerinin yardımına muhtaç şekli iki ilahdan mükerrep bir şeyin olması gerekirdi. Halbuki âciz ve mahluklara has olan bu sıfatlardan hâlık teâlâ münezzehtir.

Ve eğer her ikisi bir şeyin var veya yok olmasında ihtilâf etseler, bu taktirde o şeyin olması imkânsız veya biri gâlip gelse, diğerinin mağlüp olması lazım gelir ki, bu da cenabu hak hakkında muhaldir. Zira bunlar âcizlik emâresidir. Böyle şeyler ise, cenabu Allah'dan münezzehdir.

Cenâbu hakkın birliğini nâtik âyeti kerimeden bâzıları:

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ۝

"De ki, o, Allah bir tektir." (308)

وَإِلَٰهُكُمْ إِلَٰهٌ وَاحِدٌ ۖ لَا إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَٰنُ الرَّحِيمُ ﴿١٦٣﴾

"**Hepinizin ilâhi** (zatında ve sıfatlarında asla benzeri bulunmayan) **bir tek ilahdır. Ondan başka hiç bir ilah yoktur. O, hem rahmandır, hem de rahimdir.**" (309)

لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا

"Eğer her ikisinde (göklerde ve yerde) **Allah'tan başka ilah olsaydı, onların ikiside** (göklerde ve yerde) **muhakkak ki harab olup gitmişti."** (310)

5- MUHÂLEFET LİL HAVÂDİS: Cenâbu Allâhın, yaratılmış ve sonradan meydana gelmiş varlıklara benzememesidir. Bu sıfatı ilâhinin zıddı, varlıklara benzemektedir. Bu ise, zâtı ilâhi hakkında mümtenîdir.

(308) İhlas sûresi, ayet:1
(309) Bakara sûresi, ayet:163
(310) Enbiye sûresi, ayet:22

Muhalefetlil havâdis : Cenâbu hakkın yaratılan varlıklardan hiç birine benzemediği ve benzemiyeceği yukarıda ki îzahlarımızda beyan edilmiştir. Zira Allâhü teâlânın kadim ve bâkîliği vâcip, hâdis ve fâniliği mümtenî olduğu yukarda îzah edilmişti.

Cenâbuhakkın hiç bir şeye benzemediğini nâtık deliller:

"Onun (Allâh'ın benzeri olmak şöyle dursun) **benzeri gibisi** (dahi) **yoktur."** (311)

"Hiç bir şey onun dengi (ve benzeri) **değildir.."** (312)

Akâid manzumesinde şöyle denilmiştir:

Şerîki yok ilâhi vâhidimdir,
Bütün dünya bu hükme şâhidimdir.

KIYAM Bİ NEFSİHÎ : Allâhü teâlânın hiç bir mekâna muhtaç olmayıp zâtı ile kâim ve mekândan müvezzeh olmasıdır. Zıddı, başkası ile kâim olmak ve bir mekânda karar etmektirki, cenâbu hak böyle şeyden âlîdir, böyle şey onun hakkında mümtenîdir.

Kıyam bi nefsihî: Cenâbu hak ne bir mekana ne bir zamana muhtaçtır. Hiç bir mekana ve varlıklara muhtaç değildir.

Allâhü teâlânın başkası ile kâim olması mümtenîdir. Zira başkası ile kâim olmak, karar edecek bir mekana hulûl edecek (geçecek) cevhere ve îcâd eden mûcide ihtiyacı olmuş olur. **Bu ise, şânı ilâhiden münezzehdir.**

وَاللّٰهُ الْغَنِيُّ وَأَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ

"Allah (C.C.) **sizin mekanlarınıza muhtaç değildir.Ganîdir. Siz ise,** (onun) **fakirleri** (ve muhtaçları) **sınız."** (313)

Yemek içmek gibi onda (Allahda) ne mümkin.
Mekâne mümtenîdendir temekkün.

Akaid manzumesi.

ZÂTÎ SIFATLAR = SIFATI SUBÛTİYELER

Vâcibül vücud hazretlirinin zâtı ile kâim **"sıfatı zâtiye"** ismini taşıyan sıfatları sekizdir ve şunlardır.

Sıfatı zâtiye; Hayat, ilim, semî, basar, irâde, kudret, kelâm, tekvindir.

(311) Şura sûresi, ayet 11
(312) İhlas sûresi, ayet:4
(313) Muhammet sûresi, ayet:38

1) Hayat: Cenâbu hakkın diri olmasıdır. Zıddı memat - ölmektir ki, bu hal mümtenîdir. Zira cenabu hak diri olmasa hiç bir şey diri olmaz ve diğer sıfatlardan hiç birisinin olmaması gerekir. Bu ise, cenabu hak hakkından mümtenîdir.

Hayat sıfatının varlığını nâtik ilâhi hükümden bir kaçının meali şöyledir:

"Ölmek şânından olmayan o bâkî (tealaya) **güvenip dayan."** (314)

"Alah (C.C) (öyle bir Allah'tır ki) **kendinden başka ilah yoktur** (O, zâtı ezelî ve ebedî hayat ile) **diridir** (Bâkîdir)" (315)

2) ilim : Cenâbu hakkın bilmesi olmaktır. zıddı cehildir ki. Cenâbu hak böyle şeyden münezzehtir ve cehil : Bilmemek mümtenîdir. Zira Allâhü teâlâ geçmişi, hâli hazırdaki olanı ve gelecekte olacakların hepsini bilir. ilmi ilâhisi her şeyi mühittir. Onun için hiç bir şey gizli değildir. ilim sıfatı: vâcip, mümkin, câiz ve mümtenî olanların hepsine taalluk eder. Mükevvenâtın en güzel şekilde yaratılışı, ilmi ilâhinin varlığına şahittir.

İlim sıfatının varlığını nâtik şer-î mealler:

"O öyle bir Allah'dırki, kendisinden başka hiç bir ilah yoktur (o) **gizliyide âşikarıda bilendir."**(316)

وَأَسِرُّوا قَوْلَكُمْ أَوِ اجْهَرُوا بِهِ ۖ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿١٣﴾

"Sözünüzü (ister) **gizleyin, ister onu açıklayın, çünkü o, sînelerin özünü** (gizli âşikar henüz dile gelmeyip gönülden geçenleri) **bile hakkiyle bilendir."**(317)

يَعْلَمُ خَائِنَةَ الْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِي الصُّدُورُ ﴿١٩﴾

"O (Allah C.C.) **gözlerin, hâin bakışını ve göğüslerin** (kalplerin) **gizleyeceği her şeyi bilir."** (318)

(314) Fürkan sûresi, ayet:58
(315) Bakara sûresi, ayet: 255
(316) Haşır sûresi, ayet:22.
(317) Mülk sûresi, ayet:13
(318) Mü'min züresi. ayet:19

İlmi ilâhinin varlığına ve her şeyi mühit olduğuna nâtik pek çok deliller vardır. Biz kısaca kesiyoruz.

3 - SEMÎ: Allâh'ın işitmesi olmaktır. yani cenâbu hak işitilen ve işitebilecek olan her şeyi işiticidir ve bu sıfatı ilahiside zâtı ile, kâim, ezelî ve ebedî sıfatlardandır.

4- BASAR : Allâhü teâlanın görmesi olmaktır. Cenâbu Allah (C.C.) mevcudâtı ve görebilecek olanların hepsini görücüdür. Bu sıfatı ilâhiside zâtı ile kâim, ezelî ve ebedî sıfatlarındandır. Fakat Allâhü teâlânın bilmesi, işitmesi ve görmesi, insanların ve diğer varlıkların hiçbir sıfatına benzemez.

SEMÎ VE BASAR sıfatı ilâhileri nâtık şer-i delilelrin mealleri:

قَدْ سَمِعَ اللَّهُ قَوْلَ الَّتِي تُجَادِلُكَ فِي زَوْجِهَا وَتَشْتَكِي إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ
يَسْمَعُ تَحَاوُرَكُمَا إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ❶

"(Habibim), **kocası hakkında seninle direşip duran** (ve nihayet hâlinden) **Allâhada şikâyet etmekte olan** (kadın)**ın sözünü** (umulduğu üzere) **Allâh** (C.C.) **işitmiştir.**

Allâh (C.C.) **sizin konuşmanızı** (zâten) **işitiyordu, çünkü Allâh** (C.C.) **hakkiyle işitici, kemaliyle görücüdür."** (319)

"Hakikat Allâh fakirdir. Biz zenginleriz, diyenlerin lafını and olsun ki, Allâh (C.C.) **işitmiştir."** (320)

"Ve Allâha (C.C.) **güvenip dayan, çünkü her şeyi hakkiyle işiten, kemâliyle bilen bizzat odur."** (321)

"O (Allâhü teâla), **hakkiyle işiten ve kemâliyle görendir."** (322)

5- İRÂDE: Allâh'ın dilemesi olmaktadır. Taktir olunacak bir şeyi zamanı geldiğinde îcâd veya yok etmeyi tâyin ve tahsis zâtı ile kâim ezelî ve ebedî sıfatı ilâhîdir. Her şey onun dilemesi ve ihtiyarı ile olur. Yüce Allah bir şeyin var veya yok olmasını dilemezse, o şey olamaz.

İrâde sıfatının varlığına delil, görülen âlemin var oluşu ve intizam üzere deveran etmesi kâfidir.

İrâde-i ilâhiyi nâtik şer-i delillerden bâzıları şunlardır:

(319) Mücadele sûresi, ayet:1
(320) Ali İmran sûresi, ayet:181
(321) Enfal sûresi, ayet:61
(322) Şûra sûresi: 11.

وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَن يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ﴿٢٩﴾

"Âlemlerin rabbı olan Allah dilemeyince, siz dileyemezsiniz." (323)

وَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِقَوْمٍ سُوءًا فَلَا مَرَدَّ لَهُ ۚ وَمَا لَهُم مِّن دُونِهِ مِن وَالٍ ﴿١١﴾

"Allah (C.C.) **bir kavmin fenalığını** (azabını) **diledi mi, artık onun reddine, hiç bir** (çâre) **yoktur."** (324)

Cenâbu hak diğer ayetinde şöyle buyuruyor:

إِنَّمَا قَوْلُنَا لِشَيْءٍ إِذَا أَرَدْنَاهُ أَن نَّقُولَ لَهُ كُن فَيَكُونُ ﴿٤٠﴾

"Bir şeyin (olmasını) **dilediğimiz zaman, sözümüz ancak: Ol, demezmizden ibarettir. O da derhal oluverir."** (325)

"Bir memleketi helak etmek dilediğimiz (istediğimiz) **vakit, onun** (o memleketin) **nîmet ve refahdan şımarmış elebaşlarına** (zengin, âmir ve ileri gelenlerine) **emrederiz de, orada** (bu emre rağmen) **itâatdan çıkarlar."** (326)

Bu son âyeti kerimede de gâyet açık bir şekilde beyan edildiği üzere, kullar evvela Allâhü teâlanın emirlerine karşı gelip isyân ediyorlar. Yâni evvelâ kullar irâdelerini sarf ederek isyân ediyorlar, irâdelerini sarf ettikleri fiillerini yüce mevlâda, Rızasız olarak, dileyip yaratıyor, Kulun irâdesi metbû, Allâhü teâlanın iradesi tâbi oluyor.

6- KUDRET: Cenâbu hakkın gücü yetmesi olmaktır. Hak teâlanın şânında kudret sıfatı vâcip ve zıddı olan acz ve âcizlik sıfatı ile muttasıl olması da mümtenîdir. Yani, Hak teâlanın hakkında âcizlik tasavvur olunamaz, böyle şeyden münezzehdir.

(323) Tekvir sûresi, ayet: 29.
(324) Raad sûresi, ayet:11.
(325) Nahil sûresi, ayet: 40.
(326) İsrâ sûresi, ayet:16.

Ezelî, ebedî, zâtı ile kâim olan kudret sıfatının varlığına şâhid ve delîl yüzbinlerce sınıf ve çeşitlere müştemil olan gördüğümüz kâinatı îcad buyurmasıdır. Zira büyüklüğü ve pek çok çeşitleri olan varlıkların yaratılması elbette her şeye kadir, var olacak her şeyi yoktan var etmeye, var olanları yok etmeye ve bu yarattıkları, yaratacakları yok edecekleri, kudreti ilahinin nazarında bir tek nefsi var etmek ve yok etmek gibidir, onun için güç değildoir.

Kudretî ilâhinin şâhid ve natiki olan şer-i delilerden bâzıları:

"İşte Allâh (C.C.) **dost odur. Ölüleri o diriltir. O herşeye kâdirdir."** (327)

يُحْيِۦ وَيُمِيتُ ۖ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَىْءٍ قَدِيرٌ ۝٩

"(Allâhü teâlâ) **hem diriltir, hem öldürür. O her şeye hakkıyla kâdirdir."** (328)

"(Bütün) **mülk** (ü tasarruf, ilahi kudretinin) **elinde bulunan** (Allahın) **şânı ne kadar yücedir. O her şeye kâdirdir."** (329)

مَا خَلْقُكُمْ وَلَا بَعْثُكُمْ إِلَّا كَنَفْسٍ وَٰحِدَةٍ ۗ إِنَّ ٱللَّهَ سَمِيعٌۢ بَصِيرٌ ۝٢٨

"Sizin (topunuzun) **yaratılmanızda ve tekrar diriltilmenizde bir tek kişi** (yi yaratmak ve diriltmek) **gibidir."** (330)

"Şüphe yok ki Allah (C.C.) **her şeye hakkiyle kâdirdir."** (331)

7- KELAM: Allâhü teâlânın söylemesi olmaktır. Cenâbu Allah (C.C.) insanların konuşması gibi değil, harfsiz, savt ve ses olmadan zâtı ile kâim, ezelî ve ebedî olan kelam sıfatı ile söyler ve bu sıfatı ile muttasıftır. Zâtı ile kâim olan kelâm-ı nefsînin varlığını beyan eden ilâhi kitaplar isbatlamaktadır. Kulların ihtiyacı ve anlayabilmesi için harfler, savtlar ve yazmayı, yazdırmayı halk ediyor ve öğretiyor. Kelam sıfatı, peygamberin: Allâhü teâlânın emir ve nehiylerinden haber vermesine dâir tevatürle naklonunan sözler ile sâbittir.

(327) Şûra sûresi, ayet:9.
(328) Hadid sûresi, ayet:2
(329) Mülk sûresi, ayet:1.
(330) Lokman sûresi, ayet:28.
(331) Bakara sûresi, ayet:20.

Kelamı nefsînin varlığını isbatlayan ve kendi yaratması ile kelâmın lafsının hükümleri kısa da olsa anlaşılmıştır. Fakat biz bu mevzûu canlandıran bir kaç mısraı okuyalım:

Kadîm olmak kelâmullâha sâbit,
Değil cinsi hurûfu savtı sâit.
Bu tahkik üzeredir mazmûnu mesbuk,
Kelâmullah Kur'an gayri mahluk.
Kelâmı lafziye sanmak aceptir,
Demek mahluk ona terki edeptir.

Akâid manzûmesi

Kelâmı ilahinin şâhid ve nâtıkı olan ilâhi hükümlerden bâzıları:

وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَىٰ تَكْلِيمًا ﴿١٦٤﴾

"Allah (C.C.) **Mûsayada hitab ile konuştu."** (332)

وَلَمَّا جَاءَ مُوسَىٰ لِمِيقَاتِنَا وَكَلَّمَهُ رَبُّهُ

"Vaktaki Mûsa (A.S. ibâdeti için) **tâyin ettiğimiz vakitte geldi, Rabbi ona** (ilahi sözünü) **söyledi."** (333)

8- TEKVİN: Allâhü teâlânın yarıtması olmak demektir. Mükevvenâta tealluk eden ezelî ve ebedî zâtı ilâhi ile kâim bir sıfattır. Tekvin sıfatı ezelîdir. Zirâ hâdis olsa, zâtı ilâhi ile hâdis olan şeyin kâim olması lazım gelir. Bu ise, mümtenîdir.

Tekvin sıfatı, kudret sıfatı gibi ezelî ve ebedî olup dâima irâde sıfatının ezelî teallukuna mutabık olarak taalluk eder.

Tekvin sıfatı ilahiyeye şâhid ve nâtık şer-i delillerden bâzıları:

"Onun (Allâh'ın) **emri, bir şeyi dilediği zaman ona ancak ol, demesinden ibarettir, o da oluverir."** (334)

(332) Nisâ sûresi, ayet:164.
(333) Araf sûresi, ayet:143.
(334) Yâsin sûresi, ayet: 82.

"O (Allâhu teâlâ), **her gün bir işte = icaddadır."** (335)

هَلْ مِنْ خَالِقٍ غَيْرُ اللَّهِ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ

"Sizi gökten ve yerden rızıklandıracak Allah'tan başka bir yaratan var mı?" (336)

Sıfatı ilâhîler hakkında kısaca aklî ve naklî delilleri naklettik. Esâsen bu hükümler başlı başına akâid ve ilmi kelam kitaplarında beyan edilmiştir. Fakat biz hak yolcusu ve Allâhın dostu kâmil mü'minlerirn îmanı ve inancının nasıl ve ne şekilde olması gerektiğini bildirir bir kaç cümle ile ifade etmeye çalıştık ve bâzı mühim notlarıda hemen arz edeceğiz.

TEKVİN: Allâhü teâlânın yaratmasıdır. Zıddı ise, yaratmamasıdır ki, bu da mevlayı müteal hakkında çâziattandır. Çünkü hâlıkı zülcelal, yaratma ve zıddı olan öldürmeye veya yok etme kudretine ve fiilinede sahiptir.

Görüldüğü üzere, yukarida geçen sekiz adet sıfâtı sübûtiyyelerden yedisi, zıddı ile muttasıf olmayan vâcip sıfatlardandır. Sekizinci Tekvin sıfatı ise, tealuk îtibarı ile, hem yaratma ve hem yok etme, öldürme diriltme ve rızık verme ve vermeme gibi şekillerle tavsıf edildiğinden, caiz olan sıfatlardandır.

Yani, bir sıfat zıddı ile muttasıf olmaz ise, o sıfata, **"Sıfatı zâtiyye ve sıfatı sübûtiye"** ve Eğer bir sıfat, zıddı ile muttasıf olur ise, o sıfata , **"sıfati fiiliyye"** denir.

Sıfatı zâtiyyeler yukarıda saydıklarımızdır. Tekvin sıfatının teallukâtından olan sıfatı fiiliyyeler ise şunlardır:

"İhya=diriltmek, İmâte=öldürmek, Tahlık=yaratmak, Terzık=rızık vermek, Ten'im=nîmet vermek ve Tâzib=azap etmek, gibi sıfatlardır."

Yukarıdaki sıfatı ilâhilerin var ve sâbitliği hakkında aklî ve naklî deliller vardır. Naklî delillerden bazılarını zikrettik. Çok uzayacağından diğerlerini nakletmeyi terk ettiğimizi, hatırlatırız.

Ancak bu sıfatı ilâhilerin, ezelî ve ebedî sıfatlar olduğunu ve mânalarını bilmek, her müslümana, farz ve lazımdır. Aksi taktirde, ya hiç mümin olamaz veya kâmil bir mümin olamaz.

Nitekim İmam-ı Azam hazretleri **"Fıkhul Ekber"** adlı eserinde şu hükmü beyan etmiştir:

(335) Rahman sûresi, ayet:29.
(336) Fatır sûresi, ayet:3.

"Bir kimse, sıfatı ilâhileri sonradan yaratılmış mahluk ve hâdisattan derse veya (ya cehlinden veya inadından bir şey söylemeyip) **durursa veya sıfatı ilâhiler hakkında şek ve şüphe ederse, işte o kimse, kâfirdir."**

Şu halde mümin, sıfatı ilâhileri tam bir inanışla bilip öğrenmesi ve ikrarı ile beyan etmesi şarttır. Binaenaleyh sıfatı ilâhileri bilmeyen veya şek ve şühpeye kapılan kimselerin, îmanları tehlikededir. Çok dikkatli olmak ve bilip inanmak gerekir.

Bu hususlarda diğer bâzı îzâhatlar, **"İslamda Evliye Meselesi ve Hârikalar"** isimli eserimizde zikredilmiştir.

ALLÂHI GÖRMEK, AKLEN CAİZDİR

Allâhü tealayı baş gözle görmek, aklen caizdir ve naklende vâciptir. Allâhü tealayı müminlerin âhirette göreceklerine dair, şer'i deliller vârid olmuştur.

Ahirette müminlerin Cenâbu hakkı göreceklerini beyan eden naklî delillerden bir kaçını nakledelim.

Bir âyeti kerimede şöyle buyurulmuştur:

"Nice yüzler vardır ki, o gün (kıyâmette) **güzelliği ile parıldar.** (O yüzler), **Rablerini göreceklerdir."** (337)

Cerîr bin Abdullah (R.A.) den rivâyet edilmiştir. Rasûlü ekrem sallallâhü aleyhi vesellem efendimiz buyurmuştur:

"Muhakkak siz âhirette Rabbinizi şu gökdeki ayı gördüğünüzde şüphe etmediğiniz gibi, göreceksiniz." (338)

Her vâr ve mevcud olan şey muhakkak görülür veya görülmesi caiz, mümkin ve vâkidir. Öyle olunca hâlıkı zülcelalda, vacibulvucûd olarak vardır. Varlığı ezelî ve ebedîdir.

Fânî olan varlar görülebildiğine göre, varlığı vâcib olan şey ki, Cenâbu hakkın görülmesi, evla bittarik olur.

Görülmesinin âhiretteki cevaz ve vukûu keyfiyetini beyan eden delilleri öğrenmiş bulurnuyoruz.

Dünyada ve âhirette mevlayı müteal hazretlerinin görülmesinin cevazını beyan eden bir âyeti kerimede şöyledir:

(337) Kıyâmet sûresi, 22-23.
(338) Buhârî, Müslim, Ebû Dâvud, Tirmizî ve İbmni mâce.

"Musa dediki, Ey Rabbim! bana zatını göster de seni göreyim. Rabbisi de; Sen, beni elbette göremezsin. Ancak dağa bak, eğer dağ yerinde durabilirse, ondan sonra beni görebilirsin, dedi." (339)

Bu âyeti kerimede, Hz. Mûsanın Rabbisini görmeyi taleb etmesi ve Rabbisinin de Hz. Mûsaya görebilmesi için, dağa bakmasını buyurması, Cenâbu hakkın görülmesinin mümkün olduğunu beyandır.

Cenâbu hakkın âhirette görülmesini inkar edenler, yukarıda geçtiği üzere, sapık fırkalardan, **"MUTEZİLE ve ŞİA FIRKALARI"** dır.

Allâhü teâlayı; Rasûlü ekrem efendimiz, Miracı nebide görmüştür ve fakat baş gözü ile mi, kalb gözü ile mi gördüğünde ihtilaf edilmiştir.

Mevlayı müteal hazretlerini, rüyada görmek keyfiyeti de, câizdir ve fakat görüldüğü ve kimlerin gördüğü hususlar, ihtilaflıdır. Görüldüğü tarafı hakkında vâkıa ve beyanlarda bulunulmuştur. Her ne surette olursa olsun, görülmesi câizattandir.

Bu meselenin uzun izahları, akâid kitaplarında yazılmıştır. Birde Akâidı Nesefiyi tercüme veîizah eden, muhterem meslekdaş ve arkadaşlarımız Seyyid Ahsenin "İslam İnancının Temelleri" adlı eserinde gerekli nakillerle beyan da bulunmuştur. Tavsiye ederiz.

Allâhü teâlâ görülür. Fakat bu görülme, bir mekanda, bir yönde ve bir ışık yardımı ile olmadan görülür ve görenle, görülen Allâhü teâla arasında bir mesâfe de bahis konusu, değildir.

Rûyetüllah -Allahı görmek ile ilgili Akâid manzumesinde şu mısrâlar nazmedilmiştir:

Beka dârinde (Ahiret evinde) **câiz rûyetüllah,**
Olur Bedri kamer gibi nazargah.
Bu baş gözüyle görmek lâ mekânî,
Muhal olmaz cihetsiz câvidânî.
Cevazı akıl ile amma vucûbı
Nukûle (nakillere) **müstenid yokdur Ruyûbı** (şüphesi yoktur.)
Bu dâvâda delilin nassı âyet,
yirmi bir (21) **sahâbiden rivâyet.**
Ravâfız (şîîler) **nâzır olmaz ol cemâle,**
Aceb Husrânı ehli îtizâle.

ALLÂHIN VE KULLARIN FİİLLERİ

Cenâbu hak, kulların îmandan, küfürden, itâattan ve mâsiyetten olan bütün fiillerinin hâlıkıdır. Ancak îman ve tâatı, rızasıyle, sevmesiyle, yardımıyle, ilmiyle, dilemesiyle ve taktir edip yaratmasıyledir.

(339) Araf sûresi, 149.

Kulların küfrünü ve mâsiyetlerini ise, rızası olmadan sevmeden, rızasız, hoşnutsuz, dilemesi, kazabı, bilmesi ve taktir etmesi ile yaratır.

Yani hâlıkı zülcelal, kulların hayır veya şer bütün işlerini yaratır. Zira îmanın şartlarında belirtildiği üzere, hayır ve şer Allâhü teâlanın takdîri iledir. Bu taktir ve yaratma da, yukarıda beyan edildiği üzeredir.

KULLARIN FİİLLERİ: Kullarında kendilerinin çalışıp kazandıkları bir fiileri vardır. Hayır veya şer bütün fiileri kullar kazanırlar, Allâhü teâlada yaratır.

Mûtezilerin **"Kul, fiilinin hâlıkıdır"** dedikleri gibi değildir. Keza bunların zıddı bir savunmada bulunan Cebriyelerde, **"Kulun, bir irâdesi yoktur ve kendi fiilini kazanması yoktur. Kul cemâdat gibidir."** iddiaları da bâtıldır ve geçersizdir.

Zira kulda bir irâde vardır, o irâdesi ile hayrı şerri tercih etmeye mâliktir. İrâdesi ile tercih edip kendi kudret ve kâbiliyyeti ile kazanması vardır. Kul kâsibdir, Allâhü teala hâliktir.

Bu husûsu belirten bâzı naklî ve aklî deliller, **"73 Furka"** isimli eserimizin "MÛTEZİLE ve CEBRİYE BÖLÜMÜ" başlığı altında geçmiştir.

Kulların kendileri için bir irâde ve fiileri vardır. Çünkü kullar, kendi kazançlarından sorumludurlar. Eğer kazandıkları hayır ise, sevap ve mükâfata nâil olmak ve eğer kazandıkları şey kötülük ise, o fiilerinin de cezasını göreceklerdir.

Kulun bir irade ve fiilinin olduğunu nâtık bir âyeti kerime meali şöyledir:

وَقُلِ الْحَقُّ مِن رَّبِّكُمْ فَمَن شَاءَ فَلْيُؤْمِن وَمَن شَاءَ فَلْيَكْفُرْ

"(Habibim!) **deki, Kur'ân, Rabbiniz tarafından gelen bir haktır. Binaenaleyh dileyen îman etsin, dileyen kâfir olsun."** (340)

Bu âyeti kerimede açıkça belirtilmektedir ki, kul kendi iradesi ile îman ve küfürden dilediğini tercih etme yetkisine sâhiptir.

Kulların kazandıklarından iyilikler, Allâın rızası iledir. Kötülükler de, Allâhü teâlânın rızası olmadan gazabı ilâhisi iledir.

(340) Kehf sûresi, 29.

İSTİTÂAT = İŞ YAPMA GÜCÜ

Kulların fiillerindeki gerekli güç ise, kişinin fiili ile başlar. Ve fiilin bitmesi ile son bulur. Kula verilen bu istitâat (imkan gücü), fiili yapan kudretin kendisidir.

Kuldaki bu istidâat (iş yapma gücü), gücü yapmaya sebep olanların, âletlerinin ve âzâlarının sâlim olmasına bağlıdır. Aynı zamanda teklifi ilâhide, bu mânâdaki istitâat üzerine bağlıdır. Yani, âlet, esbab ve âzalırın sâlimliği olan güce, teklifi ilâhi câridir. Cenâbu hak, kulun gücü yetmiyecek hükmü, teklif etmez.

Mesela: Fakire, zekat vermeyi ve hacca gitmeyi teklif etmemiştir. Çünkü kulun tâkatının üstünde bir tekliftir. Hâlıkı zülcelal, böyle teklifleri kula yükleyip emir buyurmaz. Nitekim bir âyeti kerimede şöyledir:

لَا يُكَلِّفُ اللّٰهُ نَفْسًا اِلَّا وُسْعَهَا

"Allah (C.C.) **hiç bir nefse** (şahsa), **gücünün yetmiyeceğini yüklemez."** (341)

Bir kimseye, vurulduğu zaman, o kimsede meydana gelen elem ve ızdırap, şişe gibi camlara vurulup kırıldığı zamanki ve bunlara benzer durumlarında görülmesi halindeki keyfiyetler, hep Allâhü teâlânın yaratılması iledir ve Allâhın mahlukatlarıdır. O şeylerin yaratılmasında kulun hiç bir sun'u ve etkisi yoktur. Ancak kul bir şeyi vurmaya sebep olur, o vurulanın tesir ve tâhlîkatını (yaratmasını) yüce mevla yapar.

Yukarıda îzah ettiğimiz üzere, kul kâsiptir. Allâhü tealada, hâlıktır.

Öldürülen veya ölen her varlık, eceli ile ölür. Ölüm Allâhü teâlânın yaratması ile, ölüde kâim olur. Ölümün ve dirimin yaratını, mevlayı müteal-dir.

ECEL, BİRDİR, Her yaratık ecelinin hitâmında ölür ve ecel can hulkumuna geldikten ve ölüm muhakkak olarak taktir edildikten sonra, ne ileri ve ne de geri alınıp tehir edilebilir.

"Ecelî kaza ve eceli müsamma" ismi ile beyan edilen ecel ve kaza ile kader hakkında bir nebze mâlumât yukarıda **"İman Bahsi"** bölümünde naklettiğimizi hatırlatırız. Ayrıca **"İzahlı Mişkat el Mesâbih Tercümesi"** isimli eserimizin birinci cildinin, **"İman Bahsi"** başlığının hemen evvelindeki birinci hadîsi nebevinin altında zikredilmiştir.

(341) Bakara sûresi,286.

HARAM, RIZIKTIR. Çünkü rızık, boğazdan geçen şeye denir. Binaenaleyh, boğazdan haram veya helal hepsi de geçmektedir.

Mûtezileler, haram, rızık değildir, demişlerdir. Yanlışlıkları, akâid kitablarında îzah edilmiştir.

Her nefis, halâl olsun haram olsun mutlaka dünyadan rızkını toplar. Bir insan, rızkını yemeden gitmesi veya başkasının rızkını yiyip gitmesi, tasavvur olunamaz.

Rızık ile ecel, mutlaka sahibini bulacaktır. Hiç bir nefis bulunanları bulmadan ve bunlara erişmeden gidemez. İlâhi düzen ve intizam, bu esaslar üzere kurulmuştur.

Allâhü teâlâ, dilediğini hidâyete ve dilediğini de dalâlete (sapıklığa) sevk eder. Yani, hidâyet ve dalâlet, Allâhın yaratması ve onun dilemesi iledir. O taktirde Cenâbu hak dilemedikçe ve o yaratmadıkça, hiç bir kimse ve varlık, tesir edemez.

Hz. Nûhun, evladının birisine hidâyet lutfedemediği, **Hz. İbrahimin,** babasına aynı şeyi yapamadığı, **Hz. Lûtun** hânımının birine aynı şeyi yapamadığı ve **Hz. Peygamber** efendimizin kendi öz amcası ve hâmisi Ebû Tâlibe hidâyeti eriştiremediği gibi, Allahtan başka hiç bir ferd ve varlık, ne bir kimseye hidâyet eriştirebilir ve ne de bir kimseyi yoldan çıkarabilir. Ancak kullar ve yaratıklar, hidâyet ve adâlete sebep olabilirler. Allâhü teala takdir edip yaratmadıkça, hiç bir kimse bir şey yapamaz.

Bâzı sapıkların, **"bizim şeyhimiz, mürid imansız ölürse, kabirde ona îmanı eriştirir, gibi..."** ifade ve iddiaları şeksiz ve şühpesiz, küfürden başka birşey olamaz.

Bu küfrü mûcip iddialara benzer acaip görüşlere sahip olanlar, yetmiş iki (72) fırkanın içinde geçmiştir. Ayrıca **"İslama Sokulan Bid'at ve Hurâfeler"** isimli eserimizin birinci cildinde de gerekli izahat verilmiştir.

Kulun menfaatına olan şeyleri yaratmak, Allâhü teâlâya vacip değildir. Çünkü hâlıkı zülcelal fiilinde muhtardır ve kul neye lâyık ve neyi kazanırsa, onu yaratır. Ona bir emir verici veya onun üstünde bir âmirin bulunması, tasavvur olunamaz. Mevlayı müteal, böyle şeylerden münezzehtir.

Akâid manzumesinde şöyle nazmedilmiştir:

Ana (Allaha) **vâcib olur bir şey diyen kim,**
İlâhın var mıdır, fevkında (üstünde) **hâkim?**

Bir âyeti kerîmede şöyle buyulmuştur:

أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَحْكَمِ الْحَاكِمِينَ ۞

"Allah (C.C.), **hükmedenlerin en iyi hükmedeni değilmidir?"** (342)

KUR'AN, ALLAH KELAMIDIR

Allâhü teâlânın kelamı Kur'ânı Kerim, gayri mahlukdur. Sonradan yaratılmamıştır. Peygamber sallallâh aleyhi vesellem efendimiz, bir hadîsi şerifde şöyle buyurmuştur:

"Allâh kelâmı Kur'an-ı Kerim, gayri mahluktur. Kim Kur'an'a mahluk derse, işte o kimse kâfirdir." (343)

Allah kelâmı Kur'an-ı Kerim, mushaflarımızda yazılmış, kalblerimizde harflerle söylenmiş, okunucu ve kulaklarımızla işitilmiş ve işitilmektedir. Bununla beraber bunların hiç birinde kelamı ilâhi olan Kur'anı Kerim, oralarda karar edip durucu değildir. Yani oralarda olmayıp kelamı nefsîki, esas manayi hakîkîsi mevlayı müteal ile kâimdir. Çünkü sıfatı ilâhilerden birisidir.

Bütün sıfatı ilâhiler gibi, kelam sıfatı da zatı ile kâim, harfsiz ve savtsız olarak ezelî ve ebedî olan sıfattır. Kelami nefsinin bilinip tanınması için, kelamı lafziyi buyurmuş ve tâlim yollarını öğretmiştir.

Kur'ân-ı Kerim'in yazıldığı kağıtlar, harfler ve yazı ile yazmalar, aynı zamamnda filim, kılişe ve baskı işlerinin tamâmı sonradan meydana gelmiş, hâdis şeylerdir. Bunlar, kelamı ilahinin öğrenilip bilinmesine vesile olan âlet ve edevatlardır.

Bir kimse, bu keyfiyetleri kasdederek **"Kur'an mahlukdur."** dese, tekfir olunmaz. Şâyet **"Kur'an, mahluktur."** demekle, Allâhü teâla ile kaim ve daim olan kelamı nefsiyi kasdeder ise, bu taktirde o kimse, kâfir olur.

Hz. Allah ile Hz. Mûsa söyleşmişlerdir. Yani hâlıkı zülcelal, Hz. Mûsaya ezelî ve ebedî kelamı ile söylemiştir. Hz. Mûsada onun kelamını işitmiştir.

Nitekim bir âyeti kerimesinde mevlayı müteal şöyle buyurmuştur:

"Allah (C.C.) **, Mûsaya söyledi."** (344)

---

(342) Tin sünesi, 8.
(343) Şerhi Akâid, 28.
(344) Nisâ sûresi, 164

KABİR AZABI, HAKDIR

Kabir azabı; Kafirler ile âsî ve günahkâr müminlerin bâzılarınadır. Kabirlerinde nîmet ve huzur ise, itâatkar müminleredir. Kimlerin nimete ve kimlerin de azaba müstehak olacağını, Allâhü teâla bilir.

Kabirde metfun olmayıp suda ve emsali yerlerde param parça olsa veya yananrak ölmüş olsa, yine azabı ilahi veya rahmeti ilahi ona erişir. Nasıl erişeceği husus, mevlayı mütealin kudretine âittir. O her şeyi bilen ve gereğini yapan bir hâlıktır.

Kabirde, münker ve nekir meleklerin suâlıda hakdır. O iki melek, kabre girerler, kabirdeki yatana, Rabbisinden, dininden ve Peygamberinden sorarlar.

Bu hükümler, akâid manzumesinde şöyle mısralanmıştır:

Azâbı kabir var, kafir laîne,
Dahi bâzı usatı (âsî) müminîne.
Mezârı ravza eyler, Rabbi izzet,
Budur ten'îmi ehli hayru tâat.
Kimin inkârı var münker nekîre,
Görür girdikde ol kabri hafîre.

Kabir azâbı ve nîmeti ve bir de münker ve nekir melekler hakkında pek çok şer'i deliller vardır.

Kabir azabı hakkındaki âyeti kerimelerden birinin meali şöyledir:

"Onlar, (kabirlerinde kıyâmete kadar) **sabah ve akşam ateşe arzedilecek."** (345)

Kabir azabı ile ilgili bir hadisi şerif meali de şöyledir:

"İdrar sıçrantısından kaçınız, zira kabir azabının umûmu ondandır." (346)

Kabir ile kabirde nîmetlere kavuşmayı, bir kimsenin rüyâ âlemine teşbih etmişlerdir. Rüyada bâzı kimseler, bâzan çok kötü şeyler görürler, diğer bir zamanda gâyet neşe verici halleri görürler. İşte bu rüyadaki adamlar, birinde ıztırap ve azaptadırlar. Birinde de, neşe ve sürurdadırlar.

Aynı zamanda rüyayı gören kimsenin yanında ve hatta baş ucunda oturan kimse, rüya aleminden hiç haberi yoktur. Keza kabirdeki yatanların ne halde olduklarını, dışardaki kimselerde bilememektedirler.

---

(345) Mümin sûresi, 46.
(346) Şerhi Akâid.

KADER VE KAZAYA ÎMAN

Îmanın şartlarından birisi de, kaderi ilâhiyeye inanmaktır. Tâ ezelden ilâhi takdirde ne yazdırıldı ve nasıl olacağı takdir edildi ise, o şeyin zamanı gelince öyle tecelli edip kazayı ilâhi halinde görülür.

Kader : Tâ ezelden ebede kadar bütün olmuş ve olacakları, zaman, mekan, nasıl ve kimde olacağı Allâhü teâla tarafından bilinip ve bildiği gibi takdir ve irâde buyurması haline **"kader"** denir.

Kader, Cenâbu hakkın ilmi ve irâdesi dâhilinde olan bir şeydir. Allhhahü teala ilim sıfatı ile, bütün olcakları teferruatı ile bilir, irâdei ilâhi ilede olup olmama veya ne şekilde ve nasıl olması gerektiği hususları, tercih ederek takdir buyurma halidir.

Kaza : Cenâbu hakkın ezelde bildiğini, irâde edip takdir ettiği şeyler, zamanı gelince nerede ve nasıl olması gerekiyorsa öylece meydana gelmesi hâlinede "kaza" denir. Bu hâlin meydana getireni, yine hâliki zülcelaldir. Kazayı ilâhi, Kudret ve tekvin sıfatları ile ilgilidir.

Kader: Levhi mahfûza vasfî olarak yazılıp, kat'îlik olmayan, ancak zamanı gelince vasfîlikten katîliğe gelmesi olacak olan hale denir. Bu vasfî hâlinde, sonra zamanı gelince olup olmama şekli ile tezâhür edip ortaya çıkmasına da, **"kaza"** denir.

Bir nevi her hangi bir nakkaş ve sanatkâr, yapacağı şeyi evvela zihninde tasarlayıp, sonra en uygun olanını yapma hâli gibidir ki, hayâlinde tasarlayıp şekiller üzerinde fikirlerin hâsıl olmasına, **"kader ve takdir"** denir. O zihnindeki şeyi gerçekleştirir ortaya çıkarırsa, bu hâlede **"kaza"** denir. Bu bir temsildir.Kader ve kazanın anlaşılması için bâzı büyüklerimiz, böyle beyanda bulunmuşlardır. Bu beyanlar hâlıkı zülvelâlin kaderi ilâhisi ile kazasını, kulun bu amel ve hâline, teşbih etmek değildir. Cenâbu hak ne zâtı ile ve ne de sıfatları ve fiilleri ile, hiç bir zaman mahlukatın zat, sıfat ve fiillerine benzemez.

Kader ve kaza hakkında bir kaç âyeti kerime meâli şöyledir:

"Onlar (Yahûdiler), **Allâhın kaderini hakkı ile tanıyamadılar."** (347)

Diğer bir ayet meali:

"Allâh'ın emri, takdir edilip gerçekleşterilmiş bir hüküm olmuştur." (348)

Diğer bir âyeti kerime mealide şöyledir:

---

(347) En'am sûresi, 91.
(348) Azhab sûresi, 38.

"O Rabbin ki, (eşyanın cins ve nevîlerini) takdir etti de, doğru yolu gösterdi." (349)

Kaderi ilâhinin kazayı ilahi ile tecelli şeklini beyan eden âyet meali :

يَمْحُوا اللّٰهُ مَا يَشَآءُ وَيُثْبِتُ ۚ وَعِنْدَهٗ أُمُّ الْكِتَابِ ۝

"Allâh (Levhi mahfuzdaki takdir ettiği şeylerden) **dilediği hükmü kaldırır ve yerinde bırakır** (veya değiştirir). **Bütün kitapların** (yazılanların) **esası, onun elindedir."** (350)

Kaderi ilâhiyi beyan eden bir hadîsi nebevî mealide şöyledir:

"Allâhü teâlâ, mahlukatın kaderlerini (başlarına gelecekleri), **yeri ve gökleri yaratmazdan elli bin** (50.000) **sene evvel** (takdir edip) **yazdı."** (351)

BÜYÜK GÜNAHLAR

Kulun işlemiş olduğu büyük günahlar, kendini îmandan çıkarmaz küfrede katmaz. Eğer büyük günahlar, sâhibini îmandan çıkarmış olsaydı, pek çok büyük günah işleyenlerin, şer'î cezalarını beyan etmeden, direk öldürülmeleri beyan edilirdi.

Büyük günah: İşlenen hatanın büyük kötülük olanı ve o büyük kötülüğü işleyenin müstehak olması halindeki işlenen kötülüklerdir. Kendisine nisbetle daha aşağı isyanada, "büyük günah" denilmiştir.

Veya işlenen her hangi bir günah hakkında had ve ceza tayin edilen, büyük günahdır. Yani zinanın haddi; bekar olana yüz değnek, şarab içene ve iftirâ edene seksen değnek vurulur. İşte bu gibi suçlar büyük günahtır... Hulâsa haram ve yasak olan şeyleri işlemek ve yapılması farz olanları terk etmek, büyük günahdır.

Günahlar şahısların hal ve ahvâline görede değişebilir. Ve işlenen günahlar, âlim ve fâzıllar ile câhillere karşıda değişebilir.

Meselâ: Hâsenatül ebrâr, seyyiâtül murakkabîn, denilmiştir. Yani iyi ve sâlih kişilerin iyilikleri, Mukarrabîn = daha iyi ve üstün olanların (peygamber ve emsallerinin) günahları menzilindedir.

---

(349) A'la sûresi, 3.
(350) Ad sûresi, 39.
(351) Mişkat tercümesi, c.1, 204

Âlimlere, evliya ve sâlih kişilere yapılan hakâret ve kötülüklerle, câhil kimselere yapılan hakâret bir olmaz. Âlimlere, ilminden dolayı ve hakkı sâvunduklarından için hakâret, küfre kadar varır. Câhil kimselere yapılan hakâret ise, en büyük günahdır.

Veya her hangi bir mâsiyetki, cenâbu hakkın azamet ve şanına yakışmayan bir isyan (işlenen günaha), günahı kebîre - büyük günah, denilmişdir.

Veya küçük günahada devam edilip ısrarla işlenen her günaha büyük günah denilmiştir. Zira Rasûlü Ekrem efendimiz şöyle buyurmuştur:

"Israrla işlenen küçük günah, küçüklükde kalmaz, büyük günah olur. Tevbe ve istiğfar edilen büyük günahda, yok olur gider."

"Damlaya damlaya göl olur" kabilinden, küçük olan bir günah, işlemeye devam edile edile kanber üstüne kanber büyür. Katmerleşir, katılaşır. Keza işlenen her hangi bir büyük günahda, tevbe ve nedâmet ederek istiğfar edilirse, o günahda defterden silinir. Günahsız ve tertemiz olunur ve küçük günahada ısrar edilmezse, afv olunur.

Aslında büyük günahlardan kaçınılırsa, küçük günahlar, cenabu hak tarafından bağışlanır. Bu husus çeşitli âyeti kerime ve hadisi şeriflerde beyan edilmiştir.

Bir âyeti kerime meâlinde şöyle buyurulmuştur:

إِن تَجْتَنِبُوا كَبَائِرَ مَا تُنْهَوْنَ عَنْهُ نُكَفِّرْ عَنكُمْ
سَيِّئَاتِكُمْ وَنُدْخِلْكُم مُّدْخَلًا كَرِيمًا ﴿٣١﴾

"Eğer siz nehyedildiğiniz günahların büyüklerinden sakınırsanız, sizden diğer (küçük) **günahlarınızı örteriz** (bağışlarız). **Ve sizi iyi bir gidişata sokarız."** (Nisâ sûresi, 31)

Bir hadisi şerifde şöyle buyurulmuştur:

"Beş vakit namaz, cumadan diğer cumaya ve ramazandan diğer ramazan (ayın) **a kadar bunların arasında büyük günahlardan kaçınıldığı takdirde, işlenen küçük günahlar bağışlanır."** Müslim, Mişkat: namaz bahsi

Büyük günahlar şirk ve küfre varmadıkça tevbe ile afv olunduğu gibi, tevbe ve istiğfar olmadan Allah'ın dilemesi ile de afv olunabilir.

Nitekim ilâhi hükümde şöyle buyurulmuştur:

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَٰلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ

"Şüphesiz ki, Allah (c.c.) kendine ortak koşanları, bağışlamaz. Bu şirkten başkasını, dilediği kimseden bağışlar. Kimde Allâh'a şirk ederse (ortak koşarsa), **doğrusu çcok uzak dalâlete sapmıştır."** (Nisâ sûresi, 16)

Büyük günahların adet ve mikdarı hakkında, çeşitli görüş ve izahlarda bulunulmuştur.

İbni Abbas (R.A.); yetmişe yakın büyük günah vardır, demiştir.

Saîd bin Cübeyr (R.A.) ise; yediyüze yakın büyük günah vardır, demiştir.

Büyük günahların adetlerini ve târiflerini, "kebâir ve sağair risâlesi" ile **İbni Hacerin** "Ezzevâcir anilkebâir" adlı eserinde de çeşitli yönleriyle beyan edilmiştir.

Günahlar dört kısma ayrılır ve şöyle hulasa edebiliriz:

a) Bir kısım günah vardır ki, o günahlardan nedâmet edip tevbe edilmedikçe afv olunmaz. Oda küfür ve şirktir.

b) Bir kısım günahda, istiğfar ve diğer hayır hasanad cinsinden olan namaz, abdest, gusül, zekat, oruç, hac, tesbin, tehlil ve sadak-i cariyeden olan iyiliklerle bağışlanması umulur. Buda küçük günahlardır.

c) Bir kısım günahda, hem tevbe istiğfarla ve hemde tevbe ve istiğfar olmadan cenabu hakkın dilemesi ile afv olunan günahlardır. buda Allâhü teâlaya karşı işlenen büyük günahlardır. Yukardaki âyeti kerime meâli bu husûsu açıklamaktadır.

d) Bir kısım günahlarda vardırki, karşılıklı haklaşma ve helallaşmaya bağlı olan günahlardır. Buda insan haklarıdır. Bu haklarda ya dünyada helallaşmak veya hak sahibinin hakkını veya bedelini vermekle haklaşılır.

Yada âhirette, zâlimin sevabı mazluma (hak sahibine) reddetmekle veya zulme uğrayan kimsenin günahlarını zâlime yükseltmek sûretiyle veya cenabu Allah, hak sahiblerini fazlu keremi ile rızalaştırıp helallaştırmak sûretiyle bağışlanır.

Kişi, işlediği büyük veya küçük günahlara, helal ve iyi demedikçe, îmana zarar vermez. Fakat âsî ve günâhkar olur. Allâhü teâlâ şirki (kendisine ortak koşmayı) bağışlamaz. Şirkten başka ne kadar büyük ve küçük günah varsa, dilediği kimselerden bağışlar. Dilediği kimseleride azabeder.

Küçük günahları işleyenleride, Allâhü teâlânın cezalandırması câizdir. Çünkü zerre kadar iyilik ve hayırda bulunanları, nasıl mükhafatlandırırsa, zerre kadar şer işleyenide, cezalandırması, caizdir. Bu husus, zilzal sûresinde, beyan edilmiştir.

Büyük günahlara, helal demedikçe, afv olunur. Şâyet büyük günahlara helal denirse, küfürdür.

Büyük günah işleyenlerin, işledikleri günahlara helalve iyi demedikçe kâfir olmayıp afvı ilâhiyeye mazhar olacakları, pek çok âyeti kerime ve hadîsi nevebîlerde beyan edilmiştir.

Bu âyetlerden bir tanesinin meali şöyledir:

"Şüphesiz ki Allah (C.C.), kendine ortak koşup şirk edenleri, bağışlamaz. Bu şirk günahından başkasını (büyük ve küçük günahları), **dilediği kimseden bağışlar. Kim ki, Allâha şirk edip ortak koşarsa, doğrusu o gâyet uzak bir dalâlete sapmıştır."** (352)

Bu husûsu açıklayan pek çok âyeti kerime ve hadisi şerifler, **"İzahlı Mişkat el Mesabih Tercümesi"** isimli eserimizin birinci cildinin özel bahsinde nakledilmiştir.

PEYGAMBERLERİN VE İYİLERİN ŞEFÂATLARI, HAK VE SABİTTİR

Peygamberlerin şefâatları, muhtelif âyet ve hadislerle shabittir. Her Peygamberin kendi ümmetleri hakkında şâhid veya şefâatçı olcağı muhakkaktır. Keza âlim, kâmil ve şehitlerde şefâat edeceklerdir.

Bizim Peygamberlerimiz Muhammed aleyhisselam da ümmetlerine şefâat edecektir. Aynı zamanda Peygamber efendimizin şefâatı, bütün Peygamberlerden evvel olacaktır. Ümmetlerinden büyük günah sahiplerine şefâat edeceğini şöyle buyurmuştur:

شَفَاعَتِي لِأَهْلِ الْكَبَائِرِ مِنْ أُمَّتِي (حم د ن حب ك ـ عن جابر)

"Benim şefâatım, Ümmetimden büyük günah sahiblerinedir." (353)

(352) Nisâ sûresi, 116.

(353) Ahmed, Ebû Dâvud, Nesâî ve Beyhakî

Diğer bir hadisi şerifte şöyle denilmiştir:

عن عثمان بن عفان رضي الله تعالى عنه عن النبي صلى الله وسلم
أنه قال : يشفع يوم القيامة الأنبياء ثم العلماء ثم الشهداء
« ابن ملجه »

"Kıyamet gününde; Peygamberler, sonra âlimler, sonra şehidler, şefâat eder." (İbni Mâce)

Büyük günah sahibi mümin kimseler, af olunmaz cehenneme girerlerse Cehennemde ebedî kalmazlar. Her ne kadar tevbesizde olsalar, günahları nisbetinde cezalanırlar, sonra yine Cennete girerler. Çünkü zerre kadar îmanlı olan her mümin, mutlaka Cennete girecektir.

Bir âyeti kerimedi şöyle buyurulmuştur:

فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ ۝٧
وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ ۝٨

"Her kim, zerre kadar bir hayır işlerse, onun mükafatını görecektir ve her kimde zerre kadar şer (kötülük) **işlerse, onun cezasını görür."** (354)

Hakka inanmak, hayırların en kıymetlisi ve en makbuludur. Öyle olunca, her mümin îmanın mükâfatını görerek, Cennete girecektir.

İyi kimse, kötü ve azgınlaşa bilir ve kötü olan kimsede, iyileşebilir. İyilik ve kötülük değişebilir. İyilik ve kötülüğü halk eden asla değişmez. Çünkü iyiliği kötülüğü yaratmak, Allâhü teâlânın sıfatıdır. Hâlıkı zülcelalda ve sıfatlarıda, değişiklik olmaz. Ancak iyiliği ve kötülüğü kazanan kulların durumları, degişikliğe uğrayabilir.

MELEKLERE İMAN

Melekler: Cenâbu hak ile Peygamberler arasında bir vâsıta ve Allâhın emirlerine muhâlefet ve isyen etmeyen, dâima Cenâbu hakkı tehlil ve tesbihle zikreden nûrânî latif varlıklardır. Yani nurdan yaratılmış latif varlıklardır.

(354) Zilzal sûresi,7.

Melekler, Allâhü teâlânın lutfu keremi ile, muhtelif şekillere girmeye muktedirdirler. Onlarda erkeklik, dişilik yoktur, Nurdan yaratılmış mâsum varlıklardır.

Melekler, Allâhü teâlânın kullarıdırlar, dâima onun emirlerini yerine getiren ve emirlerine muhâletef etmeyen, yasakladığı şeylerden son derece kaçınan, kayıtsız şartsız hakka teslim olan itâatkar varlıklardır.

Meleklerin böyle varlıklar olduğunu beyan eden âyetlerden birisi şöyledir:

لَا يَسْبِقُونَهُ بِالْقَوْلِ وَهُمْ بِأَمْرِهِ يَعْمَلُونَ

"(Melekler), **Allâhın sözünün önüne geçmezler, dâima onun emriyle hareket ederler."** (355)

Meleklerin, kuvvetleri beşerden kat kat fazla ve üstündür. Çünkü şu anda kocaman arşı âlâyı dört meleğin yüklendiğini, kıyâmet gününde sekiz meleğin yükleneceğini, Hz. Allah kitabından beyan buyurmaktadır. Elhakka sûresinin 17. âyetinde zikredilmiştir.

Melekler, adet îtîbârı ile pek çoktur. Semâda ve yer yüzünde dâima Allâhı zikrederler. Her birinin ayrı ayrı vazifeleri vardır.

Melekler, dâima secdede ve rükûda Hâliki zülcelâli, zikredip anarlar. Hiç bir zaman Allâhın emirlerine isyan edip muhalefet etmezler. Buna rağmen yine Adem aleyhisselamdan bugüne kadar olduğu gibi bugünde beşer ve insan nesli, meleklerden üstündür.

İnsanların Rasulleri, Meleklerin Rasullerinden efdaldır.

Meleklerin Rasulleri, insanların umûmundan (avamından) **efdaldır.**

İnsanların (müminlerin) **umûmu** (avamı), **Meleklerin umûmundan efdaldır.**

Cenâbu hak, Meleklere, Âdem aleyhisselama tâzim etmeleri husûsundaki emri ile karşılıklı kelamları ve iblis hâriç bütün meleklerin secdeye (tâzim ve tavâzua) vardıkları, pek çok âyeti kerimelerde, zikredilmiştir.

Allâhü teâlâ, Meleklere sâde aklı, hayvanlara şehveti ve nefsi yükleyip yaratmış, insanlarda ise, akıl ve nefsi (şehveti) birlikte yaratmıştır.

Binâenaleyfh, nefsine hâkim olup aklını, îman ve islam da kullanan her mümin, elbette melekten üstündür. Şâyet şehvetine hâkim olamaz, şehvetinin arzûsuna tabi olarak aklını kullanamaz, pek çok kötülüklere dolarsa, bu adamda, hayvanlar mertebesindedir. Belkide hayvanlardan daha kötüdür.

(355) Enbiye sûresi, 27.

KİTAPLARA ÎMAN

Allâhü teâlânın, Peygamberlerine inzal ettiği kitapları vardır. O kitaplarında, emirlerini, nehiylerini, vâdi ilâhisi ile vaîdi ilâhisini beyan etmiştir. İbret almak için, pek çok misal ve kıssalarda, zikretmiştir.

Allâhü teâlânın, Peygamberlerine indirdiği kitaplar yüz dört (104) dir. Dördü büyük kitap, yüzüde küçük suhuf ve sahifelerdir.

Dört büyük kitap ; Tevrat, Zebur, İncil ve Kur'an'dır.

Tevrat-Musa aleyhisselâma, Zebur-Dâvud aleyhisselâma, İncil-İsa aleyhisselâma ve Kur'an-ı Kerim, bizim peygamberimiz ve en son peygamber Muhammed aleyhisselâma inzal olunmuştur. Bu dört kitabın en efdalı, Kur'an-ı Kerim'dir. Ve ondan sonra bir daha kitap gelmeyecektir.

Yüz küçük sahifelerde; On sahifesi- Âdem aleyhisselâma, otuz sahifesi-İdris aleyhisselâma ve on sahifesi de- İbrahim aleyhisselâma nazil olmuştur.

Bu kitapların hepsi, Cenâbu haktan peygamberlere **Hz. Cebrâil** aleyhisselâm vasıtası ile vahyolunmuştur.

Kur'anı Kerim âyet ve sûrelerinin hepsi, Cenâbu hakkın kelamı ilâhisidir ve kelamı ilâhi olmaları hasabiyle hiç bir üstünlükleri yoktur. Ançak kırâat ve kitâbet bakımından üstünlükleri olanlar vardır. Pek çok hadisi şeriflerde, bâzı âyet ve sûrelerin okunmalarının üstünlükleri ve faziletleri beyan edilmiştir.

Peygamber Efendimizin Mîrâcı, hakdır ve sâbittir.

Peygamber sallallahû aleyhi vesellem Efendimizin mîrâcı,uyanık halde iken, semâlara ve oradan da daha yükseklere Allahû teâlânın dilediği yerlere kadar çıkıp yükselmesine **"Mîrâc"** denir.

Bu keyfiyyet bizzat kendisi tarafından beyan buyurulmuştur :

İSRÂ : Rasûlû emrem Efndimizin, Mescidi Haramdan Mescidi Aksaya kadar, gecenin azıcık bir zamanında seyredip gitmesine **"İsrâ"** denir. Bu İsrâ Kur'an âyeti ile sabittir.

Şu halde Mîrâcı nebi, İsrâdan sonra devam eden bir zuhûrattır. Bir kimse, İsrâyı inkar ederse, Kur'anı Kerimde kesin ve ismen beyan edilen hükmü inkar olduğundan, kâfir olur. Fakat Mîrâcı inkar ederse, ehli bid'at olur. Çünkü meşhura yakın hadîsi nebeviyeyi inkar etmek vardır.

Semalardan yukarıya gitmesini inkâr ise, haberi âhadı inkar olduğundan, ehli bid'attan sayılmaz. Fakat iyi olmayan bir akîdedir.

Peygamber Efendimizin; İsrâ ve Mîrâcı, en meşhur ve mûteber mûcizelerindendir. Peygamberimiz Muhammed Mustafa'nın en büyük ve devam eden mûcizesi ise, elimizde daima okuyup hükümleri ile amel etmeye

çalıştığımız Allah kelamı Kur'anı Kerimdir. Hem Allahû t eâlânın ve hem Efendimizin, mûcizesi olan Kur'anı Kerim, kıyâmete kadar devam edecek ve en büyük mucizeliğini, muhafaza edecektir.

Görüldüğü üzere, şimdiye kadar ne bir harfi, âyeti ve sûresi aslâ eksiltilememiş ve ilâvede edilememiştir. Kıyâmete kadar da, bütün dünya âleminde aynı berraklığı ve aynı tazeliğini muhafaza edip devam edecektir, çünkü Cenabû hak öyle korunacagına, kendisi tekellüf edip teminat vermiştir. Yukarıda geçtiği üzere, sapık şîîler, tamâmen zıddını iddia etmektedirler.

PEYGAMBERLERE ÎMAN

Peygamberlerin Gönderilmesinde - Hikmet Vardır.

Allâhü teâlânın, beşerden beşere ilâhi hükümleri müjdeleyip korkutmak sûretiyle Rasulleri göndermesinde, pek çok hikmet ve fâideler vardır.

İnsanlar, pek çok şeylerin iyi veya kötü olduklarını tam bir şekilde bilemezler, aynı zamanda âhiret hayatı ile ilgili hükümleri, hiç bilemedikleri gibi, dünya hayatında da zararlı ve faydalı şeylere akılları eremez. Pek çok put perestlerin acâip akîde ve amelleri, bu hususları beyan etmekte gayet açıktır.

Bienaenaleyh bütün beşerin, din ve dünya işlerinde, kendilerinin muhtac oldukları bir çok hüküm ve amelleri beyan ederek, dünya ve ahiret saâdetine nâil olmalarını sağlamak için, Cenâbu hak tarafından zaman zaman Peygamberler gönderilmiştir.

Bilhassa Cennet ve Cehennem hayatı ile, oradaki hazırlanan mükâfatlarla azapların mâhiyet ve keyfiyyetleri, ancak ilâhi vahye muhatap olan Peygamberler tarafından beyan edilmeleri, zarûridir. Zira âhiret hayatı, gâib olan şeylerdendir. Akıl ile idrak edilemediği gibi, havassı selime denilen beş duyu ilede bilinemez. Ancak bir Peygamber vâsıtası ile bilinebilier.

Evet Peygamberler, Allâhü teâlânın vahy yoluyla aldıkları ilâhi hükümleri, ümmetlerine tebliğ eden mâsum ve muhterem kişilerdir.

Peygamberler, ümmetlerine ve top yekün insanlığa, dünya ve âhirette kurtuluş yollarını tebliğ edip beyan etmişlerdir. Tebliğleri ânında pek çok eziyetlerlede karşılaşmışlardır.

Fakat üzerlerine aldıkları vazifeleri, hiç eksiksiz bi hakkın îfâ etmişlerdir.

Her Peygamberin gönderilmesinde ve en son Peygamber Muhammed aleyhisselamında gönderilmesinde pek çok hikmet ve rahmetler vardır.

Peygamber Egendimizin diğer Peygamberlerden daha üstün vasıf değerlerle gönderildiği muhakkaktır. Bu husûsu belirten bir kaç fark şöyledir:

a-) Peygamber efendimiz, bütün insanlığa ve insanlara, peygamber olarak gönderilmiştir. Halbuki diğer Peygamberler, ya bir kabileye veya bir memleket halkına gönderilirdi.

Efendimizin bütün beşere Peygamber olarak gönderildiğini beyan eden ayeti kerime:

وَمَآ أَرْسَلْنَٰكَ إِلَّا كَآفَّةً لِّلنَّاسِ بَشِيرًا
وَنَذِيرًا وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٨﴾

"(Ey Habibim!) **Biz, seni ancak bütün insanlara, Cennetle müjdeleyici ve Cehennemden korkutucu olarak Peygamber gönderdik. Fakat insanların pek çoğu bunu bilmezler.**" (356)

b-) Peygamber efendimiz, bütün cihâna rahmet olarak gönderilmiştir. Her kavm ve milletin rahmitine sebeptir. Lânet için gönderilmemiştir. Diğer Peygamberlerdeki bu rahmet keyfiyyeti, bu kadar şumullu olmadığı şu âyeti kerime ile hassatan zikredilmiştir:

وَمَآ أَرْسَلْنَٰكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَٰلَمِينَ ﴿١٠٧﴾

"(Ey habibim!) **seni, âlemlere ancak rahmet olarak gönderdik.**" (357)

c-) Sevgili efendimiz, bütün peygamberler halkasının en onuncusudur. Ondan sonra bir daha Peygamber ve ona inzal olunan Kur'andan başka kitap, gelmiyecektir. Ümmetinden veliler ise, kıyâmete keder devâm edecektir. Yâni efendimiz, **"Hâtemülenbiye=peygamberlerin en sonu"** dur.

Fakat **"Hâtemulevliyâ=Evliyaların sonu"** cümleleri ise, İslâma aykırıdır. Çünkü Kur'ân devam ettikçe, ona inananlarla, evliyalarda devam edecektir.

Bu hususu belirten âyeti kerime hükmü şudur:

"**MUHAMMED** (Aleyhisselam, sizden olma Zeyd gibi) **erkeklerinizden hiç birinin babası değildir. Ve fakat O** (Muhammed aleyhisselam),

(356) Sebee sûresi, 28.
(357) Enbiya sûresi, 107

Allâhın Rasûlü ve Peygamberin sonuncusudur. Allah (C.C.) **her şeyi bilendir."** (358)

d-) Peygamberimiz Muhammed Mustafa sallallâhü aleyhi vessellem, ümmetleri hakkında isteklerinin en şumullusu olan şefâatını, âhirete tehir etmiştir.

Diğer Peygamberler, ümmetleri hakkındaki duâ ve şefâatlarını dünyada yapmışlardır.

Peygamberimiz (S.A.V.), şefaatını tehir ettiğini şu mubârek sözünde buyurulmuştur.

"Muhakkak her peygamberin bir duası vardır. Elbette ben duamı, kıyâmet gününde ümmetime şefâat etmek için tehir ettim." (Buharî, müslim)

Bütün Peygamberler, âdet ve gelenekleri nakledip bâzan âdet üstü mûcizelerle, teyid edilmişlerdir.

MÛCİZE: Peygamberlik dâvâsında olan kimselerin, kendilerini inkâr eden münkirlerini âciz burakmak ve dâvâsını isbât etmek için, peygamberlerde; âdetin hilâfına hârikulâde şeyin zuhûr etmesidir.

Mûcizenin gösterilmesinde, çok zaman, dâvâlırının haklılığını ve hasımlarının hiçliğini gösterip idrak ettirmek için, bir iddia ve isbât keyfiyyeti vardır.

Peygamberin, her birinin pek çok mûcizeleri görülmüştür. Kur'ânı Kerimde bu mûcizelerin, nasıl ve kimlerde zuhûr ettiği, misallarla beyan edilmiştir.

Peygamberin ilki **Âdem** aleyhisselam ve en sonuncusu da, **Muhammed** aleyhisselamdır. Bunların arasında pek çok Peygamberler geçmiştir. Ancak Kur'anı Kerimde Peygamberlikleri kesin olarak ve ismen zikredenler, yirmi beş (25) adettir. Üç adedinin hakkında ise, Peygamberlik ile, velîlikleri hakkında ihtilaf edilmiştir.

Bâzı hadîsi şerif olarak rivayet edilen beyanlarda, Peygamberlerin yirmi beşten veya yirmi sekizden fazla olarak adaleti zikredilmiştir. En isâbetli olanı, Peygamberlerin adetlerinin Kur'anı Kerimdekiler hâric, isimlerinin kesin olarak beyan edilmemesidir. Çünkü bâzı Peygamberler, sayı dışı bırakılabilirler veya Peygamber olmayan bâzı kimselerde, Peygamberlerden sayılabilirler.

Peygamberlerin hepsi, Allâü teâlânın hükümlerini haber verip Ümmetlerine tebliğ ederlerdi. Çünkü Peygamber ve Rasullerinin gâyesi ve mânâsı odur. Aynı zamanda, bütün Peygamberler, tebliğ ve nasihatlarında, daima hakkı tebliğ ve tavsiye etmişlerdir, bâtıl ve asılsız şeylerden son derece kaçınmışlardır.

(358) Azhab sûresi, 40.

Bu halleri, Peygamberlerin mâsum olduklarına işârettir. Hiç bir zaman, onlardan yalan sâdır olmamıştır. Peygamberler, her türlü âdî ve çirkin şeyleri işlemekten berîdirler.

İmam-ı Azam hazretleri, **"Fıkhul ekber"** isimli eserinde demiştir ki:

"Peygamberin hepsi; küçük ve büyük günahlardan, küfürden ve bütün kötülüklerden münezzeh ve berîdirler. Ancak onlardan, zelleler ve hatâlar olmuştur."

PEYGAMBERLER HAKKINDAKİ SIFATLAR

Peygamberler hakkında bilip inanılması gerenek sıfatlar; beş (5) dir ve şunlardır:

1- Sıdk: Doğru olmaktır. Peygambarlar aslâ yalan söylemezler.

2- Emânet: Peygamberler, emir ve emâneti yerine getiren kimselerdir. Hıyânetlik halleri asla görülmez.

3- Tebliğ: Hükmü açıklayıp duyurmaktır. Peygamberler, Allâhü teâlâdan aldıkları ilâhi emir ve hükümleri insanlara olduğu gibi ulaştırmışlardır. Hiç bir şey eksiltmemiş ve ilâve etmemişlerdir.

4- Ismet: Günahlardan berî olmaktır. Peygamberler, her türlü küfür, âdî kötülük ve günah işlemekten uzaktırlar. Allâhü teâlânın lutfu inâyeti ile günah işlemekten mâsumdurlar. Zelle ve hâtaları ise, hakka daha fazla kurbiyyetlerene vesile olan hallerdendir.

5- Fetânet: Zeki olmaktır. Peygambarler, insanların en zeki ve en akıllılarıdırlar.

KUR'ANI KERİMDE İSİMLERİ ZİKREDİLEN PEYGAMBERLER

Kur'anı Kerimde isimleri zikredilen Peygamberler şunlardır:

1- Âdem aleyhisselam.
2- İdris aleyhisselam.
3- Nuh aleyhisselam.
4- Hûd aleyhisselam.
5- Sâlih aleyhisselam.
6- Lût aleyhisselam.
7- İbrahim aleyhisselam.
8- İsmail aleyhisselam.
9- İshak aleyhisselam.
10- Yâkup aleyhisselam.

11- Yûsuf aleyhisselam.
12- Şuayp aleyhisselam.
13- Hârun aleyhisselam.
14- Mûsa aleyhisselam.
15- Dâvud aleyhisselam.
16- Süleyman aleyhisselam.
17- Eyyub aleyhisselam.
18- Zülkifl aleyhisselam.
19- Yûnus aleyhisselam.
20- İlyas aleyhisselam.
21- Elyesâ aleyhisselam.
22- Zekeriyya aleyhisselam.
23- Yahya aleyhisselam.
24- İsa aleyhisselam.
25- Muhammed aleyhisselam.

Bu Peygamberlerden başka, Kur'ânı Kerimde isimleri zikredilip fakat Peygamberlikleri hakkında kesin hüküm beyan edilmeyen, **"Hz. Uzeyir, Hz. Lukman ve Hz. Zülkarneyn"** mubarek kimselerin Peygamberlikleri ile velîlikleri arasında ihtilaf edilmiştir.

Akâid menzûmesinde şu mısrâlar nazmedilmiştir:

Müberrâdır (berîdir) **Nebî mutlak küfürden,**
Kebâirden (büyük günahlardan) **dahî sun'u sıhırdan.**
Sağîre (küçük günah) **misli bir tatfîfi habbe** (bir dâne kadar).
Nebî etmez ana meylü mehabbe.
Nice hısseti (âdîliği) **mûris sağâir,**
Teyakkun (kesinlik) **yok adetde enbiyâye,**
Bu fende zanna kim eyler riâye.

Peygamberlerin en efdalı, bizim peygamber efendimiz **Muhammed Mustafa** sallallâhü aleyhi vesellemdir.

Çünkü Kur'anı kerimde bu husûsu beyan eden pek çok âyeti kerimeler vardır.

Cümleden bir tanesinde şöyle buyurulmuştur:

"(Habibim Muhammed!) **Gerçekten sen, pek büyük bir ahlak üzerinesin.**" (359)

MUHAMMED aleyhisselem, Allâü teâlânın sevgili kulu, Rasûlü, Hebîbi, ihtiyar edip seçtiği temiz vasıf sahibi ve her türlü kötülüklerden kaçınan bir peygamberdir.

Hz. Muhammed, göz açıp yumacak kadar dahi, puta saygıda bulunmamış ve Allâha şirk koşmamıştır. Ve Peygamber efendimizin en buğz ettiği şey, put idi.

Hz. Peygamber, ne peygamber olmazdan evvel ve ne de Peygamber olduktan sonra, aslâ küçük ve büyük günah işlememiştir. Çünkü o Fetih sûresinin ikinci âyeti kerimesin de beyan edildiği üzere, geçmiş ve gelecek günahları bağışlanan, dolayisiyle bütün günahlardan hıfzedilip korunan kimselerdir, Hâlıkı zülcelal, ona öyle karenti ve eman vermiştir.

ÂHİRETE ÎMAN

ÖLDÜKTEN SONRA TEKRAR DİRİLTMEK, HAKTIR.

Dünyaya gelen her varlık, bir gün olup yok olmakta ve yok olacaktır. Her şeyi fâni olan bu dünyanın da bir gün yok olup bütün her şeyi ile tekrar diriltip mahşere gelenlerle, gelecektir. Canlılar orada, dünyada yaptıklarının hesabını vereceklerdir.

Tekrar dirilmenin aklî yönden pek çok îzahı edilmeye çalışılmış isede, âhiret hayatı gâiplerden olduğu için, daha ziyâde nakillerle îzah edip aklın erdirilmesi iyidir. Akâid kitaplarında **"Gâip olan şeyi, şahide kıyas etmek fâsittir"** denilmiştir.

Esâsen naklî delil ve senetler, aklın anlayıp kabul edebileceği hakîkatlar hâlindedir. Dünyada yaşayan bütün canlılar, eski bedenleri ile ve eski ruhlarının kendilerine tealluk etmesiyle tekrar dirilip mahşere getirileceklerdir. Çünkü bu dünyadaki yapılan iyilikler ve kötülükler, karşılıksız kalmayacaktır. İyiliklerin mükâfatı ve kötülüklerin de cezâsı çekilecektir. Ve aynı cesed ile, ruh, muhâtap olacaktır.

Öldükten sonra tekrar dirilmenin hak olduğunu beyan eden bir âyet meali:

"**Sonra siz, bundan sonra** (bu dünya hayatından sonra) **muhakkak öleceksiniz.**"

- **Sonra siz, kıyâmet günü muhakkak dirileceksiniz.**" (360)

Bu âyeti kerimeler gibi, pek çok âyeti kerime ve hadîsi şerifler vardır.

(359) Kalem sûresi, 4

(360) Mûminûn sûresi, 15-16.

Kıyamette; Mîzan, Kitap (amel deftedi) **ve Sual, Havz ve Sırat, hakdır.**

Bu hükümler hakkında da, pek çok âyeti kerime ve hadhisi şerifler vardır.

Cennet ve Cehennem, Hakdır. Aynı zamanda Cennet ile Cehennem, sonradan yaratılmış mahluklardır ve el'an mevcuddurlar, bâkîdirler. Ne kendileri ve ne de kendilerine ehli olup girenler, yok olmayacaklardır.

Cennet ve Cehennemin ve içlerine giren ehillerinin, ebedî kalacaklarını beyan eden pek çok âyeti kerimeler vardır. Bâzılarını, yukarılarda nakletmiş olduğunuzu hatırlarız.

Ayrıca Cennet ve Cehennem hayâtı hakkında bir nebze mâlûmat, **"İslamda Evlîye ve Hârikalar"** isimli eserimizde zikredilmiştir.

EVLİYA VE KERÂMETLERİ

VELÎ: Lugatta, muhabbet eden, yardım eden, dost ve dostluk eden, emri yerine getiren, Allâha itâat edene, köle âzad eden ve bir şey üzerinde olan manalarına gelmektedir. Velînin cemi (çoğulu), evliye (dostlar) dır.

Istılahda VELÎ:

اَلْوَلِيُّ : هُوَ الْعَارِفُ بِاللّٰهِ حَسْبَ مَا يُمْكِنُ مِنْ مَعْرِفَةِ الذَّاتِ
وَالصِّفَاتِ الْمُوَاظِبُ عَلَى الطَّاعَاتِ الْمُجْتَنِبُ عَنِ السَّيِّئَاتِ
الْمُعْرِضُ عَنِ الْاِنْهِمَاكِ فِي اللَّذَّاتِ وَالشَّهَوَاتِ الْمُدْبِرُ عَنِ
الدُّنْيَا الْمُقْبِلُ عَلَى الْعُقْبٰى الْمُدِيْمُ عَلٰى ذِكْرِ الْمَوْلٰى

"Velî: Zâtı ilâhi ve sıfatı ilâhilerden bilinmesi mümkin olan (sıfâtı zâtiye ve sıfâtı fiiliyyeleri) **alâ kaderilimkan Allâhü teâlayı hakkı ile bilen,**

- Tâat ve ibadetlere devam eden,

- Kötülük ve mâsiyetlerden kaçınan,

- Nefsânî ve şehevânî arzulardan yüz çeviren,
- Dünyaya arkasını dönen (Dünyaya meylini vermeyen),
- Ahirete gönül ve yüzünü teveccüh edip ikbâl eden,
- Ve Cenâbu hakkı (dili ve gönlü ile) **zikretmeye devam eden kimsedir."** (361)

Kur'anı kerim âyetlerinin dilinde kısa ve öz olarak Velînin târifi şöyledir:

الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ﴿يونس﴾

"Onlar (Velîler), **îman edip takvaya ermiş olan kimselerdir."** (362)

Rasûlü ekrem sallalâhü aleyhi vessellem efendimizin dilinde de, evliyaullah zatların, alâmeti fârika ve târifleri şöyle beyân edilmiştir:

أَوْلِيَاءُ اللهِ تَعَالَى الَّذِينَ إِذَا رُؤُوا ذُكِرَ اللهُ تَعَالَى (الحكيم عن ابن عباس)

"Allahın dostları velî kulları o kimselerdir ki; Onlar görüldükleri vakit, Allâhü teâla hatırlanır." (363)

Yukardaki tariflere ve şer'i hükümlere uygun olan her ârifi billah mümin kişi, Allâhü teâlânın sevgili dostu ve velî kuludur. Görüldükleri zaman yüce mevla hatırlanır. **"Hoca geliyor, babam geliyor mevzûu kapadın gibi"** ifâdelerle iyi olmayan konuşmaların terk edilmesine sebeb olanlar, Allâhın dostlarıdırlar.

Gerçek ve hakiki velîler, kısa cümle ve delillerle beyan edilmiştir. Hal böyle iken ilimden, irfandan haberi yok, ibâdet ve tâatı tam ve makbul olacak şekilde yapmayan dünya hırslarına dalan, câmi ve cemâata devam etmeyen ve hatta cuma ve bayram namazlarına dahî gelmeyip çeşitli uydurma hükümler kesen, nefislerinin bütün arzûlarına tâbi olan pek çok sapıklar, kendilerine evliyâ süsü vermektedirler veya öylelerine tabi olanlar, onları evliyâ olarak takdim ederler ve belkide uydurma kerâmetlerinden dem vururlar.

(361) Emâli ve Şerhi Akâid.
(362) Yûnus sûresi, 63.
(363) Hakîm.

Böyle sapıkların bâzı fâsit görüşleri şu cümlelerle cerhedilip îzah edilmiştir:

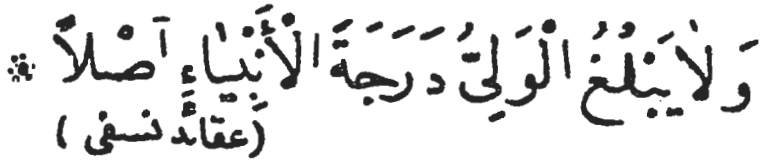
وَلَا يَبْلُغُ الْوَلِيُّ دَرَجَةَ الْأَنْبِيَاءِ أَصْلًا ۞
(عقائد نسفی)

"Hiç bir velî, Peygamberler derecesine aslâ erişeme; (364)

Hâdimî merhumda **"Berîka"** isimli eserinde şu hükmü nakletmiştir:

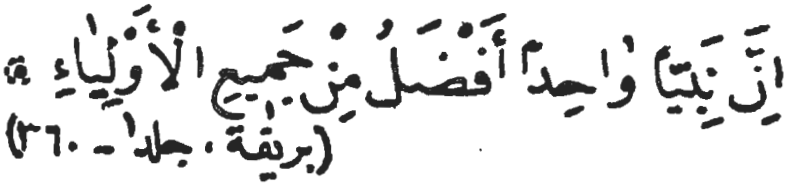
اِنَّ نَبِيًّا وَاحِدًا أَفْضَلُ مِنْ جَمِيعِ الْأَوْلِيَاءِ ۞
(بريقة، جلد ۱ - ۳۶۰)

"Muhakkak ki, bir tek Peygamber, bütün velîlerden efdal ve üstündür." (365)

Aliyyülkârî merhumda **"Aynul-ilim"** adlı eserinde şu satırları yazmıştır:

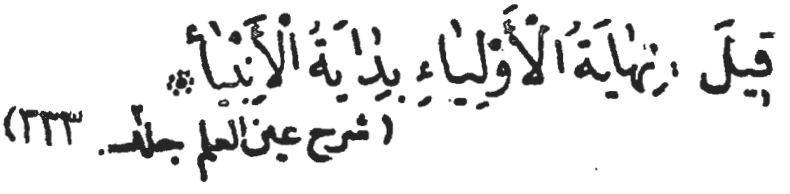
قِيلَ نِهَايَةُ الْأَوْلِيَاءِ بِدَايَةُ الْأَنْبِيَاءِ ۞
(شرح عين العلم جلد ۲ - ۳۳۳)

"Velîlerin en son ulaştıkları mertüebeleri, Peygamberlerin başlangıç mertebeleridir." (Şerhi aynul ilmi C.2, 333)

Bâzı sapıklar ve câhiller; velîlerin, nebîlerden üstün ve efdâl olduklarını veya olabileceklerini savunmuşlardır. Ve hâlâda savunanlara rastlanılmaktadır. Bu akîdenin, küfür olduğu, akâid kitaplarında beyan edilmiştir. Vahyi ilâhiyyeye muhâtap ve mâsum olan Peygamberlerden, velîler efdal olmadıkları gibi, mertebelerine dahî erişemezler. Aynı zamanda Peygamberler, son nefeslerinde mutlaka îmanla gideceklerdir. Velîler ise, böyle garantili değillerdir.

(364) Akâid Nesefî
(365) Kenarlı Berîka, c.1, 360

Allâmei Teftâzani merhum Şerhi akâidinde şöyle beyan etmiştir:

اِنَّ تَفْضِيلَ الْوَلِيِّ عَلَى النَّبِيِّ كُفْرٌ وَضَلَالٌ ؛
(شرح عقائد ، تفتازانی)

"Muhakkak ki, velîyi nebi üzerine efdal ve üstün kılmak, küfür ve dalâllettir." (Şerhi Akâid)

"Akâidi Nesefi" adlı eserde de şöyle denilmiştir:

وَلَا يَصِلُ الْعَبْدُ مَادَامَ عَاقِلًا بَالِغًا اِلَى حَيْثُ يَسْقُطُ
عَنْهُ الْأَمْرُ وَالنَّهْيُ ؛ (عقائد نسفي)

"Bir kul, akıllı ve bâliğ olduğu müddetçe, emir ve nehîy sâkıt olma mertebesine aslâ erişemez." (366)

Bâzı evliyâdan bilinen selefi salihînden muhterem ve merhumların hayatlarını okuyup bilgiler ve hikayeler naklederek, namaz ve niyazı terk etmiş, kendilerinin ibâdeti olmayıp tefekkür ve tezekkürden dem vurarak yaşayanlar, hiç şüphesiz sapık ve zındıklardır. Evliyâullahlardan kat kat üstün ve Peygamberlerin en üstün ve sonuncusu olan, bizim Peygamerimiz **Muhammed Mustafa** sallallahü aleyhi vesellem, hayatının sonuna kadar Allâha ibâdet ve tâatta devam ettiği, hem âyetle ve hem sağlam vesîkalarla sâbit iken, bu sapıklar, Peygamberlerden üstünler midir?

Sonra bâzı sapıklarda, kıyâmete kadar devam edecek olan bu evliya müessesesini, en son olarak kendi şeyhlerinde kapandığını söyleyip savunanlar görülmektedir. Bunların iddiaları da; Kur'ana, bütün hükümleri ile kıyâmete kadar devam edeceğine ya inanmış veya zır câhil kimselerdir. Çünkü bu dünyanın sonuna kadar Kur'anı Kerim ve hüküleri de, devam edecektir.

Bineaneleyh velîlik müesseside, Kur'anın hükümlerinden olduğuna göre, kıyâmete kadar devam edecektir ve velîlik müessesini, ne bir şahsın, ne bir müessesenin ve ne de bir fırka veya gurubun insanlarında değildir. Gerçekten Allâha kul olan her mümin, Allâhın dostu ve velîsidir. Öyle ise **"falan şeyh hâtemül evliyâdır ve muhyiddini arebî hâtemülevliyadır gibi"** nisbetler, yanlıştır.

(366) Akâidi Nefefi

Akâid manzumesinden bir kaç mısraıda beraber okuyalım:

Velîler, Rütbede ermez Nebîye,
Bedihidir, bu söz her bir zekîye.
Sukûtu emru Nehiy olmaz velîden,
Hılâfı Şer'i şey gelmez velîden.

KERÂMETİ EVLİYE, HAKDIR

Kerâmet: Muhakkık, müdekkik, âlim, âmil, kâmil, müttekî kimselerden olan evliyalarda, zuhûr eden hârikulâde hallere **"Kerâmet"** denir.

Kerâmetin hak ve şâbitliği Kur'anı Kerim, hadîsi şerif ve ehli sünnet vel-cemâat inancında beyan edilmiştir.

Kur'anı kerimde şu âyeti celile bu hakîkatı beyan ediyor:

"Zekeriya (Peygamber) **her ne zaman** (Meryemin bulunduğu) **mihraba** (mescid veya hücreye) **girdiyse, onun** (Meryemin) **yanında bir yiyecek buldu.**

- (Hz. Zekeriye) **Meryem bu sana neden** (geliyor)**? dedi. Oda, bu Allâh** (C.C.) **tarafından,** (geliyor) **şüphe yoktur ki Allâh kimi dilerse, ona sayısız rızık verir, dedi."** (367)

Bu âyeti celile **Hz. İsâ** (A.S.) mın annesi **Hz. Meryemin** genç yaşta iken ilâhi rızka kavuştuğunu beyan ediyor. Demek oluyor ki, evliyâ kadınlardanda olabilmektedir.

Taâmu eşribe her vakti hâcet
Zuhûru Meryeme oldu kerâmet.
Götürdü tarfatül ayn içre Asaf,
Huzhûra arşı Belkîsi murassaf.
Ömer yâ sâriye deyû buyurdu,
Medîneden Nehâvende duyurdu.
Ebudderdâ ve selmandan rivâyet,
Olundu kıssa-i kas'a (çanak) **hikhâyet.**
Su üzre meşyı kılmak (yürümek) **hâriki âde,**
Aliden naklolunmuştur, ifâde
Hevâde (gökte) **ehli takvâ etse tayran** (uçsa),
Kerâmet olmasında olma hayran.
Bular (bunların) **emsâli çoktur Evliyâdan,**
Zuhûru- harkı âdet etkiyâdan.

Akâid Manzûmesi

(367) Âli İmran Sûresi, 37

İânet: Kendisinde biraz ilim olup ameli sâlih işleyen veya câhil ve fakat ameli sâlih işleyip, âbid ve iyi ahlak sâhibi olan kimselerden zuhûr eden hârikulâde hallerdir. Buna aynı zamamnda **"Meûnet"** de denir.

Bir âyeti celilede şöyledir:

قَالَ الَّذِي عِنْدَهُ عِلْمٌ مِنَ الْكِتَابِ أَنَا آتِيكَ بِهِ قَبْلَ أَنْ يَرْتَدَّ إِلَيْكَ طَرْفُكَ ۚ فَلَمَّا رَآهُ مُسْتَقِرًّا عِنْدَهُ قَالَ هَٰذَا مِنْ فَضْلِ رَبِّي

"Yanında kitapdan bir ilmi olan (zat, yanı Asaf bin Berhiyâ) **Ben gözün sana dönmeden** (gözünü yumup açmadan) **evvel onu sana getiririm, dedi. Vaktâki** (Süleymen A.S.) **onu** (Belkıs Hanımın tahtını) **yanında durur bir halde gördü ve bu, Rabbimin fazlı** (lutfu) **ndandır, dedi."** (368)

Bu âyeti celiyledede, uzak mesâfedeki sarayın = tahtın gözü yumup açıncaya kadar Süleyman (A.S.)ın huzhuruna getirilmesini, bir evliyâ kerâmeti ile bi inzillah sağlıyor.

Kitap ve sünnetin hükümlerini beyan eden islâm akâidinde şu hükümler zikredilmiştir:

كَرَامَاتُ الْأَوْلِيَاءِ حَقٌّ ... (عقائد نسفی)

"Evliyâların kerâmeti, haktır." (369)

Evliyâların kerâmeti, Peygamberlik dâvasına mukârin olmayarak kendisinde hârikulâde bir şeyin zuhûrundan ibârettir.

Kerâmetin haklığı husûsundaki delil zikredilmişti. Binâenaleyh gerek sahâbe-i kirâmın gerek onlardan sonra gelen sulahânın çoğundan görüldüğü naklonunan işlerdir ki, inkârı mümkün olmayacak derecede meşhurdur. Ve kıyâmete kadar evliyalar ve evliyalık müessesesi ile berâber, evliyalarda görülen kerâmetde devam edecektir.

Yukarıda naklettiğimiz âyeti celiylede **Hz. Meryemden ve Hz. Süleyman** (A.S.) ın vezîri **Asaf bin Berhıyadan** kerâmetin zuhûru, Kur'anı kerimin beyânı ile sâbittir. Vukûunun subûtundan (görülmesinden) sonra ise, cevâzını isbâta hâcet yoktur.

(368) Neml sûresi, âyet: 40.
(369) Akâidi Nesefî

Evet Evliyaların kerâmeti ortada cereyan eden insanların âdetine muhâlif ve tabiat üstü olarak az bir zaman zarfında uzak mesâfeyi kat etmek gibi, ihtiyaç duyulduğu yiyeceğe, içeceğe dâir şeyler bulundurmak gibi, su üzerinde yürümek, havada uçmak gibi ve taş, ağaç gibi cemâdat ve nebâdatın ve hayvanların konuşması gibi şeylerdir.

Evliyâullahdan bu gibi hârikulâde acâyip ve garâip işlerin zuhûru, kendisi Peygamberin ümmetinden bir ümmet olması hâlindedir. Binaenâleyh Resûlüllah (S.A.V.) efendiminizin nübüvvetinden îtibâren evliyâda kerâmet olarak görülen şeyler, Peygamber efendimizin mûcizesi sayılır, Zira evliyanın veliliği, o kerâmetler ile meydana çıkar.

Öyle ise bir kimse, dîninde sâbit ve hak üzere olmadıkça, velîlik mertebesine yükselmez. Binâenaleyh kerâmet sâhibide olamaz.

Hulâsa-i kelâm hârikulâde olan bir şay, Peygambere nisbetle mucizedir, evliyâ nisbetle ise, kerâmettir.

Fakat mûcize sâhibi olan Peygambelerde mûcize, Resul ve Nebîlik dâvasını isbât ve hasmını ilzâm için, bir dâva üzerinde tezâhud eder.

Evliyâldaki kerâmet ise, Nübüvvet ve velâyet dâvası olmadan kendilerinde zuhûr eder.

Yâni peygamber olan zat, kendi peygamberliğini bilmesi, hâirkulâde işlerin ızhârını kasd etmesi ve mûcizelerin mûcibiyle peygamberliğinin sahihliğine kat'iyyetle hükmederek meselâ: **"Ben hak peygamberim, delîlimde mûcizelerimdir."** demesi lâzımdır. Velî ise, bunun hilâfına olup kendi veliliğini bilmeside, bilmemeside, câizdir.

Kerâmet hakkında islâm akâidini beyan eden şu mısralarda çok güzeldir:

Kerâmeti velî haktdır, ne şüphe,
Onu inkâr edendir kavmü bülhe.
Kerâmet târifi ey kalbi sâde,
Bilâ dâvennübüvve harkı âde.
Nübüvvetden mukaddem her alâmet,
Değildir, mûcize, derler kerâmet.
Tevâtürle sahâbeden rivâyet,
Kitâbı sünnet etmiştir hikâyet.

KERAMETİN ZUHÛRAT ŞEKİLLERİ

Allâhın sevgili kulları velîlerde zuhûr eden kerâmet, çok çeşitli hal ve şekillerde görülmüştür ve aynı hallerin zuhûrâtı, kıyâmete kadar devam edip görülür ve görülecektir.

Bu zuhûrâtın durumları ile kimlerde nasıl görüldüğüne dâir bir kaç örnek misali, şöyle sıralayabiliriz:

a-) Kerâmet, uzak mesafelerdeki şeyleri, az bir zamanda getirmek şeklinde zuhûr eden olmuştur. **Hz. Süleymanın** kendisinin yanında mümini muhlis olan **Asef bin Berhiye** hazretleri, uzak mesafedeki **Belkıs** hanımın sarayını, göz açıp yumacak kadar bir zamanda getirmesi, bu kabil zuhûrattnadır. Bu kişiyi, bir **"melek"** diyerek tefsir edenlerde olmuştur..

Bu meselenin geniş îzahı "NEML SURESİ" nin 38-39-40. âyetlerinin muhteviyatında zikredilmiştir.

Ayrıca Nihâvend gibi uzak yerdeki islam ordusu kumandanı **Hz. Sâriyeye, Hz. Ömerin,** Medine-i Münevverede minberden seslenip, dağa çıkmasını buyurması ve **Hz. Sâriyeninde** duyması, bu kabil kerâmettir.

b-) Kerâmet, ihtiyaç hissedildiği zaman yiyecek içeçek ve giyecek şeylerin kendiliğinden zuhûr edip karşılanma halinde görülür.

Hz. İsa aleyhisselamın hanım annesi, Hz. Meryeme ilâhi lutuf olarak gönderilen nimetler, bu kabil kerâmetlerdendir.

Kur'anı Kerimde bu huküm şöyle beyan edilmiştir:

كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا الْمِحْرَابَ
وَجَدَ عِنْدَهَا رِزْقًا قَالَ يَا مَرْيَمُ أَنَّىٰ لَكِ هَٰذَا قَالَتْ هُوَ
مِنْ عِنْدِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٣٧﴾

"Zekeriyya (aleyhisselam), **her ne zaman Meryemin bulunduğu Mihraba** (oda ve hücreye) **girdiyse, onun yanında bir yiyecek buldu.** (Zekeriyya aleyhisselam:) **"Ey Meryem! bu sana nerden geliyor?" dedi O** (Hz. Meryem) **de: Bu bana Allah tarafından, şüphesiz ki, Allah dilediğini hesapsız olarak rızıklandırır; dedi."** (370)

c-) Kerâmet, su ve hava üzerinde yürümek sûretiyle , zuhûr eden kerâmet şekilleri de olur.

Bu husûsu belirten pek çok hâdise ve olaylar, selefi sâlihin efendilerimizden nakledilmiştir.

(370) Ali İmran sûresi, 37

d-) Kerâmet, cemâdat cinsinden ağaç ve emsali şeylerin ve hayvanat cinsinden olanların ve diğer muhtelif eşyaların acâyip şekilde görülmeleri ve konuşmaları halinde zuhûr eden kerâmetlerde olmuştur ve olabilir.

Akâid kitaplarında **Hz. Hâlidin** zehirli şeyi içtiğinde, ona zarar vermemesi, **Hz. Ömerin** kitaba yazıp nil nehrine atılmasıyle senelerden beri akmayan nil nehrinin akması ve daha pek çok selefi salihin efendimizden hayvan ve cemâdatla ilgili zuhûr eden kerâmetler nakledilmişdir.

Evet her Peygamberde, mûcize olarak zûhur edip görülen hârikulâde şeyler, Allâhın sevgili kulları velîlerde de, kerâmet olarak zuhûr edip görülmesi câizdir ve vâki olduğu da, sâbittir.

Ancak velî olan kimseler, mutlak sûretde Allâhın kitâpbına ve Rasûlünün sünnetlerine hakkı ile inanıp gerçekten âlim ve âmil olması şarttır. Aksi taktirde pek çok kötülüklere dalmış cinsinden kimseler, ne veliyullahdırlar ve ne de görülen harikulâde şeyler, kerâmettir. Yukarıdaki îzah cinsinden olan ifadeleri tekrar ukuyunuz.

Allâhü teâlâ, âlim ve âbid kimseleri veli ve dost edinir. Câhil ve sapıkları dost edinmez. Bu husûsu belirtilen Şafîî merhumun şu cümlelerini okuyalım:

لَوْلَمْ يَكُنِ الْعُلَمَاءُ أَوْلِيَاءَ فَلَيْسَ لِلّٰهِ وَلِيًّا مَا اتَّخَذَ اللّٰهُ
وَلِيًّا جَاهِلًا ۞ (قاله امام شافعی)

"Eğer âlimler, evliyaullah olmazsa, Allâhü teâlanın velîsi, yoktur. Çünkü Allâha teâla câhil kimseyi, velî (dost) **edinmez."** (371)

Bu cümlelerin ifade ettiği hükümler, **"Mişkat Tercümesi"** adlı eserimizin ikinci cildinde, âyet ve hadîsi nebevîlerle îzah edilmiştir.

EVLİYADA ZUHÛR EDEN KERAMETLE İSTİKAMETİN MUKÂYESESİ

Hârkulâde hallerden ve evliyâlardan zuhûr eden kerâmetin târifini zikretmiştik. Evliyâlarda zuhûr eden kerâmetler, Kur'anı kerimde kıssalanmış ve fazîletli kişilerde meydana geldiği beyan edilmiştir. Fakat Cenâbı hak, bu zümreden kerâmetlerin devamlı zuhûrunu emretmemiştir.

İstikâmet ise, cenâbu hak tarafından te'kid için Resûlüllaha ve doğrudan doğruya biz ümmeti Muhammede emredilmiştir.

Bu husus Kur'anı kerimde şöyledir:

(371) Mirkatül mefütih, c.1,20.

فَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ وَمَنْ تَابَ مَعَكَ وَلَا تَطْغَوْا إِنَّهُ
بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿١١٢﴾

"O halde (Habîbim) **sen, maiyyetindeki tevbe edenlerle berâber, emrolunduğunun gibi, dosdoğru hareket et. Aşirî gitmeyin. Çünkü o ne yaparsanız** (hepsini) **hakkıyle görücüdür."** (372)

İbni Abbas (R.A.) dan rivâyet olunan bir hadîsi şeriflerde Resûlüllah (S.A.V.) efendimiz meâlen şöyle buyurulmuştur: **"Beni Hûd sûresi kocattı."**

İbni Abbas (R.A.) **hazretleri diyor ki;**

"Kur'anda Resûlüllah (S.A.V.) **için bu âyetten daha şiddetli ve daha meşakkatli hiç bir âyet olmamıştır."**

Bu âyeti kerime ile cenâbu hak yalnız habîbine değil, onunla berâber müminlerede istikâmet emretmektedir. Onu kocatan, müminlere âid olan bu emrin yerine getirilmesi hususundaki devamlı ve şefkatli gayelerdir. Yâni, ümmetinin istikâmetle emrolunmaları, o mubarek zâtı kocatmıştır. Zira ümmetleri bu emre riâyet edemedikleri taktirde, Resûlüllahın rûhu mubâreki rencide olacaktır. Ve ümmetinin bu emre riayetsizlikleri neticesinde, ilâhi azâba müstehak olabilecekleri endişesidir.

Ulemâdan **Ebû Aliyyil Cürcâni** (R.A.) şöyle diyor:

"Ey mümin! istikâmeti talep edici ol, kerâmet taleb edici olma. Zirâ senin nefsin kerâmet taleb etme sevdâsındadır. Halbûki senin Rabbin senden istikâmet taleb etmektedir." (373)

İmamı Sühreverdide şöyle demiştir:

"Takvâ ve erbâbı zühüd yolunda istikâmet, büyük bir asıl ve esasdır."

Ehli takvâ ve mutasavvıflar şöyle demişler:

وَاحِدُ الْاِسْتِقَامَةِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ كَرَامَةٍ

(372) Hûd sûresi, âyet: 112.
(373) Şerh-i Fıkhül Ekber, 145 ve Risale-i Kurşeyri.

"Bir istikâmet, bin kerâmetten hayırlıdır." (374)

İstikâmetin târifini yapalım ve sonra da birkaç büyüğün öğütlerinden misaller arz edelim:

İstikamet: Emri ilâhinin hepsine imtisal edip nehyi ilâhilerininde hepsinden kaçmaktır. Binâenaleyh burada kalblerin ve bedenlerin amellerinden olan îman, ve islâm ve ihsanda dâhil olur.

Diğer bir tarife göre **istikamet:** İlim ve ameli terk etmeden ilim ve amelin devâmı ve kâim olmasıdır. Bineaneliyh eğer özürsüz olarak bir an için ilim ve amel terk edilirse, istikâmet kalkar." (375)

Hâdimî merhum **Berîkasında** şu tavsiyede bulunuyor:

"Ey mümini Bundan sonra iyi bilki, muhakkak ilim, amel, istikâmet ve takvâ, kerâmetten evlâ ve üstündür. Zira bunlar cenâbu hak tarafından emdolunmuş ve hakka yaklaşmaya en fazla sebep olan şeylerdir. Bunların yokluğu cenabu hakdan uzaklaşmaya ve huzûrundan kavulmaya sebephtir.

- Kerâmet ise, cenabu hak tarafından emrolunamamıştır ve terk edilmesi hiç bir zaman teşkil etmez. Belki kerâmetin terk edilmesi, ızhâr edilmesinden daha evlâdır." (376)

İstikâmet hakkında azda olsa bir kaç cümleyi nakletmekle, anlamış olduk ki, istikâmet bulunursa, kerâmet zuhûr edebilir. Fakat bir kimsede istikâmet bulunmadığı halde hârikulâde bir hal zuhûr ederse, o keramet değil istidrac olur. Şu halde kerametin zuhûru için ve zuhûreden harikanın keramet olduğu hükmünü verebilmek için, istikâmet şarttır. Öyle oluncada, elbet istikâmet, kerametten üstün ve afdal olur.

Meşayihi kiram ve ulema-i ızamdan Bağdatlı **Seriyyüssekatî** (R.A.) hazretlerine denilmiş ki:

"Falan kimse, bir gecede Mekkeye yürüyor.

- Bunun üzerine Seriyyüssekatî (R.A.):

- Allâhın lânetinde olan şeytanda bir saatte doğu ile batının arasını kat, eder, diyor.

- Seriyyüssakatî hazretlerine başka bir zamanda yine deniliyor:

- Falan kimse gökte uçuyor.

- Bunun üzerine Seriyyüssekatî (R.A.):

- Kara sinekte aynı gökte uçuyor, diyor.

(374) Mirkatül Mefâtih, C.1,S.73
(375) Kenarlı Berîka, C.1.S. 425.
(376) Kenarlı Berîka, C.1.S. 148.

Başka bir vakitte yine Seriyyüssekatî (R.A.) **hazretlerine deniliyor-ki:**

- Falan kimse, suyun üzerinde yürüyor.

- Bunun üzerine Seriyyüssekatî hazretleri:

- Balıkda suyun üzerinde yürüyor (yüzüyor), **diyor"** (377).

Bu büyük zâtın cevaplarından ve îzâhından anlaşılmıştır ki, uçacam, kaçacam, su üzerinde yürüyeceğim, sevdasında bulunarak keramet ızharı, büyük bir meziyyet değildir.

Havada (gökte) uçmayı, suyun üzerinde yürümeyi, az bir zamanda uzun mesafeleri kat etmeyi en âciz mahluklarda yapıyor. Esas fazîlet, istikâmetli ve hâlikin rızasını kazanan bir kul olabilmektir.

Bâyezidi Bisdami, Zeynüddini Hafî ve Ebu Hafsıl Haddad (R.A.) gibi büyüklerde, kerametin ızhar edilmemesi için cenabu hakdan niyazda bulunmuşlardır. Zira kerametin ızharı ile nefislerinde bir eminlik olabilir korkusu içinde bulunmuşlardır.

Hatta mezhep sahibimiz büyük imam, **İmamı Azam** (R.A.) hazretlerinde kerâmetlerin zuhur etmesiyle nefsinde bir değişiklik meydana gelmiş ve insanların kötü hellerine, ayıplarına muttalî olmuştur. Onun için kendisinden kerametin kalkmasını yüce Allâhdan temenni etmiştir (378).

Ebu Hanife merhumun bu keşif ve kerâmet zuhûrunun kaldırılmasını istediği mesele yukarda geçmiştir.

Burada birde hadişi şerif naklederek mevzûumuzu kapatalım.

Süfyan bin Abdullah (R.A.) den mervîdir, diyor ki:

"Ben dedim, ya Rasûlullah!

- Benim için islamdan bir söz söyle, senden sonra hiç bir ferdden bir daha sormayayım.

- Bunun üzerine Rasûlullah (S.A.V.):

- Ben Allâha îman ettim, de. Sonra istikâmet et, dedi" (379).

Yukardaki ayeti celiyle, büyüklerin sözleri ve son hadisi şeriften anlaşılmıştır ki, mümin istikâmet sevdasında olmalıdır. keramet sevdasında olmamalıdır. Zirakeramet; bir gün olup insanı aldata bilir.

Ve büyük diye tanınan ve söylenen kimselerinde istikâmetine bakmak lazımdır. Keramet ızhar etmesine bakmak insanı aldatabilir. Çünkü sihir, kehânet, huddamlık ve istidrac yoluyla hârikulâde hallerde olabilir.

(377) Kenarlı Berîka, C. 1, S. 147.
(378) Dürer Hâşiyesi Hâkimiye Bak, S. 6.
(379) Müslim, Mişkatül Mesâbih, C. 1, S. 73.

Eğer ilim ve amelleriyle İslâma ve îmana uygun istikâmetli kimseleri görürsek, onlara sevgi, saygı ve hürmet etmek, başlıca vazifemizdir.

Şâyet kerametten dem vurupta, bir çok mülhidlik ve zındıklık hallerde ve amellerde bulunanlara tesadüf edersek, onlarında amansız düşmanı olmalıyız. Ve müslümanları onların şerlerinden korumak başlıca vazifemiz olmalıdır. Ve onlardan ateşden kaçarcasına kaçmalıyız. Zira onlar şeytanın askeridirler.

EVLİYA İLE ENBİYA ARASINDAKİ FARKLAR

Enbiya-i izamla Evliya-i kiram arasında belli başlı farklardan bâzıları şunlardır:

a) Enbiyaya (Peygamberlere) verilen Peygamberlik, vehbîdir, yani çalışma ve çabalama olmadan cenabu hak kendisi tarafından seçtiği kimselere Peygamberlik lutfunu bağışlamıştır.

Evliyalik ise, kesbîdir. Yani kulun çalışmasıyla elde etmesine bağlıdır. Evliyalara îman ve amelinde istikâmete ve iyi amellere devam ettiklerinden dolayı cenabu hak onlara sevgi ve mahabbetini lutfeder ve onları kulları içinde taltif eder.

b) Evliya, Enbiyaya tâbidir. Yani, evliya tâbi, enbiya metbûdur. Elbet metbû olan (uyulan), tâbi olandan afdaldır.

c) Enbiya, mâsumdur, evliya ise, mahfuzdur. Yani, enbiyalar, bir defa kesin olarak küfür ve şirkden berîdirler. Ve büyük ve küçük günah işlemektende masumdurlar. Kat-i surette büyük ve küçük günahı bilerek işlemezler. Hataen işlemeleri ise, caizdir. Peyamberlerden sadır olan bu hallerede, zelle tâbir edilmiştir.

Evliyalar ise, masum değil, mahfuzdurlar. Kötülük ve günah işlememeleriiçin Allâhü teala onları hifzeder. Bu hifzetme işi, mâsum gibi anlaşılmamalıdır.

Mâsum olanları, kesinlikle küfür, zulüm, hırsızlık ve emsali şeyleri işlemekten cenabu hak onları emânında kılmıştır.

Lakin mahfuz olan evliyalar ise, hıfzı ilahiden çıkıp küfrü, şirki ve büyük-küçük günahları işleyebilirler.

Nitekim şu ayeti celiyle böyle bir zatın akibetini beyan etmektedir:

-"(Habibim) **onlara o kimsenin** (Bal'am bin Bâurânın) **haberinide oku ki, biz kendisine ayetlerimizi vermişdikde o, bunlardan sıyrılıp çıkmış, derken şeytan onu arkasına takmış nihayet azgınlardan olmuştu.**

- Eğer dileseydik onu bu (ayetlerle) **yükseltirdik.**

- Fakat o yere (alcaklığa) **saplandı ve hevasına uydu. Artık onun sıfatı, o köpeğin ki gibidir ki, üstüne varsan dilini sarkıtıp solur. Yahut kendi haline bıraksan yine dilini uzatıp solur.**

- İşte âyetlerimizi yalan sayanlar gürûhunun sıfatı budur. Artık sen (habibim) **kıssayı** (onlara anlat), **belki iyice düşünürler"** (380).

Bu âyeti celiylelerin sebebi nüzulları şudur:

"İsrail oğullarının bilginlerinden (Bal'am bin Baura) adında birisi, duası makbul bir adamdı. Kavminin verdiği hediyeler, ettikleri ısrarlar neticesinde Musa aleyhisselamın leyhinde dua etmiş, bu yüzden dili göksüne kadar sarkmıştı".

Tefsirlerde başka kimselerin isimlerinden de bahsedilmektedir. Erbabı mütalaa bu ayetin tefsirlerine muracaat edebilirler.

Meşayihi kiram ve ulema-i ızamdan **Cüneydi Bağdadi** (R.A.) hazretlerine sorulmuş:

Arif (Evliya), **zina eder mi?**

- Cüneydi Bağdadi bir müddet başını aşağıya eğip durduktan sonra başını kaldırıyor ve şu mealdeki ayeti kerimeyi okuyor:

"Allâhın emri, mutlaka, yerini bulan bir kaderdir" (381).

Hz. Cüneyd (R.A.) verdiği cevapta, velî olan kimsenin zina etmesi mukadderse, zina eder, demektir.

Binaenaleyh peygamberlerden peygamberlik kalkmaz ve mâsumdurlar. Son nefeslerindende emindirler. Mutlaka îmanla ölürler ve öyle olmuştur. Fakat evliyadan, evliyalık kaldırılabilir. Ve büyük küçük günahı işlemek olabileceği gibi, Allah muhafaza küfre bile sapabilirler.

d) Peygamberler, evliyalardan her bakımdan efdal ve üstün kimselerdir. Hatta bir peygamber, bütün evliyadan efdaldır.

Nitekim büyükler şöyle buyurmuşlar:

إِنَّ نَبِيًّا وَاحِدًا أَفْضَلُ مِنْ جَمِيعِ الْأَوْلِيَاءِ

(بريقة - جلد ١ - ٣٦٠)

"Elbet, bir tek peygamber, bütün evliyalardan efdal ve üstündür" (382).

(380) Âraf Sûresi: 175 - 176.
(381) Ahzâb Sûresi: 38, Berîka, C. 1, S. 265.
(382) Kenarlı Berîka, C. 1, S. 360.

Binaenaleyh Evliyayı Enbiya üzerine takdim etmek zındıklık olur.

Akâid kitaplarımızda şöyle yazılmıştır:

"Velî: Peygamberler derecesine asla erişemez" (383).

Evliyanın peygamberlerin derecesine asla yükselemediği halde peygamberlerden afdal diyenlere şöyle cevap verilmiştir:

"Şüphesiz Veliyi, Nebi (Peygamber) **üzerine tafdil kılmak küfür ve dalalettir"** (384).

Evlayilar, Peygambelerin Peygamberlik vazifeleri ve nübüvvetleri gelmezden evvel kendilerindeki velâyet derecelerine bile erişemezler, yani Peygamberlerin evliyalık halleri, evliyaların velâyet mertebelerinden üstündür.

Büyükler tarafından şöyle denilmiştir:

"Evliyaların en son mertebeleri, Peygamberlerin başlangıç mertebeleridir" (385).

Yani, evliyalar, en son makam ve mertebeye ulşatıkları an, Peygambrlerin başlangıç zamanları demektir ki.

Peygamberlerin nübüvvetlerinden evvel olan velîlik mertebelerinin ibtidası anlamındadır.

Şu halde Peygamberlerin velîlik mertebeleri ile nebîlik mertebeleri vardır. binaenaleyh Peygamberlerin hangi mertebeleri afdaldır? diye sorulacak olursa, şu cümlelerle cevab verebeliriz:

"Evet Peygamberler, velîlik ve nebîlik mertebeleri ile muttasıf olmakla beraber, hangi mertebenin afdallığı husûsunda tereddüt vâki olabilir. (Elbet nebîlik mertebesi afdaldır).

Fakat nebî olmayan velîden, Peygamberin afdallığı muhakkaktır" (386).

Velîler ermez rütbede nebiye,

Bedîhiîdir bu söz her bir zekiye, Akâid manzûmesi

e) Enbiyalar, hasımlarını ilzam etmek için hasımlarının istedikleri hâlinde, her hangi bir mucizeyi gösterebilirler.

Fakat evliyalarda her ne kadar keramet zuhûr edersede, hasımlarını ilzam için olmaz.

Ancak bâzı kendilerinin haberi var iken, bâzende hiç haberi olmadan hârikulâde haller: kerametler zuhûr eder.

(383) Akâid-I Neseffi.
(384) Kenarlı Berîka, C. 1, S. 306.
(385) Şerhi Aynülilim, C. 2, S. 333
(386) Receb Efendi, C. 1, S. 265.

f) Enbiya-i kiram hazretleri; cenabı hakdan kendilerine gelen hükmü ilahileri ümmetlerine tebliğ ile mükelleftirler.

Evliyalar ise, Peygamberlere gelen hükmü ilahileri tebliğle enbiyalara ittiba edip, onların sünnetlerini ümmetlerine tebliğ etmekle mükelleftirler. Yani, evliyalar, Peygamberlerini takip ederler ve onlara uyarlar.

Ehli sünnet akîdesi böyle iken şîîlerin lideri Hümeyninin çok ve çok tehlikeli şu sözüne bakınız: **"Lenâmeallahı hâlâtün, la yeseuna melekün mukarrebün vela nebiyyün mürselün = Bizim Allahla öyle bir hâlimiz vardır ki, bizim erişdiğimiz mertebelere, ne mukerreb melek ve ne kitab verilen Peygamber erişemez".** (Hukûmeti İslamiye = Hümeyni).

İslam Fıkhında devlet ismi ile tercüme edilen kitabında ise şu cümleler yazılmıştır: **"Mezhebimiz gereğince, imam olan zâta verilen tekvînî velayete, yani mânevi makama-meleki mukarreb-ve Nebiyyi mürsel-de erişemez".** (Bu sözlerin tehlikeli yönlerini "73 Fırka" isimli eserimizde îzâh ettiğimizi hatırlatırız.

Burada câlibi dikkat bir hususu hatırlatmak isteriz. Görüldüğü üzere adam küfrü mûcib görüşleri savunuyor ve kitabında yazıyor ve söylüyor. Ehl-i Sünnet olduklarını söyleyip inananlarda okuyorlar. Biz veya başka birileri, bu görüşlerin kötülüklerini yazıp söyleyince, bize veya başkalarına hasım oluyorlar. Be hey zavallı ve peşin fikirliler esas suçlu ve buğzedilecekler, ö sözü söyleyip savunanlardır. Bizler, doğruyu öğrenmek isteyenlere gerçekleri nakleden ikazcıyız. Cenâbu hak bütün müslümanlarla beraber bizleri ve o zavallı câhil kişileride, istikâmetde devam ettirsin. Amin.

EVLİYADAN, İLÂHİ HÜKÜMLER SUKÛT EDER Mİ?

Enbiyadan sukûd etmeyen emri ilahiler, evilayadan da sukût etmez. Zira efdal, üstün, vahye muhatab ve metbu olan Peygamberlerden sâkıd olmayan ibadetler ve emri ilahîler, elbet onlara tabi ve onların ümmetleri olan evliyalardan da sakıt olmaz.

Ehli sünnet vel cemaat mezhebine göre, evliyalardan emri ilahi ve nehyi ilahi sukût etmez. Hatta cenâbu Hakka yakın olan her kula teklifi ilahi biraz daha şiddetli olur.

Mesela: Peygamberimiz (S.A.V.) efendimiz cenabı nakkın sevgili ve dostu olması hasebiyle, Rasûlullah efendimiz ibadeti yaparken ayakları dahi şişerdi. Ve teheccüt namazı, Peygamber efendimize vacip iken, biz ümmetlerine sünnettir.

Cenabı Hak bütün Peygamberlere hitaben şöyle buyurmuştur:

يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ﴿٥١﴾

"Ey Resuller (Peygamberler!)! temiz ve helal olan şeylerden yiyin. Güzel (ve iyi hareket) lerde bulunun. Çünkü ben ne yaparsanız hakkıyle bilenim" (387).

Peygamber (S.A.V) efendimize hitaben şöyle buyrulmuştur:

"Ey Peygamber! Allahtan (C.C.) kork" (388).

Diğer âyeti kerimede şöyle buyurulmutur:

"O halde (habibim), maiyetindeki tevbe eden (mümin) lerle beraber emrolunduğun gibi dosdoğru haraket et." (389).

Diğer bir ayeti celilede şöyledir:

"(Habibim) gece (nin) birazında (saatlerinde ibadete) kalk,

- "(Gecenin) yarısı miktarınca, yahut ondan birazını eksilt" (390).

Diğer bir ayeti celiylede de şöyle hitap edilmiştir:

وَاعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّىٰ يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ ﴿٩٩﴾

- "(Habibim) sana ölüm gelinceye kadar Rabbine ibadet et (ibadete devam et)" (391).

Bu son âyeti celiylenin îzâhı, "İslamda Evliya meselesi ve harîkalar" da ve "İslama Sokulan Bid'at ve Hurâfeler" adlı eserimizde beyan edilmiştir.

Keza Âdem (A.S.) cenabı hakkın sevgilisi ve seçkin dostu olduğu halde ağaçtan yemeyi nehyetmiş ve şöyle buyurmuştur:

وَقُلْنَا يَا آدَمُ اسْكُنْ أَنْتَ
وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ وَكُلَا مِنْهَا رَغَدًا حَيْثُ شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا
هَٰذِهِ الشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٣٥﴾

(387) Mûminûn Sûresi: 51.
(388) Ahzab Sûresi, 1
(389) Hûd Sûresi: 112.
(390) Müzemmil Sûresi: 2 - 3.
(391) İsrâ Sûresi: 99.

- "Ve (Biz azîmüşşan Âdeme) **dedik ki; Ey Adem! sen eşinle beraber cennete yerleş, ondan** (cennetin yiyeceklerinden), **neresinden isterseniz, i-kinizde bol-bol yiyin.** (Fakat) **şu ağaca yaklaşmayın. Yoksa ikinizde** (nef-sine) **zulmedenlerden olursunuz"** (392).

Bu âyeti kerimedeki yasağa, Âdem (A.S.) unutarak riâyet edemedi. Ve yasak edileni yedi. Bunun üzerinede itab-ı ilahiyeye uğradığı Kur'an-ı Kerim ayetlerinde sabittir.

Peygamber (S.A.V.) efendimizde hayatında üst üste üç gün karnını do-yurmadığı beyan edilmektedir.

Hatta açlıktan ve tâkatsızlıktan bir günde yetmiş Peygamberin öldüğü zikredilmektedir (393).

Cenabı Hak Kur'an-ı Krim'de kullarına, beş vakit namazı, orucu, zekatı ve haccı farz kıldığını beyan etmiştir.

Elbet bu ibâdetler; mükellef, sağlam, akıllı ve vazifeye muktedir olan veya olabilecek her müslümana teklif etmiştir. Mükellef ve kâdir olmayanlara teklif etmemiştir.

Mesela: Fakire, zekat, vermeyi, hacca gitmeyi farz kılmamıştır. keza hayızlı ve nifaslı kadınlara özürleri hâlinde iken ibadetleri kaldırmış. Selâmete erişince sâdece orucun kazasını beyan buyurmuştur.

Yani, İslam dini kula zorluğu yüklememektedir. Daima kolaylığı emret-miştir.

Şimdi yukardaki âyeti celiylelere ve uzun îzâhata göre, evliyalık iddia-sında bulunanlardan ibadetin sukutundan bahsedenler olursa, bilinmelidir ki, bu adamlar; zındık, mülhit ve kâfir kimselerdir.

İbâhiye nâmiyle anılan mel'unlar, asırlarca evvel şu küfürleri ortaya at-mışlardır:

"Kul, mahabbetin son zirvesine ulaştı mı, ondan zâhîrî ibadetlerden namaz, oruç, zekat ve hacc gibi vazifeler sâkıt olur. Onun ibâdeti ondan sonra tefekkürdür. Ve o kimse, nûru ile semalara çıkar, cennete girer ve hûrilerle kucaklaşır" (394).

İşte bu küfür sözler ve iddiâlar asırlarca evvel ortaya atılmış, bugünde aynı iddiâda olanlar eksik değildir. Yer, yer çoğaldığı da görülmektedir.

Böyle sapık, zındık ve mülhidlerin kafirlerden daha zararlı olduğun **İmam-ı Gazali** merhum şu sözleriyle beyan buyurmuştur:

---

(392) Bakara Sûresi: 35.
(393) Bahrul Kelâm, S. 57'ye bak.
(394) Bahrul Kelâm, 55.

إِنَّ قَتْلَ هٰذَا أَوْلَى مِنْ مِائَةِ كَافِرٍ

(قاله امام الغزالي)

"Şüphesiz böyle (zındık, sapık ve mülhid) **kimseleri öldürmek, yüz kâfiri öldürmekden daha evlâ ve sevapdır".**

Ehli sünnet vel cemaat mezhebine göre, yukardaki sözler ve iddiâlar küfürdür. Kim bu iddiaların doğruluğuna inanır veya söylerse, işte o adamda, o andan itibâren kâfirdir.

Öyleya hiç bir peygamberde görülmeyen, vâki olmayan bir şey elbet ümmetlerinde de olamaz. Fazîlet ve meziyet bakımından kulların en şereflileri peygamberlerde olmayan şey, onların ümmetlerinden birinde nasıl olabilir? asla olamaz.

Mülhid ve kafir ibâhiyelerin bâzılarıda:

"Allâhü teala kadınları ve malı halketmiştir. Bu kadınlar ve mal insanlar arasında mubahtır.

- Hatta bir kimse, başka bir kimsenin malına veya karısına meyl etse, o kimse için arzû ve isteğini yerine getirme hakkı vardır. zira Âdemle Havva (A.S.) **ölmüşlerdir. Bu mal, kadınlar, bizim aramızda veresiye kalmıştır"** derler.

İbâhiyelerin bu sözlerinde ırz nâmus ve mal emniyetini kaldırıp bir nevi kızıllık telkin etmekten başka bir ciheti yoktur. Zira İslâmın esaslarına göre. Müslümanın malını rızası olmadan başkasının yemeye hakkı, haddi yoktur.

Nitekim bir âyeti celiylede şöyle buyrulmuştur:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً عَنْ تَرَاضٍ مِنْكُمْ

"Ey müminler! Birbirinizin mallarını haram sebeplerle yemeyin, meğerki (o mallar) **sizden karşılıklı bir rızadan** (doğan) **bir ticaret** (malı) **ola"** (395).

Başkasının karısını, canı isteyinece, arzusunu yerine getirir, iddialarına gelince, bu düşüncelerinde küfür olduğu âşikardır.

(395) Nisâ Sûresi: 29.

Zinanın haramlığı ve zinanın çeşitleri hakkında : "İzahlı Mülteka Tercümesi" adlı eserimizin ikinci cildinde ve "İslamda Tesettür ve Haya" adlı eserimizde uzun îzâhat verilmiştir.

Cehabı Hak Kur'an-ı Kerim'de zinanın haramlığından bahsederken, bunlarında ilahi hükmün zıddını söylemeleri ve inanmaları, elbette açıkça küfürdür.

Kur'an-ı Kerim'de nikahın meşruiyyet ve ehemmiyeti, zinayı irtikap edenlerin cezâ yönleri beyan edilirken, bu hükümlerin zıddını iddia etmenin küfür olacağını ve olduğunu hakikata erişmiş her mümin bilir ve bilmeside lazımdır.

Kul, ne kadar yükselirse yükselsin âkil, bâliğ, sıhhatlı ve teklifi ilâhiye muhatab müslüman oldukça, ibâdet asla sukut etmez.

Akaidi Nesefi ve şerhinde bu husus şöyle beyan edilmiştir:

وَلَا يَصِلُ الْعَبْدُ مَادَامَ عَاقِلًا بَالِغًا إِلَى حَيْثُ يَسْقُطُ
عَنْهُ الْأَمْرُ وَالنَّهْيُ ؛ (عقائد نسفی)

"Kul, âkil ve bâliğ olduğu müddetçe ondan (kuldan) **emri ilahi ve nehyi ilahi sukut edecek bir cihete vâsıl olamaz"** (396).

Şu mühim cümleler bu mevzûu açıklamaktadır:

Sukûtu emru nehiy olmaz velîden,
Hilafı şer'i şey gelmez velîden.

Akaid manzumesi

İbâdetin sukutunu iddiâ eden zındıklardan örnek misali ve onlar hakkında büyüklerin sözleri, **"İslamda Evliya Meselesi ve Harikalar"** isimli eserimizde beyan edilmiştir. O sahifeleri tekrar okuyunuz. Ayrıca "73 Fırka" isimli eserimizide tavsiye ederiz.

EVLİYÂNIN TOKADI MESELESİ

Fânilere aşırî mahabbet eden insanlar, her asırda ve her yerde fânileri âdeta ilah mertebesine yükselterek, büyük saydıkları veya büyük olduğu herkesce kabul edilen muhterem zatlara dil uzatanların, büyüklerin mânevi tokatlarını yediklerini veya yiyeceklerini söylemekten kendilerini alamıyorlar.

(396) Akâid-i Nesefi.

Evet, hayrın ve şerrin, menfaat ve mazarratın, ölümün ve dirimin, îmanın ve küfrün haliki Allâhü tealadır.

Kur'an-ı Kerim'de bu gerçek açık olarak beyan edilmiş ve îmanın altı şartından biriside **"Hayır ve şer Allâhü Teâlanın takdiri ile"** olduğu mâlum ve müsellemdir.

Bu hususda pek çok âyeti kerimelerden bir kaçı şöyledir:

وَإِنْ يَمْسَسْكَ اللَّهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ لَهُ إِلَّا هُوَ ۖ وَإِنْ يُرِدْكَ بِخَيْرٍ فَلَا رَادَّ
لِفَضْلِهِ ۚ يُصِيبُ بِهِ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ ۚ وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿١٠٧﴾

"Eğer Allah (C.C.) **sana** (her hangi bir yüzden keder), **bir zarar dokundurursa, onu Allah'dan başka hiç bir açıcı** (giderici) **yoktur. Eğer sana bir hayırda dilerse, onun** (fazlu kerem) **ini geri çevirici hiç bir** (kuvvet) **de yoktur. O, bunu kullarından dilediğine eriştirir ve o bağışlayıcı, esirgeyicidir."** (397).

Diğer âyeti celiyle mealleri:

"Şüphesiz her şeyi biz (Azimüşşan) **bir taktir ile yarattık"** (398).

- "(Habibim) **De ki: Hepsi Allah tarafındadır"** (399).

Bu âyeti celiyleler gibi daha pek çok âyeti celiyleler ve hidîsi şerifler vardır.

Peygamber (S.A.V.) efendimiz, kendisini küçüklüğünden beri seven ve yardım ederek büyümesine, bakımına sebep olan, fakat îman etmemiş olan Amcası **Ebu Talibin** îmana gelmesi için çok çabaladı. Fakat ilâhi takdir ve hidâyet yetişmeyince, onun çabalaması fâide vermedi. Ve îmansız olarak öldü.

Rasûlullah'ın çırpınması üzerine cenabu hak şu âyeti çeliyleyi inzal buyurdu:

(397) Yunus Sûresi: 107.
(398) Kamer Sûresi: 49.
(399) Nisâ Sûresi: 78.

Peygamber (S.A.V.) diğer sözünde şöyle buyurmuştur:

"Eğer Ebû Bekirin îmanı ile müminlerin hepsinin îmanı tartılmış olsa, Ebû Bekirin imanı ağır gelir" (405).

Yâni, Peygamberlerden sonra Ebû Bekirden afdal hiç bir kimsenin üzerine güneş doğmamıştır. ancak Ebû Bekirin üzerine doğmuştur ve batmıştır.

Hz. Aişe (R.A.) den rivayet olunmuştur, demiştir ki;

"Ben Rasûlullah (S.A.V.) **den işittim diyordu:**

- Bir kavmin içinde Ebû Bekir var iken başka bir kimsenin imam olması layık olmaz" (406).

Hz. Ömer (R.A.) den rivayet edilmiştir, demiştir ki:

"Ebû Bekir bizim ulumuz, hayırlımız ve Allâhın Rasûlune en sevgili olanımızdır" (407).

Hz. Ali (R.A.) efendimizde Hz. Ebû Bekirin afdal olduğunu beyan eden mühim sözlerinden bir kaç satırın da şöyle demiştir:

"Rasûlüllahdan sonra insanların en hayırlısı, Ebû Bekir, ondan sonra Ömer, ondan sonra Osmandır ve ondan sonrada, müslümanlardan bir adamdır". (Berika, C.1, 312).

Hz. Ömer, Hz. Osman, Hz. Ali (R.A.) efendilerimizin fazîletleri hakkında Rasûlullah (S.A.V.) efendimizden vârid olmuş pek çok hadîsi şerifler mevcuttur. Fakat biz mevzuu uzatmamak için hepsini içine alır bir kaç hadisi şerifle iktifa edeceğiz.

Rasûlulah (S.A.V.) efendimiz bir hadîsi şeriflerinde şöyle buyurmuşlar:

خَيْرُ النَّاسِ قَرْنِي ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ (بخاری ، مسلم)

"İnsanların en hayırlısı, benim bulunduğum asırdakilerdir (Birinci yüzyılın içindekilerdir).

- Ondan sonra, o asrı (zamanı) **tâkip eden asırdakiler hayırlıdır,**

- Ondan sonra o asrı (İkinci asrı) **tâkip eden asırdaki kimseler, hayırlıdır"** (408).

(405) Küçük Ebad Fıkhul Ekber Şerhi Aliyyülkâri, 159.
(406) Tirmizî.
(407) Tirmizî.
(408) Buharî - Müslim.

Akâid kitaplarımızda Peygamberlerden sonra afdal olan kimseler, yine aynı bu minval üzere yazılmıştır.

Nitekim akâid manzumesinde şöyle sıralanmıştır:

Velîler afdalı, Ebû Bekir Sıddık,
Bu dur icma-ı ümmet eyle tasdik.
Ömerde Efdalıdır Evliyânın,
Ebû Bekir Velîden mâadânın.
Bunlardan sonra zinnureyn afdal,
Haya gencinesi hilmeyle ekmel.
Gelip nevbet Aliyyül mürtezâya,
Mufazzaldır, bunlardan mâadaya.

Yukardaki hadîsi şerif ve beyitlerde beyan edildiği üzere, Evliyâların afdal olanları, Hulefâ-i Râşidin, onlardan sonra cennetle tebşir edilen diğer altı (6) kişi, onlardan sonra Sahâbe-i kiram'dırlar. Onlardan sonra Tabiîn, onlardan sonra diğer asırlarda (yüzyıllarda) gelen mümini müttekîlerdir.

Bulunduğumuz güne kadar her asırda (her yüz senede) o asrın mümtaz ve fâzıl kişileri gelmişlerdir ve kıyâmete kadarda böyle fazîletli kişiler devam edeceklerdir.

Bir hadisi şerifte Rasûlullah (R.A.) efendimiz şöyle buyurmuşlardır:

لا تزال طائفة من أمتي ظاهرين على الحق حتى تقوم الساعة

"Benim ümmetimden hakkın zahiri üzere devam eden bir tâife (topluluk), **kıyâmete kadar devam eder"** (409).

Diğer bir hadisi şerifde de şöyledir:

"Her asırda ümmetimden Allâh'a itâat ve hayır yarışında bulunanlar olacaktır" (410).

Bu hadisi şeriflerde de beyan edildiği üzere, her asır da ve her mümin topluluğu içinde Allâh'ın sevgili kulları evliyalar bulunacaktır. Binaenaleyh bazı mülhitlerin,

"Bizim şeyh efendi evliyaların tâcı, falan şeyh efendi evliyaların önderi veya bizim üstatdan sonra evliya gelmiyecektir Hatemülevliya" gibi söyledikleri sözler, bâtıldır. bu sözleri söyleyenlerde, bâtıl savunucularıdırlar. zira Kur'an-ı Kerim yeryüzünde ve satırları sahifelerinin içinde yazılı

(409) Şir'atül İslâm, 28.
(410) Şir'atül İslâm, 28.

olup hükümleri ile amel edildikçe, Allâhın sevgili kulları evliyalarda yeryüzünde devam edecektir. Daha geniş malumat, **"Peygamberimizin buyurduğu YETMİŞ ÜÇ FIRKA"** isimli eserimizde mezkürdür.

Böyle bâtıl savunucusu sapıklardan her zümre, kendi şeyhlerini veya önderlerini dâima arşa çıkarmışlar. Mehdîlik iddiasında bulunmuşlardır. Bugünde aynı iddialara tesadüf edilmektedir.

Evet ehli sünnet vel cemaat îtikadına göre, evliyaların mertebe ve fazîlet dereceleri, **Hz. Ebû Bekirden** îtibâren zaman ve mekana nazaran inerler. Elbet daha evvel geçmiş olan âlim, kâmil ve müttekî kimseler, evliyâ ve ulemânın en üstünüdürler.

Nitekim Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulmuştur:

"Hayır (ve fazîlet) **yarışlarında tâ öne geçip kazananlar** (a gaince) **onlar** (oradada) **öncüdürler"** (411).

Yukarda Rasûlullahın mubârek sözlerini ve son âyeti celiylenin delâlet ettiği umûmi mana itibarı ile şu hadîsi şerifin hükmünüde dikkatle değerlendirelim:

- "(Ey müminler!) **insanları, derece ve mertebelerine göre mertebelendirin"** (412).

Şu halde hak yolcusu mûmin ve müslüman kimseler bilmelidirlerki, Peygamberi Allah demeyecek derecede, her hangi bir evliyâ ve ulemâyı, Peygamber derecesine yükseltmiyecek derecede ve fazilet bakımından aşağı derece ve mertebede evliyâ ve ulemâlardan sonra gelmiş olanları, evvelce geçmiş olanlardan üstün derecede övgüde bulunmamak lazımdır.

Ne yazık ki, bulunduğumuz asırda evliya hakkında konuşanlardan ve yazanlardan pek çoklarının islam ölçüsüne göre olmadığı görülen ve bilinen bir gerçektir.

Mesela: Birisi sözde tercüme ettiği bir kitabın kapağına kitabın yazarı hakkında şu cümleyi yazıyor: **"Evliyânın önderi"**, zamanımızın bâzı sapıklarında, kendilerine şeyh tanıdıkları kimselere, bu cümleyi söylemektedirler.

Halbuki bu kitabını tercüme ettiği zat, sahabelerden ve tabiinden asırlarca sonra gelmiş kimsedir. evliyanın önderi **Hz. Ebû Bekir** olduğu ve ondan sonra gelen evliyâların derece ve mertebeleri, Rasûlullah (S.A.V.) efendimiz tarafından beyan edilmiştir.

"Zamânın evliyası veya zamanın önderi" denildiği takdirde, söylenen sözlere muvafıklarsa, doğru olabilir.

---

(411) Vâkıa Sûresi: 10.
(412) Müslim, Ebû Dâvud.

Yine birisi bir toplantıda ve makalesinde Hz. Mevlana için şu,

"Güneş dahi ziyasını senden alır ey Hz. Mevlana! sen evliyaların baş tacısın, gibi..." cümleleri söylüyor ve yazıyordu.

Bu cümlelere mümasil islamla hiç alakası olmayan ölçüsüz söz v eyazıları, istismarcı, menfaatçı, şehvet düşkünü, mîdesine bağlı ve putçu kimseler, dâima böyle medh ederler.

Esasında hakiki mümin böyle şeyi konuşmaz. Zira büükler böyle ölçüsüz sözlerden rencide olurlar. kendilerine layık olmayan medhiyeye, hiç bir büyük razı olmaz.

Ancak mülhid, zındık ve sapık soyundan olupda büyük tanınan kazipler râzi olabilirler.

Öyle ise, mümin kardeş! Evliyalar hakkında konuşurken çok dikkatli ol. Her ümmetin ve her asrın ve hatta her topluluğun bir evliyâsı vardır. Bütün ümmetlerin en üstün evliyası, **Hz. Ebu Bekir**'dir. Ondan sonra derece ve mertebelerine göre evliyaları, meretebelendir. haddi aşarak konuşmaktan hazer et. Ehli sünnet vel cemaat yolunu takip et. Selâmete erersin. Aksi takdirde haddi aşarak konuşursan, cehennemi boylayacak olan dalalet yoluna sapmış yetmiş iki (72) fırkanın içine kendini atmış olursun ve cehennemi boylarsın.

Cenâbu hak bütün müslümanlarla beraber bizleri, Allâh'ın dostları evliyaları; derece ve mertebelerine göre mertebelendirip, haddi aşmayan ehli sünnet yolcusu kimselerden kılsın. Amin.

HÂRİKALAR BAHSİ

Evliya bahsine münasebetden dolayı, Hârikalardan, **mûcize, kerâmet, maûnet ve kehânet** gibi meseleleri îzâh edelim.

Hârikalar: Tabîat ve âdet üstü ve beşerî hayatta görülen normal hallerin zıddı olarak insanlarda zuhûr eden, fevkalâde hallerdir.

Bu fevkallâde haller, Peygamberlerde zuhûr etmişse, ona **"mûcize"** evliyâ ve ulemâda zuhûr etmiş olursa, onada, **"kerâmet"** ismi verilmiştir.

Ayrıca hârikulâde olan; **irhasat, iânet, istitrâcât, ihânet, sihir, isâbeti ayın ve kehânet gibi** hallerde yardır. Bunların bazıları iyi kimselerde zuhur eder, bazılarıda kötü ve kâfir kimselerde zuhûr eder ve görülür.

Şimdi biz bunları kısa kısa târif edip açıklamaya çalışalım.

Mûcize: Allâhü teâlâ tarafından Peygamber olarak gönderildiğini isbat ve dâvâsının doğruluğunu ızhar için, cenabu hakkın inâyeti ile peygamberlerde zuhur eden âdet ve tabiat üstü hallere **"mûcize"** denir.

Her peygamber, hak teâlâ tarafından Peygamber olarak gönderildiğini v ekarşısına çıkan hasımlarına bu dâvâsının haklılığını isbat etmek için, o gü-

nün şartlarına ve insanların isteklerine göre, mûcizelerle te'yid edilmiştir.

Peygamberlerin mûcizeleri Kur'an-ı Kerim'de uzun uzun beyan edilmiştir. Biz burada bir kaç tanesi ile iktifa edeceğiz.

Hz. Mûsa (A.S.) zamanında sihirbazlık meşhurdu ve sahirlik had safhada idi. Çeşidli sebeplerle maddelerle milletin gözünü dolduran ve aldatan sihirbazların sihirlerini değersiz hâle getirmek ve hak Peygamberliğini isbat etmek için, cenabu hak Mûsa (A.S.) ma sâhirlerin îmanına sebep oldu.

Bu gerçek Kur'an-ı Kerim'de şöyle beyan ediliyor:

"Sihirbazlar, Fir'avne geldi. Dediler ki, eğer galebeyi kazananlar biz olursak, elbet bize bir mükâfât var değil mi?

- (Fir'avn): **Evet, dedi ve hem siz** (benim) **en yakınlarımdan da olacaksınız muhakkak.**

- (Sihirbazlar) **dediler, Ey Mûsa, sen mi** (ilkin hünerini ortaya) **atacaksın, yoksa atanlar biz mi olalım?**

- **Mûsa** (A.S.): **Siz atın, dedi. vaktaki attılar, halkın gözlerini büyülediler. Onlara** (halka) **korku geldi. Büyükbir sihir** (meydana) **getirmiş oldular.**

- **Biz** (Azimüşşan) da **Mûsa'ya: Bırak asanı** (değneğini) **diye vahyettik. Bir de ne görsünler: Bu** (asa), **onların** (sihirbazların) **bütün uydurup düzdüklerini yakalayıp yutuyor.**

- **İşte bu sûretle hak yerini buldu. Onların yapmakta oldukları sâde bir hiç olup gitti.**

- **Artık orada yenildiler. Zelil ve hakir olarak geri döndüler.**

- **Sihirbazlar, hep birden secdeye kapandılar.**

- **Âlemlerin Rabbine, Mûsa ve Hârûnun Rabbine îman ettik, dediler"** (413).

Bu âyeti celiyledeki kıssanın üst kısmı v edevam eden alt kısmı vardır. Erbabı mütâlaa, aynı sûreden veya tefsirinden açıp okuyabilir.

Bir kaç misalde Peygamberimiz Muhammed Mustafa (SA.V.) efendimizdan nakledelim.

Peygamber (S.A.V.) efendimiz, şiirde, edebeyatta, hatiplikte ve fikir yarışmasında had safhaya varmış bir topluluk zamanında ve onların içinde Peygamber olarak gönderilmişti.

Aynı zamanda o millet putculuk ve cehâletinde ıçinde yüzmekte idiler.

İşte böyle bir zamanda hiç bir ferdin bilemiyeceği söyliyemiyeceği ve beşerin kuvvetinin, zekasının ve sözünün üstünde bir kelamla gönderilmişti.

(413) Âraf Sûresi: 113 - 122.

O kelamı duyan her şâir, edip, hatip ve bilgin kimseler, şaşkınlık içinde kalmışlardı. Ve o kelâmı, beşerin söyleyemiyeceğinide insafla ikrar ediyorlardı.

Evet, Peygamber (S.A.V.) efendimizin getirdiği mûcizelerin en büyüğü, Peygamberimizin tebliğ ettiği günden buğüne kadar muârızlar ve kâfirler tarafından yok edilmeye çalışmalarına rağmen, hiç bir kelimesini değiştiremedikleri ve değiştiremiyecekleri Kur'an-ı Kerim'dir.

Kur'an-ı Kerim'in bir âyeti ve hatta kelimesi hasmını ilzam edecek mâhiyettedir.

Peygamberimizin tebliğ ettiği kelâmı ilâhî ve büyük mûcize olan Kur'an-ı Kerim'de bir âyeti celiylede şöyle buyrulmuştur:

قُل لَّئِنِ اجْتَمَعَتِ الْإِنسُ وَالْجِنُّ عَلَىٰ أَن يَأْتُوا بِمِثْلِ هَٰذَا الْقُرْآنِ
لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا ﴿٨٨﴾

- "(Habibim) **deki: And olsun insanlar ve cinnîler şu Kru'an'ın benzerini meydana getirmeleri için bir araya toplansalar ve birbirlerine yardımcıda olsalar, yine onun benzerini getiremezler"** (414).

İşte ilâhi kelam Kur'an-ı Kerim, hasımlarına böyl meydan okumakta ve Peygamberimizin hak teala tarafından ümmetlerine tebliğ ettiği en büyük mûcize, bugüne kadar devam etmiş ve kıyâmete kadar da devam edecektir.

Rasûlullah (S.A.V.) efendimizin diğer mûcizelerinden bâzılarınıda nakledelim.

İbni Mes'ud (R.A.) den rivâyet olunmuştur, diyor ki:

"Peygamber (S.A.V.) **zamanında ay iki parça oldu. Bir parçası dağın üstünde idi, diğer parçası aşağısında idi.**

- Peygamber (S.A.V.) **de:**

- Şâhid olunuz, görünüz, bakınız dedi" (415).

Şifa-i şerifde, mevahibi ledünyede ve diğer kitaplarda beyan edildiği üzere, Rasûlullâhın duası bereketi ile az yemeğin ve az suyun pek çok kişiye yettiği, ağaçların, otların ve devenin Rasûlullahla konuştuğu mâlüm ve müsellemdir. Parmağından akan su ile ordu sulanmıştır.

(414) İsrâ Sûresi: 88.
(415) Şifâ-i Şerîf, C. 1, S. 237.

Hulâsa-i kelam, kendilerinden evvel geçen Peygamberlerin bütün mûcizeleri, bizim Peygamberimiz (S.A.V.) efendimizde de görülmüştür.

Mûcize: Peygamberlerde, Peygamber olarak gönderildikten sonra Peygamberlik dâvâlarının ızharı ve isbâtı için, kendilerine cenabu hak tarafından lutfedilen âdet ve tabiatın hilafına ve tabiat üstü zuhur eden hallerdir.

İrhâsât: Peygamberlerde, Peygamberlik gelmezden evvel zuhûr eden harikulâde hallere **"irhâsât"** denir.

Meselâ: Peygamberimizin çocukluğu ve diğer yaşları ânında iken ve peygamberlik gelmezden evvel, kendisinde görülen fevkâlede haller, irhasat kısmına dahildir.

KERÂMETDEN BAŞKA HÂRİKALAR

Mûcize ve kerâmetden başka zâlim ve fâsıklarda da görülebilen veya bâzı âlet ve edevatlarla gösterilen acâib haller ve hârikalardan bazılarını sıralayıp açıklamaya çalışalım.

İstidrâcât: Kâfir ve zâlim kimselerin bela ve azabını artırmak veya tuğyanlarının artmasıyle muâhaza ve cezalarını bir müddet sonraya bırakmak sûretiyle kendilerinin ellerinde veya şahıslarında arzu ve iddilarına göre zuhûr eden harikulâde hallerdir.

İblise verilen fevkalede haller, istidrac cinsinden olan hârikalardır.

Keza Fir'avn, Karun, Şeddat, Ebu Cehil ve emsali kafirlere verilen fevkalade haller ve dünya hayatlarındaki müstesna varlıklara kavuşmalarda, istidrac cinsinden olan hâkiralardır.

Kur'an-ı Kerim'de bu husus şöyle beyan edilmektedir:

فَذَرْنِي وَمَن يُكَذِّبُ بِهَٰذَا الْحَدِيثِ ۖ سَنَسْتَدْرِجُهُم
مِّنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٤﴾ وَأُمْلِي لَهُمْ ۚ إِنَّ كَيْدِي مَتِينٌ ﴿٤٥﴾

"Artık bu sözü (Allahın kelamı olan Kur'an-ı) **yalan sayanları bana bırak** (sen üzülme habibim). **Biz onları, kendilerinin bilmeyecekleri bir cihetten, derece derece azaba yaklaştırırız.**

- Ben onlara mühlet (zaman) **veriyorum** (iplerini uzatıyorum). **Şüphe yokki, benim fendim sağlamdır"** (416).

(416) Kalem Sûresi: 44 - 45.

Bu âyeti kerimede de beyan edildiği üzere **istidrac:** Bir kul günahını tâzeledikçe cenabi hakkın onun sıhhatını, menfeat ve ikbalini, devlet ve nîmetini artırması, onun şükrünü, tevbesini, istiğfarını unutturması, bu sûretle onu gazab ve azabına derece derece yaklaştırması ve nihâyet ansızın onu yakalaması demektir (417).

Diğer bir âyeti celiylede şöyle buyrulmuştur:

فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِ فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ أَبْوَابَ كُلِّ شَيْءٍ حَتَّىٰ إِذَا فَرِحُوا بِمَا أُوتُوا أَخَذْنَاهُمْ بَغْتَةً فَإِذَا هُمْ مُبْلِسُونَ ﴿٤٤﴾

"Onun için bunlar (azgın adamlar), **kendilerine ne hatırlatıldı ve öğüt verildi ise, onları unutunca üzerlerine her şeyin** (her zevkin ve her nimetin) **kapılarını açtık. Nihâyet kendilerine verilen o şeyler** (o genişlik ve serbestlik) **yüzünden** (tam şımarıp) **ferahlandıkları vakit de, onları** (yani, nîmet azgınlarını) **ansızın tutup yakalayıverdik ve artık o anda onlar bütün ümîtlerimden mahrum kaldılar"** (418).

Rasûlullah (S.A.V.) efendimizde istidracı, şu mubârek sözü ile beyan etmiştir:

إِذَا رَأَيْتَ اللهَ يُعْطِي الْعَبْدَ مَا يُحِبُّ مِنَ النِّعَمِ وَهُوَ مُقِيمٌ عَلَى الْمَعْصِيَةِ فَإِنَّمَا ذَلِكَ مِنْهُ اسْتِدْرَاجٌ

(احمد بن حنبل، طبرانی)

"Kulun, masiyete devam ve ısrar etmesine rağmen, Allâhın ona nîmetten sevdiği şeyi verdiğini görürsen, bu ancak ondan (cenabu hakdan) **bir istidracdır"** (419).

Bu hadîsi şerifin hükmü Fir'avnın uzun hayatı ve o uzun hayat devresinde pek çok arzularına kavuşması gibi halleri îzâh etmektedir.

(417) Hasan Basri Çantay, C. 3, S. 1078.
(418) En'âm Sûresi: 44.
(419) Ahmed b. Hanbel, Taberânî.

Meselâ: Fir'avn dörtyüz (400) sene yaşıyor ve bu hayatı boyunca mutfağında bir tası, su kupası dahi kırılmıyor. İşte bu hal bir istidracdır (420).

Evet günümüzde de pek çok kâfir ve zâlimlere verilen debdebeli hayat, bol servet, istediklerine nâil olmak ve küfür, zulüm, ısyan hareketlerinde bulundukça nîmetin artması halleri, elbet istidracdır.

Ey mümin kardeşler! Bu meseleyi iyi öğrenin ve iyi kavrayınd a şeytanın yolcuları ve dostları olanları iyi teşhis edin. Küfür ve zulme devam edenlerin nîmet içinde yüzmelerine gıpda etmeyiniz. Zira o verilenler, onların azaplarının şiddetlenmesi ve âniden muahaza olunacak bir azâbın ve felâketin neticesidir. Fâni dünyanın süsüne aldanıpda îmânınızı kaptırmayınız. Dikkatli olunuz. Sonra kâfirleri, eşkıyaları, evliya olarak tanımak zorunda kalır, cehennemi boylarsınız.

Şâyet, bu husûsu iyi öğrenmezseniz. Âhir zamanda zuhûr edecek olan **Deccalın** şerrine ve tuzağın atutulursunuz. **Deccal** denen mel'un zuhûr ettiği zaman, onda ölüyü diriltme, buluttan yağmur yağdırma ve bunların emsali hârikulâde şeyler görülecektir. Muminler, bu mel'unun alnında yazılı olan **"Hâzâ kafir: İşte bu kafir"** ibâresini okuyup selameti boylayacaklardır.

Fakat gözlerini dünyaya, putlara, menfaat ve şehvetlerine dikmiş, kendi emellerini icrâ etmek için her türlü haramları işlemekten çekinmeyen câhil ve sapık kimseler, o mel'unu önder, edineceklerdir.

Burada **Deccalın** gelmiyeceğini iddiâ eden zavallılara şu hadîsi şerifi ithaf edelim:

"Ümmetimin içinden Deccal çıkar, kırk (sene veya 40 gün) **durur. Ondan sonra Allâhü teâlâ Meryemin oğlu** Îsa (A.S.) **'ı gönderir."** (421)

Deccal meselesi ve Îsâ Aleyhisselâmın nüzûlu, akâid kitaplarına bile yazılmıştır. **"Peygamberimizin buyurduğu YETMİŞ ÜÇ FIKRA"** isimli eserimizin son tarafında da yazdığımızı hatırlatırız. Ayrıca bu eserin son tarafında gelecektir.

İhânet: Buda kâfir kimselerin dâvâ ve iddiâlarının muhâlifi olarak zuhûr ederki, o kâfirlerin yalancılıklarını ortaya çıkarır. İşte böyle hârikulâde olan hallerede, **"İhânet"** denir. Yalancı peygamber **Müseylemetül kezzab,** kerâmet göstermek için bir hayvanla konuşmak mahâretini göstereyim derken, o hayvan onun yalancı olduğunu söyleyivermişti.

İsâbet-i Ayn: Bir kimsenin, diğer bir kimseye veya her hangi bir şeye bakması, hâlinde hased, puhul ve emsâli kötü ve kem düşünceler olursa, alelekser göz çarpması olur. O isâbeti ayne uğrayan şey, âdeta zehirlenir, kendinden geçer, yıkılır ve hatta bâzılarıda ölür.

(420) Küçük Ebad Fıkhü'l Ekber Şerhine Bak., 148.
(421) Müslim, Ahmed b. Hanbel.

Resûlüllah (S.A.V.) Efendimiz bir hadîsi şeriflerinde şöyle buyurmuştur:

* (حم طب ك ـ عن ابن عباس) الْعَيْنُ حَقٌّ تَسْتَنْزِلُ الْحَالِقَ

"Gözün isâbeti haktır. Öyleki, yüksek dağı dahi devirmesi olabilir." (422)

Diğer bir hadîsi şerif şöyledir:

"Bakmak, iblisin oklarından zehirli bir oktur." (423)

Resûlüllah (S.A.V.7 Efendimizin torunları **Hz.Hasan** ile **Hz. Hüseyin** (R.A) isâbeti ayne mübtela olmuşlardı. **Cebrâil** (A.S.) Resûlüllaha şu düayı okuyup Allâhdan şifâ dilemesini tâlim buyurdular:

"Allâhümme zessultânil azîm velmennil kadîm velveçhil kerîm velkelimâtittâmmeti veddee vâtil müstecâbâti." (424)

Resûlüllah (S.A.V.) bu duayı okuduktan sonra mübârek torunlarının bi iznillah şifa bulmuştu ve derhal çocukların oynamaya kalktıklarını Resûlüllah (S.A.V.) beyan etmişti.

Bir kimse, eğer bir şeye gözünün isâbet etmesiyle bir kötülüğün meydana gelmesinden korkarsa, **"maşaallah, lâkuvvete illâ billah, bârekellah"** cümleleri gibi sözleri söylemelidir.

Sihir: Gizli sebeplerle acâip ve garâip işler üzerine kâdir olabilmek için, nefsâni ve insâni meleklerin çalıştırılmasiyle meydana gelen ve insanlara bir çok asılsız şeyleri hayal olarak göstererek yapılan fevkalâde şeye **"sihir"** denir. Yâni, sihir, gizli ve hileli sebeplerle insanların gözüne asılsız şeyleri varmış gibi gösterme ve her çeşit hile ve aldatıcılık mehâretiyle ortaya atılan ve yapılan şeydir.

İnsanların zararına ve hatta hayatı pahasına da olsa, yapılan sihirler vâki olabilir.

Nitekim akâid kitaplarına büyükler şu ibâreyi yazmışlır:

"Essihru vâkiun - sihir vâki olur, tahakkuk eder." (425)

Yani, bir şeye yapılan sihir, tesirini gösterir vâki olur.

Resûlüllaha bile sihir yapmışlardır. Ve tesiride görülmüştür. Hatta altı aya kadar sihrin tesiri devam ettiği beyan edilmektedir.

---

(422) Kenarlı Berîka, C. 1, S. 283.
(423) Recep Efendi, C. 1, S. 283.
(424) Kenarlı Berîka, C. 1, S. 288.
(425) Berîka, C. 1, S. 282.

Evet her ne kadar sihir, haram ve şer olsada, yapılan sihir vâki olur. Tesiri ve zararı gurülür. Zira hayrın ve şerrin hâlıkı yüce Allâhdır. Hayrı severek yaratır. Şerride sevmiyerek ve rızasız olarak yaratır. Âdeti ilâhi böyledir.

Şimdi sihirle ilgili bir âyeti celiyleyi okuyalım:

وَاتَّبَعُوا مَا تَتْلُوا الشَّيَاطِينُ عَلَىٰ مُلْكِ سُلَيْمَانَ ۖ وَمَا كَفَرَ
سُلَيْمَانُ وَلَٰكِنَّ الشَّيَاطِينَ كَفَرُوا يُعَلِّمُونَ النَّاسَ
السِّحْرَ ۗ وَمَا أُنزِلَ عَلَى الْمَلَكَيْنِ بِبَابِلَ هَارُوتَ وَمَارُوتَ ۚ
وَمَا يُعَلِّمَانِ مِنْ أَحَدٍ حَتَّىٰ يَقُولَا إِنَّمَا نَحْنُ فِتْنَةٌ فَلَا تَكْفُرْ ۖ
فَيَتَعَلَّمُونَ مِنْهُمَا مَا يُفَرِّقُونَ بِهِ بَيْنَ الْمَرْءِ وَزَوْجِهِ ۚ
وَمَا هُم بِضَارِّينَ بِهِ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ ۗ وَيَتَعَلَّمُونَ
مَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنفَعُهُمْ ۚ وَلَقَدْ عَلِمُوا لَمَنِ اشْتَرَاهُ
مَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ خَلَاقٍ ۚ وَلَبِئْسَ مَا شَرَوْا بِهِ
أَنفُسَهُمْ ۚ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿١٠٢﴾

"Şeytanlar: Süleyman (A.S.) 'ın mülkü (saltanat ve nübüvvet) i aleyhine uydurup tâkip ettikleri şeylere (yalanlara) uydular. Halbuki Süleyman (A.S.) aslâ kâfir olmadı.

- Fakat o şeytanlar kâfirdirler ki, insanlara sihri (büyücülüğü) ve Bâbildeki iki Meleğe, Hârut ve Mârûta indirilen şeyleri öğretiyorlardı.

- Halbuki onlar (o iki Melek): Biz ancak fitneyiz (imtihan için gönderilmişizdir), sakın (sihir ve büyü yapıpda) kâfir olma (ey insan!) demedikçe hiç kimseye (sihir) öğretmezlerdi.

- **İşte onlardan** (o iki Melekden) **koca ile karısının arasını ayıracak şeyler öğrendiler.**

- **Halbuki** (sihirbazlar) **Allâhın izni olmadıkça onunla** (sihirle) **hiç bir kimseye zarar verici değillerdir. Onlar** (sihirbazlar) **ise, kendilerini zarar sokacak ve onlara fâide vermeyecek şeyleri öğreniyorlardı.**

- **And olsun onlar** (sihirbazlar), **muhakkak biliyorlardı ki, onu** (sihiri) **satın alan** (ona revac veren) **kimsenin âhiretten hiç bir nasîbi yoktur. Onların kendilerini cidden ne kötü şey mukâbilinde sattıklarını bilmiş olsalar."** (426)

Bu âyeti kerimeden anlaşılmıştır ki, **sihir,** haramdır. Binâenaleyh, haram sihire helal diyenler kâfir olur. Melekler bile insanlara sihri tâlim etmeden evvel, sihre helal deyipte kâfir olmamalarını tavsiye etmişlerki, helal deyip veya geçimimi buradan sağlıyorum diyerek helallığını savunanların, kâfir kimselerden oldukları anlaşılmış oluyor.

Evet haram, haramdır. Velevki büyük tanınan veya bilinen kimseler tarafından işlensin, yine haramdır.

İbni Âbidinde şu hükümler beyan edilmektedir:

"Sihrin öğrenilmesi ve öğretilmesi, haramdır.

- Sihir, biz ehli sünnete görev var olması, tasavvur ve te'siri sâbittir.

- Zahîrede beyan edildiğine göre, kâfirlerin sâhirlerini red etmek ve harp meydanlarında onların gözlerini büyüleyip aldatmak için, sihri tâlim etmek farzdır.

- Karı ile kocanın arasını ayırmak için tâlim edip öğrenmek, haramdır.

- Ve karı ile kocanın arasını te'lif edip birleştirmek için sihri tâlim etmek, câizdir." (427)

Haram olan sihri yapan veya helallığını îtikad edenler hakkında da şu hükümler beyan edilmiştir:

"Ulema arasında ihtilâf olmaksızın sihir, mutlaka haramdır. Mubahlığını îtikad eden kâfir olur.

- Bizim **Hanefî** ulemasına ve **İmamı Malik, Ahmed bin Hanbele** göre, sihir tâlim etmesi ve işlenmesi ile sâhir olan kimse, tekfir olunur. İster haramlığını îtikad etsin ister etmesin mutlaka kâfirdir, öldürülür.

- Bir hadisi şerifde: **"Sâhir olan kimsenin cezası, kılıçla vurmaktır, yâni, öldürmektir"** diye vârid olmuştur.

(426) Bakara Sûresi: 102.
(427) İbni Âbidin, C. 1, S. 41.

- İmamı Şâfiî (R.A.) 'a göre, öldürülmez. tekfirde olunmaz. Ancak mubahlığını îtikad ederse, tekfir olunur ve öldürülür." (428)

Sihrin, sâhir ve sâhirlerin durumları ile ilgili geniş mâlumat, İbni Abidinin mezkûr cildlerinde, fıkhul ekber şehri Aliyyülkâride, Berîkanın birinci cildinde eşbah vennezâir ve emsâli kitaplarda vardır.

Kehânet: İstikbaldeki olacak haberlerden bahsetmek ve esrarı ilâhiyi bilmek iddiâsında bulunmaktır. Bu iddiâda bulunun kimseye "kâhin" denir. Bunu iddiâ edenlerde, kâfir kimselerdir.

Kıyâmetin ne zaman kopacağından, yarın veya bir sene sonra falan kimsenin başına bir şeyin geleceğinden, falan saatte mutlaka yağmur yağacağından, falan kimsenin falan gün falan yerde öleceğinden, falan kimsenin oğlan veya kız çocuğu olacağından ve bunlara benzer istikballe ilgili haberlerden, bilgilerden ve iddiâlardan bahsetmek gibi şeylerdir ki, bunlar, iddiâ edenler ve o iddiâ edenlerin doğruluğunu tasdik ve kabul edenler, mutlak sûrette kâfir kimselerdir. Zira gaybı bilmek iddiâsında bulunmuşlardır. Gaybın ilmi ancak Allâh'a (C.C.) mahsus olduğu Kur'an-ı Kerim'de sâbit iken ve bu gerçek böyle iken kendisini hâşa Allah yerinde görenler, elbette kâfir kimselerdir.

Gayb ile ilgili âyeti celiyleleri ve bâzı hükümleri yukarda bahsinde zikretmiştik. orayı tekrar okuyalım.

Burada Resûlüllah (S.A.V.) efendimizden bir hadîsi şerif nakledelim:

مَنْ أَتَى عَرَّافًا أَوْ كَاهِنًا فَصَدَّقَهُ بِمَا يَقُولُ
فَقَدْ كَفَرَ بِمَا أُنْزِلَ عَلَى مُحَمَّدٍ ﷺ (احمد بن حنبل)

"Bir kimse, müneccim ve kâhinlikde bulunur ve o söyleyen kimsenin söylediğinide diğer bir kimse tasdik ederse, işte o kimse, Muhammedin (S.A.V.) üzerine inzal olunmuş şeyi (Kur'anı Kerimi) **inkâr etmiş olur."** (429)

Ey muhterem din kardeşlerimiz! ikinci bölümden buraya kadar naklettiğimiz hârikaların târiflerini ve kısada olsa, îzahlarını iyi belleyiniz. İyi belleyiniz ve öğreninizde, evliyâlarda zuhûr eden kerâmetlerle, kâfir ve zâlimlerde zuhûr eden veya edecek olan diğer hârikaları ve sâhiblerini iyi

(428) İbni Âbidin, C. 3, S. 408.
(429) Ahmed b. Hanbel.

teşhis ediniz. belki bilmiyerek bir eşkıya ve zındıkın tuzağına düşer, sonrada allah muhafa îmanınızdan olursunuz.

Cenâbu hak bütün müslümanlarla bizleri ehli sünnet velcemâat inancına sâhip olup her türlü tehlike ve sapıklardan ve sapıklıklardan muhâfaza buyursun. amin. Ya Muîn.

BEŞERİN EN EFDALLARI

Biraz yukarda evliyaların en efdalları bahsinde geçmişsede, ehemmiyetine binâen tekrarlıyoruz. **Ettekrâru Hasen velevkâne yüz seksen**, tekerlemesine mutabık olmuş oluyor.

Allâhü teâlânın yarattığı insan neslinin en üstünleri, Peygamberimizden sonra, **Hz. Ebû Bekir,** ondan sonra **Hz. Ömer,** ondan sonra **Hz. Osman** ve ondan sonra **Hz. Ali**'dir. Hulafâi Râşidin ismi ile anılan bu zatların hilâfetleride, bu sıra üzeredir. Bu ümmetin en efdal velîleride, bunların hilâfet sıralarıda böyle başlayıp devam etmiştir.

Bu dört halifeden, Hz. ebû Bekir ile Hz. Ömer, Peygamber efendimizin, kayın pederleri ve Hz. Osman ile Hz. ali Efendilerimizde, dâmadı muhteremleridirler.

Bunların hilâfetleri, otuz sene olmuştur. Böyle olacağı da, daha evvel sevgili efendimiz Muhammed Mustafa sallallâhü aleyhi vesellem tarafından beyan buyurulmuştu. Aynı hâlin görülmesiyle, Peygamber efendimizin, bir mûcizesi tezâhür etmiş oluyor.

Otuz seneden sonra, Emirler ve Ümerâlar çıkacağı, buyurulmuştur. Ve aynı halde görülmüş ve hâlâda görülmektedir.

Hilâfet konusunda, bütün ashabın icmai vâki olmuştur. İlk halîfenin tayini ise, gâyet açık bir şekilde münazaradan sonra, Hz. Ebû Bekir seçilmiştir. Bu husus, bütün yönleriyle siyer, akâid ve târih kitaplarında yazılmıştır. Diğer halîfelerin tâyin ve tesbîti, ashabın icmaı üzere vâkî olmuştur.

Hal böyle iken, sapık yetmiş iki (72) fıkradan, şîîlerin hemen hepsi (22 şûbesi), hilâfet konusunda sahâbeyi kötüleyip lânet etmektedirler. Güya ilk halîfenin, Hz. Ali olması için Allâhü teâlânın emri ve Peygamber efendimizin vasiyyeti varmış! Bu hususa riâyet edilmemiş!

Şîîlerin bu iddiaları, mubârek sahâbe efendilerimize şenî iftira olduğu **"73 fıkra"** isimli eserimizin özel bölümünde yazılmıştır.

ASHABI, HAYIR İLE ANARIZ

Peygamberimiz **Muhammed Mustafa** sallallahü aleyhi vesellem efendimizin huzurunda, îman sâhibi olup mubârek sohbetinde bulunan ve **"sahâbe**

veya ashab" ismini alan muhteremleri, dâima hayır ve rahmetle anarız. Onları, lânet ve kötüleme ile aslâ anmayız.

Zira Rasûlü ekrem sallallâhü aleyhi vesellem efendimiz, pek çok hadîsi nebevîsinde ashabını hayır ile anmamızı ve onların aleyhinde konuşmayıp susmamızı, buyurmuştur.

Cümleden bir hadîsi şeriflerinde şöyle buyurmuşlardır:

"Ashabıma kötü söz seylemeyiniz. Zira sizden biriniz, Uhud dağı kadar altın tasadduk etse (sadaka verse), **yine de ashabımdan birisinin ulaşmış olduğu derecesinin boyuna, hatta yarı boyu derecesine ulaşamaz."** (430)

Ashabı kirâmın derece ve faziletlerini beyan eden, âyeti kerime ve hadîsi nebevî mealleri, **"73 fırka"** isimli eserimizin, mûtezile, şîa ve havâric fırkalarının bölümlerinde geçmiştir.

AŞERE-İ MÜBEŞŞERE: CENNETLE MÜJDELENEN ON KİŞİ

Rasûlü ekrem sallallâhü aleyhi vesellem efendimiz, ashabı kirâm efendilerimizden, on kimsenin isimlerini söyleyerek, cennetlik olduklarını müjdelemiştir. Onlarda, şunlardır:

1- Hz. Ebû Bekir
2- Hz. Ömer
3- Hz. Osman
4- Hz. Ali
5- Hz. Talha
6- Hz. Zübeyir
7- Hz. Abdurrahman bin Avf
8- Hz. Sa'd bin Ebi Vakkas
9- Hz. saîd bin Zeyd
10- Hz. Ebû Ubeyde bin Cerrah

Allâhü teâlâ hepsinden râzî olsun.

Biz ümmeti muhammed de, bu on zâtı muhteremin cennetlik olduklarına şehâdet ederiz ve şefâatlarını umarız.

HİLÂFET VE İMÂMET MESELESİ

Hilâfet ve Hâlife: Lugatta, bir kimsenin akabinde onun yerine dikilen, başkasının halefi, hayrulhalef ve yerine vekillik yapan kimse mânâlarına gelir.

(430) Buharî ve Müslim.

Şerî istilahda halîfe: Peygamber sallallâhü aleyhi vesellemin yerine vekil olmuş, müslümanları ve İslâmı koruyarak vatanlarında huzurla İslâmı yaşamalarını sağlamak vazifesini yüklenen beğenilmiş kişidir.

Halîfe tâbiri, ilk defa Hz. Âdem, yer yüzüne ilâhi emirleri tebliğ edip insanları allâhın emirlerine dâvet eden ve bütün varlıkları reis ve halifesi olan, tek insan halife olarak gönderilmiş ve kullanılmış idi.

Bu husus Kur'anı Kerimde şöyle beyan edilmiştir:

وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَٰٓئِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً

"(Ey habibim!) **O vakti hatırlaki, Rabbin Meleklere; Muhakkak ben yer yüzünde** (benim emirlerimi tebliğ edip infâza memur) **bir halife** (bir insan, adam) **yaratacağım, demiştir."** (431)

Evet **Hz. Allâh'ın** emir ve nehiylerini tebliğ edip hakka dâvet eden yer yüzünün ilk halifesi, **Hz. Âdem** aleyhisselamdır. O Allâhü teâlânın halife tayin ettiği ilk insan, bütün beşerin atası ve örnek kişisidir.

Hal böyle iken, bugün halîfe ve hilâfet kelimelerinden gıcık alan veya hoş karşılayamayanlar, elbette Kur'anı Kerimden haberi olmayan, câhil ve zavallı kimselerdir.

Ancak, halîfe ve hilâfet kelimesini yanlış îzâh ederek, milleti İslâmiyeyi şaşırten sapıklarda görülmüştür ve hâlâda görülenler vardır.

Nitekim sapık fırkalardan, bilhassa şîa ve HAVÂRİC fırkaları, hilâfet meselesinde çok yanlış ve tehlikeli görüşler ortaya atmışlardır.

O sapıkları taklîd eden tipinden bâzı cahillerde, şu iddiayı ortaya atmaktadırlar:

"Efendim şimdi halîfe yoktur, bu sebepten bütün ölen insanlar îmansız ölmektedirler. Biz bu tehlikeyi yok etmek ve herkesin îmanla ölmeleri için, halîfeyi getireceğiz. VS."

Bu sözlerin çok hatalı ve yanlış olduğu gâyet açıktır. Dört halîfeden sonra gelenler, halîfe olmayıp emir ve ümerâ olacakları, bizzat efendimizin dilinde vârid olmuştur.

Rasûlü ekrem sallallâhü aleyhi vesellem efendimiz, bir hadîsi nebevîsinde şöyle buyurmuştur:

(431) Bakara Sûresi: 30.

اَلْخِلَافَةُ بَعْدِي فِي أُمَّتِي ثَلَاثُونَ سَنَةً ثُمَّ مُلْكٌ بَعْدَ ذَلِكَ

"Benden sonra hilâfet, otuz senedir. Ondan sonra Melik ve Emirler gelir." (432)

Bu hadîsi şerif açıkça beyan ederken, **halîfe olmadığından bütün insanlar îmansız ölüyor,** hükmünü vermek câhillikten ve fesatlıktan başka ne olabilir? Veya yukardaki sapık ve zındıkları taklid etmek olur.

İlerde "İmam" kelimesini îzah ederken geleceği üzere, her ferde ve müslümana, zamanının imam ve devlet reisini bilmesi gerekir. Bilmediği taktirde cehâlet üzere öleceği beyan edilmiştir.

Peygamber sallallâhü aleyhi vesellem efendimizin, ilk hayrulhalef olan halifesi, **Hz. Ebû Bekirdir.**

Hz. Ebû Bekirden sonra, Hz. Ömer, ondan sonra Hz. Osman ve ondan sonrada **Hz. Ali** halîfe olmuşlardır. Bu dört halîfeye, Rasûlü ekrem efendimiz, "Hulefâ-i Râşidin" ismini vermiştir. Ve bu dört halîfenin sünnet ve buyruklarına sarılmamazı da, tavsiye buyurmuşlardır.

Bu husûsu beyan eden hadîsi nebevîden birisinin meali şöyledir:

"Size, benim sünnetime ve doğru yolda olan hulefâ,i Râşidînimin (dört halîfenin) **sünnetine sarılmamızı tavsiye ederim."** (433)

İMÂMET MESELESİ

İmam; lugatta: Kendisine uyulan, tabî olunan, muktedâbih, önder, yöneten, idâre eden, öncülük yapan ve kitap mânâsı gibi hükümleri ihtiva etmektedir.

Şer'î Istılahda İmam: Mihraba geçen ve mânevi değer sâhibi âlimlere imam deninsede burada milletin idaresine hakim olup onları yöneten, hükümlerini infaz edip ceza ve haklarını veren askeri, sivil, dâhilî ve hâricî millet ve memleket işlerini idârei sevkte bulunan, fakirin hakkını zâlimden alıverip adâletle hükmeden, insanlar arasında vaki olan niza ve kavgaları hallü fasleden, yetim ve miskinlere yardımda bulunarak hakkın rahmetini ve rızasını kazanan ve insanların sevgi ve mehabbetini sağlayan, yetkili kimseye **"İmam"** denir.

Bu îzahlı tarifdende anlaşıldığı üzere, akîdede imam; **"Devlet reisi, millet idaresinin hâkimi, Sultan, Padişah, Kral, Melik ve Emir gibi..."**

(432) Tirmizî ve Şerhi Akâid.

(433) Ahmed, Ebû Dâvud, Tirmizî ve İbn Mâce.

isimlerle anılan idarecilerdir. Yoksa örfü adette görüldüğü üzere, sade mihrablar geçip namaz kıldıran veya hutbe okuyup nasihatta bulunan din adamlarına verilen **"İmam"**, bu mânâda değildir.

Aslında devlet reisi, bulunduğu şehir ve memleketin Bayram, Cuma ve Cenaze namazlarını kıldırma hakkı ve vazifesi üzerinde olmakla, onları ifa bakımından yine imamlık, hem mihrab imamı ve hem de devlet ve millet idâresine vazifeli imam demek olur. Dinin verdiği bu hak ve vazifeleri, şimdi yapanlar yok menzilindedir. Ve hatta **"gericilik, yobazlık"** gibi âdî kelimelerle, itham edenler pek çokdur. İnnâlillâhi ve innâ ileyhi râciûn.

İMAM TAYİNİNİN LÜZÛMU

Bütün müslümanlara, kendilerini idâre edecek bir imam (devlet reisi) seçip dikmeleri lazım ve şarttır. çünkü başsız ve reissiz, bir topluluk ve cemâat yaşayamaz ve dünya hayatında yaşatmazlar. Aynı zamanda devlet reisi gibi bir emir bulunmayan milletler, kurdun, koyun sürüsüne girdiği zaman param parça edip helak ettiği gibi, birbirlerini helak edip yok ederler.

Bütün ehli sünnet âlimleri, müslümanların başlarına bir imam ve devlet reisi dikmelerinin vâcipliğinde, ittifak etmişlerdir. Bu husûsun en kesin ve geçerli delili olarakda, Rasûlü ekrem sallallâhü aleyhi vesellem efendimizin âhirete teşriflerinde, mubareğin techiz ve dekfininden evvel,, ümmetin en efdalları olan ashabı kiram efendilerimizin, hemen toplanıp başlarına bir halife ve emir dikmeleridir.

Naklî deliller ise, yukarda Hz. Ademin yer yüzüne halîfe tâyin edilmesi ile ilgili âyeti kerime meâlididr.

Ayrıca Hz. Dâvud aleyhisselama hitâben şu âyeti kerimede buyurulmuştur ki:

يَا دَاوُودُ إِنَّا جَعَلْنَاكَ
خَلِيفَةً فِي الْأَرْضِ فَاحْكُمْ بَيْنَ النَّاسِ بِالْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعِ
الْهَوَىٰ فَيُضِلَّكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ إِنَّ الَّذِينَ يَضِلُّونَ عَنْ سَبِيلِ
اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ بِمَا نَسُوا يَوْمَ الْحِسَابِ ۝

"Ey Dâvud! Biz seni yer yüzünde halife (İmam ve Emir) kıldık. Öyle ise, insanlar arasında adâletle hüküm ver ve nefsin arzusuna (keyfe göre hareket edip) tabi olma ki, bu (nefsin arzusuna tabi olman) seni Allâhın yolundan saptırır." (434)

Bu ayeti kerimede Hz. Allah, davud aleyhisselamı insanlar üzerine hem peygamber ve hem de bir halife olarak gönderdiğini ve niçin vazifelendirdiğini de, beyan buyurmakla, insanların başına bir imam ve devlet reisinin gerektiğini beyan etmektedir.

Rasûlü ekrem sallallâhü aleyhi vesellem de, bir hadîsi nebevîsinde şöyle buyurmuştur:

مَنْ مَاتَ وَلَمْ يَعْرِفْ إِمَامَ زَمَانِهِ فَقَدْ مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً

"Bir kimse, zamânın imamını (devlet reisini) bilmediği halde ölürse, işte o kimse câhiliyyet (devri) üzere ölmüştür." (435)

Dikkat edilirse, hadîsi şerifde, imamı (devlet reisini) bilmeden ölenin, cehâlet üzere öleceği buyurulmuştur. Yoksa bâzılarının "halifesiz ölenler, küfür üzere ölürler" dedikleri gibi değildir.

Diğer bir hadîsi nebevîde de şöyle buyurulmuştur:

"Üç kimse, sefere çıktıkları zaman içlerinden birisini mutlaka emir tâyin etsinler." (436)

Yukardaki âyeti kerîmede ve hadîsi şerifler gibi, pek çok âyeti kerime ve hadîsi nebevîler vardır. Elbette müslümanlar, hem dünya işlerini ve hem de din işlerini icrâ etmek için, bir imam ve devlet reisi tâyin edip dikmeleri lâzımdır.

Büyükler, muhtelif sözlerinde demişlerdirki:

"İmamsız (Emir ve sultansız) dünyanın misalı, çırasız (elektriksiz ve ışıksız) ev gibi veya ruhsuz beden gibidir." (437)

Yine büyüklerin diğer bir sözlerinde denilmiştir ki:

"Zalim bir imamla (devlet reisi ve emirle) altmış (60) sene yaşamak, imamsız bir gece yaşamaktan daha iyidir." (438)

---

(434) Sâd Sûresi: 26.
(435) Şerhi akâid, keza Receb efendi, C. 1, S. 276.
(436) Recep Efendi, C. 1, S. 276.
(437) Recep Efendi, C. 1, S. 276.
(438) Recep Efendi, C. 1, S. 276.

İmam ve halîfe tayininde riâyet edilecek en mühim husus, bir memleket ve milletin başına tek bir halîfe ve emir tâyin etmektir. İki halîfe ve emir çıkarsa, birisini ya menetmek veya mânen öldürmek lazımdır. Çünkü iki emir dikilirse, millet ve memleket fesada uğrar. Hayat bir felâkt ve fitneden başka bir şey olmaz.

Nitekim bu husus, Rasûlü ekrem sallallâhü aleyhi vesellem tarafından, şöyle buyurulmuştur:

* اذا بُويِعَ خَلِيفَتَانِ فاقتُلوا الآخِرَ منهُما (حم م) عن أبي سعيد

"İki halifeye bîat edilirse, bunlardan birisini öldürünüz." (439)

Bir imam tayin edilip dikilmenin lazım olduğuu Hz. Ebû Bekir de hilafet meselesi münakaşası ânında şöyle buyurduğu nakledilmektedir:

"Ey müminler! dikkat ediniz; elbette Muhammed aleyhisselam öldü. Bu dini ayakta tutacak bir kimse, mutlaka lâzımdır." (440)

Yukardaki hükümler gereğince, müslümanlara, başlarına bir idâreci reis ve imamı tayin edip dikmeleri lâzımdır. İmamsız, millet ve memleketler, sâhipsiz ev, memleket ve arâziler gibidir. Öyle yerlere rast gelen her ferd ve kuvvet veya herhangi bir topluluk gelip o sâhipsiz yerlere sâhip olmaya çalışır ve belkide başkalarının hakkınada tecavüz eden zâlimler, sâhip olur ve orada hayat ızdıraplarla dolabilir.

Çünkü bir toplulukta belli bir baş ve idâreci olmaz ise, her kafadan bir laf çıkar ve herkes baş gibi kendi buyruğunda hareket eder. O hâle gelirki, baba, ana, büyük, küçük, hoca, haklı ve haksız bilinmez bir hal alır. Pek çok değerler ve değerli kimseler, hakârete ve belkide tecavüze uğrayabilirler.

Bu taktirde kalabalık ve kuvvetli veya mal bakımından zengin olanlar, belkide zaif olanlara, zulmedebilirler ve aynı zamanda hak hukuk tanınmaz. Ölüm ve cidaldan başka bir şey olmaz. Ancak kan, kin ve intikam ortada hakim olabilir. Sanki insanlar, olur bir yırtıcı mahluk, iyilik ve sevgi ile hürmet diye bir şey olmaz. Dünya hayatı, fesatlıkla ve ızdıraplarla dolu yaşanmaz bir hâle gelir. Daha başka saymakla bitmeyen kötülükler, bir meziyyet gibi işlenir hâle gelir. Tarihte böyle hal ve hayatlar, pek çok görülmüştür. Günümüzde makam mansıp düşkünü fırkalar arasında cereyan eden kötülükler, değil müslümanda, inancsız kafirlerde dahi olması nâdir olanlar şeklinde görülmektedir. **"Haya, imandandır."** Hadisi nebevisinde belirtilen hayasızlar ve hayasızlıklar cirit atıyor.

(439) Müslim, keza küçük ebad fıkhul ekber Şerhi, S. 275.
(440) Buharî.

Şu halde insanların başına mutlaka bir idârecilerini dikmeleri lâzımdır. Ve bu idareci kimseler, iyi ve mazbut kişilerden olmaları, elbette hem millet, hem vatan ve hem din ve dünya için çok faydalı ve iyi olur.

İMAM TÂYİNİ

İnsanların başlarına bir imam ve reisin tâyini, ehli sünnet inancına göre, şu yollarla olmuştur ve olmalıdır:

a) Direk Rasûlü ekrem sallallâhü aleyhi vesellem efendimizin bizzat kendisinin tâyin edip dikmesi ile olur.

Bu hal Hz. Ebû Bekiri, imam tayin buyuruşu, bu kabildendir. Zira kendisi mescide çıkıp imamlık yapamıyacak halde hastalanınca "Ebû Bekire söyleyin, namazı o kıldırsın" buyurması, din işinde imam tayin edip kendi makamına geçirmekle, dünya işinde de tâyin etmek olduğu anlaşılmıştır.

b) İMAM ve emîri, bir önceki imam ve emîrin tayin edip dikmesi ile olur.

Hz. Ebû Bekirin, hz. Ömeri tayin edip imam dikmesi, bu kabil tâyinindendir. Bu tâyine bütün ashap muvafakat etmiş, üzerinde icmaı ümmet vakî olmuştur.

Hz. Ömer de kendinden sonaki imam ve halifenin, belli kişilerin şûra ve kararlarına havâle etmişti. Bu hâlede yine ashap ittifakla icmâ edip, muvâfakat etmişlerdir.

Hz. Ömerin, halifeyi altı kişinin kendi aralarında seçmeleri için tayin ettiği şura üyeleri, Hz. Osman, Hz. Ali, hz. Abdurrahman bin Avf, Hz. Talha, Hz. Zübeyr ve Hz. Sad bin Ebi Vakkas idi. Bu altı zevatı muhteremler de, içlerinden Hz. Osmanı halife seçmişlerdi.

Bunların bu emir tayini kararlarına, ashabı kiram îtiraz etmeden muvafakat etmişlerdir ki, bu da icmaı ümmet idi.

c) İmam tâyini, birde müslümanların kendi aralarından intihap edep seçmeleri ile olur. Ve bu imam seçecek kişiler, seçmeye lâyık olan şartlara haiz olmaları gerekir.

İmam Seçeceklerde Bulunması Gereken Şartlar:

Ehli sünnet bilginlerine göre, imam seçecek kimseler de bulunması gereken belli başlı şartlar şunlardır:

1- Müslüman olup, büyük günahlardan sakınan kimseler hâlinde olmalıdırlar.

Zina, içki, kumar, yalan, iftira, târiküs salat, ehli bid'at, riya, kibir ve emsali büyük günahları işlemetkten kaçınmaları lâzımdır. Bü günahları çekinmeden işleyenler, imam seçimi hakkına sahip değillerdir.

2- Küçük günahları işlemekte, ısrar etmekten kaçınmaları lazımdır.

Binaenaleyh küçük günahlara ısrar ediep, devamlı küçük günahı ieşleyen kimseler, imamı seçme hakkına sahip değillerdir.

3- İmam seçecek kişilerde, hırsızlık gibi insanlar arasında çok çirkin karşılanan âdi suçları ve ayıpları işlekmekten uzak olmaları lazımdır.

4- İmam seçecek kişiler, insanlık vekar ve haysiyetini rencide edecek derecede dönek, iki yüzlülük ve emsâli iyi olmayan hallerden uzak olmalıdırlar.

5- İmam seçecek kimselerde, kimlerin imam olabileceğini ve imamlıkta ne gibi şartların ve hallerin gerektiği hususları, iyi bilen kimseler ve bu bilgilerle insan seçiminde isâbetli bilgiye sahip olmaları lazım ve şarttır.

6- Bu hallerin bulunabilmesi ve imam seçimine akılların erebilmesi için, akıl ve baliğ olanların da, başta gelen şartlardandır.

İMÂMETE EHİL OLMANIN ŞARTLARI

Ehli sünnet âlimleri, imam ve devlet reisliğine ehil olmak için bâzı şartlar saymışlardır. Bizde onların yazdıkları şartlardan bir kısmını sıralayalım:

1) İmam ve devlet reisi, açıkta olması lazımdır. Her ferd kendisine müracaat edebilecek şekilde ve durumda açık bir hal ve keyfiyette olmalıdır.

Her hangi bir korkudan dolayı da olsa, imam gizli olamaz. Her ferd tarafından görülebilecek ve dertelerini analatabilecaek şekilde, açıkta olması gerekir. Gizli vaziyette imam ve devlet reisi olamaz.

2) İmam, beklenir bir vaziyette olmaması lazımdır. Yani şimdiki imamları, imamdan saymayıp, esas imanın gizlendiğini veya sonra çıkacaığını iddia ederek, bir imam bekleme şeklinde de olmaması lazımdır.

Bâzı sapık fırkalar, **"İmam beklenmektedir"**, diyerek mevcud imamları red ederler.

Yetmiş iki fırkadan bilhassa ŞİA ismini alanların, imâmet konusunda beklenen imamdan bahsedip, on birinin çıktığını onikincisinin ise, beklendiğini savunmuşlardır.

Bu sapıkların bu iddiaları, tamâmen ehli sünnet velcemâat görüşüne aykırıdır. İmam, daima açıkta olmuştur ve kıyâmete kadar da, açıkta olması, lazımdır.

İmam gizli olsa, İslâmın hak ve hükümlerini kim icra ve infaz edecek, fakir fukaranın haklarını kim koruyacak, yetim ve yetamanın ihtiyaçlarını kim karşılayacak, küçük ve zaif kimselerin, nafaka ve nikahlanmaları gibi ihtiyaçları, kim yaptıracaktır?

Sonra imam ve devlet reisi, düşmandan ve kendisine bir tecavüzden korkarak saklanıp gizlenirse, bu kişi böyle korkak ve ödekliği ile, kendini korumaktan aciz ve zaif olursa, kendinin idâre edeceği kimselere karşı, ne yapabilir? hiç bir şey yapamaz ve yapabilecek kabiliyyette, değildir.

İşte buna benzer daha pek çok sebep âmillerden dolayı, imam ve devlet reisi, gizlide olmayıp âşikar ve açıkta olması lâzımdır.

3) İmam, kureyşten olmalıdır. Ancak imamlık, Hz. Peygamberimizin sülalesi olan Hâşimî sülalesine ve Hz. Ali'nin oğullarına, mahsus değildir.

Hz. Ebu Bekir, Hz. Ömer ve Hz. Osman, her ne kadar kureyşten iselerde, Hâşimî sülalesinden ve Hz. Ali'nin oğullarından değiller idi.

Şimdi ise, bu hallere riâyet etmek mesele halindedir. Emir ve Melikler hayatı devam etmektedir.

4) İmamın, mâsum (günahdan berî) olması şart değildir. çünkü mâsumluk, ancak peygamberlere mahsusdur.

ŞÎÎLER ise, imam mâsum olmalıdır, derler. Bu görüşün yanlışlığı her yönüyle açıktır. Son Peygamber Muhammed aleyhisselam olduğuna göre, yer yüzünde mâsum insan bulunmayacaktır. Pekala imam yapmak için mâsum kişi kim seçilecektir?

Sapıklık içinde olan şîîler, burada da çok sinsî ve kötü emellerini ortaya kapalı yoldan atmaktadırlar. Bu hususda bir nebze îzâhat, "73 Fırka" isimli eserimizde ve özel bahislerinde geçmiştir.

5) İmam, zamanın en üstün ve fazîletlisi olması şart değildir.

Zira bâzı zaman ve mekanlarda, ilim ve amelde çok üstün kişiler, imâmet ve siyâset işlerinde daha az âlim ve daha az amelliler kadar bilemez ve anlayamazlar. Böyle olunca az bilgili ve az amelli kimseler, daha çok siyâsi ve umûmu nasa daha iyi vakıf olunca, o kimselerin imam ve devlet reisi olmaları lazımdır.

6) İmam, son derece kemallı ve olgun kimse olmalıdır. Ağırlığı ve kemalı ile, her zaman milletini temsil edebilecek vekar ve hallere mâlik olmalı ki, kâfir ve zâlimlerin karşısında şahsiyetini ve dînin izzetini koruyabilmelidir.

7) İmam, siyâset işlerinde son derece vâkıf olmalıdır. Yâni siyâsi sahanın en bilgini ve en dehası olmalıdır.

8) İslamın hükümlerini infâz ve icrâ etmeye kâdir ve cezâi müeyyideleri uygulamaya muktedir olmalıdır. Mazlumun hakkını zâlimden alabilecek kudrete, sahip olması lâzımdır.

9) İMAM; bu saydıklarımız icraatları yapabilmek için, dînî bilgi sahasında müctehid derecesine erişecek bilgiye sahip olması, askerî sahada gâyet bilgili ve tecrübeli olmasıda gerekir.

10) İMAM; akıllı ve zeki bir kişi olması, mükellef hürriyet sahibi, erkek, keskin ve kararlı icrâata mâlik ve âdil kimselerden olmaları da, gerekli şartlardandır.

Yukarda imamda bulunması gerekli olan şartlardan bâzılarını saymış bulunuyoruz. Bu şartları hâiz olan imamlar arasında, şâyet sonra veya her hangi bir sebeple bu şartların hilafına olan bâzı zâlim imam ve devlet reisleri olursa, yinede zulum ve fâsıklıklarından dolayı azledilmeyecekleri de beyan edilmiştir. Kendilerini seçilme müddeti gelinceye kadar, bir fitneye mâruz kalınmaması için, beklenmesi gerekir. Ancak bir fitne olmayacak halde, azledilmesi caizdir. Nitekim İmam-ı Şafi-i hazretleride, bu görüştedir.

Tarih boyunca milleti islâmın başına gelen zâlim idârecilere karşı, fazîletli ve yüksek ahlak sahipleri, hep böyle yapmışlar ve yaptırmışlardır. çünkü emîrin zulmü görülünce, hemen azletmeye kalkışmak, pek büyük fitneye sebep olabilir. Fitne çıkarmak ise, adam öldürmekten daha eşettir. İhtilaflı beyanları, akaid kitaplarında mezkürdür.

Bir âyeti kerimede şöyle buyurulmuştur:

وَالْفِتْنَةُ أَكْبَرُ مِنَ الْقَتْلِ

"Fitne çıkarmak, adam öldürmekden daha büyük günahdır" (441).

"Akâidi Nesefi" isimli eserde de şöyle yazılmıştır:

"İmam, fâsıklığı ve zâlimliğinden dolayı azledilmez".

İMAMA İTÂAT MESELESİ

Müslümanların başına seçilen imama, onların itâat etmeleri, îmanlarının iktizasıdır. Ekseriyetin seçtiği de olsa, her ferdin imama itâat etmesi lazımdır.

Cenabu hak bir âyeti kerimesinde şöyle buyurmuştur:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ

(441) Bakara sûresi, 217.

"Ey müminler! Allâh'a, itâat ediniz, Rasûle de itâat ediniz ve sizden olan (sizin gibi mümin olan ve sizin seçtiğiniz) Emir sâhibine (Devlet reisine) itâat ediniz" (442).

Bir hadîsi nebevîde de şöyle buyurulmuştur:

مَنْ أَطَاعَنِي فَقَدْ أَطَاعَ اللهَ ، وَمَنْ عَصَانِي فَقَدْ عَصَى اللهَ ،
وَمَنْ يُطِعِ الْأَمِيرَ فَقَدْ أَطَاعَنِي ، وَمَنْ يَعْصِ الْأَمِيرَ فَقَدْ عَصَانِي (حم ق ن ه ـ
عن أبي هريرة) *

"Kim, bana itâat ederse, Allâh'a itâat etmiştir. Kim, bana isyan ederse, Allâh'a isyan etmiş olur.

- Kim benim emîrime (Benim ümmetimden olan emire), itâat ederse, bana itaat etmiş olur. Ve kim, benim emîrime isyan ederse, bana isyan etmiş olur" (443).

Diğer bir hadîsi nebevîde şöyle buyurulmuştur:

وَالسَّمْعَ وَالطَّاعَةَ وَإِنْ كَانَ عَبْدًا حَبَشِيًّا

"Size, habeşli zenci bir kölede emîr olsa, o emîrinize kulak verip itâat ediniz" (444).

Ancak emir ve devlet reisi veya her hangi bir âmir, İslâma aykırı hükümlerle emir verir veya kötülükleri işlemeye teşvik ederse, bu taktirde o emir ve teşviklere, itâat etmek yoktur. Çünkü Allâh'a isyan olan yerde, kula itâat etmek câiz değildir.

Nitekim bir hadîsi nebevîde şöyle buyurulmuştur:

"Allâh'a isyan olan yerde (ve şeyde), kula itâat asla olamaz. kula itâat, ancak maruf (iyi ve helal) olan şeydedir" (445).

Diğer bir hadîsi şerifde de şöyle buyurulmuştur:

"Üzerinize imam seçilen kimse, size, dinin kötü ve haram saydığı şeyleri emretmekdikçe o emire, itaat etmek vâciptir" (446).

(442) Nisa sûresi, 59.
(443) Buhari ve Müslim
(444) Ahmed, Ebû Davud, Tirmizi ve İbni Mace
(445) Buhari ve Müslim
(446) Müslim, Tirmizi ve Ebû Davud

"Ülülemre itâat lazımdır" deyip haram ve günahları işleyenler, yanlış hüküm vermektedirler.

Bu hükümlerle ilgili geniş mâlümât, hadîs ve ahlak kitaplarında mezkürdür. Ayrıca akaid kitaplarının **"İmamet Bahsi"** nin yazıldığı yerlerde de zikredilmiştir. Birde bizim tercümeasini yaptığımız **"İzahlı Mişkat el Mesabih Tercimesi"** adlı eserimizin, birinci cildinin, 330. sahifesinde bir nebze malümat, beyan edilmiştir.

Cenabu hak bütün müslümanlarla, bizleri, başımıza gelen îmanlı ve mazbut imam ve devlet reislerine, baş kaldırarak, milleti islâmın başına dert açan, âsi ve günahkar kimselerden eylemesin! Amin.

İMAM VE İDÂRECİLERE HAYIRLI DUADA BULUNMAK MESELESİ

İslam büyükleri, bu mevzûda da pek çok şer'î ve aklîî deliller serd ederek îzahda bulunmuşlardır.

Müminler, başlarındaki idareci imam ve devlet reislerine hayırlı olmaları ve iyi niyyet sahibi olarak memlekete sulhu salah getirmelerine duâda bulunmaları gerektiğine inanarak, daima iyi ve hayırlı duâda bulunmuşlardır.

Çünkü bu hususda sevgili efendimizin ve pek çok büyüklerin, kıymetli söz ve tavsiyeleri vardır. Onların direktiflerine göre, din, devlet, millet ve vatan sevgisine sâhip olan her ferd, aynı duâyı yapa gelmişlerdir. Hâlâda aynı şekilde devam eden, ihlaslı kimseler, eksik değildir.

Ancak kendilerini bir makam ve mevki hırsına kaptıran muhteris kimseler, tarihte görüldüğü üzere, hem imamların kötülüklerine duâ ve lânet ederler ve hem de milletin başına dert açarlar.

İmamlar hakkında hayır duâda bulunmak husûsunda sevgili efendimiz Muhammed Mustafa sallallahü aleyhi vesellem, şöyle buyurmuştur:

لَا تَسُبُّوا الْأَئِمَّةَ وَادْعُوا اللّٰهَ لَهُمْ بِالصَّلَاحِ فَإِنَّ صَلَاحَهُمْ لَكُمْ صَلَاحٌ

"İmamlara, sövüp saymayınız. Onlara iyilikleri için duâ ediniz. Zira onların iyi olmaları, hem onların ve hem de sizin iyiliğinizedir" (447).

Hadîsi nebevîde **"İmamlar"** kelimesinde, kişinin emir ve âmirlerinin hepsine şamil olduğuna işarettir.

(447) Berika, c. 1, 277.

İmam-ı Ahmed bin Hanbel hazretleri ile Fudayil bin Iyaz hazretleri de şöyle demişlerdir:

"Eğer Hak teâlâ indinde makbul bir duâmız olduğunu bilseydik, elbette, o duâmızı bu başımızdaki sultana yapar idik" (448).

Hâdimî merhum da Berîkasında şu satırları yazmaktadır.

"İmamların ıslahına duâda, dinin korunması, dünya siyâsetinin ve müslümanların âkibetlerinin muhafaza edilmesi ile amellerinin temkinli olmalarını sağlamak hâsıl olur."

Aynı eserde **Fudayil bin Iyaz** merhumdan şu hüküm nakledilmektedir:

"Fudayil bin Iyaz dedi ki:

-Eğer benim için hak teâlâ indinde müstecaâb bir duâm olaydı, o duâmı (devlet reisinden) **başkasına yapmazdım. Çünkü o duâyı ben kendime yapmış olsam, duânın faydası benden başkanıa geçmez. Şâyet imama** (devlet reisine) **yaparsam, hem kulların ve hem de memleketlerin menfaat ve iyiliğine olur"** (449).

Yaşlı ve ihtiyar erkek ve kadınlarda, ekseriya duyulan şu duâda meşhurdur:

"Allâh, Padişah düzeni veya düzenliği versin"

İşte bizim büyüklerimiz, sevgili öefendimizin mubarek hadîsi nebevîlerine ve kıymetli büyüklerimizin altın sözlerine kulak verip bağlanarak, bu akîde ve hayır duâda bulunma inancına ve ameline erişmişlerdir.

Günümüzde ise, pek çok fırka hastaları veya fırkacılar, sanki kendilerinden başkalarına dâima küfredip laânet etmekle mükelleftirler. Ağızlarında dâima islama ve müslümanlara yakışmayan sözler ve lânetlemeler! Bu halleriyle de, en mükemmel ve en iyi yolda olduklarını savunmaktadırlar.

Bir hadîsi nebevîde buyurulmuştur:

كَمَا تَكُونُوا يُوَلَّى عَلَيْكُمْ

"Siz nasıl olursanız, başınıza öyle kimseler, emir olurlar" (450).

Ve daha buna benzer pek çok şer'i hükümleri elbette biliyor ve anlıyoruz. Şu halde hâşâ ve kellâ Allâhü teâla zâlim değildir. Müstehaklık karşısında hak teâlâya sığınmaktan başka çâre yolu aramak, faydasız olur. Islâhı nefis yapanlara, mevlayı müteal kurtuluşu lütfedecektir. Onun yolunda, dâima doğru inanç, iyi amel ve hayır duâda bulunmaktır.

(448) Receb Efendi, c. 1, 276.
(449) Berika, c. 1, 277-278.
(450) Fethul-Kebir, c. 2, 332.

Her iyi ve kötü kimsenin arkasında namaz kılmak, câizdir.

Keza her iyi ve kötü kimsenin cenâze namazını kılmakda, caizdir.

Bu her iki hükmün açıklayıcı fetva ve hükümleri, (73 fıkra) isimli eserimizin, **"Telifin sebepleri, Şia fırkası ve dokuzuncu bölümün"** son kısmında uzun uzun beyan ve nakledilmiştir.

Ancak burada bir hadîsi nebevî meâlini nakletmekle iktifa edeceğiz.

Rasulü ekrem sallahü aleyhi vesellem efendimiz, bir hadîsi nebevîsinde şöyle buyurmuştur:

"Ehli kıbleden olupta ölen kimsenin üzerine, namaz kılmayı (Cenaze namazını kılmayı) **terk etmeyiniz"** (451).

Seferde v ehazarda, iki mest üzerine meshetmek, câizdir ve sünnetle sâbittir.

Bu meseleninde gererli açıklaması, yukarda geçmiştir. Bilhassa "73 Fırka" isimli eserimizin şia fırkasının görüşleri izah edilen kısımda, geniş mâlümât zikrediljmiştir. Çünkü şîîler, ayaklarına mest giymeyip çıplak ayağa meshetmektedirler. Yukarıda yazılanları tekrar okuyalım.

KÜFÜR ALÂMETLERİ

Ehli sünnet velcemâat âlimleri, akâid, fıkıh, hadîs ve ahlak kitaplarında, bu meselelerin geniş yönlerini ve gerekli beyanlarını yazmışlardır. Bizde burada bilhassa "Akâidi Nesefi" isimli eserde sıralanan küfür akîdelerden bâzılarını şöylece nakledelim:

1) Kur'an'ın ve hadîsin zâhir mânasını terk edip, bâtın mânâdan iddia etmek, küfürdür.

Bu hususda şu hüküm beyan edilmiştir:

اَلنُّصُوصُ تُحْمَلُ عَلَى ظَوَاهِرِهَا وَالْعُدُولُ
عَنْهَا اِلَى مَعَانٍ يَدَّعِيهَا اَهْلُ الْبَاطِنِ اِلْحَادٌ بِكُفْرٍ

"Naslar (kitap ve sünnet hükümleri), **zahirleri üzerine hamlolunur. Zâhir mânâsından yüz çevirip, ehli batının iddia ettikleri küfür ve ilhad ile bâtın mânâlara dönmek ise, küfürdür"** (452).

Hz. Aişenin, zinadan beri, ter temiz bir hanım efendi olduğu Kur'an âyeti ile sâbit olduğu halde, şîîler, **"Kur'an'ın zaâhir mânâsı mûteber değildir.**

(451) Şerhi Akaid, 73.

Esas mânâ bâtın mânâsıdır" diye iddiada bulunarak, zina iftirasında bulunmuşlardır.

Bu meseleninde, delil ve senetle izahı, (73 fıkra) isimli eserimizde "Şîîlerin görüşleri" başlığının altında nakledilmişjtir.

2) Büyük ve küçük günahları, helal ve iyi iddia etmek küfürdür.

3) Büyük ve küçük günahları, ehemmiyetsiz sayıp küçük görerek tahkir etmek, küfürdür.

4) Şer'i hükümleri, âyet ve hadîsleri veya bunların her hangi birisinin hükümlerinden birisini, istihza edip alaya almak, küfürdür.

5) Allâhü teâlânın rahmetinden umudu kesmek küfürdür. Çünkü Allâhın rahmetinden umudu kesenler, kâfirlerdir.

6) Allâhü teâlânın azabından emin olmakda, küfürdür. Azabı ilahiden emin olanlar, kâfirlerdir.

7) Gaybden haber veren kâhini tasdik edip kabul etmek, küfürdür. Çünkü gaybi, ancak Allâhü teâlâ bilir.

Yukarda maddeler halinde sayıp zikrettiğimiz tehlikeli küfür akîdelerinin daha geniş izahı, **"Mülteka Tercümesi"** adlı eseremizin, ikinci cildinin **"Elfazı Küfür Meseleleri"** başlığının altında beyan edilmiştir.

Ayrıca **"İslama Sokulan Bid'at ve Hurafeler, İslamda Evliya Meselesi ve Harikalar"** isimli eserlerimize, muracaat edip bu meselelein geniş hükümlerini okumayı tavsiye ederiz.

DUANIN FAYDALARI

Hayatta olan müminlerin, vefat etmiş rahmeti rahmana kavuşan mümin kardeşlerine yaptıkları duâları ve verdikleri sadakaların menfeatları olur, duâ ve sadakalar boşa gitmez,

Duanın, ölüye, diriye, dünya ve âhirette, kazânın reddi ve önlenmesinde, yerde ve gökte mutlaka fayda verir ve faydası olur.

Bir hadîsi nebevîde şöyle buyurulmuştur:

"Duanın inene (inen musibete) **ve inmemiş olana da faydası olur"** (452).

"Kazâyı ilâhiyi, ancak duâ red eder" (453).

Dirilere duânın faydası, yukarda belirtildiği üzere, ya gelen kazayı def edip önlemeye veya hiç bir tesiri görülmeyerek hafif tecellisine sebep olur. aynı zamanda gökden ve yerden inip çıkacak her türlü felâket ve musibetlerin önlenmesine veya faydalı hale gelmesine tesir eder.

(452) Şerhi Akaid, 75.

(453) Hakim, Tabarani ve Emali Şerhi, 42.

Bu sebeplerden müminler arasında, **"Yer gök duâ iledir"** ifadesi kullanılır. yukardaki hadîsi nebevîlere, tevafuk eden bir hükümdür. Çok yerinde bir cümledir.

Duanın dirilere, def'i bela, şifa ve çeşitli faydaları olan bir kalkan ve silah olduğu muhakkaktır. esasen duâ, müminin silahıdır. Bu hükümleri beyan eden pek çok hadîsi nebevîler varid olmuştur.

Dua, ölmüş ve rahmeti rahmane kavuşmuş olan müminlere de, fayda verir. onların kabirdeki azaplarının azalmasına veya tamamen kalkmasına ve sual, hisap, sırat, Mizan gibi yerlerde faydası olur.

Her şeyden evvel, duâ; ölmüş müminlerin günahlarının afvına, azaplarının def'ina ve derecelerinin yükselmesine tesir edip faydası olur.

Nitekim bir âyeti kerimede şöyle buyurulmuştur:

- "(habibim!) **kendi günanına ve mümin erkeklerle mümin kadınlara** (günahlarının bağışlanması için) **afvı mağfiret dile**" (454).

Hz. İbrahim aleyhisselamın Rabbisinden bir niyazı Kur'an-ı kerim'de şöyle kıssalanmıştır:

رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ

"Ey Rabbimiz! hesap kurulacağı kıyâmet günü; beni, baba ve annemi ve bütün müminleri, bağışla..." (455).

Acaba kâfirlerin duâları, kabul olunur mu?

CEVAP: Kâfirlerin duâları, dünyada kabul olunur ve fakat âhiretde kabul olunmaz.

Kâfirlerin dünyada yaptıkları ve yapacakları duâlarının kabul olunduğu ve kabul olunacağına delilimiz, şunlardır:

ilk insan Âdem aleyhisselam yaratıldığı zaman, Âdeme tazim etmesi için Cenabu Hak, Meleklerle iblise, Emir buyurduğu zaman, Melekler secdeye varmış, iblis itiraz edip varmayarak kâfir olmuştu. Bu iblis, işte o anda Huzûru ilâhiden kovulmuştu ve helak edilecekti. iblis hâlıki zülcelala yalvardı, kendisinin kıyâmeti kopuncaya kadar helak edilmeyip yaşama hakkı tanınarak kendisinin helakine sebep olan, Âdem aleyhisselamı ve neslini yoldan çıkarıp sapıtmak için hayat istedi. Hâlıki zülcelalda, bu duâyıkabul ederek, dünya hayatında o hakkı tanıyarak mühlet verdi.

(454) Tirmizi, Emali Şerhi, 42.
(455) Sure-i Muhammed, 19.

Bu husûsu belirten âyetlerden bir kaçı şöyledir:

"İblis dedi: Ey Rabbim! Öyle ise, insanların kabirlerinden kaldırıp diriltilecekleri güne (kıyâmete) **kadar bana mühlet** (yaşama hakkı) **ver.**

- Allâh (C.C.) **buyurdu ki; Allâh katında bilinen bir vaktin** (kıyâmet) **gününe kadar mühlet verilenlerdensin"** (456).

Yukardaki âyeti kerimede beyan edildiği üzere, kâfirlikte zirveye ulaşmış iblis, Allâh'a yalvarıyor, hak teâlâda onun duâsını dünya hayatına mahsus olmak üzere kabul buyuruyor.

Keza dünya hayatında zulme uğramış kimselerden, kâfirde olsa, duâlarının red edilmeyeceği muhtelif hadîsi nebevîlerde beyan edilmiştir.

Bir hadîsi nebevîde şöyle buyurulmuştur:

اتقوا دَعْوَةَ الْمَظْلُومِ وَإِنْ كَانَ كَافِرًا فَإِنَّهُ لَيْسَ دُونَهَا حِجَابٌ

"Kâfirde olsa, mazlumun (zulme uğrayan ve zulmedilenin) **duâsından kaçınınız. çünkü mazlumla Allâh** (C.C.) **arasında perde yoktur"** (457).

Hadîsi nebevîde belirtildiği üzere, zulme uğrayan kimse, Hak indinde nazlı bir kişidir. Ne isterse, onu kabul eder. Hatta zulme uğrayan mazlum kişi, kâfirde olsa, onun istek ve duâsını red etmez. dünya hayatında kâfirde olsa, bu hak verilmiştir.

Bu sebepten dolayı, sevgili efendimiz Muhammed Mustafa sallahü aleyhi vesellem, zulmetmekten ve dolayısıyle zulmedilen kimsenin bedduâsından, kaçınmayı tavsiye buyurmuştur.

Kâfirlerin âhiretteki duâ ve istekleri ise, kabul olunmayıp red edilecektir.

Bu husûsu beyan eden bir âyeti kerime meali şöyledir:

وَمَا دُعَاءُ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ ﴿١٤﴾

"Kâfirlerin duâ ve istekleri, sapıklıktan ve dalâletten başka bir şey değildir" (458).

Dua hakkında bir nebze mâlûmâtı naklettikten sonra tekrar hulasa edelim ki; duâ indallah makbul olacak şekil de şartlarına uygun olarak yapılırsa,

(456) İbrahim sûresi, 41.
(457) Hicir sûresi, 36-38.
(458) Ahmed, Emali Şerhi, 43.

hem ölüye ve hem diriye öfaydası olur. Her çeşit ve belanın def'ine veya önlenmesine sebep olur. Er geç mutlaka faydası görülür. Belkide, dünyada görülmeyip âhirette görülür.

Duânın, ölüye ve diriye faydalı olmadığını veya olmayacağını iddia edenler. sapık fırkalardan **mûtezile** fırkası ve onlara tâbî olanlardır.

MEKANLARIN FAZÎLETLERİ, HAKDIR

Yer yüzünde yaratılan mekanların, bâzıları diğer bâzılarından veya bâzı yerlerde fazîlet ve üstünlük vardır. Hâlıkı zülcelâl, çeşitli neden ve sebeplerle, bu fazîlet değeri takdir edip beyan buyurmuştur.

Mesela: Mekke-i Mükerreme, Medine-i Münevvere, Kudusü şerif ve buralardaki üç mescid, bütün mescidlerden efdaldır. Seyri sefer edip huusi ziyaret için, ancak üç mescide gidilebileceği, bunlardan başkalarına gidilemiyeceği, beyan buyurulmuştur.

O üç beldenin fazîletini natık olan âyeti kerime ve hadîsi yerifler pek çoktur. biz burada ancak üç mescide gidilebileceğini beyan eden hadîsi nebevînin mealini nakletmekle iktifâ edeceğiz.

Ebi Hureyre (R.A.) den rivâyet edilen bir hadîsi nebeyide şöyle buyurulmuştur:

قالَ عَلَيْهِ الصَّلاةُ وَالسَّلامُ « لَا تُشَدُّ الرِّحَالُ إِلاَّ لِثَلَاثَةِ مَسَاجِدَ : اَلْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَمَسْجِدِي وَالْمَسْجِدِ الأَقْصى

- "(Namaz, niyaz ve ziyaret için) **hiç bir mescide sefer edilip gidilemez. ancak** (fazla sevap umarak) **üç mescide sefer edilip gidilir.** (O üç mescidde) **Mescidi Haram, Mescidi Nebî ve Mescidi Aksadır"** (459).

Bu mescidlerden sonra, her memleketin ve beldenin içinde bulunan Mescid ve camiler, yer yüzünde, en efdal mekanlardır. Câmi ve mescidler, huzur, huşû, sükun ve Hakka niyaz ile zevklenme yeridir. Oralarda, Allâh'a kulluk ve ibadetten başka şey işlenmez.

İlim; akıldan üstün ve efdaldır. Çünkü ilim, esas gayedir. Akıl ise, ilme sebeptir.

Müşriklerin; tıfıl çocukları öldüğünde, Cennettemi veya Cehennemdemi? kesin olarak bilinememektir. Bu hususda kesin hüküm beyan edilmediğinden, tevakkuf edilmiştir. Çok çeşit görüş ve beyanlarda bulunanlar, olmuştur. İhtilaf edilmiştir ve fakat kesin bir hüküm beyan edilememiştir.

(459) Ra'd sûresi, 14.

SİHİR, VAKİDİR. İSABETİ AYN (göz isâbeti, nazar), hakdır. Mümkinattandır, olması ve isâbet etmesi, olabilir.

İCTİHAD VE MÜCTEHİD

İctihad: Lugatta, gayret etmek, sıkıntı ve meşakkat çekmek, zahmete katlanmak, son mesaiyi harcamak ve çalışıp çırpınmak, manalarına gelir.

Şer'i istilahda ictihad: Amelî olan dinin hükümlerini delillerinden istinbat edip çıkarmak için gerekli gayrete "ictihad" ve gayretini sarfeden kimseye **"Müctehid"** denir.

İctihad yapabilmek için, sarf, nahiv, meani, beyan, bedi, fıkıh, feraiz, akaid, tefsir, hadîs, kıraat, usul ve mantık ilmi gibi ilim dallarını hakkı ile bilen ve ilimde rusuh bulmuş âlim ve kâmil kişiler mertebesine erişmeleri ve ilim ile amil olmalıdırlar.

Günümüzde ictihad ve müctehidlikten dem vuran, pek çok kendini bilmediklere, rastlanmaktadır. ilim dallarından haberi olmadığı gibi, inanç, amel ve ahlak bakımından da hiç denecek kadar sapıtmışlar halinde yaşamaktadırlar. bu halleriyle, dört mezhep sâhibi büyük müctehidleri ve ictihadlarını tenkid etmeye kalkışmaktadırlar.

Cehâletin verdiği cesaretten başka bir şey değildir.

Kendini ve haddini bilen bir kişi, utanır, geçmişteki büyük kimselere karşı saygılı ve hürmetkâr olur.

İctihad ve müctehid hakkında bir nebze mâlûmât, yukarlarda geçmiştir. ayrıca, **"İzahlı Mişkat el Mesabih Tercümesi"** adlı eseremizin ikinci cildinde zikretdilmiştir.

Müctehid, isâbet edebilir ve hata da edebilir. İsabet ederse, iki sevap alır. hata ederse, bir sevaba nail olur. bu hükümleri beyan eden paek çok hadîsi nebevîler, variddir.

KIYÂMET ALÂMETLERİ

Bu üzerinde yaşadığımız dünyanın, tebdil ve tağyir olunarak fâni olmazdan evvel kıyâmet alâmeti olarak bâzı küçük alâmetlerle bir kaç tânede büyük alâmet görülecektir. küçük alâmetler, çok uzayacağından, akaid kitaplarında yazılmış olan büyük alâmetleri sıralayıp, kısa yoldan açıklamay çalışalım. Efendimiz, ilahi ekranda seyredip buyurmuştur.

BÜYÜK ALÂMETLER: Rasulü ekrem sallahü aleyhi vesellem efendimiz, kıyâmetin büyük alâmetlerini, **"Dumanın, Deccalin, dâbbetülarzın zuhur etmesi, Güneşin batıdan doğması, Hz. Meryemin oğlu Hz. isanın nuzulü, Ye cuc ve Mee'cûcün çıkması ve bir doğuda, bir batıda bir de**

Cezîratülarabda olmak üzere üç sefer ay tutulması olacakdır. En son olarakda ateş, yemen tarafından çıkacaktır" diyerek beyan buyurmuştur (460).

Hadîsi nebevîde zikredilen on adet büyük alâmeti kısa cümlelerle açıklayalım.

1- DUMAN: Rasulü ekrem efendimizin zamanında olduğu ile, sonra olacağı hakkında ihtilaflı beyanda bulunulmuştur.

Bir kavilde, Rasulü ekrem efendimiz zamanında ve hatta kureyş kabilesi üzerine bir kıtlıkla beraber semayı duman kaplamıştır. bu hüküm, o zaman gelmiş oluyor. İbni mes'ud hazretleride, bu hüküm doğrultusunda beyanda bulunmuştur.

Bu hükmü beyan eden bilginler, şu âyeti kerîmeyi delil olarak zikredip nakletmişlerdir:

فَارْتَقِبْ يَوْمَ تَأْتِي السَّمَاءُ بِدُخَانٍ مُبِينٍ ۝

"Öyle ise (Habibim!), **Semânın, aşikar olarak bir duman** (kıtlık ve azabı) **getireceği günü bekle"** (461).

Ayeti kerimede, sevgili efendimizin intizar edip beklemesi buyurulmakla, onun asrında ve onun hayatında olması anlaşılmaktadır.

diğer bir hususda, Rasulü ekrem efendimizin, duman hakkında suale karşı şöyle bir beyanı nakledilmiştir:

"Duman, batı ile doğUyu doldurup kaplar, Kırk gün ve kırk gecede durur, Mümin, dumanın tesirinden nezleli gibi olur. kâfirde, sarhoş gibi olur" (462).

Bu hadîsi nebevîyeye görede, duman; asrı saadette olmayıp, dünya hayatının son zamanlarında, ilk defa en büyük alâmet olarak görülmesi, anlaşılmakdadır.

2- DECCAL: Kıyamet kopmazdan evvel Deccal ismindeki çıkacak kimsenin, Yahûdilerin mehdisi olup, onların beklediği beyan edilmiştir. Müslümanlar, Mehdiyi Ali Rasulü beklemektedirler. Onlarda kendilerinin mehdisi, Deccalı beklemektedirler.

(460) Buhari, keza tecrid tercümesi, c. 4.
(461) Müslim, Mirkatü-l Mefatih, c. 5, 187-188, Şerhi Akaid Berika, c. 1, 235.
(462) Duhan sûresi, 10.

Hadimi merhum bu beyandan sonra Kâbulahbardan naklen Deccalı şöyle tarif etmektedir:

"O Deccal, uzun boylu, göksü geniş, elinden bir takım acaiplikler görülür. rablığını (yaratıcı Allâh olduğunu) iddia eder, kendisi ile beraber bir dağ ekmek, diğer bir dağ şeklinde çeşitli meyve ve gıdalar olur, çok çeşit çalgı ve oyuncak âletleri olur ki, bütün adamları kendisinin huzurunda şenlikler, âletleri çalıp çağırmak suretiyle eğlenmelerde bulunurlar. Onun bu amel ve hareketlerini kendisine tâbi olanlardan başkaları dinleyip işitmezler. Ancak kendisine inanan adamlar, dinlerler.

- Deccâlın çıkacağı zaman alâmetleri; Ad kavmini helak olmalarına sebep olan rüzgar gibi şiddetli rüzgarın esmesi, şiddetli seslerin, o rüzgardan dolayı işitmenin zuhûru, bu hallerin görülmesi de, emri bilmaruf ve nehyi anilmünkerin terk edildiği, zinanın çoğaldığı, keza kan akıtıp adam öldürmenin çoğaldığı, ilim adamlarının zâlimlere eğilip büküldüğü ve emirlerin kapılarına koşup gittikleri görüldüğü zamanda, "Serabadin, yahut Medine el'ehvaz veya Medine-i İsfahan" isimli şehirlerden birinde çıkacatır (463).

Bu Deccaâlı kebir çıktığı zaman, Hz. Peygamber efendimizin soyundan Muhammed mehdi isimli zatı muhterem çıkacaktır. Deccal, onunla savaşacaktır. Deccâlın ordusu ile savaşan mehdiyi Rasulün ordusuna Semadan inen Hz. İsa iştirak edecek ve Deccalı, Hz. İsa öldürecektir.

Bu hal "EMÂLİ" isimli akâid kitabında şöyle yazılmıştır:

"İsâ (A.S.) **ilerde gelecektir. Sonra fesatlık sahibi azgın Deccalı öldürecektir"** (464).

"Deccâli kebir" denilen bu zâlime, istidrac olarak pek çok harikalar verilecektir. Kendi eliyle ölüyü diriltme, buluttan yağmuru yağdırma ve emsali hârikalar görülecektir. bu hâli gören pek çok sapıklar, ona **"Allâh"** diyerek tapacaklar ve onun ordusuna katılacaklardır.

Müslümanlar ise, alnında **"Heza kâfir - bu adam kâfirdir"** yazılı cümleyi görüp okuyacaklar, onunla savaşacaklardır.

Aslında âhir zamavnda pek çok Deccâlın çıkacağı ve hatta bâzı rivâyetlerde, otuzdan fazla Deccâlın çıkacağı rivâyet edilmektedir. Fakat bu Deccâlların en sonuncusu, bu **DECCALI KEBİRİ**, Hz. isa aleyhisselamın öldüreceği Deccâldır.

Deccâlın zuhûru ve Îsâ aleyhisselamın semadan yer yüzüne nuzûlü hakkında, bir nebze mâlûmât, **"İslama Sokulan Bid'at ve Hurafeler"** adlı eserimizin ikinci cildi ile, **"İzahlı Mişkat el Mesabih Tercümesi"** isimli eserimizin birinci cildinin 304-308. sahifelerinde zikredilmiştir.

(463) Mirkatül Mefatih, c. 5, 187.
(464) Kenarlı Berika, c. 1, 233.

MEHDİYİ ÂLİ RASUL: Kıyâmet kopmazdan evvel Deccâlın karşısında Peygamber efendimizin soyundan bir muhterem çıkacak ve Deccal ile savaşacaktır. Onların savaşları devam ederken, Hz. İsa inecek, Mehödiyi Ali Rasulün ordusuna katılıp Deccâlı öldürecektir.

Bu husus pek çok sağlam kaynaklarda yazılmıştır. akaid kitapları, Mirkat elmefatih, c. 5'de "**Kıyâmet alâmetleri**" başlığının altı, birde imam-ı Şarani merhumun "**TEZKİREİ KURTİBİ MUHTASARI**" isimli eserlerde geniş şekilde zikredilmiştir.

MEHDİ: Peygamber sallahü aleyhi vesellem efendimizin soyundan, kendi ismi, onun ismini ve babasının ismi, efendemizin babasının ismini taşıyan kimsedir.

Hakikatın böyle olduğunu beyan eden pek çok hadîsi nebevîler nakledilmiştir.

Abdullah bin Mes'ud radıyallahü anhden rivâyet edilen bir hadîsi nebevîde şöyle buyurulmuştur:

"Dünya fena olup yok olmazdan evvel, arab ülkesine benim ehli beytimden bir adam hakim olur. O adamın ismi, benim ismime ve babasının ismi de, babamın ismine muvafakat eder" (465).

Diğer bir rivâyette de şöyle buyurulmuştur:

"Dünyadan hiç bir gün kalmayıp helak olmaya yaklaşsa, Allâhü teâlâ dünyanın günlerinden bir gününü uzatır, tâ ki benim soyumdan veya ehli beytimden bir adam çıkarır, onun ismi, benim ismime ve babasının ismide, babamın ismine muvafakat eder. o adam (Mehdi), **yer yüzünde zulüm ve azgınlığın yayıldığı gibi, o da yer yüzüne adâlet ve doğruluğu yayıp doldurur"** (466).

Validelerimizden **Ümmü Seleme** (R.A.) da diyor ki: **"Ben Rasulüllah sallahü aleyhi vesellemden işittim diyordu:**

"MEHDİ: Fatımanın evladından, benim ehli beytimdendir" (467).

Yukardaki hadîsi nebevîlere ve büyüklerin beyanlarına göre, **MEHDİ**, Rasulü ekrem efendimizin soyundan ve ismi, efendimizin ismi olan Muhammed Mustafa, Ahmed, Mahmud ve babasının ismi de, efendimizin babasının ismi olan, Abdullah olacaktır.

Sapık fırkalardan şîîler, on ikinci imam olarak çıkacak Mehdinin babası, onbirinci imam olarak Hasanülaskeri, diyerek fâsit akîdelerini ortaya koymuş oluyorlar. Şiilerin sapık görüşleri, **"73 Fırka"** isimli eserimizin özel bölümlerinde geçmiştir.

(465) Emâli
(466) Tirmizi, Ebû Davud, Mirkat, c. 5, 179.
(467) Mirkat, c. 5, 179.

3- **DÂBBETÜLARZ:** Kıyaâmet kopmazdan evvel en büyük alâmetlerden birisi de, yerden dünya üzerine bir acâip hayvan çıkacaktır. Yerin altından yer yüzüne çıkacak olan bu hayvanın, kılının çokluğundan ön ve arkasının bilinemiyeceği de beyan edilmektedir.

Dâbbetülarz, denilen hayvanın çıkacağını beyan eden âyet meali şöyledir:

"(Kıyâmet kopacağına dair) **o sözün** (kıyâmetin kopma emrinin), **üzerlerine yaklaştığı zaman, onlar için yerden bir dâbbe** (mümin ile kâfiri işâretleyip belirten bir hayvan) **çıkarırız ki, insanların âyetlerimize yakînen îman etmemiş olduklarını kendilerine söyler"** (468).

Yerin altından yer yüzüne çıkacak Dâbbetülarz denilen hayvanın, hangi yerden nasıl çıkacağı hakkında, çeşitli nakiller vardır. en meşhur rivâyet, Safa tepesinin altından çıkacağıdır. Müminler, Kâbe-i Muazzamayı tavaf hâlinde iken, oradan acaip bir çatırtı ve haraketi arz ile, çıkacağıdır. Üç veya beş gün gibi bir zamanda ancak çıkacağı da, nakledilen rivâyetlerdendir.

4- **GÜNEŞİN BATIDAN DOĞMASI:** Kıyâmet kopmazdan evvel, büyük alâmetlerden birisi de, doğudan doğup batıdan batan güneş, tersine batıdan doğacaktır. Bu hâlin görülmesi, daha evvel **Hz. İbrahim'in**, Nemrut'a karşı **"Benim rabbim, güneşi doğudan doğduruyor, batıdan batırıyor. Haydi sende batıdan doğdur ve doğudan da batır"** demesini tasdik ve ilahi kudretini tecellisi olarak da, vasıflandırılmıştır.

Güneş batıdan doğduktan sonra, tevbe kapıları kapanmıştır. insanların iman meseleleri dahi ihtilaflıdır. bu hâlin meydana gelmesinden sonra insanların yaşama müddetleri hakkında ise, muhtelif beyanlarda bulunulmuştur. Bâzıları, yedi sene, bâzıları da altmış yetmiş sene ve diğer bâzıları da yüz yirmi (120) sene kadar yaşasalar gerektir, demişlerdir.

5- **NUZULÛ ÎSA (A.S.)** : Kıyâmet kopmazdan evvel, Hz. İsa aleyhisselam, yeryüzüne inecektir. Hz. İsa, şu anda göktedir. çünkü kendisini mevlayı müteal hazretleri, semaya kaldırmıştır.

Hz. İsa, kendi şeriatı ile amel etmeyip Peygamber efendimizin şerîatı ile amel edeceği, ancak Peygamber efendimizin beyanı üzere, şimdiye kadar câri olan Cizyeyi, kaldıracaktır.

Semaya kaldırıldığını beyan eden ilahi âyet meali şöyledir:

"Ve biz, (azimüşşan), (Yahûdilerin), **Allâh'ın peygamberi olan Meryem'in oğlu İsa'yı öldürdük, demeleri sebebiyle, kendilerini lanetledik, rahmetimizden kovduk.**

(468) Ebû Davud, Mirkat, c. 5, 180.

- Halbuki onlar, İsa'yı öldürmediler ve asmadılar. Fakat kendilerine (İsa'ya) **bir benzetme yapıldı,** (Onlardan birisi, İsa şeklinde kendilerine gösterildi ve bu adam öldürüldü). **Esâsen İsa'nın öldürülmesi husûsunda kendileri de ihtilaf edip şüpheye dalmışlardır. Onların bu öldürme hâdisesine âit bir bilgileri, yoktur. ancak kuru bir zan peşindedirler. Onlar** (Yahudiler) **onu** (Hz. İsa'yı), **gerçekten öldürmemişlerdir.**

- Doğrusu Allâh (C.C.), **onu** (Hz. İsa'yı) **yükseltip** (semaya kaldırıp) **himâyesine almıştır. Allâh azizdir, hükmünde hikmet sâhibidir"** (469).

Bu âyeti kerimelerde, kesin ve açıkça beyan edilmektedir ki, Hz. Îsa aleyhissalem, öldrülmeyip ilâhi kudretle semaya kaldırılmıştır. Kıyâmet kopmazdan evvel yer yüzüne inip, cizyeyi kaldıracak, islamdan başka bir şey kabul etmeyip, kâfirlerin hepsini öldüreceği beyan edilmiştir.

O mubarekin inişi; Şam'ı şerifde Beyaz minayere ineceği de, nakledilen hükümlerdendir. Her ne şekil ve suretde olursa olsun, **Hz. Îsa;** mutlaka yer yüzüne ilâhi kudretle indirilecektir ve yer yüzüne indiği an, Mehdînin ordusuna katılıp, Deccal isimli mel'unu öldürecektir. Aynı zamanda **Hz. Îsa,** Mehdîye ve onun ordusuna imam olup namaz kıldıracaktır. hz. Îsa'nın, yer yüzünde evlenip çocuğunun olacağı, yer yüzünde kırk beş (45) sene yaşadıktan sonra vefatı neticesinde, Hz. Peygamberimizin Ravza-ı Mutahharasına defn olunacağı, beyan edilmektedir. Berîka ve emsâli eserlerde, mezkürdür.

EBÎ HÜREYRE (R.A.) in rivâyet ettiği bir hadîsi nebevîde Rasûlü ekrem sallallahü aleyhi vesellem şöyle buyurmuştur:

"Nefsi Muhammediyem yedi kudretinde olan Allâh'a yemin ederimki, elbette size, yakında Meryemin oğlu (hz. İSA) **hâkim, âdil olarak iner, putu kırar, hınzırı öldürür, Cizyeyi kaldırır ve malı çoğaltır, o halde gelirki, malın çokluğundan bir ferd dahi rağbet edip kabul etmez."** (470)

Kıyâmet alâmetlerinin üçüncüsü olarak sırayı tâkip edip zuhûr edeceği de, beyan edilmiştir. Hz. Îsanın yer yüzüne ineceği, böylece ortaya çıkmış ve açıklanmıştır. Sahih ve sağlam hadîsi nebevîlerle, sabittir. İnkâr eden, ehli bid'at olur.

6- YEECÜC VE MEECÜC: Kıyâmet kopmazdan evvel, Yeecüc ve Meecüc isimli bir kavm çıkacaktır. Zulüm ve ahlaksızlıkta pek acaip olacaklar, her ferde, zulümleri nerede ise, erişecektir. Ancak Kâbe-i Muazzamanın bulunduğu şehirki, Mekke-i Mükerreme, Medine-i Münevvere ve bir de Beyti Makdise ulaşamıyacağı beyan edilmiştir.

Yeecüc ve Meecüc hakkında Kur'anı Kerimde şöyle buyurulmuştur:

(469) Neml sûresi, 82.
(470) Nisa sûresi, 157-158.

قَالُوا يَا ذَا الْقَرْنَيْنِ إِنَّ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ مُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ فَهَلْ نَجْعَلُ لَكَ
خَرْجًا عَلَىٰ أَنْ تَجْعَلَ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ سَدًّا ﴿٩٤﴾

"Zülkarneynin kavmi dediler; Ey Zülkarneyn! Yeecüc ve Meecüc, yer yüzünde fesat çıkarıyorlar. Onun için bizimle onların arasında bir sed yapmanın şartı ile, sana bir vergi versek." (471)

Diğer bir âyeti kerime meali de şöyledir:

"Nihâyet Yeecüc ve Meecücün seddi açılıpda her cepheden saldırdıkları, Ve hak olan vâdi ilâhi (Kıyâmet) yaklaştığı vakit, işte o zaman, kâfirlerin gözleri hemen dikilecek; Vah bizlerin halineki, biz bundan gaflet ettik, doğrusu kendimize zulmetmiş olduk, diyecekler." (472)

Yeecüc ve Meecüc kavmi, Çin seddi denilen mevkide olup oralardan çıkarak fesatlıkta bulunacakları, beyan edilmiştir. Ve bu "Yeecüc ve Meecc" isimli kavimlerin zuhûru Hz. İsa'nın nüzûlünden sonra olacağıda, beyan edilen hükümlerdendir.

Bir hadîsi nebevîde de şöyle buyurulmuştur:

"Muhakkak ki, Ye'cüc ve Me'cüc kavmi, seddi geçmek için her gün kazarlar, o hâle gelirlerki, güneyşin ışığını görmeye yaklaşırlar, derlerki: Dönünüz, yarın tekrar kazarız. bu sözlerini söylerlerken "İnşallah" demezler.

- Bunun üzerine Allâhü teâla, ilk kazdıkları yere kadar aynı yeri yine avdet ettirip doldurur.

- Onların başındaki kimse diğer gün derki, dönünüz. İnşallah yarın gelir kazarız.

- Bundan sonra döndüklerinde, işte sed evvelce kazdıkları halde terk ettikleri gibidir. Hemen çukuru kazmaya devam ederler.

- Hemen bir insan topluluğuna çıkarlar, bunları gören insanlar, korkularından derhal su içerler ve insanlar bunlardan kaçınıp sığınırlar ve hemen İsa aleyhissalama onların helâkine duâ etmesini isterler.

- Bundan sonra Allâhü teâla onların kafalarında kurdlar yaratır ve onların hepsini en sonuna kadar helak eder." (473)

(471) Buhari, Müslim, Meşarik, c. 2, 171.
(472) Kehf sûresi, 94.
(473) Enbiya sûresi, 96-97.

7- DOĞUDA GÜNEŞ TUTULMASI: Kıyâmet kopmazdan evvel, doğuda bir güneş tutulması olacaktır.

8- BATIDA GÜNEŞ TUTULMASI: Kıyâmet kopmazdan evvel, batıda bir güneş tutulması olacaktır.

9- CEZİRETÜLARABDA GÜNEŞ TUTULMASI: Kıyâmet kopmazdan evvel, yine bir sefer de cezîretülarabda güneş tutulması olacaktır. Yukarda hadîsi şerifde beyan edilmişdi.

10- ATEŞİN ZUHÛRU: Kıyâmet kopmazdan evvel, YEMEN tarafından bir ateş zuhûr edecek, bütün insanları mahşer yerine toplarcasına, toplayacaktır. (474)

Bâzı rivâyetlerde, onuncusu, bir rüzgar çıkıp bütün insanları, denize sürüp atacaktır.

Açıklamaya çalıştığımız bu on kıyâmet alâmeti (Alâmeti kübra), akâid manzumesinde şöyle nazmedilmiştir:

Kıyâmetten mukaddem on alâmet,
Zuhûr eyler gelür rûzi kıyâmet.
Duhan (duman) **ve dâbbe ve hem Nâru Deccal,**
Tulûu şems Mağribden bu beş hal,
Dahî Ye'cüc ve Me'cücin hurûcu,
Edüb Seddi iskenderden urûcu.
Nuzûlu hazreti İsa bin Meryem,
Dahî üç hasf (ayın tutulması) **olur Allâhü âlem.**

Kitabımızın başından buraya kadar, Kur'anı Kerim âyetleri ve Peygamber sallallahü aleyhi vesellem efendimizin buyurmuş olduğu hadîsi nebevîler ve onun sahabesinin söz ve yaşantıları ile kitap ve sünnetin hükümlerine âlim ve âmil olanların takip ettikleri ilim, amel ahlak ve istikametlerini ve akîde görüşlerini ve sapık yolda ve akîdede olan fırkalar ile hak yolda ve amelde olan EHLİ SÜNNET VELCEMAAT TOPLULUĞUNUN takip ettikleri sıratı müstekim ve tarikatı Muhammediye yolunu ve akîdesini, kısa cümlelerle nakledip açıklamaya çalıştık.

Bu çalışmamızın; dînimize, cemiyet ve cemaatımıza ve bütün islam âlemine faydalar sağlamasını ve âhirette en büyük ecir olan Cennet ve Cemali ilahiyeye vesiyle olmasını, yüce mevlamızdan dileriz. Sâyü Gayret bizden, Tevfik ve Hidâyet ve lütfu inâyet, yüce Allâhdandır.

VELHAMDÜLİLLAHİ RABBİLÂLEMİN

(474) Şerhi Akaid Haşiyesi Ramazan Efendi, 308.
(475) Genış Malumat, Mirkat, c. 5, 187, 213.

Mühim Not:

Aşağıdaki Hadis-i şerifi tekrar tekrar okuyalım. Okuyalım da hükmünü kendimizde bulmaya çalışalım.

Âcizane bu eserimizde yüzlerce hadîsi şeriflerin ya metinleri ile mânâ ve îzahlarını veya sâde mânalarını yazıp naklettiğimizi hatırlatırız. Binâenaleyh hadîsi şerifde beyan edilen kırk (40) hadisi şerifi hıfzedip ezberleyenleri, Allâhü Teâlâ fakih (fıkıh âlimi) olarak diriltip mahşere getireceği ve Rasûlü Ekrem sallâllahü aleyhi ve sellem efendimiz, o kişiye şefât edip, şâhid olacağını temîn etmektedir.

Şu halde aşağıdaki hadisi şerifin hükmüne mazhar olabilmek için bu eserimizde naklettiğimiz hadîsi şeriflerden kırk (40) adedini, ister lafzı ile manasını ister sâde mânasını ezberleyib mûcibi ile amel edenlere aynı ecir verilir.

وعن أبي الدرداء، قال: سُئِلَ رسول الله ﷺ: ماحَدُّ الْعِلْمِ الَّذِي إذا بَلَغَه الرَّجُلُ كانَ فَقِيهاً؟ فَقالَ رَسُولُ اللهِ ﷺ: «مَنْ حَفِظَ عَلَى أُمَّتِي أَرْبَعِينَ حَدِيثاً فِي أَمْرِ دِينِها، بَعَثَهُ اللهُ فَقِيهاً، وَكُنْتُ لَه يَوْمَ الْقِيامَةِ شَافِعاً وَشَهِيداً».

Tercümesi:

- **Ebudderdâ** (R.A.)**den mervîdir, dedi:**

Resûlüllah (S.A.V.) **e, bir amadın fakırlik mertebesine ulaştığı vakit ilmin haddi hudûdu nedir? diye sual olundu?**

- Bunun üzerine Resûlüllah (S.A.V.) de buyurdu:

"Ümmetimden bir kimse, dîninin emrinden kırk hadisi hıfzedip bellerse (ve başkalarına öğretirse), **Allâhü teâla o kimseyi fakih olarak diriltip mahşere gönderir ve bende o kimseye kıyâmet gününde şahit olur ve şefâat ederim."**

Cenabu hak bütün mümin kardeşlerimizle bizlere ve nesillerimize, bu hadisi şerifte beyan edilen mübarek hükmü kendisinde bulup kırk hadisi nebeviyi ezberleyip, sevgili efendimiz Muhammed Mustafa sallallâhü aleyhi ve sellemin şefâatına nâil olmayı nasîb buyursun. Amin, Amin, Amin.

İÇİNDEKİLER

Sahife

GİRİŞ 5
Hamdu sena ve salavâtı şerîfe 5
Ehli Sünnet Yolcularının tâkib ettikleri yollar 6-9
İslâm, mutlaka bir gün ve zaman her eve girecektir 9
EHLİ SÜNNET YOLCULARININ DİKKATINA 10
Ehli Sünnet Yolu, Rasûlüllah'ın ve ashâbının yoludur 10
Günümüzde Cuma namazı kılmayanların yanlışlıkları 11
Üst üste mâzeretsiz Cumayı kılmayanların münafıklardan oldukları 11
Türkiyeyi Dârul harb = Kâfirlerin memleketi diyenlerin fesatlıkları 11
Câmi imamlarının arkasında namaz kılmayanların kötülükleri 12
Her iyi ve kötü insanın arkasında namaz kılmanın gerektiği 12
İmamı Azamın, ehli sünnet kişilerin dört esasa inanıp amel etmeleri gerektiğini beyan ettiği hükümler 12
"**Mezhep yoktur**" diyerek müslümanları şaşırtanların fesatlıkları 13
Ümmetin ihtilâfının rahmet olduğunun beyanı 13
İlk ihtilâfın , efendimizin huzurunda olduğu 14
Avamın (cahillerin) vazîfesi, âlimlerin görüş ve beyanları ile amel etmektir 15
Hz. Ali ile Hz. Muaviye arasındaki olayların, ehli sünnet anlayışı 15
Hz. Alinin, kendisiyle harb edenlere "**kardeşlerimiz**" dediği 16
Günümüzdeki fırkaların, kendilerine katılmayanları itham veya tekfir "**Kafirlikle itham**" ettikleri 16
Haksız yere adam öldürmenin ve adama hayat vermeye sebeb olmanın vebal ve sevab yönleri 17
Bir kişinin söz veya fiili, 100 çeşit tevilden doksan dokuzu (99) küfür icab etse ve bir tevili îman ciheti olsa, müftüye yakışan îmanı ile fetva vermektir 18
Rasülu ekrem efendimizin ümmetinin sıkıntısının, ona çok ağır geldiği 18
Bâzı büyüklerin, "**Şeytandan ve siyâsetten Allâh'a sığınırız**" dedikleri 18

Ehli Sünnet yolu olan ana caddede olmanın bir emri Rasul olduğu 19
Ehli Sünnet yolunun , sırâtı müstakim olan Kur'an ve Sünnet yolu 19
Sıratı müstakim yolunu terk edenlerin sapıtacakları 20
BÂZI ÖRNEK MİSALLER 20
Meselâ şeyh ve üstadım merhum **Akşehirli hocamın** anlattıkları 20
İlmi ve ulemayı makam ve mansıpları için istismar edenler 21
İlmi ile amel etmeyen alimler, insanların en şerlileridirler 21
Şerli âlimlerle ilgili hadîsi şerifi tekrar tekrar okuyalım 21
Merhum ehli takva **Hacı Veyiszâde Mustafa efendi** üstadımızın, günün siyâsetçilerine câzip ifadeleri 22
Resmi ve yabancı okullarda yapılan tedrisatın yayında, özel olarak İstanbuldaki İsmail ağa gibi kurslarda da tedrisatlar yapıldığı 23
1960 yılında diyânet reisi olan büyük âlim merhum üstadımız **Ömer Nasuhi Bilmen** hocamızın günün devlet başkanına şahsiyetli cevabı 23
1993 yılında Diyânet reisi olan M. Nûri Yılmaz efendinin de, tesettür hakkındaki takdire değer net ve kesin beyanı 23
Merhum **Ömer Nasuhi Bilmen** hocamızı, güçümseyen günün kendini bilmedikler 23
Cihâdın en efdâlının, zâlim sultanın yanında hakkı söylemektir 24
Âlimin; cahile ve câhilin; âlime tavâzûlu bakışları 24
İlmî munzara hakkında, **imam-ı Azamın** oğluna vasiyeti 25
Bir kimsenin, mümin kardeşine "**kafir**" demesi halinde kendisinin kafir olma tehlikesi 25
Zamanımızın ehli takvalarından **şeyh ve mürşid merhum Sami efendinin** bize bazı beyan ve îzahları 26
Hidâyet, Allahtandır ve kâfirin imana gelmesine, hidâyete erişdi; gibi ifade edilebileceği 26
Geçmişimize ve dinin hükümlerine hürmet ve saygının azaldığı 27
Ümmetin fesad olduğu zaman, sünneti işleyene yüz (100) şehid ecri verileceği 27
Ümmetin ihtilafa düştüğü zaman dine sahip olmanın güçlüğü 27
Gençlerimizin dikkatına arzedilen cümleler 27

BİRİNCİ BÖLÜM
EHL-İ SÜNNET YOLU

Rasûlü Ekrem (S.A.V.) Efendimizin ve ashabının yoluna tâbî olanların, hak yolda ve kurtuluşta oldukları 29
Ümmetin yetmişüç (73) fırkaya ayrılıp, yetmişikisinin (72) cehennemlik olup ancak bir fırkasının cennetlik olduğu 29
Ümmeti Muhammedin sapıklıkda toplanmayacakları 29
Allâhü Teâlanın yardımı cemâat topluluğu üzerinedir 29
Cemâatdan ayrılan, kendisini Cehenneme atar 30
Kitap ve Sünnetle amel eden topluluk, ehli sünnet velcemâat topluluğudur 30
Din ve Şerîat ilmini bilen bir fakih, tek başına dağın tepesinde olsada, o kimse cemâatı temsil eder 31
EHLİ SÜNNET VELCEMÂATIN İLKİ 31
Sevgili efendimiz Muhammed aleyhisselâmı görüp inanan ashâbı kiramlar, Bu ümmetin ilk ve birinci ehli sünnet topluluğudur 31
İslam dininin hiç eksiği kalmayıp tamam olduğu 32
Fırkalama ve fırkacılığa ayrılmadan Kur'an'a topluca sarılmanın luzûmu 32
EHLİ SÜNNET: SIRATI MÜSTEKİM ÜZEREDİR 32
Sıratı Müstekîmin, târif ve îzahı 32
Sıratı Müstekîmi beyan eden âyeti kerîmeler 33
Rasûlü ekrem (S.A.V.) efendimizin, sıratı müstekîmi beyânı 33
Sıratı Müstekîm yolunun etrafındakı sapık yolların olduğu 33
Tarîkatların en doğrusu, tarıkatı muhammediyeye adım adım tâbı olanı 35
EHLİ SÜNNETİN; İLİM, ÎMAN VE AMEL YOLLARININ SINIRLARI 36
EHLİ SÜNNETİN İNANÇ VE ÎMAN YOLU 36
En doğru inanç ve iman, efendimizin ve ashabının inancına tâbi olandır 36
Ehli sünnet inancına sahip olanlar, asrı saâdetden günümüze kadar devam etmektedirler 36
Ehli sünnet inancına sâhib olanlara, "**Fırka-ı Nâciye**" denilmiştir 36
EHLİ SÜNNETİN; İLİM VE İRŞAD YOLU 36

Ehli sünnet âlimleri, kitap ve sünneti tâlim ve tebliğ yolunda, sözle, yazı ile ve pek çok irşad ve mücâdele yollarını tâkipetmişlerdir..... 36
EHLİ SÜNNETİN HADİS İLMİ YOLU 37
Hz. Peygamber efendimizin, söz ve fiillerini en iyi bir şekilde tâlim ve neşir yollarını icrâ eden bilginler ve mürşidler olmuşdur ve devam ediliyor 37
EHLİ SÜNNETİN KURANI TÂLİM ETME YOLU 37
Kur'an-ı Kerimi tecvid ve kıraatı seb'a gibi kıraat yollarını tâlim eden bilgin ve talebelerin varlıkları 37
Kur'an-ı Kerime en doğru mânayı veren ve hatalı yollara sapmayan bilginlerin bulundukları ve eserler yazdıkları 37
EHLİ SÜNNETİN FIKIH YOLU 37
İlmi fıkıh meselelerini izah eden âlim ve fakıhlerin varlıkları 37
Fıkıh ilmi ile ilgili mes'eleler hakkında meşhur dört müctehid ve mezhebler 37
İtikad ve amelde ilk sapıtan fırkalar 38
Kişinin bilmediğinin, düşmanı olabileceği 38
İlimsiz ve câhillerin, ictihaddan bahsetmelerinin yanlışlıkları 38
EHLİ SÜNNETİN, TAKVÂ VE TASAVVUF YOLU 38
Bildikleri ile amel edenler, ehli takvâ kimselerdir 39
Bid'atcı ve sapıkların, ehli takva ve ehli tasavvuf olamıyacakları 39
Câhilin sofusu, şeytanın maskarasıdır 39
Zâhid ve mültekîler, haram ve kötülüklerden sakınanlardır 39
Günümüzde, takvâ ve tasavvufu yanlış anlayan ve uygulayanlar 40
Tasavvuf, her türlü kötü ahlakdan çıkıp iyi ahlaka sâhib olmakdır 40
Bir kimse, ilmi fıkhı öğrenirde tasavvuf ilmini öğrenmezse, fâsıklaşır 41
Bir kimsede, ilmi tasavvufu öğrenir fıkıh ilmini öğrenmezse, zındıklaşır ve bir kimsede, hem ilmi fıkhı ve hem ilmi tasavvufu öğrenirse, hakikata erişir 41
EHLİ SÜNNETİN, ARAB DİLİ VE EDEBİYATINI TÂLİM YOLU 41
Arab dili ve edebiyyatını öğrenme ve öğretme yolunda ilmin çeşitleri 41
Arab dili ve edebbiyyatını târih boyunca tâlim eden örnek âlimlerin varlığı 42

EHLİ SÜNNETİN CİHAD YOLU 42
Cihadın târif ve izahı 42
Cihadı, yanlış anlayıp beyan edenlerin kötülükleri 42
Hak yolda cihad edenlerin, Allâhın sevgili kulları oldukları 42
HAKKA RABITA YOLU 43
Namaz kıldıkdan sonra, diğer vaktin namazını beklemenin Rabıta olduğunu beyan eden hadisi şerif 43
Gerçek Rabıtanın, hak teâlaya teslimiyet olduğunu beyan eden âyeti kerime 44
SAPIK FIRKALARIN OLACAĞINI BEYAN EDEN BÂZI HÜKÜMLER 44
Ümmeti Muhammedin yetmiş üç (73) fırkaya ayrılacağı ve bir tânesinin Cennetlik olacağı 44
Cennetlik fırkanın, efendimizin ve ashabının yolunda olanla olduğu 45
Sapık fırkaların, yahûdî ve hristiyanları taklid ettikleri 46
Hz. Ömer, Hz. Osman ve **Hz. Ali**'yi şehid edenler, sapık fırkacılardır 46
ÎMAN VE İLİMLE İLGİLİ MÜHİM MESELELER 47
Sıfatı ilâhîlerde şüpheye düşenlerin kâfir oldukları 47
Îman, meseleleri hakkında şüpheye düşenler, hemen bir âlime muracat etmeliler 47
İslam diyarında şer'i hükümleri bilmemek özür değildir 48
Yeri, göğü yaratan hâlık-ı zülcelâlı akıl sâhibinin bilmesi gerekir 48
Öğrenilmesi farz olan ilmin üç (3) olduğunun beyanı 48
Tevhid ilminin îzahı 49
Kalb ilminin beyan ve îzahı 50
Kalb ilmini bilmeyenlerin, zâhirî amelleri makbul olmaz 50
Peygamber (S.A.V.) efendimiz, en yüksek ahlak sahibidir 50
Kalb ilmi ile dil ilminin îzahı 51
İlmi mükâşefenin, târif ve îzahı 51
Gönlü islam ve îmanla dolan bir kişi, Cenâbu hakkın nûrü üzeredir 52
Gurur ve kibir yurdu olan dünyadan ebedî âlem olan âhirete yönelmenin luzûmu 52
İbrahim aleyhiselâmın öldükten sonra dirilme şeklinin tatbikli görülmesini yüce mevladan istemesi ve görülmesi 53

İmam-ı Âzamın kendisinde görülen keşfi kerâmetlerden örnekler 54
Zâhiren yapılması gereken, ilmi şerîat ve ilmi fıkhın târif ve îzahı 55
İlmi fıkha vâkıf olan âlimin, en hayırlı varlık sâhibi olduğu 55
İlmi fıkıhla güzel ahlakın, munafıkda olmayacağı 56
Bir fakih ve âlimin, şeytana bin âbidden daha eşed olduğu 56
İlim adamları ile âmirler, iyi olurlarsa, insanlarda iyi olur ve eğer onlar kötü olurlarsa, insanlarda kötü olurlar 56
İlmi fıkhı bilene, Allahü teâla ummadığı yerden rızkını vereceği 56
İlmi fıkhı, ilmi tasavvufu ve ilmi tevhidi bilenlerin hakîkat üzere oldukları 57
Farzdan evvel farzın, amelden evvel ilim olduğu 58
Farz içinde farz ise, ihlas ve farzdan sonra farzda, korku ve umutda olmakdır 58
Cenâbu hakkın emri ilâhîlerini ve sünnetleri işlemiyenlerde, fevkâlede haller görülürse, o kimseler ya sihirbazdır veya yalançıdır 59
TECDÎDİ ÎMAN VE NİKALA İLGİLİ MESELELER 59
Bilinmesi farz ve lâzım olanları bilmeyenler, mürted menzilinde olup tecdîdi îman gerektiği 59
İslamın şartı, imanın şartları ve namazın farzları gibi hükümleri bilmeyen ve inanmayanların nikahlarının sahih olmayacağı ve kıyılan nikahlara tecdîdi îman ve nikah gerektiğinin fetva ile îzahı 59
Mukallidin imanının sahih olması için şartlar 60
Mukallidin îmanının sahih olup, delili terk etmekle günahkar olduğu 61
Müstedilki, inandıklarının delillerini bilenin îmanının müteberliği 62
Seyyid Ahmed erRufâinin şerîata muhalif hükümler hakkındaki mühim sözleri 63
Allaha yaklaşabilmek için ibâdetde başkasını aracı yapmanın şirk olduğunu beyan eden âyeti kerime 63
Cibril hadîsindeki islâmın ve îmânın şartlarının beyanı 64
Hadisi şerifi rivâyet eden **Hz. Ömer**'in kısa hayatı ilerde gelecek 65
Hz. Cebrâilin gelişi ve getirdiği vahy hükümleri 65
İslâmın, lugât ve şeriat mânâları 66
Îmânın, lugât ve şeriat mânâlarının îzahı 66
İmanın, kalbin ameli olduğunu beyan eden âyetler 67

Kalbin ameli olan îmanın dil ile açıklayıp söylenmesi 67
Kelime-i şehâdeti dili ile söyleyen ve beş vakit namazı kılanların imanlarına inanmanın gerektiği 67
Müminlerin inandıklarına; inanç ve bilgileri, kendi öz evladlarından daha iyi bildikleri 68
Kalbleri ile inkar edip, dünyalık ve insanları aldatmak için dilleri ile müslümanlıklarını gösterenenlerin kötülükleri 69
Îman ve islâmın bir cesedin sırt ve göksü gibi birinden ayrı olamıyacağı 69
İcmâli ve tafsilî îmanın târif ve îzahı 70
Mûmin, kâfir ve munafık kelimelerini, Kur'an'nın beyan ettiği 71
Mûmin ile kâfirin arasını belirten, namazdır 71
Namazın, kişiyi kötülüklerden koruyacağını beyan eden âyeti kerime 72
Namazı doğru kılmayanların, Cehennemdeki veyil deresine girecekleri 72
Dinin, zorlukları yüklemediğini beyan eden âyeti kerime 72
Hz. İbrahim aleyhisselâmın, kendisi ile neslinin islâm üzere olmasını dilemesi 73
Hadisi şerifdeki, îmanın şartlarının beyanı 73
ALLAHA İMAN 74
Cenhabu hakkın zâti ilâhi ve sıfatı ilâhilere inanmanın îzahı 74
MELEKLERE İMAN 74
Cenâbu hak ile peygamberler arasında vasıta olan melekler, nurdan yaratılmış varlıklar olduğu 74
Kıyamette meleklerin arşı âlayı sekiz melek-in yüklendiği 74
KİTABLARA ÎMAN 75
Cenâbu hak tarafından Cebrâil aleyhisselam vâsıtası ile peygamberlerine gönderilen ilâhî kitablara inanmak farz ve şartdır 75
Kur'an-ı Kerim, geldiği gibi olup hiç tahrifin yapılmadığı ve kıyâmete kadarda tahrif edilip bozulamıyacağını beyan eden âyeti kerime 75
İlâhi kitabların yüz dört (104) olduğu 75
Ve Dört büyük kitabla yüz sahifenin kimlere geldikleri 76
PEYGAMBERLERE ÎMAN 76
İnsanlara ilâhî hükümleri tebliğ etmekle yükümlü olan peygamberlerin yüksek ahlak sâhibi, edebli ve mücizelerle teyid edilen beşerler oldukları 76

Peygamberimiz Muhammed aleyhisselhamın en yüksek ahlâka sâhib olduğu 76
İnsanların Rasullerinin, meleklerin Rasullerinden efdal oldukları 77
Peygamberlerden, peygamberlikleri yok olmaz ve fakat velilerden velilikleri yok olabilir 77
Velilerden, veliliklerin yok olabileceğini, Cüneydi bağdadi beyan ediyor 77
AHİRET GÜNÜNE ÎMAN 77
Öldükten sonra tekrar dirilip hesab, kitab ve terâzî gününün olacağı 77
Ahiretin ilk durak yerinin, kabir hayatı olduğu 77
Ahirete, âhiret denmesinin sebebleri 78
Âhirette, mal, evlad ve mülklerin fayda vermeyip, ancak îmanın fayda vereceği 78
Varlıkları ilk yaratan hâlıkı zülcelâl, tekrar diriltecektir 78
Âhirette her ferd, kazandıkları ile cezalandırılacakdır 78
İlâhi kudretin yarattıklarındaki hikmetler 79
HAYIR-ŞER VE KADERE ÎMAN 79
Hayır, şer ve kader hakkında bâzı âyeti kerîmeler 79
Cenâbu hak yeri ve göğü yaratmadan elli bin (50 000) sene evvel, bütün mahlukatın kaderlerini yazmışdır 80
KADER'in lugât ve şerîat târifi 80
İlmin iki olup, birisi halkda mevud olan, diğeri ise, halkda olmayan ilimde kader ilmidir 80
Hz. Ali'nin kader hakkındaki sözleri 81
Her şeyin kaderi ilâhi ile olduğu 82
İmam-ı Azamın, kaderin levhı mahfuza vasfı yazılıb kalan ve mahlukların irâdesi ile kesinleşdiğinin beyanı 82
Kader hakkında, **Hz. Ebû Bekir ile Hz. Ömer'in** munazarası 82
Allâhü teâlhadan gelen kazaya Râ'zî olmayanın Allah'dan başka Rab aramasını beyan eden hadîsi kudsî 84
İSLÂMIN ŞARTLARI 84
İslâmın şartlarının beş olduğunu beyan eden hadisi şerif 84
Abdullah İbni Ömer'in örnek halleri 85

Hz. Abdullah ile Haccac Zâlim arasındaki söz düellûsu 85
Hem müslüman olduğunu söyleyip hem de "**şeriatcı değilim**" diyenlerin durumları 86
Bilinmesi ve amel edilmesi farz olanların delilleri 86
Kelime-i şehâdetin açıklamalı îzahı 86
Namazın, zekatın, orucun ve haccın farzlığını nâtık âyetler 87
Abdestin farzlığının delili 88
Guslün ve teyemmümün farzlığını beyan eden âyeti kerime 88
Namazın sahih olması için on iki şart ve farzını beyan eden âyetler 88
Cuma namazının farzlığını beyan eden âyeti kerime 90
İLİM BAHSİ 91
İLMİN TÂRİF VE İZAHI 91
Şek ile yakîn zâil olmaz 92
Bilginin îmandan olmayacağı 92
Vahyin lugât ve şeriat mânâları 93
İlhâmın, ilmin sebeblerinden olmadığı 94
İlhâma tâbi olmanın mahzurları 95
Firâsetin târif ve îzâhı 96
Müminin firâsetinden Allaha sığınmak gerektiği 96
Firâset, ilham ve vahyin mukâyeseleri 98
Gaybı, Allah'dan başka kimse bilemez 99
İLMİN TESBİT VE TAHAKKUK DERECELERİ 99
Yakînin târif ve îzâhı 99
İlmel yakinin târifi ve âhirete yakîni inancın beyanı 101
Aynelyakîn ve Hakkal yakînin açıklamalı îzâhı 102
İnsanın, ölünceye kadar Allah'a ibâdet edeceği 103
İLMİN VE ULEMANIN FAZİLETİ 103
Âlim, âbidden fazîletli ve âlime cenabu hak, melekler, yer ve gökdeki varlıklar ve hatta karınca ve balıklar dahi dua ederler 103
Kıyâmetde en şiddetli azab, ilmi ile amel etmeyen âlimedir 104
Cenâbu hakdan en çok korkanlar, mevlayı teâlayı bilen âlimlerdir 105
Cenâbu hakdan hakkı ile korkanlar, müttekilerdir 107

Câhil için bir defa helak olursa, âlim için yedi defâ helakdır 107
Âlimler evliya olmaz ise, dünyede evliya yokdur. Zira Cenâbu hakkın câhilleri dost edinmeyeceği 108
ALİM İLE ÂBİDİN DEĞER ÖLÇÜLERİ 109
Fakih olan bir âlim, şeytana bin âbidden daha eşetdir 109
Alimin uykusu, cahilin ibâdetinden daha hayırlı olduğu 110
Kur'an'dan bir âyet öğrenmek yüz (100) rek'at nhafile namaz kılmakdan hayırlı olduğu 111
İlim bablarından bir bahsi öğrenmek, bin rek'at nafile namaz kılmakdan hayırlıdır 111
Az ilmin, çok ibâdetden hayırlı olduğu 112
Kişi, bildiği ile amel etmeyince âlim olamıyacağı 113
Ahir zamanda, fâsik âlimlerle câhil âbidlerin olacağı 113
Sıratı müstakim yolunun etrafındaki tâli yollarda şeytanın olduğu 115
BAZI TARİKATLAR VE DURUMLARI 115
Rasûlü ekrem efendimize tâbi olmayan tarikatların bâtıllığı 115
Sapık tarikatların yanlış görüş ve beyanları 116
Her grubcu ve fırkacıların kendilerini savunub, başkalarını kötüledikleri 116
Mevlana ihtifallarında ve emsâli yerlerde çalgılı zikir yapanların vebal ve kötülükleri 118
FAYDALI İLMİN SEMERELERİ 119
İnsanın bildiğini söyleyib bilmediğini, "**bilmiyorum**" demesi gerektiği 120
Hz. Ali'nin, imâmı, şâbi ve imâmı mâlik-in bilmediklerine, "**bilmiyorum**" dedikleri 120
Fetva vermeye cür'et edenlerin, cehenneme cür'et edenler olduğu 121
Müftüler fetvâ versede, kişinin kendi vicdanına danışması gerektiği 121
Kişilerin bildiklerinin kıymetini bilenlerle, ilme değer vermeyenlerin durumları 121
"**Ben âlimim**" diyenin câhil olacağı 122
İLMİ EHLİNDEN ÖĞRETMENİN LUZÛMU 123
İlmi, îtimada lâyık kimselerden alınmasının gerekdiği 123
Yarım hocanın din yıkacağı ve yarım dokdurun can yakacağı 124

FÂSİT GÂYE İLE İLİM TALEB ETMENİN TEHLİKELERİ 124
İlmi, âlimlere çalım satmak, sefihlerle mücadele etmek ve insanların teveccühünü kazanmak için öğrenmek, cehennemlik olmakdır 125
Hasanı Basri ile vâsıl bin atanın mücâdeleleri 126
Selefi sâlihine saygısızlıkda bulunanların durumları 127
Her bilginin üstünde bilgin kişilerin olabileceği 128
Sefihlerin müminlere eğlenceli konuşmaları 129
Hâinlerle cidal etmemek gerektiği 129
İlmi ile amel eden kimseler, insanların yanındakilere rağbet etmez 131
Fhasık âlimle câhil âbidin kötülükleri 132
Fasık bir âlimin, **Hz. Nuhla** kendisini mukayese etme fesatlığı 132
İLMÎ, OTORİTELERDEN ÖRNEKLER 133
İmam-ı Azamın kadılık kabul etmemesi 133
Zenbilli Ali efendi ile yavuz selimin aralarında geçenler 133
Fırkacılıkdan uzaklaşıp, topluca kitaba ve dîne sarılmak lazımdır 134
Yüksek zeka ve bilgi sahiblerinden başka ilim adamlarının siyasetden uzak olmaları gerektiği 135
İmamı Buhârinin zamhanın devlet reisine cazib cevabları 136
Sultan Fatihle müftüsü molla Hüsrevin aralarındaki münasebet 136
Devlet reisinin, en afdal kişilerden olmasının şart olmadığı 137
Sâdıklarla beraber olup, fâsıklardan uzak olmak gerekir 138
Allah'ın hükmü ile hükmetmiyenler, zalimlerdir 139
Bid'at sâhibine hürmet edenler, dinin yıkılmasına yardım edenlerdir 139
Zenginlere zenginliğinden dolayı tavâzu edenler, dinlerinin üçde ikisi gitmiş olur 139
Zamânın sultanına "**âdil**" diyenlerin kâfir olma tehlikesindedir 140
Bir âlimin dostu çok olursa, o kimse hak ile batılı karışdırır 140
İlmi, dünyalığa kavuşmak için öğrenen kimse, cennetin kokusunu duyamaz 141
İlmi, rızayıbâri için öğrenen kişiye, dünyalık kendiliğinden gelebilir 141
Dînar ve dirhemin = Altın ve gümüş gibi paraların, dîni koruma ve dindarlara faydalı olduğu veya olacağı Hadisi Şerif ve kibâri kelamlar 142
İhlaslı niyyet, hakkı tavsiye ve müslümanların topluluğuna sarılmak gerekir 143

ZİKİR MECLİSİ İLE İLİM MECLİSİNİN FAZİLET DEĞERLERİ 144
Rasûlü ekrem (S.A.V.) mescidindeki zikir meclisine uğradığı ve ilim meclisine oturduğu 144
Her iki meclisinde hayır meclisi oldukları 144
İlim meclisinin, zikir meclisinden efdal olduğu 145
Cami ve mescidlerde zikri ilâhi ve kıraatı Kur'an ânında başkalarının ibâdet ve ilim öğrenmelerine mânî olmamalıdırlar 146
İlim ve zikir meclislerinin devam edenlerin varlıkları 147
KENDİ GÖRÜŞLERİYLE KUR'AN-I TEFSİR EDENLERİN DURUMLARI 148
Kendi görüşü ile Kur'an-ı tefsir edenler isâbetde etseler, hatalıdırlar 148
Kur'an-ı Kerimi tefsir edebilmek için, arab dili ve edebiyatı dalından enaz on beş (15) ilim dalını bilmek gerekir 149
Şîîler gibilerin Kur'an'a yanlış ve hissî mânâ verenlerin varlıkları 149
İnançsız ve ahlaksız kişilerden Kur'an-ı Kerim hakkında bilgi istemenin yanlışlıkları 151
Câhil kimselerin ictihaddan bahsetmelerinin kötülükleri 151
NİYET BAHSİ 154
Ameller, niyyetlere göredir 154
Hz. Ömer'in hayatı ve kimliği 154
Bir munafıkla yahûdînin **Hz. Ömer**'e gelişleri ve neticesi 155
NİYETİN HÜKÜMLERİ 156
Cennet ve Cehennemde ebedî kalmak, niyetin karşılığıdır 157
Bir kimse asırlarca sonra khafir olmaya niyet ederse, derhal kâfir olur 157
Cenâbu hak şirkden başka, günahları afv edebileceği 158
Kişinin kalbi istikâmetli olursa, îmanıda istikametli olur 158
Mü'minin niyeti amelinden hayırlıdır 158
Hicretin lugât ve şerîat mânâları 158
Dârulharbin Târif ve îzahı 158
Dârulharbden hicret edilib gidilmesi gerektiği 159
Hicretin Allah için olması gerektiği 159

Hasanı Basri merhumun, din istismarcıları ile pehlivan hakkındaki sözleri 162
Lukman aleyhisselâmın oğluna nasihatları 163
Peygamber efendimizin müşrik kavmine hideyet duası 163
NİYETİN TARİF VE İZAHI 164
Niyyetin lugât ve şerîat mânâları 164
Allâhü teâlâ insanların sûretlerine değil, kalb ve amellerine bakar 165
İhlasla Allah'a kulluk ve ibâdet yapanlar, iyi kimselerdir 165
Allah yolunda cihad edenlerin fazîlet ve değerleri 166
Niyet ve amellerin, iyilikleri veya kötülüklerine göre durumları 167
Müminin niyeti amelinden hayırlıdır, munafıkında ameli niyetinden hayırlıdır 169
Niyetin kısımları ve tetbik yönleri 170
Mâsiyet ve günahları hatırlamanın hükmü 171
Cenâbu hak her ferde, gücü yeteni yükletir 171
Kul kötülüğü işlemedikçe, cenâbu hak yazmaz, yazdırmaz 172
Kötü zanlardan kaçınmanın luzûmu 173
Her ferd, niyetleri üzere haşrolunurlar 173
NEFSİN SÖYLENTİLERİ 173
Nefsin söylentileri beş (5) mertebe üzere olduğu 173
Nefsin söylentileri, Hâcis, Hâtır, Hadîsünnefis, Hem ve azm'dir 174
Nefsin söylentisi,vesveseyi fîliyata çıkarıb işlemedikçe günah yazılmaz .. 175
Vesvese ile ilham arasındaki farklar 175
Şeytanın, Hz. Adem'i vesvese ile cennetden çıkarmasına sebeb oluşu 176
Kalbe gelen vesvesesin îmandan olduğunu beyan eden hadisi şerif 177
Vesvesesiz namazın, yahûdi ve hrıstiyanların namazı olduğu 177
NİYYETLE İLGİLİ FIKHÎ HÜKÜMLER 178
Namazda niyyetin şart olduğu 178
Cuma namazı için Hutbede niyetin şartlığı 178
Ezanda niyetin sünnetliği 179
Zekat, Oruc ve Hacda niyetin şartlığı 179
İtikafda niyet etmekde şartdır 179

Kurbanda, cihadda, vasiyet ve vakıfda niyetin hükümleri 180
Hüküm ve hâkimlikde niyetin hükmü 180
Mubah ve Helal olanlarda ve muamalâtta niyet 180
Hibede, talakda, yeminde, ıkrarda ve Kur'an okumada niyet 181
ELFAZI KÜFÜR= KÜFÜR SÖZLER 182
Müminin en kıymetli varlığının imanı olduğu 182
Bir kişiyi hidayete eriştirmek, batı ile doğu arasındaki kâfirleri öldürmekden daha hayırlıdır 183
ELFAZI KÜFÜR MESELELER 184
Küfür sözlerin, imanı yok ettiği veya edebileceği 184
Küfrün üç türlü olduğu 184
Küfrün, amelleri iptal ettiği 185
Küfür sözlerin dört kısma ayrıldığı 187
Bir mes'elenin yüz tevîlinin doksan dokuzu küfür ve bir tevili îman îcabetse, müftüye yakışan, îman ile fetvâ vermesidir 187
Şirkden Allah'a sığınma duâsı 188
KÂFİRİN MÜSLÜMAN OLMASI VE ÎMANIN ALAMETLERİ 188
Kâfir, "**Ben müslüman oldum**" derse, müslümanlardan olur 188
Bu hükümlerle ilgili muhtelif fetvâlar 189
ALLAH İLE İLGİLİ ELFAZI KÜFÜRLER 190
Din, îman ve ezanla alay edenlerin kâfir oldukları 190
Allahü teâlanın zâtı ile sıfatı ilâhilerini inkar ve tahkır edenler kâfir olurlar 191
İlgili muhtelif fetvâlar 191
Tecdidi iman ve nikahla ilgili fetvalar 191
İSTİMDATLA İLGİLİ FETVALAR 192
Fânilere sığınmak ve onlardan kurtuluş beklemek, küfürdür 192
Gayıbı Allah bilir ve Her şeyi o yaratır ve o def eder 193
PEYGAMBERLERE YAPILAN ELFAZI KÜFÜRLER 193
Peygamberlerin bâzılarına inanıp bazısını inkar etmek, küfürdür 193
Peygamberlere zina isnat etmek, küfürdür 193
Peygamberlere sövenler, kafir olurlar 193
"**Peygamberin bize gönderilmesi, bir nîmet değildir**" diyen kimse kâfir olur 194

Peygamberlere küfürle ilgili fetvâlar 194
Râfizî ve Sîîlerin, **Hz. Ali ile Hz. Ebû Bekir** hakkındaki yanlış beyanları 196
MELEKLERLE İLGİLİ ELFAZI KÜFÜRLER 196
Azrailin ecel alışını kötüleyenlerin tehlikeli sözleri 196
KUR'AN-I KERİMLE İLGİLİ ELFAZI KÜFÜRLER 197
Kur'an ayetlerinin bâzısına inanıp, bâzısını inkâr edenler, kâfir olurlar 197
Kur'an-ı kerimin bir ayetini inkar eden kimse, kafir olur 197
"**Çalgı rûhun gıdasıdır**" diyerek çalgı meclisinde Kur'an ayetlerini okuyanların kafirliklerine fetvâ verilmişdir 198
Cami ve mescidlerde namaz kılanların yanında, sesli olarak Kur'an-ı kerimi okumanın kitab ve sünnete muhâlifliği 198
Namaz kılanın yanında yüksek sesle Kur'an-ı Kerim okumanın doğru olmadığı 198
Câmi ve mescidlerde yüksek sesle zikri ilâhinin haramlığı 199
Kur'an-ı Kerimi okuyana ve Kur'ana hakâret edenin kâfirliği 200
Kur'an-ı Kerime hakaretle ilgili fetvalar 200
DİN, İMAN, İSLÂM VE ŞERİAT KELİMELERİ İLE İLGİLİ FETVALAR 201
Şeriat, Din, İman ve İslam kelimelerinin aynı mânâyı ifâde ettikleri 201
"**Şeriatın karşısındayım, biz şeriatçı değiliz**" diyenlerin kafirlikleri 201
"**Şeriat meriat tanımam, şeriatın yobazlarını sevmem**" gibi dine hakâret olan kelimeleri söyleyenler, kafir olurlar 201
Şeriatın din ve dinin şeriat mânâsına geldiğini beyân eden âyeti kerimeler 202
Dîne, îmana ve şeriata hakaretle ilgili fetvalar 203
"**Ben şeriat bilmem, hakkımı senden döve döve alırım**" diyen kimse kâfir olur 203
Din ve Şeriata hakaret edenlere tecdidi îman ve nikah tazelem gerekir 203
NAMAZLA İLGİLİ ELFAZI KÜFÜRLER 204
Namazın farzlığını inkâr eden veya namazı alaya alan kimseler kâfir olurlar 204
Namazı ve ezanı alaya alanların yahûdi ve hıristiyanlar olduğunu beyân eden âyeti kerime 205

Namazın farzlığını inkâr edenler kâfirdirler 205
Ezan ve Namazla ilgili Elfazı küfür fetvâları 205
ZEKAT VE ORUCLA İLGİLİ ELFAZI KÜFÜRLER 206
Zekat ve orucun islamın beş şartından olduklarını inkhar edenler kâfir olurlar 206
"**Zekat vermek bir yük ve zorlamadır**" diyenler kâfir olurlar 206
Ramazan ayı gelince, "**Ağır ay ve baş belası ay geldi**" diyerek oruca hakaret edenler kâfirlerdir 206
Haram maldan zekat ve sadaka verenler sevap beklerlerse, kâfir olurlar 207
Zekat ve oruca hakaretle ilgili fetvalar 207
Oruc tutmayan kimseye, "niçin oruc tutmuyorsun" denilirse hakâret kelimesi ile cevab veren kimseye tecdidi iman ve nikah lazım olur 207
HAC, KÂBE VE MESCİDLERLE İLGİLİ ELFAZI KÜFÜRLER 207
islamın şartlarından beşincisi Hac farizasını inkâr eden veya Hacca hakâretde bulunanlar, kâfir olurlar 207
Farz olan Hacca ve kâbeye hakâret edenlerin kâfir olacakları 207
"**Caminize ve namazınıza pisliyeyim**" diyen kimseye tecdidi îman ve nikah lazım olur 208
Câmi ve mescidlere gitmek isteyenlere engel olanlar, en zalim kişilerdir 208
EZANLA İLGİLİ ELFAZİ KÜFÜRLER 209
Ezan okuyan kimseyi eğlenceye alarak tahkir edenler kâfir olurlar 209
Ezan okuyana "**köpek gibi ne bağırırsın**" diyene tecdidi îman ve nikah lazım olur 209
AHİRETLE İLGİLİ ELFAZI KÜFÜRLER 209
"Sen bana dünyada buğday verde, ben sana ahirette arpa vereyim gibi" sözlerle ahireti hiçimseyenler tekfir olunurlar 209
Cennet ve cehennemin varlığını inkar edenler, kâfir olurlar 210
Ahiretle ilgili Elfazı küfürler 210
İLİM VE ULEMAYI TAHKIRLE İLGİLİ ELFAZI KÜFÜRLER 210
Din alimlerini ilimleri ile kendilerini tahkir edenler kafir olurlar 210
İlmi ve ulemayı tahkir edenlere, tecdidi iman ve nikah lazım olur 210
Din ilmine çalışanlara, "**yobaz, gerici ve emsali**" cümlelerle hakâret edenler tekfir olunurlar 211

"Bire ilmini falan ettiğim" diyerek ilme ve ulemaya hakaret edenlerde kâfir olurlar 211
MÜSLÜMANI TEKFİR VE KAFİRİ TEBCİL İLE İLGİLİ ELFAZI KÜFÜRLER 212
Müslüman kardeşlerini tekfir eden ve kafirleri övenlerin kötü lafızları ile ilgili muhtelif fetvalar 212
KÜFRÜ TEMENNİ VE KAFİRLERE TEŞBİHLE İLGİLİ ELFAZI KÜFÜRLER 212
Müslüman bir kimse, kafiri görünce **"bende kâfir olsaydım"** derse, hemen kâfir olur 212
Kâfirlerin Paskalyasını tebrik eden müslümanlara, tecdidi îman ve nikah lazımdır 213
Kendilerini kafirlere benzetenlerin, tehlikeli durumları 213
ŞABKA VE SARIK MESELESİ 213
Günümüzde dedi kodusu yapılan şabka geyenlerin durumları 213
Başları açık gezemiyenlerin, şabka veya emsali bir şeyler geyenler 214
Başı açık gezenlerin, hadisi şerifler hakkındaki şâhitliklerinin makbul olmadığı 214
Zarûrete binâen şabka geymenin cevaz yönleri 214
Îman, nereden girerse, oradan çıkar, hükmünün izahı 214
Mecûsî veya yahûdîden inek alan kişi, mecbur olursa, mecûsî ve yahûdinin şabkalarını geyebileceği 215
Başı açık ve kolu kısa olanların namazlarının mekruhlukları 215
Adetdeki Bid'atlar (yenilikler) le amel etmenin cevazı 216
Müslüman kişinin kızılbaş kâfirlerin kalbaklarını rızasıyle geymesi küfrü gerektirdiği 216
Kâfirlere benzeme gayesi olmadan soğuk ve sıcakdan korunma gibi zarûretler karşısında şabka gibi geyimleri geyenlerin kâfir olmayacağı 216
Zarûtere binhaen selefimizden büyük müderris ve mürşidlerimizin şabka geydikleri 217
Sarık sarmanın fazilet ve sünneliği 217
Sarık; beyaz, siyah ve bâzende yeşil sarıldığı ve cevazı 217
Rasûlüllah (S.A.V.) efendimiz, sarığının altına bir takke giydiği gibi takkesiz olarak da sarardı 218

Sarık ve taylasanın mikdar ve durumlarının beyanı 218
Sarıkla kılınan namazın sarıksız kılınan namazdan efdal olduğu..... 218
Başı açık gezenlerinde, teşbih ve teşebbühe daha yakın oldukları 219
KÜFRÜ İKRAR VE KÜFRE RIZA İLE İLGİLİ ELFAZI KÜFÜRLER 219
Müslüman bir kimse, kendisinin kâfirliğe kaydığını söylerse kâfir olur.....220
Bir kimse, diğer bir kimseye, "**mürted ol kurtulursun**" derse, küfre rıza olduğundan kâfir olur..... 220
HARAMLARI HELAL veya ZIDDINI DEMEKLE İLGİLİ ELFAZI KÜFÜRLER 221
Kur'an-ı Kerim âyetleriyle haramlığı kesin olanlara, "helal" ve helal olanlarada, "Haram" diyenler, kâfir olurlar..... 221
Yahûdî ve hristiyan olan ehli kitabların taamları ve geyeceklerinin cevazı..... 221
Kendilerine kitab verinlerin taam ve eşyalarının hellallığını beyan eden ayeti kerime 222
Ehli kitabların besmele ile kesdikleri hayvanların yenmesinin cevazı 222
Ateşe tapan mecûsilerin eşyalarının cevâzı 222
Mecûsi ismi ile anılan ateş perestler, asrı saâdet zamanında İranda çoğunlukda idiler ve onlardan gelen peynir ve yağı efendimiz (S.A.V.) yemişdir 222
Asrı saâdetde elbise temizlenmesi hâli görülmüş ve cevâzı beyan edilmişdir 223
Eşyada asıl olan tahârettir ve zan veya şekle hüküm verilmez..... 224
Kesin olarak bilinmeyen şey hakkında, hüküm vermenin yanlışlığı 224
Domuzun her şeyinin haramlığı, ancak kılının sanatda kullanılmasının caizliği..... 225
Haramlara, "**helal**" demenin küfür olduğu ve akside aynıdır 226
Haramı yiyip içenlere, "**afiyet olsun**" diyenlere tecdidi îman ve nikah lazımdır 227
Raksın haramlığını beyan eden fetvalar..... 227
ELFAZI KÜFÜRLE İLGİLİ MUHTELİF FETVALAR 228
"**Müslüman mısın?**" diyene "**bilmiyorum**" diyen kişi müslüman olmaz..... 228

Boşama hakkının erkeğe verilmesini ayıblayan tekfir olunur 229
Küfür söz ve fiillere gulüp eğlenenlere tecdidi îman ve nikah lazım 229
EHLİ SÜNNET, TAKVÂ VE İSTİKÂMET ÜZEREDİRLER 229
Muttekiler; Gaybe iman edip, namazlarını kılan, zekat ve sadakalarını veren ve ahirete şeksiz şüphesiz inanan ve peygamberlere adım adım tâbi olanlardır 229
Allah'dan korkanların, işleri rast gelir ve günahları bağışlanır 230
Takva sahibleri, bu ümmetin en üstün kişileridirler 231
Takvanın lugât ve şeriat mhanaları 232
Allah'dan korkanlar, darlık ve sıkıntıdan kurtulup rızka kavuşurlar 232
Devlet reisinin hediyesini kabul etme meselesi 233
Zengin kişilerin, hazineden bağışlananını alıp alamıyacakları 233
Ehli takva olan zenginlerin, fakirlerin haklarını almaları doğru olmaz 234
Ömer bin Abdulazizin hanımının zinetini hazineye koydurduğu 234
Günümüzün zenginlerinin hazineye el atıp yiyişleri 235
Zengin kişilerin hazinede haklarının olmadığı 235
Hazineden yiyen zenginlerin fâsit kıyasları 236
Müftülerin fetvasından daha ziyada kalbe ve vicdana danışmanın ciheti... 237
İstikametin târif ve izâhı 237
Bir istikametin (doğruluğun), bin kerametden hayırlı olduğu 238
Teşvik fonunu zenginlerin almalarının doğru olmadığı 238
İstikametin, kalbde ve amelde olmak üzere iki olduğu 239
Dili istikametli olanın kalbide istikatlı olacağı 239
Ülülemre itaat meselesi 240
Allâha ısyan olanlarda, kula itaat yokdur 240
İşlerini, kadına havale eden milletin huzur bulamıyacağı 241
Toprağın üstünün altından hayırlı olduğu ve aksinin beyanı 241
Kadın ve kızlarını kıskanmayıp yabancılarla haşır neşir olanların deyyüs oldukları 242

İKİNCİ BÖLÜM
İNANÇ VE AKİDE

EHLİ SÜNNETİN AKİDE GÖRÜLERİ 243
Asrı saadetin en hayırlı asır ve topluluğun en hayırlı kişiler oldukları. 243
Üçüncü asırdaki akide imamları olan **Ebû Mansûru Mâtüridi ve Ebû'l Hasen el aş'ari** (R.A.) lerin kimlikleri 244
Bu iki imamın akide görüşleri 244
İTİKÂDÎ HÜKÜMLER 245
Zâtı ilâhî ve sıfatı ilâhîlerin pek çokları, aklî delil ile bilinebilir 245
AKLİ VACİB-İN tâ'rif ve izahı 245
AKLİ MÜMTENİ VE AKLİ CEVAZIN tâ'rif ve îzahı 245
ESBABI İLİM= İLMİN SEBEBLERİ 246
İlmin sebebleri; havassı selime, haberi sâdık ve akıl olmak üzere üçdür 246
Havassı selimenin beş olduğunun izahı 246
İlmin sebeblerinden haberi sadık ve aklın izahi 247
Aklî delillerden "**Burhanı limmi ve Burhâ-nı inni**" nin açıklaması 247
İLHAM VE RÜYA, İLMİN SEBEBLERİNDEN DEĞİLDİR 248
İlhamin târifi ve açıklamalı îzahı 248
RÜYA-nın târifi ve kesin bilgi ifade etmediği 249
İmam-ı Birgivinin cazib beyanları 249
İlim adamlarına ve ilme hakâret edenlerin kötülükleri 249
Şeriatın red ettiği her şeyin, zındıklık olduğu 250
Günümüzde ilham ve rüya ile yanlış hükümde bulunanların varlıkları.. 250
KÂİNAT İNANCI 251
Dünyanın sâbit ve varlığı, ilminde eşyanın hakikatına erişdiği 251
Allahü tehalaya, "şey" denebildiği 251
Cenâbu hakkın altı cihetden münezzeh olduğu 251
Cenâbu hakkın en büyük şâhid olduğu 252
ÂLEM İNANCI 252
Âlem-in târif ve îzahı 252
Âyen, cevher ve Âraz-ın, târif ve açıklamaları 252
Sapıkların, Cennet ve Cehennem anlayışları 252

Aynı zındıkların, dünya ve varlıklar hakkındaki yanlışlıkları 253
ÂLEMİN YARATANI, ALLAH'DIR 253
Cenâbu hakkın âlemi yaratan olduğunu beyan eden âyeti kerimeler 253
Allahü teâlanın, her şeyin evveli ve âhiri olduğu 254
Dünya ve içindeki varlıklar, cenâbu hakkın varlığına şâhiddir 255
İmamı Azam ile Dehriler arasında geçen cidal ve münakaşa 255
ÎMAN NEDİR? 256
İmanın târif ve izahı 256
ÎMANIN ÇEŞİTLERİ 257
İCMALİ VE TASİLİ ÎMANIN, Târif ve izahı 257
Âmentünün özetli açıklaması 257
ÎMAN, TAKLÎDİ VE İSTİDLALİ olur 257
Taklidi îmanın, sahih ve müteber olabilmesini gerektiren şartlar 257
Mukallidin, îmanın sahih olduğu 258
İSTİDLALİ ÎMAN 259
İstidlali îmanın açıklamalı îzahı 259
ÎMAN: Ziyâdeleşmez ve noksanlaşmaz 259
ÎMAN VE İSLÂM BİRDİR 259
MÜMİN, ÎMANDA ŞEK ETMEMELİDİR 260
Müminin, îman edip cihad ettiği ve sadıklığı gibi haller 260
ÎMANIN SAHİHLİĞİNİN ŞARTLARI 260
Îman, dil ile ikrar ve kalb ile tasdikden ve gaybe îmandan ibarettir 261
Bir kimse, asırlarca sonra kâfir olmaya niyet ederse, hemen o andan itibaren kâfir olur 261
Cennet ve Cehennemde ebedî katmak , niyetin karşılığıdır 262
Gaybe inanmayıp, ölüm anında yese düşünce îman edenin îmanı, makbul değildir 262
Yeis hâli gelmeden gaybe îmanın ve tevbenin müteberliği 263
Îmanın sıhhatının şartlarından biriside, Kur'an ayetlerinin hepsine istisnasız inanılması gerekir 263
kur'an ayetlerinin bazısına inanıb, bazısını inkhar etmek, küfürdür 263
ALLÂH'A ÎMAN 264
Âlemi yaratan ve nizam üzere yaşatanın hâliki zülcelal olduğu 264

ZATİ İLAHİ 264
Zatı ilahi hakkında müminlerin inançları 264
Cenabû hakkın zâtı ilahisinin hiç denğinin olmadığı 265
Cenabu hakkın zâtının, sıfat ve fiilleri ile bilineceği 265
Allahü teâlanın kudret ve nimetleri hakkında düşünüp, zhatı hakkında düşünmemek gerektiği 265
Aklın, kulluk vazifesini îfa etmek için yaratıldığı 266
İnsanların ve cinnilerin, cenâbu hakkı tanıyıp ibâdet için yaratıldıkları 266
Allahü tealayı yaratıklara benzetmenin küfür olduğu 367
Küfrü îcab eden soru ve cihadlardan kaçınmanın luzümu 267
SIFATI İLAHİLER 268
Cenâbu hak, sıfatı ilhahilerinin tezâhuru ile bilinir 269
MANEVİ SIFATLAR: SIFATI SELBİYELER 268
Sıfatı selbiyeler altı (6) dır 268
Bunlardan vücud sıfatına, sıfatı nefsiye denildiği 268
Vücud: Sıfatının açıklamalı îzahı 268
Vücud sıfatına delalet eden delil ve hükümler 269
Göklerin ve yerin yaratanın, Allahü teala olduğu 269
Denizde dalkalara düşenlerin hemen Allhaha sığınıb, rahata kavuşunca unuttuklarını beyan eden ayet-i kerime 269
KIDEM: Bu sıfatı ilâhinin îzahı 270
Allahü teâlanın her, şeyin evveli ve ahiri olduğu 270
Bekâ: Sıfatı ilâhilerden beka sıfatının îzahı 271
Her şeyin yok olup, Cenâbu hakkın bâki kalacağını beyan eden ayeti kerimeler 271
VAHDANİYET: 271
Vahdaniyetin mânâsı ile açıklamalı izâhı 271
Cenâbu hakkın birliğini beyan eden âyet-i kerimeler 272
Allahü teâla bir olmasaydı, dünya fesâda uğrardı 272
MUHÂLEFET LİL HAVADİS 272
Cenâbu hakkın sonradan meydana gelenlere benzemediği 272
Muhâlefet lil havâdisin açıklayıcı delilleri 273

KIYAM Bİ NEFSİHÎ 273
Cenhabu hak yaratıklar gibi, ne bir mekana ve ne bir zamana muhtac değildir 273
Cenâbu hak ganî ve müstağnidir 273
ZÂTÎ SIFATLAR = SIFATI SUBUTİYELER 273
Sıfatı zâtiyelerin sekiz olduğu 273
HAYAT: Cenâbu hakkın diri olduğunun beyanı 274
Hayat sıfatını açıklayıcı âyetler 274
İlim: Cenabu hakkın bilmesi olan sıfatı ilâhisi 274
Cenâbu hak, gizli ve âşikar her şeyi bilir 274
Hâin gözleri ve kalbdeki gizlileri, yüce mevlanın bildiği 274
SEMÎ VE BASAR: Bu sıfatı ilâhilerin târif ve îzâhı 274
Cenhabu hakkın, işitici ve görücü olduğunu beyan eden âyeti kerimeler 275
İRADE: Cenhabu hakkın dilemesi sıfatının açıklaması 275
İrade sıfatını beyan eden âyet-i kerimeler 276
KUDRET: Cenâbu hakkın her şeye kâdir olduğu 276
Allahu teâla her şeye gücü yetmekle, öldürür ve diriltir 277
Bir kişi ile top yekün varlıkları yaratmak, Cenâbu hakka göre aynıdır 277
KELAM: Cenâbu hakkın konuşması olan kelam sıfatı 277
Allahü teâlanın konuşması, insanların konuşmasına benzemez 277
Kelâmı ilâhinin kadîm olduğunun beyanı 278
Allahü teâlanın, Hz. Mûsa ile konuşduğu 278
TEKVİN: Allahü teâlanın yaratmasının beyanı 178
Cenâbu hak bir şeye "**ol**" dedimi o hemen oluverir 278
Yer ve gökdekilerin rızıklarını veren, yüce mevladır 279
TEKVİN: Bu tekvin sıfatı ilâhisi, zıddı ile vasıflanır 279
Sıfatı zâtiye ile sıfâtı filiyenin arasındaki farklar 279
Sıfatı ilâhileri bilmeyenler veya şek edenler kâfirdirler 280
ALLÂHI GÖRMEK, AKLEN CÂİZDİR 280
Ahirette Cenâbu hakkın görülmesi, aklen caiz ve naklende vâcibdir 280
Nakli delillerin meal ve izahları 280
Dünyada Cenâbu hakkın görülebileceği 281

Cenâbu hakkı âhirette görülmesini inkâr edenler 281
ALLÂHIN VE KULLARIN FİİLLERİ 281
Cenâbu hak kulların; îman, küf, itaa ve masiyet gibi fiilerini yaratır 281
KULLARIN FİİLLERİ 282
Kul filini kazanır, Allahü teâlada yaratır 282
Cenabu hak hayrı, severek ve rızasıyle, şerri rızasız yaratır 282
İSTİTA'AT = İŞ YAPMA GÜCÜ 283
Kulların fiilerindeki güç, işini işlediği ile başlar 283
Nefsin gücü yetmeyeni Allahü teâla teklif etmez 283
Ölenler, eceli ile ölürler 283
Ecel, Birdir 283
Eceli kaza ve eceli müsemmânın îzahı 283
HARAM, RIZIKDIR 284
Cenâbu hak dilediğini hidayete ve dilediğinide dalâlete sevk eder 284
Hz. Nuh'un, Hz. İbrahim'in ve Hz. Lut ile efendimizin yakınlarının imanlarına kudretlerinin yetmediği 284
Kulun menfeatına olanı yaratmak, Allah'a vâcib değildir 284
Cenâbu hak hükmedenlerin en iyisidir 285
KUR'AN, ALLAH KELAMIDIR 285
Kur'an-ı Kerim, Mahluk değildir 285
Kelamı ilahîde, kendisi ile kâim ezeli ve ebedidir 285
KABİR AZABI HAKDIR 286
Kabir azabı; kâfirlere, zâlim ve âsîleredir 286
Kabirde münker ve nekir meleklerin suâli hakdır 286
Kabir azâbının umûmu, idrar sıçrantısından olduğu 286
KADER VE KAZAYA ÎMAN 287
Kader-in, anlam ve izahı 287
Kadar ile kazanın açıklamalı ve mukayeseli beyanı 287
Kader ve kazayı açıklayan ayetler 287
Kaderin, dünya yaratılmazdan evvel, ellibin (50000) yıl önce yazıldığı 288
BÜYÜK GÜNAHLAR 288
Büyük günahın târif ve îzahı 288

Küçük günahlara ısrar edilirse, büyük günah olacağı 288
Tevbe ile büyük günahın bağışlanacağı 288
Büyük günahlardan kaçınanın, diğer günahlarının yok olacağı 288
Beş vakit namaz, cumadan diğer cumaya ve Ramazdan diğer Ramazana kadar İşlenenlerin bağışlanacağı 288
Günahların dört kısma ayrıldığı 290
Büyük günahlara, "**helal denmedikçe**" bağışlanabileceği 291
PEYGAMBERLERİN VE İYİLERİN ŞEFAATLARI HAK VE SABİTTİR 291
Peygamber (S.A.V.) efendimizin, büyük günah sâhiblerine şefâatı 291
Kıyâmetde, peygamberler, sonra alimle, sonra şehitler şefâat eder 292
Zerre kadar hayrın ve zerre kadar şerrin karşılığının görüleceği 292
MELEKLERE ÎMAN 292
Meleklerin vazifeleri ve yaratılışları 292
Meleklerin Cenâbu hakka ısyan etmedikleri 293
İnsanların Rasulleri ile meleklerin Rasullerinin dereceleri 293
Müminlerin avamları, meleklerin avamlarından efdaldır 293
KİTAPLARA ÎMAN 294
Cenâbu hakkın Rasullerine kitablar gönderdiği 294
Yüz dört (104) kitabın, dördü büyük ve yüzü küçük kitab 294
Peygamber efendimizin miracı, hakdır ve sâbittir 294
İsrâ ve mîrâc-ın açıklamalı îzâhı 294
İsrâ, âyetle sâbit olduğundan inkâr eden kâfir olur 294
İsrâ ve mîracın en büyük mûcize olduğu 295
PEYGAMBERLERE ÎMAN 295
Peygamberlerin gönderilmesinde pek çok hikmetlerin olduğu 295
Peygamber efendimizin bütün insanlara, müjdeleyici ve korkuducu olduğu 296
Peygamber (S.A.V.) efendimizin, aleme ranmet olarak gönderildiği 296
Peygamber (S.A.V.) efendimizin son peygamber oluşu 296
Peyfamber (S.A.V.) efendimizin, şefâatını âhirete bırakışı 297
MÛCİZE-NİN açıklamalı îzahı 297

Peygamberlerin ilki, adem aleyhisselam ve sonu Muhammed aleyhisselam 297
Peygamberlerin adetleri hakkındaki rivayet ve görüşler 297
Peygamberler küçük ve büyük günahlardan ve küfürden berîdirler 298
PEYGAMBERLER HAKKINDAKİ SIFATLAR 298
Peygamberler hakkında bilinmesi gereken sıfatların beş (5) olduğu 298
Sıdk, emanet, tebliğ, ısmet ve fetânet sıfatlarının açıklaması 298
KUR'ANI KERİMDE İSİMLERİ ZİKREDİLEN PEYGAMBERLER 298
Kur'an-ı Kerimde isimleri zikredilen peygamberin yirmi sekiz (28) olduğu 298
Peygamberlerin en efdalı, muhammed aleyhisselamdır 299
Hz. Muhammed aleyhisselam, göz açıp yumacak kadar puta saygıda bulunmamışdır 300
AHİRETE ÎMAN 300
Öldükten sonra dirilmek, hakdır 300
Her şeyin fâniliği gereği dünyanın son bulup hesab gününe gelineceği 300
Gâibleri şâhitlere kıyas etmek, fâsitlikdir 300
Kıyâmetle ilgili şer'i deliller 300
Ahirette, mizan, amel defteri, sual, sırat ve hesab hakdır 301
Cennet ve Cehennem, hakdır 301
EVLİYA VE KERAMETLERİ 301
VELİ-nin, lugât ve şeriat târifleri 301
Velîlerin, îman edip ameli salih sahibleri oldukları 302
Allah'ın dostları görülürse, cenâbu hakkın hatırlandığı 302
Hiç bir velinin, peygamberlerin derecesine erişemiyeceği 303
Tek bir peygamberin, bütün velilerden üstün olduğu 303
Velilerin erişdikleri en son mertebeleri, peygamberlerin başlangıç mertebeleri olduğu 303
Veliyi, peygambere üstün kılmak, küfürdür 304
Bir kul, ne kadar âbid ve zâhid olsa, yine ibâdet sâkıt olmaz 304
Peygamber (S.A.V.) efendimizin son nefesine kadar ibâdetde bulunduğu 304

Hâtemülevliya cümlelerinin yanlış ve hatalı olduğunun beyanı 304
Veliler, nebilerin mertebelerine erişemez..... 305
Velilerden emri ilâhi sâkıt olmaz 305
KERAMETİ EVLİYA, HAKDIR..... 305
Keramet: kimlerde zuhûr eder ve nasıl görüldüğü ve görüleceği 305
Hz. Meryem'in kendisinde görülen kerâmet.....305
Hz. Âsefin, Hz. Ömer'in, Hz. Ebudderdanın, Hz. Ali'nin ve emsâllerinin kerâmetleri 305
İânet-in, târif ve îzâhı.....306
Kerâmeti evliyanın hak ve shabitliğini beyan eden âyeti kerime 306
Kerâmet, îmanlı ve âlim ahlaklı kişilerde görülür, fasıklarda görülmez 307
Kerhametle mûcize arasındaki farklar 307
KERÂMETİN ZUHURAT ŞEKİLLERİ.....307
Kerhamet, uzak mesâfelerde ve yiyeceklerde görülebilir..... 308
Kerâmet, su ve havada da olabilir, örnekleri vardır.....308
Kerâmet, ağaç, ot ve hayvanat cinsinde de olabilir 309
Cenâbu hak, âlim ve âbid kimseleri dost edindiği 309
Âlimler evliya olmazlarsa, Allahü teâlanın câhilleri dost edinmiyeceği 309
EVLİYADA ZUHUR EDEN KERAMETLE İSTİKAMETİN MUKAYESESİ..... 309
Rasulü ekrem (S.A.V.) efendimizi, kocaltan istikamet âyeti 310
istikâmet, taleb etmenin kerâmet taleb etmeden efdal olduğu.....310
"Bir istikâmet, bin kerâmetten hayırlıdır" kelâmı kibar 311
Hâdimi merhum, **"ilim, takva ve istikâmet, kerâmetden hayırlıdır"** buyurmuş 311
Seriyyüssakatî merhumun kerâmetden bahsedenlere enteresan cevabları.....311
İmam-ı Âzam ve Bâyezidi Bisdâmi merhumlar gibi pek çok büyükler kerhametin görülmemesini dilemişlerdir..... 312
Rasûlü ekrem (S.A.V.) efendimizin soranlara, **"Ben Allah'a îman ettim de, sonra istikâmet et"** tavsiyede bulunduğu 312
EVLİYA İLE ENBİYA ARASINDAKİ FARKLAR..... 313
Enbiyalık vehbi (ilahi bağış) dır, evliyalık ise, kesbidir (kazanç ve gayret karşılığıdır).....313

Evliya, enbiyaya tâbidir ve Enbiya mâsumdur, evliya ise, mahfuzdur.... 313
Evliyalık yok olup soyulabilir, enbiyalık ise, yok olmaz ve soyulmaz.... 313
Peygamberler, her bakımdan evliyalardan üstündürler.... 314
Bir tek peygamber, bütün evliyalardan üstündür.... 314
Peygamberler, mûcileriyle hasımlarını ilzam edebilirler.... 315
Peygamberler, ilahi emirleri tebliğle mükellefdirler.... 316
Şîîlerin lideri Hümayninin, peygamberlerin ve meleklerin mertebelerinden yüksek olduklarını söylediği sapık ve batıl sözleri.... 316
Böyle küfür sözleri örten ve görmeyen zavallıların çelişkili halleri.... 316
EVLİYADAN İLAHİ HÜKÜMLER SUKÛT EDER Mİ.... 316
Peygamberlerden sâkıt olmayan ilâhi hükümler, evliyadanda sukût etmez.... 316
Peygamberlere Cenâbu hak, tîyb olanlardan yiyip ameli sâlih ile emretmişdir.... 317
Hz. Peygambere, ölünceye kadar ibadet emrini beyan eden ilahi emir.... 317
Âdem aleyhisselama cennette iken yasaklanan ağacın meyvesi.... 318
Cenâbu hakkın, fakire zekat vermeyi ve hacca gitmeyi emretmemişdir.... 318
Sapık ibâhiyelerin, zâhiri ibâdetlerin sâkıt olduğunun iddiaları ve küfürleri.... 318
Zâhiri ibâdetlerin sâkıt olmasını iddiâ edenlerin öldürülmeleri, yüz kâfiri öldürmekden evladır.... 319
Zındık ibâhiyeler, kadınların her ferde mubahlığını iddia etmişlerdir.... 319
Malları, haram yollardan yemenin müminlere yasaklandığı.... 319
EVLİYANIN TOKADI MESELESİ.... 320
Fânilere ilahlık payesi verib ilahi kudretin yanlış anlaşılması.... 321
Hayır ve şer, zarar ve kar, menfaat ve faydalar cenabı hakkın kudreti ile.... 321
Allahü tealanın dilediğini, başkalarının bozamıyacağı.... 321
Hz. Peygamber, Amcası Ebû Tâlibe imanı erişdiremediği.... 321
Müşriklerin, putların çarpacağını savunmaları gibi iddialar.... 322
Allahü teâlanın veli kullarına düşmanlık edenlere, Cenâbu hak harb ilan eder.... 322
Peygamber efendimizin harblerde dişleri kırıldığı ve kimseye tokat vurmadığı.... 322

Rasulü ekrem efendimiz, düşmanlarına Allah'dan hidayet istemiştir 323
Dört büyük halifelerde duşmanları ile savaşmış, hiç birisi manevi tokat vurmamışlardır. Allahü tealanın yardımını dilemişler 323
EVLİYALARIN AFDALLARI VE MERTEBELERİ 323
Evliyaların efdalları, Hz. Ebu Bekir ve idğer halife-i Rasuller, aşerei mübeşşere ve sahabaler 323
Dört büyük halifeler hakkında varid olan hadisi şerifler 324
en hayırlı asır, asrı saâdet ve tâkib eden asırlar (yüzseneler) dir 324
Velilerin efdallarını beyan eden manzumeler 325
Kıyâmet kopuncaya kadar, islamın zahiri üzere pervasızca amel edenler olacakdır 325
"**Hâtemülevliya**" kelimesinin yanlışlıkları 325
Hayır ve iyilikde öncüler, faziletde de öndedirler 326
İnsanları derece ve mertebelerine göre, mertebelendirmek 326
Günümüzde bazı kimseleri, "**Evliyanın önderi**" diye aşırî meddahlıkda bulundukları 326
"**Güneş dahi ziyasını senden alır ey Hz. Mevlana... gibi**" sözlerin yanlış ve tehlikeleri 327
Her ümmetin ve her asrın bir evliyası olabileceği 327
Bu ümmetin en efdal evliyası, **Hz. Ebu Bekir'dir** 327
HARİKALAR BAHSİ 327
Hârikalar-ın, târifleri 327
Mûcize, kerâmet, irhâsât, iânet, istidracat, ihânat, sihir, isâbeti ayın ve kehânet gibi hârıkalar 327
Mûcize-nin târifi ile açıklamalı izahı 327
Mûcizeyi Rasulleri beyan eden ayetler 328
Kur'an-ı Kerimin, en büyük mûcizeliği 329
Kur'an-ın bir âyet ve sürelerinin getilemediği ve getirelemiyeceği 329
Ayın ikiye bölündüğünü beyan eden hükümler 329
İrhâsat: Peygamber olmadan görülen hârikalar 330
KERAMETDEN BAŞKA HARİKALAR 330
İstidracat: Kafir ve zalimlerde görülen Harikalar 330
Zalim ve kafirlere Cenâbu hak mühlet verib azgınlığa devam ederken aniden cezalandıracaklarını beyan eden ayeti kerime 330

Bir kişi ısyana devam ederken sevdiklerine kavuşması, bir istidracdır 331
Fıravnın dörtyüz (400) sene yaşayıp, bir tas ve tabağının kırılmamasının bir istidrac olduğu 332
İstidracı bilemiyenlerin, âhir zamanda çıkacak olan Deccâl-ın şerrinden korunamıyacakları 332
DECCAL: Denilen zâlimin çıkacağını beyan eden hadis-i şerif 332
İhânet ve isâbeti aynın, târif ve îzahı 332
İsâbeti aynın hak ve sâbitliği 333
Sihir: Gizli sebeblerle işlenen sihirinin îzahı 333
Sihrin, Kur'an'da beyan edilen cümleleri 334
Sihrin, öğrenilmesi ve yapılması haramdır 335
Sihrin caiz olduğu mahel ve zamanlar 335
sihrin mubahlığını iddia edenler, kafir olurlar 335
Sihir yapanların, öldürülmesi gerektiği 335
Kehanet: istikbaldaki olacaklardan haber verme gibi batıllar 336
Kehânetden bahsetmenin, Hz. Muhammede inen ilahi hükümleri inkâr etmek olduğu 336
BEŞERİN EN EFDALLARI 337
Beşerin en efdalları, sevgili efendimizi görüb inanan Hulafa-i Râsidin ve sahâbeler ve onları silsile ile tâkib edenler 337
Ümmetine efdalları sahâbeleri hilâfet konusunda kötüleyen şîîlerin yanlışlıkları 337
ASHABI HAYIR İLE ANARIZ 338
Bu ümmetin en hayırlısı olan sahâbeleri hayırla anmayı efendimizi buyuruyor 338
EŞERE-İ MÜBEŞŞERE: CENNETLE MÜJDELENEN ON İKİ 338
Cennetle Müjdelenen on kişinin isimleri 338
HİLÂFET VE İMÂMET MESELESİ 338
Hilafet ve Halifenin lugât ve şeriat mânâları 339
Halife Tâbirinin, ilki; Hz. Ademe söylendiğini beyan eden âyeti kerîme 339
Şîîler ve Havâ-rîcler gibi yanlış görüş sâhibleri, Halife yokdur, ölenler îmansız ölüyorlar" iddiasını savunuyorlar 339
Halife ve Hılâfetin, Rasûlüllahdan sonra otuz (30) sene olduğunu beyan eden hadisi serif 340

Dört büyük halifenin sünnetlerine sarılmanın luzümu..... 340
İMANET MESELESİ..... 340
İmam-ın lugat ve şeriat manası.....340
Burada "**imam**" kelimesinden maksad, devlet reisi olduğu..... 340
Devlet reisinin, cuma, bayram ve cenaza namazlarını kıldırmaları hakkına sahib oldukları.....341
İMAM TAYİNİNİN LUZÛMU..... 341
Müslümanların başlarına bir imam (devlet Başkanı) dikmelerinin luzûmu..... 341
Davud aleyhisselamın yer yüzüne halife yapıldığını beyan eden ayeti kerime 342
Bir kimse, zamanın devlet başkanını bilmeyenin, cehalet üzere öleceği.....342
Üç kişi yola çıkınca, birini imam (emir) tayin etmeliler..... 342
İmamsız (devlet reizsiz) dünyanın misalı, ışıksız ev gibi..... 342
Zalim bir imamla altmış (60) sene yaşamak imamsız (devlet reizsiz) bir geceden daha hayırlı olduğu 342
İki halifeye Biat edildiğinde, birisi öldürülmeli.....343
İMAM TAYİNİ..... 344
İnsanları başlarına bir imam tayin etmeleri gerektiği 344
Asrı saadetden günümüze kadar imam tayin etme metodları 344
İMAM seçeceklerde gerekli şartlar..... 344
İmam (devlet reisi) seçecek kişilerin müslüman olması..... 344
İmam seçeceklerde diğer beş şartlar 345
İMÂMETE EHİL OLMANIN ŞARTLARI 345
Devlet reisinin açıkda olması, şartdır 345
İmamı Beklemeden seçmekde şartlardan 345
Devlet reisi, var ise kureyşden olma meselesi 346
İmamın, mâsum olması şart değildir..... 346
İmamın, zamanın en üstünü olması şart değildir 346
İmamın, kemal sahibi, siyasetden iyi anlayan ve islamın hükümlerini icra etmelidir 346
İmam tayini için fitneden kaçınmak şart ve fitne çıkarmak adam oldurmekden daha büyük günahdır.....347

İmam (devlet reisi) fasık ve zalimliğinden dolayı azledilemiyeceği 347
İMAMA İTAAT MESELESİ 347
Allah'a, Rasulüne ve müslümanlardan olan emirlere itaat etmenin bir emri ilahi olduğu 348
Rasûlüllaha itaat eden, Allah'a itaat etmiş olur 348
Habeşli bir kölede emir olsa, itaatın gerektiği 348
Allahü tealaya ısyan olan şeyde, kula itaatın olmadığı 348
"Ülülemre itaat lazımdır" deyip haramları işlemenin caiz olmadığı 349
İMAM VE İDARECİLERE HAYIRLI DUADA BULUNMAK MESELESİ 349
İslam büyükleri, başdaki idarecilerin ıslahına duada bulunmuşlardır 349
İmamlara (devlet reislerine) sömeyi rasûlüllah yasalamışdır 349
İmam-ı Ahmed ibni hanbel ve fudayl bin iyaz hazretlerinin devlet reisine hayır duada bulundukları 350
Millet nasıl olursa, başlarınada öyleleri getirilir 350
Her iyi ve kötünün arkasında namaz kılmanın caizliği 351
KÜFÜR ALÂMETLERİ 351
Naslar (ayetler ve Hadisler) zahirleri üzere hükmedilir 351
Kur'anın zahir manasını terk edib batın manadan iddia etmek küfür olur 351
küfrün sebeblerinden bazılarının açıklamaları 352
DUANIN FAYDALARI 352
Duanın her şeye faydası olduğu 352
Kazayı ilahi, dua ile red edilir 352
Duanın, dirilere ve ölülere faydası olduğu 353
Kâfirlerin duaları, dünyada kabul olunur, ahiretde kabul olunmaz 353
Kâfirde olsa mazlumun duası red olunmaz 354
Kâfirlerin ahiretde duaların red olunacağını beyan eden ayet 354
MEKANLARIN FAZİLETLERİ, HAKDIR 355
Mekke-i mükerreme, medine imünevvere ve kudüs hakkındaki hükümler ve faziletleri 355
Mescidi haram, mescidi nebi ve mescidi aksadan başka yerlere sefer edilemiyeceği 355

Müşriklerin tıfıl çocuklarının cennetde veya cehennemde olması hususu ihtilaflıdır 355
İCTİHAD VE MÜCTEHİD 356
İctihadın, lugat ve şeriat manası 356
İctihad ve müctehid hakkındaki yanlışlıklar 356
KIYAMET ALÂMETLERİ 356
Büyük Alâmetler 356
Büyük alâmetlerden Dumanın îzahı 357
DECCAL-ın kimlik ve izahı 357
Kıyâmet kopmazdan evvel deccalın geleceği 357
Îsa aleyhisselamın deccalı öldüreceği 358
MEHDİYİ ALİ RASUL-ün ahır zamanda çıkacağı 359
Mehdiyi ali rasulün geleceğini beyan eden hadis-i şerif 359
Mehdiyi ali rasulün Hz. Fatımanın soyundan olacağı 359
DABBETÜLARZ-ın Zuhûru 360
Kıyâmet kopmazdan evvel dabbetülarz isimli bir acaib hayvanın yer yüzüne çıkacağı 360
GÜNEŞİN BATIDAN DOĞMASI 360
Güneş batıdan doğduktan sonra tevbe kapısının kapanacağı 360
NUZULÜ İSA aleyhisselam 360
Kıyâmet kopmazdan evvel îsa aleyhisselamın yer yüzüne ineceği 360
Îsa aleyhisselamın şu anda semada olduğunu beyan eden ayet 361
Îsa aleyhisselamın yer yüzüne ineceğini beyan eden hadisi şerif 361
YECÜC VE MECÜC 361
YE ECÜC VE MECÜC, kıyamet kopmazdan evvel çıkacaktır 361
Kıyâmet kopmazdan evvel, yeecüc ve mecücün çıkacağını beyan eden ayeti kerimeler ve hadisi şerif 362
DOĞUDA, BATIDA VE CEZÎRETÜLARABDA GÜNEŞ TUTULMASI 363
ATEŞİN ZUHÛRU 363
Kıyâmet kopmazdan evvel yemen tarafından bir ateşin çıkacağı 363
Kıyâmet kopmazdan evvel zuhûr edecek on alameti belirten manzûmeler 363